

PARTEA 1

CARACTERIZAREA GENERALĂ A POLULUI DE CREȘTERE TIMIȘOARA

Capitolul 1. Date generale despre polul de creștere

1.1. Limite și unități administrativ-teritoriale

Delimitarea „Polului de creștere Timișoara” a fost gândită în anul 2009, în baza unui *set de principii* relevante pentru dezvoltarea regională și amenajarea teritoriului, și anume principiile subsidiarității, procesualității și sustenabilității deciziilor de amenajare a teritoriului. Analiza diagnostic realizată pe baza unui set de criterii atent selectate a scos în evidență faptul că influența urbanizatoare a orașului Timișoara s-a exercitat, în perioada premergătoare primului ciclu de finanțare (2009 – 2014), doar asupra primului inel de comune din jurul său.

Din punct de vedere administrativ-teritorial, polul de creștere Timișoara a cuprins, la înființarea sa (componenta rămânând aceeași și în prezent), un centru urban (Municipiul Timișoara) și arealul său de influență imediată, respectiv 14 unități administrativ-teritoriale rurale (Becicherecu Mic, Bucovăț, Dudeștii Noi, Dumbrăvița, Ghiroda, Giarmata, Giroc, Moșnița Nouă, Orțișoara, Pișchia, Remetea Mare, Săcălaz, Sînmihaiu Român, Șag), iar delimitarea zonei de influență a Polului de Creștere Timișoara a fost aprobată prin HCL nr. 387/2008.

Având însă în vedere accentuarea polarizării spațiului în ultimii ani și continua expansiune teritorială a marilor orașe, prin procesul cunoscut sub numele de *urban sprawl*, în care este antrenată și Timișoara, și ținând cont de orizontul de timp pentru care se programează dezvoltarea social-economică a Polului de creștere Timișoara (2014 – 2020), se recomandă extinderea în viitorul cel mai apropiat a asociației polului cu următoarele unități administrativ-teritoriale: în partea de sud – comunele Pădureni, Parța, Liebling și Sacoșu Turcesc (eventual și Peciul Nou); în partea de est – comuna Chevereșu Mare și orașul Recaș (plus eventual comunele Racovița, Topolovațu Mare și orașul Buziaș); în partea de nord: comunele Bogda, Fibiș și Sânnandrei (plus eventual Mașloc) și în partea de vest: comunele Satchinez și Biled (fig. 1).

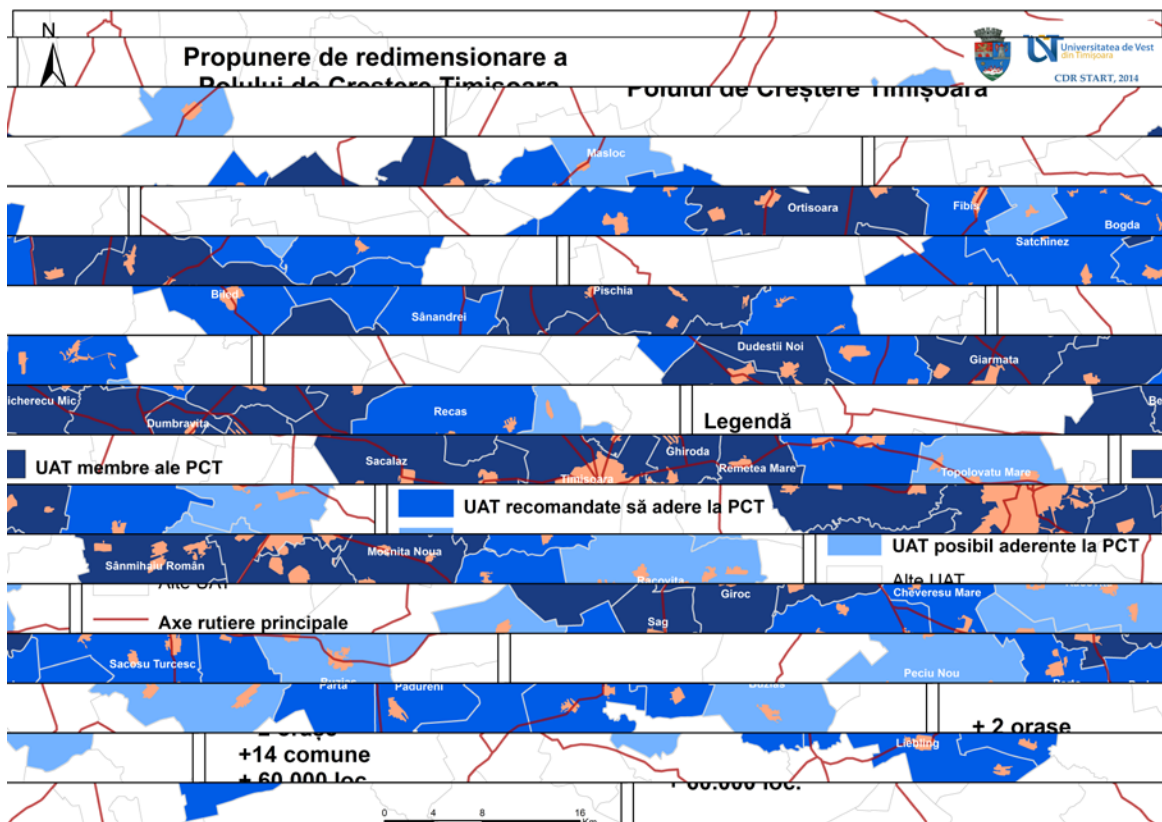

Fig. 1. Propunere de redimensionare a Polului de creștere Timișoara (CDR-START, 2014)

Unele din aceste unități administrative au potențial social-economic ridicat și pot contribui semnificativ la consolidarea teritorială și funcțională a polului (Sânandrei, Parța, Satchinez, Buziaș, Recaș, Biled, Peciu Nou). Altele au un număr redus de locuitori și aport economic modest (Bogda, Fibiș, Racovița), dar dispun de un cadru natural și de peisaje rurale generoase, care pot constitui spații de echilibrare ecologică și de dezvoltare a activităților turistice. Incluziunea tuturor acestora în polul de creștere Timișoara ar da un plus de coerență dezvoltării social-economice și organizării spațiale a polului de creștere.

Partea de nord-est a polului ar urma să fie dinamizată în perspectivă de funcționalizarea integrală a autostrăzii Arad – Timișoara – Lugoj, mai ales în jurul racordurilor acesteia cu spațiul local și pe direcțiile deservite de racordurile respective (axele spre Arad, Lipova și Lugoj), iar părțile vestică și sudică, în sens larg, și-ar crește accesibilitatea și atractivitatea prin darea în funcțiune a șoselei de centură a Timișoarei și prin ameliorarea infrastructurilor de legătură cu orașele Belgrad (autostradă?), Szeged și Novi Sad (drumuri expres?).

Un demers prospectiv cum este cel de față, realizat în scopul planificării integrate a Polului de creștere Timișoara, trebuie să releve pe de o parte difuzia influenței urbane la timpul prezent, iar pe de altă parte să aibă și o componentă dinamică. Aceasta presupune că trebuie să se țină cont de rolul pe care zona de influență va trebui să și-l accentueze în perspectivă, acela de vector al dezvoltării regionale.

În concluzie, se poate aprecia că:

- Pe de o parte, difuzia caracterelor urbane și natura relațiilor pol de creștere-localități limitrofe, destul de modeste în prima fază, la care s-a adăugat și lipsa tradiției cooperării intercomunale, a justificat opțiunea inițială – bazată pe datele anilor 2004-2006 – de a contura o zonă de influență mai puțin extinsă, ca prim pas înspre o structură teritorială viitoare de tip metropolitan, mai potrivită rolului pe care trebuie să-l joace polul de creștere;

- Pe de altă parte, Timișoara are puterea de a structura în perspectivă (2014-2020) o zonă de influență mai largă, coerentă și viabilă, date fiind câteva criterii certe: talia demografică, indicatorii socio-economici pozitivi, comportamentul economic tipic de metropolă în devenire, concretizat prin evoluțiile din terțiar, accentuarea terțiarului superior și impulsivitatea rururbanizării pe o arie de influență din ce în ce mai extinsă.

1.2. Rețeaua de localități și populația

Ca structură teritorială nouă, **polul de creștere** include un centru coordonator (polul urban) și zona de influență, formată din localități cu care se află în permanentă interdependență, între acestea relațiile de subordonare pierzând treptat din consistență, în favoarea celor de cooperare. Relațiile care se dezvoltă sunt de interacțiune simbiotică (cf. modelelor de evoluție de tip Lotka-Volterra, Ianoș, 2006). Astfel, se asigură fluența rapidă a fluxurilor și se favorizează interconexiunea, se facilitează cooperarea, ambele părți identificând noi căi de dezvoltare, valorificând excedentul de potențial într-un anumit domeniu. Pe ansamblu, structura teritorială are o capacitate de dezvoltare economică mult mai mare decât potențialul de care dispune (fiecare unitate în parte - n.n.), ceea ce permite perpetuarea creșterii (Ianoș, 2006).

Analiza diagnostic realizată pe baza setului de criterii selectate scoate în evidență faptul că influența urbanizatoare a orașului Timișoara se desfășoară deocamdată asupra primului inel de comune din jurul său. Efectele se resimt selectiv chiar și în cazul acestora: sunt mai puternice în Dumbrăvița, Ghiroda, Giroc, apoi (la distanță) în Moșnița Nouă și Sânandrei, dar mai limitate în Dudeștii Noi, Sînmihaiu Român, Săcălaz sau Șag.

Din punct de vedere *administrativ-teritorial*, polul de creștere Timișoara cuprinde *un centru urban* (Municipiul Timișoara) și arealul său de influență, respectiv *14 unități administrativ-teritoriale rurale* (Becicherecu Mic, Bucovăț, Dudeștii Noi, Dumbrăvița, Ghiroda, Giarmata, Giroc, Moșnița Nouă, Orțișoara, Pișchia, Remetea Mare, Săcălaz, Sînmihaiu Român, Șag), având în componența lor 35 de sate (fig. 2), din care 14 îndeplinesc funcția de reședință de comună, cu o medie de 2,5 sate pe comună.

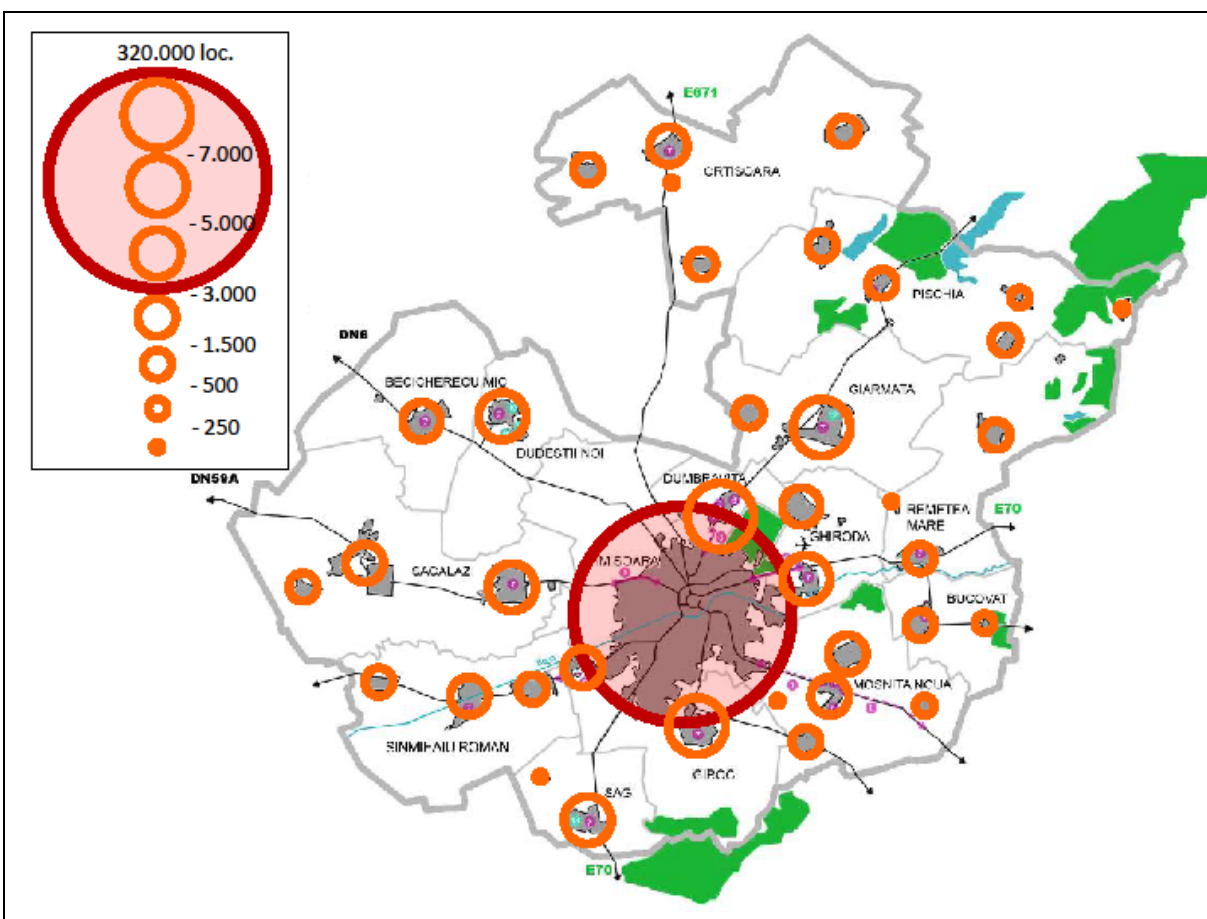

Fig. 2. Unitățile administrativ-teritoriale membre ale Polului de creștere Timișoara și mărimea demografică a localităților componente (2013)

Suprafața totală pe care se întinde Polul de creștere Timișoara este de 108.031 ha - din care 13.003,87 ha reprezintă teritoriul administrativ al municipiului Timișoara, iar 95.027,13 ha arealul de influență al municipiului – ocupând aproximativ 3,4% din Regiunea de Dezvoltare Vest și 12,5% din suprafața totală a județului Timiș.

Prin funcțiile sale complexe, centrul urban Timișoara polarizează, însă, un teritoriu mult mai întins, fiind, totodată, și cel mai mare centru economic și cultural-științific al “Regiunii de Dezvoltare Vest” a României. În relație cu aceasta, aici se concentrează peste 30% din producția industrială, circa 35% din activitățile comerciale și numeroase instituții de învățământ superior, grupând aproape 60% din studenții regiunii.

Polul de creștere Timișoara se constituie, astfel, ca al doilea centru de dinamică economică la nivel național, după București, cu rol esențial în construirea durabilă a relațiilor de integrare a României în structurile Uniunii Europene și de afirmare a valorilor românești în spațiul economic european (SEE).

Populația stabilă a polului de creștere Timișoara a fost de 387.604 locuitori, la recensământul din anul 2011, cu 5,3 % mai mare decât la recensământul din anul 2002 (tabelul 1), reprezentând 21,20 % din populația Regiunii de Dezvoltare Vest (1.828.313 locuitori) și, respectiv, 56,26% din populația totală a județului Timiș (688.963 locuitori). Majoritatea populației (82,38%) are domiciliul stabil în centrul urban Timișoara (319.279) și doar 17,62% în arealul de influență - mediul rural (68.325 locuitori), în condițiile în care suprafața municipiului Timișoara reprezintă 12% din suprafața polului de creștere.

Tabelul 1. Rețeaua de localități și populația la recensămintele din ani 2002 și 2011

Localitatea	Anul	
	2002	2011
MUNICIPIUL TIMIȘOARA	317660	319279
BECICHERECU MIC	2417	2853
BECICHERECU MIC	2417	2853
BUCOVĂȚ	1410	1601
BUCOVĂȚ	1150	1318
BAZOȘU NOU	260	283
DUDEȘTII NOI	2395	3179
DUDEȘTII NOI	2395	3179
DUMBRAVIȚA	2693	7522
DUMBRAVIȚA	2693	7522
GHIRODA	4907	6200
GHIRODA	3499	4605
GIARMATA - VII	1408	1595
GIARMATA	5407	6502
GIARMATA	4405	5210
CERNETEAZ	1002	1292
GIROC	4295	8388
GIROC	2291	5652
CHIȘODA	2004	2736
MOSNIȚA NOUĂ	4298	6203
MOSNIȚA NOUĂ	1450	2833
ALBINA	279	386
MOȘNIȚA VECHE	1370	1590
RUDICICA	48	79
URSENI	1151	1315
ORȚIȘOARA	4080	4190
ORȚIȘOARA	2256	2289
CĂLACEA	674	723
CORNEȘTI	555	588
SECEANI	595	590

Localitatea	Anul	
	2002	2011
PIȘCHIA	3006	3051
PIȘCHIA	1127	1116
BENCECU DE JOS	386	396
BENCECU DE SUS	870	844
MURANI	582	646
SĂLCIUA NOUA	41	49
REMETEA MARE	2111	2302
REMETEA MARE	1286	1495
IANOVA	825	807
SĂCĂLAZ	6273	7204
SĂCĂLAZ	3758	4596
BEREGSĂU MARE	1704	1747
BEREGSĂU MIC	811	861
ȘAG	2754	3009
ȘAG	2754	3009
SÎNMIHAIU ROMAN	4396	6121
SÎNMIHAIU ROMAN	1788	2805
SÎNMIHAIU GERMAN	733	865
UTVIN	1875	2451
Total rural	50.442	68.325
TOTAL	368.102	387.604

Sursa: Direcția Regională de Statistică Timiș,
2014

Remarcăm, totuși, că dinamica numărului de locuitori a fost mai accentuat pozitivă în ruralul periurban decât în municipiul Timișoara, ponderea orașului în populația totală a polului scăzând cu aproape 4 puncte procentuale în intervalul 2002-2011.

Majoritatea comunelor din arealul de influență al municipiului Timișoara formează comunități puternice, cu peste 3.000 de locuitori fiecare, excepție făcând comunele Becicherecul Mic, Remetea Mare și Bucovăț, care au între 2.853 și 1621 locuitori fiecare, ca urmare a redimensionării acestora în perioada 2002-2004, prin divizarea unor comune mai mari. Pe de altă parte, în ultimul interval intercensitar, a crescut numărul comunelor periurbane foarte mari, cu populație de peste 5.000 locuitori. La cele doar două comune din 2002 (Săcălaz și Giarmata, a căror populație a crescut, ajungând la 7204, respectiv 6502 locuitori la recensământul din 2011), s-au adăugat alte 5 comune, și anume: Giroc (8.388 locuitori), Dumbrăvița (7.522), Sânmihaiul Român (6121), Moșnița Nouă (6.203) și Ghiroda (6.200 locuitori).

Polul de creștere Timișoara formează, astfel, a patra mare aglomerație urbană din România, după București, Galați-Brăila și Constanța. Dar, conform datelor furnizate de cercetătorii reprezentanței din România a Băncii Mondiale, dacă se are în vedere creșterea veniturilor firmelor din polul Timișoara cu 38% în intervalul 2006-2011 (față de 15 – 31% în cazul celorlalți poli), respectiv creșterea intravilanului cu 24,2% în spațiul periurban (față de 12-21% la ceilalți poli), aglomerația urbană Timișoara este cea mai dinamică social-economic din România, după Capitală.

1.3. Scurt istoric al structurii asociative

Timișoara polarizează în prezent peste 80% din cifra de afaceri a județului și peste 30% din cea a regiunii. Serviciile financiar-bancare, centrele comerciale cele mai mari sunt situate în municipiu. În Timișoara sunt concentrate instituțiile culturale mari (teatre, opera, filarmonica, muzee, galerii), dar și opt universități renumite (peste 50.000 studenți). Pentru ca economia locală să continue să crească, este necesară o extindere spațială a zonei urbane. Aceasta se poate realiza în condițiile în care confortul urban se extinde și în zonele periurbane.

Deși în dezvoltarea lor spațială unele zone construite ale municipiului și ale unor localități limitrofe acestuia au ajuns în contact, existând zone construite compacte, acestea sunt discontinue ca structură urbană, iar infrastructura tehnico-edilitară și dotările socio-economice sunt nesatisfăcătoare. Pe de altă parte, Municipiul Timișoara are nevoie de spațiu pentru construirea de dotări și obiective noi (centre expoziționale, dotări sportive și de agrement, noi funcțiuni economice etc.). Transferul acestora spre comunele periurbane este avantajos atât pentru municipiu, cât și pentru comunele periurbane. Prin urmare, colaborarea cu comunele din arealul de influență al Municipiului Timișoara este necesară și benefică.

Anii 1999-2000 au constituit un prim pas efectuat în vederea corelării politicilor administrațiilor locale, constituindu-se în acest sens un larg parteneriat între municipiul Timișoara și șase comune periurbane aflate în primul inel ce înconjoară municipiul (Dumbrăvița, Ghiroda, Giroc, Moșnița Nouă, Săcălaz și Sînmihaiu Român), comune care sunt incluse și azi în arealul de influență al polului. Au participat, de asemenea, și un număr însemnat de actori locali (instituții, organizații neguvernamentale, culte religioase, experți locali pe domenii). Rezultatul acestui parteneriat local a fost elaborarea „Conceptului strategic de dezvoltare economică și socială a zonei Timișoara”, pe termen mediu și lung 2000-2010.

În anul 2004 a fost constituit, prin Hotărârea Consiliului Județean Timiș, primul Consiliu Consultativ Metropolitan al Zonei Timișoara. Consiliul Metropolitan a fost înființat în scopul consultării autorităților administrației publice locale din zona Timișoara, în domeniul amenajării teritoriului și urbanismului. Din Consiliul Consultativ fac parte 13 unități administrative, respectiv Municipiul Timișoara și 12 comune periurbane: Dumbrăvița, Ghiroda, Moșnița Nouă, Giroc, Sînmihaiu Român, Săcălaz, Sânandrei, Giarmata, Orțișoara, Remetea Mare, Șag și Parța.

Asociația de Dezvoltare Intercomunitară „Polul de creștere Timișoara” (A.D.I. PCT) a fost constituită pe baza art. 11 din Legea administrației publice locale nr. 215/2001, în conformitate cu Ordonanța de Guvern nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații și Hotărârea Consiliului Local al Municipiului Timișoara nr. 387/30.09.2008, privind delimitarea zonei de influență a polului național de creștere Timișoara. Scopul asociației este cooperarea între unitățile administrativ-teritoriale membre, pentru realizarea în comun a unor proiecte de dezvoltare de interes zonal sau regional ori al furnizării în comun a unor servicii publice.

„Atribuțiile Asociației sunt:

- elaborarea, implementarea și monitorizarea Planului Integrat de Dezvoltare al Polului de Creștere Timișoara;
- promovarea strategiei de dezvoltare economică a zonei și a competitivității zonei;
- atragerea de investitori străini;
- identificarea, elaborarea și implementarea unor proiecte ce vizează dezvoltarea economico - socială și culturală durabilă, modernizarea infrastructurii publice, protecția mediului și îmbunătățirea serviciilor către cetățeni;
- obținerea de fonduri de finanțare nerambursabilă și pregătirea documentațiilor tehnico-economice pentru dezvoltarea zonei;
- identificarea unor surse de finanțare interne și externe;
- promovarea egală în exterior a intereselor fiecărui membru al Asociației;
- realizarea de parteneriate cu alte entități juridice publice și private în scopul atingerii obiectivelor asociației;
- alte activități relevante pentru dezvoltarea zonei.”

1.4. Date fizico-geografice

Potențialul de dezvoltare al unui complex de așezări este reflectat de poziția sa funcțională în ansamblul economico-teritorial înglobant. În acest sens, un rol important revine atitudinii sociale față de resursele mediului, capacității comunităților locale de a se organiza astfel încât să valorifice sustenabil și cât

mai eficient cu puțință potențialul orizontului local și cel conferit de situarea sa regională. Populația Timișoarei și a localităților apropiate dispun de un potențial natural cu favorabilitate medie, pe care au știut însă să îl gospodărească eficient pentru a-și spori șansele de afirmare social-economică.

Arealul Polului de creștere Timișoara este așezat în sud-estul Câmpiei Tisei, în zona de divagare a râurilor Timiș și Bega, într-unul din puținele locuri favorabile traversării întinselor mlaștini formate de apele întrepătrunse ale celor două râuri, care până acum două secole și jumătate acopereau în fiecare primăvară, suprafața câmpiei subsidente dintre câmpiile mai înalte ale Buziașului (SE) și Vingăi (NE). Privit în ansamblu, relieful este de o remarcabilă monotonie, cu altitudini de 87-110 m, netezimea suprafeței de câmpie nefiind întreruptă decât de albia slab adâncită a râului Bega (realizată artificial, prin canalizare). Numai partea de nord-est a arealului, care pătrunde în Câmpia Vingăi, este mai înaltă (până la 150 m) și mai fragmentată (2-25m).

Relieful teritoriului administrativ al Polului de creștere Timișoara este cuprins în cea mai mare parte în *Câmpia Timișoarei*, cu următoarele subunități:

- Câmpia înaltă Giarmata-Vii – Dumbrăvița, în nord și nord-est, cu înălțimea medie de 100m;
- Câmpia joasă a Torontalului în partea de nord-vest, cu înălțimea medie de 88 m;
- Câmpia aluvionară a Begheiului în partea de est, cu altitudinea medie de 90-95 m și soluri nisipoase, argilo-lutoase, afectate de gleizare;
- Câmpia joasă Timiș-Bega, reprezentând cumpăna de ape dintre cele două râuri, ale cărei cote scad pe direcție nord-est – sud-vest, de la 96 la 90 m.

În partea de nord și nord-est, pe teritoriile comunelor Giarmata, Pișchia și Orțișoara, relieful se înalță treptat în *câmpia colinară a Vingăi*, mai bine împădurită la contactul cu Podișul Lipovei.

Din punct de vedere *tectonic*, arealul este străbătut de o linie de falie orientată est – vest, marcată prin existența vulcanului stins de la Șanovița - Ludabara, precum și de apele termo-minerale de la Timișoara, Calacea și Buziaș-Ivanda.

Din studiile *seismologice* efectuate începând cu ultimele decenii ale sec. al XIX-lea și până în prezent, rezultă că Banatul este o regiune cu numeroase focare seismice, care se grupează în două areale: unul în partea de sud-est a regiunii, al doilea în imediata apropiere a orașului Timișoara. În apropiere de Timișoara se intersectează liniile seismice Periam-Variaș-Vinga în nord-vest și Radna-Parța-Șag în sud-est. Un focar secundar se află chiar sub vatra orașului Timișoara. Orașul este un centru seismic destul de activ, dar din numeroasele cutremure observate, puține au depășit magnitudinea 6 pe scara Richter.

În ceea ce privește *structurile geologice* ale zonei, aici predomină depozitele cuaternare cu grosimi de circa 100 m, sub care se succed depozitele levantine (până la cca 600m adâncime) și cele daciene în facies lacustru și de mlaștină. Ca urmare a alcătuirii petrografice a formațiunilor de suprafață (nisipuri, argile), pe teritoriul considerat se produc și fenomene de tasare, datorate substratului de argile umede, cu formarea de crovuri, în timp ce în partea de nord-est sunt mai frecvente fenomenele erozionale.

Climatul Polului de creștere Timișoara se încadrează în climatul temperat continental moderat, caracteristic părții de sud-est a Depresiunii Panonice, cu unele influențe submediteraneene (variante adriatică). Trăsăturile sale generale sunt marcate de diversitatea și neregularitatea proceselor atmosferice. Masele de aer dominante, în timpul primăverii și verii, sunt cele temperate, de proveniență oceanică, care aduc precipitații semnificative. În mod frecvent, chiar în timpul iernii, sosesc dinspre Atlantic mase de aer umed, aducând ploi și zăpezi însemnate, mai rar valuri de frig. Din septembrie până în februarie se manifestă frecvente pătrunderi ale maselor de aer polar continental, venind dinspre est. Cu toate acestea, în Banat se resimte puternic și influența ciclonilor și maselor de aer cald dinspre Marea Adriatică și Marea Mediterană, care iarna generează dezgheț complet, iar vara impun perioade de căldură înăbușitoare. Temperatura medie multianuală este de 10,6°C, iar precipitațiile, mai bogate în lunile mai-iulie și noiembrie-decembrie, ating o medie de 592mm/an, favorabilă culturii plantelor de câmp.

Teritoriul dispune de o bogată *rețea hidrografică*, formată din râuri, lacuri și mlaștini. Cu excepția râurilor Bega și Timiș, celelalte râuri seacă adesea în timpul verii. Principalul curs de apă este Bega, cel mai sudic afluent al Tisei. Izvorând din Munții Poiana Ruscă, Bega este canalizată, iar de la Timișoara până la vărsare a fost amenajată pentru navigație (115 km). Canalul Bega a fost construit între anii 1728 și 1760, dar amenajarea lui definitivă s-a făcut mai târziu. Dubla interconexiune Timiș – Bega incluzând Nodul Hidrotehnic Coștei, Nodul Hidrotehnic Topolovăț, canalul de alimentare Timiș - Bega, respectiv Canalul de descărcare Bega - Timiș, creează premisele necesare regularizării debitelor în secțiunea Timișoara, astfel

încât prin funcționarea optimă a acestora să nu existe problema inundării municipiului. Cele două proiecte, respectiv “Punerea în siguranță a nodului hidrotehnic de la Coștei” și “Punerea în siguranță a nodului hidrotehnic Sînmihaiu Roman”, inițiate de către Direcția Apele Române Banat, prevăd reabilitarea celor două noduri hidrotehnice și, implicit, un grad mai mare de asigurare a municipiului împotriva riscurilor de inundație.

Pe teritoriul polului de creștere se găsesc și numeroase lacuri, fie naturale, formate în locul vechilor meandre sau în arealele detașate (cum sunt cele de lângă colonia Kuntz, de lângă Giroc, Lacul Șerpilor din Pădurea Verde etc.), fie de origine antropică (spre Fratelia, Freidorf, Moșnița, Mehala, Ștrandul Tineretului etc.), notabile prin situarea lor pe linia de contact cu localitățile periurbane. De notat prezența lacurilor de acumulare de pe teritoriul comunelor Pișchia, Ghiroda și Remetea Mare, favorabile practicării pisciculturii.

Din punct de vedere al apelor subterane, se poate constata că pânza freatică a Timișoarei se găsește la o adâncime ce variază între 0,5 - 4 m. Pânzele de adâncime cresc numeric, de la nord la sud, de la 4 la 9 m - până la 80 m adâncime - și conțin apă potabilă, asigurând astfel o parte din cerințele necesare consumului urban. Apar, de asemenea, ape de mare adâncime, captate în Piața Unirii (hipotermale), apoi la sud de Cetate și în Cartierul Fabric (mezotermale), cu valoare terapeutică, utilizate în scop balnear. În mod tradițional sunt valorificate, de asemenea, resursele de apă termominerală de la Timișoara și împrejurimi (Calacea, Buziaș, Ciacova, Ivanda, etc.).

Arealul polului de creștere se încadrează din punct de vedere *geobotanic* în zona pădurilor de stejar, distruse în trecut pentru construirea așezărilor și extinderea terenurilor agricole. În prezent, cu excepția câtorva areale împădurite cu cer și gărnită (Pădurea Verde, Pădurea Giroc, Pădurea Șag-Unip), teritoriul este cuprins în silvostepa antropogenă ce caracterizează partea de est a Câmpiei Panonice. Peisajul este diversificat de vegetația de luncă din lungul principalelor râuri, precum și de pădurile de stejar din partea de nord-est a comunei Pișchia. Se remarcă prezența câtorva *rezervații naturale*, între care Arboretumul de la Bazoș, Mlaștinile Murani și Pădurea Bistra sunt cele mai semnificative. Aflăte la distanțe de 10-20 km de Timișoara, acestea pot constitui nuclee în jurul cărora să se dezvolte amenajări pentru destindere și recreere.

Cuvertura de *soluri*, de mare diversitate (molisoluri, argiluvisoluri, cambisoluri, soluri hidromorfe etc.), are o capacitate mijlocie de susținere a producției agricole, ca urmare a ponderii ridicate a solurilor cu fertilitate redusă sau afectate de umezeală în exces. Prezența cernoziomurilor fertile și a solurilor brun-roșcate de pădure compensează acest deficit, mai ales pe teritoriul comunelor Orțișoara, Săcălaz, Dumbrăvița, Sînmihaiu Român și Pișchia, unde dețin o pondere mai mare.

Gama *resurselor de subsol* este limitată la exploatarea și valorificarea materialelor de construcție (argile pentru ceramică, materiale de balastieră, nisip cuarțos etc.), a apelor subterane termominerale de la Timișoara și împrejurimi (Sînmihaiu German, Calacea, Ivanda etc.) și a resurselor de hidrocarburi (la nord-vest de arealul Polului de creștere Timișoara).

1.5. Poziționare spațială față de principalele coridoare, axe europene, precum și poli europeni

Polul de creștere Timișoara este situat la intersecția paralelei de 45°47' latitudine nordică, cu meridianul de 21°17' longitudine estică, aflându-se, ca poziție matematică, în emisfera nordică, la distanțe aproape egale de Polul Nord și de Ecuator, și în emisfera estică, în fusul orar al Europei Centrale. Ora locală a orașului (considerată după meridian) este în avans cu 1h 25' 8'' față de ora meridianului 0, Greenwich, dar se află în întârziere cu 34'52'' față de ora oficială a României (ora Europei Orientale). Poziția geografică îi conferă orașului elemente specifice de potențial natural și antropic, accentuându-i personalitatea, și influențează relațiile sale cu celelalte orașe din România și cu principalii poli urbani ai continentului european. Astfel, municipiul Timișoara se află la mai puțin de 700 km distanță de 15 capitale europene, prin interacțiunea cu care poate fi stimulată dezvoltarea sa social-economică.

Localizat în partea de sud-est a Bazinului Panonic, într-o poziție de amplă convergență și penetrație europeană, municipiul Timișoara este deservit, în principal, de două drumuri de importanță europeană, E 70 (DN 6 și DN 59) care traversează zece țări (din Spania până în Georgia, intră în țară dinspre Serbia și face legătura cu sudul țării și cu capitala București) și E 671 (DN 69), care străbate vestul țării, de la nord la sud, trecând prin Timișoara și asigură legătura cu Ungaria, respectiv Europa Centrală. Polul de creștere Timișoara dispune și de un aeroport internațional, al treilea ca importanță pe plan național. Acesta asigură traficul de persoane și de mărfuri, având legături regulate spre București, München, Londra, Treviso/Veneția,

Roma, Paris-Beauvais, Dortmund, Madrid, Barcelona, Valencia, Bologna, Stuttgart, Verona, precum și destinații charter, de vacanță (Zakynthos, Skiathos, Heraklion, Antalya ș.a.).

Orașul reprezintă, totodată, un important nod feroviar, la convergența a 12 magistrale și linii principale de cale ferată, dintre care se disting, prin traficul derulat, cele spre București, Arad–Budapesta și Belgrad. Municipiul Timișoara, cu cele 4 stații feroviare Timișoara Nord, Timișoara Est, Timișoara Sud și Timișoara Vest, este cel mai important nod de cale ferată din partea de vest a țării.

Timișoara se află pe traseul coridorului de transport paneuropean nr. IV - rutier și feroviar și fluvial, parțial reconfigurat de CE și redenumit Coridorul Rin-Dunăre (Constanța/Sulina – București – Timișoara/Arad - Budapesta – Viena – Linz – Frankfurt pe Main/Strasbourg) – fig. 3. Magistrala CFR 900 (București – Craiova – Timișoara), face parte din coridorul IV de transport paneuropean. Pe teritoriul țării noastre, Coridorul IV rutier este în prezent în construcție. Sectorul de autostradă Timișoara – Arad a fost dat în folosință în cursul anului 2012, iar sectoarele Timișoara – Lugoj, Nădlac – Arad și Lugoj – Deva sunt în faza de construcție. Coridorul IV rutier facilitează circulația terestră între importante centre urbane ale Europei Centrale, Balcani și Orientul Apropiat (Dresda, Praga, Viena, Bratislava, Budapesta, București, Constanța, Sofia, Salonic, Istanbul). Două ramificații principale ale acestui coridor – spre București, respectiv spre Sofia – vor face joncțiunea în zona Timișoara. Acestea sunt vizate și de infrastructurile rutiere performante (autostrăzi, drumuri expres), aflate în lucru sau în proiect (fig. 4).

Avantajele create prin poziția favorabilă sunt amplificate și de posibilitatea accesului, prin intermediul Canalului Bega, la coridorul nr. VII de transport paneuropean (navigabil), Dunăre – Main – Rhin, diagonală fluvială ce leagă nord-vestul de sud - estul Europei (Marea Nordului de Marea Neagră). În acest context, se explică și inițiativa administrațiilor publice municipale și județene de a reactiva circulația pe acest canal, exploatat comercial până la mijlocul secolului XX (1954).

Grație poziției sale favorabile, cu multiple posibilități de interconectare prin căi de comunicație terestre, aeriene și navale, la care se adaugă plasarea pe traseul uneia dintre cele mai importante linii europene de telecomunicație prin fibră optică, Timișoara este, în prezent, principala poartă de intrare în România, dinspre Europa Centrală și de Vest.

La nivel național, situat la 571 km de capitala țării – București - municipiul Timișoara, reședința Județului Timiș, este cel mai mare oraș din partea de vest a României, cu o populație stabilă, la 01.01.2013, de 303737 locuitori, reprezentând 44,6% din populația Județului Timiș, 19,98% din populația Regiunii Vest și 1,43% din populația totală a țării.

Prin caracterul său deschis, prin valorile culturale și de civilizație dezvoltate de-a lungul istoriei, orașul Timișoara s-a manifestat ca unul dintre cele mai performante sisteme integratoare din România, generatoare de echilibru social-politic, de dinamism economic și spiritual, cu caracter exemplar.

Aceste trăsături sunt ilustrate și de tradiționala pluralitate etnică și confesională a populației Timișoarei. Conform recensământului din 2002, locuitorii orașului erau grupați în 17 etnii și 16 religii, ceea ce reflectă două trăsături majore ale populației, și anume **interculturalitatea și gradul ridicat de toleranță**. Diversitatea etno-culturală s-a menținut și în deceniul următor, datele recensământului din 2011 relevând prezența în municipiul Timișoara a 21 de etnii și 18 religii nominalizate, cu 81,36% din totalul populației de etnie română și 9,66% aparținând altor etnii (maghiari, sârbi, germani, romi etc.), în situația în care 8,98% din locuitorii orașului au ales să nu-și declare etnia. În paralel cu reducerea ponderii unora din minoritățile etnice tradiționale, se remarcă creșterea numerică a reprezentanților unor etnii ‘exotice’ (chinezi, indieni, pakistanezi, arabi etc.), instalați în ultimii ani, prin imigrație, datorită atracției pe care o exercită economia dinamică a Timișoarei asupra mediului de afaceri și a forței de muncă.

De-a lungul întregii sale istorii, poziția geografică a influențat dezvoltarea social-economică și teritorial-urbanistică a Timișoarei.

Fig. 3. Coridorul TEN-T Rin – Dunăre
 (http://ec.europa.eu/transport/themes/infrastructure/ten-t-guidelines/corridors/doc/rhine_danube_map.pdf)

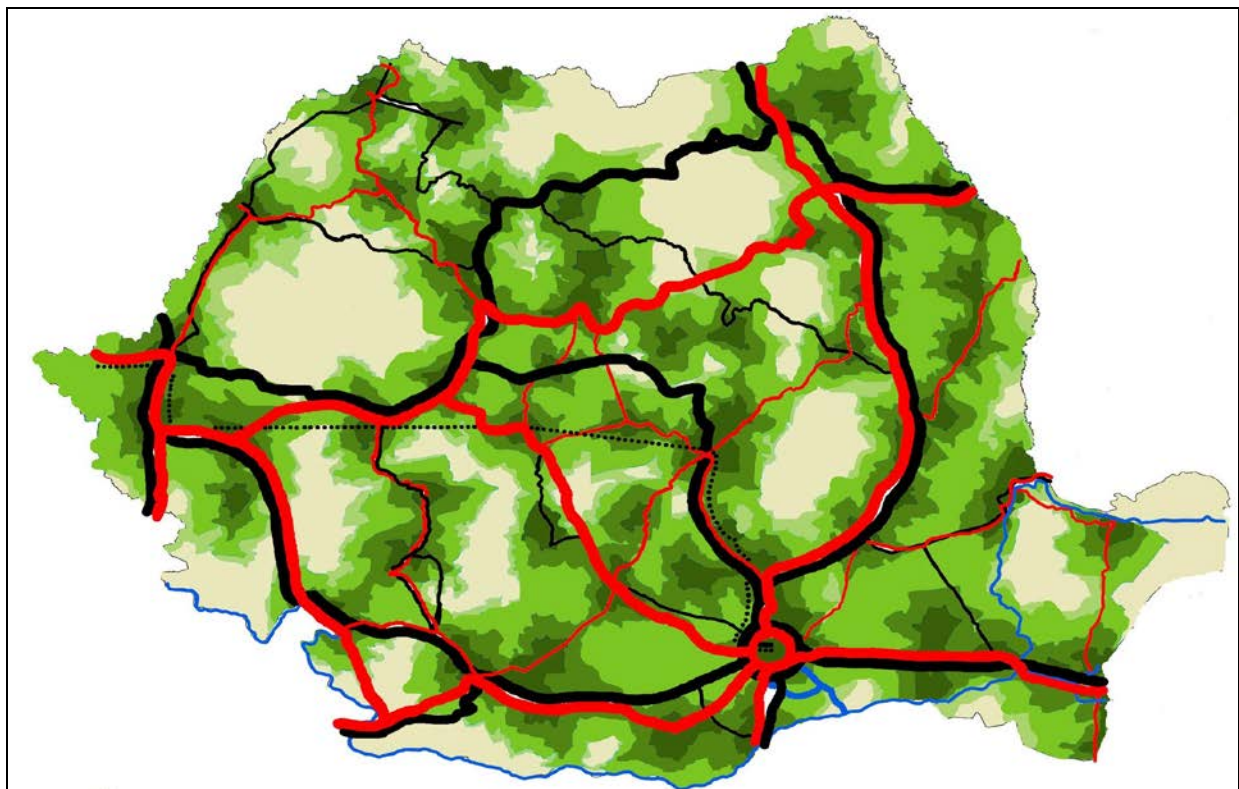

Fig. 4. Accesibilitate locală și conectivitate națională – orizont 2035 (SDRT, 2013)

1.6. Poziția Timișoarei în sistemul urban național, regional și european

Aglomerația urbană Timișoara formează arealul antropocel mai bine conturat din partea de vest a țării (fig. 5), plasându-se pe locul al patrulea din punct de vedere demografic și pe locul secund, după Capitală, din punct de vedere al forței sale economice. Aglomerația constituie unul din puținele areale din România cu bilanț demografic general pozitiv, datorat redresării dinamicii naturale a populației, dar mai ales soldului migrator excedentar. Aceasta este o reflectare a capacității orașului și comunelor din jurul său de a atrage investiții, de a crea locuri de muncă, deci de a produce prosperitate și de a fixa populație. Polul de creștere Timișoara formează, astfel, una din cele mai importante piețe de consum din România, dar și un puternic areal de producție, orientat tot mai mult spre ramurile industriale și de servicii cu valoare adăugată mare. Consolidarea sectorului său universitar și creșterea prestigiului serviciilor de sănătate au contribuit în mod esențial la rezonanța supraregională și transfrontalieră a Timișoarei, sprijinită, de asemenea, de ameliorarea treptată a accesibilității și conectivității la nivel național și internațional.

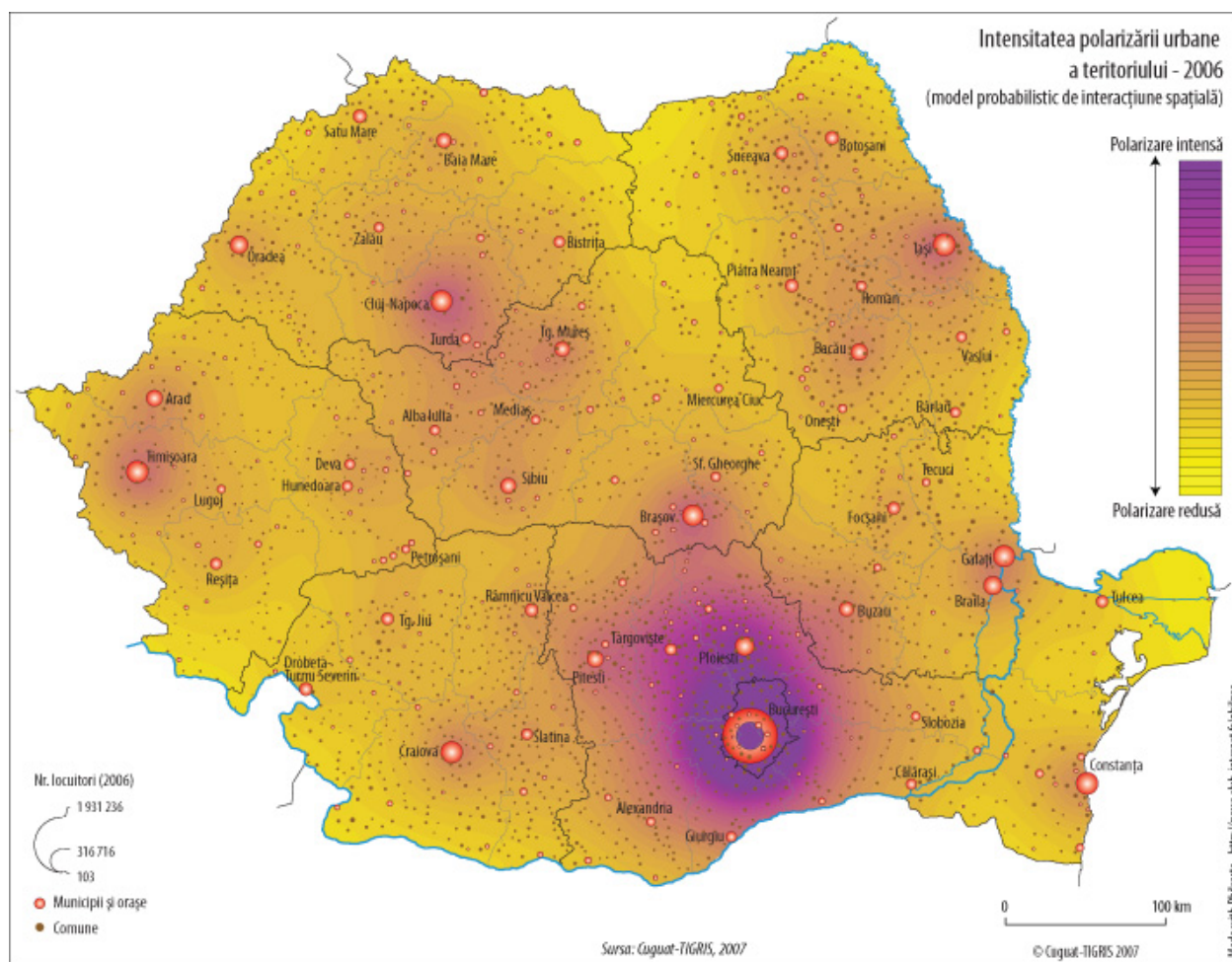

Fig. 5. Intensitatea polarizării urbane a teritoriului României (sursa Cuguat-TIGRIS, 2007)

Poziția în partea de vest a României, în apropierea graniței cu Serbia și Ungaria, i-a conferit Timișoarei, în permanență, rolul de punte de legătură interculturală și economică între cele trei țări învecinate. Perspectivele acestei funcții s-au amplificat o dată cu instituirea, în anul 1997, a Euroregiunii Dunăre – Criș – Mureș – Tisa (DKMT), al cărei nucleu s-a format încă din 1994, regiune transfrontalieră ce se întinde pe 59.185 km² și include o populație de cca 4,28 milioane de locuitori¹, aflată însă în scădere

¹ Dimensiunile Euroregiunii DKMT din prima parte a anilor 2000 (77.456 kmp și cca 6 mil. locuitori) s-au redus ulterior, prin retragerea județelor Bekes (Ungaria) și Hunedoara (România).

(tabelul 2). Prin poziționarea centrală în cadrul euroregiunii, cel mai mare centru economic din cuprinsul acesteia, oraș multicultural tradițional și centru universitar renumit, bine deservit sub raportul infrastructurilor tehnico edilitare, de comunicare și circulație, Timișoara are toate atuurile pentru a se afirma drept principalul centru polarizator euroregional.

Tabelul 2. Populația Euroregiunii DKMT (2002, 2011)

Teritoriul	Suprafața kmp	Numărul populației		Densit. populației	
		2002	2011	2002	2011
Partea română total, din care:	24.971	1.472.936	1.409.748	58,98	56,45
<i>Județul Arad</i>	7.754	461.791	430.629	59,55	55,53
<i>Județul Caraș-Severin</i>	8.520	333.219	295.579	39,11	34,69
<i>Județul Timiș</i>	8.697	677.926	683.540	77,95	78,59
Partea maghiară total, din care:	12.708	979.861	937.787	77,10	73,79
<i>Județul Csongrad</i>	4.263	433.344	417.456	101,65	97,92
<i>Județul Bacs-Kiskun</i>	8.445	546517	520.331	64,71	61,61
Partea sârbă total, din care:	21.506	2.031.992	1.931.809	94,48	89,82
<i>Regiunea Autonomă Voievodina</i>	21.506	2.031.992	1.931.809	94,48	89,82
TOTAL DKMT	59.185	4.484.789	4.279.344	75,77	72,30

Sursa: Recensămintele populației din România, Serbia și Ungaria, 2001/2002 și 2011, rezultate definitive.

Subliniem însă ca, odată cu integrarea țărilor din Europa Centrală și de Sud-Est în Uniunea Europeană, miza și relevanța euroregiunilor tinde să scadă, ca urmare a circulației transfrontaliere tot mai libere a cetățenilor acestor țări. Chiar și în cazul Serbiei, care a început negocierile pentru aderare abia în 2014, acest stat a negociat cu statele vecine facilități pentru circulația transfrontalieră a cetățenilor săi, rolul de experiență pregătitoare pentru integrare, pe care l-a avut Euroregiunea DKMT diminuându-se sensibil. În același timp, ca urmare a avansării proceselor de descentralizare, crește relevanța regiunilor în colaborarea directă dintre comunitățile regionale la nivel european și în dezvoltarea relațiilor transfrontaliere.

Tabelul 3. Populația regiunilor administrativ-politice sau de dezvoltare din zona transfrontalieră româno-sârbo-ungară (2002, 2011)

Regiunea	Suprafața kmp	Numărul populației		Densit. Populației	
		2002	2011	2002	2011
Partea română total, din care:	32.034	1.958.648	1.828.313	61,14	57,07
<i>Județul Arad</i>	7.754	461.791	430.629	59,55	55,53
<i>Județul Caraș-Severin</i>	8.520	333.219	295.579	39,11	34,69
<i>Județul Hunedoara</i>	7.063	485.712	418.565	68,77	59,26
<i>Județul Timiș</i>	8.697	677.926	683.540	77,95	78,59
Partea maghiară total, din care:	17.971	1.377.652	1.297.735	76,65	72,12
<i>Județul Csongrad</i>	4.263	433.344	417.456	101,65	97,92
<i>Județul Bacs-Kiskun</i>	8.445	546517	520.331	64,71	61,61
<i>Județul Bekes</i>	5.263	397.791	359.948	75,58	68,39
Partea sârbă total, din care:	21.506	2.031.992	1.931.809	94,48	89,82
<i>Reg. Autonomă Voievodina</i>	21.506	2.031.992	1.931.809	94,48	89,82
TOTAL	71.511	5.368.292	5.057.857	75,07	70,73

Sursa: Recensămintele populației din România, Serbia și Ungaria, 2001/2002 și 2011, rezultate definitive.

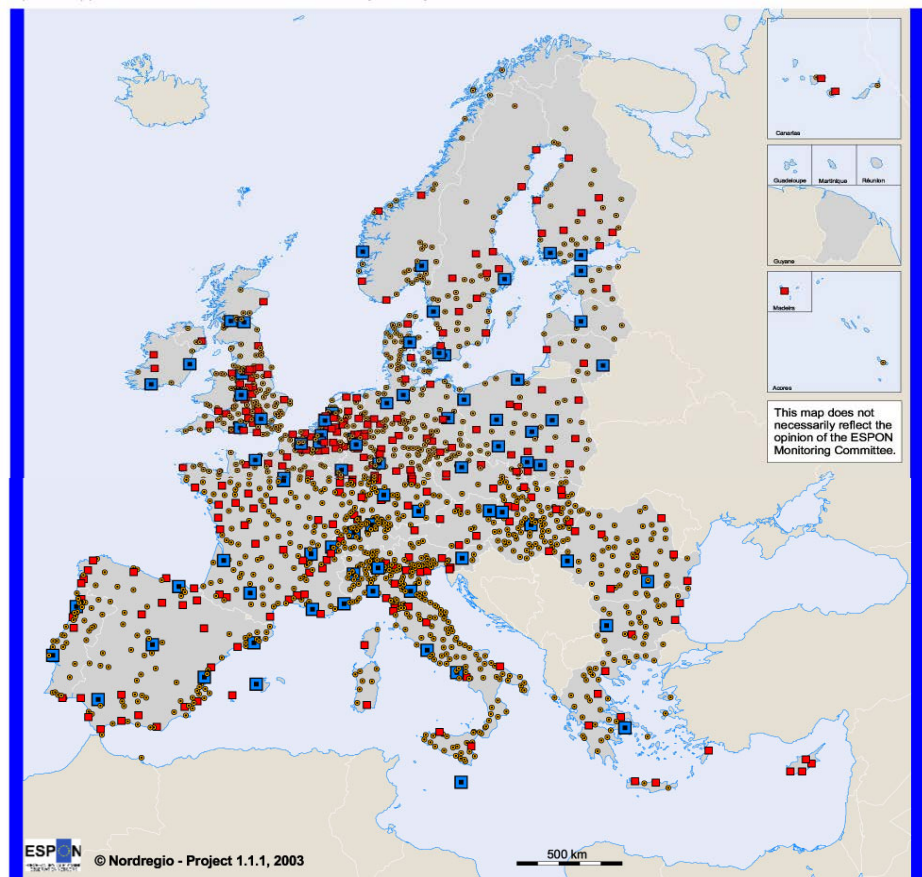
Se justifică, astfel, plasarea polului de creștere Timișoara în contextul evoluțiilor regionale din cele trei țări vecine asupra cărora se extinde aria sa de influență și se structurează relațiile de cooperare și de competiție cu poliile urbane cei mai dinamici ai acestora. Din punct de vedere demografic, toate cele trei regiuni (Vest – România, Del Alföld – Ungaria, Voievodina – Serbia) se află într-un declin demografic de

durată și îngrijorător, care reduce dimensiunile pieței locale și tinde să le afecteze pe viitor atractivitatea pentru fenomenul investițional. Totuși, se remarcă faptul că, dintre toate județele celor trei regiuni, doar județul Timiș a înregistrat o creștere demografică (prin imigrare) în intervalul intercensitar 2002-2011 (tabelul 3). Această creștere s-a datorat în primul rând forței de atracție a mediului rural din împrejurimile reședinței de județ, care a cunoscut evoluții economice și demografice remarcabile, consolidând astfel poziția regională a aglomerației urbane Timișoara.

Studiile efectuate de Comisia Europeană privind dezvoltarea policentrică a Europei (ESPON – European Spatial Planning Observation Network) confirmă potențialul de polarizare socio-economică al Timișoarei asupra jumătății de vest a României, a părții de sud-est a Ungariei și a celei de nord-est a Serbiei.

Probabil cel mai complet studiu cu privire la dezvoltarea policentrică a UE este ESPON 1.1.1, finalizat în august 2004 și revizuit în martie 2005. Acest studiu a introdus și definit mai multe concepte cheie la nivelul UE: zone urbane funcționale (ZUF), zone metropolitane de creștere europeană (MEGA), orizonturi strategice urbane potențiale (PUSH) și zone de integrare policentrice (ZIP). În primul rând, în țările mai mari, de peste 10 milioane de locuitori, zonele urbane funcționale sunt definite ca „având un centru urban de cel puțin 15.000 de locuitori și o populație totală de peste 50.000 de locuitori”.

Typology of Functional Urban Areas (FUAs)

- Metropolitan European Growth Areas (MEGAs)
- Transnational / national FUAs
- Regional / local FUAs

Origin of data: EUROSTAT, National Statistical Offices, National experts

Source: Nordregio

Fig. 6. Ariile urbane funcționale în Europa (ESPON, 2005)

În al doilea rând, ESPON 1.1.1 clasifică diferitele zone urbane funcționale din UE pe baza a șapte indicatori: populație; transport/conectivitate; turism; producție; cunoștințe; procese decizionale în sectorul privat; procese decizionale în sectorul public (fig. 6).

Primele 76 de zone urbane funcționale au fost desemnate ca zone metropolitane de creștere europeană (MEGA) – fig. 7.

Există patru categorii de zone metropolitane de creștere europeană, în funcție de următoarele criterii: masă, competitivitate, conectivitate și cunoștințe. Bucureștiul și Timișoara sunt singurele zone metropolitane de creștere europeană și sunt încadrate în categoria 4 (ultima).

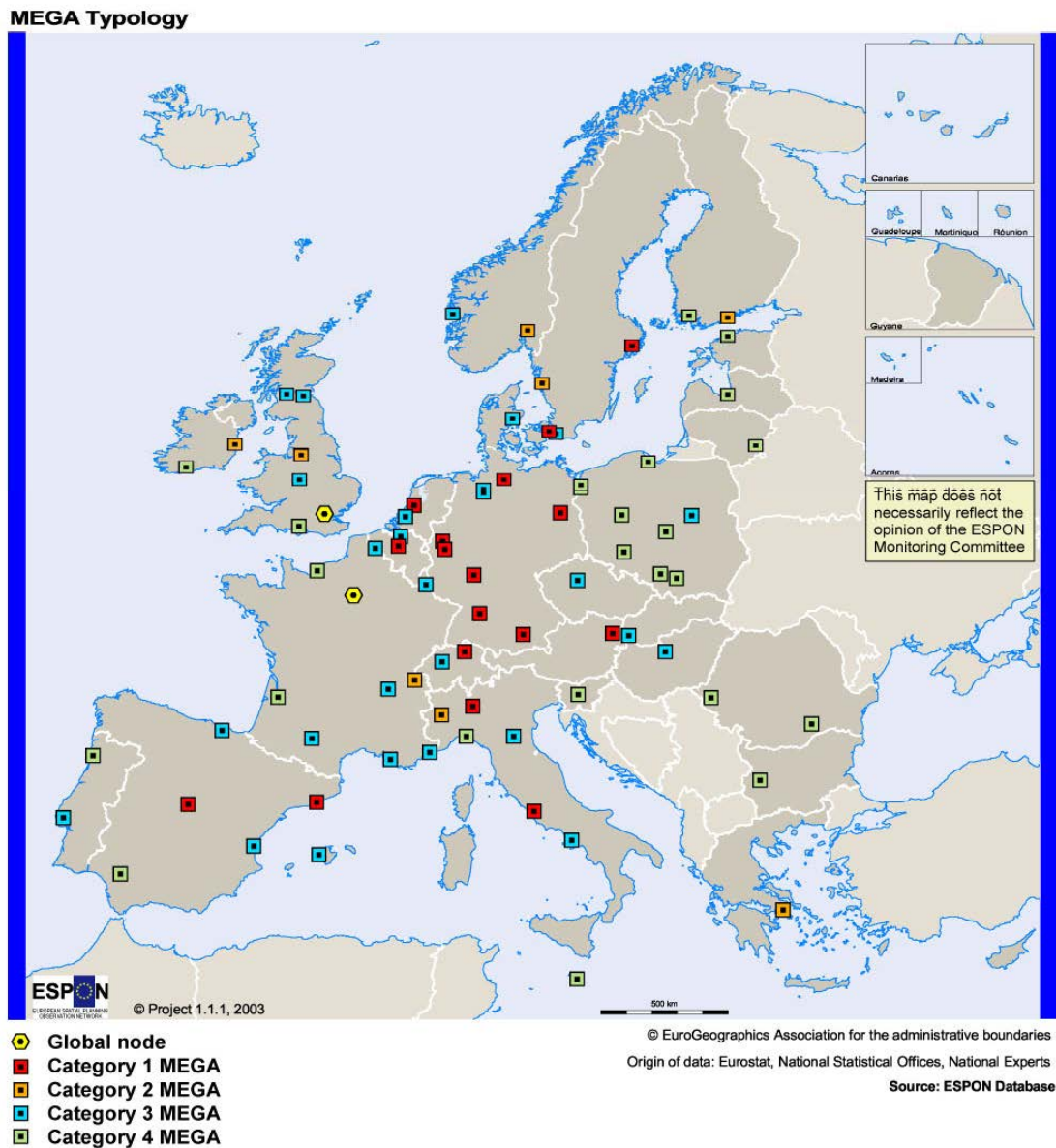

Fig. 7. Tipologia orașelor europene din categoria Mega (ESPON, 2005)

Studiul „Smart Cities, Ranking of European Medium-Sized Cities”, *studiu elaborat de un consorțiu format din Centre of Regional Science (SRF) – Viena University of Technology, Department of Geography-University Ljubljana, Research Institute for Housing, Urban and Mobility Studies (OTB)-Delft University of Technology, octombrie 2007*, plasează Timișoara într-un context urban inteligent din punct de vedere al tehnologiilor de transport, al industriilor informatice, al educației și cercetării, al protecției mediului și al unei bune guvernări.

În acest context, viziunea de dezvoltare spațială se structurează pe două axe tematice majore:

- viață urbană / cultură / educație și cercetare – est-vest
- productivitate și inovație tehnologică / educație și cercetare – nord-sud

Intersecția celor două axe de dezvoltare devine punct de transbordare regional și metropolitan și facilitează accesul rapid către aeroport, calea ferată și puncte de interes de pe raza municipiului.

La nivel național, Timișoara a fost recunoscută drept cel mai mare centru polarizator în Regiunea Vest. Acest fapt a fost consemnat prin H.G. nr. 998/27.08.2008 pentru desemnarea polilor naționali de creștere în care se realizează cu prioritate investiții din programele cu finanțare comunitară și națională, Timișoara fiind declarată Pol de Creștere în Regiunea Vest.

În prezent, *noul Plan Urbanistic General al municipiului Timișoara* este în curs de elaborare. Viziunea de dezvoltare a municipiului în contextul Planului Urbanistic General susține orientarea comunității către o permanentă cunoaștere și performanță, ca formă de adaptare la provocările competiției tehnologice, petrecute într-un mediul urban cultural protejat și valorificat.

1.7. Scurt istoric al Timișoarei

Orașul Timișoara s-a dezvoltat în Câmpia Timișului, câmpie străbătută de cursurile râurilor Timiș, Bega și de unii afluenți ai acestora. Înainte de marile lucrări de desecare din secolul al XVIII-lea, aceste râuri își uneau albiile printr-o mulțime de brațe și mlaștini. Orașul a apărut la marginea dintre mlaștina care se întindea în lungul râurilor Timiș și Bega și zona uscată, aflată la nord de mlaștină.

Cunoscută ca Cetate (din 1212) - Castrum Temesiense - situată la răscrucea drumurilor comerciale și militare, devenind obiectiv principal al disputei dintre turci și austrieci și mai apoi râvnită de burgeois și aristocrația maghiară - Timișoara s-a dezvoltat urbanistic în jurul nucleului fortificat începând din sec. XVIII.

Timișoara a primit un impuls deosebit în timpul domniei regelui Carol Robert de Anjou, care în urma vizitei sale din 1307 a ordonat construirea aici a unui palat regal. În timpul anarhiei feudale, acesta va muta capitala Ungariei la Timișoara.

Numirea lui Iancu de Hunedoara în funcția de comite de Timiș, în 1440 marchează un capitol aparte din istoria Timișoarei. Iancu de Hunedoara va fi cunoscut în întreaga regiune pentru reputata victorie de la Belgrad asupra otomanilor, fiind considerat în acea vreme apărător al creștinătății. El va transforma orașul într-o tabără militară permanentă, cetatea rămânând în posesia Corvineștilor până în 1490.

Din 1552, pentru aproape 200 de ani Timișoara s-a aflat sub dominație otomană. Cetatea a cunoscut importante transformări; bisericile sunt transformate în moschei, numeroși musulmani s-au stabilit aici, fortăreața s-a transformat în funcție de necesitățile strategice otomane. Cu toate acestea ocupația turcească a fost o perioadă de relativă pace, Timișoara fiind folosită de turci mai ales ca punct strategic de plecare pentru campaniile militare la nord-vest.

După repetate tentative, Eugeniu de Savoia cucerește cetatea în 1716, deschizând calea dominației austro-ungare pentru mai mult de 200 de ani.

O dată cu atenția sporită acordată de Curtea de la Viena, Timișoara, ca centru economic și politic al Banatului, cunoaște după 1718 - 1734 o dublă dezvoltare a lucrărilor de fortificare a Cetății (după noul plan din 1723) și se începe secarea mlaștinilor. Se construiesc poduri și construcții publice, astfel încât în jurul anului 1765 se încheie fortificarea cetății, iar în 1774, apeductul din Fabric pentru alimentarea cu apă și rețeaua de canale subterane din preajma „Cazărmii ardelene” și de pe amplasamentul Pieții Sfântul Gheorghe. Cu toate acestea, situația șanțurilor de apă și a mlaștinilor din Cetate nu este rezolvată în întregime, iar canalul Bega (început în anul 1728), devenit navigabil, preia în mare parte rolul de colector.

Pe baza unor proiecte executate la planșetă s-au realizat, aproximativ între anii 1725 - 1765, rețeaua stradală principală - o tramă stradală rectangulară, și numeroase clădiri ale cartierului Cetate. Cartierul era organizat în jurul a trei piețe, actualele Piața Unirii, Piața Libertății și parțial Piața Sfântul Gheorghe.

Planul din 1750 arată că, în jurul cetății se afla Esplanada, un câmp lat de 948 m, pe care era interzis a se construi, pentru ca un eventual inamic să nu se poată ascunde după clădirile ce s-ar fi construit. De aceea cartierele Fabric, Mehala, Iosefin și Elisabetin au fost construite în exteriorul Esplanadei.

În anul 1868, esplanada - câmpia din jurul cetății, pe care era interzisă construirea, este redusă la 569 m. Această reducere permite dezvoltarea cartierelor exterioare cetății spre centru, mai ales după anul 1890, în lungul unor bulevarde, care există și astăzi.

În anul 1892 se decide anularea caracterului de fortăreață militară al cetății. Începând din 1899 se trece la demolarea fortificațiilor. Funcțiunile principale ale orașului devin cele economice, mai ales cele comerciale și bancare. Se dezvoltă și producția industrială, cu precădere ramurile industriei ușoare. Se întocmesc proiecte de urbanism, care prevăd unirea cartierului central, Cetatea, cu cartierele din jurul ei. În lungul canalului Bega se prevede realizarea unei salbe de parcuri, înconjurând parțial cartierul Cetate. Se proiectează construirea unor bulevarde largi, dinspre cartierul central spre celelalte cartiere și străzi pe traseu circular în jurul cetății (bulevardele Diaconovici Loga și Eminescu).

În 1902 se proiectează traseul actual al canalului Bega în cartierul Fabric, canal executat împreună cu podurile aferente pentru străzile care îl traversau, până în 1910.

Între anii 1905 – 1913 are loc o dezvoltare constructivă dinamică în toate cartierele. Construcțiile formează de regulă fronturi continue de clădiri cu două sau trei niveluri. Uneori, trotuarele sunt despărțite de suprafața carosabilă prin fâșii plantate verzi. În această perioadă se definitivează bulevardul 16 Decembrie 1989, care leagă cartierele Iosefin și Elisabetin cu Cetatea. În Fabric se realizează bulevardul 3 August 1919, înspre Cetate. În Elisabetin se construiesc trei fronturi ale Pieței Plevna. Pe terenurile eliberate prin demolarea fortificațiilor se realizează Complexul Liceului Piarist și majoritatea clădirilor din Piața Victoriei, de la Operă până înspre catedrală.

Clădirile acestei perioade au o factură monumentală, la scara unor metropole europene contemporane lor. Mai ales colțurile clădirilor sunt rezolvate sub forma unor turnuri sau edicule. Ele sunt subliniate prin acoperișuri înalte, care au compoziții caracterizate prin volume mari, impozante. Fațadele au o decorație ornamentală bogată. În această perioadă se realizează parțial și salba de parcuri din lungul Canalului Bega.

Din punct de vedere arhitectonic, orașul moștenește un amplu patrimoniu de monumente istorice (cca 14.500). De fapt întregul ansamblu de clădiri din centru și cele din cartierele Iosefin și Fabric sunt considerate monumente istorice. Acesta este rezultatul unei tradiții îndelungate de planificare urbanistică modernă, începută încă din secolul al XVIII-lea, o dată cu venirea austrieților. Cele mai vechi case din Timișoara de astăzi datează din ultimele trei sute de ani. Una dintre cele mai vechi clădiri, care există și astăzi, este fosta clădire a „generalatului”, a comendurii garnizoanei, în Piața Libertății. Din această perioadă datează și cele mai vechi biserici – monumente istorice, din oraș: Biserica episcopală romano-catolică, Domul, construită între 1736 – 1774, în Piața Unirii; Biserica episcopală ortodoxă (sârbească, dar de care aparțineau și credincioșii români), astăzi Catedrala Sârbească, clădită între 1744 – 1748 în Piața Unirii; Biserica Franciscanilor, actuala biserică parohială romano-catolică din Cetate, construită între 1747 - 1755, pe str. Bolyai.

Premierele Timișoarei

- 1718 - atestarea celei mai vechi fabrici de bere din România;
- 1728 - începutul canalizării Begăi, primul canal navigabil din România;
- 1760 - primul oraș al monarhiei cu străzile iluminate cu lămpi;
- 1771 - editarea primului ziar din România și totodată primul ziar german din sud-estul Europei: "Temeswarer Nachrichten";
- 1854 - primul serviciu telegrafic din România;
- 1855 - primul oraș al monarhiei habsburgice cu străzile iluminate cu gaz;
- 1881 - prima rețea de telefonie din România;
- 1884 - primul oraș de pe continentul european cu străzile iluminate electric, cu 731 de lămpi;
- 1886 - prima stație de salvare din Ungaria și România;
- 1895 - prima stradă asfaltată din România;
- 1897 - primele proiecții cinematografice din România;
- 1899 - primul tramvai electric din România;
- 1953 - singurul oraș european cu trei teatre de stat în română, maghiară și germană.

Dezvoltare economică

Timișoara s-a afirmat ca puternic centru economic în secolul XVIII, odată cu instalarea administrației habsburgice. Colonizarea cu germani, diversitatea etnică și religioasă, reconstrucția cetății dar și sistemul legislativ favorabil proprietății private, au determinat formarea unui puternic țesut de meșteșugari și comercianți. Acest țesut de meșteșugari a constituit pentru mai bine de 200 de ani secretul dezvoltării economice de aici.

Când Revoluția industrială a început să se manifeste, Timișoara prezenta toate condițiile favorabile pentru adoptarea ei. Rând pe rând au fost introduse cele mai moderne inovații ale vremii. Micile ateliere meșteșugărești au lăsat locul industriei mici și mijlocii. Un al doilea atu important l-a constituit Canalul Bega. Acesta a fost un factor competitiv necesar dezvoltării comerțului, permițând traficul de mărfuri pe apă, legătura pe Dunăre și comerțul atât cu Europa dar și cu restul lumii, prin porturile de la Marea Neagră. În 1857 la Timișoara a ajuns și calea ferată, completând astfel toate premisele necesare dezvoltării economiei industriale moderne. Însă acest model economic specific, dezvoltat în mod organic de-a lungul a aproape 250 de ani, a luat sfârșit în 1948 odată cu naționalizarea, suprimarea proprietății individuale și instaurarea economiei de stat planificate. Timișoara a fost succesiv masiv industrializată, urmărind însă criterii diferite de dezvoltarea precedentă. Au fost creați coloși industriali în diverse domenii, în special în domeniile industriei chimice și mecanice, coloși a căror forță de muncă a fost furnizată prin migrarea masivă a populației rurale din zonă și din restul țării.

Servicii financiar-bancare

Primele instituții de credit din Timișoara au apărut la sfârșitul secolului XVIII. În secolul următor numărul lor a crescut exponențial. Printre primele instituții se numără Prima Casă de Economii din Timișoara, Banca de Industrie și Comerț a Banatului, Casa de Economii Timișoara, prima instituție de credit românească din Banat, fondată la 12 august 1885 de elita românească a Banatului. Aceasta acorda credite preferențiale românilor. Totuși, majoritatea covârșitoare a capitalului bancar era deținută de capitalul maghiar, german și austriac. Această situație s-a menținut și după instalarea administrației române la Timișoara, deși pe piața timișoreană au intrat și marile bănci din Vechiul Regat. Perioada interbelică a reprezentat cea mai mare expansiune a domeniului bancar. În 1930 existau 18 bănci cu sediul în Timișoara și 28 de bănci cu sedii centrale sau cu sucursale în oraș, cu un total de 118 puncte de lucru.

1.8 Dezvoltarea urbană

Structura urbană este rezultatul evoluției în timp a dezvoltării orașului, având o configurație relativ clară. În centrul aglomerării urbane se află CETATEA, în jurul căreia gravitează, ca 'subsisteme urbane', celelalte cartiere. Datorită dezvoltării lor independente, acestea prezintă caracteristici distincte atât funcțional cât și plastic, conferind sistemului urban un caracter polinuclear. Această descentralizare permite 'descongestionarea' funcțională a nucleului central. Concomitent, există însă tendința ca nucleele sus-menționate să-și piardă identitatea, generând o textură urbană relativ unitară.

Rolul principal în încheierea și organizarea aglomerării urbane îl deține rețeaua arterelor de circulație, construită în sistem radial - concentric încă din perioadele anterioare. Un prim inel de circulație s-a realizat în jurul Cetății (1971). Urmând aproximativ conturul interior al vechilor fortificații, acesta marchează o continuitate firească între evoluția istorică și cea contemporană, iar din punct de vedere al organizării spațiale a cartierului istoric, joacă același rol ordonator pe care l-a avut cândva centura de fortificații. Din inelul central pornesc radial, spre celelalte cartiere, mai multe artere conectate la extremitățile teritoriului intravilan, cu rețeaua rutieră interurbană.

În anul 1989, acest prim inel își pierde continuitatea prin întreruperea circulației din Piața Operei. Al doilea inel de circulație, concentric cu primul, este realizat parțial (bulevardele Circumvalațiunii, Pârvan, Splaiul T.Vladimirescu). Acest inel, ca și celelalte trasate în exteriorul său având ca centru Cetatea, îndeplinește funcțiuni complexe: deviază traficul greu, descongestionează centrul și creează legături rapide între celelalte cartiere. Traseul acestor artere circulare indică întotdeauna poziția centrului aglomerării urbane - Cetatea, în câmpul de gravitație al căruia evoluează celelalte cartiere, sporind coerența sistemului urban.

Necesitatea satisfacerii unor funcțiuni diferite a determinat apariția unor tipuri distincte de morfologie urbană. Deși, acestea diferă de la cartier la cartier și, în cadrul aceluiași cartier, de la o zonă funcțională la alta, totuși, etapele evolutive parcurse de aglomerarea urbană au marcat existența a patru tipuri morfologice principale.

Tipologia constituită în sec. XVIII - lea și în prima jumătate a celui următor predomină în Cetate, caracteristică acesteia fiind străzile relativ înguste, fără vegetație, cu clădiri cu două niveluri, formând fronturi stradale continue. La periferia celorlalte cartiere istorice se mai păstrează unele construcții parter, așezate cu fațada îngustă la stradă, cu aspect rural, purtând data din perioada sus-menționată.

Tipul morfologic caracteristic pentru a doua jumătate a secolului al XIX - lea și începutul secolului nostru, reprezentat prin clădiri multietajate care formează, de cele mai multe ori, fronturi continue, se întâlnește compact în ansamblurile executate în vederea unirii Cetății cu Fabricul și Iosefinul și, răsfirat, în cadrul tuturor zonelor istorice ale orașului.

Cartierele de vile, datând din prima jumătate a secolului al XX-lea, în special din perioada interbelică, predomină în spațiile interstițiale dintre cartierele istorice, cărora le conferă aspectul de 'oraș grădina'. Însă, la periferia aglomerării urbane, acest tip morfologic degenerază într-un țesut cu aspect semirural, cu parcele mari, având grădini și case izolate, lipsite de dotările tehnice edilitare corespunzătoare confortului modern.

Al patrulea tip morfologic îl prezintă realizările din perioada anilor 1960 - 1989, constituite din clădiri de locuit înalte, dotări socio-culturale și ansambluri de producție, executate cu tehnologii industrializate. Acestea apar fie în forma unor mari ansambluri în zonele slab construite în perioadele anterioare, fie izolat, în cadrul texturii urbane istorice (str. Văcărescu, Bărnăușu, etc.).

Fizionomia specifică Timișoarei este generată de întrepătrunderea nu totdeauna fericită a celor patru tipuri morfologice principale. Datorită evoluției sale specifice, există azi relativ puține monumente istorice izolate,

iar acestea, exceptând Castelul Huniade, datează, cele mai vechi, din secolul al XVIII - lea. Timișoara prezintă, în schimb, zone istorice declarate rezervații de arhitectură protejată, reflectând evoluția acesteia din perioada barocă și până la cea a curentului cubist interbelic.

Caracterul polinuclear al orașului, descentralizarea funcțională apărută în cursul istoriei devin cu atât mai necesare cu cât sporește gradul de complexitate al funcțiunilor urbane. Este evident că o rețea uniformă, ordonată, permite o servire egal repartizată în teritoriu și, deci, rațională, a organismului urban, din toate punctele de vedere: transport în comun, alimentare cu energie, canalizare, etc.

Comunele periurbane, rezultate prin așezarea unor comunități etnice compacte în jurul Timișoarei, după același principiu polinuclear, au cunoscut în decursul timpului, și vor manifesta în continuare, o expansiune teritorială mare, tinzând să se unească cu orașul, iar pe de altă parte să extindă aglomerația urbană spre exterior.

1.9. Încadrarea în obiectivele Strategiei Europa 2020 și în cele ale strategiilor naționale și regionale

Proiectarea dezvoltării Polului de creștere Timișoara este un demers recurent, care ține cont de mutațiile intervenite în permanență în orizontul local și la scara ariilor regionale în care se încadrează, spațial și funcțional, la nivel național și european. Strategia este elaborată în corelație cu documentele de bază care stabilesc liniile directoare ale dezvoltării social-economice sectoriale și regionale, decurgând din Strategia Europa 2020 ("Smart, Sustainable, Inclusive Growth").

Strategia Europa 2020 a fost propusă de Consiliul European în anul 2010, cu ambiția de a constitui axa majoră de politică economică și de dezvoltare a UE pentru perioada 2010-2020. După experiența mai puțin reușită a Strategiei de la Lisabona care, deși generoasă, a eșuat din lipsa unor obiective clar asumate de țările membre și a unui mecanism de monitorizare, noua strategie stabilește trei priorități care definesc viziunea UE pe termen mediu, respectiv cinci obiective majore, constituind misiunea Comisiei Europene, asumate în mod concret și personalizat de către fiecare stat membru.

Prin cele **trei priorități** ale viziunii, UE își propune să asigure pentru deceniul doi al sec. XXI:

- *o creștere inteligentă*, prin investiții mai eficiente în educație, cercetare și inovare;
- *o creștere economică durabilă*, prin orientarea decisivă către o economie cu emisii scăzute de carbon și o industrie competitivă;

- o creștere favorabilă incluziunii, prin punerea accentului pe crearea de locuri de muncă și reducerea sărăciei.

Pentru a face progrese reale în sensul acestor priorități, au fost fixate **5 obiective strategice**, progresele înregistrate de fiecare țară în îndeplinirea acestor obiective fiind monitorizate permanent, prin intermediul unui mecanism nou de raportare, și anume Semestrul european.

Cele **5 obiective ale Strategiei Europa 2020** vizează următoarele domenii pragmatice:

1. Ocuparea forței de muncă: atingerea până în 2020 a unei rate de ocupare a forței de muncă de 75 % în rândul populației cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani;
2. Cercetare și dezvoltare: alocarea a 3% din PIB-ul UE pentru cercetare și dezvoltare;
3. Schimbările climatice și utilizarea durabilă a energiei:
 - reducerea cu 20% a emisiilor de gaze cu efect de seră față de nivelurile înregistrate în 1990
 - creșterea ponderii surselor de energie regenerabile până la 20%
 - creșterea cu 20% a eficienței energetice
4. Educație:
 - reducerea sub 10% a ratei de părăsire timpurie a școlii;
 - creșterea la peste 40% a ponderii absolvenților de studii superioare în rândul populației în vârstă de 30-34 de ani;
5. Lupta împotriva sărăciei și a excluziunii sociale: reducerea cu cel puțin 20 de milioane a numărului persoanelor care suferă sau riscă să sufere de pe urma sărăciei și a excluziunii sociale.

Aceste obiective au în același timp caracter ferm și flexibil, deoarece:

- definesc poziția pe care ar trebui să o ocupe UE în 2020 din punct de vedere al unor parametri majori;
- sunt transpuse în obiective naționale, pentru ca fiecare stat membru să-și poată urmări evoluția;
- sunt comune, urmând a fi realizate prin acțiuni la nivel național și european;
- sunt interdependente și se susțin reciproc:
 - progresele în educație duc la îmbunătățirea perspectivelor profesionale și la reducerea sărăciei;
 - mai multă cercetare și inovare înseamnă competitivitate crescută și noi locuri de muncă;
 - tehnologiile ecologice tempereză schimbările climatice și creează noi oportunități de afaceri și locuri de muncă.

Un principiu a cărui aplicare sporește șansele de reușită ale acestei strategii este acela al modulării țintelor de atins în funcție de performanțele fiecărei țări, cu nivele de aspirație tangibile, pentru că au fost stabilite prin negociere și consens între structurile abilitate ale Comisiei Europene și guvernele statelor membre.

Ca urmare, obiectivele României în cadrul Strategiei Europa 2020 sunt adaptate nivelului de dezvoltare social-economică a țării noastre și tendinței de creștere a performanțelor naționale într-un ritm mediu peste cel al UE, astfel încât, în timp să se reducă decalajele dintre țara noastră și statele avansate ale Uniunii.

Obiectivele României în cadrul Strategiei Europa 2020 sunt următoarele :

1. În domeniul ocupării forței de muncă:
 - o rată de ocupare a forței de muncă de 70% (față de 75% UE)
2. În domeniul cercetare și dezvoltare:
 - alocarea a 2% din PIB pentru cercetare și dezvoltare (3% UE)
3. În domeniul schimbărilor climatice și utilizării durabile a energiei:
 - reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră față de nivelurile înregistrate în 2005 (+19%)
 - creșterea ponderii surselor de energie regenerabile până la 24% (20% UE)
 - creșterea eficienței energetice (la 42,99 mil. t.e.p.)
4. În domeniul educației:
 - Reducerea sub 11,3% (10% UE) a ratei de părăsire timpurie a școlii
 - creșterea la 26,7% (40% UE) a ponderii absolvenților de studii superioare în rândul populației în vârstă de 30-34 de ani
5. În domeniul luptei împotriva sărăciei și a excluziunii sociale:
 - reducerea numărului persoanelor care suferă sau riscă să sufere de pe urma sărăciei și a excluziunii sociale (cu 580 mii).

Anual, în aprilie, Guvernul României, ca de altfel toate guvernele statelor membre ale UE, prezintă **două rapoarte** privind măsurile pentru a atinge obiectivele naționale fixate, și anume:

- *Programul de stabilitate și convergență* este prezentat înainte de adoptarea bugetului național pentru anul următor și conține informații în materie de *finanțe publice și politică bugetară*.
- *Programul național de reformă*, care se transmite simultan cu programul de stabilitate/convergență și conține elementele necesare pentru *monitorizarea progreselor* înregistrate.

Ambele rapoarte trebuie să se integreze în procedura bugetară națională și în *semestrul european*, creat pentru a îmbunătăți coordonarea, la nivel european, a politicilor naționale.

Mecanismele de aplicare a Strategiei Europa 2020 prevăd în mod expres că autoritățile regionale și locale, partenerii sociali etc. trebuie să ia parte la fiecare etapă pregătitoare pentru raportarea de nivel național. Aceasta înseamnă că, pe de o parte, structurile regionale și locale sunt implicate în elaborarea strategiilor de nivel național, iar pe de altă parte că cele două nivele se sprijină reciproc pentru punerea în aplicare a acestor politici.

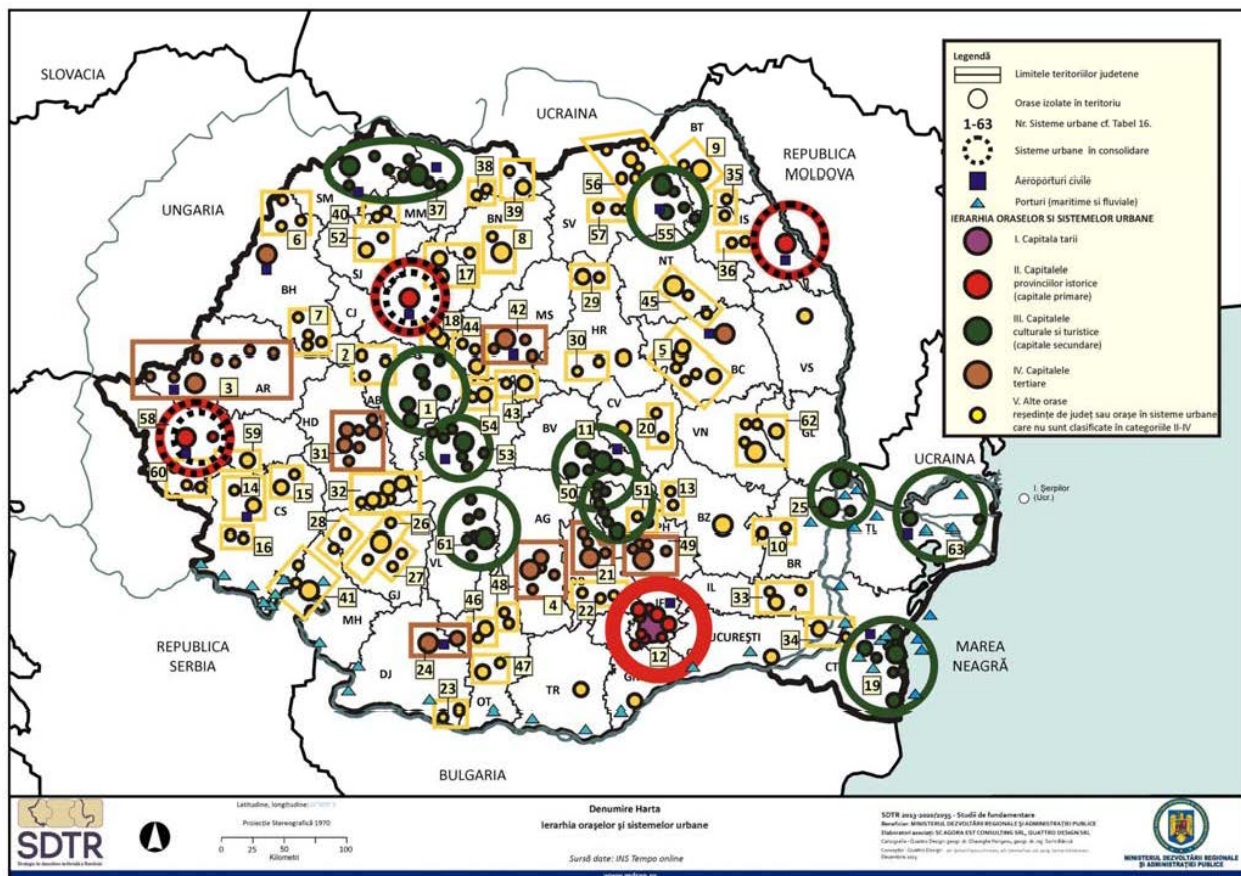

Fig. 8. Ierarhia orașelor și sistemelor urbane din România (Sursa: SDTR, Quatro Design, 2013)

În acest context, Strategia integrată de dezvoltare a Polului de creștere Timișoara (SID-PCT), își subsumează obiectivele *axelor de dezvoltare propuse la nivelul Regiunii de dezvoltare Vest a României* în Strategia PDR Vest pentru orizontul 2020. Acestea sunt următoarele:

1. Creșterea competitivității regionale, prin promovarea inovării și specilaizării inteligente;
2. Dezvoltarea unei economii dinamice, bazată pe creșterea productivității și antreprenoriat;
3. Îmbunătățirea accesibilității și mobilității într-o regiune conectată intern și internațional;
4. Dezvoltarea capitalului uman și creșterea calității în sectoarele educație, sănătate și servicii sociale;
5. Promovarea creșterii sustenabile prin sprijinirea tranziției către o economie verde, în vederea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor;
6. Valorificarea specificului local al comunităților urbane și rurale;

7. Dezvoltarea durabilă a turismului;
8. Întărirea capacității administrative.

La nivel național este, de asemenea, în curs de finalizare Strategia de Dezvoltare Teritorială a României, orizont 2035, ale cărei principii și structură au fost făcute publice, pentru orientarea diverselor strategii teritoriale de nivel regional sau local.

Strategia integrată de dezvoltare a Polului de creștere Timișoara ține cont de toate documentele programatice prezentate anterior, ca și de alte documente fundamentate științific privind dezvoltarea social-economică, organizarea și amenajarea teritoriului, cum sunt studiile realizate de centrul din România al Băncii Mondiale, cu abordări novatoare inclusiv asupra polilor de creștere din țara noastră. În același timp, conștienți de nevoia de adaptare a demersului prospectiv la realitățile locale, SID-PCT dezvoltă un audit teritorial elaborat, aplicat la unitățile administrativ-teritoriale de bază care comun polul, cu accent pe identificarea tendințelor de durată și relevarea detaliului semnificativ, cu potențial cert de antrenare pe termen mediu și lung.

Capitolul 2. Auditul teritorial

2.1. Demografie

2.1.1. Evoluția numărului populației

Evoluția numărului populației Polului de creștere Timișoara se înscrie în tendința generală de descreștere progresivă ce se manifestă și la nivel național, cauzată în mare măsură de bilanțul demografic natural negativ, dar și de emigrarea populației active. Dacă în anul 1990 numărul locuitorilor cu domiciliul stabil a fost de 398.038, în anul 2012 acesta a scăzut la 372.316 locuitori, respectiv cu 25.722 persoane (Fig. 1).

Dacă populația Municipiului Timișoara a scăzut în același interval de timp de la 351.293 locuitori la 306.462 locuitori, adică cu 44.831 în 22 de ani, în mediul rural aferent Polului de creștere, numărul locuitorilor a crescut de la 46.745 la 65.854 locuitori, respectiv cu 19.109 persoane (Fig. 1).

Creșterile cele mai mari le înregistrează comunele Giroc cu 4075 locuitori, Dumbrăvița cu 3318 locuitori, Săcălaz cu 2498 locuitori, Sânmihaiu Român cu 2392 locuitori, Giarmata cu 2153 locuitori (Fig. 2).

Scăderea numărului de locuitori din unele comune cum ar fi Becicherecu Mic, Bucovăț și Șag se justifică prin faptul că începând cu anul 2005 respectiv 2008, din acestea s-au desprins și s-au format trei noi comune: Dudeștii Noi, Bucovăț și Parța.

Rata de evoluție

Rata de evoluție a numărului populației în perioada 1990-2012 la nivelul polului de creștere a fost una negativă și anume de -6,5 %, ceea ce înseamnă o medie anuală de -0,3 % (Fig. 2).

Municipiul Timișoara a avut o rată dublă de scădere în raport cu polul de creștere, respectiv -12,8 %, adică -0,6 % pe an.

Comunele au avut o rată de creștere de 40,9 % pe întreaga perioadă (1990-2012), revenind o medie anuală de 1,9 %.

Cele mai spectaculoase creșteri de peste 100 % le-au avut în această perioadă comunele Dumbrăvița cu 130,2 % și Giroc cu 104,8 %. Creșteri însemnate au mai înregistrat comunele Sânmihaiu Român 62,7 %, Giarmata 49,6 %, Moșnița Nouă 49,3 %, Săcălaz 47,9 %.

Scăderi semnificative de populație au avut comunele Becicherecu Mic -30,1 %, Șag -25,2 % și Remetea Mare -23,7 % (Fig. 3).

2.1.2. Distribuția populației. Densitatea

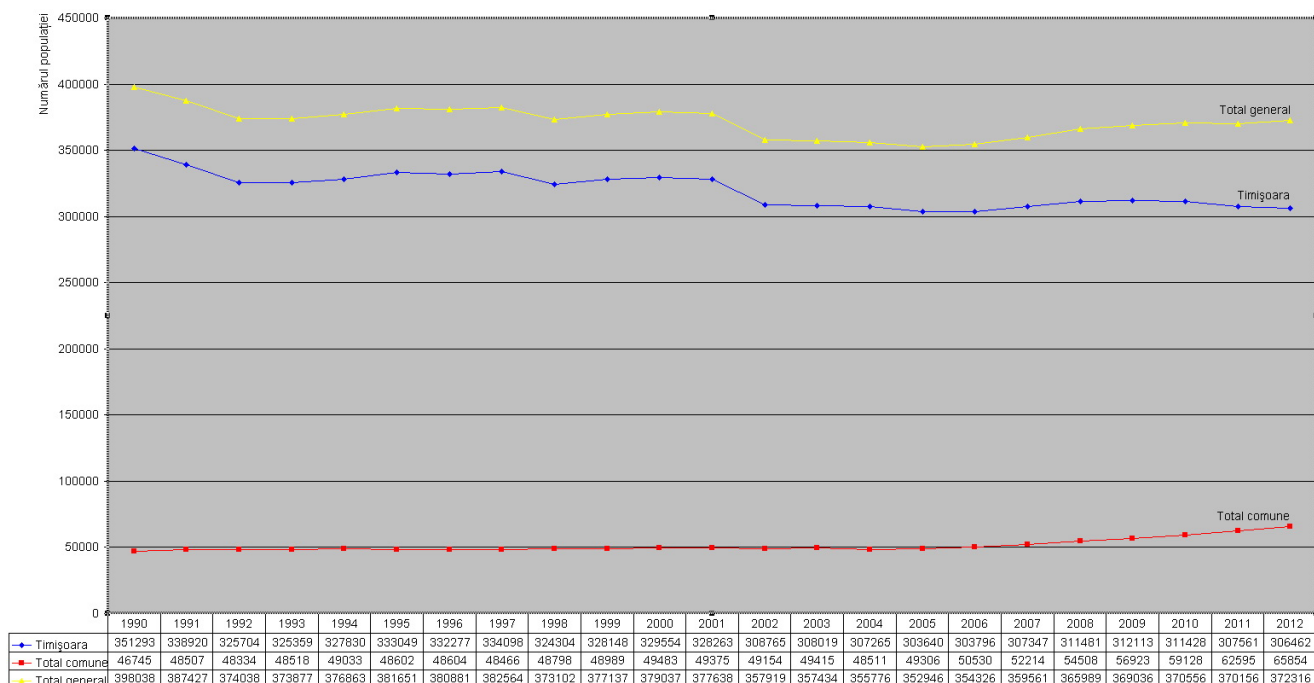
Ca urmare a scăderii numărului populației și densitatea este într-o ușoară scădere, de la 368,7 loc./km² în anul 1990 la 344,9 loc./km² în anul 2012. Cea mai densă zonă este, evident, municipiul Timișoara – centrul urban al polului de creștere, cu o densitate de 2.370,7 loc./km² în 2012 (în scădere de la 2.717,5 loc./km² în 1990).

Pentru comunele aflate în arealul de influență al municipiului Timișoara densitatea populației înregistrează o ușoară creștere datorită evoluției pozitive a numărului de locuitori, ceea ce se poate traduce printr-o migrație a populației spre zona rurală pentru locuire.

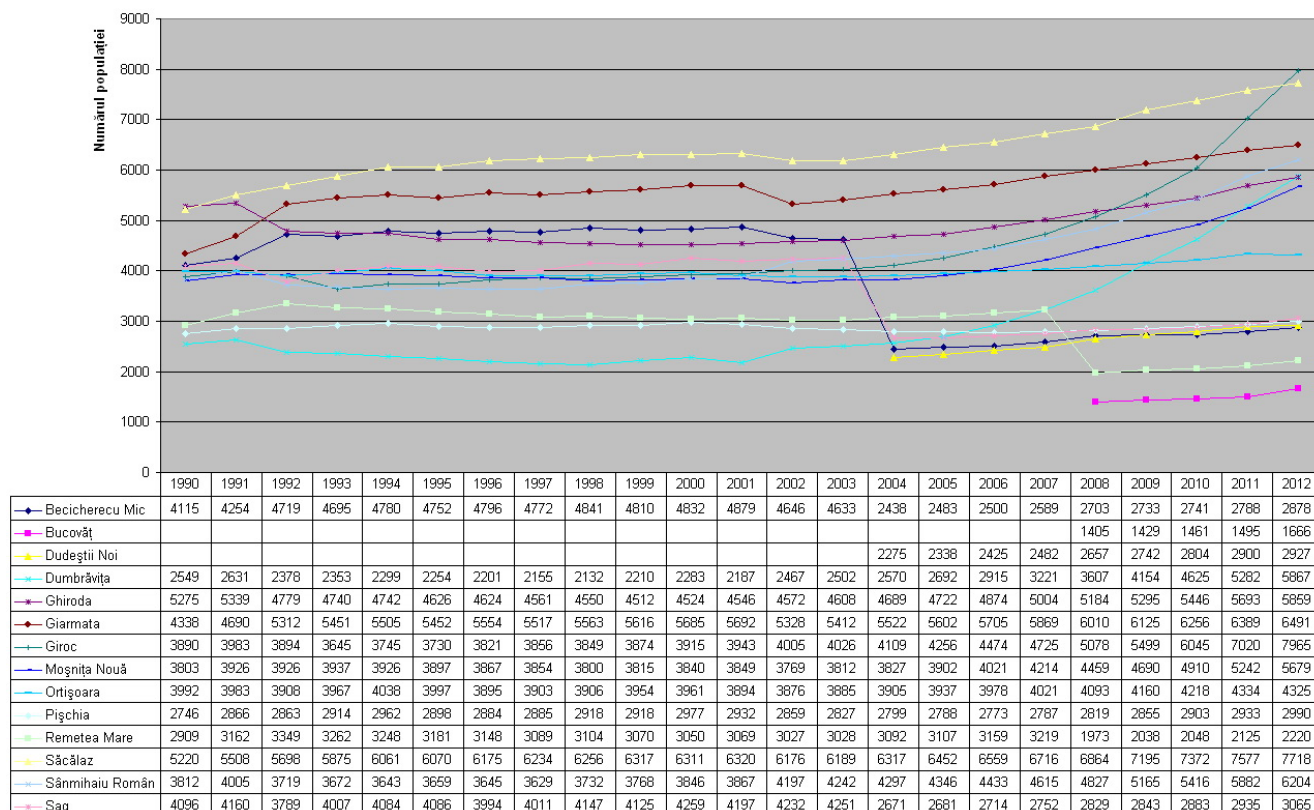
Dacă în 1990 densitatea medie în arealul de influență al municipiului măsura 49,2 loc/ km², în 2012 ea ajunge la 69,3 loc./km².

Municipiul Timișoara formează totodată și cea mai densă zonă locuită din județul Timiș, care are doar 78,42 locuitori/km² în anul 2012, și una dintre cele mai populate la nivel național unde densitatea medie este de 89,41 locuitori/km².

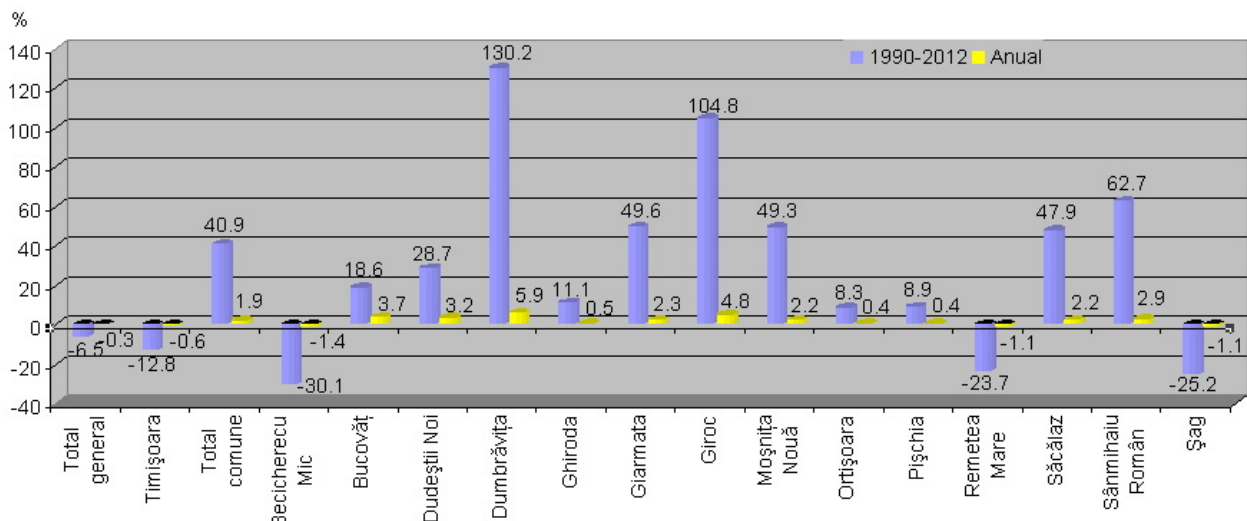
Comunele Dumbrăvița (309 loc./km²), Ghiroda (171,7 loc./km²), Giroc (150 loc./km²) au densități cu mult peste media județului (78,42 loc/km²) și cea națională (89,41 loc/km²), iar în celelalte comune densitatea este sub cele două medii de referință. La polul opus se situează comunele Remetea Mare, Orțișoara și Pișchia cu o densitate mult mai scăzută (24,2-30,5 loc/km²) (Fig. 4).

Evoluția numărului de locuitori ai Polului de creștere Timișoara

Evoluția numărului de locuitori ai comunelor Polului de creștere Timișoara

Rata de evoluție a numărului populației în perioada 1990-2012

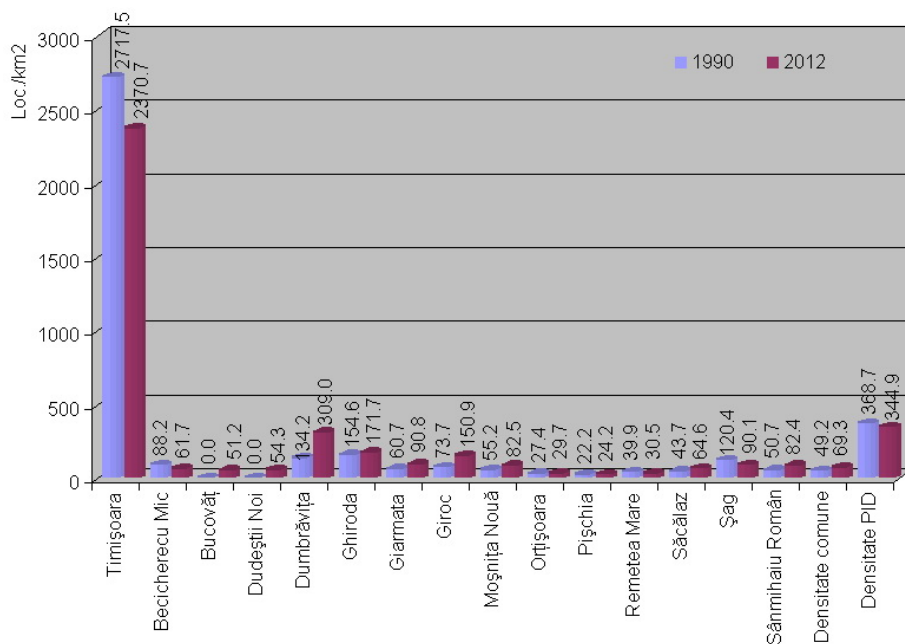

Fig.4 Densitatea populației

2.1.3. Mișcarea naturală a populației

Componentele mișcării naturale a populației Polului de creștere Timișoara au valori diferite. Dacă natalitatea pe teritoriul polului de creștere înregistrează o valoare de 10 ‰ în 2012, mortalitatea înregistrează o valoare ceva mai mică, de 9,8 ‰, rezultând un spor natural de 0,2 ‰ (**Tabelul**).

Natalitatea în centrul urban este de 9,6 ‰ în timp ce mortalitatea este 9,7 ‰ rezultând un deficit demografic -0,1 ‰. În comunele din arealul de influență al municipiului Timișoara se valorile mișcării naturale diferă foarte mult de față de mediile polului de creștere.

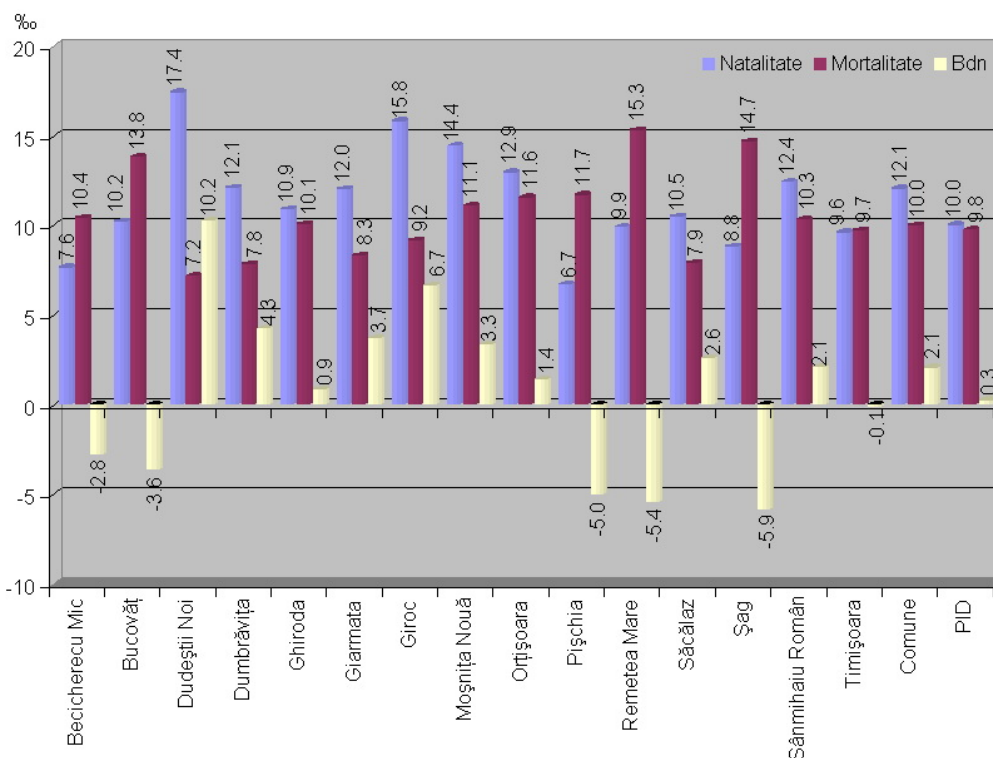
Astfel valorile cele mai mici ale natalității se înregistrează în comunele Pișchia cu 6,7 ‰ și Becicherecu Mic cu 7,6 ‰ în timp ce Giroc și Dudeștii Noi au cele mai mari valori și anume 15,8 ‰ și respectiv 17,4 ‰.

În cadrul mortalității pe primele locuri cu cele mai mari valori se află comunele Șag cu 14,7 ‰ și Remetea Mare cu 15,3 ‰ în timp ce la polul opus se situează Dudeștii Noi cu 7,2 ‰ și Dumbrăvița cu 7,8 ‰.

Bilanțul demografic natural, rezultat din diferența dintre natalitate și mortalitate, înregistrează ca și cele două componente ale sale, variații foarte mari atât de la o comună la alta cât și față de media polului de creștere. Cele mai mari valori ale bilanțului demografic natural le înregistrează comunele Dudeștii Noi cu 10,2 ‰ și Giroc cu 6,7 ‰ în timp ce cele mai mici le au comunele Șag -5,9 ‰ și Remetea Mare -5,4 ‰ (Fig. 5)

Mișcarea naturală a populației
Polului de creștere Timișoara în anul 2012

Nr. crt.	Localitatea	Natalitate ‰	Mortalitate ‰	Bdn ‰
1.	Șag	8.8	14.7	-5.9
2.	Remetea Mare	9.9	15.3	-5.4
3.	Pișchia	6.7	11.7	-5.0
4.	Bucovăț	10.2	13.8	-3.6
5.	Becicherecu Mic	7.6	10.4	-2.8
6.	Timișoara	9.6	9.7	-0.1
7.	PID	10.0	9.8	0.2
8.	Ghiroda	10.9	10.1	0.9
9.	Orțișoara	12.9	11.6	1.4
10.	Sânmiхайu Român	12.4	10.3	2.1
11.	Comune	12.1	10.0	2.1
12.	Săcălaz	10.5	7.9	2.6
13.	Moșnița Nouă	14.4	11.1	3.3
14.	Giarmata	12.0	8.3	3.7
15.	Dumbrăvița	12.1	7.8	4.3
16.	Giroc	15.8	9.2	6.7
17.	Dudeștii Noi	17.4	7.2	10.2

Mișcarea naturală a populației Polului de creștere Timișoara în anul 2012

2.1.4. Structura populației

a. Structura populației pe grupe de vârstă și sexe

Conform datelor Institutului Național de Statistică, populația României urmează o tendință generală de îmbătrânire demografică, specifică însă țărilor europene. Astfel vârsta medie a populației României este de 40,6 ani, în timp ce pentru municipiul Timișoara ea este de 40,1 ani, cu valori diferite pentru masculin 38,5 ani, iar pentru feminin 41,4 ani la 1 ianuarie 2013.

Analiza structurii pe vârste a populației Polului de creștere Timișoara în anul 2013 indică faptul că grupul majoritar de populație se află în segmentul 20-64 ani, 70.0 %, urmat de segmentul sub 20 ani cu un procentaj de 17.0 %, iar ultimul segment peste 64 ani 12.9 % (Tabelul 2).

Structura pe grupe de vârstă și sexe a populației
Polului de creștere Timișoara la 1 iulie 2013

Grupa de vârstă	Masculin %	Feminin %	Total %
Total	47.0	53.0	100.0
Tânăra (0-19)	18.4	15.7	17.0
Adultă (20-64)	70.8	69.4	70.0
Vârștnică < 65	10.8	14.9	12.9

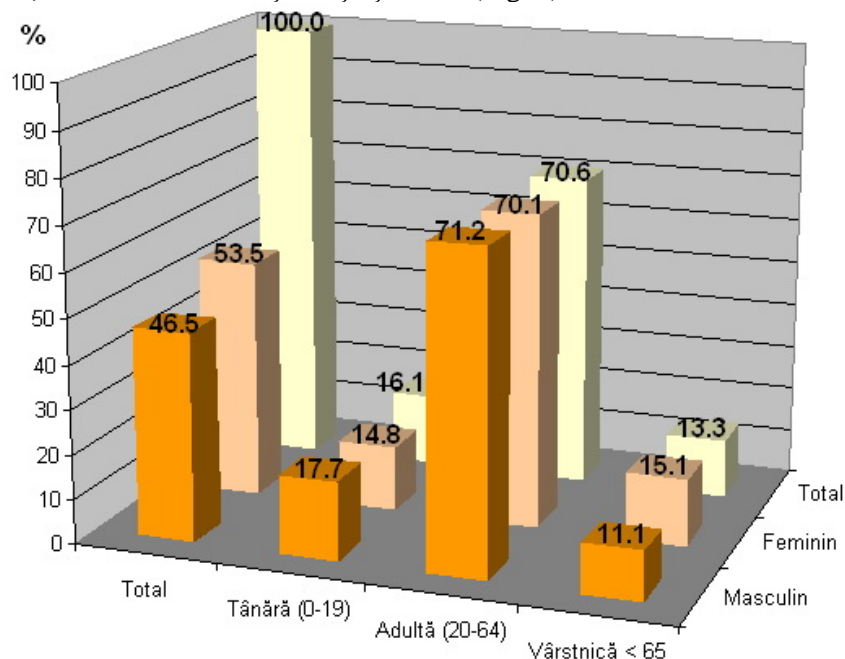
Structura pe grupe de vârstă și sexe a populației
Municipiului Timișoara la 1 iulie 2013

Grupa de vârstă	Masculin %	Feminin %	Total %
Total	46.5	53.5	100.0
Tânăra (0-19)	17.7	14.8	16.1
Adultă (20-64)	71.2	70.1	70.6
Vârștnică < 65	11.1	15.1	13.3

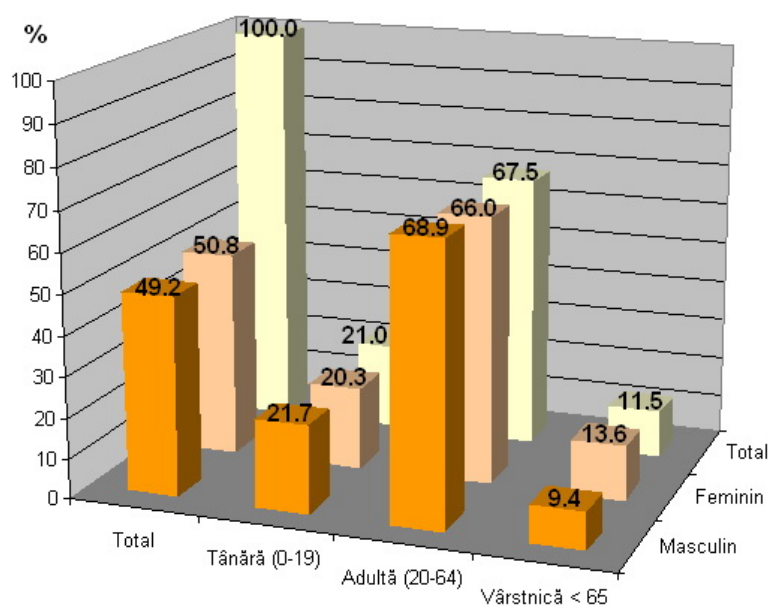
Structura pe grupe de vârstă și sexe a populației comunelor
din cadrul Polului de creștere Timișoara la 1 iulie 2013

Grupa de vârstă	Masculin %	Feminin %	Total %
Total	49.2	50.8	100.0
Tânăra (0-19)	21.7	20.3	21.0
Adultă (20-64)	68.9	66.0	67.5
Vârșnică < 65	9.4	13.6	11.5

Ponderea grupeii de vârstă activă (între 20 și 64 de ani) în anul 2013 este de 70,6 % în centrul urban Timișoara, în timp ce în arealul său de influență aceeași grupă de vârstă deține o pondere de 67,5 %, având valori ușor mai ridicate în comunele Dumbrăvița, Ghiroda, Giroc și mai scăzute în Pișchia, Orțișoara, Sânmihaiu Român și Moșnița Nouă (Fig. 6)

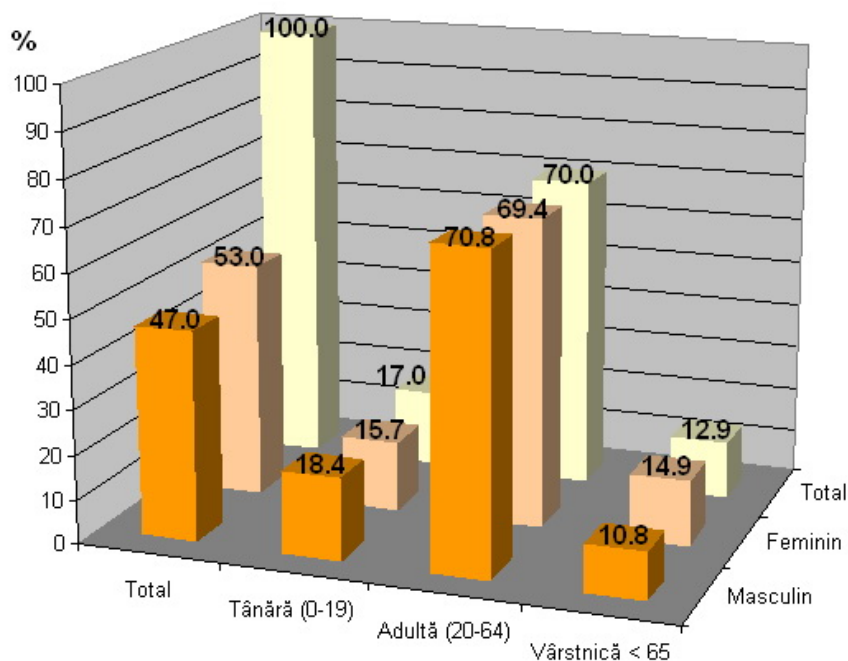

Structura pe grupe de vârstă și sexe a populației
Municipiului Timișoara la 1 iulie 2013

Structura pe grupe de vârstă și sexe a populației
comunelor din cadrul polului de creștere la 1 iulie 2013

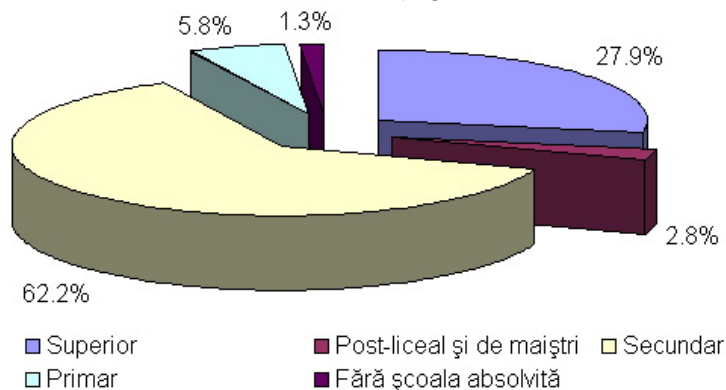
Structura pe sexe a populației polului de creștere este favorabilă populației de sex feminin, aproximativ 53% față de 47% pentru populația de sex masculin. Populația masculină numără 175279 persoane (47 % din total), iar cea feminină 197566 persoane (53 %), raportul de masculinitate fiind de 88,7 persoane de sex masculin la 100 persoane de sex feminin în anul 2013 (Fig. 8).

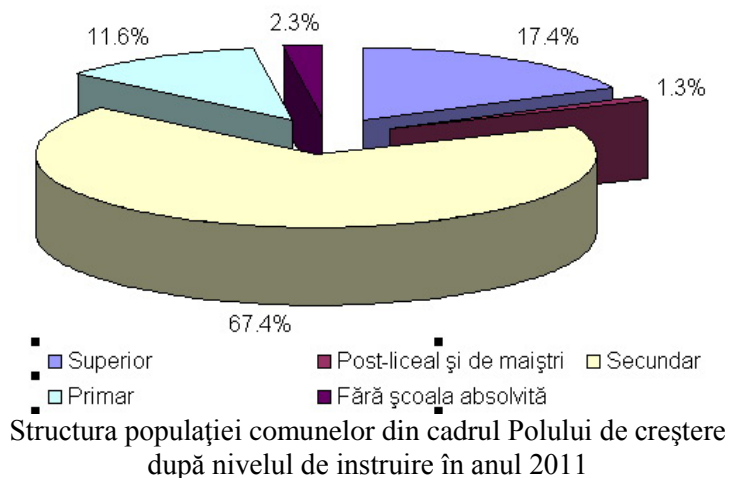
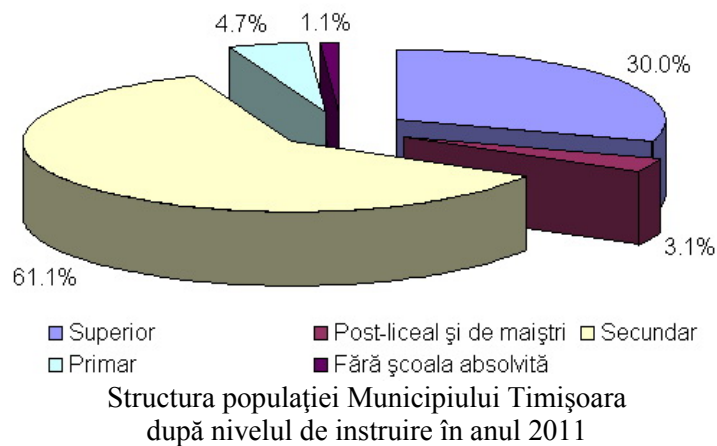
Structura pe grupe de vârstă și sexe a populației Polului de creștere Timișoara la 1 iulie 2013

b. Structura populației după nivelul de instruire

Structura populației Polului de creștere, după nivelul de instruire la recensământul din anul 2011, scoate în evidență ponderea mare pe care o ocupă absovenții învățământului secundar 62,2%, după care urmează cei ai învățământului superior 27,9 %, primar 5,8 % și post-liceal și de maiștri 2,8 %. Ponderea celor fără școală absolvită este de 1,3 % (Fig. 9)

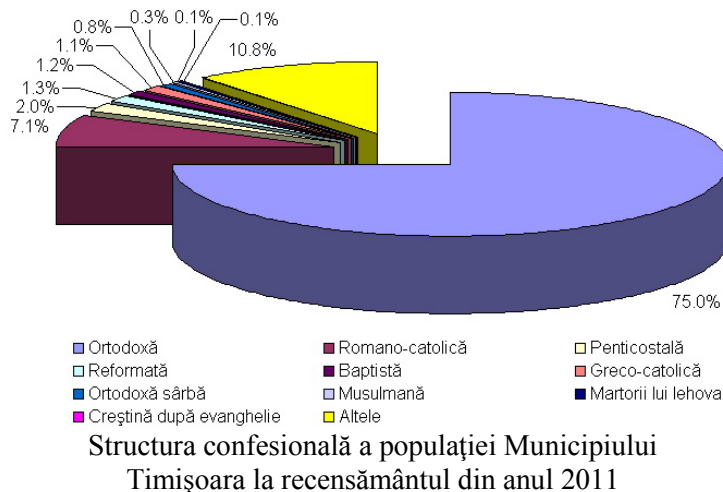
Structura populației Polului de creștere după nivelul de instruire în anul 2011

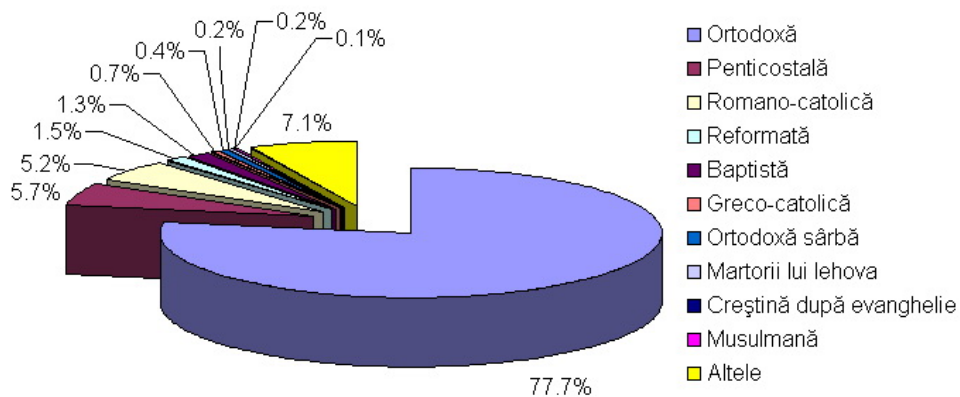

c. Structura confesională a populației

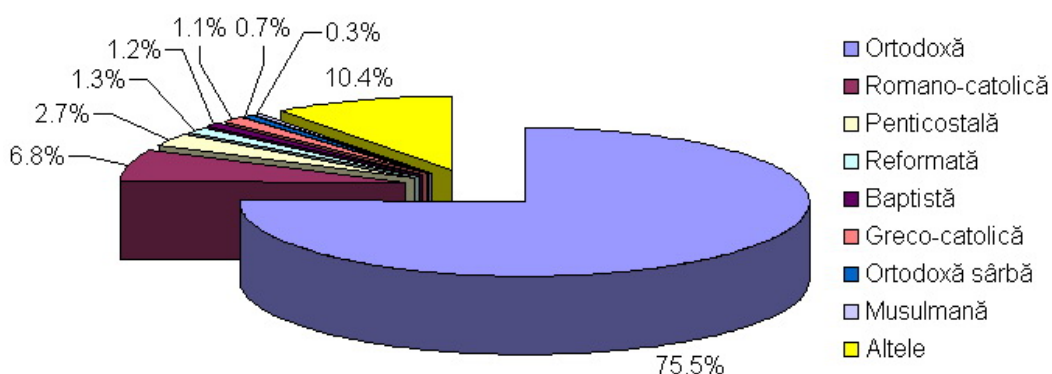
Pe teritoriul Polului de creștere Timișoara coexistă pașnic cetățeni grupați în 21 etnii și 16 religii, acest aspect reflectând două trăsături majore ale populației din zonă și anume interculturalitatea și gradul ridicat de toleranță.

Structura confesională a populației la recensământul din 2011 pentru municipiu a fost următoarea: religie ortodoxă (75,0 %), romano-catolici (7,1 %), penticostali (2,0 %), reformați (1,3 %), bapțiști (1,2 %), greco-catolici (1,1 %), ortodoxă sârbă (0,8 %), musulmani (0,3 %), martorii lui iehova (0,1 %), creștină după evanghelie (0,1 %), și alte religii (10,8%), iar pentru arealul de influență: ortodocși (77,7%), penticostali (5,7%), romano-catolici (5,2%), reformați (1,5%), bapțiști (1,3 %), greco-catolici (0,7%), ortodocși sârbi (0,4 %), etc. (Fig. 12)

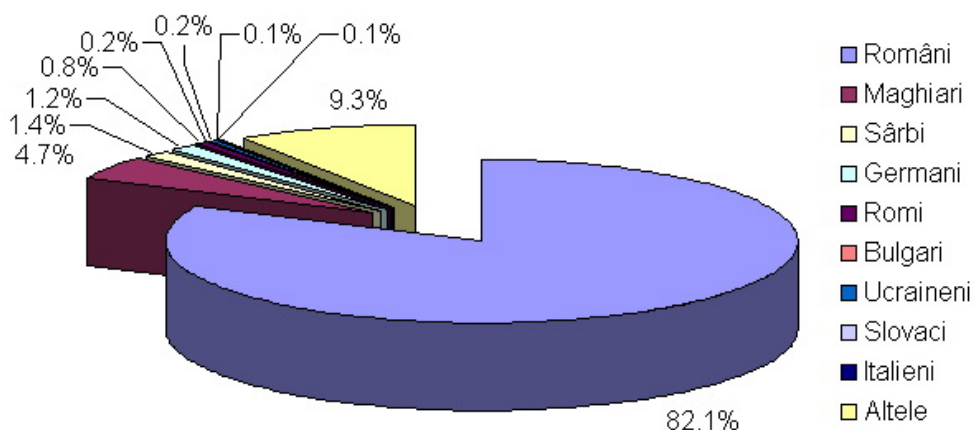
Structura confesională a populației comunelor din cadrul Polului de creștere Timișoara la recensământul din anul 2011

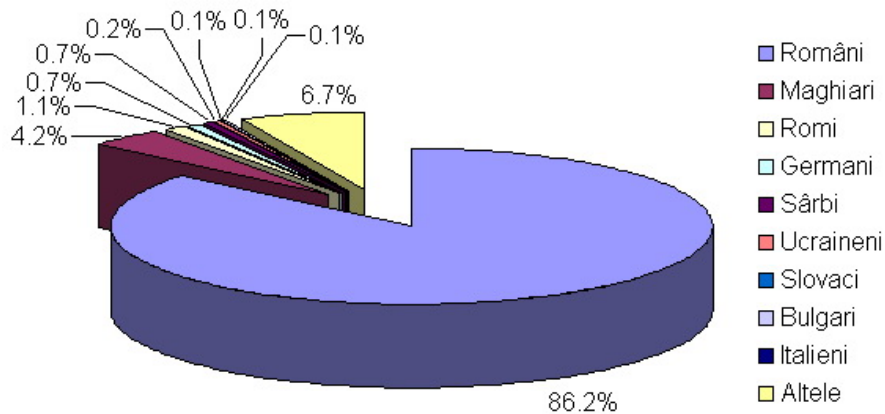
Structura confesională a populației din cadrul Polului de creștere Timișoara la recensământul din anul 2011

d. Structura etnică a populației

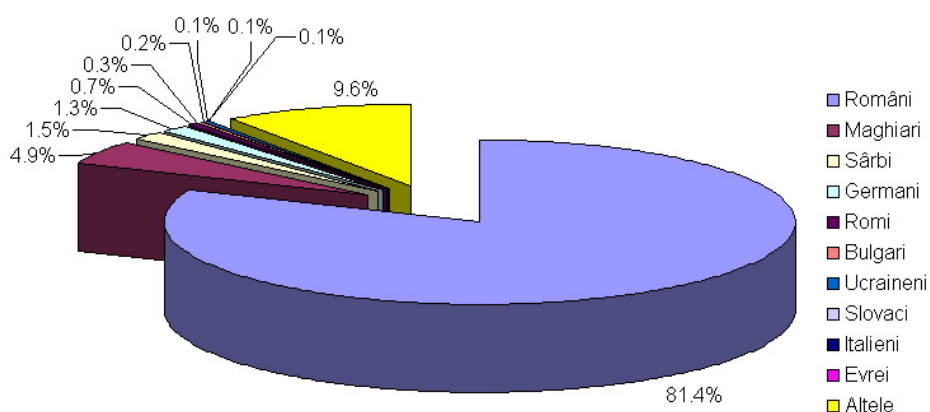
Structura pe etnii la recensământul din 2011 pentru Polul de creștere Timișoara a fost următoarea: români 82,1 %, maghiari 4,7 %, sârbi 1,4 %, germani 1,2 %, romei 0,8 %, bulgari 0,2 %, ucrainieni 0,2 %, slovaci 0,1 %, italieni 0,1 % (15).

Structura etnică a populației din cadrul Polului de creștere Timișoara la recensământul din anul 2011

Structura etnică a populației comunelor din cadrul Polului de creștere Timișoara la recensământul din anul 2011

Structura etnică a populației Municipiului Timișoara la recensământul din anul 2011

2.2. Competitivitate economică și resurse umane

2.2.1. Încadrarea județului Timiș în economia națională și regională

Evoluția economică a județului Timiș din ultimii ani este în strânsă legătură cu evoluția economiei naționale, în contextul european specific. Este cunoscut faptul că, în ultimii 10 ani, economia României a trecut prin două faze distincte: de creștere susținută în perioada 2003-2008, respectiv de contracție și lentă relansare, ca urmare a crizei declanșate în 2009, din care încă societatea românească nu a ieșit pe deplin. Poziția județelor țării în acest context a evoluat, unele dovedind o bună capacitate de a face față crizei, în timp ce altele au fost mai profund afectate și au continuat să acumuleze rămăneri în urmă.

De altfel, această evoluție inegală marchează în primul rând un proces de continuă adâncire a disparităților social-economice, la nivel local și regional. Regiunile, județele și mai ales orașele cele mai dinamice devin din ce în ce mai performante (la scara României), în timp ce alte unități teritoriale se transformă treptat în adevărate pungi de sărăcie. Spre exemplu, în intervalul 2008 – 2013, ponderea Municipiului București în realizarea PIB național a crescut cu 2,4 puncte procentuale (de la 20,2% la 22,6%), cea a județului Timiș a crescut cu 0,29 puncte procentuale (de la 4,67% la 4,96), în timp ce ponderea județului Vaslui s-a redus cu aproape 0,1 puncte procentuale (de la 0,97% la 0,88%), iar cea a județului Mehedinți cu 0,12 puncte procentuale (de la 0,91% la 0,87%), județe care și așa aveau o contribuție foarte redusă la crearea PIB al României. Cea mai performantă regiune a țării (cu excepția Capitalei), Regiunea Vest, chiar dacă a fost puternic afectată de criză, și-a consolidat ușor poziția relativă în acest interval, cu 0,01 puncte procentuale, în timp ce cea mai puțin dezvoltată regiune, cea de Nord-Est, a pierdut 0,13 puncte procentuale la ponderea sa în crearea PIB-ului României.

În tabel prezentăm un clasament al performanțelor economice ale celor mai puternice județe ale țării și ale municipiului București. Acest clasament este realizat pe baza datelor oficiale făcute publice de Ministerul Finanțelor, Institutul Național de Statistică și Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă.

Tabelul ??? Evoluția performanțelor economico-financiare la nivel național și pe județe reprezentative

Județul	Valoarea PIB Mld. lei (2013)*	PIB euro/locuitor (2013 – est.)*	Cifra de afaceri – mil. lei (2012)**	Populația ocupată medie (mii - 2013)*	Nr. mediu salariați (mii - 2013)*	Câștigul salarial mediu lunar (2013)*	Rata șomajului (% - febr. 2014)***
ROMANIA	625,6	6.926	1.062.122	8.280,0	4.510,0	1.507	5,83
București	141,2	16.660	304.610	987,8	815,1	2.349	2,04
<i>Timiș</i>	<i>31,0</i>	<i>10.507</i>	<i>44.001</i>	<i>322,3</i>	<i>206,4</i>	<i>1.672</i>	<i>1,89</i>
Constanța	25,3	8.059	56.129	282,3	166,9	1.504	4,56
Brașov	22,0	8.681	36.175	227,4	155,9	1.552	5,13
Prahova	21,7	7.579	51.545	278,6	160,5	1.594	6,00
Cluj	21,1	8.222	37.704	318,5	185,3	1.691	3,61
Argeș	20,8	8.844	43.603	242,4	130,8	1.639	7,10
Iași	20,0	5.486	22.495	277,2	140,9	1.455	5,32
Ilfov	15,2	9.780	60.355	162,4	109,3	2.132	1,82

Surse: *Ministerul Finanțelor, **INSSE, ***ANOFM, 2014

În mod evident, datele din tabel indică disparități structural-teritoriale accentuate, datorită în primul rând concentrării puternice a resurselor de dezvoltare în Capitală și în județul Ilfov. Astfel, regiunea București-Ilfov deține 20,5% din numărul de salariați la nivel național, 25% din PIB-ul României (la o populație de 10,67% din cea a țării), concentrează 34,4% din cifra de afaceri și 60,6% din investițiile străine directe. Aceste cifre subliniază o dezvoltare centralizată excesiv, care poate însemna și o risipă de resurse social-economice, prin neglijarea unor zone cu potențial, dar defavorizate conjunctural de ineficiența politicii regionale a României.

Din păcate, această anomalie structurală este accentuată statistic și de modul arbitrar în care Ministerul de Finanțe prelucrează situațiile financiare întocmite de companiile și instituțiile din țara noastră. Astfel, companiile mari, indiferent de locul în care își au sediul și operează, trebuie să depună

situațiile financiare doar la București și nu la autoritățile fiscale teritoriale, așa cum ar fi normal. De asemenea, cărțile de muncă ale multor angajați din instituțiile publice sunt păstrate la București și nu la sucursalele teritoriale ale acestor instituții, acolo unde de fapt angajații lor își desfășoară activitatea.

În ciuda anomaliilor statistice și a concentrării unei bune părți a economiei reale în Capitală, **județul Timiș** ocupă poziții remarcabile la majoritatea indicatorilor considerați, fie că este vorba de indicatori cantitativi, fie de indici calitativi. Astfel, Timișul se situează pe primul loc între județele României la valoarea absolută a PIB, la valoarea PIB/locuitor, la numărul populației ocupate și la numărul salariaților, pe locul 2, după județul Ilfov, cu cea mai redusă rată a șomajului, respectiv pe locul 4, după Ilfov, Constanța și Prahova, în privința cifrei de afaceri. De asemenea, chiar dacă în ultimii ani apetența investitorilor străini s-a mai temperat, Timișul continuă să fie atractiv, favorizat fiind de poziția geografică în vestul țării, de infrastructurile în curs de modernizare, de calitatea forței de muncă, bine formată în puternicul centru universitar Timișoara, și de mediul investițional favorabil.

Tabelul ??? Evaluarea performanțelor la nivelul regiunii Vest

Județul	Valoarea PIB Mld. lei (2013)*	PIB euro/locuitor (2013 – est.)*	Cifra de afaceri – mil. lei (2012)**	Populația ocupată (mii - 2013)*	Nr. salariaților (mii - 2013)*	Câștigul salarial mediu net lunar (2013)*	Rata șomajului (% - febr. 2014)***
<i>Timiș</i>	<u>31,0</u>	<u>10.507</u>	<u>44.001</u>	<u>322,3</u>	<u>206,4</u>	<u>1672</u>	<u>1,89</u>
Arad	13,6	7.326	24.425	198,7	115,5	1446	3,44
Hunedoara	11,3	6.307	14.344	175,5	109,2	1371	7,17
Caraș-Severin	7,9	6.307	6.521	113,1	53,4	1302	5,46
Regiunea Vest	63,9	7617	89.291	809,6	484,5	1510	4,49
ROMANIA	625,6	6.926	1.062.122	8.280,0	4.510,0	1507	5,83

Surse: *Ministerul Finanțelor, **INSSE, ***ANOFM, 2014

Dacă la nivel național Bucureștiul manifestă o anumită hidrocefalie, la scara Regiunii Vest județul Timiș este la fel de dominant, îndeosebi prin forța economică a reședinței sale, municipiul Timișoara. Astfel, județul Timiș concentrează 48,5% din PIB-ul regional, 49,3% din cifra de afaceri, 39,8% din populația ocupată și 42,6% din numărul de salariați ai regiunii. Are cea mai redusă rată a șomajului (1,89%) și un PIB/locuitor care îl situează de departe pe primul loc, atât la nivel regional cât și pe plan național (**tabelul ???**). În ciuda aparențelor – datorate mediatizării eficiente a performanțelor economice ale orașului Cluj-Napoca –, Timișoara continuă să fie orașul cu cea mai puternică economie, susținută și de armătura economică a multor altor localități din județ, în primul rând a celor din aureola sa periurbană, componente ale polului de creștere Timișoara. Astfel, comunele periurbane cu cele mai mari cifre de afaceri în anul 2012 erau Giroc (975,14 mil. lei), Ghiroda (713,31) și Dumbrăvița (675,72), urmate de Remetea Mare, Orțișoara, Săcălaz, Giarmata, Moșnița Nouă și Șag, cu între 300 și 139 mil. lei fiecare. Contribuții majore la cifra de afaceri și PIB-ul județului aduc și alte localități din Timiș, între care Sânnicolaul Mare, Lugojul, Jimbolia, Deta, Sânnandrei, Recaș, Făget, Șandra ș.a.

Conform cifrelor furnizate de DGFP Timiș, pe ansamblul polului de creștere, în anul 2012, municipiul Timișoara contribuia cu 78,6% la realizarea cifrei de afaceri a unităților economice locale, iar cele 14 comune componente cu 21,4%. Deși cu oscilații de la un an la altul, tendința de durată pare să fie de ușoară creștere treptată a ponderii comunelor periurbane în realizarea cifrei de afaceri a polului. Este o tendință firească, de altfel, dacă se are în vedere procesul de exurbanizare a activităților industriale și a marilor companii logistice care caracterizează majoritatea orașelor europene mari.

Subliniem că cifrele furnizate de DGFP Timiș au caracter parțial, ca urmare a două circumstanțe obiective, și anume: dependența valorilor totale de depunerea de către firme a bilanțurilor contabile, respectiv înregistrarea activității doar a firmelor locale, companiile mari depunându-și bilanțurile direct la DGFP a României. Ca urmare, nu pot fi făcute evaluări credibile asupra indicatorilor reali ai întregii economii a municipiului, a polului de creștere Timișoara și a județului Timiș, și nici nu poate fi calculată ponderea Timișoarei și a comunelor polului în cifra de afaceri totală a județului. Datele disponibile la nivel de județ, de la INS, nu pot fi corelate credibil cu cele de care dispune DGFP Timiș, deoarece INS operează ajustări conform standardelor statistice

specifice, în timp ce DGFP dispune de totaluri parțiale. Avantajul celor din urmă este însă că datele pot fi obținute discretizat, inclusiv la nivel de localitate, în timp ce statistica INS nu oferă decât date agregate pe județ.

□ Activități conform CAEN pe baza înregistrărilor din bilanțurile contabile ale societăților depuse la DGFP

O analiză a ponderii sectoarelor economiei în realizarea cifrei de afaceri în perioada 2010 – 2012, pe baza datelor din bilanțurile societăților comerciale depuse la DGFP Timiș, evidențiază preponderența sectorului terțiar (al serviciilor) în economia locală, ponderea cifrei de afaceri din acest sector fiind de 61,50%. În aceeași perioadă, sectorul industrial a contribuit la realizarea cifrei de afaceri în polul de creștere Timișoara în medie cu 22,50%, sectorul construcțiilor cu 12,50%, sectorul agricol având o contribuție nesemnificativă la creșterea economiei locale: 3,50%.

Pe de altă parte, în cazul marilor contribuabili, ale căror date economico-financiare sunt raportate direct la București, sectorul predominant (cifră de afaceri și locuri de muncă) este industria, serviciile fiind mai puțin diversificate și mai slab reprezentate.

Numărul însemnat al marilor contribuabili localizați în polul de creștere Timișoara, majoritatea din sectorul secundar, consolidează poziția industriei timișorene, potențează dezvoltarea economiei locale și contribuie la atragerea de noi investiții în arealul polului, în special în domenii ca:

- Fabricarea anvelopelor și a camerelor de aer
- Fabricarea de echipamente electrice și electronice pentru autovehicule
- Fabricarea altor piese și accesorii pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule
- Telecomunicații și fabricarea echipamentelor de comunicații
- Fabricarea de echipamente electrice și electronice
- Producția și conservarea cărnii și creșterea porcinelor

Economia polului de creștere Timișoara se bazează, astfel, atât pe industrie cât și pe servicii, cele două sectoare completându-se reciproc.

Cunoscut drept „pol comercial tradițional” în zona de vest a României, municipiul Timișoara a cunoscut în ultimul timp o dezvoltare impresionantă a **sectorului terțiar**, în special a serviciilor de cunoaștere intensivă. Principalele servicii care au cunoscut o dezvoltare spectaculoasă în economia Timișoarei sunt:

- serviciile de tehnologia informației,
- activități de realizare de software,
- serviciile prestate în principal către întreprinderi (management și consultanță în management, cercetare-dezvoltare, arhitectură și inginerie, analiză tehnică, activități juridice, de contabilitate și consultanță fiscală);

Este de remarcat rentabilitatea sectorului serviciilor de cunoaștere intensivă. Ramurile Informațiilor și comunicațiilor, Intermedierile financiare și asigurări, Activitățile profesionale, științifice și tehnice, Activitățile de servicii administrative și activitățile de servicii suport, precum și Sănătatea și asistența socială nu numai că înregistrează profit în valori absolute dar au și o rentabilitate financiară (a capitalurilor) și economică (a activelor) suficientă pentru a garanta investitorilor eficiența utilizării capitalurilor și a gestionării mijloacelor economice.

Alte sectoare care au avut o contribuție însemnată la realizarea cifrei de afaceri și crearea de locuri de muncă în polul de creștere Timișoara sunt (conform CAEN): Transporturile rutiere de mărfuri, Lucrări de construcții drumuri și autostrăzi și Lucrările de construcții clădiri.

Principalele sectoare și ramuri ale economiei care au generat locuri de muncă și au contribuit semnificativ la realizarea cifrei de afaceri din rândul societăților administrate de DGFP Timiș pot fi urmărite în tabel.

Tabelul ??? Principalele activități economice generatoare de locuri de muncă și circuite financiare, în Polul de creștere Timișoara (2012)

Sector	Număr societăți	Număr locuri de muncă	Cifra de afaceri
Cultivarea cerealelor (exclusiv orez) și plantelor leguminoase	224	577	331.892.354
Producția și conservarea cărnii	24	1.574	173.983.903
Fabricarea încălțămintei	67	4.453	305.083.115
Fabricarea plăcilor, foliilor, tuburilor și profilelor	15	621	115.859.897
Fabricarea de construcții metalice și părți componente	103	922	197.317.473
Fabricarea de echipamente electrice și electronice	4	2.251	130.428.051
Fabricarea altor piese și accesorii pentru autovehicule	10	534	142.972.525
Închirierea și subînchirierea bunurilor imobiliare proprii	507	938	210.181.144
Lucrări de construcții clădiri rezidențiale și nerezidențiale	898	5.790	785.018.468
Lucrări de construcții de drumuri și autostrăzi	46	1.601	446.437.420
Lucrări de instalații sanitare, de încălzire și de gaze naturale	299	1.550	352.555.405
Comerț cu ridicata de piese și accesorii pentru autovehicule	136	729	252.700.014
Comerț cu ridicata al produselor farmaceutice	89	368	365.350.676
Transporturi rutiere de mărfuri	633	3.102	995.644.317
Restaurante	363	2.481	154.431.936
Activități de realizare a soft-ului la comandă	279	1.900	263.506.470
Activități de contractare, pe baze temporare, a personalului	26	1.593	88.923.214
Asistență medicală specializată	158	955	107.419.586
Activități de protecție și gardă	55	1.853	40.804.177
Activități ale centrelor de intermediere telefonică	20	971	60.523.309

(Sursa: date prelucrate de autori, după datele primare de la DGFP Timiș, 2012)

Notă: au fost reținute doar activitățile (conform CAEN) cu contribuțiile cele mai mari.

Analiza nu este completă însă fără a preciza rolul marilor contribuabili, aceștia fiind de altfel și principalii generatori de locuri de muncă în cadrul polului de creștere Timișoara.

Tabelul ??? Rolul marilor contribuabili în crearea de locuri de muncă și circulația financiară în Polul de creștere Timișoara (2012)

Sector	Număr societăți	Număr locuri de muncă	Cifra de afaceri
Fabricarea de echipamente electrice si electronice pentru autovehicule si pentru motoare de autovehicule	3	5.998	1.835.573.059
Fabricarea altor piese si accesorii pentru autovehicule si pentru motoare de autovehicule	4	5.135	1.889.678.792
Fabricarea anvelopelor si a camerelor de aer, resaparea si refacerea anvelopelor	1	-	2.376.683.119
Activitati de telecomunicatii prin retele fara cablu (exclusiv prin satelit) si fabricarea echipamentelor de comunicatii	3	2.832	665.300.805
Industria chimica si petrochimica	4	1.486	908.239.828
Fabricarea calculatoarelor, a echipamentelor electrice si electronice	3	3.636	480.553.519
Comert cu ridicata si cu amanuntul	3	3.372	1.267.425.353
Servicii de utilitate publica		4.589	1.032.428.261
Productia si conservarea carnilor , cresterea porcinelor	2	1.674	1.442.500.767
Lucrari de constructii	5	1.633	575.164.744
Transporturi rutiere de marfuri si transporturi aeriene de pasageri	9	1.512	580.853.999

(Sursa: date prelucrate de autori după datele primare)

Notă: au fost reținute doar activitățile (conform CAEN) cu contribuțiile cele mai mari.

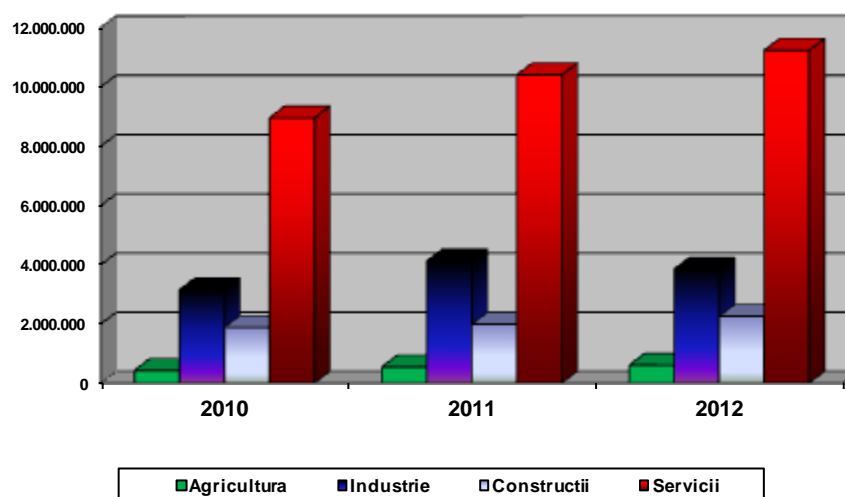
2.2.2. Evoluția cifrei de afaceri a polului de creștere Timișoara

Cifra de afaceri realizată de societățile din Polul de creștere Timișoara (analizată pe baza bilanțurilor depuse la DGFP) a înregistrat o evoluție ascendentă în perioada 2010-2012, cu un ritm mediu anual de creștere de 12%. Creșterea cifrei de afaceri este evidentă în toate ramurile, respectiv agricultură, industrie, construcții și servicii.

Tabel ??? Numărul societăților comerciale, numărul mediu de salariați, cifra de afaceri și rezultatul brut obținut în perioada 2010-2012 (mii lei)

Anul	Sectorul economic	Nr. firme	Nr. mediu salariați	Cifra de afaceri	Rezultat brut
2010	agricultura	485	1.363	431.274	-7.599
	industrie	1.880	24.642	3.149.089	86.498
	construcții	2.301	41.388	1.882.826	30.953
	servicii	15.987	54.320	8.952.132	85.042
	total	20.653	121.713	14.415.322	194.895
2011	agricultura	496	1.378	548.082	22.898
	industrie	2.089	71.850	4.124.038	161.316
	construcții	2.396	11.113	1.989.571	-22.641
	servicii	16.453	55.126	10.402.895	73.962
	total	21.434	139.467	17.064.586	235.534
2012	agricultura	503	1.436	607.185	14.188
	industrie	2.065	27.190	3.847.959	172.689
	construcții	2.196	12.182	2.257.450	-193.712
	servicii	16.131	78.023	11.232.646	241.379
	total	20.895	118.831	17.945.240	234.544

(Date prelucrate din bilanțurile contabile depuse de agenții economici la DGFP Timiș)

**Tabelul ??? Evoluția cifrei de afaceri pe ramuri de activitate¹ (mii lei)
Cifra de afaceri pe localități și pe ramuri de activitate în perioada 2010-2012 (mii lei)**

LOCALITATE		2010	2011	2012	CA/1000loc. (anul 2012)
Municipiul Timișoara	agricultura	314.622	383.301	412.535	
	industrie	2.135.688	2.465.158	2.570.803	
	construcții	1.512.715	1.631.887	1.902.860	
	servicii	7.461.959	8.649.620	9.218.645	
	Total	11.424.984	13.129.966	14.104.843	46,02
Becicherecu Mic	agricultura	9.019	15.512	18.133	
	industrie	8.606	9.361	10.862	
	construcții	1.582	3.063	2.636	
	servicii	14.821	27.765	40.938	
	Total	34.028	55.702	72.569	25,61
Bucovăț	agricultura	1.045	474	169	
	industrie	1.611	475	496	
	construcții	3.732	7.236	9.495	
	servicii	5.050	4.169	5.486	
	Total	11.438	12.355	15.646	10,23
Dudeștii Noi	agricultura	1.638	2.166	2.857	
	industrie	6.761	7.967	5.269	
	construcții	840	694	1.624	
	servicii	12.784	18.697	20.318	
	Total	22.023	29.525	30.068	10,40
Dumbrăvița	agricultura	2.446	1.792	3.164	
	industrie	81.588	141.622	132.776	
	construcții	92.962	109.145	94.231	
	servicii	264.227	346.455	445.556	
	Total	441.222	599.013	675.726	121,64
Giarmata	agricultura	10.677	12.501	18.609	
	industrie	29.114	29.578	58.809	
	construcții	9.016	16.319	11.722	
	servicii	75.379	70.554	79.700	
	Total	124.186	128.952	168.841	26,15
Ghiroda	agricultura	1.579	2.078	2.468	
	industrie	167.462	784.383	300.723	
	construcții	125.283	37.900	34.506	
	servicii	287.183	326.384	375.621	
	Total	581.506	1.150.744	713.318	122,94
Giroc	agricultura	2.431	3.017	4.221	
	industrie	427.910	426.639	519.508	
	construcții	41.195	60.398	56.204	
	Servicii	339.870	398.157	395.215	
	Total	811.406	888.211	975.148	130,30
Moșnița Nouă	Agricultura	4.961	7.451	7.672	
	Industria	24.746	29.221	33.269	

¹ Cifra de afaceri a fost calculata fără raportările marilor contribuabili care au obligația depunerii bilanțului contabil la DGAMC București

	Construcții	25.340	19.618	33.320	
	Servicii	54.506	55.572	70.814	
	Total	109.553	111.863	145.075	26,75
Orțișoara	Agricultura	16.167	32.978	37.516	
	Industrie	25.162	30.752	31.581	
	Construcții	946	1.244	2.513	
	Servicii	45.094	179.321	206.636	
	Total	87.369	244.295	278.246	64,16
Pișchia	Agricultura	77	97	71	
	Industrie	1.225	1.252	870	
	Construcții	483	646	596	
	Servicii	5.178	5.659	12.436	
	Total	6.963	7.654	13.973	4,72
Remetea Mare	Industrie	65.469	80.895	112.302	
	Construcții	2.552	930	693	
	Servicii	65.215	98.698	179.329	
	Total	133.236	180.522	292.324	134,46
Săcălaz	Agricultura	49.532	68.458	86.774	
	Industrie	12.653	14.322	15.875	
	Construcții	8.593	10.408	13.915	
	Servicii	80.014	87.511	114.119	
	Total	150.792	180.700	230.683	30,15
Sînmihaiu Român	Agricultura	80	730	840	
	Industrie	50.902	31.442	37.859	
	Construcții	4.947	6.607	4.807	
	Servicii	63.202	41.840	46.085	
	Total	119.131	80.619	89.592	14,77
Șag	Agricultura	7.062	12.217	12.156	
	Industrie	23.856	17.510	16.956	
	Construcții	21.110	71.949	88.328	
	Servicii	50.972	35.988	21.747	
	Total	103.000	137.665	139.187	46,77

(Date prelucrate din bilanțurile contabile depuse de agenții economici la DGFP Timiș)

Subliniem însă că, așa cum am constatat mai sus, cifra de afaceri a unităților economice din cuprinsul Polului de creștere Timișoara este mult mai mare dacă se are în vedere și contribuția agenților economici încadrați în categoria marilor contribuabili, ale căror date de bilanț nu sunt însă disponibile în plan local.

a. Industria și construcțiile

Tradițional, industria și construcțiile au reprezentat sectoarele cu cele mai semnificative contribuții la dezvoltarea economică a Timișoarei și a comunelor din arealul ei de influență. Cu toate acestea, în ultimii ani se remarcă o scădere a aportului acestora la formarea cifrei de afaceri, în detrimentul sectorului serviciilor. Astfel, dacă în anul 2010 ponderea cifrei de afaceri cumulat în industrie și construcții era de 35%, în anul 2012 ponderea a scăzut până la 31%. Scăderea se remarcă în mod special în cazul industriei (de la 23 la 18 procente în totalul economiei), în timp ce construcțiile înregistrează o ușoară creștere (de la 12 la 13 procente).

Principalele **ramuri industriale** care au cunoscut o dezvoltare deosebită în ultimii ani pe teritoriul Polului de creștere Timișoara au fost telecomunicațiile, industria electronică și electrotehnică, industria componentelor auto, precum și industria chimică și petrochimică.

Industria componentelor auto a înregistrat o dezvoltare puternică în ultimii ani, ca o consecință a necesității dezvoltării tehnologice în cadrul unităților industriale existente, în zona Timișoarei concentrându-se firme de renume în acest domeniu (Lisa Dräxelmaier, Delphi Packard, Kromberg & Schubert, Contitech, TRW, Mahle, Dura etc.).

Industria electronică și electrotehnică este o ramură de succes în industria orașului Timișoara, mai ales datorită investițiilor marilor întreprinderi cu activități în producția „high-tech” (Flextronics, Zoppas, ABB Rometrics, Luxten Lighting, ELBA-Philips etc.), ceea ce a determinat și o dezvoltare a societăților autohtone, furnizori sau sub-contractori ai acestora. Această dezvoltare a determinat reducerea fenomenului de migrație a forței de muncă tinere și specializate înspre Europa de Vest sau continentul nord american.

Industria chimică și petrochimică, tradițională la Timișoara, s-a dezvoltat în special prin investițiile efectuate de Continental Automotive Products, Procter&Gamble (Detergenți), Linde Gas și Azur.

Alături de marii actori din industriile de vârf menționate anterior, în Polul de creștere Timișoara sunt concentrate numeroase alte firme, mai ales întreprinderi mici și mijlocii, în domeniul tradițional – cum sunt industria textilă și a confecțiilor, fabricarea articolelor de îmbrăcăminte și industria pielăriei și încălțămintei - investitorii străini fiind interesați de aceste sectoare, datorită costurilor de producție scăzute, comparativ cu țările lor de origine. De remarcat că aceste domenii s-au dezvoltat inclusiv datorită societăților locale, tradiționale în Timișoara, precum Pasmatex, Uzinele Textile Timișoara, Filty. Deși unele din aceste unități tradiționale au intrat în declin ori au dispărut, în acest sector s-au dezvoltat alte investiții locale (Bontimes, FanyLux etc.), care au preluat forța de muncă bine calificată și spiritul de întreprindere consacrat în ramurile respective.

Organizarea teritorială a industriei în cadrul Polului de creștere Timișoara ilustrează rolul motor al aglomerației centrale a polului și difuzarea implantărilor industriale, în mod radial, dinspre zonele industriale mai vechi sau mai noi ale Timișoarei, în lungul marilor axe de penetrație (rutiere și feroviare), spre localitățile din zona periurbană. Privilegiate au fost, în acest sens, comunele aflate în imediata vecinătate a municipiului, care au atras numărul cel mai mare de investitori și întreprinderile cele mai productive. Concentrarea industrială scade pe măsură ce crește distanța localităților rurale față de Timișoara, așezările din inelele doi și trei fiind din ce în ce mai mult dominate de sectorul agricol. Se remarcă tendința grupării unităților pe profile industriale.

Din punct de vedere al dimensiunii spațiale a activității industriale, nu toate orizonturile periurbane au fost afectate în mod similar de procesul difuziunii industriei. Se constată, astfel, o dezvoltare a industriei preponderent în partea de sud și sud-vest a orașului (în comunele Giroc, Sînmihaiu Român, Șag și în cartierele Freidorf, Torontalului, Șagului din Timișoara) și spre est (comunele Ghiroda, Remetea Mare, Dumbrăvița, Giarmata și cartierele Buziașului, UMT din Timișoara).

Noile activități industriale au fost localizate la limita spațiului urban, dar și în comunele periurbane situate în imediata vecinătate a municipiului Timișoara, de-a lungul axelor principale de penetrare în oraș. Creșteri spectaculoase ale sectorului industrial s-au înregistrat mai ales în comunele Giroc, Ghiroda, Dumbrăvița, dar și în comunele Giarmata, Remetea Mare sau Sînmihaiu Român. Terenurile disponibile la prețuri scăzute, fondul imobiliar înnoit, accesul facil și mediul natural nepoluat și atrăgător au reprezentat principalele atuuri ale acestor localități în atragerea investitorilor din acest domeniu.

Zonele industriale centrale, care afectau coeziunea structurii urbane, sunt în prezent în reconversie, aici dezvoltându-se în special spații comerciale, de servicii și spații rezidențiale. Continuă să existe, însă, unele unități industriale dispersate pe întreaga suprafață a municipiului Timișoara, ceea ce permite circulația facilă a forței de muncă, dar determină și disfuncționalități urbane: incompatibilitatea activității industriale cu habitatul din apropiere, schimbul de produse dintre unitățile industriale pe infrastructura stradală din interiorul orașului, aglomerarea căilor de acces, poluarea. Au fost construite infrastructuri variate pentru a deservi unitățile și platformele industriale existente, dar în prezent acestea prezintă un grad avansat de degradare, unele sectoare fiind dezafectate.

Principalele *zone industriale și de antrepozite* din Timișoara, în care se concentrează adesea și unități de *servicii pentru întreprinderi*, chiar unități comerciale cu ridicata sau cu amănuntul, sunt :

Zona industrială calea Buziașului (sud-est) care concentrează întreprinderi din industria chimică, producția de componente auto și electrotehnică (Elbromplast, Procter&Gamble, Azur, Decogips, Adecom, BFG Com, Lisa Dräxelmaier etc.);

Zona industrială Calea Șagului (sud), zonă ce cuprinde depozite de materiale de construcții (Arabesque, Arthema, Lipoplast, Eurologistica, Europrefabricate, General Beton etc.), precum și un număr însemnat de showroom-uri și dealeri auto (Casa Auto Ford, Citroen, Iatsa, Skoda, showroom Ligne Roset sau Maxx Auto). O contribuție importantă la dezvoltarea și diversificarea profilului zonei o are platforma Incontro, unde sunt localizate preponderent firme de construcții (Incontro Prefabricati, Isopalrom sau Dipietro). Calea Șagului a devenit totodată o importantă zonă comercială, aici funcționând în prezent și hypermarket-uri cum ar fi Auchan, Jysk, Praktiker, Metro sau Baumax;

Parcul Industrial Freidorf (sud-vest) constituie o importantă zonă de atracție a investițiilor străine, de încurajare a dezvoltării întreprinderilor și creării de noi locuri de muncă, preponderentă fiind industria componentelor auto (Kromberg&Schubert, Rosign, Contitech, R-Coating, Elba); în preajma acesteia s-au localizat și alte întreprinderi, din sfera producției și desfacerii, îndeosebi din cadrul industriei alimentare (Nestle, Smithfield ș.a.);

Zona industrială UMT (nord-est) unde s-au localizat preponderent unități din industria chimică și automotive (Continental Automotive Products, Prompt, Linde Gaz, Întreprinderea Mecanică, Hella), dar și depozite;

Zona industrială Calea Torontalului (nord-vest) ce cuprinde unități din industria prelucrătoare (Flextronics, Coca-Cola, SCA Packaging). În această zonă se află și Parcul Industrial și Tehnologic Timișoara (PITT) ce are ca scop sprijinirea dezvoltării sectorului IMM-urilor din domeniile: software, IT și telecomunicații, electronică și electrotehnică, logistică, activități de proiectare și cercetare - dezvoltare;

Zona de activități economice Calea Aradului (nord), zonă nou apărută, în care se dezvoltă mai ales servicii și depozite; ca și în cazul zonei Calea Șagului, zona Aradului a devenit un important pol comercial, aici fiind localizate hypermarket-uri precum Auchan, Selgros sau Hornbach;

Zona industrială și de servicii Calea Lugoșului (est), conturată după 1990, aflată în prelungirea vechiului nucleu industrial Modern, s-a extins mai ales pe teritoriul comunelor Ghiroda și Giarmata, la ieșirea spre Lugoj și către conexiunea cu aeroportul internațional Timișoara, potențată mai recent și de conexiunea cu autostrada spre Lugoj - București. Aceasta concentrează numeroase showroom-uri (Toyota, Suzuki, Honda, Volkswagen-Audi, Volvo, Peugeot, Auto Roma, Porsche România, Skoda, Auto Timișoara, Todoruț Internațional etc.) și IMM-uri specializate în distribuție de produse industriale, servicii pentru întreprinderi, industrie textilă, hotelărie etc.;

Zona industrială și de depozitare pericentrală, care s-a dezvoltat în lungul căii ferate ce traversează orașul, cu un profil tradițional diversificat (construcții, confecții metalice, industrie alimentară, antrepozite). În prezent, aceasta se află în plin proces de reconversie, înspre statutul *de zonă de afaceri*, cu dezvoltarea preponderentă de unități comerciale, cum ar fi: Iulius Mall, Kaufland, Billa, Galeria 1, Praktiker, Kappa, Dedeman, sau spații de birouri pentru firme, cum ar fi Alcatel, Delta Tel, Aquatim. De amintit în această zonă complexul de birouri City Business Centre, care plasează oferta de spații pentru birouri la un nivel ridicat, și Fructus Plaza Timișoara, o altă cladire de birouri și spații rezidențiale la standarde ridicate;

Zonele industriale Gara de Nord, Solventul, Freidorf, Tipografilor (ILSA) și Modern sunt alte spații care în prezent sunt în restructurare, suportând în principal o reconversie din zone industriale în zone rezidențiale sau comerciale.

Dintre comunele Polului de creștere care se remarcă prin dezvoltarea unor activități industriale, amintim:

- Giroc, cu principalele ramuri: fabricarea de încălțăminte și îmbrăcăminte, fabricarea plăcilor, foliilor și a profilelor, fabricarea echipamentelor electrice și fabricarea de construcții metalice;
- Ghiroda, cu principalele ramuri: fabricarea de componente pentru autovehicule și producția de energie electrică;
- Dumbrăvița, cu principalele ramuri: fabricarea de încălțăminte și îmbrăcăminte, producția de băuturi răcoritoare.

Activitățile industriale sunt prezente, într-o mai mică măsură, și în comunele Remetea Mare (fabricarea hârtiei și a cartonului ondulat), Giarmata (recuperarea materialelor reciclabile sortate), Moșnița Nouă (fabricarea încălțăminte), Sînmihaiu Român (piese și accesorii auto) și Orțișoara (textile).

Baza materială a industriei este bogată, există un fond excedentar de clădiri industriale și un număr mare de echipamente industriale, în special în subramurile industriei grele. Vechile hale și depozite industriale, supradimensionate și greu adaptabile la utilizările actuale, au fost abandonate, determinând o supra-încărcare a spațiului urban și periurban din fostele zone industriale. Aceste zone industriale, dezafectate în prezent, au fost propuse în PUG spre reconversie urbană, însă procesul de restructurare și reabilitare a acestora este destul de lent, investitorii preferând să construiască noi clădiri industriale, la nivelul standardelor occidentale.

Polul de creștere Timișoara dispune de o forță de muncă specializată, cu înaltă calificare și experiență în diverse activități industriale, universitățile din Timișoara asigurând un potențial ridicat de formare profesională. Existența programelor de colaborare între sectoarele de cercetare-dezvoltare și cel al producției industriale, apariția pe plan local a societăților multinaționale (Alcatel, Siemens, Luxten Lighting, ELBA-Philips etc.) au dus la diminuarea fenomenului de emigrare a specialiștilor de înaltă performanță. Se constată o creștere a numărului personalului specializat în domenii de vârf (automatizări, informatică, calculatoare, telecomunicații, electronică și electrotehnică etc.). Calitatea resurselor umane din Timișoara este, de altfel, unul din motivele principale pentru care investitorii străini aleg Timișoara pentru localizarea investițiilor lor în România.

În industria timișoreană există o bună experiență tehnică și tehnologică și ponderea utilizării proceselor tehnologice performante este în creștere comparativ cu anii precedenți, marile companii internaționale stabilite în zona Timișoarei investind aici în echipamente și tehnologii de ultimă oră. Utilajele învechite au fost parțial evacuate, spațiile uzinale au fost reorganizate și modernizate, fiind introduse tehnologii noi. Mai există, însă, unele procese tehnologice energofage, poluante, care nu asigură o calitate ridicată a produselor. Marea majoritate a întreprinderilor industriale mari au implementat sisteme de asigurare și tehnologii moderne de urmărire a calității produselor.

Creșterea competitivității întreprinderilor locale se datorează și implementării proceselor tehnologice performante de către corporațiile multinaționale prezente în zonă, ceea ce a determinat sporirea interesului producătorilor autohtoni în achiziția de tehnologii moderne și în creșterea productivității muncii în cadrul întreprinderilor mici și mijlocii.

Un rol important în atragerea investițiilor străine și în crearea de noi locuri de muncă îl au parcurile industriale, științifice și tehnologice și incubatoarele de afaceri. În zona Polului de Creștere Timișoara sunt operaționale mai multe parcuri industriale: ex. Parcul Industrial Freidorf (situat în partea de sud-vest a Timișoarei), Parcul Industrial și Tehnologic Timișoara (situat în partea de nord-vest a orașului), Parcul Industrial Moșnița Nouă, precum și un Incubator de Afaceri și Centru de Transfer Tehnologic în domeniul software.

Sectorul construcțiilor este dominat de domeniul construcțiilor de clădiri rezidențiale, construcției de drumuri și autostrăzi precum și de cel al lucrărilor de instalații sanitare, încălzire, termice și gaz.

Alături de Timișoara, comunele în care s-a dezvoltat foarte bine sectorul construcțiilor sunt:

- Dumbrăvița: clădiri rezidențiale și lucrări de instalații sanitare și încălzire;
- Șag: lucrări de instalații sanitare și încălzire;
- Giroc: clădiri rezidențiale, construcții de drumuri și autostrăzi;
- Ghiroda, Moșnița Nouă, Orțișoara;

b. Agricultură

Condițiile pedoclimatice favorabile și fertilitatea ridicată a solului din zonă determină un potențial ridicat de producție agricolă, caracteristică specifică pe ansamblul Câmpiei Banatului. Pentru arealul aferent Polului de creștere Timișoara, fertilitatea solurilor este diferită de la un sector la altul, fiind ridicată în partea de nord-est și spre marginea vestică, unde suprafețe mari ocupă cernoziomurile cambice. Mult mai redusă este însă fertilitatea solurilor din părțile centrale, de sud-vest, de sud și de est, unde pe vechile areale de extindere a mlaștinilor din luncile Timișului și Begăi predomină lăcoviștile și a solurile gleice. Fertilitate medie au solurile brune eumezobazice, care ocupă suprafețe mai mari în părțile de sud-est și la contactul cu Dealurile Lipovei.

Ca urmare, învelișul de sol din spațiul polului este de o mare diversitate, din clasele cernoziomuri cambice (38,39%), lăcoviști și soluri gleice (21,74%), soluri brune eumezobazice (15,45%), bălți și gropi de împrumut – 4,60%, cernoziomuri (tipice, gleizate 3,8%). Capacitatea solurilor de susținere a producției agricole este medie, datorită ponderii ridicate a unor tipuri de soluri cu fertilitate scăzută sau afectate de umezeală în exces, compensată însă de prezența cernoziomurilor și preluvisolurilor molice, soluri calitative pentru dezvoltarea agriculturii.

Suprafața totală a Polului de creștere Timișoara este de 107.954 ha, din care 84.335 ha (78%) sunt destinate agriculturii - reprezentând circa 10% din suprafața agricolă a județului Timiș. Din suprafața agricolă totală a polului, 70.878 ha (84%) sunt terenuri arabile, 9.530 ha pășuni (11,3%), 2.558 ha fânețe (3%), 911 ha livezi și pepiniere pomicele (1%) și 458 ha vii și pepiniere viticole (0,54%). Suprafețe întinse de teren agricol dețin comunele Orțișoara (16% din suprafața agricolă a Polului de creștere), Săcălaz (13%), Pișchia (11%) și Sînmihaiu Român (8%), în timp ce municipiul Timișoara deține cca. 5% din totalul suprafeței agricole a polului.

În ceea ce privește profilul producției agricole, aparent paradoxală pentru zona Polului Timișoara – dominată de un oraș mare, cu nevoi ridicate de consum zilnic de produse agricole proaspete – este slaba dezvoltare a horticulturii și a producției legumicole, în favoarea extinderii marilor culturi de câmp (cereale și unele plante tehnice). De altfel, în mod tradițional, cel puțin începând cu anii 60 ai sec. XX, zona Timișoara s-a afirmat ca importator de produse legumicole și horticole, aduse de la distanțe variate, fie din spații apropiate, din județ (Belinț pentru cartofi și varză, Gottlob pentru lubeniță și pepeni etc.), fie de la distanțe mai mari, din bazinele legumicole ale Aradului sau ale Olteniei.

Ca cauza principală o constituie pretabilitatea redusă a solurilor pentru astfel de culturi, dar și lipsa amenajărilor pentru irigații în spațiile cu soluri fertile, la care se adaugă orientarea forței de muncă rurale spre alte tipuri de activități. În ultimii ani, expansiunea spațiilor construite și îmbătrânirea forței de muncă specializate în agricultură, din categoria micilor producători, au făcut ca sursele de aprovizionare cotidiană cu legume proaspete să depășească granițele țării. Produsele locale sunt din ce în ce mai rare în rețeaua comercială din Timișoara sau din comunele polului.

Cultivarea cerealelor pentru boabe (grâu, secară, orz, orzoaică, porumb și alte cereale) deține cea mai ridicată pondere în sectorul agricol, reprezentând peste 50% din cifra totală de afaceri în domeniul agriculturii, comunele cu cea mai însemnată contribuție la realizarea cifrei de afaceri fiind Săcălaz și Orțișoara, urmate de Becicherecu Mic și Șag. Un alt sector agricol destul de bine dezvoltat îl reprezintă activitățile în ferme mixte (Giarmata, Becicherecu Mic). Conform datelor de la DGFP Timiș, menționăm că în Municipiul Timișoara este înregistrată o societate cu 62 angajați, care în anul 2012 a avut o cifră de afaceri de circa 50 mil. lei (8% din cifra de afaceri din agricultura întregului pol) din activități după recoltare.

Piscicultura - ca activitate economică - este un sector slab dezvoltat, cifra de afaceri fiind nesemnificativă. Totuși, amenajarea zonelor piscicole (în localitățile Remetea Mare și Pișchia) ar putea genera beneficii pentru economia polului de creștere.

Județul Timis dispune de un **fond forestier** semnificativ, dar concentrat în estul județului. Ca urmare a faptului ca polul este situat în cea mai mare parte în zona de câmpie, sectorul silviculturii și exploatarea forestieră deține o pondere mică în economia polului, fiind concentrat în special pe teritoriul comunei Sacalaz. Exploatarea forestieră de mică amploare se face și în comunele Dumbrăvița, Ghiroda și Dudeștii Noi, însă cu o cifră de afaceri mult mai scăzută.

c. Serviciile

Polul de creștere Timișoara a cunoscut în ultimul timp o dezvoltare impresionantă a sectorului terțiar, în special a serviciilor cu valoare adăugată mare.

Cifra de afaceri realizată în sectorul serviciilor a crescut de la 8,952 mld. lei în 2010 la 11,232 mld. lei în 2012, realizând în medie un procent de 62% din totalul cifrei de afaceri a plului. În mediul urban, ponderea serviciilor în totalul cifrei de afaceri este mai ridicată decât media polului de creștere (65% în Timișoara), în timp ce în mediul rural, cu o pondere de 50%, situația sectorului serviciilor este diferențiată.

Sectorul terțiar este bine reprezentat atât ca valoare cât și ca pondere în Dumbrăvița (66%, 445 mil. lei), Orțișoara (74%, 206 mil. lei) sau Remetea Mare (61%, 180 mil. lei). În alte localități, deși valoarea cifrei de afaceri din sectorul serviciilor este semnificativă, ponderea acestuia în cifra de afaceri a comunei respective este sub media polului: Ghiroda (53%, 375 mil. lei), Giroc (40%, 395 mil. lei). În Pișchia sau Dudeștii Noi, deși serviciile au o pondere ridicată în total (89% respectiv 66%), sectorul terțiar nu are o valoare semnificativă (12 mil. lei sau 20 mil. lei). În celelalte localități, sectorul serviciilor are o pondere sub 50% și în același timp o contribuție puțin semnificativă în economia polului: Săcălaz (49%, 114 mil. lei), Moșnița Nouă (50%, 71 mil. lei), Giarmata (47%, 80 mil. lei), Sînmihaiu Român (51%, 46 mil. lei), Șag (15%, 22 mil. lei) sau Bucovăț (33%, 5 mil. lei).

Comerțul a rămas în continuare sectorul cu cea mai ridicată contribuție la realizarea cifrei de afaceri, atât în mediul urban cât și în mediul rural, cu o pondere de aproximativ 60% din sectorul serviciilor, însă o dezvoltare semnificativă este evidentă și în rândul altor tipuri de servicii, respectiv:

- Transporturi, în special transporturi rutiere de mărfuri: Timișoara, Orțișoara, Giroc, Giarmata, Dumbrăvița;
- Servicii profesionale și tehnice (knowledge, intensive business services): Timișoara, Dumbrăvița, Ghiroda;
- Hoteluri și restaurante (Timișoara, Dumbrăvița);
- Tranzacții imobiliare (Timișoara, Dudeștii Noi, Giroc);
- Sănătate și asistență socială (Remetea Mare);

Se remarcă intervenția masivă pe piața internă a firmelor internaționale cu renume în domeniul prestării de servicii, ceea ce a determinat o creștere semnificativă a calității produselor oferite, multe dintre aceste firme acționând aici în special pentru a-și proteja și păstra clienții – mari concerne internaționale – care investesc în zonă.

Comerțul

Cererea ridicată de produse și puterea de cumpărarea a populației, peste media pe țară, au reprezentat factori importanți în atragerea investițiilor în comerț în zona Timișoarei. Polul de creștere Timișoara are la dispoziție o infrastructură complexă, care facilitează transportul de mărfuri înspre și dinspre Timișoara (rutier, feroviar, aerian). Tradiția de târg comercial a Timișoarei este susținută de proximitatea cu statele vecine, capacitatea mare de atracție a investitorilor, puterea de cumpărare a populației, numărul mare de turiști etc.

Din punct de vedere al repartiției teritoriale, se observă o mai bună corelare a unităților comerciale cu numărul populației și volumul desfacerilor. Au apărut noi zone comerciale și s-au deschis noi supermarketuri în preajma cartierelor și zonelor de locuințe. Pentru spațiile comerciale situate în zona centrală a orașului, precum și pentru principalele artere comerciale au fost întocmite și aprobate regulamente urbanistice, ce reglementează funcțional activitățile comerciale. Diversitatea mărfurilor vândute și calitatea acestora asigură aprovizionarea diferitelor segmente de cumpărători, resimțindu-se influențele mediului concurențial creat prin intrarea pe piața locală a investitorilor străini strategici, reprezentanți ai firmelor de renume. Amplasarea centrelor comerciale în zonele periferice ale municipiului facilitează de asemenea accesul locuitorilor din comunele polului de creștere spre acestea. Astfel, în zona de sud-vest, la limita cu comuna Șag și în zona de nord, în vecinătatea comunelor Săcălaz și Orțișoara, sunt localizate importante supermarketuri cum sunt ar fi: Auchan, Jysk, Praktiker, Metro, Selgros, Dedeman.

Cererea ridicată de produse și puterea de cumpărarea a populației, peste media pe țară, au reprezentat factori importanți în atragerea investițiilor în comerț în zona Timișoarei. Polul de creștere Timișoara are la dispoziție o infrastructură complexă, care facilitează transportul de mărfuri înspre și

dinspre Timișoara (rutier, feroviar, aerian). Tradiția de târg comercial a Timișoarei este susținută de proximitatea cu statele vecine, capacitatea mare de atracție a investitorilor, puterea de cumpărare a populației, numărul mare de turiști etc.

Cifra de afaceri din comerț deține o pondere de 61,27% din cifra de afaceri a sectorului servicii a Polului de creștere Timișoara. Totodată, sectorul serviciilor în ansamblu și al comerțului în special deținând ponderea cea mai ridicată la realizarea cifrei de afaceri totale.

Cele mai importante centre comerciale ale Polului de creștere Timișoara sunt Auchan, Billa, Profi, Metro, Praktiker și Selgros care au o prezență mai veche pe piața de retail. Mai recent a intrat pe piața din Timișoara firma cu capital românesc Dedeman și au fost finalizate lucrările de extindere la Iulius Mall. De asemenea, investitori români de succes au deschis magazine moderne, cu autoservire (Novatim etc.).

Funcționarea piețelor agro-alimentare în municipiul Timișoara este reglementată și controlată de către administrația locală, fapt care duce la practicarea unui comerț civilizat, în spații special amenajate. Existența numeroaselor piețe en-gros și agro-alimentare în Timișoara este o mărturie a intereselor comercianților privați în această direcție. Gradul avansat de uzură al unora din aceste piețe, amenajate în secolul trecut, necesită însă investiții pentru modernizare, după modelul celor realizate recent, în cazul pieții Iozefin.

Remarcăm introducerea în Timișoara, începând cu anul 2014, a piețelor agroalimentare volante, care se dovedesc a avea un mare succes și pot reprezenta, în perspectivă, un bun stimulent pentru dezvoltarea producției legumicole și horticole în spațiul rural al polului de creștere Timișoara. Efectul de antrenare va putea fi obținut, în măsura în care autoritățile locale responsabile vor veghea ca acestea să nu fie acaparate de intermediari sau de reprezentanții filierelor de importatori și vor coopera cu cele din comunele polului pentru stimularea producției horticole locale.

Servicii Financiar - Bancare

Sectorul financiar-bancar s-a dezvoltat în ultimii ani datorită acțiunii conjugate a mai multor factori, cum ar fi: dezvoltarea de noi instrumente de creditare și economisire, scăderea dobânzilor la credite în lei dar și în valută, respectiv scăderea diferențelor dintre acestea, creșterea investițiilor în sectorul bancar și creșterea înclinației spre investiții a agenților economici etc.

Volumul tranzacțiilor financiare a crescut semnificativ în ultimii ani, ceea ce denotă o creștere a încrederii populației în sistemul bancar și de asigurări, dar și o mai bună adaptare a sistemului la cerințele actuale ale pieței financiare și o mai mare deschidere către nevoile clienților.

Dacă în cazul populației – persoane fizice - creditele acordate depășesc valoarea disponibilităților păstrate în conturi la bănci, în cazul agenților economici diferența dintre volumul creditelor acordate și volumul disponibilităților bancare este mult mai mare, situație datorată politicii băncilor de a facilita contractarea de credite de către agenții economici în scopul dezvoltării economice.

La finele anului 2013, în municipiul Timișoara funcționau un număr de 30 entități bancare (47 sucursale, 113 agenții și 2 puncte de lucru) și o cooperativă de credit cu o agenție. În spațiul periurban, băncile sunt prezente printr-un număr redus de unități, localizate în special în comunele din imediata vecinătate a municipiului Timișoara.

Din cele 44 de societăți de asigurare acreditate de Comisia de Supraveghere a Asigurărilor, 27 de societăți de asigurare și 6 brokeri de asigurări activează în polul de creștere Timișoara. Principalele societăți de asigurare: Allianz Țiriac, Asirom, Omniasig, ING Asigurări de Viață, BCR Asigurări, Asiban, Ardaf, Astra, Generali, AIG Life, Grupama etc., sunt prezente pe piața de asigurări în municipiul Timișoara în proporție de peste 50%.

Sectorul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor

Sectorul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor (TI&C) este unul din sectoarele economice cele mai dinamice din Polul de creștere, înregistrând o creștere constantă și substanțială în ultimii 5 ani. Tradiția industrială, calitatea educației și cercetării de specialitate din universitățile Timișoarei (și în primul rând de la „Universitatea „Politehnica” din Timișoara, locul unde a fost conceput primul computer din România), precum și proximitatea față de piețele mari din Europa Centrală au constituit elemente importante pentru dezvoltarea acestui sector. Avantajele acestuia sunt, prin urmare, calificarea superioară a resurselor umane și potențialul de cercetare prin numărul mare de absolvenți .

La nivelul anului 2012, cifra de afaceri din sectorul IT&C reprezintă cca. 4% din total cifră de afaceri a sectorului Servicii la nivelul Polului de creștere Timișoara. Deși are o pondere mică în cifra de afaceri, observăm că sectorul IT&C a realizat, în aceeași perioadă, aprox. 61% din rezultatul net al sectorului Servicii. Astfel, constatăm că acest sector este unul dintre sectoarele cu o profitabilitate peste media celorlalte sectoare de servicii.

În momentul de față, pe plan regional și local, sectorul este bine reprezentat și divers, firmele de profil fiind angajate într-o gamă largă de activități, care merg de la distribuția de componente până la dezvoltarea de aplicații software foarte specializate. În perioada 2010-2012, cifra de afaceri a sectorului realizată în cadrul Polului de creștere a cunoscut o evoluție crescătoare, ajungând în 2012 la cca. 10,4 mld. lei. De asemenea, se remarcă un grad mare de concentrare a firmelor în zona Timișoara (91% din totalul firmelor din sectorul IT&C din cadrul Polului de creștere). Dintre localitățile rurale în care acest sector este bine reprezentat se remarcă Dumbrăvița și Ghiroda, ambele situate în imediata vecinătate a municipiului și având cel mai ridicat grad de accesibilitate (cu legătură directă spre aeroport, pe traseul drumului european E70 sau cu legătură rapidă la acesta prin șoseaua de centură a Timișoarei, în cazul Dumbrăviței).

Acest efect de concentrare spațială a firmelor din sectorul TIC, precum și existența altor condiții favorizante pentru un proces de clusterizare a sectorului, au promovat mai multe inițiative care vizau consolidarea legăturilor dintre actorii acestui sistem și coagularea unui cluster regional de profil (Cluster Regional Tehnologia Informației și a Comunicațiilor - Regiunea Vest, România, înființat în 2011).

Repartiția firmelor din sectorul TIC la nivelul Polului de creștere Timișoara,

2012	CAEN TI&C	Denumire cod CAEN	Nr. salariați	Nr. societăți	Cifra de Afaceri	Rezultat net
Timișoara	62; 63	Informatică și activități conexe	2.919	562	351.655.957	30.932.787
	60; 61	Servicii de telecomunicații	311	76	39.684.823	37.020.011
Arealul de influență	62; 63	Informatică și activități conexe	125	60	19.827.782	3.053.385
	60; 61	Servicii de telecomunicații	15	5	1.034.537	29.755
Timișoara	Total / TIC:		3.230	638	391.340.780	67.952.798
Arealul de influență	Total / TIC:		140	65	20.862.319	3.083.140
Total TI&C /Pol de creștere			3.370	703	412.203.099	71.035.938
Timișoara	Total Servicii		70.298	13.649	8.433.271.157	107.492.480
Arealul de influență	Total Servicii		7.725	2.482	2.014.000.495	9.272.076
Total Servicii /Pol de creștere			78.023	16.131	10.447.271.652	116.764.556
% Servicii TI&C în Total Servicii			4,32%	4,36%	3,95%	60,84%

(Sursa: Direcția Generală a Finanțelor Publice Timiș, 2012 – date prelucrate)

Alte activități de prestări servicii

Sectorul serviciilor prestate către întreprinderi și cel al serviciilor prestate către populație a cunoscut o amploare deosebită în ultimii ani. Se remarcă o intervenție masivă pe piața internă a firmelor internaționale cu renume în domeniul prestării de servicii, ceea ce a determinat o creștere semnificativă a calității produselor oferite, multe dintre aceste firme acționând în special pentru a-și proteja și păstra clienții – mari concerne internaționale – care investesc în zonă.

Sectorul serviciilor de cunoaștere intensivă - servicii care folosesc cunoștințe profesionale înalte (Knowledge Intensive Business Services, KIBS) este foarte bine dezvoltat, serviciile către întreprinderi și serviciile informatice având o contribuție similară la dezvoltarea acestui sector.

Repartiția firmelor din sectorul serviciilor de cunoaștere intensivă (KIBS) la nivelul Polului de creștere Timișoara

2012	CAEN KIBS	Denumire cod CAEN	Nr salariați	Nr societati	Cifra de Afaceri	Rezultat net
Timisoara	62; 63	Informatică și activități conexe	2.919	562	351.655.957	30.932.787
	72	Cercetare-dezvoltare	365	34	49.014.105	1.639.288
	69; 70; 71	Alte activități de servicii prestate în principal întreprinderilor	4.119	2.107	416.410.164	22.155.499
Arealul de influență	62; 63	Informatică și activități conexe	125	76	39.684.823	37.020.011
	72	Cercetare-dezvoltare	5	4	1.459.329	-37.780
	69; 70; 71	Alte activități de servicii prestate în principal întreprinderilor	411	272	39.558.049	2.681.357
Timișoara	Total KIBS		7.403	2.703	817.080.226	54.727.574
Arealul de influență	Total KIBS		541	352	80.702.201	39.663.588
Total KIBS /Pol de creștere			7.944	3.055	897.782.427	94.391.162
Timișoara	Total Servicii		70.298	13.649	8.433.271.157	107.492.480
Arealul de influență	Total Servicii		7.725	2.482	2.014.000.495	9.272.076
Total Servicii /Pol de creștere			78.023	16.131	10.447.271.652	116.764.556
% Servicii KIBS in Total Servicii			10,18%	18,94%	8,59%	80,84%

(Sursa: Direcția Generală a Finanțelor Publice Timiș, 2012 – date prelucrate)

În cadrul serviciilor de cunoaștere intensivă (KIBS), o evoluție interesantă o are sectorul serviciilor de consultanță către întreprinderi (juridice, de contabilitate și consultanță fiscală, servicii de sondaje, consultanță fiscală, managerială și tehnologică, arhitectură etc.). În acest domeniu, serviciile sunt oferite atât de organizațiile locale specializate (CCIAT), dar mai ales de către firme naționale și internaționale (Price Waterhouse Coopers, Ernst & Young, KPMG etc).

Serviciile de recrutare și plasare a forței de muncă se derulează prin Inspectoratul Teritorial al Muncii, Agenția de Ocupare a Forței de Muncă (on-line pe internet, prin site-urile specializate în acest domeniu), precum și prin firme private specializate (Manpower, Adecco, Lugera&Makler, Trenkwalder etc.).

De notat că din total Servicii desfășurate în cadrul Polului de creștere Timișoara, aprox. 81% din rezultatul net este realizat de serviciile de tip KIBS. Cifra de afaceri aferentă acestor servicii este de doar 8,59%. Acest lucru arată profitabilitatea ridicată a sectorului, precum și importanța acestuia în cadrul Polului de creștere Timișoara.

Ponderea serviciilor prestate către populație este destul de scăzută, 10% din totalul serviciilor de piață, sectoarele principale fiind cel al sănătății și cel al asistenței sociale, urmate de sectorul activităților recreative, culturale și sportive. Spectaculoasă este și intrarea în rândul jucătorilor importanți pe piața serviciilor de sănătate a comunei Remetea Mare, unde o singură companie (B.Braun - Avitum SRL) asigură peste 250 locuri de muncă și o cifră de afaceri de peste 50 mil. lei din activități de asistență medicală specializată (caen 8622), la care se adaugă 2 firme (Braun Avitum și Braun Medical), care asigură aprox. 100 locuri de muncă și o cifră de afaceri de peste 100 milioane lei din comerțul cu ridicata al produselor farmaceutice.

În Polul de creștere Timișoara sunt localizate de asemenea un număr însemnat de societăți de transport marfă și persoane, de curierat, firme care oferă servicii educaționale, sociale, de divertisment și recreere, creșterea volumului de afaceri în acest sector fiind dată și de extinderea sectorului turistic, dar și de orientarea tot mai mare a populației către produsele oferite de aceste firme.

d. Sectorul întreprinderilor mici și mijlocii (IMM)

În anul 2010, în Polul de creștere Timișoara activau un număr total de 1270 de IMM-uri, 82% din acestea fiind situate în municipiul Timișoara (1047 de IMM-uri). În anul 2012, numărul acestora a crescut la 2181, ponderea cea mai ridicată de IMM-uri fiind evident în municipiul Timișoara 79% (1734 de IMM-uri). Concentrare mai mare a IMM-urilor se observă în localitățile aflate în imediata vecinătate a municipiului Timișoara: Dumbrăvița, Giroc, Ghiroda, Moșnița Nouă și Săcălaz (66% din numărul total al IMM-urilor active din localitățile din zona de influență).

Numărul IMM-urilor active a crescut în 2012 față de 2010 cu 41%. Raportat la municipiul Timișoara, erau cu 39% mai multe IMM-uri, în timp ce în localitățile din arealul de influență al municipiului Timișoara erau cu 50% mai multe IMM-uri.

Numărul de IMM-uri a crescut în 2012 față de 2010 cu 36% în sectorul comerțului și serviciilor, cu 49% în construcții și cu 67% în industrie.

Situația IMM-urilor din Polul de creștere Timișoara, pe sectoare de activitate (2010-2012)

PC Timisoara	Total	Agricultura	Industria	Constructii	Servicii Comert
Anul 2010	1270	31	113	111	1012
Anul 2011	1843	43	188	197	1415
Anul 2012	2181	36	345	219	1581

În anul 2010, 985 erau micro-întreprinderi, 18 întreprinderi mici și 4 întreprinderi mijlocii. În 2011 erau 1349 micro-întreprinderi și 26 întreprinderi mici, iar în anul 2012 erau 1611 micro-întreprinderi, 37 întreprinderi mici și 1 întreprinderi mijlocii.

În ceea ce privește structura IMM-urilor pe sectoare de activitate, IMM-urile din domeniul comerțului și serviciilor au ponderea cea mai mare, 72%. Urmează sectorul industriei cu 15%, sectorul construcții cu 10% și cel al agriculturii, silviculturii și pisciculturii cu 2%.

Indicatorul care arată nivelul de dezvoltare al mediului antreprenorial din punct de vedere calitativ îl reprezintă densitatea întreprinderilor. Densitatea medie a întreprinderilor în cadrul polului de creștere este de 5,89 la 1000 de locuitori, față de media pe țară la nivelul anului 2013 (<http://www.andreeapaul.ro/blog/2014/01/bulgarii-au-aproape-de-doua-ori-mai-multe-firme-la-mia-de-locuitori-decat-romanii-dar-usl-izata-doamna-grapini-taie-finantarea-imm-urilor-cu-27-in-acest-an-ce-s-a-intamplat/>), de 24 IMM la 1000 de locuitori.

Densitatea IMM-urilor la 1000 de locuitori, la nivelul Polului de creștere Timișoara

Polul de creștere Timișoara		Densitate IMM-urilor la 1.000 locuitori
Timișoara – centrul urban		5,6
Arealul de influență	Becicherecu Mic	6
	Bucovăț	3,33
	Dudeștii Noi	4,15
	Ghiroda	7,06
	Giarmata	3,59
	Moșnița Nouă	7,59
	Orțișoara	4,18
	Pișchia	3,44
	Remetea Mare	5,99
	Săcălaz	5,22
	Sînmihaiu Român	3,46
	Șag	6,39
	Dumbrăvița	20,55
	Giroc	7,88

(Sursa: AJFP Timiș, date prelucrate)

Se constată astfel că nivelul de dezvoltare al mediului antreprenorial al Polului de creștere - reflectat de indicatorul densitatea medie a IMM – urilor la 1000 de locuitori – este unul scăzut. De asemenea, se constată diferențieri în sensul polarizării acestei dezvoltări în anumite zone – o bună parte din întreprinderile active din zona de influență sunt concentrate în jurul Municipiului Timișoara. Prezența mult mai redusă a întreprinderilor în celelalte comune impune măsuri de încurajare a inițiativei antreprenoriale în aceste zone.

e. Cercetarea

Unitățile de cercetare din regiunea de Vest și județul Timiș (institute, centre, stațiuni, oficii, etc.) sunt concentrate în special în municipiul Timișoara și activează în diverse domenii ale științei: medicină, sănătate publică, agricultură, silvicultură, ingineria și protecția mediului, echipamente și tehnologii de sudare și încercări de materiale, ecologie (inclusiv ecologie industrială), chimie, electrochimie, agrochimie, informatică, construcții și materiale de construcții, pedologie etc.

La nivelul comunelor din Polul de creștere Timișoara sunt active 5 unități comerciale ce au ca obiect de activitate cercetarea - dezvoltarea în biotehnologie (câte una în fiecare comună: Giroc, Giarmata, Săcălaz, Dumbrăvița, Remetea Mare), conform datelor furnizate de Direcția Generală a Finanțelor Publice.

Activitatea propriu-zisă de cercetare științifică reprezintă doar o parte din sfera de activitate a unităților de cercetare, deoarece gama de servicii oferite este mai largă, cuprinzând servicii de consultanță, studii și analize, asistență și expertiză tehnică, calificare personal, materializate în

contracte de cercetare și de prestări servicii încheiate cu terții - societăți comerciale, ONG-uri, autorități ale administrației publice locale. În unitățile de cercetare din Timișoara se desfășoară atât activități de cercetare fundamentală, cât și aplicativă, orientată spre nevoile industriei, pe baza unor proiecte finanțate prin Programul de Cercetare de Excelență CEEEX și Planul Național de Cercetare – Dezvoltare PNCDI 2.

Principalele unități de cercetare din Timișoara sunt următoarele:

- Institutul Național de Cercetare - Dezvoltare în Sudură și Încercări de Materiale ISIM Timișoara (în cadrul căruia funcționează „Centrul de excelență în domeniul sudării cu ultrasunete”)
- Institutul Național de Cercetare - Dezvoltare pentru Electrochimie și Materie Condensată
- Institutul Național de Cercetare - Dezvoltare INCD-ECOIND - sucursala Timișoara
- Institutul Național de Cercetare – Dezvoltare în Construcții, Urbanism și Dezvoltare Teritorială
- Durabilă „URBAN – INCERC”
- Institutul de Chimie Timișoara al Academiei Române
- Academia Română - filiala Timișoara (în cadrul căreia activează: Institutul de Studii Banatice „Titu Maiorescu”, Centrul de Cercetări Tehnice Fundamentale și Avansate - CCTFA, Centrul de Cercetare pentru Dezvoltarea Rurală Durabilă a României - CCDRDR, Observatorul Astronomic și Biblioteca Filialei Timișoara a Academiei Române)
- Institutul de Medicină Legală
- Centrul Regional de Sănătate Publică Timișoara;
- Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice I.C.A.S. Timișoara
- Institutul e - Austria
- Oficiul pentru Studii Pedologice și Agrochimice O.S.P.A. Timișoara
- Institutul de Boli Cardiovasculare

O parte din unitățile de cercetare sunt afiliate la Asociația pentru Cercetare Multidisciplinară din Zona de Vest a României (ACM-V), care are sediul în Municipiul Timișoara.

Asociația pentru Cercetare Multidisciplinară din Zona de Vest a României (ACM-V) are membri, persoane fizice și juridice, din cele patru județe ale Regiunii Economice Vest (Arad, Caraș-Severin, Hunedoara și Timiș). Aceștia acoperă un număr mare de domenii științifice: inginerie, medicină, agricultură, științumaniste și altele. Persoanele juridice sunt din rândul universităților și institutelor de cercetare din regiune. ACM-V colaborează pe baza unor convenții cu organizații de cercetare și universități din Novi Sad - Serbia și Szeged - Ungaria.

Cercetarea instituționalizată se completează cu cercetarea științifică desfășurată în universități. Cercetarea universitară este desfășurată de colective alcătuite din cadre didactice, doctoranzi și studenți în ani terminali. În Timișoara - unul dintre cele mai importante centre universitare din țară - cercetarea științifică constituie un obiectiv de bază al personalului academic din universități. Preocuparea universităților pentru performanță este susținută de existența a numeroase centre de cercetare acreditate de CNCSIS (Consiliul Național al Cercetării Științifice din Învățământul Superior) - multe dintre ele înființate începând cu anul 2001 - precum și a centrelor de excelență. În cadrul universităților din Timișoara există în prezent trei centre de excelență, din care două în cadrul Universității de Științe Agricole și unul în cadrul Universității Politehnica.

Pentru dezvoltarea potențialului științific, tehnologic și economic la nivel regional, au fost realizate importante proiecte de parcuri și centre de transfer tehnologic.

Centrul Regional de Competențe și Dezvoltare a Furnizorilor din Sectorul Automotive – CERC, va fi localizat în Timișoara, în Parcul Industrial Freidorf pe o suprafață de 8.000 mp.

Centrul de competențe vizează dezvoltarea furnizorilor locali, în vederea creșterii competitivității întreprinderilor românești și a stimulării companiilor multinaționale pentru a-și menține unitățile de producție în zonă. Centrul de competențe va asigura condițiile necesare pentru funcționarea firmelor din domeniul Automotive în ceea ce privește prototiparea și producția de serie mică, testarea și măsurarea de calitate, organizarea de târguri și expoziții, conferințe și seminarii precum și organizarea de cursuri de calificare pentru angajații firmelor din domeniul Automotive din regiune.

Imobilul cuprinde 3 corpuri independente cu o suprafață construită SC = 1600 mp (1corp cu 3 nivele și 2 cu un nivel) cu acces între ele. Centrul e mobilat și dotat cu echipamente de specialitate de

ultimă generație folosite în industria automotive, precum și amenajările necesare funcționării optime a centrului. Imobilul construit va cuprinde un spațiu administrativ și de informare (50 mp), un laborator de măsurare/testare (150 mp), un laborator injecție mase plastice (700 mp), un laborator mașini cu comandă numerică (700 mp), precum și sală de conferințe. Spațiile și echipamentele vor fi puse la dispoziția firmelor, sub prețurile de pe piață.

Parcul Tehnologic și Industrial Timișoara (PITT) funcționează în urma unui proiect realizat de către Consiliul Județean Timiș și Agenția de Dezvoltare Economico-Socială Timiș, finanțat prin Phare SIF 2001, Fondul Național pentru Dezvoltare Regională, Fonduri locale și alte surse, având ca scop sprijinirea dezvoltării sectorului IMM din următoarele domenii:

- Software;
- IT și comunicații;
- Electronică și electrotehnică;
- Automotive și alte tipuri de industrii ce utilizează tehnologii avansate și nepoluante;
- Alte activități de producție cu tehnologie puțin poluantă;
- Activități de proiectare, cercetare – dezvoltare;
- Logistică.

Parcul Tehnologic și Industrial Timișoara constă într-o suprafață de teren de cca. 18,37 ha, de tip „green field”, complet echipată cu facilități de infrastructură industrială. Oferta PITT constă în concesionarea a 25 de parcele cu dimensiuni cuprinse între 950 mp și 8420 mp. Suprafața utilă (concesionabilă) este de 10,78 ha. În cadrul PITT, există și un Pavilion Administrativ ce oferă 19 spații pentru închiriere și poate găzdui evenimente în sălile de conferință, protocol și seminar precum și o suprafață de teren neviabilizat de 1400 mp.

Parcul este situat într-una din cele mai dinamice zone ale României, lângă Timișoara, pe Calea Torontalului, la o distanță de 6 km de centrul orașului, pe șoseaua națională DN 6, ce face legătura cu punctul de trecere al frontierei cu Uniunea Europeană, Cenad – Kiszombor (Ungaria), punct aflat la 75 km față de Parc. Accesul la Aeroportul Internațional Traian Vuia este la numai 15 km de locație, iar accesul la calea ferată (Gara de Nord Timișoara) la 8 km. Parcul Tehnologic și Industrial Timișoara este operațional din octombrie 2004.

f. Investiții

În perioada 2010-2012 au fost înregistrate la Registrul Comerțului Timiș 13.794 de firme, din care 9582 firme (69%) pe teritoriul Polului de creștere Timișoara. Aportul de capital străin atras în zona municipiului Timișoara reprezintă % din capitalul străin atras în județul Timiș în aceeași perioadă, majoritatea investițiilor fiind concentrate în Timișoara.

Situația societăților comerciale cu participare străină la capital înmatriculate la Registrul Comerțului Timiș (comparativ Timiș-Polul de creștere Timișoara)

An	Nr. total de firme		Nr. de firme cu participare străină la capital		Total aport de capital străin -EURO-	
	Timiș	PC Timișoara	Timiș	PC Timișoara	Timiș	PC Timișoara
2010	3942	2691	786	307	8.812.765	7.478.323
2011	4827	3373	826	349	1.097.460	6.320.643
2012	5025	3518	622	491	4.195.124	4.754.888
2010-2012	13.794	9.582	2.234	1.587	14.105.349	18.553.854

(Sursa: Oficiul Registrul Comerțului Timiș – date prelucrate)

Evoluția ponderii polului de creștere Timișoara în totalul firmelor înmatriculate în județul Timiș (%)

An	Total firme noi înmatriculate PC Timișoara / Timiș	Număr firme cu participare străină la capital PC Timișoara / Timiș	Număr firme cu capital străin / Număr total firme PC Timișoara	Aport de capital străin PC Timișoara / Timiș
2010	68%	39%	11%	83%
2011	69%	42%	10%	
2012	70%	79%	14%	
2010-2012	69%	71%	17%	

Se poate observa din datele prezentate mai sus că Polul de creștere Timișoara polarizează **investițiile străine atrase în județul Timiș – 71% din firmele cu participare străină la capital și ????????** % din aportul de capital străin – în perioada 2010-2012.

Timișoara reprezintă un important pol de atracție pentru investitorii străini, atât în cadrul județului Timiș, cât și la nivel național.

Lista primelor 20 de societăți cu capital străin din județul Timiș după volumul de capital investit în euro

Nr. crt.	Firma	Domeniu de activitate	Localitatea	Aport de capital străin - euro -
1	Smithfield Romania	Consultanta	Timișoara	152.221.604,57
2	Enel Distributie Banat SA	Distributie energie	Timișoara	43.741.548,47
3	Mahle Componente de Motor SRL	Productie industrială	Timișoara	37.354.151,70
4	TRW Automotive Safety Systems SRL	Productie industrială	Timișoara	32.755.439,85
5	Delphi Packard Romania SRL	Productie industrială	Sannicolau Mare	30.139.147,21
6	Trovatore SRL	Cultivare cereale	Gataia	26.127.244,16
7	Continental Automotive Products SRL	Productie industrială	Timișoara	22.639.396,32
8	Valeo Lighting Injection SA	Productie Industrială	Giarmata	21.699.991,02
9	Flextronics Romania SRL	Productie industrială	Timișoara	19.961.954,66
10	Profi Rom Food SRL	Comert	Timișoara	19.537.701,97
11	Butan Gas International SRL	Inchiriere	Lugoj	17.336.638,24
12	Smithfield Procesare	Tratare deseuri	Timișoara	16.059.708,25
13	Bardeau Holding Romania SRL	Activitati in ferme mixte	Timișoara	14.180.857,27
14	DS Smith Packaging Romania SRL	Productie	Timișoara	13.714.683,89
15	Genagricola Romania SRL	Cultivare cereale	Sannicolau Mare	13.663.054,30
16	Obrist Eastern Europe SRL	Productie industrială	Parta	12.158.617,59
17	Continental Automotive Romania SRL	Productie Industrială	Timișoara	11.733.359,40
18	Hella Romania SRL	Productie industrială	Ghiroda	9.787.497,75
19	Ingleby Romania SRL	Activitati ale holdingurilor	Olosag	9.536.512,56
20	FM Romania SRL	Depozitari	Dudeștii Noi	7.344.501,79

(Sursa: Oficiul Registrul Comerțului Timiș, 2010-2012)

Din primele 20 de firme cu participare străină la capital la nivelul județului Timiș, 14 firme au sediul pe teritoriul Polului de creștere Timișoara (11 în Timișoara, 1 în Giarmata, 1 în Ghiroda, 1 în Dudeștii Noi).

Succesul Timișoarei în atragerea investitorilor străini este rezultatul condițiilor geo-politice favorabile, al infrastructurii tehnice și de comunicații dezvoltate, a existenței forței de muncă bine calificate și a mediului social coeziv, a relațiilor inter-umane și inter-etnice agreabile, al atractivității mediului de afaceri și nu în ultimul rând și a deschiderii și preocupării constante a autorităților publice locale de a atrage investiții străine, de a încuraja afacerile.

Din punct de vedere spațial, principalele investiții străine sunt regăsite în municipiul Timișoara precum și în comunele Giarmata, Dudeștii Noi și Ghiroda, dar într-o mai mică măsură. Localizarea prioritară a investițiilor în municipiul Timișoara - atât cele străine cât și cele autohtone - apare și datorită dezvoltării insuficiente a infrastructurii de afaceri în comunele din arealul de influență al municipiului Timișoara.

g. Forță de muncă (populație activă, ocupată, rata șomajului)

Rata de activitate (definită ca raport procentual între populația în vârstă de 20-64 ani și populația totală) prezintă pentru anul 2012 valoarea de 70% la nivelul Polului de creștere Timișoara (71% în municipiu și 67% în zona de influență). Raportându-ne la aceeași perioadă la nivel județean rata de activitate este de 73,3% iar la nivel național 42,5%.

Rata oficială a șomajului prezintă pentru intervalul de analiză o tendință generală de descreștere. Dacă în anul 2010 rata șomajului (la nivelul județului Timiș) a fost de 3,7%, în anul 2011 a ajuns la 1,9% , iar în anul 2012, la 2%. În 2014, rata șomajului a continuat să se mențină la unul din cele mai coborâte nivele din țară, sub 2%.

Ponderea șomerilor în populația stabilă de 20-64 de ani la nivelul Polului de creștere (municipiul Timișoara și arealul de influență) prezintă următoarea evoluție:

Ponderea șomerilor în populația stabilă de 20-64 de ani în perioada 2010-2012

	2010	2011	2012
Polul de creștere Timișoara	2,4%	1,1%	1%
Timișoara	2,33%	1,03%	1,03%
Arealul de influență	2,5%	1,2%	1,2%

Ponderea șomerilor în zona de influență a Timișoarei este aproximativ la fel cu ponderea șomerilor la nivelul municipiului; în anul 2010 ponderea șomerilor față de populația activă varia între 3,2% (Bucovăț) și 4% (Șag), în anul 2012 ponderea șomerilor nu depășește 2,1% (Bucovăț) și 1,8% (Șag). Ponderea scăzută a șomerilor înregistrați față de totalul populației active se datorează atât dezvoltării economice care a dus la crearea de locuri de muncă, dar și existenței unei grupe de populație, în special în mediul rural, ne-înregistrată ca fiind în căutarea unui loc de muncă. Această grupă de populație poate constitui o rezervă importantă de forță de muncă pentru polul de creștere Timișoara.

Numărul șomerilor înregistrați în municipiul Timișoara și comunele situate în arealul de influență în perioada anul 2012 a fost de 2734, din care 2227 (2145 femei) în municipiu și 507 în comune.

Distribuția salariaților pe ramuri de activitate la nivelul Polului de creștere Timișoara

În perioada 2010-2012, numărul salariaților la nivelul Polului de creștere Timișoara a crescut cu 7,7%, înregistrându-se o dinamică sensibil mai accentuată în municipiul Timișoara (7,74%), față de arealul de influență (7,37%).

Sectoarele economice care au avut o contribuție semnificativă la creșterea locurilor de muncă au fost industria (de la 45.388 salariați, în anul 2010, la 53.526 salariați în anul 2012), agricultura (de la 1478 la 1727 salariați în aceeași perioadă) și construcțiile (de la 9.343 la 10.565 salariați) creșterile fiind de 11, 7% în sectorul industriei, 11,6% în agricultură, respectiv 10,3% în construcții (tabel..., fig...). În ceea ce privește sectorul serviciilor, creșterea numărului de salariați la nivelul Polului de

creștere a fost de doar 0,92%, ușor mai ridicată în arealul de influență (1,44%), comparativ cu municipiul Timișoara (0,89%).

**Evoluția numărului de salariați pe ramuri de activitate,
în Polul de creștere Timișoara, în perioada 2010-2012**

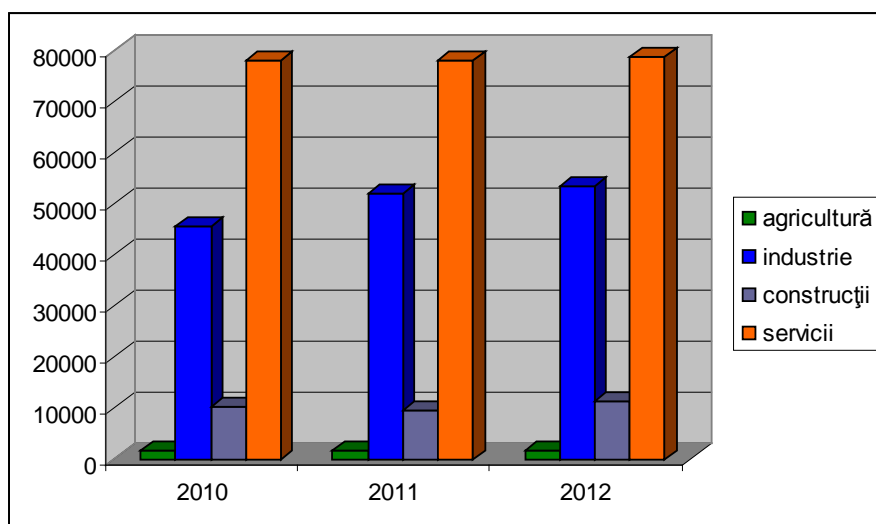
<i>Domeniul de activitate</i>	<i>Număr salariați</i>		
	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>
<i>Agricultură</i>	<i>1.478</i>	<i>1.578</i>	<i>1.727</i>
Timișoara	889	949	1037
Arealul de influență	589	629	690
<i>Industrie</i>	<i>45.388</i>	<i>52.084</i>	<i>53.526</i>
Timișoara	43.792	50.288	51.688
Arealul de influență	1.596	1.796	1.838
<i>Construcții</i>	<i>10.042</i>	<i>9.602</i>	<i>11.354</i>
Timișoara	9.343	8.934	10.565
Arealul de influență	699	668	789
<i>Servicii</i>	<i>78.025</i>	<i>77.924</i>	<i>78.747</i>
Timișoara	74.340	74.255	75.009
Arealul de influență	3685	3669	3738
<i>TOTAL</i>	<i>134.934</i>	<i>141.188</i>	<i>145.354</i>
Timișoara	128.364	134.426	138.300
Arealul de influență	6.570	6.762	7.054

(Sursa: Direcția județeană de Statistică Timiș – date prelucrate)

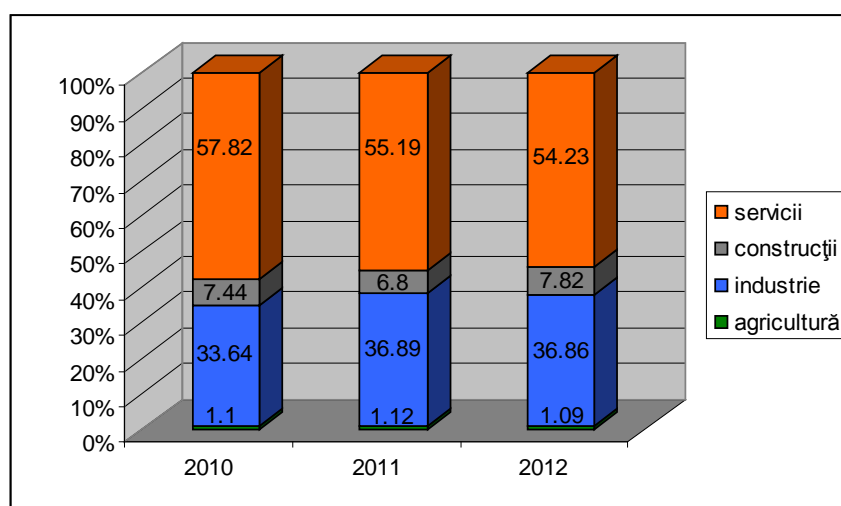
În prezent, structura numărului de salariați la nivelul Polului de creștere Timișoara este net dominată de *servicii*, care dețin 54,23 % din totalul numărului de salariați, valoare mai scăzută decât cea înregistrată la nivel național (60,05%) și superioară celei județene (53,3%) și regionale (49,2%). În cadrul serviciilor, cca 30% din salariați lucrează în comerț, sector în care veniturile salariale sunt modeste. Creșterea numărului de salariați în sectorul serviciilor, înregistrată în ultimii ani la nivelul municipiului Timișoara, este rezultatul diversificării permanente a acestora și cererii tot mai ridicate de produse și servicii în mediul urban. În comunele din arealul de influență, populația ocupată în servicii este reprezentată mai ales de angajații din comerț, învățământ și administrație.

Industria concentrează 36,86% din numărul de salariați, valoare mai ridicată decât cea de la nivel național (28%), comparabilă cu ponderea de la nivel județean (36,42%) și inferioară celei regionale (40,52%). Sectoare precum IT și software, electronică și electrotehnică și automotive au înregistrat creșteri ale numărului de angajați în ultimii ani.

Construcțiile ocupă locul al treilea ca importanță, cu o pondere de 7,82%, comparabilă cu ponderile înregistrate la nivel național (8,84%), județean (7,37%) și regional (7,37%). În schimb, ponderea numărului de salariați în *agricultură* este modestă, doar 1,09% din totalul salariaților, mai scăzută decât cele de la nivelele scalare superioare: 2,84% - la nivel județean, 2,86% - la nivel regional și 3,11%, la nivel național.

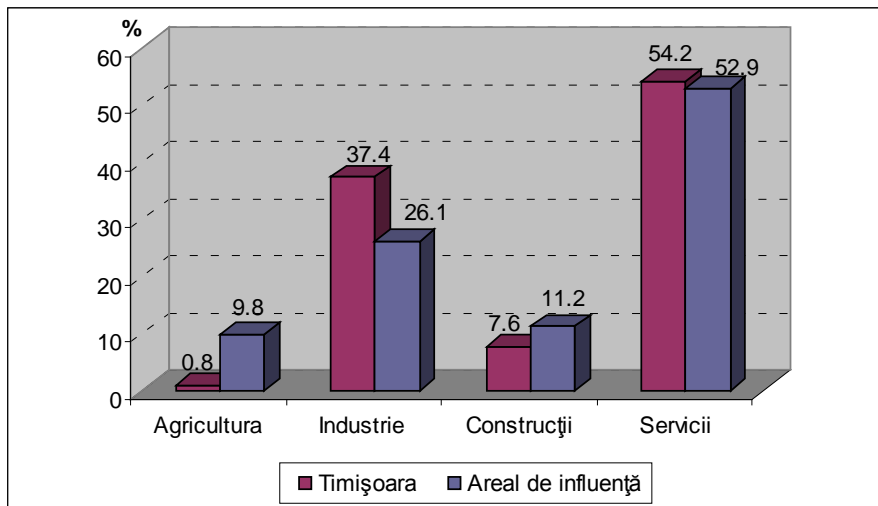

Evoluția numărului salariaților, pe ramuri de activitate, în Polul de creștere Timișoara, în perioada 2010-2012

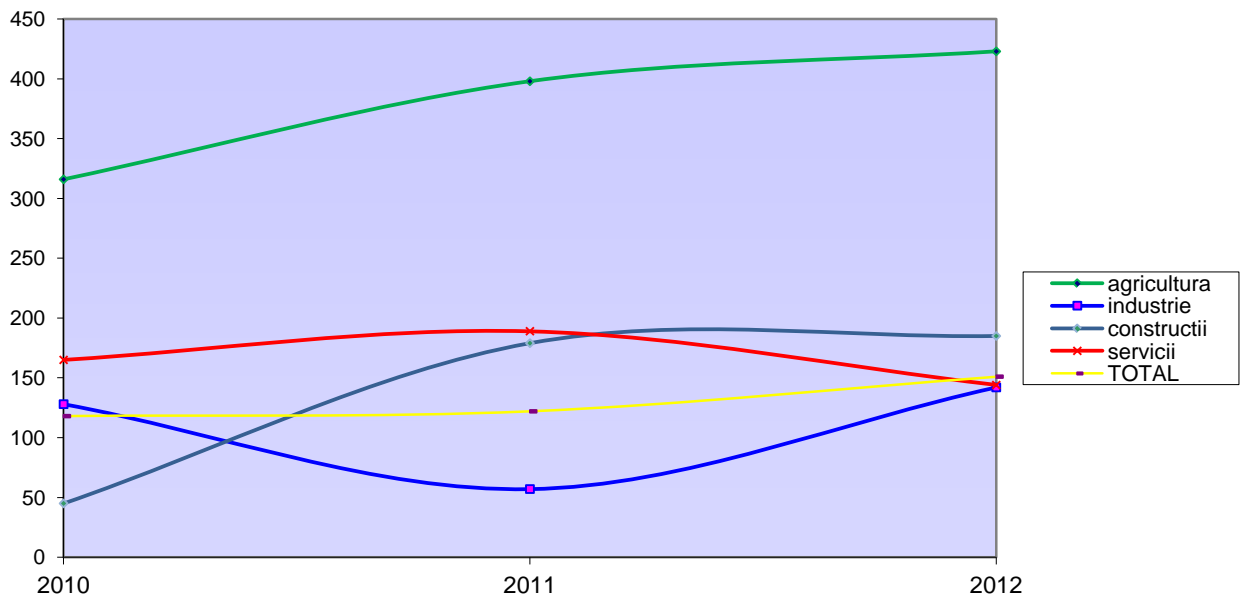
Ponderea numărului salariaților, pe ramuri de activitate, în Polul de creștere Timișoara, în perioada 2010-2012

În ceea ce privește ponderea numărului de salariați, pe sectoare de activitate, la nivelul Polului de creștere, pe medii (urban și rural), observăm că se înregistrează valori asemănătoare. Astfel, în anul 2012, atât municipiul Timișoara, cât și arealul său de influență se remarcă prin preponderența salariaților în servicii (54,2% în Timișoara și 52,9% în arealul de influență) (fig.....). Între comunele cu valori ridicate ale ponderii salariaților în servicii se remarcă : Ghiroda (67,9%), Dumbrăvița (59,1%) și Giroc (53,6%). De evidențiat faptul că, ponderea salariaților din industrie, în zona rurală, rămâne semnificativă (26,1%), cu un număr ridicat de angajați în acest sector remarcându-se comunele Șag (36,8%), Giarmata (29,5%), Becicherecu Mic (28,2%) și Săcălaz (27,1%). În ultimii ani, sectorul construcțiilor a înregistrat creșteri importante în mediul rural (11,2% din salariați în anul 2012), ca urmare a dinamicii ridicate a construcțiilor, mai ales a celor rezidențiale.

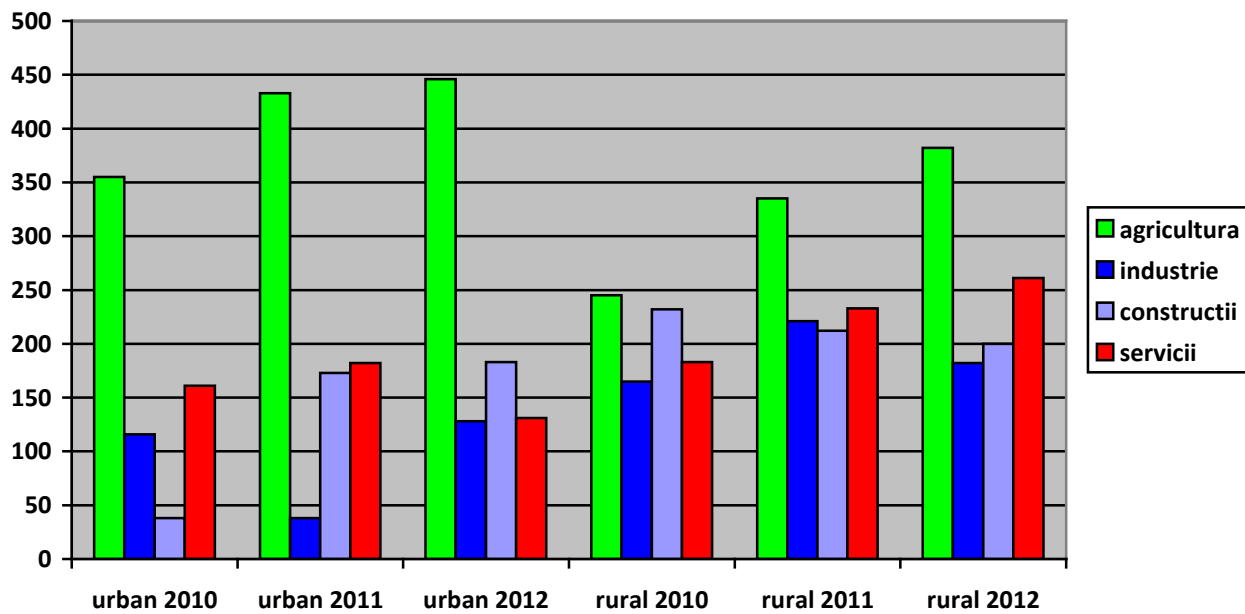

Ponderea salariaților, pe ramuri de activitate, în Polul de creștere Timișoara (2012)

Productivitatea muncii a avut o evoluție liniară în perioada 2010-2012, ușor în creștere de la 118 mii lei/om la 151 mii lei/om. Creșterea productivității muncii se datorează creșterii gradului de înzestrare tehnică a muncii (în cazul industriei, serviciilor și agriculturii) sau a creșterii randamentului activelor imobilizate (în construcții).

Evoluția productivității muncii pe ramuri de activitate

**Evoluția productivității muncii, pe ramuri,
în Polul de Creștere Timișoara**

2.3. Infrastructură tehnică și de transport

2.3.1 Căile de comunicații (rutiere, feroviare, aeriene, navale, echipamente specifice)

Transporturile reprezintă un sector vital pentru economia europeană. Noua politică a UE privind infrastructura a instituit o rețea europeană de transport solidă în toate cele 28 de state membre, cu scopul de a promova creșterea economică și competitivitatea. Această rețea face legătura între est și vest. Rețeaua centrală constituie coloana vertebrală a transporturilor în cadrul pieței unice a Europei și contribuie la înlăturarea blocajelor, la modernizarea infrastructurii și la eficientizarea operațiunilor transfrontaliere de transport pentru călătorii și întreprinderile din întreaga UE.

O inovație majoră a noilor orientări privind dezvoltarea rețelei europene de transport (TEN-T) este crearea a două coridoare majore de transport. Acestea au rolul de a contribui la dezvoltarea rețelei centrale. Fiecare coridor trebuie să includă trei moduri de transport, trei state membre și două secțiuni transfrontaliere.

Noua rețea TEN-T centrală va fi susținută de o rețea globală de rute la nivel regional și național, destinate să alimenteze rețeaua centrală. Scopul este ca treptat, până în 2050, cea mai mare parte a cetățenilor și întreprinderilor din Europa să se afle la cel mult 30 minute distanță, ca timp de deplasare, de această rețea globală.

În esență, rețeaua TEN-T este o rețea de transport multimodală, facilitând în mod substanțial trecerea călătorilor și a mărfurilor de la transportul rutier la cel feroviar și la alte moduri de transport.

Rețeaua centrală va conecta:

1. 94 de porturi europene principale cu legături feroviare și rutiere;
2. 38 de aeroporturi principale cu legături feroviare cu orașe mari;
3. 15 000 de km de linii de cale ferată modernizate pentru circulația de mare viteză;
4. 35 de proiecte transfrontaliere vizând reducerea blocajelor.

a. Rețeaua globală

La nivel regional și național, ceea ce numim rețeaua globală va reprezenta un afluent al rețelei centrale. Această rețea globală este parte integrantă din politica TEN-T.

Noile orientări TEN-T merg mult mai departe decât în trecut în privința specificării de cerințe, incluzând și rețeaua globală, astfel încât, în timp – până în 2050 – părți mari din rețeaua globală să fie unite din punctul de vedere al unor standarde pe deplin interoperabile și eficiente pentru transportul feroviar, autoturisme electrice etc.

Rețeaua TEN-T este compusă din 2 mari categorii și anume rețea de bază (core) și rețea extinsă (comprehensive).

Infrastructura Regiunii Vest este unică în România, din perspectiva prezenței culoarelor europene TEN-T: Rin – Dunăre și Orient/ Mediterana de Est.

Coridorul Orient/Mediterana de Est conectează porturile germane Bremen, Hamburg și Rostock prin Republica Cehă și Slovacia, cu o ramificație prin Austria, mai departe prin Ungaria, prin portul românesc Constanța, portul bulgar Burgas, cu o legătură către Turcia, până la porturile grecești Salonic și Piure, cu o legătură prin „Autostrada Mării” spre Cipru. El cuprinde căi ferate, căi rutiere, aeroporturi, porturi, terminale feroviar-rutiere și căile navigabile interioare ale râului Elba. Principalul sector cu trafic îngreunat este calea ferată Timișoara – Craiova - Sofia.

Coridorul Rin – Dunăre, conectează Strasbourg și Mannheim prin intermediul a două axe paralele din sudul Germaniei, una de-a lungul râului Main și al Dunării, iar cealaltă prin Stuttgart și München, cu o ramificație spre Praga și Zilina, până la frontiera slovaco-ucraineană, prin Austria, Slovacia și Ungaria, până la porturile românești Constanța și Galați. El cuprinde căi ferate, căi rutiere, aeroporturi, porturi, terminale feroviar-rutiere și sistemul de căi navigabile interioare ale râului Main, canalul Main-Dunăre, întregul curs al Dunării în aval de Kelheim și râul Sava. Proiectele principale elimină sectoarele cu trafic îngreunat de-a lungul navigabile interioare și al căilor ferate Stuttgart – Ulm și München – Freilassing.

Datorită poziționării municipiului Timișoara de-a lungul celor 2 coridoare europene și a 2 drumuri europene, există premiza unei bune accesibilități a regiunii față de principalele capitale europene. Cu toate acestea, nivelul de accesibilitate al regiunii este redus față de cel întâlnit în UE, întrucât multe din sectoarele de cale ferată și drumuri rutiere care fac parte din coridoare sunt în

construcție sau nu întrunesc standardele necesare pentru deplasarea în condiții de siguranță cu viteze ridicate.

Pentru modul rutier, rețeaua TEN-T de bază se suprapune traseului autostrăzii A1: București – Pitești – Sibiu – Timișoara – Nădlac, care constituie o importantă axă de transport regională în contextul în care odată cu terminarea acesteia va fi asigurată o mai bună conectivitate atât cu capitala București, cât și cu Europa Centrală, prin Ungaria. Autostrada A1, este în prezent în construcție. Sectorul de autostradă Timișoara – Arad a fost dat în folosință în cursul anului 2012, iar sectoarele Timișoara – Lugoj, Nădlac – Arad și Lugoj – Deva – Sibiu sunt în faza de construcție.

De asemenea municipiul Timișoara este traversat de două drumuri europene, unul principal E70 Serbia (Moravița)- Timișoara – Craiova- București și unul secundar E671 Arad – Timișoara.

Pentru modul de transport feroviar, rețeaua TEN-T de bază se suprapune magistralei principale 900 Timișoara – Băile Herculane, a magistralei secundare 217 Timișoara – Arad, cât și a magistralei secundare 922 Timișoara – Moravița.

Pentru modul de transport aeroportuar, Aeroportul Timișoara face parte din rețeaua de bază TEN-T, legătura cu aeroportul fiind asigurată de DJ 609D.

De asemenea municipiul Timișoara, alături de București, este menționat ca centru nodal pe rețeaua de bază. Totodată, municipiul Timișoara, alături de București și Craiova, este terminal rutier – cale ferată pe rețeaua de bază, în timp ce Brașov, Cluj Napoca, Turda și Suceava apar ca terminale rutier – cale ferată pe rețeaua extinsă.

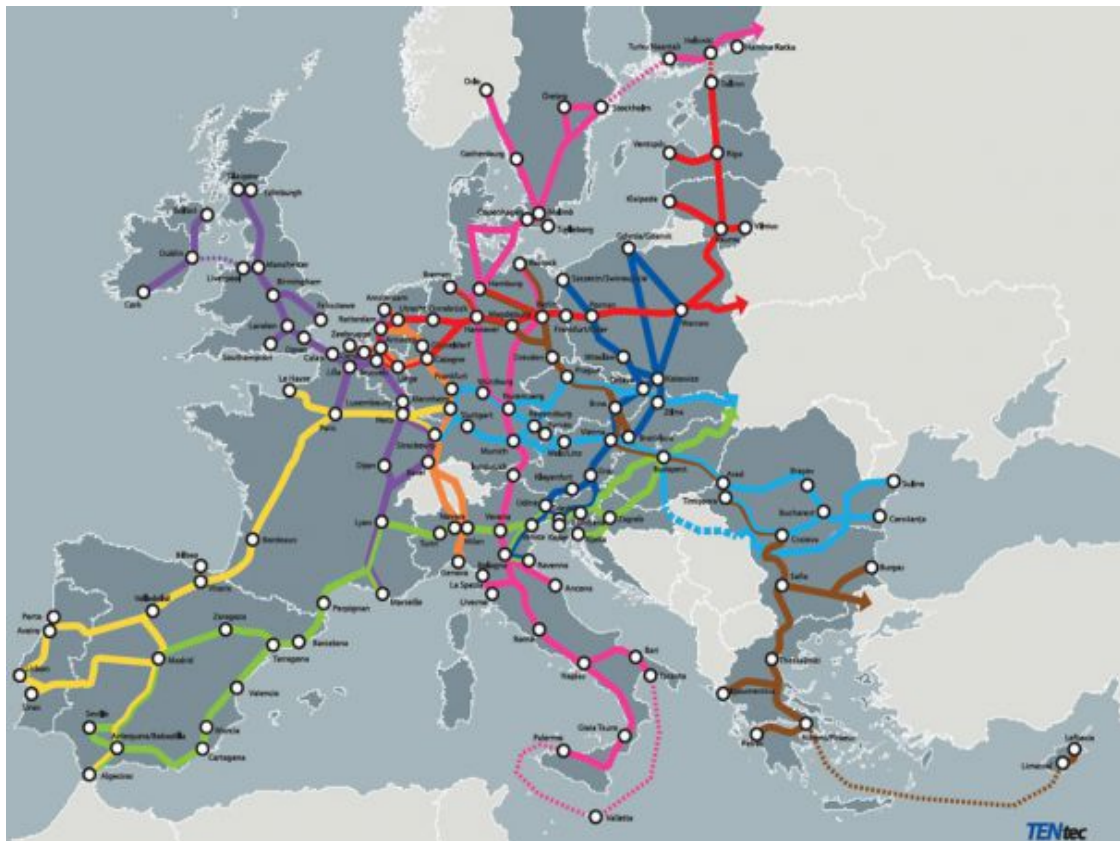

Figura... Coridoarele TEN-T de bază

Figura.... Harta coridoarelor europene care traversează teritoriul României

b. Sistemul rutier

Polul de creștere Timișoara dispune de o rețea densă de căi rutiere, formată din drumuri europene, naționale, județene și comunale. Teritoriul municipiului Timișoara este traversat de doua drumuri europene importante:

- drumul european E70 (DN 6 și DN 59) care traversează zece țări, din Spania până în Georgia, intră în țară dinspre Serbia și face legătura cu sudul țării și cu capitala București;
- drumul european E671 (DN 69), care străbate vestul țării, de la nord la sud, trecând prin Timișoara, asigurând legătura cu Ungaria, respectiv Europa Centrală.

Întrucât Timișoara nu are o centură ocolitoare, cele două drumuri europene străbat municipiul Timișoara și introduc în traficul local disconfort și aglomerări suplimentare prin traficul greu de tranzit.

Rețeaua de drumuri a județului Timiș, spre deosebire de județele din interiorul țării deservește atât traficul intern cât și importante fluxuri de trafic internațional. Configurația rețelei de drumuri naționale este radială având în centru municipiul Timișoara, principalul pol de dezvoltare al județului și al regiunii de vest. Rețeaua de drumuri secundare se suprapune pe suportul drumurilor naționale asigurând relațiile de trafic local către orașele, comunele și satele din județ.

La nivelul anului 2011, conform Planului de amenajare a teritoriului județului Timiș, rețeaua de drumuri publice avea o lungime de 2930 km, situând județul Timiș între primele locuri în țară în ierarhia lungimii drumurilor publice, cu o densitate de 33,7 km/100 km². Lungimea totală a drumurilor publice din zona polului este de 393,86 km, cu o densitate de 36,81 km/100 km², peste media județului. Lungimea drumurilor naționale în zona Polului de creștere este de 98,27 km, a celor județene de 107,49 km iar a celor comunale de 189,1 km Ele sunt repartizate pe mai multe sectoare și segmente. (v. tab. 1, 2, 3)

Repartiția drumurilor naționale în cadrul polului de creștere Timișoara

Nr. crt.	Drumul național	Poz. km	Lungime (km)
1	DN 6 Remetea Mare –Timișoara	543+522-575+312	6,54
2	DN 6 Timișoara – Timisoara	550+060-560+100	10,04
3	DN6 Timișoara – Becicherecul Mic	560+100- 575+312	15,22
4	DN59 Timișoara – Timișoara	0+000- 10+000	10
5	DN59 Timișoara – Șag	10+000- 13+000	3
6	DN59 Șag – Șag	13+000- 14+817	1,82
7	DN 59A Timișoara – Timișoara	0+000-3+170	3,17
8	DN59ATimișoara – Săcalaz – Beregsăul	3+170- 15+050	11,88

	Mare		
9	DN69 Timișoara – Timișoara	0+000- 3+300	3,3
10	Timișoara – Orțișoara	3+300-24+000	20,70
11	VTM Timișoara – Timișoara	0+000-12+600	12,6
	Total		98,27

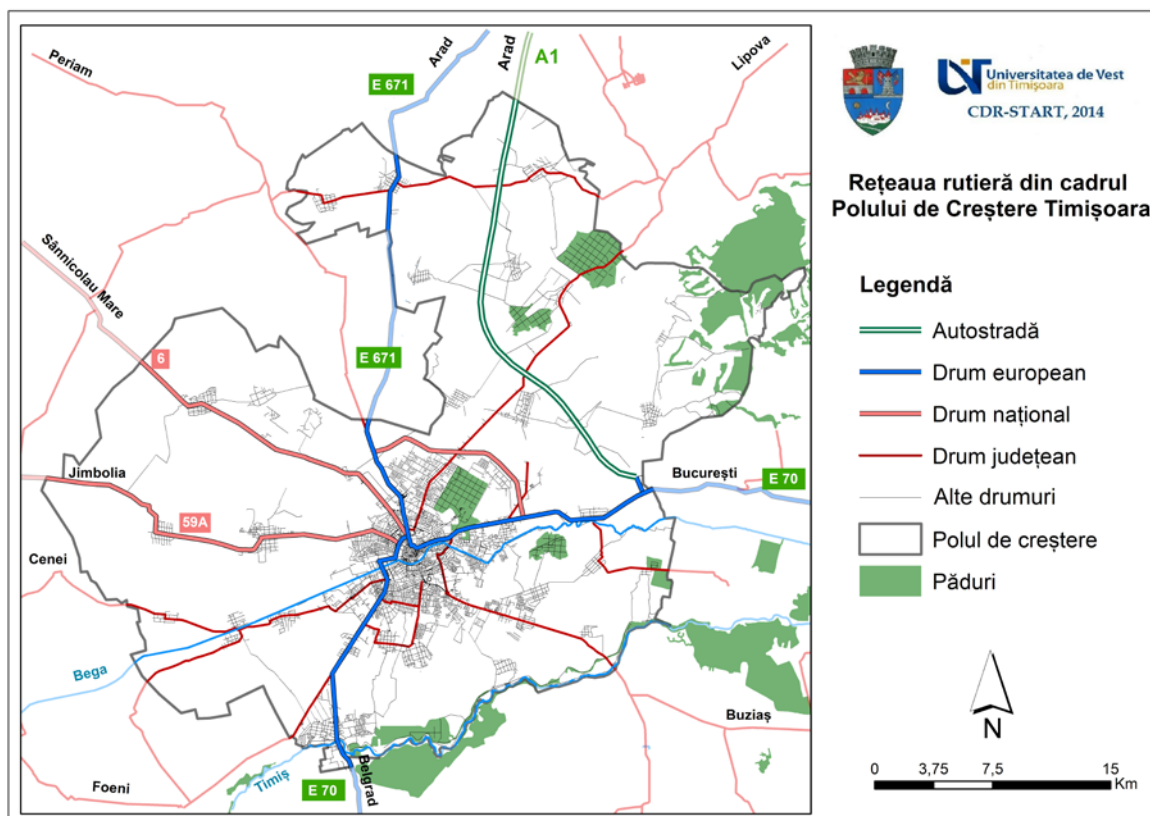
Repartiția drumurilor județene în zona Polului de creștere Timișoara

Nr. crt.	Drum județean	Poz. km	Lungime(km)
1.	DJ591 Timisoara – Utvin – Sânmihaiul Român – Sânmihaiul German	0+000-17+230	17,23
2.	DJ591A Sânmihaiul Român – Dinaș	0+000- 7+820	7,82
3.	DJ592 Timișoara – Moșnița Nouă - Albina	0+000-12+93	12,93
	DJ593 DN59 Peciul Nou – Frontiera Serbia (teritoriu adm. Șag)	0+000-3+200	3,2
4.	DJ595 Timișoara – Timișoara	0+000- 11+700	11,7
5.	DJ609D Timișoara(Ghiroda) – Aeroport	0+000-9+500	9,5
6.	DJ609F Remetea Mare – Bucovăț – Bazosu Nou	0+000-5+000	5
7.	DJ691 Timișoara – Dumbravița – Giarmata – Pișchia	0+000- 20+000	20
8.	DJ 693 Călacea - Orțișoara - Seceani	27+000- 47+110	20,11
	Total		107,49

Repartiția drumurilor comunale în zona Polului de creștere Timișoara

Nr. crt.	Drum comunal	Poziția km	Tipul imbracamintii				Lun g. (km)
			Asf.	Bet.	Pietr.	Pam.	
1. Timișoara							
	DC 64 Timisoara – Giarmata Vii	0+000- 3+400	3,4				3,4
	DC149 Timisoara – Mosnita Veche – Bucovat	0+000-1+300 1+300-1+500 1+500-3+400 3+400-8+000	1,9		0,2	1,3 4,6	8
2. Becicherecu Mic							
	DC45 Becicherecu Mic- Duestii Noi	0+000-3+000 3+000-3+400	0,4			3	3,4
3. Bucovat							
	DC148 Bazosu Nou- Bazos	0+000-1+400				1,4	1,4
4. Duestii Noi							
	DC42 Carani – Duestii Noi	0+000-9+200				9,2	9,2
	DC 45Becicherecu Mic- Duestii Noi - Sanandrei	3+400-4+300 4+300-7+200	0,9		2,9		3,8
	DC46 Sacalaz- Duestii Noi	0+000-0+700 0+700-6+000 6+000-8+400 8+400-9+200	2,4		0,7 0,8	5,3	9,2
5. Giarmata							
	DC 58 Covaci – Cerneteaz – Giarmata- Ianova	4+600-6+000 6+000-11+700 11+700-18+800	5,7			1,6 8,1	15,4
	DC61 Giarmata	0+000-0+700	0,7				

		0+700-2+000 2+000-6+400			1,3	4,4	6,4
6. Giroc							
	DC152 Giroc- Urseni- Mosnita Noua – Mosnita Veche	0+000-5+900 5+900-7+550 7+550-11+400	3,85		1,65	5,9	11,4
	DC153 Chisoda	0+000-2+700	2,7				2,7
7. Orțișoara							
	DC40Carani – Calacea Bai	3+100-5+400			2,3		2,3
	DC41 Calacea – Calacea Bai	0+000-5+000				5	5
	DC49Lim. Jud. Arad – Seceani	0+000-5+000				5	5
8. Pișchia							
	DC52 Pișchia – Murani – Seceani	0+000-4+200 4+200-10+000	4,2			5,8	10
	DC 56 Cornesti – Murani	0+000-2+000 2+000-8+400	2			6,4	8,4
	DC60 Pișchia – Bencecu de Sus	0+000-7+100	7,1				7,1
	DC62 Remetea Mare – Ianova – Bencecu de Sus- Bencecu de Jos – Halta Bencei	0+000-8+000 8+000-12+800 12+800-13+800 13+800-20+800	8 7		1	4,8	20,8
	DC 67 Bencecu de Sus – Stanciova	0+000-0+500 0+500-7+600			0,5	7,1	7,6
	DC69 Salciua Noua	0+000-3+200				3,2	3,2
	DC65 Izvin - Ianova	3+300-5+500				2,2	2,2
	DC250 DN6- Statia CFR Remetea Mare	0+000- 1+000			1		1
9. Săcalaz							
	DC211 Sacalaz – Utvin	0+000- 9+200				9,2	9,2
	DC212 Sacalaz – Sanmihaiu Roman	0+000-5+200			5,2		5,2
	DC213 Beregsau Mare – Sanmihaiu German	0+000-5+300				5,3	5,3
	DC214 Beregsau Mare – Beregsau Mic - Bobda	0+000-5+900	5,9				5,9
10. Șag							
	DC200 Șag – Parta	0+000-1+600		1,6			1,6
	DC202 Șag – Sanmihaiu Roman	0+000-1+000 1+000-2+800 2+800-9+100 9+100-9+400	1		1,8 0,3	6,3	9,4
	DC245 DN 59- Halta Padureni	0+000-1+000	1				1
10. Sânmihaiul Român							
	DC209 Uivar – Rauti – Sanmihaiu German	10+700-13+200				2,5	2,5
	DC210 Sanmihaiu German – Port Bega	0+000-2+100				2,1	2,1
	TOTAL		58,15	1,6	27,75	101,6	189,1

Această concentrare de drumuri în municipiul Timișoara și în zona Polului de creștere nu are numai efecte benefice prin legăturile pe care le asigură, ci generează și numeroase efecte negative. Astfel:

- lipsa centurii de ocolire a municipiului Timișoara face ca traficul greu, cu valori ridicate, care tranzitează orașul să pătrundă pe arterele de circulație, creându-se uneori ambuteiaje în trafic;
- lipsa unui management al traficului rutier privind sistematizarea rutieră din Timișoara face ca, la orele de vârf, pe principalele bulevarde și în intersecții să se circule bară la bară, neexistând posibilitatea descărcării traficului pe alte artere;
- starea carosabilului pe unele străzi este degradată, impunându-se lucrări de refacere totală a acestora, iar marcajele rutiere să fie făcute cu materiale rezistente;
- numărul crescut al lucrărilor de reabilitare face ca traficul să fie deviat pe străzi laterale care nu pot prelua numărul mare de autovehicule, fapt pentru care se impune lărgirea acestora și crearea de parcuri laterale;
- lipsa parcarilor pentru autovehicule face ca uneori traficul rutier să se blocheze datorită opririlor sau staționărilor neregulate;
- aglomerația la intrarea/ieșirea din oraș la ore de vârf, cauzată de lățimea insuficientă a benzilor de circulație;
- existența celor două bariere care separă nordul de sudul orașului: calea ferată și canalul Bega (trecuri la nivel cu calea ferată, insuficiente poduri peste Bega), precum și porțiuni de drum cu capacități de circulație neadecvate, unde circulația se face în coloană, îngreunând traficul.

Integrarea României în Uniunea Europeană are efecte și asupra circulației rutiere prin creșterea volumului traficului, atât pe arterele care converg spre frontiera cu Ungaria, cât și cu cele care converg spre Serbia, ca urmare a ridicării obligativității vizelor pentru cetățenii români. Astfel au crescut și valorile de trafic privind transporturile de persoane și mărfuri. Evoluția traficului este influențată de gradul (indicele de motorizare), definit ca numărul de autoturisme raportat la mia de locuitori.

Pentru Polul de creștere la nivelul anului 2011, indicele de motorizare a fost de 306,64 0/00, mult peste media națională și media județului Timiș. Media națională a indicelui de motorizare a fost de cca. 202 0/00, iar media județului Timiș de cca. 251,06 0/00. Pentru municipiul Timișoara la

nivelul anului 2011, indicele de motorizare a fost de 325,69 0/00. Această valoare a indicele de motorizare nu include și mașinile care sunt achiziționate în leasing și circulă în județul Timiș, deoarece firmele de leasing au sediul în București sau în județul Ilfov. În țările industriale dezvoltate din Uniunea Europeană indicele de motorizare tinde să se stabilizeze la valori cuprinse între 500-600 autoturisme/1000 locuitori. În baza datelor statistice privind evoluția indicelui de motorizare până în anul 2010 și ținând seama și de ratele de achiziție a autoturismelor, se estimează că până în anul 2045, Timișoara va atinge indicele de motorizare din țările dezvoltate ale Uniunii Europene.

Traficul rutier a înregistrat o creștere medie de 2,3% pe an în intervalul 1990-2000 și de 3,7% pe an din 2000 până în prezent. Conform CESTRIN se estimează că traficul rutier va crește cu o rată similară, ajungând la o medie pe rețea de 5917 vehicule fizice MZA în 2015. Dintre drumurile de ieșire din Timișoara, care străbat zona de influență a acestuia, cele mai mari valori ale traficului rutier se înregistrează pe DN 69 la ieșirea spre Arad (14.219 autovehicule media zilnică anuală - MZA), pe DN 6, la ieșirea din Timișoara spre Ghiroda (13.847 de autovehicule MZA), 11.479 autovehicule MZA la ieșirea spre Șag și 6.860 MZA la ieșirea spre Jimbolia (conform datelor de la recesământul general de circulație 2010, preluate din Studiul de Fundamentare Căi majore de circulație în județul Timiș).

Referitor la starea tehnică a drumurilor, putem aprecia că la nivelul rețelei de drumuri naționale starea este corespunzătoare, conform anexei nr. 1 a DRDP Timișoara. Din totalul de drumuri corespunzătoare Polului de creștere, 93,87 km sunt drumuri naționale, 107,49 km drumuri județene și 189,1 km drumuri comunale (58 km drumuri modernizate și 131 km drumuri pietruite și de pământ).

Lungimea totală a străzilor Municipiului Timișoara este de 655 km:

- 2,65 km – străzi de categoria I (magistrale care asigură preluarea fluxurilor majore ale orașului pe direcția drumului național ce traversează orașul sau pe direcția principală de legătură cu acest acces): 100% modernizate;
- 56,8 km – străzi de categoria II (de legătură, care asigură circulația în zonele funcționale și de locuit): 96,4% modernizate;
- 540,15 km – străzi de categoria III (colectoare, care preiau fluxurile de trafic din zonele funcționale și le dirijează spre străzile de legătură sau magistrale): 64,8% modernizate;
- 55,4 km – străzi de categoria IV (de folosință locală, care asigură accesul la locuințe și pentru servicii curente sau ocazionale, în zonele cu trafic foarte redus): 47,35% modernizate.

Străzile de categoria a III a și a IV a, rămase nemodernizate sunt, fie străzi de pământ fie străzi cu împietruiri simple. Străzile neasfaltate, existente în municipiu în anul 2012, au o lungime de 24,27 km.

Pentru asigurarea integrării Polului de creștere Timișoara într-o rețea fluentă de axe de comunicație sunt necesare demersuri pentru modernizarea actualelor căi de comunicație care fac legătura cu celelalte zone ale României, precum și cu punctele de frontieră din imediata proximitate, reabilitarea și modernizarea întregii rețele de drumuri județene și comunale. Îmbunătățirea legăturilor cu rețelele europene, precum și cu rețelele naționale/regionale, va conduce la creșterea productivității industriei și serviciilor din România, la crearea de locuri de muncă, la creștere economică mai mare și la standarde de viață mai ridicate. Propunerile pentru modernizarea infrastructurii rutiere trebuie să armonizeze strategiile, proiectele și viziuni le de dezvoltare cuprinse în documentațiile aprobate la nivel național, regional, județean și local.

Obiectivele de dezvoltare în cazul sistemului de transport rutier, care să contribuie la promovarea unui transport durabil, flexibil și sigur, sunt:

- construirea de autostrăzi care traversează județul Timiș precum și a infrastructurii adiacente;
- dezvoltarea capacității de transport rutier (drumuri expres la rețeaua de autostrăzi, variante de ocolirea a localităților supuse traficului de tranzit intens, sporirea capacității de circulație a drumurilor, îmbunătățirea stării tehnice și de viabilitate a rețelei rutiere, reabilitarea și modernizarea străzilor urbane);
- dezvoltarea rețelei de transport în zona metropolitană;
- modernizarea și dezvoltarea transportului intermodal în vederea fluidizării traficului de mărfuri care tranzitează polul de creștere;
- închiderea inelelor de drumuri, realizarea de noduri denivelate și poduri peste Bega;
- legătura rețelei urbane cu rețeaua regională și europeană;
- sistem coerent de parcaje și trafic staționar;

- dezvoltarea unui sistem de control adaptiv al traficului integrat cu sistemul de management al transportului public.

Direcția Regională Drumuri și Poduri Timișoara are următoarele proiectele de investiții și intervenții pentru anii 2014-2020:

Proiecte de investiții ale Direcției Regionale de Drumuri și Poduri Timișoara (2014-2020)

Nr. crt.	DN	Denumirea investiției
1	6	Sporire capacitate de circulație pe DN 6 km 546+534 - 548+677
2	6	Sporire capacitate de trafic pe DN 6 km 560+140 - 564+382
3	6	Sporire capacitate de trafic pe DN 6 km 565+000 - 566+233
4	6	Amenajare intersecție DN 6 km 560+060 cu inelul IV Timișoara
5		Variantă de ocolire a Municipiului Timișoara între DN 69 - DN 6 - DN 59A - strada Polonă (DJ 591)
6		Varianta sud de ocolire a Municipiului Timișoara
7		Drum de legătură cu autostrada A1 tronson Timișoara - Arad în nod rutier suplimentar situat între km 498 - 499
8		Drum de legătură cu autostrada A1 tronson Timișoara - Arad în nodul rutier de la km 494+236 Remetea Mare
9	59	Consolidare pod pe DN 59 km 16+835 la Șag
10	6	Pasaj denivelat peste CF pe DN 6 km 564+718 la Timișoara
11	6	Pasaj denivelat peste CF pe DN 6 km 566+950 la Becicherecu Mic

C. Sistemul feroviar. Transportul feroviar

Județul Timiș are cea mai veche și cea mai densă rețea de căi ferate din România, având 91,9 km cale ferată/1000 km² de teritoriu (față de 47,9 km/1000 km², media națională). Pe cuprinsul județului Timiș, calea ferată însumează 1069 km de linie simplă din care 795,231 reprezintă linie curentă (între stații), iar pe 186 de km calea ferată este electrificată. Conform datelor furnizate de CN de Căi Ferate CFR SA, în cadrul polului de creștere sunt 6 stații, 4 halte deschise pentru traficul de călători cu vânzător de bilete, 5 halte deschise pentru traficul de călători fără vânzător de bilete. Municipiul Timișoara, cu cele 4 stații feroviare Timișoara Nord, Timișoara Est, Timișoara Sud și Timișoara Vest, este cel mai important nod de cale ferată din partea de vest a țării.

Din municipiul Timișoara se ramifică 9 linii de cale ferată: magistrala 900 (București – Craiova – Timișoara), linia principală 310 (Timișoara – Arad – Oradea) și alte 7 direcții secundare. Legăturile feroviare internaționale se asigură prin tronsoanele: Timișoara – Arad – Curtici (spre Budapesta – Ungaria), Timișoara – Jimbolia (spre Kikinda – Serbia), Timișoara – Stămora Moravița (spre Belgrad – Serbia). Magistrala 900 (București – Craiova – Timișoara), face parte din coridorul IV pan-european (fig. 5). În prezent nu există o legătură directă cu Ungaria de pe teritoriul județului Timiș. Numărul mediu zilnic al trenurilor de călători care sosesc și se expediază în/din stațiile CF din Timișoara și cele 14 comune din cadrul Polului de Creștere este de 388. Cel mai important centru de formare a traficului feroviar este stația Timișoara Nord cu un trafic de 191 de trenuri pe zi.

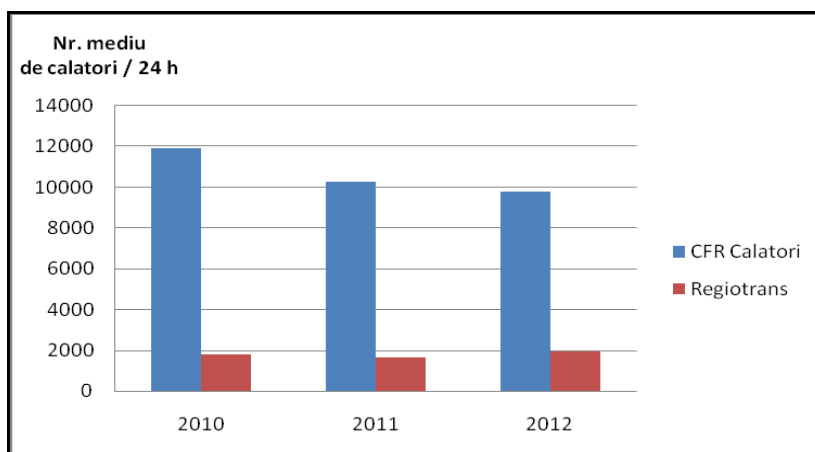
În ultimii ani, se constată o continuă degradare a infrastructurii feroviare pe liniile secundare, iar drept consecință, scăderea continuă a traficului de călători. Sunt puternic afectate șinele și traversele, podurile și podețele, fiind necesare lucrări urgente de modernizare pe unele trasee. De altfel, pe aceste rute se circulă cu viteze comerciale foarte mici (sub 40 km/h) și cu garnituri de tren foarte vechi și uzate. O parte din liniile secundare, nerentabile au fost închiriate de către operatorul privat SC Regiotrans SRL Brașov, pentru transportul suburban.

Viteza comercială pe rutele feroviare din cadrul Polului de creștere Timișoara (2014)

Nr. crt.	Segmentul feroviar	Viteza (km/h)*
1.	Timișoara – Lugoj	47,2
2.	Timișoara – Buziaș	36,6
3.	Timișoara – Jebel	38,9
4.	Timișoara – Cruceni	34,2
5.	Timișoara – Jimbolia	48,8
7.	Timișoara - Lovrin	28,8

*) Viteza calculată pentru trenurile de tip regio (personale)

Variația numărului mediu de călători /zi în stațiile CF din zona Polului de creștere (fig 3, tab. 5) conform datelor furnizate de SN de Transport Feroviar de Călători Timișoara și SC Regiotrans SRL Brașov. În timp ce la CFR numărul de călători scade constant de la an la an, Regiotrans Brașov deși în 2011 a înregistrat o scădere a numărului de călători față de 2010, în 2012 a înregistrat o creștere semnificativă a numărului de călători. Conform datelor furnizate de SN de Transport Feroviar de Călători Timișoara și SC Regiotrans SRL Brașov, în decursul unei zile în stațiile CF din Timișoara, au sosit și s-au expedit în medie 160 de trenuri în anul 2010, 172 trenuri în 2011, 183 trenuri în anul 2012, Timișoara reprezentând un important nod feroviar. Numărul călătorilor sosiți/expediați din stațiile CF din zona Polului de creștere a scăzut în ultimii trei ani în toate stațiile CFR Călători cu excepția celor operate de SC Regiotrans SRL Brașov (v. tab. 5).

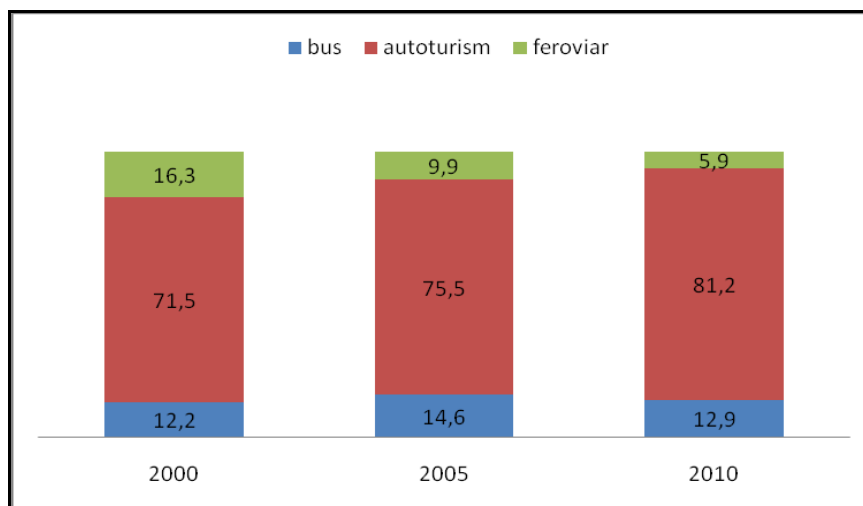
Evoluția numărului mediu de călători în stațiile CF din zona Polului de creștere Timișoara

Stațiile Giarmata și Pișchia, aflate pe secția Timișoara Est – Radna, aparțin de operatorul privat Regiotrans începând din data de 10.02.2012, iar stațiile Pescarețu Mic (care deservește localitatea Becicherecu Mic) și Dudeștii Noi, aflate pe secția Timișoara Nord – Biled – Cenad aparțin operatorului Regiotrans din 01.11.2009.

Numărul călătorilor sosiți/expediați din stațiile CF din zona Polului de creștere Timișoara

Stații CF/ Operator		Călători sosiți / expediați		
		2010	2011	2012
Timișoara	CFR	4.209.506	3.637.086	3.508.354
	Regiotrans	654.334	589.088	669.783
	Total	4.863.840	4.226.174	4.178.137
Ghiroda	CFR	554	528	396
Giarmata	CFR	46.992	36.636	2.806
	Regiotrans	-	-	23.600
	Total	46.992	36.636	26.406
Giroc	CFR	1.058	1.008	960
Orțișoara	CFR	64.412	57.098	53.684
Pișchia	CFR	634	604	48
Remetea Mare	CFR	2.420	1.902	1.898
Săcălaz	CFR	16.556	16.362	11.30
Timișeni (Șag)	CFR	1.798	1.358	1.022
Dudeștii Noi	Regiotrans	8.000	10.100	8.800

Perspectiva în ceea ce privește transportul de călători pe calea ferată în România nu este optimistă nici în viitor (contrar tendințelor din spațiul european), mai cu seamă dacă se are în vedere concurența intermodală din ultimii ani dintre transportul feroviar de pasageri și acela cu mijloace auto, care este mai rapid (ca timp de a ajunge la destinație) și se realizează la prețuri mai reduse. Încurajarea transportului feroviar de călători (mai economic, nepoluant și mai rapid în cazul trenurilor de mare viteză) este un proces dificil în lipsa unor strategii coerente de reabilitare și modernizare a sistemului feroviar din țara noastră. Conform datelor Institutului Național de Statistică, ponderea pasagerilor care utilizează transportul feroviar a scăzut de la 16,3% în anul 2000 la 5,9% în anul 2010 (fig. 4) (http://www.insse.ro/cms/files/Web_IDD_BD_ro/index.htm).

Ponderea pasagerilor care utilizează diferite moduri de transport în România (%)

Referitor la *traficul de mărfuri* conform datelor furnizate de Centrul Zonal de Transport Marfă, din stațiile cu infrastructură de transport marfă aparținând zonei metropolitane Timișoara, respectiv Timișoara Nord, Timișoara Sud, Timișoara Est, Timișoara Vest, Timișoara CET, Semenic (Giroc), Remetea Mare, Săcălaz, au fost expediate în medie 987,32 tone/zi în anul 2011 și 2.264,98 tone/zi în anul 2012. Cantitatea de mărfuri expediată din stațiile din cadrul polului de creștere este prezentă în tab. 6.

Cantitatea de marfă expediată din stațiile CFR Timișoara

Denumirea stației sau haltei	Marfă expediată(tone/zi)	
	2011	2012
Timișoara Nord	16,17	23,85
Timișoara Est	5,32	0,12
Timișoara Sud	17,23	23,49
Timișoara Vest	10,98	0,20
Timișoara CET	424,45	1364,38
Semenic (Giroc)	378,77	737,96
Remetea Mare	4,15	4,28
Săcălaz	130,25	110,70
Total	987,32	2.264,98

Disfuncționalitățile la nivelul rețelei feroviare la nivelul Polului de creștere Timișoara comportă aspecte multiple și complexe și se referă, în principal la următoarele:

- inexistența niciunei linii duble electrificate (există doar două segmente de linie simplă electrificată: Timișoara-Lugoj și Timișoara-Arad);
- ponderea liniilor electrificate este de 14,2% din totalul lungimii rețelei feroviare din județul Timiș;

- starea tehnică necorespunzătoare atât a căii cât și a terasamentului;
- viteza comercială medie de 40 km/h, necorespunzătoare standardelor actuale;
- majoritatea stațiilor și haltelor nu au fost renovate și au dotări vechi;
- conectivitate redusă a rețelei de cale ferată cu cea rutieră; nu există soluții de amenajare a unor terminale intermodale mai ales în zona municipiului Timișoara;
- lipsa unei legături a rețelei feroviare cu Aeroportul Internațional Timișoara;
- lipsa pasajelor peste CF pe drumurile naționale;
- în municipiul Timișoara nivelul căii ferate face dificilă subtraversarea ei de către axele principale de circulație: Calea Aradului, Calea Lipovei (Sever Bocu), Str. Jiul, etc.

În vederea unei dezvoltări durabile a regiunii este recomandabil, ca transportul feroviar să se transforme, progresiv, în pilonul central pentru organizarea serviciilor de transport intermodal, atât pentru transportul de călători, cât și pentru cel de marfă. Obiectivele propuse prin Studiului "VISION TIMISOARA 2030 – suport la dezvoltarea unui concept durabil pentru infrastructura orașului Timișoara", aprobat prin Hotărârea Consiliului Local al Municipiului Timișoara nr. 484/2007, pe sectorul transport feroviar oferă soluții pentru revigorarea transportului feroviar:

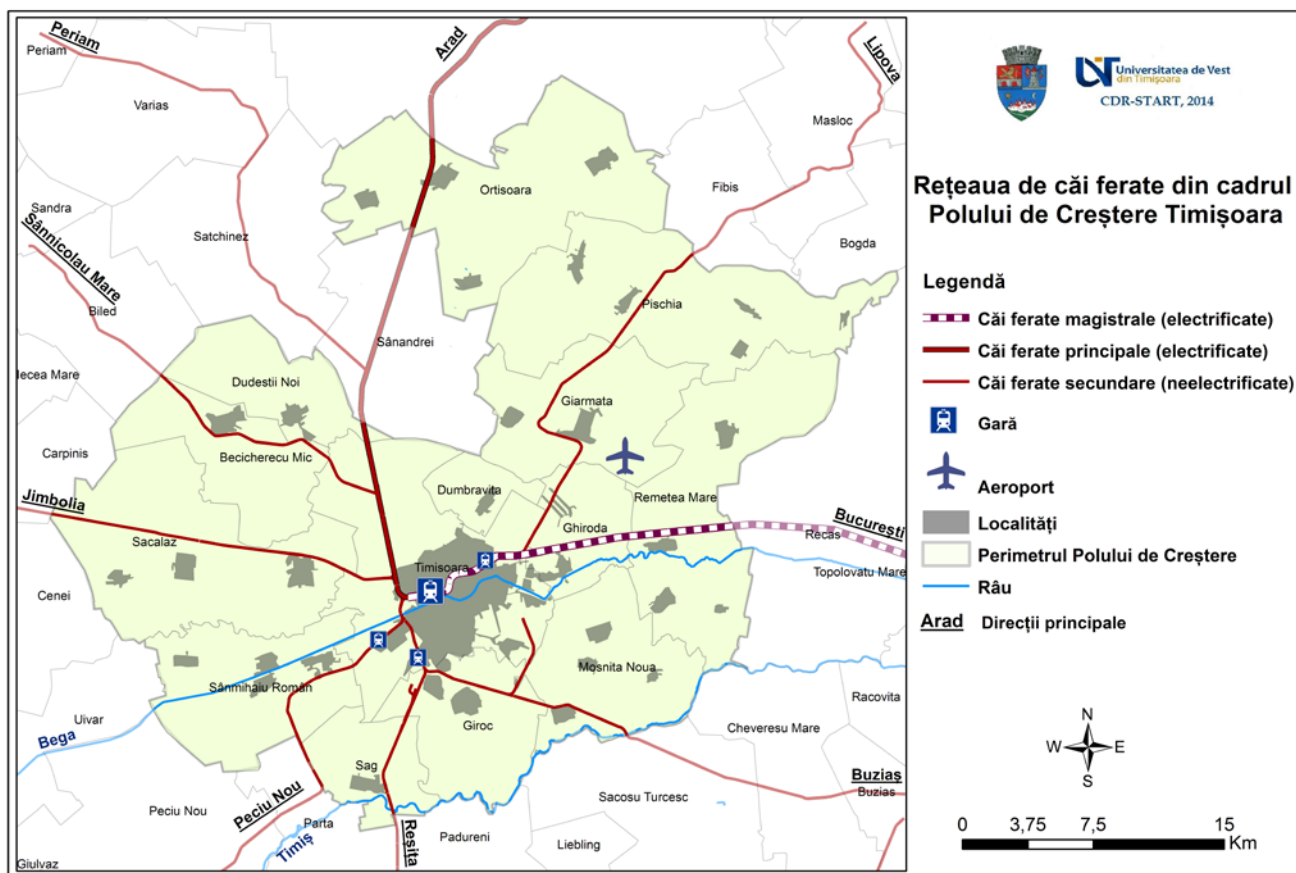
- conectarea inteligentă la transportul urban, periurban și extern;
- descărcarea municipiului de transportul de persoane și de tranzit de marfă;
- contribuție la realizarea unei zone economice mobile și atractive.

Pentru atingerea acestor obiective sunt necesare mai multe măsuri și proiecte care, pe de o parte să asigure o mai bună interconectare a sistemului feroviar cu celelalte moduri de transport, iar pe de altă parte, modernizarea amplă a infrastructurilor de transport feroviar:

- ridicarea liniilor de cale ferată din Timișoara pe estacadă;
- realizarea centurii feroviare pe zona de nord a municipiului Timișoara;
- realizarea unui centru regional intermodal de transport mărfuri în zona de influență a municipiului Timișoara (în anul 2010 CJ Timiș a aprobat promovarea obiectivului de investiții *Centru intermodal regional de transport marfă Timișoara* – locația Remetea Mare);
- modernizarea trecerilor la nivel cu calea ferată;
- introducerea căilor ferate industriale din Timișoara în rețeaua de transport public de tramvaie;
- conectarea Aeroportului Internațional Timișoara de rețeaua feroviară;
- realizarea unui hub intermodal în zona Aeroportului Internațional Timișoara, atât pentru traficul de călători cât și pentru cel de marfă prin înființarea unor stații de cale ferată, separate pentru călători și marfă.

Propunerile de reabilitare a rețelei feroviare, pe raza județului Timiș, conform anexei 3 din Legea nr. 363/2006 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național, Secțiunea I -

Rețele de transport prevăd reabilitarea liniilor de cale ferată convenționale, cu viteza până la 160 km/h pe 2 trasee: Arad – Timișoara – Caransebeș – Drobeta-Turnu Severin – Strehaia – Craiova – Calafat și Timișoara – Stamora Moravița.

d. Căi aeriene. Transportul aerian

Aeroportul Internațional „Traian Vuia” Timișoara, amplasat la nord-estul municipiului, la o distanță de aproximativ 12 km de centrul orașului, a fost inaugurat în anul 1964 și a fost destinat inițial traficului intern de pasageri și de mărfuri, din 1980 devenind operațional și traficului internațional. Poziția favorabilă și condițiile naturale deosebite conferă aeroportului un potențial ridicat de dezvoltare pe plan european, fiind prima rezervă a aeroportului București–Otopeni și a celui din Belgrad (Serbia), ceea ce presupune că în cazul în care acestea se închid temporar, tot traficul acestora se va transfera pe Aeroportul Timișoara. Pistele de aterizare/decolare sunt modernizate având dimensiuni de 3500x45m și permit operarea tuturor tipurilor de aeronave, fără restricții. Factorii de localizare conferă Aeroportului Internațional Timișoara un mediu prielnic de dezvoltare, Regiunea de Vest a României fiind una dintre cele mai dinamice și dezvoltate ale României. Aeroportul este conectat cu rețeaua de autostrăzi ce leagă orașele Szeged, Arad, Timișoara, Lugoj, Deva, Hunedoara prin culoarul IV paneuropean și oferă o gamă largă de servicii și produse care se adresează atât utilizatorilor interni, cât și celor externi. Aeroportul Internațional Timișoara este una din principalele porți de intrare în vestul țării și este tranzitat de numeroși oameni de afaceri, investitori români și străini, care își desfășoară activitatea în zonă.

Destinațiile Aeroportului Internațional „Traian Vuia” Timișoara

Aeroportul este accesibil atât pentru locuitorii municipiului Timișoara, fiind deservit de o linie de transport public local, cât și pentru utilizatorii din afara municipiului Timișoara, prin legătura directă la rețeaua de drumuri naționale din județ și la varianta nordică de ocolire a Municipiului Timișoara. În urma terminării lucrărilor de extindere în anul 2007, capacitatea aerogării a crescut la 800 pasageri/oră pentru cursele externe și la 500 pasageri/oră pentru cursele interne. Platformele de staționare aeronave au o capacitate de 22 poziții de parcare pentru aeronave de categorie mică și medie. Capacitatea operațională: la pistă 3500 m x 45 m; la platformă – 22 aeronave/h; la pistă – 14 aeronave/h. Facilitățile cargo cuprind un terminal cargo cu o suprafață a halei de 1250 mp, o suprafață de birouri de 200 mp, depozite etc. Terminalul dispune de depozite uscate, echipamente de prelucrare a coletăriei, echipamente speciale de prelucrare mărfuri.

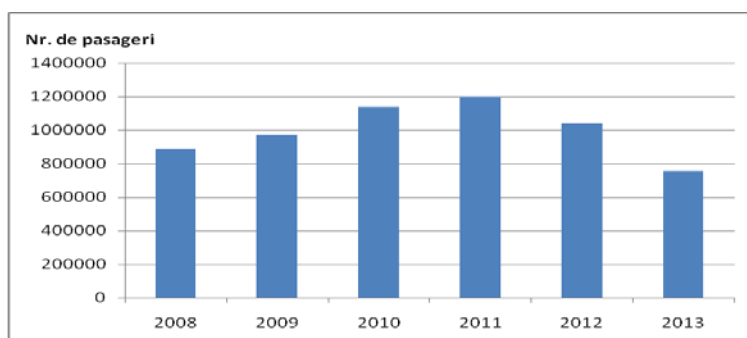
Companiile românești și străine de transport aerian operează pe Aeroportul Timișoara și asigură atât curse regulate, cât și curse charter de pasageri și marfă, legând Timișoara de cele mai mari orașe din România și Europa. În prezent există curse de linie spre următoarele destinații: București, München, Dortmund, Milano, Bologna, Roma, Treviso, Verona, Londra, Barcelona, Madrid, Valencia, Paris (fig. 1).

Criza economică severă din perioada 2009-2012, manifestată prin scăderea cererii, condiții mai restrictive de creditare din partea băncilor, lipsa acută de lichidități, a afectat semnificativ mediul de afaceri, lucru care s-a răsfrânt și asupra traficului aerian. Astfel dacă în anul 2011 numărul anual de pasageri care au utilizat aeroportul a fost de 1.200.672 înregistrând o creștere de 5% față de anul 2010 (Timișoara devenind al doilea aeroport al României după București-Otopeni), în anul 2012 s-a înregistrat o scădere semnificativă a numărului de pasageri care au utilizat aeroportul la 1.039.109, respectiv scădere de 13%, față de anul 2011. Aceiași tendință de scădere se observă și în cazul numărului total de mișcări aeronave (aterizări, decolări) operate pe aeroport, dar aceasta se datorează faptului că a crescut ponderea zborurilor cu aeronave de capacitate mai mare care transportă mai mulți pasageri. Cu toate acestea traficul de marfă înregistrează o creștere semnificativă în anul 2012 comparativ cu 2011, respectiv 20% (fig. 2-4).

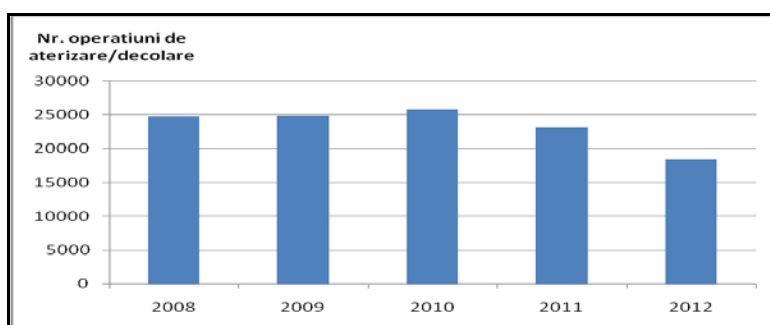
Scăderea abruptă a traficului de pasageri în 2013 față de 2010 se datorează companiei aeriene Carpatair care în anul 2013 a decis să-și schimbe strategia. După ce în anul 2000 punea bazele conceptului de hub aerian la Timișoara reunind un avantaj de rute și destinații din România spre țările învecinate și spre multiple destinații din vestul Europei, compania Carpatair nu a mai alimentat începând din 2013 aeroportul de la Timișoara. Decizia a survenit ca urmare a schimbărilor din piața căreia compania i se adresa (cetățenii italieni din România și republica Moldova). Astfel aeroportul de la Timișoara și-a redus numărul de destinații de la 31 în anul 2008 la 14 în anul 2013, iar numărul de pasageri s-a redus la 757.069 în anul 2013.

În ciuda acestor evoluții negative din ultimii ani, având în vedere politica națională de regionalizare, necesitatea unei mai bune integrări în spațiul Uniunii Europene, întărirea competitivității internaționale ale Regiunii de Dezvoltare Vest, precum și previziunile privind creșterea traficului de pasageri, marfă și mișcări aeronave pentru anii următori ani, rezultă necesitatea

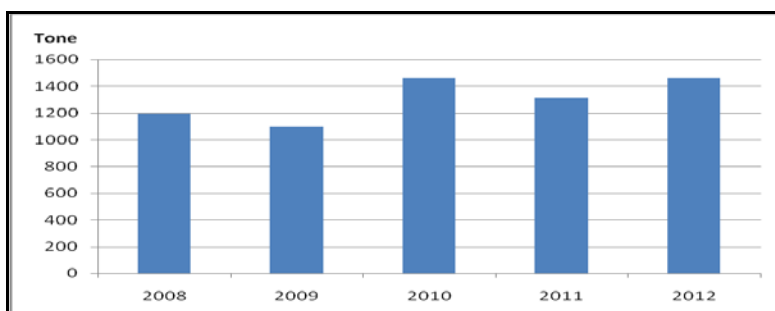
dezvoltării infrastructurii aeroportuare în sensul transformării aeroportului într-un hub aerian de primă importanță pentru partea de sud-est a Europei.

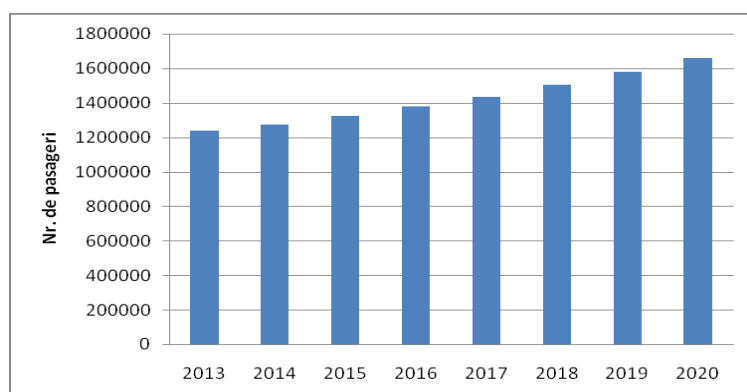
Evoluția numărului de pasageri (2008-2013)

Evoluția operațiunilor de aterizare/decolare (2008-2012)

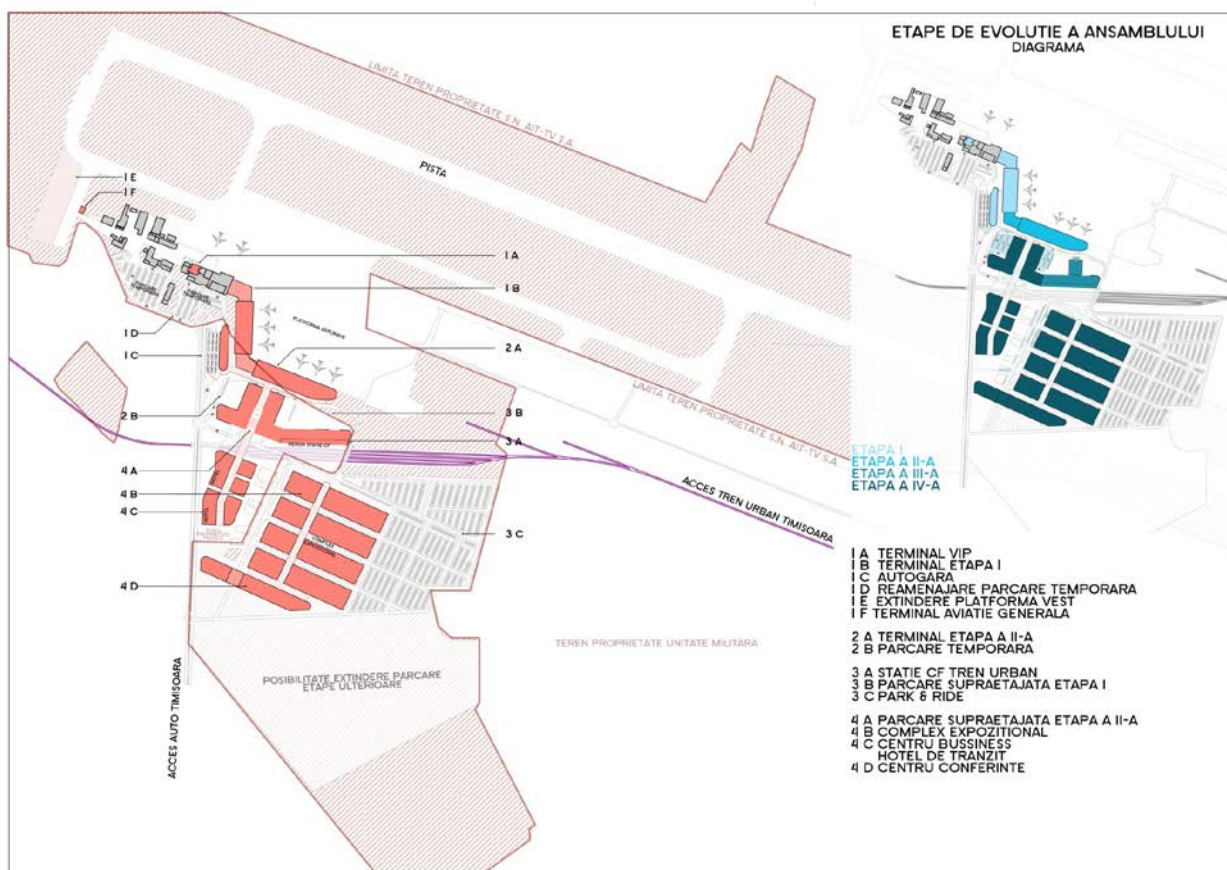
Evoluția traficului de marfă (2008-2009)

Evoluția prognozată numărului de pasageri pentru perioada 2013-2020

Deși numărul de pasageri a scăzut în perioada 2010-2012 numărul de pasageri prognozat pentru anul 2020 (circa 1,6 milioane pasageri) nu este unul hazardat ținând cont de importanța economică crescândă a zonei în care este situat aeroportul și de dinamica activităților de afaceri din municipiul Timișoara (fig. 5).

Propunerea de dezvoltare a aeroportului este structurată în patru etape care urmăresc în principal realizarea unui centru de transport intermodal, conform „Planului de Dezvoltare a Aeroportului Internațional Traian Vuia Timișoara, 2013-2020”. Aceasta se va realiza conform planului de dezvoltare menționat mai sus, prin conectarea aeroportului de rețeaua feroviară și rutieră, amenajarea aerogării pentru legătura cu transportul CFR și transportul public urban, legătura cu rețeaua feroviară și rutieră și pentru platforma logistică (fig. 6). De asemenea se va moderniza aerogara existentă și se va construi una nouă, extinderea halei cargo, crearea conceptului de City Airport – centru business, construirea unui hotel, a unui centru expozițional, centru de conferințe, etc.

Etapele de dezvoltare a aeroportului în perioada 2013-2020

e. Căile navigabile. Canalul Bega

Teritoriul municipiului Timișoara este străbătut de una dintre puținele căi navigabile amenajate artificial pe teritoriul României: canalul Bega. Canalul parcurge întregul oraș pe direcția SV-NE, constituind de-a lungul timpului o coloană vertebrală în jurul căreia s-a dezvoltat așezarea urbană. Canalul Bega face parte din sistemul de navigație fluvială Rhin – Main – Dunăre (coridorul de transport pan european nr. VII – Constanța - Canalul Dunăre Marea Neagră – Dunăre – Main - Rhin – Portul Rotterdam), făcând posibilă legătura între Marea Nordului și Marea Neagră. Canalul Bega navigabil este cuprins între km 118+360 (limita din amonte a municipiului Timișoara) și km 45+000 (ecluza din dreptul localității Klekk pe teritoriul Serbiei). De aici până la km 0 (materializat prin confluența cu Râul Tisa) se naviga pe vechea albie a râului Bega care a fost regularizată și amenajată. Lungimea canalului pe teritoriul românesc este de cca. 44,5 km și de 74 km pe teritoriul sârbesc (fig 1).

Pe teritoriul administrativ al Municipiului Timișoara canalul Bega are o lungime de 10,6 km în profil transversal, lățimea canalului la oglinda apei fiind de 30-45 m, iar la fundul albiei de 15-20 m. Canalul Bega este primul canal navigabil construit în România. Construit inițial pentru asanarea terenurilor inundabile, a fost amenajat ulterior pentru navigație. Din 1958 transportul de mărfuri a încetat, iar din 1967 au fost retrase și navele de pasageri.

Canalul Bega

La ora actuală, pe teritoriul românesc, canalul poate fi navigat doar de mici ambarcațiuni pe raza Municipiului Timișoara, în rest, din cauza proastei întrețineri este parțial colmatat și nu poate fi utilizat pentru traficul comercial, până la finalizarea lucrărilor de dragare și ecologizare. Având în vedere trendul ascendent de dezvoltare socio-economică a zonei, contextul geopolitic favorabil, interesul pentru o cale navigabilă facilă la coridorul pan european de transport nr. VII, devine pertinentă și fezabilă ideea reluării navigației pe canalul Bega într-un viitor nu prea îndepărtat.

Legea nr. 363/2006 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - ANEXA 5 Direcțiile de Dezvoltare prevăzute în Planul de amenajare a teritoriului național, Secțiunea I - Rețele de transport, Rețeaua de căi navigabile interioare și porturi, prevede la pct. 1.15, lucrări de amenajare pentru Canalul Bega pe sectorul Timișoara-frontieră și amenajarea unui port nou la Timișoara. Noul port propus ar putea deservi și mici ambarcațiuni spre Belgrad sau Budapesta. Amenajarea unui port la Timișoara ar activa și o posibilă cerere de transport de mărfuri, cu atât mai mult cu cât și parcul industrial Freidorf este situat în apropierea canalului. Terenul adiacent canalului Bega și parcului Industrial Freidorf, pe latura de NV, este rezervat prin PUG- ul aprobat funcțiunii de port comercial al Timișoarei.

În perioada 2008-2011 au fost efectuate lucrări de dragare și ecologizare a canalului în zona municipiului Timișoara (Uzina de Apă Timișoara – Sînmihaiu Român) parte din proiectul „Ecologizare Canal Bega pe sectorul Timișoara frontiera Serbia”.

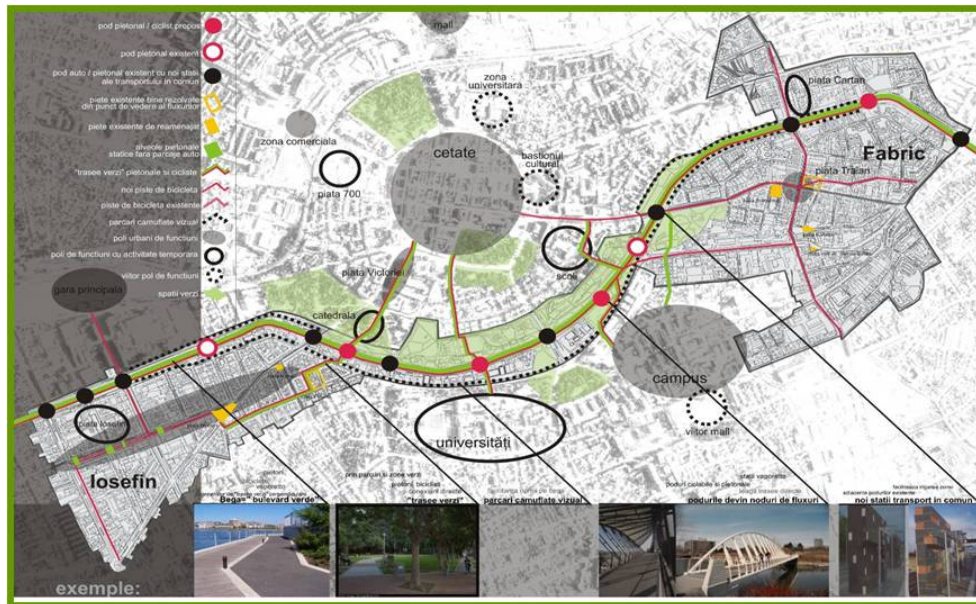
Pentru reluarea navigației pe canalul Bega, atât pentru transportul pasageri cât și pentru marfă, Administrația Bazinală de Apă Banat are prevăzut următoarele obiective de investiții pentru perioada 2014-2020:

- ecologizarea canalului Bega pe sectorul Timișoara – frontiera Serbia (termen 2014);
- refacerea consolidărilor malurilor în municipiul Timișoara (termen 2016);
- consolidarea și reprofilarea canalului de descărcare Bega-Timiș pe sectorul Topolovățul Mare – confluența cu râul Timiș (termen 2015);
- punerea în siguranță a nodului hidrotehnic Sînmihaiu Român (termen 2014).

Pentru valorificarea potențialului cadrului natural, atât din punct de vedere turistic, (amenajare peisagistică, zone pentru agrement), cât și din punct de vedere economic (deschiderea navigației pe Bega, transport public) municipalitatea Timișoara a dezvoltat proiectul „Reabilitarea infrastructurii publice urbane a malurilor canalului Bega”. Proiectul urmează a fi implementat pe o perioadă de 37 luni, începând cu 30.06.2012, derulându-se în cadrul Programului operațional regional, axa prioritară 1 și are ca obiective: reabilitarea căilor de comunicație pietonale, realizarea pistelor și stațiilor de biciclete, amenajarea peisagistică a malurilor, mobilarea urbană. Totodată se intenționează și construirea de rampe de acces și stații vaporetto pentru reluarea transportului pe apă. Transportul

public de pasageri pe canalul Bega ar asigura legătura dintre estul și vestul orașului ocolind traficul aglomerat din centrul orașului (fig 2).

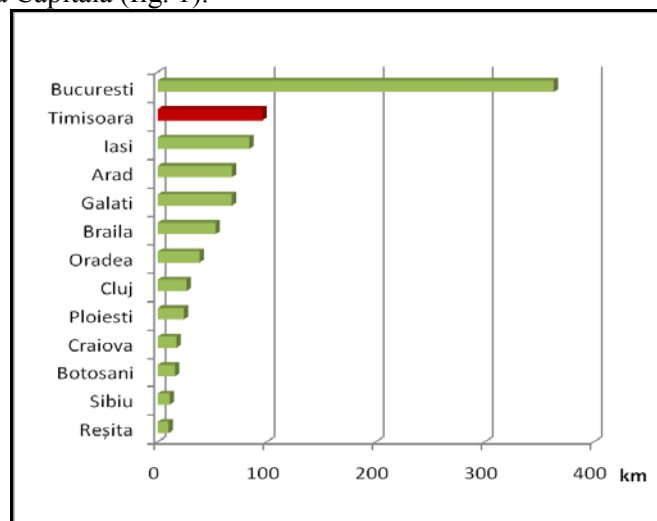
Potențialul turistic al Canalului Bega este și în atenția Consiliului Județean Timiș care are în lucru studii de fezabilitate pentru amenajarea Pistei de cicloturism în zona cooperării transfrontaliere România – Ungaria și pentru valorificarea potențialului turistic transfrontalier, incluzând piste de cicloturism de-a lungul râului Bega, în aval de Timișoara.

Planul proiectului de amenajare a stațiilor de vaporetto pe canalul Bega

2.3.2. Transportul public

Transportul public reprezintă cheia unei deplasări fluente în interiorul orașului, precum și un factor important în asigurarea unei mobilități urbane corespunzătoare. În tot mai multe orașe europene apar în ultimii ani preocupări consistente pentru modernizarea transportului public într-un context urban general marcat de creșterea numărului de automobile particulare, fapt care duce la frecvente blocaje în trafic și la creșterea poluării atmosferice. Timișoara are o importantă experiență în acest domeniu, fiind primul oraș din actualul spațiu românesc cu tramvai electric (1899) și primul din România care a beneficiat de o linie de troleibuz (1949). Infrastructura transportului public timișorean este una din cele mai mari din țară, Timișoara deținând în prezent cea mai mare lungime a rețelei de tramvai din România, după Capitală (fig. 1).

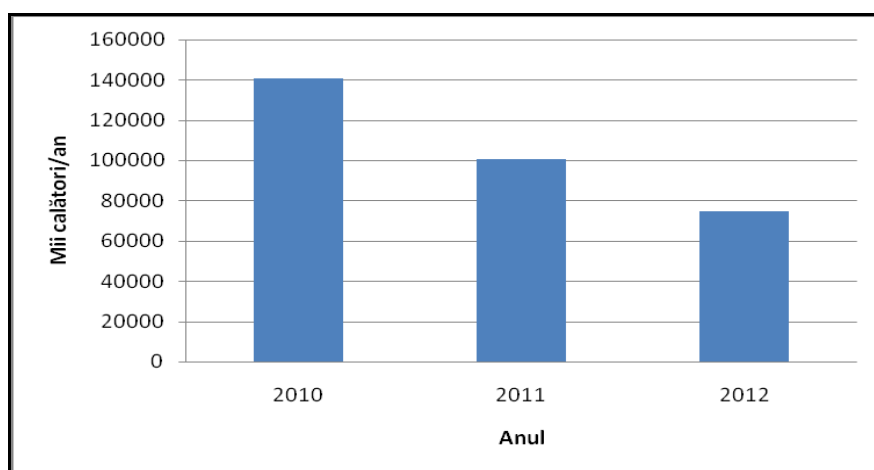
Lungimea simplă a liniei de tramvai în orașele României (2012)

Timișoara deține, în prezent, o rețea dezvoltată de linii de transport în comun, dispunând de trasee care deservește toate cartierele orașului (fig. 4). Cu toate acestea, transportul în comun se intersectează cu circulația grea, centura ocolitoare nefiind finalizată, ceea ce produce deseori aglomerări de trafic pe porțiuni foarte încărcate și staționări pe trasee, mai ales în centrul orașului, acestea ducând la o viteză mică de circulație (în medie circa 10 km/oră). Transportul în comun deservește majoritatea populației, transportul electric fiind majoritar în mod tradițional și concentrat înspre centrul municipiului. Nu există cartiere sau zone de locuințe fără acces la rețeaua de transport public a municipiului, distanța maximă de acces fiind de circa 1 km.

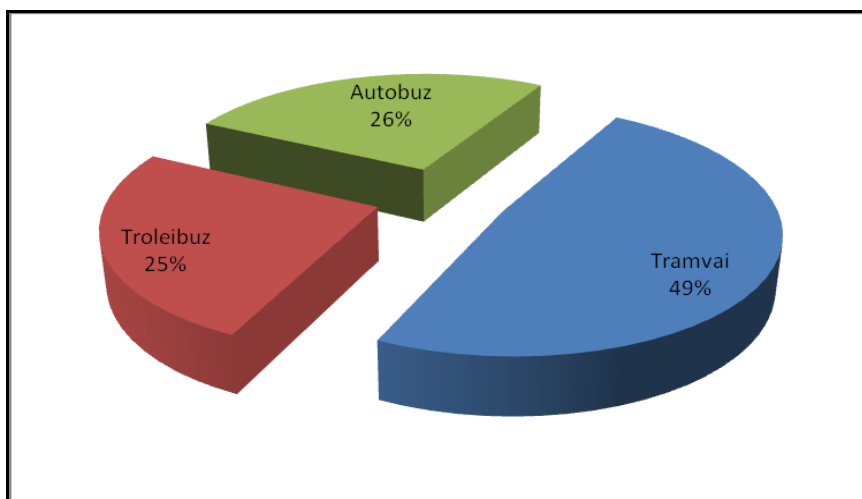
În ultimii ani a fost derulat unul dintre cele mai ambițioase proiecte de modernizare a liniei de tramvai, din istoria Timișoarei. În cadrul acestei lucrări, în perioada 1995-2008 au fost modernizați 39,91 km (50% din rețeaua de tramvai a orașului), lucrările incluzând și înlocuirea întregii infrastructuri tehnice (apă-canal, gaze naturale, căi rutiere, parcaje, zone verzi) în suprafața rutieră adiacentă. La data respectivă a fost cel mai amplu program de reabilitare a infrastructurii de tramvai din România. Din punct de vedere tehnic pentru prima dată în țară s-a folosit sistemul de prindere și suspensie a șinei cu sistem elastic continuu (ISOLast) pentru diminuarea șocurilor și a zgomotului rezultat din circulație. În 2008 s-a pus în funcțiune obiectivul: „Sistem integrat de eficientizare a încasărilor și cheltuielilor la R.A.T.T”, cu cele 2 componente importante: *sistemul automat de taxare și sistemul de monitorizare a vehiculelor*.

Demararea procesului de înnoire a parcului de mijloace de transport a parcurs mai multe etape. Astfel în anul 2005 au fost achiziționate 55 de autobuze noi marca Mercedes Citaro, în anul 2008 – 50 de troleibuze Irisbus Skoda, iar în 2010 – 30 de autobuze articulate Mercedes Benz Conecto G care sunt folosite pe traseele cele mai aglomerate. Practic, parcul de autobuze și troleibuze este înnoit în totalitate asigurând condiții bune pentru transportul pasagerilor. Într-o stare mai puțin corespunzătoare se află parcul de tramvaie format din unități second-hand achiziționate din Germania, vechi de 40 de ani, care nu mai pot asigura confortul cerut de un transport civilizat. Deocamdată se caută soluții pentru modernizarea parcului de tramvaie, una dintre acestea degajându-se deja: reabilitarea parcului existent la firmele de profil de țară de la Arad și Pașacani.

În anul 2012 parcul de mijloace de transport număra 113 autobuze, 50 troleibuze și 93 tramvaie. Transportul public de persoane se realizează în prezent pe 33 linii, totalizând un traseu de 406,7 km și având 381 stații amenajate: 18 linii de troleibuz cu un traseu ce totalizează 233,59 km; 64,45 km reprezintă traseul a 7 linii de troleibuz și 108,66 km reprezintă traseul a 8 linii de tramvai. Recesiunea economică și disfuncționalitățile menționate (viteza mică de transport, starea necorespunzătoare a tramvaielor) au condus la o scădere sensibilă a numărului de pasageri transportați (fig. 2) de la 140.615 în anul 2010 la 74.448 în anul 2012 (cu aproape 47%).

Evoluția numărului de pasageri transportați (2010-2012)

Structura pasagerilor transportați în anul 2012

Structura pasagerilor transportați (fig. 3) indică faptul că aproape jumătate din aceștia utilizează tramvaiul, fapt datorat, desigur, densității superioare a liniilor de tramvai, dar care, în același timp, reclamă ameliorarea urgentă a calității tramvaielor care nu mai corespund din punctul de vedere al confortului și siguranței călătorului.

În ceea ce privește transportul public din cadrul Polului de creștere Timișoara, principalul operator de transport interurban este Asociația Societatea Metropolitană de Transport Timișoara. Prin această asociație s-a realizat extinderea rețelei de autobuz, astfel că în anul 2012 au funcționat 4 linii metropolitane de transport cu o lungime a traseelor de 101,43 km, în regim de 43 curse/zi și parcurgându-se zilnic 974 km, astfel: linia M30 Timișoara – Ghiroda, linia M35 Timișoara – Giarmata Vii, linia M36 Timișoara-Utvin – Sânmihaiu German, linia M44 Timișoara - Becicherecu Mic.

În anul 2013 au funcționat 5 linii metropolitane cu o lungime a traseelor de 133,11 km și 55 de curse pe zi: M30 Timișoara – Ghiroda și retur, M35 Timișoara – Giarmata Vii și retur, M36 Timișoara – Utvin – Sânmihaiu Român- Sânmihaiu German și retur, M 44 Timișoara - Becicherecu Mic și retur și M45 Timișoara – Dumbrăvița și retur (înființată în anul 2013). Începând din ianuarie 2014 funcționează încă o linie metropolitană M43 care circulă pe ruta Timișoara - Sacalaz - Beregsau Mare - Beregsau Mic și retur (7 curse pe zi).

Pentru comunele Becicherecu Mic, Dumbrăvița, Ghiroda, Săcălaz, Sânmihaiu Român necesarul de transport public este acoperit de Asociația Societatea Metropolitană de Transport Timișoara. Girocul este deservit de către SC Giroceana – 20 curse /zi, Remetea Mare, Giarmata și Dudeștii Noi de către Autotim – 5 curse/zi, respectiv 8 curse/zi, Moșnița Nouă și Șag de către Superimposer – 20 curse/zi, Orțișoara de către AutoGenn – 11 curse/zi. Comuna Pișchia are doar 2 curse/zi iar comuna Bucovăț este singura care nu beneficiază de transport public regulat.

Pentru funcționarea integrată a Timișoarei cu localitățile din jur, pentru asigurarea accesibilității tuturor localităților și creșterea gradului de mobilitate în trafic al cetățenilor, municipiul Timișoara a dezvoltat și dezvoltă în continuare, proiecte de infrastructură în scopul extinderii infrastructurii de transport, a extinderii și modernizării sistemului de transport public în comun către comunele din jur, aflate în expansiune, precum și în scopul îmbunătățirii legăturilor între zonele limitrofe sau defavorizate cu zonele bine dezvoltate. În acest context, există demersuri înaintate pentru prelungirea a două linii de troleibuz în spațiul Polului de creștere spre comunele Dumbrăvița și Ghiroda. Un proiect important cuprins în noul Plan urbanistic general al municipiului Timișoara se referă la realizarea unei conexiuni directe între Gara de Nord și Aeroportul Internațional „Traian Vuia” prin ducerea în subteran a căii ferate care traversează orașul și punerea în circulație a unui tren metropolitan care să preia fluxul de pasageri între cei doi poli de atracție ai orașului.

Proiectele derulate sunt în conformitate cu obiectivele propuse prin Studiului "VISION TIMISOARA 2030 - suport la dezvoltarea unui concept durabil pentru infrastructura orașului Timișoara", aprobat prin Hotărârea Consiliului Local al Municipiului Timișoara nr. 484/2007, respectiv:

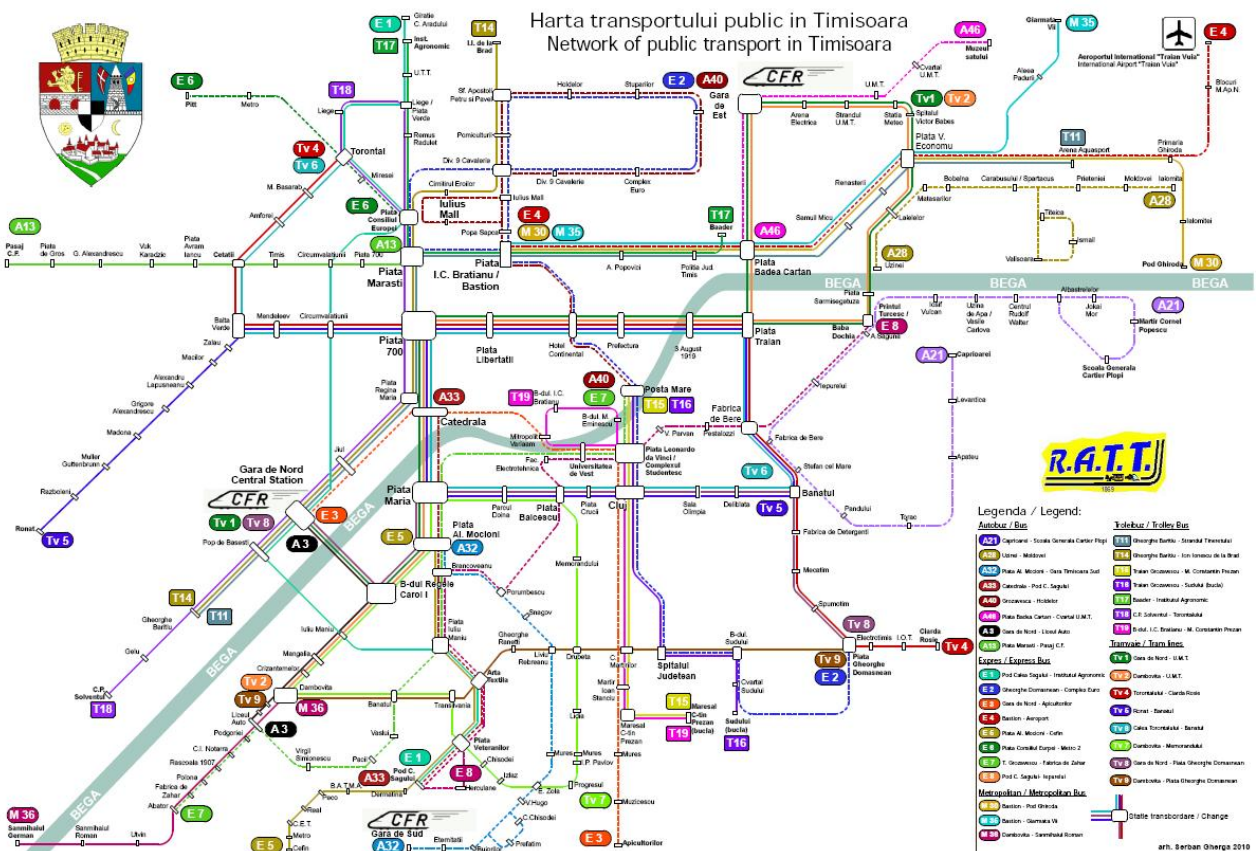
- dezvoltarea infrastructurii transportului public pentru asigurarea mobilității și accesibilității până în zonele centrale ale municipiului;
- realizarea infrastructurii transportului periurban pentru deservirea necesităților de deplasare din zona metropolitană;
- conectarea inteligentă a transportului urban, periurban și extern;
- integrarea sistemului de management al transportului public la sistemul general de control al traficului urban.

Pentru atingerea acestor obiective, în sectorul transportului public s-a stabilit următorul program de acțiune:

- extinderea liniilor de tramvai;
- extinderea rețelei de troleibuz;
- extinderea rețelei de autobuz;
- amenajarea sistemului park and ride,
- amenajarea de autogări;
- valorificarea potențialului de trafic naval pe canalul Bega.

În data de 1 iunie 2009 și-a început activitatea Asociația Societatea Metropolitană de Transport Timișoara, prima autoritate de transport metropolitan din România. Municipiul Timișoara este membru fondator alături de Remetea Mare, Ghiroda și Mosnița Nouă. Această inițiativă reprezintă „primul pas către o zonă metropolitană în care să existe toate utilitățile”.

Proiecte depuse pentru accesarea fondurilor structurale nerambursabile prin Programul Operațional Regional și aflate în evaluare: „Reabilitare linii tramvai și modernizare trame stradale pe Str. Ștefan cel Mare din Municipiul Timișoara”, “Extindere rețea troleibuz Dumbrăvița (Accesibilizarea zonei prin extinderea rețelei de troleibuze Timișoara – Dumbrăvița)”, “Extindere rețea troleibuz Ghiroda (Accesibilizarea zonei prin extinderea rețelei de troleibuze Timișoara – Ghiroda)”.

Rețeaua de transport public din municipiul Timișoara

2.3.3. Echipare tehnico-edilitară (alimentarea cu apă, canalizare, rețele de alimentare cu gaze naturale, energie electrică, termoficare, telefonie, internet, consumatori etc.)

a. Alimentarea cu apă și canalizarea

Prin HCL 38/13.02.2007, Regia autonomă Apă - Canal Aquatim Timișoara s-a transformat în societate comercială pe acțiuni, iar în vederea înființării Operatorului Regional pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare, municipiul Timișoara s-a asociat cu județul Timiș, orașul Deta, orașul Jimbolia și alte 26 de localități de pe raza județului Timiș, luând ființă în acest mod Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Timiș. Această asociație a fost înființată în scopul realizării proiectelor de dezvoltare a infrastructurii aferente serviciilor de alimentare cu apă și canalizare.

În februarie 2010, a fost semnat contractul de delegare a gestiunii serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare între Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Apă - Canal Timiș și Aquatim S.A., prin care societatea a devenit operatorul serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare pentru 64 de localități din județul Timiș.

Serviciile de alimentare cu apă potabilă în Municipiului Timișoara sunt asigurate de către SC Aquatim SA, din două surse:

- sursă de adâncime (35%) %- captată din straturile aflate la 120-200 m adâncime;
- sursă de suprafață (65%) râul Bega, care poate asigura creșterea necesarului de apă în municipiu.

Apa industrială – din sursa de suprafață râul Bega – este asigurată de Uzina nr. 3 și este distribuită consumatorilor printr-o rețea separată de cea potabilă, rețea care are o lungime de 36,5 km. Rețeaua este dezvoltată numai în parte de nord și sud-vest a municipiului și are mari disponibilități în privința satisfacerii unor consumuri suplimentare de apă industrială în municipiul Timișoara

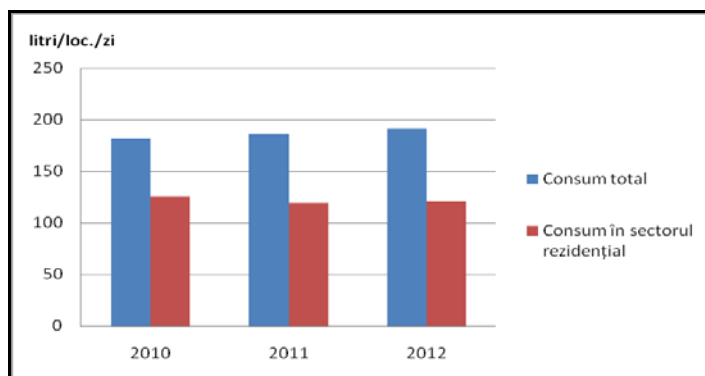
Din punct de vedere al calității apei la sursa de suprafață apare o problemă în perioadele cu precipitații abundente căzute în bazinul superior al râurilor Bega și Timiș crește turbiditatea apei, fenomen care are implicații asupra costului de tratare a acesteia pentru potabilizare. Tratarea apei din sursa subterană se realizează în două stații care au o capacitate de 600 l/s, respectiv 20 l/s, iar a apei din sursa de suprafață, tot în două stații care au o capacitate totală de 2280 l/s.

Rețeaua de distribuție este inelar-radială și are o lungime totală de 623,7 km. Rețeaua de distribuție a apei este realizată însă în proporție de cca. 30% din materiale neconforme cu normele europene. Structura actuală a rețelei este: oțel - 41%, fontă – 29,84%, fontă ductilă - 2,49%, azbociment – 4,97%, PEHD- 1,49%, poliester armat cu fibră HOBAS - 0,19%, beton comprimat - 15,92, PVC -3,27, necesitând în viitor lucrări costisitoare de înlocuire. Principala problemă a rețelei la ora actuală este starea avansată de uzură prin corodare a tronsoanelor din oțel.

Contorizarea apei distribuite este în proporție de 100% fapt care ca efect volumul scăzut al pierderilor pe rețea. Procesul de tratare apei a fost, în parte automatizat, fapt care permite controlul permanent al parametrilor de proces în vederea încadrării în prevederile legii nr. 458/2002 privind calitatea apei potabile. În municipiul Timișoara serviciile de alimentare cu apă potabilă sunt asigurate pentru 99% din totalul populației.

Consumul de apă potabilă la nivelul municipiului în anul 2010 a fost de 20.623.137 mc, din care: consumul populației reprezintă 14.201.687 mc, consumul agenților economici 4.126.103 mc și consumul instituțiilor 2.295.347 mc, în anul 2011 consumul de apă potabilă a fost de 21.623.100 mc, din care: consumul populației reprezintă 13.829.492 mc, consumul agenților economici 5.601.368 mc și consumul instituțiilor 2.192.240mc. În anul 2012, consumul de apă a fost de 21.288.496 mc, din care: consumul populației reprezintă 13.634.543 mc, consumul agenților economici 5.500.776 mc și consumul instituțiilor 2.153.177 mc.

Consumul total de apă al orașului a fost în 2012 de 191 litri apă/locuitor/zi, ceea ce situează Municipiul Timișoara în parte inferioară a bazei de date TRACE (fig. 1). Din acest punct de vedere Timișoara are o performanță mai bună decât alte orașe din regiune, inclusiv Sofia, Budapesta sau Craiova, dar consumul de apă este mai ridicat decât în alți poli de creștere din România, cum ar fi Cluj Napoca sau Ploiești. Cu toate acestea, în ceea ce privește consumul de apă exclusiv în sectorul rezidențial, municipiul are performanțe destul de bune, înregistrând în 2012 un consum de 12 litri/locuitor/zi. Această cifră reprezintă un consum de trei ori mai mic decât acum două decenii.

Evoluția consumului total de apă în municipiul Timișoara (2010-2012)

Principala sursă de apă pentru comunele din arealul de influență al municipiului Timișoara o reprezintă apa subterană. Apa este extrasă din straturile acvifere inferioare nepoluante folosind puțuri care au între 125-200 metri adâncime.

În ceea ce privește alimentarea cu apă în comunele din zona Polului de creștere situația este următoarea:

- comune în care au rețea de alimentare cu apă peste 70% din gospodării: 5 comune (Becicherecu Mic, Dudeștii Noi, Dumbrăvița, Orțișoara, Giroc)
- comune în care au rețea de alimentare cu apă 35-70% din gospodării: 3 comune (Ghiroda, Moșnița Nouă, Săcălaz);
- comune în care au rețea de alimentare cu apă sub 35% din gospodării: 6 comune (Pischia, Remetea Mare, Sânmihaiu Român, Șag, Bucovăț, Giarmata);

Lungimea rețelei de apă în municipiul Timișoara este de 623,7 km și deservește un număr de 23.891 gospodării.

Lungimea de distribuție în comunele polului de creștere este de 405,30 km și deservește un număr de 10.578 gospodării din totalul de 24.086 (din datele pe care le deținem, deoarece comunele Bucovăț și Giarmata nu au furnizat date). Toate comunele din polul de creștere beneficiază de rețea de alimentare cu apă. Comuna Sânmihaiu Român are rețea de apă dar este nepotabilă. Situația se va reglementa datorită investițiilor din POS 1 și ca urmare Sânmihaiu Român și Utvin vor fi alimentate de la Timișoara.

Situația repartiției rețelei de apă și canalizare în cadrul Polului de creștere Timișoara

Localitatea	Populația bransată la rețeaua de apă potabilă (gospodării)	Cantitatea de apă potabilă distribuită consumatorilor mc/an		Lungimea rețelei (km) de:		Ponderea (%) populației care beneficiază de:	
		Total	Uz casnic	Distribuție apă potabilă	Canalizare	alimentare cu apa	canalizare
Timișoara	23.891	21.288.496	13.634.543	623,7	537,4	99	96
Becicherecu Mic	850	87.466	85.674	18,5	-	90	-
Bucovăț	*	5.000	5.000	7,3	-	*	-
Dudeștii Noi	750	331.617	95.370	19,83	18,09	94	9
Dumbrăvița	2959	459.000	413.000	92,96	45,95	97	66
Ghiroda	714	89.233	75.977	24,27	20,88	42	20
Giarmata	*	209.000	113.000	24,2	1	*	*
Giroc	2942	240.000	168.000	110	56	90	70
Moșnița	460	59.377	50.341	14,97	8,07	47	0

Nouă							
Orțișoara	1278	270.000	248.000	23,18	0,8	80	9
Pișchia	233	24.401	17.557	12,14	-	17	-
Remetea Mare	8	*	*	11	-	1	-
Săcălaz	1124	143.747	126.482	22,62	-	60	-
Sânmihaiu Român	109	-	-	4,2	-	13	-
Șag	429	53.420	44.810	17,13	-	32	-

*) lipsă date

b. Sistemul de canalizare al municipiului Timișoara, de tip unitar, deține o rețea de colectare și de transport a apelor uzate și pluviale însumând 537,4 km lungime. Sistemul este compus din canale de serviciu, colectoare secundare și patru colectoare principale Nord (2) și Sud (2) care descarcă apele uzate și cele pluviale în Stația de Epurare. Rețeaua de canalizare a municipiului deservește și satele Chișoda, Ghiroda, Dumbrăvița, Giroc, Moșnița Nouă, Moșnița Veche și Uivar.

Sistemul de canalizare de tip unitar prezintă problemele specifice unui astfel de sistem, cu ape industriale netratate sau parțial tratate și cu încărcare hidraulică mare în timpul ploilor torențiale. Rețeaua de canalizare pentru apele uzate și pluviale este insuficient dezvoltată în zona periferică a orașului, iar în zonele unde nu există rețele subterane de canalizare, apele pluviale sunt colectate prin rigole și șanțuri deschise. Astfel de zone sunt cartierele periferice ale Timișoarei și comunele periurbane. Apele pluviale colectate de șanțuri și rigole sunt conduse în sistemul de desecare, aflat în exploatarea ANIF Timișoara.

Stația de epurare a fost pusă în funcțiune în anul 1912 cu o capacitate de 570 l/s, funcționând cu o treaptă mecanică. În anul 1968 a fost modernizată și extinsă ajungând la capacitatea de 1000 l/s. În perioada 1979-1981 s-a mărit capacitatea treptei mecanice cu 1000 l/s și s-a realizat treapta de epurare biologică pentru un debit de 2000 l/s. În paralel cu instalațiile de epurare s-au realizat două stații de pompare pentru ape pluviale, prevăzute cu un deversor. La ora actuală capacitatea instalată a celor două stații de pompare ape pluviale, care refulează apa direct în Bega este de 20.000 l/s. Între anii 1987-1994 s-a construit o extindere a treptei de epurare mecanică pentru un debit de 1500 l/s. Stația de epurare a fost complet modernizată printr-un proiect finanțat prin programul ISPA al Uniunii Europene. În cadrul programului de investiții pentru modernizarea stației a fost reabilitată treapta mecanică de epurare și s-au construit două linii noi – una de tratare biologică și terțiară a apei uzate (pentru eliminarea azotului și fosforului) și una pentru tratarea nămolului. Din fondurile alocate pentru stația de epurare s-a construit și o clădire nouă pentru laboratorul de control calitate al Aquatim. Practic, Timișoara dispune acum de o stație nouă de epurare, cu o capacitate maximă de preluare a apei uzate de 3.000 l/s, care poate servi 440.000 locuitori și corespunde cerințelor de mediu atât din legislația europeană cât și din cea românească.

Serviciul de canalizare este asigurat pentru 96% din totalul populației urbane.

În mediul rural canalizarea apelor uzate se face în sistem unitar. Din datele puse la dispoziție de către AQUATIM și primăriei, situația canalizării se prezintă astfel:

- comune care au rețea de canalizare între 35-70% din gospodării - 2 comune (Dumbrăvița, Giroc);
- comune care au rețea de canalizare sub 35% din gospodării - 5 comune (Ghiroda, Dudeștii Noi, Giarmata, Orțișoara, Moșnița Nouă - are canal colector, dar fără nici un racord);
- comune care nu au rețea de canalizare – 7 comune (Becicherecu Mic, Bucovăț, Pișchia, Remetea Mare, Săcălaz, Sânmihaiu Român, Șag).

Localitățile rurale care au canalizare și nu sunt conectate la canalizarea municipiului Timișoara au fose septice sau stații de epurare. Lungimea rețelei de canalizare în municipiul Timișoara este de 537,4 km, lungimea rețelei de canalizare în comunele din polul de creștere este de 160 km. Un număr de 7 comune nu au rețea de canalizare.

Pentru reducerea disparităților de confort dintre Timișoara și zonele de influență și pentru asigurarea accesului localităților la sistemele centralizate de alimentare cu apă potabilă, de colectare și tratare a apelor uzate, Aquatim derulează un proiect de investiții cu fonduri nerambursabile, prin POS

Mediu 2007-2013, în valoare de 118,87 mil. de euro (509.635.639 lei) pentru extinderea și modernizarea infrastructurii de alimentare cu apă și canalizare pentru județul Timiș.

Prin proiect se vor extinde și reabilita 200 km rețele de canalizare, 100 km rețele de apă și se vor construi 7 stații de epurare a apei uzate, respectiv 3 stații de tratare a apei potabile, în 12 localități din județ. Pentru Timișoara au fost alocate fonduri de peste 27mil. Euro, pentru extinderea a 4,74 km și înlocuirea a 4,73 km din rețeaua de apă ; extinderea a 15,85 km și înlocuirea a 12,16 km din sistemul de canalizare modernizarea unei stații de pompare a apei uzate și realizarea unui sistem de deshidratare a nămolului.

Pentru perioada 2014-2020, investiții pentru alimentări cu apă și canalizare sunt prevăzute în Master Planul actualizat în 2012. Revizuirea și actualizarea Master Planului a fost necesară pentru pregătirea portofoliului de proiecte care vor fi finanțate prin POS Mediu 2014-2020.

c. Alimentarea cu energie electrică

Municipiul Timișoara și zona învecinată este alimentată cu energie electrică din sistemul energetic național (SEN), sursele de bază fiind Centrala Hidroelectrică „Porțile de Fier” și Centrala Termoelectrică Mintia.

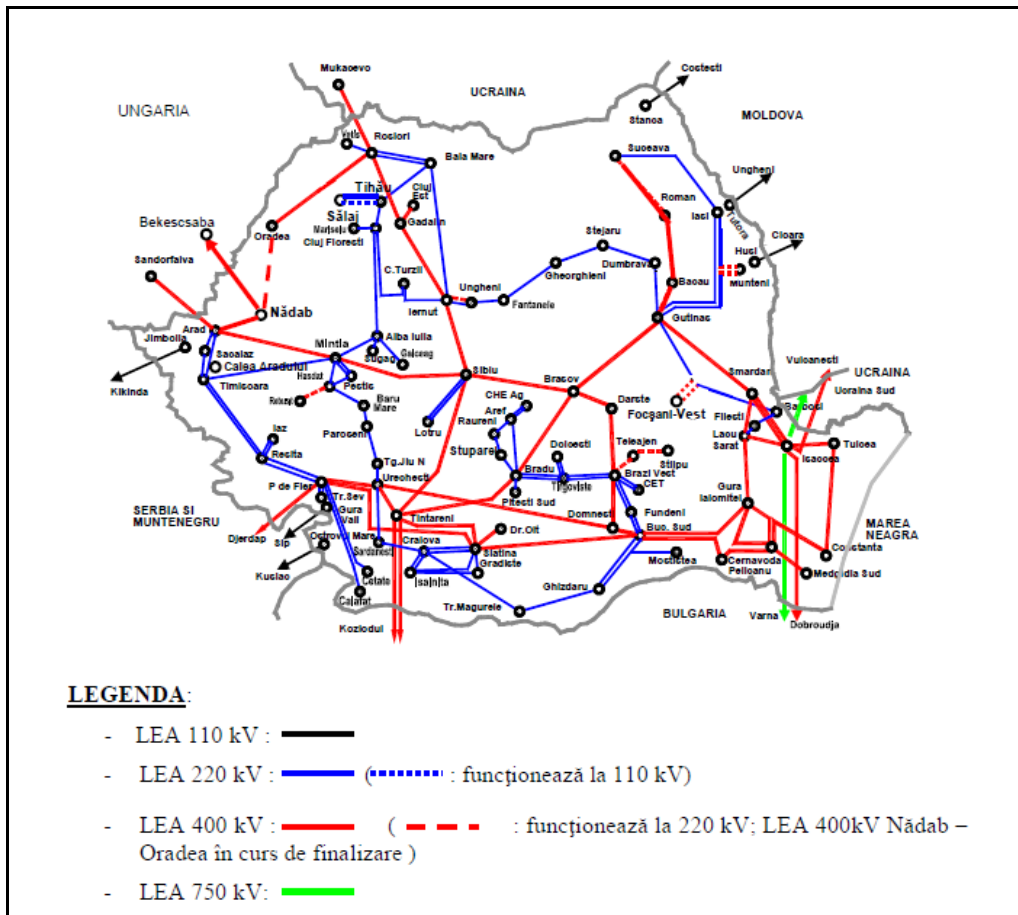
Rețeaua de transport a energiei electrice

Transportul energiei electrice se realizează de către SC Transelectrica SA, ST Timișoara prin intermediul liniilor de 220 kV: Timișoara – Mintia, Timișoara – Săcălaz, Timișoara – Arad și Timișoara – Reșița. Liniile de 220 kv (LEA 220 kV) au o lungime totală de 55, 4 km și sunt distribuite în cadrul Polului de creștere Timișoara după cum urmează:

- Timișoara (stația Săcălaz) – Arad (lungime în cadrul Polului de creștere Timișoara: 29,6 km)
- Racord Săcălaz – (3,6 km)
- Timișoara (stația Moșnița) – CTE Mintia (12,2 km)
- Timișoara (stația Moșnița) – Reșița (6,99 km)

Rețelele electrice de transport (inclusiv rețeaua de interconexiune LEA 110kV) sunt în stare tehnică corespunzătoare.

Stații de transformare 220kV/110 kV sunt exploatate de SC Transelectrica SA, ST Timișoara. Alimentarea cu energie electrică a Polului din sistemul energetic național, se face prin stațiile de sistem 220/110kV (Timișoara 2x200 MVA, Săcălaz 1x200 MVA), teritoriul Polului de creștere Timișoara fiind acoperit în totalitate.

Rețeaua electrică de distribuție a energiei electrice din România

Teritoriul Polului de creștere este străbătut de linii de 110 kV, linii care fac parte din SEN și sunt exploatate de către SC Enel Distribuție Banat SA.

A) linii electrice de 110 kV ce străbat Polul de creștere:

- Arad – Timișoara;
- Timișoara – Giulvăz;
- Timișoara – Orțișoara;
- Timișoara – Deta;
- Timișoara – Oțelu Roșu.

B) stații de transformare de 110 kV:

Stațiile de 110 kV din Municipiul Timișoara sunt: Azur (65MVA), Bucovina (25 MVA), Cetate (51MVA), Dumbrăvița (65 MVA), Fratelia (115 MVA), Freidorf (41 MVA), IMT (32 MVA), Musicescu (25 MVA), Pădurea Verde (50 MVA), Venus (25 MVA), Victoria (80 MVA), Solventul (80 MVA) și CTE Sud (32 MVA). Dintre acestea stațiile de transformare Azur, IMT, Freidorf și CTE Sud alimentează aproape în exclusivitate platformele industriale. În afară de aceste stații din municipiul Timișoara pe teritoriul polului mai există o stație de transformare la Orțișoara (16 MVA).

C) linii de distribuție de medie tensiune

Distribuția energiei electrice pe medie tensiune se realizează prin rețelele de repartitie publică, exploatate de către SC Enel Distribuție Banat SA. În Timișoara distribuția pe partea de medie tensiune se face astfel:

- la 10 kV prin intermediul a 140 posturi de transformare și a 293 km de linii subterane în cablu;
- la 20 kV prin intermediul a 670 posturi de transformare și a 437 km de linii subterane în cablu și 133,28 km linii aeriene.

Dintre cele 810 posturi de transformare, un număr de 115 sunt posturi aeriene, 11 sunt posturi în construcție subterană, 124 sunt posturi înglobate în construcții existente, 557 sunt posturi

independente în cabină de zid și 3 sunt PT la subsol. Puterea instalată în aceste posturi de transformare este de cca. 477 MVA. La acestea se adaugă 115 posturi de transformare în proprietatea terților cu o putere instalată de 160 MVA.

Configurație rețelei electrice aeriene de medie tensiune(20 kV) este ”buclată” cu funcționare radială. Fiecare LEA 20 kV are capetele sprijinite cel puțin pe două stații de transformare, cu separatoare din loc în loc pe tronsoane ale liniei, pentru a putea scoate de sub tensiune rapid un tronson defect prin deschiderea acestora, restul liniei putând fi repus în funcțiune.

D) linii de distribuție de joasă tensiune

Rețeaua de distribuție de joasă tensiune este preponderent subterană, în mediu urban în zona centrală și în zonele de blocuri de locuințe. În restul zonelor este de tip aerian. Rețelele aeriene totalizează 617 km (din care 392 km sunt executate cu conductor izolat torsodat, restul fiind rețele clasice), iar rețelele subterane însumează 944 km. Posturile de transformare care alimentează rețelele de joasă tensiune sunt preponderent aerian în mediul rural. În mediul urban majoritare sunt posturile în cabină de zidărie sau incluse în construcții, ele asigurând alimentarea consumatorilor industriali, terțieri sau casnici.

Rețeaua de distribuție de joasă tensiune este preponderent subterană, în mediu urban în zona centrală și în zonele de blocuri de locuințe. În restul zonelor este de tip aerian. Posturile de transformare care alimentează rețelele de joasă tensiune sunt preponderent aerian în mediul rural. În mediul urban majoritare sunt posturile în cabină de zidărie sau incluse în construcții, ele asigurând alimentarea consumatorilor industriali, terțieri sau casnici.

Sunt două tipuri de posturi de transformare, din punctul de vedere al consumatorilor pe care îi deservesc: posturi de transformare de rețea, la care sunt racordați consumatori casnici, din sectorul terțiar, iluminatul public și posturi de transformare de abonat care deservesc unități economice, spitale, baze sportive, grupuri școlare, etc.

E) indicatorii energetici

La nivelul Municipiului Timișoara, indicatorii energetici sunt următorii:

- densitatea liniilor electrice de medie tensiune: 6,68 km/kmp;
- densitatea liniilor electrice de joasă tensiune: 12,08 km/kmp;
- lungimea liniilor de medie tensiune raportată la numărul de posturi de transformare – 1,07 km/post;
- lungimea liniilor de joasă tensiune raportată la numărul de posturi de transformare – 1,93 km/post;

La nivelul județului Timiș (sursa Planul de amenajare a teritoriului Județului Timiș volumul 6):

- densitatea liniilor electrice aeriene de medie tensiune: 0,44 km/kmp
- densitatea liniilor electrice aeriene de joasă tensiune: 0,37 km/kmp
- lungimea liniilor de medie tensiune raportată la numărul de posturi de transformare – 1,80 km/post
- lungimea liniilor de joasă tensiune raportată la numărul de posturi de transformare – 1,84 km/post.

F) indicatorii de performanță pentru serviciul de distribuție a energiei electrice

Analiza calității serviciului de distribuție a energiei electrice se face pe baza indicatorilor de performanță definiți de „Standardul de performanță pentru serviciul de distribuție a energiei electrice”, aprobat prin Ordinul Președintelui ANRE nr. 28/30.08.2007.

Indicatorii de calitate analizați în cadrul raportului se referă la activitățile specifice de distribuție la toate nivelurile de tensiune, de la 400/230 V, respectiv joasă tensiune, medie tensiune, până la 110kV inclusiv - înaltă tensiune, având în vedere că rețelele de distribuție funcționează în această gamă de tensiuni și pentru toate categoriile de consumatori din mediul urban sau rural.

Indicatorii de performanță asigură o cuantificare a calității serviciului de distribuție prestat și se referă la:

- continuitatea în alimentare;
- calitatea tehnică a energiei electrice;
- calitatea comercială a serviciului de distribuție.

În anul 2012, numărul total de utilizatori racordați la rețelele electrice din patrimoniul operatorului de distribuție (OD) Enel Banat a fost de 863.037 (comparativ 855.379 în anul 2011,

848.642 în anul 2010). Numărul de utilizatori pe cele șase categorii sunt: urban IT - 18, urban MT - 824, urban JT- 530.560, rural IT- 27, rural MT- 988, rural JT- 330.620. (Sursa: Raportul ANRE privind realizarea indicatorilor de performanță pentru serviciul de distribuție a energiei electrice 2012)

Din examinarea acestor date se constată că numărul de utilizatori la înaltă tensiune (IT), respectiv la medie tensiune (MT) este foarte mic, neglijabil chiar, față de numărul de utilizatori la joasă tensiune (JT).

Din seriile de date pe care operatorii de distribuție le înregistrează și calculează anual privind continuitatea în alimentare pentru consumatorii din zona lor de activitate considerăm că sunt relevante SAIFI (System average interruption frequency index) – indicele frecvență medie a întreruperilor în rețea pentru un consumator, care reprezintă numărul mediu de întreruperi suportate de consumatorii alimentați de OD și SAIDI (System average interruption duration index) – Indicele durată medie a întreruperilor în rețea pentru un consumator.

Valorile agregate ale indicatorilor de continuitate, adică de ansamblu, pentru toate categoriile de consumatori (JT, MT, IT) și ambele medii (rural și urban), pentru cele două categorii principale de întreruperi, planificate, respectiv neplanificate, sunt cele mai reprezentative și caracterizează continuitatea în ansamblu.

Valorile de ansamblu pentru SAIFI (întreruperi planificate), variază de la un OD la altul. Astfel, valoarea minimă este de 0,2 întreruperi/an pentru Enel Muntenia, iar valoarea maximă de 1,4 întreruperi/an pentru Electrica Muntenia Nord, respectiv o valoare medie pe țară de 0,9 întreruperi/an (circa 0,1 – 1 întreruperi/an în țările europene avansate).

Valorile de ansamblu pentru SAIFI (întreruperi neplanificate) sunt mai omogene. Astfel, valoarea minimă este de 3,2 întreruperi/an pentru Electrica Transilvania Nord, iar valoarea maximă de 6,65 întreruperi/an pentru E.ON Moldova, respectiv o valoare medie pe țară de 5,5 întreruperi/an (circa 1 - 4 întreruperi/an în țările avansate).

Valorile agregate de ansamblu pentru SAIDI, întreruperi planificate, variază de la un OD la altul. Astfel, valoarea minimă este de 51 min/an pentru Enel Muntenia, iar valoarea maximă de 370 min/an pentru Electrica Muntenia Nord, cu o valoare medie pe țară de 246 min/an (circa 40 - 150 min/an în țările avansate). Valorile agregate de ansamblu pentru SAIDI, întreruperi neplanificate, au valori cuprinse între 301 min/an pentru Enel Banat și 1457 min/an pentru Electrica Muntenia Nord, respectiv o valoare medie pe țară de 630 min/an (circa 20 - 200 min/an în țările avansate). Se mai observă că în general SAIDI pentru întreruperile neplanificate are o valoare mai mare decât pentru întreruperile planificate. Principalul indicator de performanță pentru continuitatea în alimentare a utilizatorilor este SAIDI, pentru întreruperi neplanificate în principal din cauza operatorului de distribuție, fără întreruperile neplanificate provocate de forța majoră, respectiv de utilizatori, practic, OD, în ordinea de performanță pentru continuitatea în alimentare. În anul 2012, performanțele maxime de ansamblu au fost stabilite de Enel Banat (301 min/an), urmat de Enel Dobrogea (305 min/an), Enel Muntenia (338 min/an), Electrica Transilvania Nord (373 min/an), Electrica Transilvania Sud (549 min/an) și E.ON Moldova (553 min/an).

De asemenea, s-au comparat principalii indicatori de continuitate din 2011 cu cei din 2012. Astfel, se constată faptul că SAIFI planificat s-a redus ca valoare medie pe țară, de la 1,3 întreruperi/an în anul 2011 la 0,9 întreruperi/an în anul 2012. De asemenea, se mai constată faptul că SAIFI neplanificat s-a redus ca valoare medie pe țară, de la 5,6 întreruperi/an în anul 2011 la 5,5 întreruperi/an în anul 2012.

SAIDI planificat s-a redus ca valoare medie pe țară, de la 333 min/an în anul 2011 la 246 min/an în anul 2012. Se menționează că întreruperile planificate, anunțate din timp, afectează mai puțin utilizatorii, care își pot lua măsuri adecvate.

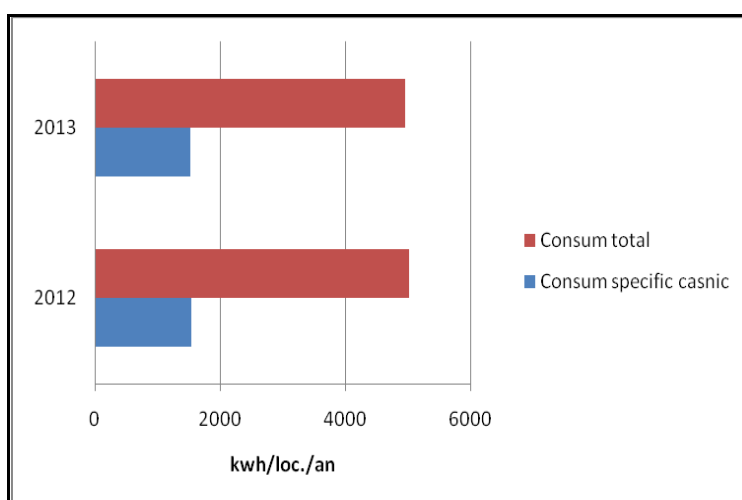
SAIDI neplanificat s-a redus la majoritatea OD în anul 2012. Astfel, SAIDI neplanificat s-a redus la CEZ Oltenia, cu 66 min/an, la Electrica Transilvania Nord, cu 19 min/an, la Electrica Transilvania Sud, cu 27 min/an, la Enel Banat, cu 45 min/an, la Enel Dobrogea, cu 68 min/an, la Enel Muntenia, cu 88 min/an, dar a crescut la E.ON Moldova, cu 38 min/an și Electrica Muntenia Nord, cu 867 min/an. Ca urmare, valoarea medie pe țară a crescut, de la 547 min/an în anul 2011, la 630 min/an (Sursa: Raportul ANRE privind realizarea indicatorilor de performanță pentru serviciul de distribuție a energiei electrice 2012).

Consumul de energie electrică pe raza Municipiului Timișoara pentru anul 2012 a fost de 1.537.369,4 MWh, acest consum fiind repartizat pe categorii de consumatori, astfel: 1.062.724 MWh

agenți economici și 474.645,4 MWh consumatori casnici. Consumul de energie electrică pe raza Municipiului Timișoara pentru anul 2013 a fost de 1.505.210,6 MWh, acest consum fiind repartizat pe categorii de consumatori, astfel: 1.043.090,1 MWh agenți economici și 462.120,5 MWh consumatori casnici. Consumul specific total de energie electrică în anul 2013 a fost de 4.955,6 kwh/locuitor/an, iar cel înregistrat în sectorul casnic este de 1521,45 kWh/locuitor/an. Consumul specific de energie electrică în sectorul casnic a scăzut cu cca. 2% în anul 2013 față de anul 2012 (fig. 3).

Gradul de electrificare al municipiului Timișoara este de 100%. Gradul de electrificare al județului Timiș este de 99,6%, mult mai mare decât media pe țară care este de 96,8%. Gospodăriile neracordate la rețea provin din comunele care necesită lucrări de extindere la rețelele electrice existente. (sursa: Planul de amenajare a teritoriului Județului Timiș volumul 6)

În ultimii ani în instalațiile electrice din municipiul Timișoara s-au executat o serie de lucrări de modernizare, precum și o serie de injecții de putere, dintre care cele mai importante sunt: trecerea la 20 kV a rețelilor, trecerea în telecontrol a posturilor de transformare. Volumul actual de rețele electrice acoperă în mare parte necesitățile Polului de creștere, în viitorii ani fiind necesare un număr limitat de lucrări.

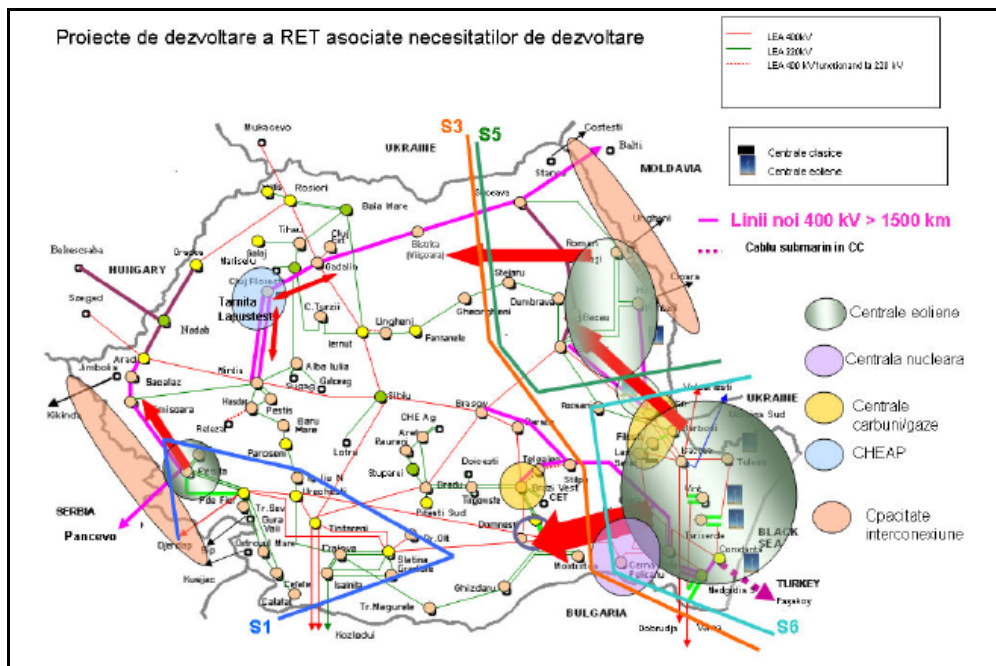

Consumul de energie electrică în municipiul Timișoara

Dezvoltarea economică și socială pe termen lung necesită o politică energetică echilibrată. Tehnologiile informatice și de comunicație au un rol important în ceea ce privește îmbunătățirea eficienței pe întreg lanțul producție – transport – distribuție – consum al energiei. Aceste tehnologii oferă potențialul pentru o trecere la procese și servicii cu consum redus de resurse, economii de energie, rețele de transport și distribuție inteligente și mai eficiente.

În Planul de perspectivă 2010- 2014, orientativ 2019 al Transelectrica SA sunt propuse:

- LEA 400 kV Reșița – Timișoara, Reșița - Săcălaz, realizată pe traseul liniei de 220 kV existente;
- Linie 400 kV Timișoara - Arad, realizată prin trecerea la 400 kV a liniei de 220 kV existente, secționată pentru racordarea LEA 400 kV racord Săcălaz;
- Linie 400 kV nouă racord Săcălaz, construită pe actualul traseu al liniei de 220 kV existentă, cu intrare ieșire în LEA 400 kV Timișoara – Arad;

Proiecte de dezvoltare a RET asociate necesităților de dezvoltare

În cadrul strategiei de dezvoltare durabilă obiectivele companiilor de transport și distribuție a energiei electrice sunt:

- alimentarea tuturor clienților în condiții de calitate și siguranță;
- reducerea pierderilor de energie în rețelele de distribuție;
- minimizarea costurilor de exploatare și mentenanță;
- finalizarea electrificării rurale;

Transelectrica SA prin Sucursala Transport Timișoara va promova proiectul de trecere la 400 kV a axului Porțile de Fier – Reșița – Timișoara – Săcălaz – Arad și va reabilita rețelele electrice de înaltă tensiune (110 și 220 kV).

Enel Distribuție Banat S.A. în anii următori intenționează trecerea la 20 kV a rețelei de distribuție de 10 kV, modernizarea rețelelor de medie tensiune subterane, modernizarea posturilor de transformare. Prin programul de investiții se urmărește în primul rând scăderea duratei de nealimentare a consumatorilor, respectiv a indicatorului SAIDI și reducerea frecvenței întreruperilor, respectiv indicatorul SAIFI.

e. Iluminatul public

Lumina fie naturală, fie cea artificială este cea componentă a vieții fără de care existența și evoluția omului nu ar fi posibilă. În lipsa luminii naturale, continuarea activității oamenilor este facilitată de existența iluminatului artificial atât în interiorul clădirilor, cât și în exteriorul lor.

În tehnica iluminatului, un loc aparte îl ocupa iluminatul public datorită implicațiilor pe care le are în viața cetățeanului.

Iluminatul public, corespunzător realizat, are efecte benefice atât în ceea ce privește siguranța și securitatea cetățenilor localității, cât și sub aspect economic. Siguranța cetățenilor implică reducerea numărului de accidente de circulație pe timpul nopții, acest lucru fiind demonstrat prin studii realizate de specialiști din diferite țări, de-a lungul timpului.

Tot din aceste studii rezultă că securitatea cetățenilor unei localități este mai mare, în locurile în care iluminatul public este realizat corespunzător (întineric favorizând agresiunile asupra persoanelor).

Într-un oraș modern, prin punerea în valoare a ansamblurilor arhitecturale folosind tehnica iluminatului, se pot constitui puncte de atracție pentru numeroși vizitatori, contribuindu-se astfel, la dezvoltarea turismului.

Până în anul 1989, în iluminatul urban din România, soluțiile lumino - tehnice adoptate pentru arterele de circulație erau tipizate, fără un control calitativ și cantitativ al acestora, iar sistemele de iluminat decorativ, practic, nu existau.

După anul 1989, poziția pe care o ocupa iluminatul artificial în viața socială, spirituală și economică a țării a fost reconsiderată, făcându-se remarcată o mai mare preocupare a autorităților locale și centrale față de acest domeniu. Cu toate acestea, realizarea iluminatului public în localitățile țării nu se ridică încă la nivelul standardelor internaționale.

Serviciul de iluminat public cuprinde iluminatul stradal-rutier, iluminatul stradal-pietonal, iluminatul arhitectural, iluminatul ornamental și iluminatul ornamental - festiv. Sistemele de iluminat public constituie un ansamblu tehnologic și funcțional, alcătuit din construcții, instalații și echipamente specifice, care cuprinde:

- rețele electrice de joasă tensiune supraterane sau subterane, destinate iluminatului public;
- stâlpi de susținere a rețelei, respectiv a corpurilor de iluminat, destinați exclusiv iluminatului public;
- posturi de transformare și cutii de distribuție aeriene, terane sau subterane, destinate exclusiv iluminatului public;
- echipamente de comandă, automatizare, măsurare și control;
- corpuri de iluminat, console și accesorii.

Iluminatul public are implicații directe în protecția mediului prin mai mulți factori:

- prin utilizarea eficientă a energiei (reducerea consumurilor nejustificate – utilizarea de echipamente performante cu consumuri reduse de energie).
- prin utilizarea echipamentelor cu componente reciclabile (ex.: excluderea utilizării surselor cu vapori de mercur).
- reducerea poluării luminoase prin orientarea aparatelor de iluminat spre suprafața căii de circulație (aparatele de iluminat nu pot fi utilizate pe post de “reflectoare”).

Din punct de vedere social și instituțional, realizarea unui iluminat public de calitate se reflectă în:

- creșterea gradului de civilizație, a confortului și a calității vieții;
- creșterea gradului de securitate individuală și colectivă în cadrul comunităților locale;
- asigurarea siguranței circulației rutiere și pietonale;
- realizarea unei infrastructuri edilitare moderne;
- funcționarea și exploatarea în condiții de siguranță, rentabilitate și eficiență economico-financiară;
- crearea unei personalități urbane atât pe timpul zilei cât și pe timpul nopții, va aduce, cu siguranță mari beneficii în sfera serviciilor, și, de ce nu, bucuria și mândria de a trăi într-un oraș civilizată așa cum locuitorii s-au dorit întotdeauna.

În privința iluminatului public, Timișoara deține importante premii la nivel european și național. Astfel, la 15 decembrie 1882 Primăria încheie un contract de concesiune cu societatea Anglo-Austrian Bruch Electrical Companz Ltd. pentru iluminarea electrică a străzilor, iar la 12 noiembrie 1884 s-au pus în funcțiune pe străzile Timișoarei 731 de lămpi de iluminat incandescente cu filament de cărbune, în lungime de 59 de kilometri, Timișoara devenind astfel primul oraș din Europa cu străzile iluminate electric.

Sistemul de iluminat public din Timișoara este administrat de două companii private: Elba administrează iluminatul public din partea de nord a municipiului față de Canalul Bega iar AEM se ocupă de administrarea iluminatului public din partea de sud a municipiului față de Canalul Bega. Cele două companii au contracte de concesiune pe o perioadă de 10 ani, începând din 2005. De asemenea sunt responsabile și de extinderea serviciilor de iluminat în municipiu și de asigurarea iluminatului festiv de sărbători.

În prezent în Timișoara există 24.124 de stâlpi de iluminat.

În ultimii ani au fost demarate o serie de lucrări de extindere și de modernizare a iluminatului public. Lucrările de extindere au fost executate în zonele rezidențiale ale municipiului. La ora actuală sistemul de iluminat acoperă 624,55 km de străzi, ceea ce reprezintă 93% din străzile orașului. Cele două companii au înlocuit 99% din becurile pe bază de mercur cu unele moderne, mai eficiente, cu vapori de sodiu.

Drept urmare eficiența sistemului de iluminat public a crescut cu 30%, dar acest lucru nu a dus la realizarea nici unei economii de curent electric pentru că s-a extins zona de acoperire a sistemului de iluminat public.

În 2012 consumul de energie electrică pentru iluminat public a fost de aproximativ 13.576.873 kWh. Primăria Municipiului Timișoara cumpără energie electrică pentru iluminatul public de la Enel.

Cu un consum de 563 kWh pe stâlp de iluminat, Timișoara are o situație mai bună decât alte orașe din regiune, inclusiv Banja Luka, Sarajevo, dar se afla în urma altor poli de creștere din România, precum Craiova, Cluj Napoca și Brașov. (Sursa Raport TRACE – Îmbunătățirea eficienței energetice în Timișoara, România).

Iluminatul stradal începe automat la ora 17:30 iarna și 21:30 vara și de obicei, rămâne activ până dimineața (ora 07:00).

La ora actuală, Timișoara implementează un sistem de reglare a intensității luminii printr-un program pilot pe Bd. Republicii care are în vedere reducerea intensității luminii cu 30% pe timpul nopții, între orele 01:00 și 05:00.

În Timișoara, de asemenea, se testează un sistem avansat în cadrul unui program pilot în partea de nord a orașului, unde 54 de stâlpi au fost echipați cu becuri cu LED. Becuri cu LED-uri au fost instalate și în Parcul Rozelor, Piața Sinaia precum și pe câteva clădiri din oraș. În viitorul apropiat sistemul de iluminat bazat pe LED-uri va fi extins și pe malurile Canalului Bega. Cu toate avantajele acestui tip de iluminat, respectiv: eficiență (economia de energie depășește frecvent 50% față de sursele tradiționale), emisia direcțională a luminii, durata de viață ridicată, sunt mult mai rezistente la variații de temperatură, vibrații și șocuri mecanice, fiind deci mai fiabile decât cele tradiționale, aprindere instantanee, totuși, sistemul de iluminat cu LED-uri nu a fost extins la toți stâlpii de iluminat din oraș, pentru că acest sistem necesită servicii speciale de întreținere și costuri ridicate. De asemenea nici un oraș din țară nu folosește integral acest tip de iluminat, deci nu există o experiență directă cu privire la modul cum funcționează efectiv acest sistem.

O atenție deosebită se acordă în ultimul timp iluminatului arhitectural, menit a pune în valoare principalele monumente de arhitectură din centrul orașului. Deja, beneficiază de acest tip de iluminat clădirile Primăriei, Politehnicii, cea a Palatului Baroc, precum și Catedrala Mitropolitană, Domul romano-catolic, Opera Română etc. urmând a se continua acest demers și cu alte clădiri reprezentative din punct de vedere arhitectural ale orașului (fig. 1).

Fig. ... Clădirea Politehnicii iluminată arhitectural

Analiza datelor referitoare la stadiul actual al sistemului de iluminat public al polului de Creștere Timișoara, coroborat cu cerințele stipulate în legislația actuală privind indicatorii de calitate, arată necesitatea, dar și posibilitatea efectuării unor acțiuni ample de reabilitare, modernizare și extindere a sistemului de iluminat public în scopul realizării unui Serviciu de iluminat public performant atât din punct de vedere tehnic, cât și din punct de vedere economic.

	Lungime rețele iluminat public km	Nr. străzi care beneficiază de iluminat public	Nr. străzi care nu beneficiază de iluminat public	Tipul corpurilor de iluminat	Numărul punctelor de iluminat	Nr. obiective iluminate arhitectural	Consum kWh/an (2012)
Timișoara	624,55	1149	86	Lămpi cu descărcare în vapori de sodiu, LED-uri	24.124	25	13.576.873
Becicherecu Mic	30,64	42	-	economice	*	3	120.122
Bucovăț	14	15	-	economice	*	-	120.000
Dudeștii Noi	25	*	-	*	*	3	168.300
Dumbrăvița	*	101	25	*	*	-	365.000
Ghiroda	50,83	*	8,97 km	*	*	4	*
Giarmata	37,8	93	-	Lămpi cu descărcare în vapori de sodiu	500	-	224.732
Giroc	78	200	-	Lămpi cu descărcare în vapori de sodiu, mercur	3.500	6	1.355.172
Moșnița Nouă	*	78	-	Lămpi cu descărcare în vapori de sodiu, mercur	*	6	384.000
Orțișoara	*	*	*	*	*	*	*
Pișchia	*	*	*	*	*	*	*
Remetea Mare	15	61		Lămpi cu descărcare în vapori de sodiu, mercur		1	*
Săcălaz	*	*	*	*	*	3	*
Sânmiхайu Român	57	123	*	*	*	1	*
Șag	*	30	*	*	*	*	*

* lipsă date

Prețul energiei electrice ca factor extern, conform previziunilor actuale are tendințe accentuate de creștere și se impune modernizarea și reabilitarea sistemului de iluminat prin montarea de aparate de generație nouă cu LED, eficiente din punct de vedere energetic, în conformitate cu cerințelor CIE (International Commission on Illumination) și ale legislației în vigoare, precum și implementarea de soluții tehnice pentru eficientizarea din punct de vedere energetic a sistemului de iluminat public, cum ar fi: sistemul de control și monitorizare a sistemului de iluminat public, sisteme independente de iluminat cu panouri fotovoltaice, etc. Tendința mondială este de renunțare la sursele de lumină clasice, mai puțin eficiente energetic și promovarea surselor de lumină performante, categorie din care fac parte LED-urile. Legislația europeană prevede înlocuirea până în 2017 a surselor de iluminat cu incandescență și descărcare în gaze.

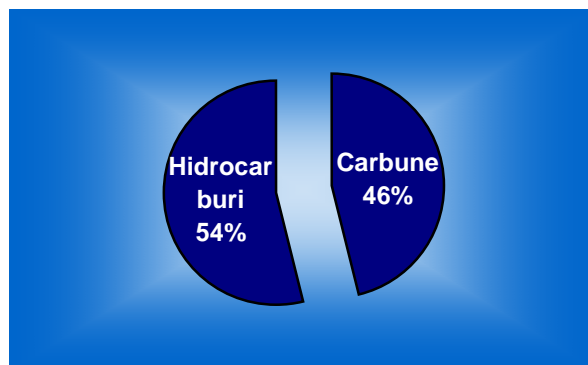
Potrivit Planului de acțiune privind energia durabilă (PAED), elaborat în 2010, în Timișoara se are în vedere instalarea de celule fotovoltaice și panouri solare, care să genereze o parte din energia necesară sistemului de iluminat public.

f. Alimentarea cu energie termică

Serviciile de producere și distribuție a energiei termice și a apei calde menajere în sistem centralizat sunt asigurate, pentru municipiul Timișoara, de către S.C. Colterm S.A., companie locală de termoficare cu centralele CET Timișoara Centru și CET Timișoara Sud. S.C. Colterm S.A. Timișoara asigură producția, transportul, transformarea, distribuția și furnizarea energiei termice pentru circa 73.602 apartamente medii convenționale.

Producția energiei termice se realizează în trei centrale electrice de termoficare: CET Centru, CET Sud, CET Freidorf și, de asemenea, în cele 14 centrale termice de cartier. În CET Centru și CET Sud producția de energie termică se realizează prin intermediul a 7 cazane de apă fierbinte (2 x 50 Gcal/h și 5 x 100 Gcal/h) și a 6 cazane de abur (2 x 12,5 t/h, 1 x 30 t/h și 3 x 100 t/h). De asemenea în CET Sud se produce și energie electrică, în cogenerare, cu ajutorul unor turbine în contrapresiune 1 x 19,7 MW. În CET Freidorf s-au montat, pe lângă cazanele de apă caldă existente, două motoare termice cu aprindere prin scânteie, care produc energie electrică și termică în cogenerare (2 x 0,5 MW și 2 x 0,5 Gcal/h). În centralele de cartier, energia termică se produce cu ajutorul cazanelor de apă caldă, instalate în fiecare centrală.

Combustibilii utilizați pentru producerea energiei termice sunt gazele naturale (atât în CET-uri, cât și în centralele de cartier), păcura (în CET Centru) și cărbunele (în CET Sud). Puterea actuală instalată în centralele electrice de termoficare aparținând SC COLTERM SA (CT Centru, CET Sud, CET Freidorf) este de 897,6 MWt și 19,7 MWe, iar în centralele termice de cartier CT puterea instalată este de 64,5 MWt. Din puterea totală instalată 46 % este produsă în centrale pe cărbune (lignit cu suport gaze naturale), iar 54% este produsă în centrale pe hidrocarburi.

Ponderea combustibililor utilizați pentru producerea energiei termice

Transportul energiei termice se realizează prin intermediul rețelei de transport a apei fierbinți, care face legătura între CET Centru, CET Sud și punctele de transformare. Rețeaua de transport este

alcătuită din două fire (tur și retur), cu diametre cuprinse între 65 și 1000 mm și are o lungime totală de cca. 73 km. Transformarea energiei termice, adică transferul căldurii de la agentul primar din conductele de transport (apă fierbinte), la agentul secundar din conductele de distribuție (apă caldă de consum și încălzire) precum și adaptarea parametrilor agentului termic conform nevoilor consumatorilor se fac în 112 puncte termice (puncte de transformare). În afara acestora, mai există un număr de 24 puncte termice aparținând unor agenți economici și 2 stații termice, care preiau căldură din rețeaua de transport a apei fierbinți. Transferul căldurii din rețeaua de transport în cea de distribuție se face prin intermediul schimbătoarelor de căldură cu care sunt dotate punctele termice. Acestea servesc fie producerii de apă caldă de consum, fie producerii de agent termic secundar pentru încălzire.

Distribuția energiei termice se face prin rețeaua de distribuție, care face legătura între punctele termice și consumatori, și este alcătuită în general din 4 fire (încălzire tur și retur, apă caldă de consum, și recirculare apă caldă de consum). Conductele au diametre cuprinse între D_n 20 și D_n 250 mm, lungimea totală (geografică) a rețelei de distribuție din Timișoara este de 310 km. În prezent, cca. 65% din rețeaua de distribuție este reabilitată. Colterm prestează și serviciul de furnizare a energiei termice, asigurând contractarea, măsurarea, facturarea și încasarea contravalorii acesteia.

Unul din cei mai importanți indicatori tehnico-economici care definesc activitatea de asigurare a alimentării cu energie termică a unei localități este pierderea tehnologică de căldură în activitățile de transport și distribuție ale energiei termice. Această pierdere tehnologică este inevitabilă, mărimea ei depinzând de starea tehnică a acestor rețele. Pierderile din rețeaua de distribuție includ și pierderile de transformare și furnizare a energiei termice.

Prima măsură pe care a luat-o SC COLTERM pentru micșorarea pierderilor tehnologice de căldură a fost contORIZAREA energiei termice, pentru a putea stabili exact mărimea și localizarea acestor pierderi, care, înainte de a se realiza contORIZAREA, se calculau prin utilizarea unor metode statistice și unor modele termodinamice, mai mult sau mai puțin exacte.

Astfel s-au montat contoare de energie termică la plecarea din centrale, la intrarea în toate punctele termice și la bransamentele tuturor consumatorilor finali. Ca urmare, prin scăderea sumei energiilor înregistrate de contoarele de energie termică montate la intrarea în punctele termice din energia înregistrată de contoarele de la plecarea din centrale se determină pierderea tehnologică de căldură din rețelele de transport ale agentului termic, iar prin scăderea din energia intrată într-un punct termic a energiei facturate consumatorilor finali arondați respectivului punct, se determină pierderea tehnologică aferentă transformării, distribuției și furnizării energiei termice.

În afară de cunoașterea mai precisă a pierderilor tehnologice de căldură, contORIZAREA a mai avut și alte efecte benefice, printre care se pot enumera :

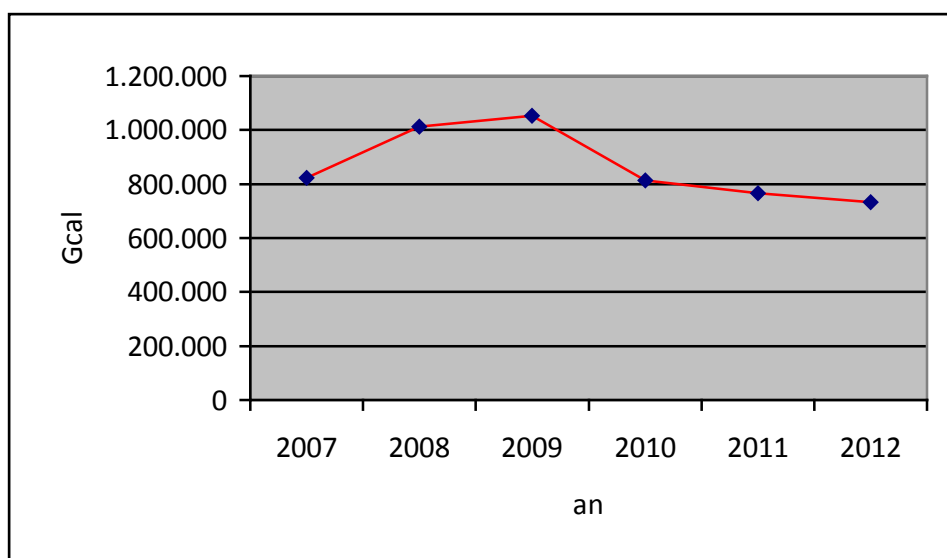
- posibilitatea îmbunătățirii echilibrării hidraulice în rețelele de transport și distribuție;
- consumatorul plătește exact energia pe care o consumă;
- consumatorul își poate regla consumul de energie după posibilitățile de plată;
- evitarea risipei de energie termică, prin posibilitatea consumatorului de a-și urmări și gospodări consumurile de energie, reducându-și astfel consumurile inutile.

Procesul de contORIZARE totală a energiei termice a fost încheiat, practic, în anul 2001, Timișoara fiind primul oraș din țară care a realizat acest deziderat. Pierderile de căldură din rețele se compun din pierderile masice de agent termic, datorate neetanșeităților și din pierderile prin radiație, datorate diferenței de temperatură dintre agentul termic și mediul ambiant. Pierderile masice se măsoară permanent la CET-uri precum și la cele 127 de puncte termice și centrale termice de cartier.

S.C. Colterm a acționat în tot lanțul transport - transformare-distribuție – furnizare pentru reducerea acestor pierderi, principalele măsuri luate fiind următoarele:

- în rețeaua de transport s-au înlocuit cca. 25% din conductele cu izolație clasică, și anume cele aflate în cea mai precară stare din punct de vedere tehnic, cu conducte preizolate, care au o durată de viață mult mai mare, datorită protecției superioare;
- depistarea zonelor cu pierderi semnificative de agent termic, și realizarea reparațiilor necesare;
- înlocuirea armăturilor de izolare vechi, uzate fizic și moral, cu armături moderne, care asigură eficient izolarea zonelor cu defect, astfel încât se evită pierderile inutile de agent termic la intervenții;
- refacerea izolațiilor termice degradate de pe traseele aeriene de conducte din rețeaua de transport.

- lucrări de investiții pentru tratarea apei în centrale, astfel încât agentul termic se încadrează din punct de vedere fizico-chimic în normativele de exploatare, evitându-se astfel depunerile și coroziunile conductelor dinspre interior.

Evoluția energiei termice livrate în municipiul Timișoara

- în punctele termice s-au înlocuit cca. 88% din schimbătoarele de căldură clasice, cu țevi în manta, cu schimbătoare moderne, cu plăci de oțel inoxidabil, ceea ce a dus la creșterea eficienței transferului de căldură;

- izolarea schimbătoarelor de căldură și a conductelor din punctele termice, micșorând astfel pierderile de căldură la transformarea energiei termice.

- toate punctele termice sunt dotate cu sisteme de îmbunătățire a calității fizico-chimice a agentului termic secundar, iar toate centralele termice de cartier sunt dotate suplimentar cu instalații automatizate de tratare a agentului termic.

- în rețeaua de distribuție s-au înlocuit cca. 64% din conductele cu izolație clasică cu conducte preizolate, micșorându-se astfel pierderile tehnologice de agent termic și căldură.

Aceste măsuri s-au realizat gradat, an de an, începând cu primii ani de după 1990, și continuă și azi, ele neputându-se finaliza într-un termen scurt, din cauza eforturilor investiționale foarte mari necesare, dar și a volumului mare de lucrări care trebuie realizate fără opriri de lungă durată ale alimentării cu căldură a consumatorilor. Trebuie menționat aici că pierderile de căldură, mai exact cele prin radiație, care în general se exprimă în procente din căldura livrată la gardul centralelor, depind nu numai de starea tehnică a echipamentelor, ci și de mărimea consumului de energie termică. Este evident că, din punct de vedere cantitativ, la menținerea rețelelor la o temperatură dată, necesară funcționării normale a consumatorilor, pierderea de căldură prin radiație va fi aceeași într-un an sau altul, dacă starea tehnică a rețelelor nu se schimbă, la aceleași temperaturi ale rețelei și aceleași temperaturi exterioare.

Evoluția costurilor de producere și a prețurilor de livrare a energiei termice

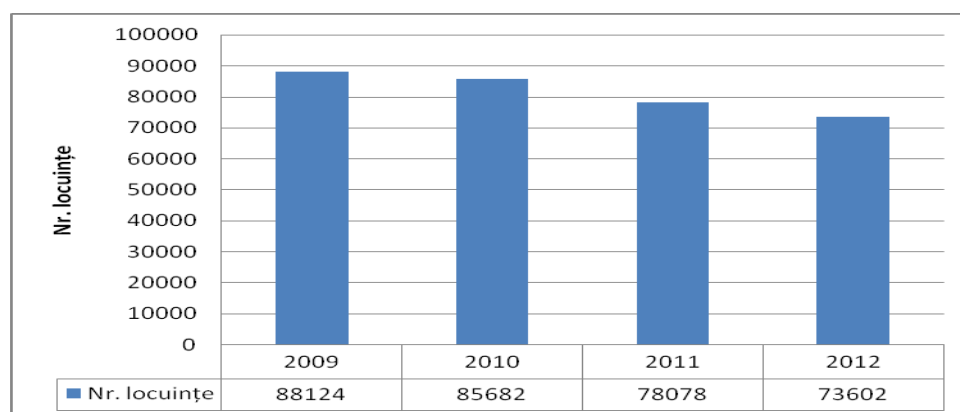
Tipul de cost (lei/Gcal)	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Cost producere	244,76	264,55	288,55	288,91	323,08	323,08
Preț de facturare pentru populație	147,84	147,84	187,00	252,17	252,17	252,17

Probleme grave au apărut în alimentarea cu energie termică în sistem centralizat datorită lipsei de întreținere în timp a rețelelor de transport a energiei termice, a lipsei conductelor de recirculare a

apei calde în interiorul condominiilor, imposibilitatea contorizării individuale. Toți acești factori au dus la parametrii scăzuți ai agentului termic la consumatori, față de cei necesari stabiliți și astfel, în timp, au dus la creșterea nemulțumirii consumatorilor, care odată cu creșterea prețului gigacaloriei au determinat o serie de debranșări ale acestora.

Tendința de scădere a energiei termice consumate în sistem centralizat din ultimii ani se datorează debranșărilor. Avantajele utilizării gazelor naturale au condus, în timp, la debranșarea abonaților de la sistemul de alimentare centralizată cu energie termică.

În ultimii ani s-au debranșat de la sistemul de termoficare un număr mare de consumatori casnici. Astfel dacă în anul 2009 erau racordate la sistemul de termoficare un număr de 88.124 locuințe, la sfârșitul anului 2012 mai erau racordate la sistemul de termoficare 73.602 locuințe.

Evoluția numărului de locuințe racordate la sistemul de termoficare

Prin urmare, unul dintre obiectivele prioritare ale Primăriei Municipiului Timișoara a fost crearea unei noi strategii de termoficare a orașului nostru, în vederea scăderii costurilor de producție și reducerii pierderilor în rețelele de termoficare.

Pentru aceasta în prezent în municipiul Timișoara se desfășoară 3 proiecte:

1. *“Retehnologizarea sistemului centralizat de termoficare din Municipiul Timișoara, în vederea conformării la normele de Protecția Mediului privind emisiile poluante în aer și pentru creșterea eficienței în alimentarea cu căldură urbană”* prin Programului Operațional Structural Mediu – Axa prioritară 3 – Sector Termoficare pentru retnologizarea sistemului centralizat de termoficare. Acesta are următoarele obiective specifice: Introducerea celor mai Bune Tehnologii Disponibile (BAT), în scopul reducerii emisiilor de SO₂, NO_x și de pulberi de la sistemul de încălzire urbană; Introducerea măsurilor de eficiență energetică, în scopul reducerii emisiilor de CO₂; Asigurarea accesului la serviciile publice de furnizare a energiei termice pentru toate categoriile de consumatori; Îmbunătățirea fiabilității sistemelor de încălzire și de alimentare cu apă caldă.

2. *Valorificarea energetică a deșeurilor municipale și producerea de energie electrică și termică.* În acest scop Primăria Municipiului Timișoara a realizat și aprobat Studiul de Fezabilitate pentru „Valorificarea energetică a combustibilului alternativ obținut din deșeuri municipale (DMS) prin conceperea unei instalații adecvate și integrarea acesteia în cadrul CET Sud Timișoara”. Prin realizarea acestei instalații se înlocuiește gazul metan cu un combustibil secundar rezultat din deșeuri, ajungând la o economie de gaz metan de 16 milioane mc/an ceea ce înseamnă o scădere anuală a costurilor cu combustibilul de 16.000.000 lei. Prețul la căldura produsă la gardul centralei scade cu 5% pentru cantitatea anuală livrată. Investiția se ridică la 60 milioane euro și va fi realizată prin credit furnizor de către o societate la care Consiliul Local Timișoara și SC Colterm SA dețin 70% din acțiuni.

Continuarea planului de strategie privind promovare noului sistem, intitulat “Contorizarea pe orizontală – sistemul care îți oferă siguranță și independență”. Elaborarea unei campanii de conștientizare a populației privind avantajele sistemului de contorizare individuală comparative cu celelalte surse alternative de încălzire.

3. Continuarea planului de strategie privind promovare noului sistem, intitulat “Contorizarea pe orizontală – sistemul care îți oferă siguranță și independență”. Elaborarea unei campanii de

conștientizare a populației privind avantajele sistemului de contorizare individuală comparative cu celelalte surse alternative de încălzire.

În cadrul polului de creștere nu mai sunt localități care să beneficieze de servicii de producere și distribuție a energiei termice și a apei calde menajere în sistem centralizat

g. Alimentarea cu gaze naturale

Județul Timiș beneficiază de alimentare cu gaze naturale din mai multe surse: gaze naturale din conductele magistrale ce traversează județul venind din Podișul Transilvaniei spre județul Arad, aflate în administrarea SNTGN TRANSGAZ SA; gaze de sondă asociate din parcurile situate în partea de nord-vest a județului; gaze de sondă libere din parcurile situate în partea de central-sud-vestică a județului;

Centrele de exploatare a resurselor energetice din județ sunt:

- petrol și gaze naturale la Șandra, Dudeștii Vechi, Lovrin, Teremia Mare, Variaș, Calacea;
- gaze naturale la Deta, Buziaș, Sânnicoalu Mare, Peciu Nou.

În județul Timiș sunt 1209 sonde. Gazele naturale sunt utilizate atât pentru încălzirea spațiilor de locuit, social culturale, industriale cât și pentru procese tehnologice în industrie. Alimentarea cu gaze naturale a municipiului Timișoara se face printr-o rețea de repartitie de medie presiune conectată la trei stații de reglare – măsurare – predare, amplasate pe Calea Moșniței, pe Calea Lipovei și la Fabrica de Zahăr. De la rețeaua de repartitie de medie presiune sunt alimentate stațiile de reglare-măsurare ale marilor consumatori și stațiile de reglare-măsurare de sector. În prezent, în municipiul Timișoara, funcționează 165 stații de reglare-măsurare industriale și de sector.

Rețeaua de repartitie medie presiune se compune din cinci inele principale - un inel care cuprinde partea centrală a orașului, al doilea care cuprinde partea vestică a orașului, al treilea care cuprinde partea de nord a orașului, al patrulea care cuprinde partea estică a orașului și al cincilea care cuprinde partea de sud. De la aceste inele pornesc diferite ramificații la care sunt racordate stațiile marilor consumatori sau de sector.

CET Sud este alimentată printr-o ramură separată care primește gaze direct de la SRMP – Calea Moșniței și ocolește orașul prin sud. Prin realizarea acestei ramuri, a apărut posibilitatea creării a încă unui inel de medie presiune, prin conectarea acestei rețele cu cea care alimentează I.M.C. de pe strada Bujorilor.

Zona Timișoara dispune de un sistem de distribuție cu două trepte de presiune: presiune medie preponderent pentru agenți economici și instituții, și, presiune redusă pentru gospodării individuale și asociații de locatari. În municipiul Timișoara, conductele subterane de repartitie și de distribuție sunt amplasate, în general, în teren public, în zone verzi, trotuare, alei pietonale și în porțiuni carosabile. Consumatorii sunt racordați la rețele de distribuție prin intermediul bransamentelor și posturilor de reglare-măsurare.

Din totalul celor 14 comune din arealul de influență al municipiului Timișoara, un număr de 10 beneficiază de alimentare cu gaze naturale. Serviciile de distribuție a gazelor naturale sunt asigurate, pentru Municipiul Timișoara, Giroc, Dumbrăvița, Ghiroda, Moșnița Nouă, de către S.C. E.ON Gaz România S.A., pentru Remetea Mare, Giarmata, Șag, Săcălaz, Orțișoara de către SC GAZ VEST SA Arad iar pentru Sânmihaiu Român de către SC Timgaz SA.

Cantitatea de gaze naturale distribuită, după destinație, în localitățile polului de creștere(mii mc) a variat până în anul 2011 conform tabelului:

**Evoluția volumului de gaze naturale distribuit
în localitățile Polului de creștere Timișoara (2002-2011)**

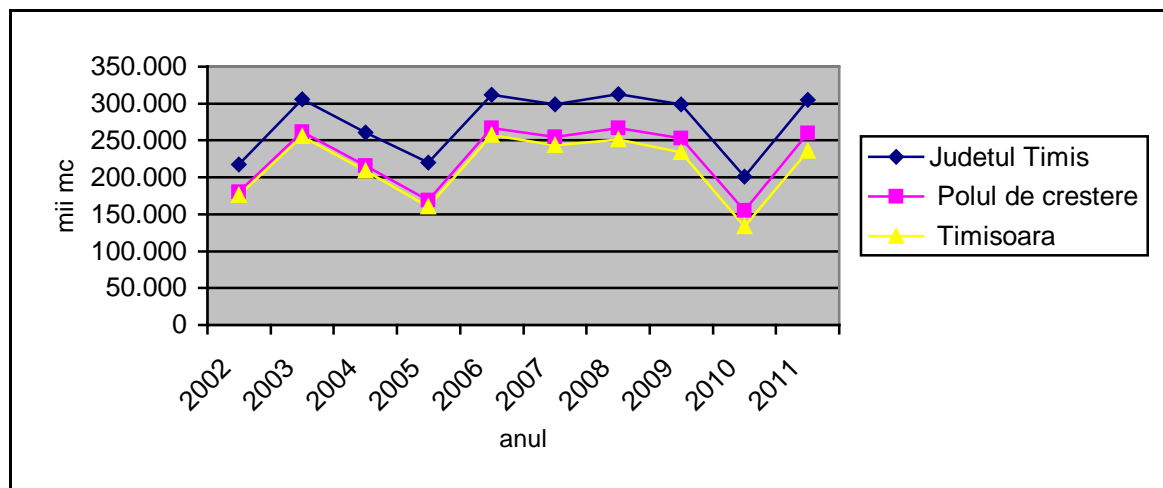
Localitatea	Destinația	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Județul Timiș	Total	21742	30604	26072	21974	31163	29883	31262	29931	20066	30455
		8	7	0	9	4	4	5	1	1	4
Polul de creștere Timișoara	Total	18045	26153	21589	16936	26648	25449	26640	25264	15472	25999
		1	6	8	6	3	0	0	0	1	1
	Din care: uz casnic	60086	72188	66064	74281	67806	64105	69271	70026	75176	85066
	%	33,3	27,6	30,6	43,8	25,4	25,2	26	27,7	48,6	32,7

Timișoara	Total	17619 7	25596 1	20862 4	16004 8	25710 1	24342 3	25142 6	23355 7	13353 5	23602 3
	Uz casnic	56342	67342	59888	66339	59968	56103	60502	59234	63399	71074
Dumbrăvița	Total	907	1395	1862	2686	2387	3410	3827	4792	5892	6357
	Uz casnic	790	1218	1537	2302	2424	2704	2921	3925	4730	5216
Ghiroda	Total	1749	2168	2214	2578	2451	2595	2911	3372	4150	4640
	Uz casnic	1600	1937	1972	2292	2131	1980	1972	2132	2333	2578
Giarmata	Total	-	-	651	817	785	760	826	864	933	941
	Uz casnic	-	-	518	650	620	594	638	688	742	722
Giroc	Total	1598	2012	1982	2296	2382	2713	4930	6975	6791	8692
	Uz casnic	1354	1691	1660	1900	1900	1910	2043	2688	2437	3685
Moșnița Nouă	Total	-	-	-	-	-	2	2	-	-	12
	Uz casnic	-	-	-	-	-	2	2	-	-	12
Orțișoara	Total	-	-	286	439	449	470	569	612	688	686
	Uz casnic	-	-	225	345	246	243	252	267	298	297
Remetea Mare	Total	-	-	279	385	395	434	476	523	549	533
	Uz casnic	-	-	262	361	352	361	379	386	402	397
Săcălaz	Total	-	-	-	-	-	-	165	371	476	477
	Uz casnic	-	-	-	-	-	-	98	176	240	278
Șag	Total	-	-	-	117	533	631	844	923	937	776
	Uz casnic	-	-	-	92	165	197	379	331	393	427
Sânmihaiul Român	Total	-	-	-	-	-	44	424	651	770	854
	Uz casnic	-	-	-	-	-	11	85	199	302	380

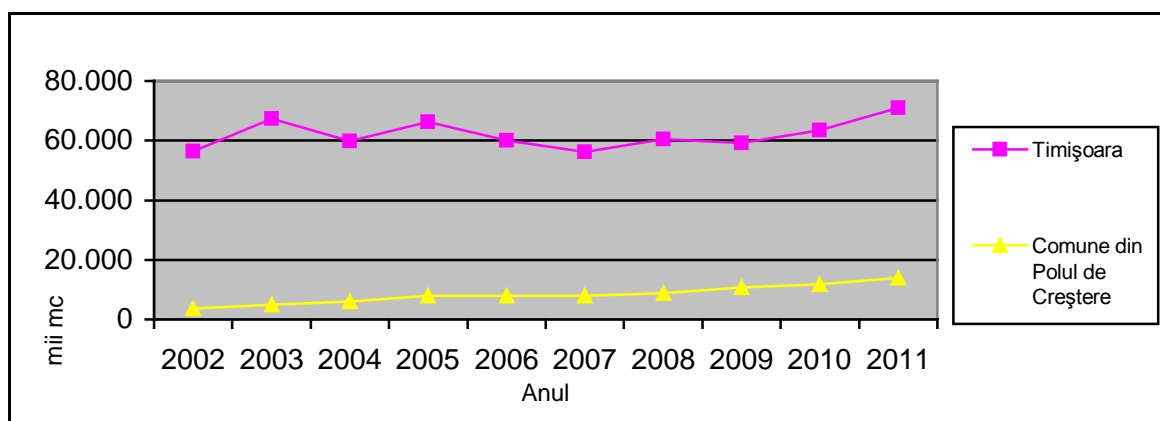
Din volumul total de gaze naturale distribuită în județul Timiș în anul 2002, 83% aparținea Polului de creștere Timișoara, ponderea ajungând la 85% în anul 2011. Ponderea volumului de gaze naturale consumat în municipiul Timișoara, a scăzut de la 81% din volumul total de gaze naturale distribuit în județ în anul 2002 la 71% în anul 2011 (fig. 8).

Din tabelul... se observă o creștere cu 44% a volumului total de gaz distribuit și cu 42% a volumului de gaz distribuit pentru consumul casnic, în anul 2011 față de 2002. Aceasta creștere a consumului de gaze naturale pentru uz casnic se datorează în principal creșterii consumului casnic și utilizării acestuia pentru încălzirea locuințelor, prepararea centralizată a apei calde de consum menajer, prepararea hranei, micșorarea numărului de puncte de foc (fig. 9).

Randamentele cele mai ridicate la producerea căldurii și la transport se realizează în centralele termice moderne, funcționând pe gaze naturale (sau cu combustibil lichid de calitate corespunzătoare) amplasate în interiorul clădirilor care se încălzesc, sau realizate pentru un număr mic de clădiri. Prețul mai scăzut (deocamdată) al gazelor naturale au condus, în timp, nu numai la racordarea noilor consumatori, dar și la debranșarea abonaților de la sistemul de alimentare centralizată cu energie termică. Creșterea consumului de gaze naturale, la fel ca în cazul oricărei resurse neregenerabile, pune problema utilizării ei cât mai rațională, în paralel cu preocupări absolut necesare pentru diversificarea surselor de energie utilizate.

Evoluția comparativă a volumului de gaze naturale distribuit (2002-2011)

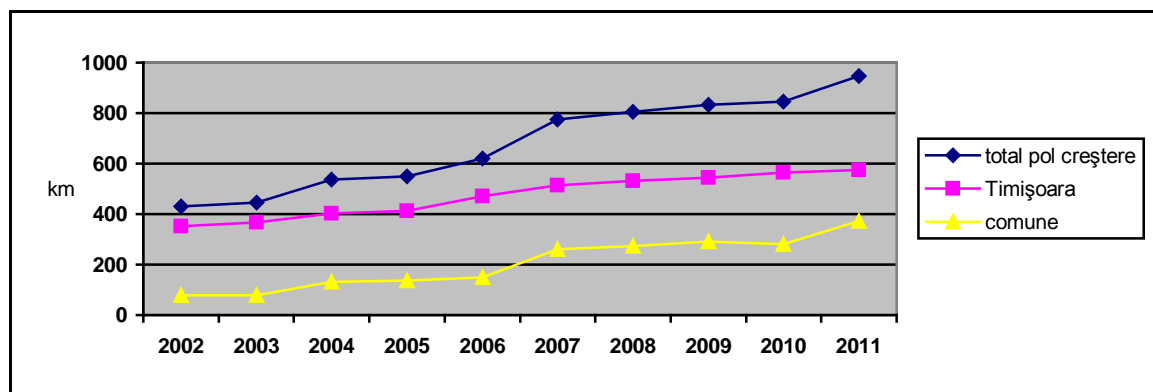
Evoluția consumului de gaze naturale pentru uz casnic

Consumul de gaze naturale a crescut în comunele Polului de creștere Timișoara de la 3.744 mii mc în anul 2002 la 13.992 mii mc în 2011. În județul Timiș beneficiază de alimentare cu gaze naturale un număr de 25 de localități din mediul rural, dintre care 10 fac parte din polul de creștere.

Lungimea totală a rețelelor de distribuție a gazelor în municipiul Timișoara și comunele din Polul de creștere a evoluat ascendent în ultimul deceniu. Dacă în anul 2002 doar trei comune beneficiau de rețele de distribuție a gazelor naturale, în anul 2012 10 comune din cele 14 ale Polului de creștere beneficiau de această facilități (fig. 10).

Evoluția lungimii rețelelor de distribuție a gazelor naturale (2002-2011)

Localitate	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Total pol	430,5	445,8	535,5	548,8	619,1	774,5	806,2	834	844,5	946,6
Timișoara	352,4	366,8	402,7	411,7	470,9	514	531,6	543,4	564,5	574
Dumbravița	26,5	26,9	26,9	26,9	26,8	80,1	80,1	80,1	81,6	86,4
Ghiroda	24,1	24,1	24,2	24,2	24,2	24,2	24,2	26,3	26,3	27,8
Giarmata			24,2	24,2	24,5	25	25	25,3	25,3	31,9
Giroc	27,5	28	29,2	29,2	29,3	29,3	29,3	34,2	35,8	39,8
Moșnița Nouă						3,9	3,9	3,9	3,9	71,7
Orțișoara			18,4	18,4	18,4	18,4	18,4	18,5	18,5	19,6
Remetea Mare			9,9	9,9	10,3	11,2	12	12,3	12,3	12,3
Săcălaz						35,4	38,4	37	22,5	22,6
Șag				4,3	14,7	27,3	28	32,3	33,1	33,6
Sânmihaiu Român						5,7	15,3	20,7	20,7	26,9
Total comune	78,1	79	132,8	137,1	148,2	260,5	274,6	290,6	280	372,6

Evoluția lungimii rețelelor de distribuție a gazelor naturale

Lungimea totală a conductelor de gaze naturale în cele zece comune la sfârșitul anului 2011 a fost de 372,6 km. Din totalul de 9832 mii mc gaze naturale distribuite, un procent de cca. 80% au fost distribuite pentru uz casnic, condițiile de locuire fiind îmbunătățite din acest punct de vedere comparativ cu anii precedenți. Volumul gazelor naturale distribuite pentru uz casnic în mediul rural s-a dublat față de anul 2002, de la 3744 mii mc la 7738 mii mc. În aceeași perioadă în Municipiul Timișoara au fost realizate lucrări de investiții ce au vizat extinderea rețelei de distribuție a gazelor naturale, serviciile de alimentare cu gaze naturale fiind asigurate în prezent în majoritatea cartierelor.

Principalele deficiențe ale alimentării cu gaze naturale în zonă sunt scăderea presiunii gazelor pe perioada de iarnă, subdimensionarea rețelelor de repartiție și distribuție datorită racordării noilor consumatori, starea precară a unor rețele din cauza vechimii acestora.

h. Telecomunicațiile

Avansul pe care telefonia fixă, mobilă, comunicațiile prin internet și serviciile conexe acestora de internet l-au înregistrat în raport cu anii precedenți, atât în județul Timiș cât și la nivel național, este indiscutabil.

Discrepanțele între mediul urban și cel rural în ceea ce privește rata de penetrare a telefoniei fixe s-au diminuat simțitor, fapt determinat în parte și de creșterea pe piață a relațiilor concurențiale între furnizorii de servicii de specialitate. Dacă în urmă cu câțiva ani companiile de telecomunicații ofereau, în marea lor majoritate, servicii într-un singur domeniu – fie în telefonia fixă, fie mobilă, fie asigurau conexiuni internet – în ultimii doi ani această politică a fost abandonată. Fenomenul este

vizibil în cazul majorității prestatorilor de servicii de telecomunicații. Aceștia se implică în a oferi servicii cât mai variate clienților.

Rețeaua de cabluri în Timișoara s-a modernizat, cuprinzând preponderent rețea de cupru și fibră optică. În vederea realizării unei rețele metropolitane în municipiul Timișoara și comunele limitrofe, s-au instalat cabluri de fibră optică pentru interconectarea echipamentelor digitale de bandă largă. Odată cu apariția unui număr crescând de operatori de *telefonie fixă* (precum Atlas Telecom, RDS&RCS, UPC, Avolo Telecom, Telefonet, Axa Telecom sau World Telecom, DCS, SNR), S.C. Romtelecom S.A. – care o lungă perioadă a fost unicul prestator de servicii de telefonie în România – a depășit sfera sa tradițională de activitate și s-a îndreptat către piața de Internet și date. Marilor companii de telecomunicații care operează în județul nostru li s-a adăugat și S.C. UPC România S.A. Afiliată la Liberty Global Inc., UPC România este una dintre companiile mari de comunicații prin cablu din țară, deservind clienți din aproximativ 200 de orașe. UPC oferă servicii de telefonie fixă digitală persoanelor fizice și juridice și deține Focus Sat, companie furnizoare de servicii de televiziune digitală prin satelit.

UPC și RCS & RDS, doi mari operatori de cablu, au intrat pe piața de telefonie fixă diminuând cota deținută anterior de Romtelecom. Pentru abonații timișoreni, RCS & RDS a introdus factura unică pentru toate serviciile oferite – televiziune prin cablu, internet, telefonie fixă și mobilă. Concurența celor doi operatori a dus la extinderea rețelelor de fibră optică și astfel a pachetelor triple-pay de Internet, cablu TV și telefonie fixă. Din 2010 UPC a lansat platforma de internet în bandă largă de următoare generație, Eurodocsis 3.0 – servicii broadband prin cablu coaxial, ce permite serviteze de transfer, de până la 5 ori peste maximum oferit de tehnologia ADSL. În anul 2007, RCS&RDS a intrat agresiv pe piața telecomunicațiilor, oferind abonaților companiei și noul serviciu de telefonie mobilă DIGI mobil. Prin practicarea unor tarife mici și oferirea abonamentului unic de telefonie fixă și mobilă, RCS&RDS a obținut o cotă de piață însemnată într-o perioadă de timp relativ scurtă.

Principalii operatori de *telefonie mobilă* pentru zona Timișoarei sunt Vodafone și Orange – care își dispută permanent supremația în ceea ce privește numărul clienților. Acestora li se adaugă Cosmote, cu un număr mai mic de clienți, însă aflată în ascensiune. Orange oferă o gamă extinsă de soluții de comunicații, de la servicii de bază până la servicii integrate de voce și date fixe și mobile. Serviciile de comunicații oferite de Orange Romania sunt: voce, date, SMS, MMS, WAP, e-mail, GPRS, EDGE, wireless IP, WiFi, USSD etc. Vodafone Romania oferă un portofoliu complet de soluții de comunicare și de acces la servicii de date mobile de mare viteză, acces la e-mail și internet pe telefon. În același timp, Vodafone oferă servicii de telefonie fixă și de telefonie mobilă prin radio în standard GSM, servicii de mesagerie scurtă și multimedia (SMS/MMS) și servicii de transmisiuni de date (WAP/GPRS). Cosmote România, membră a grupului Cosmote, s-a lansat pe piața românească în decembrie 2005 și și-a asumat un plan ambițios de extindere a rețelei, câștigând titlul de operatorul cu cea mai rapidă dezvoltare din România. Compania a introdus servicii în colaborare cu Romtelecom și soluții de internet mobil competitive. Cosmote oferă acoperire pentru peste 90% din teritoriul țării. Compania este liderul în ceea ce privește portările.

Un fenomen îmbucurător este scăderea prețurilor, datorat concurenței în domeniul furnizării de conexii internet, pe piața timișoreană aceste servicii fiind oferite, pe lângă RCS&RDS, Romtelecom, UPC și de un număr de firme locale. Serviciilor menționate mai sus li se adaugă permanent altele noi (astfel firmele ce furnizează acces la internet încercând să atragă clienți) cum ar fi conexiunile dedicate numai pe fibră optică (tehnologii FTTH), adrese IP reale și alocate static (nu se schimbă la restart), canale minime garantate contractual, canal acces în rețeaua metropolitană în jur de 100 Mbps, servere metropolitane de download și jocuri, disponibilitate minimă a serviciului garantată contractual, webhosting gratuit etc.

În ceea ce privește expansiunea serviciilor legate de Web, Timișoara este primul oraș din România ai cărui locuitori beneficiază gratuit de Internet wireless, în folosul comunității. În Piața Unirii, Municipiul Timișoara împreună cu un distribuitor local de Internet au făcut posibil ca posesorii de laptopuri să se poată conecta la Internet într-un cadru relaxat. Alinierea la standardele europene constituie un efort ale cărui roade sunt evidente în domeniul telecomunicațiilor. Acesta împrumută treptat caracteristicile definiției ale nivelului de dezvoltare atins în țările Uniunii Europene.

ANCOM - *Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații*, considera 2012 un an important pentru implementarea strategiei de trecere la televiziunea digitală, actualizarea strategiei privind implementarea și dezvoltarea sistemelor BWA (Broadband Wireless

Access), iar în domeniul spectrului de frecvențe, pentru definitivarea strategiei de utilizare a spectrului și elaborarea strategiei privind utilizarea benzilor de frecvențe de peste 40 GHz atribuite serviciului fix.

Anul 2013 aduce importante schimbări pentru industria telecomunicațiilor generate de adoptarea, în ultimul trimestru al anului 2012, a legii privind regimul infrastructurii rețelelor de comunicații electronice. Noul cadru legislativ aduce prevederi privind stabilirea unei proceduri transparente și nediscriminatorii de încheiere a contractelor de acces pe proprietatea publică și reglementează modul de exercitare a dreptului de acces pe o proprietate în urma încheierii unui contract și accesul la infrastructura rețelelor de comunicații electronice, inclusiv utilizarea partajată a acesteia.

Pentru a-și îndeplini atribuțiile prevăzute de această lege, Autoritatea va demara în 2013 proiecte majore precum inventarierea rețelelor publice de comunicații electronice și a elementelor de infrastructură asociate acestora, crearea unei baze de date care va include condițiile și contractele de acces pe proprietatea publică a statului sau a unităților administrativ-teritoriale precum și elaborarea unui contract-standard de acces pe proprietatea privată în vederea instalării, întreținerii, înlocuirii sau mutării rețelelor publice de comunicații electronice sau elementelor de infrastructură. În plus, pentru a veni în sprijinul tuturor celor vizați de prevederile acestei legi, respectiv furnizorii de rețele, proprietarii și autoritățile publice, ANCOM va derula o campanie de informare cu privire la modificările majore pe care le aduce noua legislație în privința accesului pe proprietăți și a utilizării partajate a infrastructurii.

Tot în cursul anului 2013 vor fi finalizate modelele de calculație a costurilor eficiente ale furnizării serviciilor de interconectare în vederea terminării, originării și tranzitului național comutat al apelurilor la puncte fixe și terminării la puncte mobile, serviciilor auxiliare, serviciilor de backhaul pe suport Ethernet și serviciilor de linii închiriate – segmente terminale cu capacitatea de transmisie de până la și inclusiv 2 Mbps (furnizate prin intermediul rețelei de transmisiuni).

Pentru a ajuta utilizatorii finali să ia decizii informate și să obțină un maxim de beneficii pe piața concurențială de comunicații, ANCOM va finaliza în 2013 implementarea a două proiecte importante: aplicația online pentru compararea ofertelor de comunicații destinate utilizatorilor finali, finanțată din fonduri europene și aplicația online de măsurare a parametrilor tehnici de calitate a serviciilor de acces la internet.

2.3.4. Spații publice urbane, spații plantate

a. Situația spațiilor verzi în Timișoara (2006)

Suprafața spațiilor verzi a municipiului Timișoara în 2006 era de 504,84 ha inclusiv Perdeaua Forestieră de protecție în suprafață de 20 ha, înființată în partea de nord vest a municipiului Timișoara, între șoseaua Timișoara – Jimbolia și Calea Aradului, ceea ce însemna 16,03 mp/locuitor, calculată la o populație de 315.000 locuitori, cu mult sub normele Uniunii Europene (26 mp/loc.).

În ceea ce privește vegetația, erau 0,56 arbori/locuitor și o producție de oxigen exprimată la 8,8 kg O₂/locuitor. Existau numeroase. Suprafața totală a zone verzi între blocuri, precum și în aliniamentele stradale era de 324,58 ha, din care 170,9 ha în aliniamente stradale și 153,68 ha în cartierele de blocuri.

Spațiile verzi cele mai întinse ca suprafață se găsesc în cartierul Cetate, iar cele mai mici în Ghiroda Nouă. Acest fapt se datorează inclusiv modului de dezvoltare istorică a celor două cartiere. Primul reprezintă vechiul nucleu civic al orașului Timișoara, pe când cel de al doilea a apărut ca urmare a creșterii pe orizontală a orașului și înglobării localităților limitrofe. Suprafața spațiilor verzi pe cartiere

Nr. Crt	Denumire cartier	Suprafața cartierului mp	Suprafața spațiilor verzi/cartier mp	Procent %
1	CETATE	1.001.848	520.629	52
2	MEHALA	1.052.783	530.673	50
3	FABRIC	1.829.186	827.754	45

4	FREIDORF	240.438	105.237	44
5	CIARDA ROSIE	219.028	94.305	43
6	FRATELIA	455.663	176.651	39
7	ELISABETIN	1.755.884	674.582	38
8	PLOPI	143.834	52.882	37
9	IOSEFIN	725.412	256.455	35
10	GHIRODA NOUA	145.880	46.600	32

Sursa Serviciul Spații Verzi și Locuri de Joacă – Direcția de Mediu – Primăria Municipiului Timișoara

Suprafețele ocupate de zonele industriale, comerciale, zonele periferice ale orașului în continuă extindere, canalul Bega nu sunt cuprinse în această situație.

Au fost efectuate lucrări de extindere și reamenajare a Grădinii Zoologice. În anul 2006 au fost puse bazele ariei protejate Grădina Botanică prin adoptarea H.C.L. nr. 587/2007 și a încheierii cu Agenția Regională pentru Protecția Mediului a Convenției de Custodie nr. 4076/2006.

În 2006 s-a finalizat între Calea Jimboliei și Calea Torontalului perdeaua forestieră de protecție în suprafață de 20 ha cu un număr de 19.241 arbori din speciile stejar, arțar, salcâm, tei, nuc, pin etc. Extinderea perdelei forestiere până la Calea Aradului, va aduce municipiului o nouă barieră împotriva poluării grosiere cu pulberi în suspensie și pulberi sedimentabile purtate de vântul ce bate dinspre Câmpia Banatului. Prezența a 50,70 ha pădure în apropierea orașului va influența pozitiv flora și fauna și va constitui o nouă oază de recreere.

Ca urmare a unor reduceri substanțiale a suprafeței parcurilor în România, prin OUG nr. 114/2007 s-au luat măsuri pentru interzicerea desființării zonelor verzi din orașe, ordonanța menționând faptul că „autoritățile administrației publice locale au obligația de a asigura din terenul intravilan o suprafață de spațiu verde de minimum 20 m²/locuitor, până la data de 31 decembrie 2010, și de minimum 26 m²/locuitor, până la data de 31 decembrie 2013 (art. II, alineatul (1))”.

Evoluția spațiilor verzi în Timișoara (2008-2013)

În conformitate cu Legea nr. 24/2007 privind reglementarea și administrarea spațiilor verzi din intravilanul localităților, ART. 10

(1) Municipiile de rang zero și unu au obligația să efectueze, până la data de 1 ianuarie 2011, auditul suprafeței, calității și accesibilității spațiilor verzi, urmat de elaborarea unei strategii și a unui plan de acțiune privind conservarea și dezvoltarea rețelei de spații verzi.

(2) Strategia privind conservarea și dezvoltarea rețelei de spații verzi are în vedere distribuția echilibrată a acestora în raport cu specificul unității teritoriale de referință, precum și crearea de spații verzi prin transformarea terenurilor neproductive, a altor categorii de terenuri și prin aplicarea de metode alternative.

Timișoara a elaborat „Strategia dezvoltării spațiilor verzi a Municipiului Timișoara 2010-2020” aprobată prin Hotărârea Consiliului Local al Municipiului Timișoara nr. 62/2012.

În anul 1986 a fost amenajată Grădina Botanică din Timișoara. Pentru înființarea unei grădini botanice în România, în acea perioadă, era necesar un decret guvernamental, act pe care Timișoara nu ar fi primit-o niciodată. Pentru evitarea acestei situații, edilii Timișoarei de la acea vreme, i-au dat numele de Parcul Botanic. În corespondența și Cataloagele de schimburi de semințe cu grădini botanice din țară și din lume era menționată Grădina Botanică din Timișoara și nu Parcul Botanic.

Conform HCL nr. 493/18.12.2007 privind „Lista cu denumirile unor parcuri, scuaruri și locuri de joacă pentru copii, din Municipiul Timișoara” Parcul Botanic a fost denumit Grădină Botanică.

Până în anul 2009, Parcul Botanic Timișoara a avut statut de rezervație științifică botanică. Statutul de arie protejată a fost retras conform HCJ nr. 69/2009.

În perioada 2008-2013 s-au amenajat pe terenuri virane și s-au modernizat 23 de parcuri și scuaruri.

S-a început cu modernizarea Parcului Adolescenților, sponsorizat de către Petrom prin Programul „Parcurile Viitorului”, din cartierul Giroc. Modernizarea a constat în redesenarea aleilor, amenajarea unui lac artificial cu jocuri de apă, amenajarea unui teren de minifotbal, amplasarea mai

multor echipamente de joacă la locul de joacă, instalarea unui sistem de irigare performant, plantarea de material dendrologic valoros din punct de vedere estetic etc.

S-au amenajat pe foste terenuri virane sau foste rampe de gunoi clandestine, mai multe parcuri și scuaruri: Parcul Uzinei, Parcul Zurich, Scuarul de pe strada Macilor, Scuarul de pe Bulevardul Cetății, Scuarul de pe strada Pompiliu Ștefu, Scuarul din Steaua, Scuarul Arcidava, Scuarul Cugir și Scuarul cu loc de joacă de pe strada Intrarea Iorgovanului nr. 1.

S-au modernizat parcuri și scuaruri din zona centrală a municipiului dar și din celelalte cartiere: Parcul Rozelor, Parcul Poporului (Coronini), Parcul Carmen Sylva, Parcul Copiilor „Ion Creangă”, Parcul Bucovina, Parcul Bihor (Karlsruhe), Parcul Clăbucet, Parcul Soarelui, Scuarul Arhanghelii Mihail și Gavril, Scuarul Păun Pincio, Scuarul Dacia, Scuarul Vidraru și Scuarul Piața Eforie.

Toate parcurile și scuarurile au fost dotate cu sisteme de irigare computerizate, materialul dendrologic plantat este format din specii adaptate climatului submediteranean al Polului de creștere Timișoara.

Parcul Rozelor a fost modernizat prin finanțare nerambursabilă prin Programul Operațional Regional Regio 2007-2013 – AXA 1. Prin lucrările de modernizare s-a îmbogățit colecția de trandafiri cu 900 de soiuri și varietăți, existând la această dată în colecție peste 1100 de soiuri, au fost înlocuite pergolele cu unele identice din lemn pluristratificat, s-au montat bănci și coșuri de gunoi cu design corespunzător stilului parcului, s-a instalat un sistem de irigare prin aspersie și prin picurare, s-au montat corpuri de iluminat fotovoltaice, s-au placat aleile din interiorul colecției cu piatră naturală, iar cele accidental carosabile au fost amenajate cu pavele și s-a refăcut gardul împrejmuitoare.

Pe lângă aceste modernizări și amenajări de parcuri și scuaruri, s-a mai plantat material dendrologic, în special arbori, pe aliniamentele stradale și în careurile de blocuri:

Nr. Crt.	PLANTĂRI	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1	Arbori	1143	15480	6561	1345	2409	1501
2	Arbuști	1788	17026	21893	4461	4711	7322
3	Gard viu	1040	72382	71400	70509	65201	86810
4	Trandafiri	2552	8475	16054	13395	2071	1508

Sursa Serviciul Spații Verzi și Locuri de Joacă – Direcția de Mediu – Primăria Municipiului Timișoara

În afară de plantările din aliniamentele stradale și din careurile de blocuri, în fiecare an s-a repartizat material dendrologic (arbori, arbuști, gard viu și trandafiri) la asociațiile de proprietari, școli și grădinițe.

Annual s-au defrișat arborii care prezentau pericol de prăbușire, arbori bolnavi din punct de vedere fitosanitar sau uscați, s-au efectuat tăieri de corecție la arborii a căror coroană afecta gospodăria aeriană și s-au efectuat tăieri de reducere a coroanei și de regenerare în special la plopii ce prezentau pericol de prăbușire aflați pe domeniul public. Durata de viață a unui plop este de 30-40 de ani, plopii din Timișoara depășesc această vârstă, devenind periculoși.

Defrișări de arbori

Nr. Crt.	DEFRIȘĂRI	2007	2008	2009	2010	2011	2012
1	Arbori	907	3513	880	1280	1434	1484

Sursa Serviciul Spații Verzi și Locuri de Joacă – Direcția de Mediu – Primăria Municipiului Timișoara

Suprafața de spații verzi a municipiului Timișoara în 2013 este de 477,51 ha inclusiv Perdeaua Forestieră de protecție în suprafață de 26 ha ale Primăriei Municipiului Timișoara (18 ha amplasate în partea de NV, între Calea Torontalului și strada Ovidiu Balea și 8 ha în zona Ciarda Roșie) și 7 ha ale Universității de Științe Agricole și Medicină Veterinară a Banatului, la care se adaugă cele 722 ha ale Pădurii Verzi (din care în proprietatea municipiului Timișoara 50,70 ha), ceea ce înseamnă **37,57 mp/locuitor**, calculată la o populație de 319.279 locuitori, peste normele Uniunii Europene (26 mp/loc.).

Pe categorii de spații verzi situația comparativă între anul 2007 și 2013 este următoarea:

Tipuri	Suprafață (ha)		Mp/loc	
	2007	2013	2007 315.000 locuitori	2013 319.279 locuitori
Parcuri	87,59	92,21	2,78	2,89
Scuaruri	12,97	16,35	0,42	0,52
Spații verzi zone stradale și blocuri	328,58	335,95	10,44	10,53
Perdea forestieră	25,00	33,00	0,80	1,04
Pădurea Verde	50,70	722	1,61	22,62
TOTAL	504,84	1199,51	16,05	37,60

Sursa Serviciul Spații Verzi și Locuri de Joacă – Direcția de Mediu – Primăria Municipiului Timișoara

Odată cu elaborarea Strategiei privind Schimbările Climatice, la finele anului 2009, au rezultat o serie de măsuri realizabile pe termen mediu și lung privind combaterea și adaptarea la efectele Schimbărilor Climatice. Prezentăm mai jos – sectorial – principalele măsuri:

Sector transport

1. Crearea de noi piste pentru biciclete (creșterea lungimii pistelor pentru biciclete până la 90 km. în următorii 3 ani) și interconectarea celor existente la nivelul municipiului și ariei metropolitane
2. Extinderea liniilor de transport public în zona metropolitană
3. Utilizarea biocombustibilului la autobuze. Implementarea cel puțin a unei linii de transport în comun dedicat unor astfel de autobuze
4. Restricționarea accesului în zona centrală a municipiului Timișoara
5. Crearea unor parcări la limita orașului și interconectarea acestora la transportul public în oraș (Park&Ride)
6. Realizarea a 3 parcări subterane
7. Crearea de parcări ecologice
8. Realizare inel 4 de circulație

Sector energetic

1. Continuarea programului de eficientizare energetică a clădirilor la nivel local, prin planuri și programe de accesare fonduri de la nivel național
2. Scutire la plata impozitului pe clădiri în cazul unor investiții de eficientizare energetică realizate de persoanele fizice prin montarea de panouri solare/fotovoltaice sau izolare a clădirilor proprietate personală
3. Implementarea instalației de cogenerare, prin utilizarea deșeurilor de biomasă și nămol de la stația de epurare în vederea asigurării a 10 % din necesarul de agent termic și apă caldă la nivelul municipiului Timișoara
4. Reducerea pierderilor prin reabilitarea rețelelor de distribuție a agentului termic și apă caldă către zonele rezidențiale (înlocuire conducte vechi și izolarea acestora)
5. Realizarea instalațiilor de desulfurare și denoxare la unitățile mari de ardere
6. Încurajarea consumului de agent termic generat la nivel centralizat în detrimentul centralelor individuale de producere energie termică
7. Propunerea unor zone destinate dezvoltării urbane pe sistemul Green sector- Green vilage în zona habitațională individuală

Sector instituțional

1. Programe de comunicare și mediatizare a planului de acțiuni, realizate de echipele Direcției de Mediu și Direcției de Comunicare din cadrul Primăriei Municipiului Timișoara în vederea conștientizării cetățenilor (minim 3 programe / an)

2. Întărirea capacității administrative prin implementarea unui sistem de management de mediu la nivelul Primăriei Municipiului Timișoara
3. Implementarea unor noi programe la nivelul unităților școlare pe problematici de mediu
4. Eficientizarea iluminatului public prin înlocuirea becurilor normale cu becuri ecologice și economice, cu consum mai mic de energie (înlocuire în procent de 10% pe an)
5. Încurajarea achizițiilor verzi la nivelul Primăriei Municipiului Timișoara și a serviciilor publice din subordinea Consiliului Local al Municipiului Timișoara

Gestiunea deșeurilor

1. Realizarea și punerea în funcțiune a stației de sortare a deșeurilor municipale
2. Creșterea cantității de deșeuri reciclabile colectate la nivelul sectorului rezidențial
3. Reanalizarea soluției propuse prin S.F. privind realizarea Stației de compostare a deșeurilor vegetale, în vederea captării biogazului
4. Închiderea și capsularea gropii de gunoi de la Parța – Șag și implementarea sistemului de captare a metanului; evaluarea reutilizării metanului captat;

Sector spații verzi

1. Implementarea conceptului și tehnologiei de realizare a acoperișurilor și zidurilor verzi, la actualele clădiri sau la noile construcții, dictate prin documentațiile de urbanism
2. Creșterea suprafețelor de spații verzi la nivelul municipiului Timișoara pentru atingerea țintei de 26 m²/locuitor
3. Mărirea suprafeței perdelei forestiere de protecție, completarea acestei pe partea de S-E a municipiului și îmbunătățirea compoziției dendrologice (genofondului)
4. Transformarea Pădurii Verzi (partea vis a vis de Clinica de Cardiologie) în Pădure – Parc și loc de recreere prin amenajarea accesului pietonal, velo și realizarea unui traseu ecologic
5. Plantarea în aliniamentele stradale a unor specii de arbori rezistente la noxe și secetă

În anul 2010 a fost elaborat studiul de fundamentare „Cadrul natural și peisagistic al municipiului Timișoara”, aprobat prin HCL nr. 124/2010. Studiul a fost realizat pe baza studiilor de cercetare, lucrări științifice și colaborări cu lumea academică a orașului ce s-au desfășurat pe parcursul a mai multor ani, dar și cu întâlniri și schimburi de idei cu parteneri din străinătate. Cu date și informații în premieră, cu propuneri și idei novatoare „Cadrul natural și peisagistic al municipiului Timișoara” depășește cadrul unui studiu de fundamentare, fiind un document valoros, o bază de date științifice utilă pentru toți „actorii” și nu numai, implicați în procesul dezvoltării durabile a Polului de Creștere Timișoara.

Un an mai târziu a fost întocmită „Strategia dezvoltării spațiilor verzi a municipiului Timișoara 2010 2020” aprobată prin HCL nr. 62/2012, prin care se reglementează amenajarea spațiilor verzi de pe aliniamentele stradale, în funcție de lățimea spațiului verde:

- lățimea spațiului verde de 0,40 – 1,00 m: se va planta cu plante anuale, perene și arbuști. Pe spațiile cu lățimea de 0,40 m, de asemenea se vor planta cu arbori cu balot, cu coroană formată la înălțimea care să nu incomodeze gospodăria aeriană, distanța dintre arbori de 4 m. Între arbori se vor planta arbuști pentru gard viu formându-se astfel o perdea de protecție ce oprește praful și gazele de eșapament, unde lățimea o permite se vor planta și plante floricole anuale și perene.
- la sistematizarea străzilor se va renunța la amenajarea de spațiu verde cu lățimea mai mică de 1,00 m, urmând ca noua amenajare să prezinte alveole pentru plantări de arbori din 4 în 4 m cu dimensiunile 120/120/100 cm. Se vor amenaja „insule” de spațiu verde cu lățimea de 3,00-4,00 m în care se va planta un grup de arbori cu arbuști aranjați piramidal, creând un joc de forme și culori.
- lățimea spațiului verde de 1,00 – 3,00 m: se va planta cu arbori cu balot, cu coroană formată la înălțimea care să nu incomodeze gospodăria aeriană înspre șosea, distanța dintre arbori de 4 m. În plan secund se vor planta arbuști pentru gard viu, iar înspre trotuar se vor planta și plante floricole anuale și perene sau trandafiri de talie mare. O astfel de amenajare va aranja vegetația în trepte: arbori – arbuști – plante floricole.

Conform OUG nr. 114/2007 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 195/2005 privind protecția mediului, art. II alin. (1) “Autoritățile administrației publice

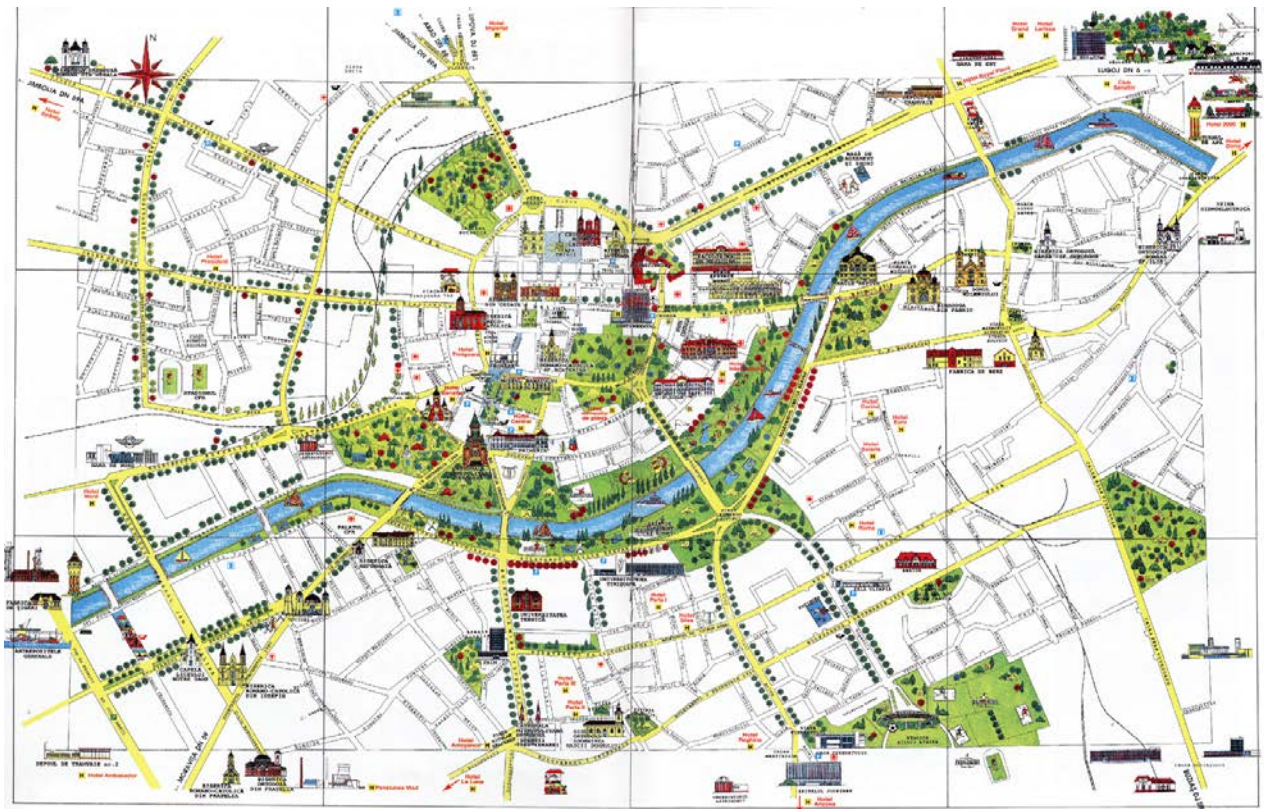
locale au obligația de a asigura din terenul intravilan o suprafață de spațiu verde de minimum 20 mp/locuitor, până la data de 31 decembrie 2010, și de minimum 26 mp/locuitor, până la data de 31 decembrie 2013.”

În afară de Municipiul Timișoara, doar Comuna Dudeștii Noi are suprafața de spații verzi de 26,13 mp/locuitor, conform prevederilor OUG nr. 114/2007.

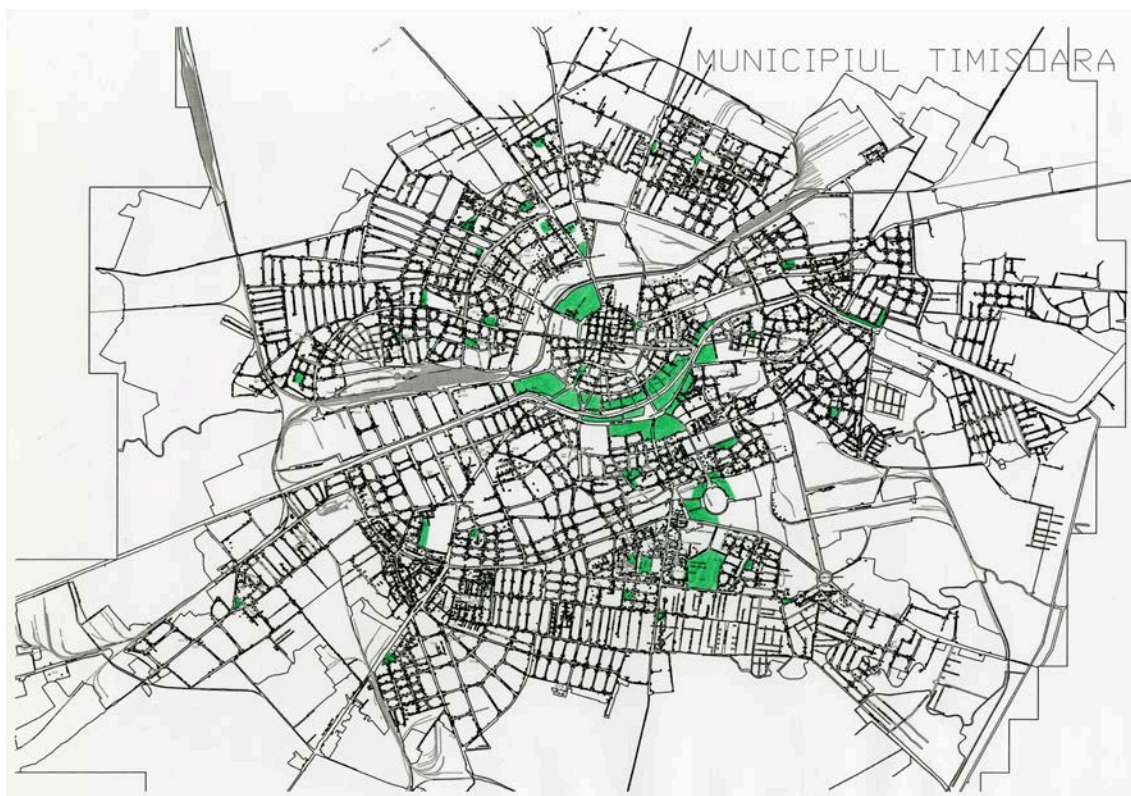
Din nefericire o situație corectă și actuală privind situația spațiilor verzi din localitățile Polului de creștere Timișoara există doar pentru municipiu.

În calculul suprafeței spațiilor verzi dintr-o localitate intră: parcurile, scuarurile, aliniamentele stradale, perdelele de protecție forestieră, păduri-parc, ce se găsesc pe teritoriul administrativ al localității. În calculul suprafeței spațiilor verzi nu intră terenurile agricole, pășunile, pajiștile sau orice altă formă de teren aflată în circuitul agricol.

Chiar dacă nu sunt date exacte privind suprafața spațiilor verzi de la comunele din Polul de creștere Timișoara, trebuie ținut cont de faptul că sunt localități amplasate la șes, având un spațiu verde generos de la trotuar și până la șosea, de o parte și de alta a șoselei, cu o lățime ce variază de la 10 m la 15 m (pe o parte) pe strada principală și până la 6 m pe străzile secundare. Spațiile verzi din comune nu sunt reprezentate de parcuri sau scuaruri, acestea existând de regulă în fața sau în spatele bisericilor.

Parcurile istorice din Timișoara și parcurile istorice

Parcurile și scuarurile Timișoarei

2.4. Infrastructura socială și locuințele

2.4.1 Infrastructuri pentru educație, sănătate și asistență socială

A. ÎNVĂȚĂMÂNTUL

Educația se înscrie între serviciile bine reprezentate în arealul polului de creștere.

În deplină corelație cu conținutul social al arealului PCT și cu tradiția, învățământul preuniversitar se desfășoară în limba română în proporție de 94,62%, dar și în limbile maghiară - în proporție de 1,48%, germană - în proporție de 3,38% - și în limba sârbă - în proporție de 0,52%. Predomină învățământul de stat, învățământul privat fiind modest reprezentat, concentrând doar 7,06% din totalul populației școlare. Situația este, însă, diferențiată la nivelul ciclurilor de învățământ: astfel, în unități private învață 8,52% din totalul elevilor preșcolari, 0,97% din totalul elevilor din clasele I-VIII, respectiv 6,36% din cel al liceenilor, dar și 51,86% din elevii școlilor postliceale, ceea ce relevă capacitatea învățământului particular de a răspunde mai bine nevoilor de calificare definite de cererea de pe piața muncii.

Municipiul Timișoara dispune de 134 de unități școlare. În condițiile în care mai sunt clase cu program după-amiaza și se continuă aplicarea organizării clasei zero în cadrul unităților de învățământ, spațiile nu sunt corespunzătoare ca număr, atât în raport cu necesitățile prezente, cât și cu cele de perspectivă.

Indicatori ai învățământului preuniversitar în Municipiul Timișoara, pentru anul școlar 2013/2014

Forma de învățământ	Nr. unități școlare	Nr. elevi/preșcolari	Nr. cadre didactice
Învățământ preșcolar de stat	51	7.814	548
Învățământ preșcolar particular	15	727	63

Învățământ primar și gimnazial de stat	18	19.703	1.347
Învățământ primar și gimnazial particular	3	192	20
Învățământ liceal de stat	32	15.814	1.124
Învățământ liceal particular	5	1.074	59
Învățământ postliceal de stat	- *	1.452	- *
Învățământ postliceal particular	4	1.564	37
Învățământ profesional	- *	342	- *
Învățământ special	6	1.750	458
Total învățământ de stat	107	46.875	3.477
Total învățământ particular	27	3.557	179
TOTAL	134	50.432	3.656

* învățământul profesional și cel postliceal se organizează în unitățile școlare liceale

Sursa: Inspectoratul Școlar Județean Timiș

Indicatorul mediu privind numărul de copii corespunzător unui cadru didactic ilustrează o situație bună, în context național, pentru învățământul organizat în Municipiul Timișoara, fiind de 14,34 copii/cadru didactic, inferior mediei naționale, de 15,02 copii/cadru didactic, însă superior indicatorului Uniunii Europene, de 12,4 copii/cadru didactic.

Valorile sunt ușor diferite, în funcție de ciclul de învățământ.

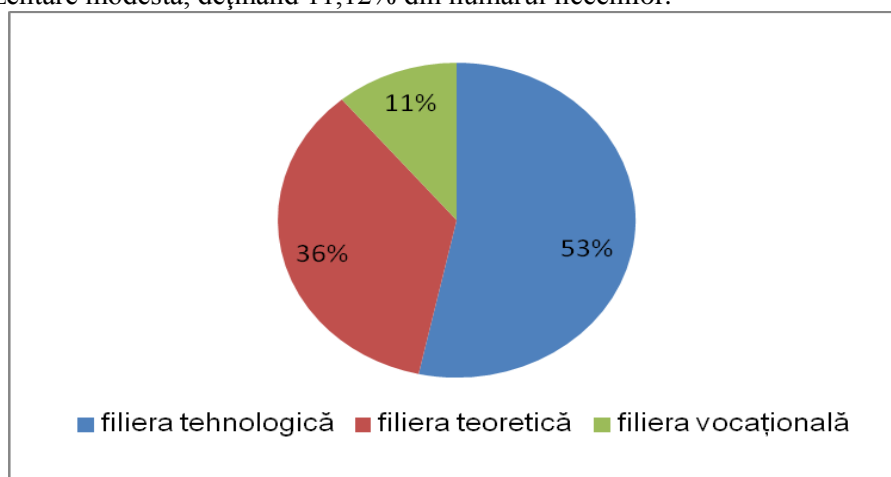
Numărul de copii per cadru didactic (2013)

Ciclul de învățământ	Municipiul Timișoara	România	Uniunea Europeană
preșcolar	13,97	16,57	14,1
primar și gimnazial	14,55	14,10	11,3
liceal și profesional	14,56	14,57	12,7
total învățământ preuniversitar	14,34	15,02	12,4

sursa datelor: INSSE, Eurostat - date calculate

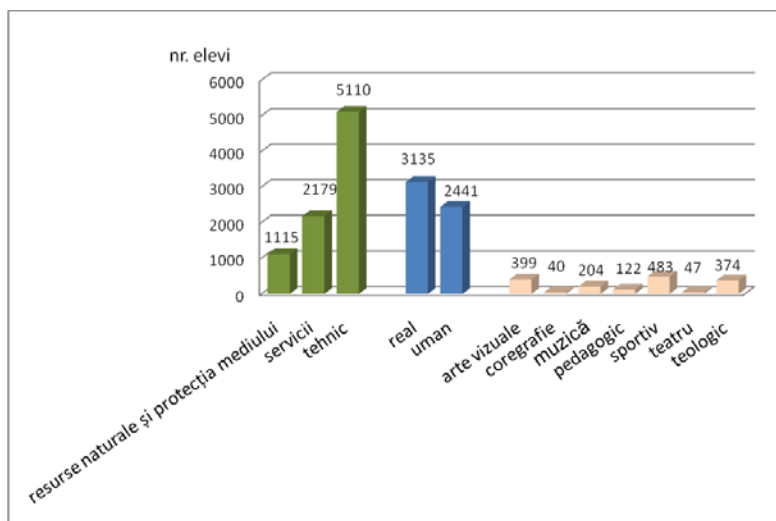
Învățământul liceal din Municipiul Timișoara școlarizează 64,41% din totalul liceenilor din județul Timiș și oferă întreaga paletă de filiere: teoretică, vocațională și tehnologică, fiind foarte diversificat și în privința profilelor (real, uman, tehnic, servicii, resurse naturale și protecția mediului, sportiv, teologic, muzică, coregrafie, teatru, arte vizuale, pedagogic).

Cea mai mare pondere o deține filiera tehnologică - 53,53% din numărul liceenilor, în anul școlar 2013-2014, urmată de filiera teoretică - 35,45% din liceeni, în vreme ce filiera vocațională are o reprezentare modestă, deținând 11,12% din numărul liceenilor.

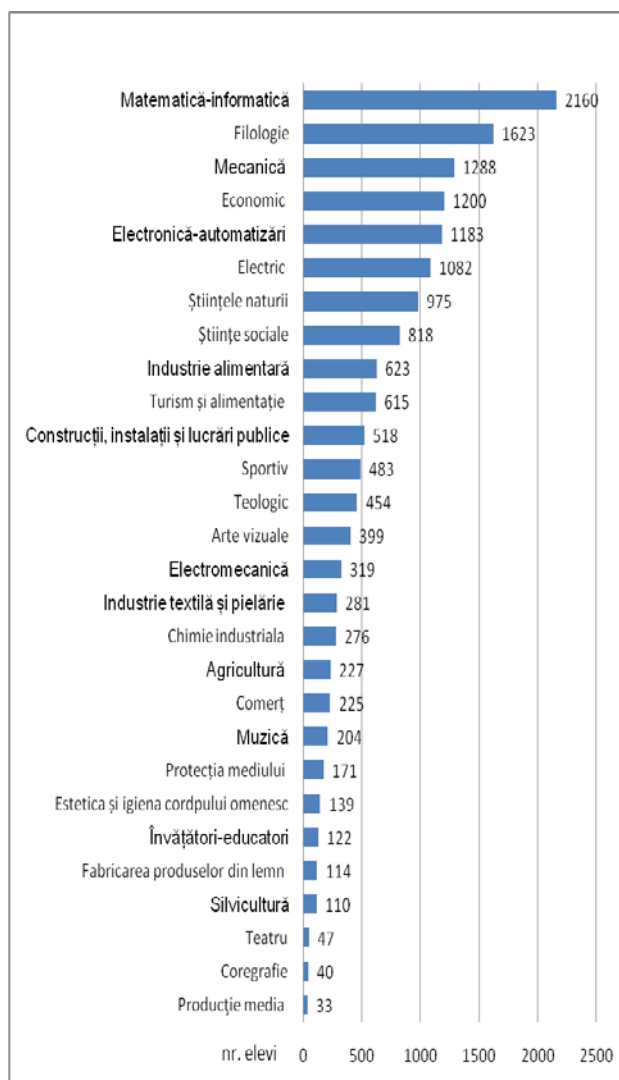
Structura pe filiere a elevilor înscriși la liceele din Municipiul Timișoara, în anul școlar 2013-2014

La nivel de profile, se observă o predominare a profilului tehnic, ce deține 32,49% din elevii înscriși la liceu în anul 2013-2014, urmat de profilul real (19,94%), profilul uman (15,52%) și cel de servicii (13,85%).

Structura pe profile a elevilor înscriși în liceele din Municipiul Timișoara, în anul școlar 2013-2014

La nivelul domeniilor, ierarhia relevă preponderența domeniului matematică-informatică, urmat de filologie și mecanică.

Ierarhia domeniilor/specializărilor elevilor înscriși în liceele din Municipiul Timișoara, în anul școlar 2013-2014

Planul de școlarizare pentru toate aceste filiere și profile e stabilește în urma unei dezbateri a mai multor parteneri sociali ² - Inspectoratul Școlar Județean, autoritățile locale, reprezentanții părinților, ai agenților economici - cu scopul asigurării corelației dintre învățământul liceal și evoluția mediului economic, respectiv a pregătirii resurselor umane corespunzătoare.

Pe raza Municipiului Timișoara se organizează, de asemenea:

- învățământul profesional pe următoarele domenii: electronică și automatizări; turism și alimentație; construcții, instalații și lucrări publice; electric; industrie alimentară; industrie textilă și pielărie;

- învățământul de maiștri, pentru domeniile: energetic și transporturi;

- învățământ postliceal, pentru domeniile: agricultură; electronică și automatizări; economic; informatică; transporturi; turism și alimentație.

Zona de influență a Municipiului Timișoara deține o rețea dezvoltată de unități de învățământ.

Rețeaua școlară, populația școlară și personalul didactic din comunele zonei de influență a Municipiului Timișoara (2012/2013)

Comuna		Unități de învățământ	Nr. copii	Nr. cadre didactice	Nr. elevi/cadru didactic
BECICHERECU MIC	preșcolar	1	69	5	13,8
	primar	1	104	5	20,8
	gimnazial	1	111	12	9,25
BUCOVĂȚ	preșcolar	1	47	2	23,5
	primar		102	10	8,5
	gimnazial				
DUDEȘTII NOI	preșcolar	1	80	5	16
	primar		187	5	37,4
	gimnazial		131	11	11,91
DUMBRĂVIȚA	preșcolar	3	264	18	14,67
	primar	1	450	33	13,64
	gimnazial	1			
GIRAMATA	preșcolar	1	151	8	18,88
	primar		452	36	12,56
	gimnazial				
GIROC	preșcolar	2	446	25	17,84
	primar	2	358	25	14,32
	gimnazial	2			
	liceal	1	21	13	1,62
GHIRODA	preșcolar	4	149	8	18,63
	primar	2	127	7	18,15
	gimnazial	1	80	14	5,72

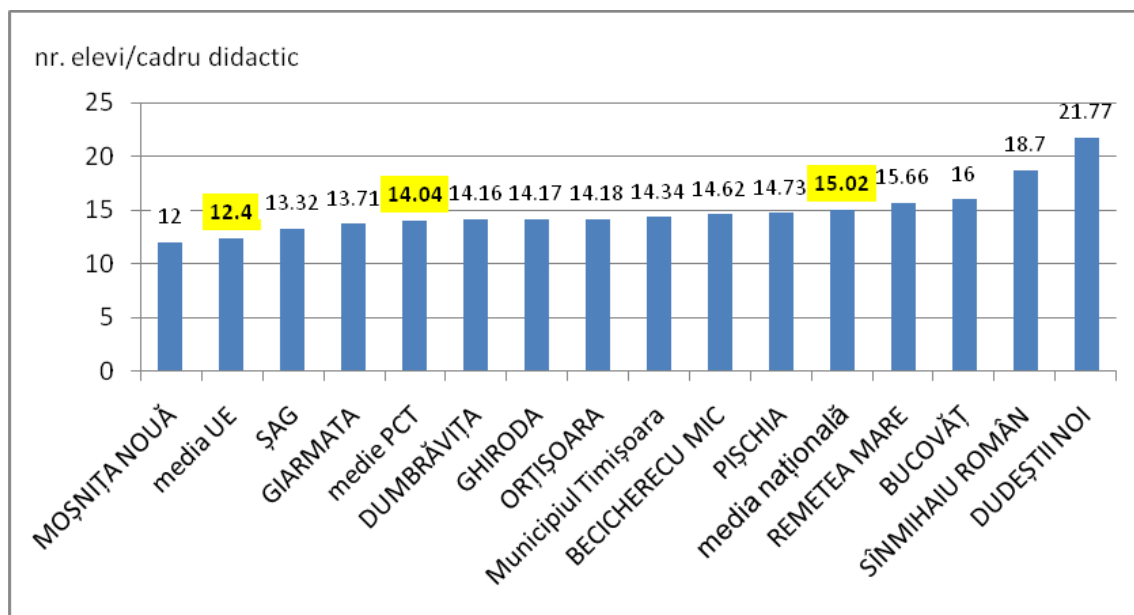
² CLDPS - Comitetul Local de Dezvoltare a Parteneriatului Social, care actualizează anual Planul Local de Acțiune pentru Învățământ. Cadrul de referință pentru prognoza ofertei de formare îl constituie mecanismul regional de planificare a formării profesionale, prin documentul PRAI – Plan Regional de Acțiune pentru Învățământ. Acest document este gestionat de către CRIO Vest – Consorțiul Regional pentru Învățământ și Ocupare

MOȘNIȚA NOUĂ	preșcolar	1	189	12	15,75
	primar		338	41	8,25
	gimnazial				
ORTIȘOARA	preșcolar	4	149	7	21,29
	primar	4	233	11	21,19
	gimnazial	1	188	19	14,21
	liceu	1	82		
PIȘCHIA	preșcolar	1	96	5	19,2
	primar		236	23	10,26
	gimnazial				
REMETEA MARE	preșcolar	2	77	4	19,25
	primar	2	95	6	15,84
	gimnazial	1	107	9	11,89
SĂCĂLAZ	preșcolar	3	205	5	41
	primar	3	337	15	22,47
	gimnazial	3	278	35	7,95
ȘÎNMIHAIU ROMÂN	preșcolar	3	152	6	25,34
	primar	1	229	12	19,09
	gimnazial	2	175	15	11,67
ȘAG	preșcolar	1	80	5	16
	primar	1	170	16	10,63
	gimnazial				
TOTAL		59	6.142	447	13,74

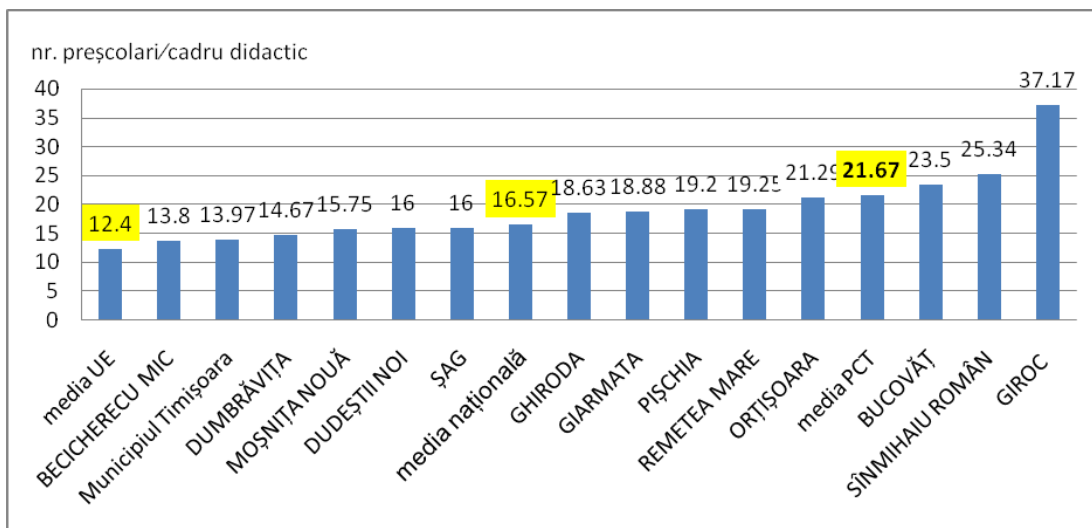
Sursa datelor: Primăriile comunelor din zona de influență a Municipiului Timișoara, Direcția Regională de Statistică, date prelucrate

Numărul mediu de elevi corespunzător unui cadru didactic este, în zona de influență a Municipiului Timișoara, de 13,74 elevi/cadru, mai mic cu 4% în comparație cu valoarea corespunzătoare orașului, respectiv cu 8% față de cea de la nivel național, însă mai mare cu 12% mai mare decât la nivel european.

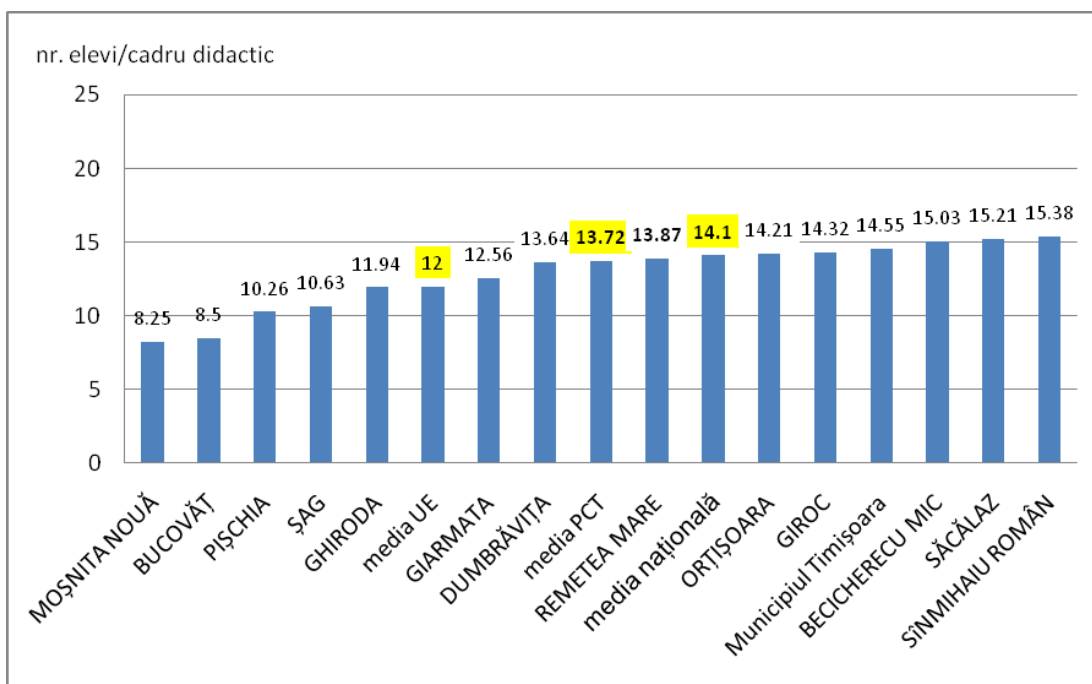
Situație este, însă, foarte nuanțată în funcție de ciclurile de învățământ și diferită de la o comună la alta.

Numărul mediu de elevi și preșcolari per cadru didactic în localitățile componente ale Polului de creștere Timișoara, raportat la media națională și cea europeană (2013)

Numărul mediu de preșcolari per cadru didactic în localitățile componente ale Polului de Creștere Timișoara, raportat la media națională și cea europeană (2013)

Numărul mediu de elevi din învățământul primar și gimnazial per cadru didactic, în localitățile componente ale Polului de Creștere Timișoara, raportat la media națională și cea europeană (2013)

Analiza numărului mediu de elevi per cadru didactic, de la nivel de comune, evidențiază valori ridicate în două situații:

- în comunele din apropierea orașului, care au înregistrat un flux important de familii tinere cu copii mici, ceea ce a determinat creșterea presiunii asupra unităților de învățământ; în funcție de data mai recentă sau mai îndepărtată a vârfului de intensitate a fluxului demografic, presiunea se resimte asupra învățământului preșcolar (Giroc – cu 37,4 preșcolari la un cadru didactic; Săcălaz - cu 41 preșcolari per cadru didactic, Sînmihaiu Român – cu 25,34 preșcolari/cadru didactic), respectiv asupra învățământului primar (Dudeștii Noi – cu 37,4 elevi/cadru didactic).

- în comunele situate la distanțe mai mari de oraș și care înregistrează deficit de personal calificat, în contextul restructurării și constrângerilor financiare cu care se confruntă sistemul de

învățământ, trecut recent în administrarea autorităților locale (Bucovăț - 23,5 preșcolari/cadru didactic; Remetea Mare – 19,25 preșcolari/cadru didactic).

Analiza încărcăturii de elevi per cadru didactic, **pe cicluri de învățământ** evidențiază, pentru comunele din zona de influență a Municipiului Timișoara, situația critică a învățământului preșcolar.

Astfel, numărul mediu de preșcolari per cadru didactic este de 21,67: mai mare cu cca. 20% față de oraș, cu 30%, față de nivelul național, respectiv cu 42% mai mare față de nivelul european.

Marea majoritate a comunelor (92%) prezintă un număr de preșcolari per cadru didactic mai mare decât cel corespunzător orașului, iar în 61% din comune numărul de preșcolari per cadru didactic este mai mare decât cel de la nivel național.

Valori superioare mediei Polului de creștere Timișoara sunt corelate – așa cum s-a explicat mai sus - fie cu fluxuri demografice recente de familii tinere cu copii mici, fie cu situația de deficit și restructurare a sistemului.

Învățământul primar și cel gimnazial se află într-o situație mai favorabilă, întrucât înregistrează un număr de 12,88 elevi per cadru didactic, cu 16% mai mic în raport cu orașul și 8% mai mic în raport cu nivelul național, fiind cu doar 7% mai mare față de nivelul european.

În general, se constată că pe măsură ce vârsta școlară crește, efectivele de elevi din comune scad (cu rare excepții) (Tabelul....), ca rezultat cumulat a trei categorii de factori:

- o dinamică naturală atenuată în ultimul interval;
- fluxurile demografice de dată recentă se repercutează mai puțin la generațiile școlare avansate;
- o parte din elevii de vârstă școlară mai mare sunt înscriși la școlile din oraș, fapt ce se explică prin *neîncrederea* părinților fie în nivelul de pregătire al cadrelor didactice din comunele periurbane, fie în gradul de dotare a unor școli, respectiv în calitatea mediului educogen în ansamblu.

Gradul de dotare și starea fizică a unităților de învățământ sunt foarte diferențiate la nivelul PCT.

În Municipiul Timișoara, numărul mediu de computere per elev este de 11,33, toate computerele fiind conectate la internet. 92,53% din școli dețin laboratoare de fizică, 83,58%, laboratoare de chimie și 85,07%, laboratoare de biologie. Toate unitățile de învățământ au bibliotecă.

În unitățile școlare din zona de influență a Municipiului Timișoara, numărul mediu de elevi per computer este de 9,90; toate computerele sunt conectate la internet. Dotarea în privința laboratoarelor de științe este deficitară. Astfel, doar 25% din școli dețin laboratoare de fizică, chimie și biologie. 51,73% din unitățile școlare au bibliotecă.

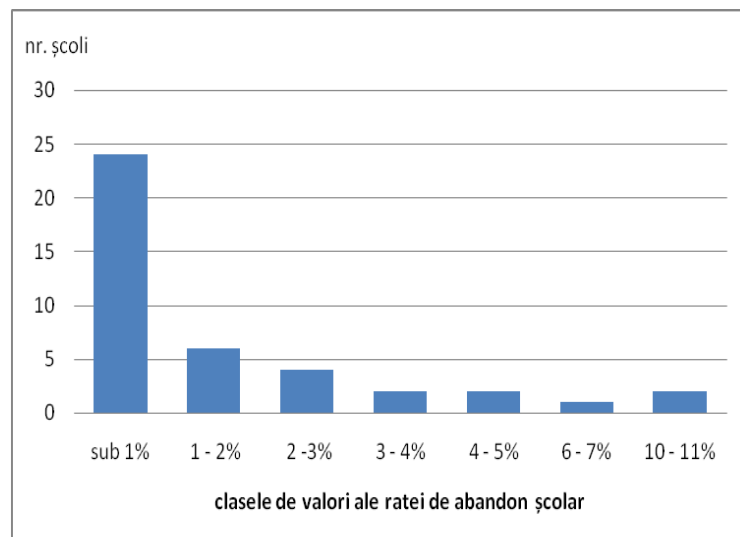
20 de clădiri ale unităților de învățământ din Municipiul Timișoara necesită reparații (19,6% din total), o situație similară cu cea din comunele zonei de influență, unde 6 din unități (20% din total) necesită reparații (Dudeștii Noi, Moșnița Nouă, Albina, Orțișoara, Remetea mare, Șag), 3 necesită extinderi pentru laboratoare și clasa zero (Șag, Remetea Mare, Bucovăț).

Învățământul organizat în ansamblul Polului de creștere Timișoara se caracterizează prin *pluralism*, 2,4% din numărul de elevi ai orașului Timișoara beneficiază de sisteme de pedagogie alternativă, cum sunt: Waldorf, Step by Step, Freinet, Montessori.

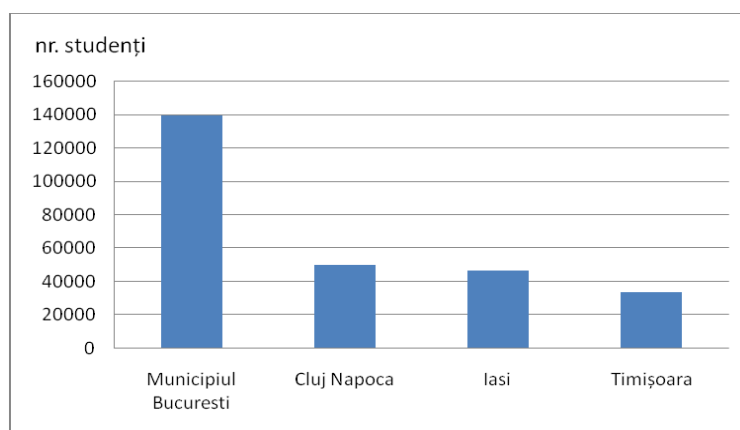
Atenția față de nevoile beneficiarilor – elevi și părinți - se concretizează în organizarea de programe de sprijin de tipul *Școală după școală* sau de tipul *before school*, pentru circa 3,5% din elevii orașului, iar interesul pentru alinierea la nivelul european se concretizează în derularea de programe educaționale internaționale: 34, la nivelul anului 2013.

Polul de creștere Timișoara deține licee și școli ce exercită o atracție care depășește aria polului de creștere, urmare a rezultatelor foarte bune obținute în mod constant la concursurile școlare naționale și internaționale. În același timp, rezultatele modeste, cu rate de promovabilitate sub media națională, obținute în ultimii ani la examenele naționale atestă riscul unei polarizări a calității învățământului, o mare parte din elevi având rezultate slabe și submediiore la învățătură.

Abandonul școlar este la un nivel insignifiant pe ansamblul unităților școlare, cu o rată de 0,65% din totalul elevilor înscriși în anul școlar 2013-2014 (raportat la media națională de 17%). 24 de școli înregistrează rate subunitare de abandon școlar, doar două școli prezintă valori de peste 10%.

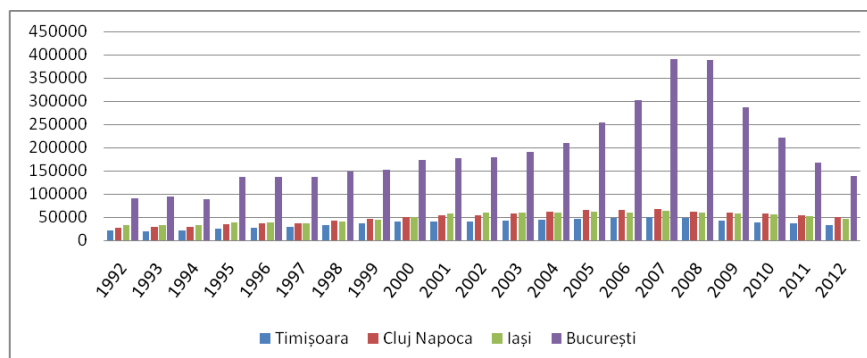
Distribuția pe intervale a școlilor PCT, după valorile ratei de abandon școlar în anul 2013-2014 **Învățământul universitar** reprezintă un domeniu definitoriu al Municipiului Timișoara, al 4-lea centru universitar din România, ca număr de studenți.

Poziția Municipiului Timișoara în cadrul celor mai mari centre universitare ale țării (2012) (sursa datelor: INSSE)

Timișoara și-a menținut poziția în ierarhia centrelor universitare naționale în ultimii 20 de ani, cunoscând o evoluție similară celorlalte centre și aproape dublându-și numărul de studenți.

Începând cu anul 2007, toate centrele universitare au cunoscut o reducere însemnată a numărului de studenți, ca impact cumulativ al evoluției demografice, concurenței centrelor universitare europene și situației economico-sociale dificile.

Evoluția numărului de studenți din Timișoara, în context național (sursa datelor: INSSE)

În Timișoara funcționează 8 instituții de învățământ superior, din care 4 de stat și 4 private.

**Unitățile de învățământ superior din Municipiul Timișoara în
anul universitar 2013/2014**

Nr. crt.	Denumirea Universității	Forma de învățământ stat/particular	Număr facultăți	Număr total studenți	% din nr. total de studenți	Număr cadre didactice
1.	Universitatea „Politehnica” din Timișoara	stat	10	12.591	29,71 %	683
2.	Universitatea de Vest din Timișoara	stat	11	14.853	35,05 %	706
3.	Universitatea de Medicină și Farmacie „Victor Babeș”	stat	3	6.675	15,75 %	688
4.	Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară a Banatului „Regele Mihai I al României”	stat	6	4.997	11,79 %	328
5.	Universitatea „Mihai Eminescu”	particular	2	117	0,28 %	12
6.	Universitatea „Tibiscus”	particular	5	1.242	2,94 %	69
7.	Universitatea „Ioan Slavici”	particular	2	1.373	3,24 %	54
8.	Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” - Facultatea de Management Turistic și Comercial	particular	1	526	1,24 %	13
	TOTAL	-	40	42.374	100 %	2.553

Sursa: date furnizate de instituțiile de învățământ superior

Conform clasificării universităților, realizate de Asociația Universităților Europene, pe baza datelor raportate de instituțiile de învățământ superior acreditate din sistemul național de învățământ, Timișoara deține:

- o universitate de *cercetare avansată și educație*: Universitatea „Politehnica” din Timișoara;
- 3 universități de *educație și cercetare științifică*: Universitatea de Vest din Timișoara, Universitatea de Medicină și Farmacie „Victor Babeș” și Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară a Banatului „Regele Mihai I al României”;
- două universități *centrate pe educație*: Universitatea „Tibiscus” și Universitatea „Mihai Eminescu”.

Cele 40 de facultăți din cadrul universităților timișorene au profile foarte diversificate și organizează programe de studii pentru toate ciclurile de învățământ superior – licență, master, doctorat, respectiv postdoctorat.

Se depune un efort continuu pentru corelarea ofertei educaționale universitare cu cererea pieței muncii, avansul domeniilor oferite, potențialii beneficiari și competitorii internaționali.

Starea spațiilor de învățământ din universități, a celor de cazare a studenților și gradul de dotare în general au cunoscut îmbunătățiri importante în intervalul 2009 – 2014, fiind în prezent corespunzătoare în majoritatea cazurilor. Se înregistrează încă un deficit de computere și starea de uzură avansată a unor echipamente, în condițiile financiare dificile ale ultimilor ani, în care valoarea reală a alocației bugetare per student a scăzut la jumătate.

Bibliotecile universitare oferă un volum important de carte de specialitate și număr crescut de abonamente la publicațiile internaționale. Biblioteca Centrală Universitară „Eugen Todoran” este una din cele mai moderne biblioteci universitare din țară, drept urmare concentrează un număr mare de

cititori din întreg spațiul universitar timișorean și nu numai. Clădirea nouă a bibliotecii Universitatea „Politehnica” din Timișoara este aproape de finalizare.

Strategiile bibliotecilor trebuie să țină cont de evoluțiile recente ale practicilor studenților constând în preferința pentru publicațiile de specialitate internaționale, consultarea on line a bibliografiei în spațiul bibliotecii – unde este asigurat accesul liber la baze de date internaționale, respectiv accesul liber la raft.

Căminele studențești dețin majoritatea dotări moderne: internet, cablu TV, instalații de supraveghere și control al accesului cămine, spații pentru pregătirea hranei și săli de lectură. De asemenea, există spații destinate pentru activități sociale, culturale și sportive ale studenților. Excepționând Universitatea „Politehnica” din Timișoara și Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară a Banatului „Regele Mihai I al României”, celelalte universități înregistrează un deficit important de spații de cazare.

Potențialul ridicat de pregătire profesională pe care îl oferă universitățile, datorită calității cadrelor didactice și a colaborărilor permanente cu alte instituții din țară și din străinătate, eprezintă o garanție a perpetuării atractivității centrului universitar timișorean la nivel regional și național.

B. SĂNĂTATEA

Infrastructuri pentru sănătate

Polul de creștere Timișoara dispune de o rețea extinsă și complexă de unități sanitare publice și private.

Municipiul Timișoara, în virtutea rolului său de centru de polarizare regională, concentrează cea mai importantă parte a dotărilor pentru sănătate nu doar la nivelul PCT, ci și la nivelul județului (peste 70%) și chiar al regiunii (peste 30%).

Din evidențele Direcției de Sănătate Publică Timiș, rezultă că în Timișoara funcționează la ora actuală 13 spitale, dintre care 7 spitale publice și 6 private, acoperind o paletă largă de specialități și patologii și asigurând o capacitate totală de 4.030 paturi.

Tipologia și clasificarea spitalelor din Municipiul Timișoara (2013)

Denumirea spitalului	Subordonare	Profilul	Categoria ³	Capacitate
Spitalul Clinic Județean de Urgență	Ministerul Sănătății	general	I	1.174 paturi
Spitalul Clinic Municipal de Urgență	Primăria Municipiului Timișoara	general	II cu plan de conformare aprobat	1.082 paturi
Spitalul Militar de Urgență „Dr. Victor Popescu”	Ministerul Apărării Naționale	general	III	175 paturi
Spitalul Clinic Universitar CFR Timișoara	Ministerul Transporturilor	general	V	212 paturi
SC Medicor Clinics SRL	privat	general	V	8 paturi

³ Clasificarea spitalelor în funcție de competență s-a făcut pe baza metodologiei și a criteriilor minime obligatorii prevăzute în Ordinul nr. 323/ 2011 al Ministrului Sănătății, referitoare la: structura organizatorică, serviciile medicale spitalicești și/ sau ambulatorii furnizate, încadrarea cu personal de specialitate medico – sanitar, continuitatea asistenței medicale, gradul de dotare cu aparatură și echipamente medicale etc. Această clasificare este utilizată pentru stabilirea protocoalelor de transfer interspitalicesc pentru cazurile necritice, pentru planificarea dezvoltării rețelei spitalicești în concordanță cu necesitățile populației, pentru elaborarea propunerilor de modelare a finanțării spitalelor, pe nivele de competență și performanță, și pentru planificarea achizițiilor de aparatură medicală.

Institutul de Boli Cardiovasculare	Ministerul Sănătății	monospecialitate – boli cardiovasculare	I M	220 paturi
Spitalul Clinic de Boli Infecțioase și Pneumoftiziologie „Victor Babeș”	Primăria Municipiului Timișoara	specific	II M	295 paturi
Spitalul Clinic de Urgență pentru Copii „Louis Turcanu”	Primăria Municipiului Timișoara	pediatrie	II M	613 paturi
SC Centrul de Oncologie „Oncohelp” SRL	privat	oncologie medicală și hematologie	II M	68 paturi
SC Athena SRL	privat	obstetrică – ginecologie, bancă de celule stem	IV	128 paturi
Centrul de Îngrijiri Paleative „Casa Milostivirii Divine” Caritas	privat	fundatie – îngrijiri terminale paleative	V	10 paturi
SC Spitalul „Brol Medical Center” SRL	privat	Chirurgie plastică și reparatorie	V	12 paturi
SC Materna Care SRL	privat	obstetrică – ginecologie, fertilizare în vitro, neonatologie și pediatrie	V	33 paturi
Total capacitate spitalizare				4.030

Sursa datelor: Direcția de Sănătate Publică a Județului Timiș

Activitatea de acordare a îngrijirilor de urgență este asigurată de Centrul Regional de Urgență Timișoara, respectiv de Unitatea Funcțională Regională de Urgență Timișoara, care asociază patru din spitalele orașului: Spitalul Clinic Județean de Urgență Timișoara; structurile implicate în asigurarea asistenței medicale de urgență și terapie intensivă din cadrul Spitalului Clinic de Urgență pentru Copii „Louis Turcanu” Timișoara; Structurile implicate în asigurarea asistenței medicale de urgență și terapie intensivă în chirurgie toracică, chirurgie orală și maxilo-facială din cadrul Spitalului Clinic Municipal de Urgență Timișoara; Structurile implicate în asigurarea asistenței medicale de urgență și terapie intensivă în cardiologie și chirurgie cardiovasculară din cadrul Institutului de Boli Cardiovasculare Timișoara.

Numărul actual de paturi în spitale asigură un indicator de 13,26 paturi la 1.000 de locuitori, ceea ce evidențiază o situație foarte bună în raport cu indicele regional, care este de 6,9 paturi la 1.000 loc., cel național (6,12 paturi la 1.000 locuitori), respectiv european (4,95 paturi la 1.000 loc)⁴.

Calitatea serviciilor medicale asigurate în spitalele publice nu satisface încă standardele europene. Insuficiența fondurilor pentru medicamente și echipamente medicale periclitează calitatea serviciilor medicale prestate în spitalele din România și implicit în spitalele din Timișoara. Calitatea precară a clădirilor și instalațiilor (multe dintre ele în stadii avansate de degradare), respectiv dispersarea secțiilor în întreg orașul (ca în cazul Spitalului Municipal Timișoara) reprezintă o problemă mai generală a spitalelor din municipiul Timișoara. Cu toate că în ultima perioadă s-au

⁴ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/health/health_care

derulat proiecte de reabilitare a unor spații din cadrul spitalelor, deseori acestea au rămas punctuale sau au vizat doar exteriorul (eficiența energetică).

Ratele de utilizare a paturilor de spital în Timișoara variază între 213 zile/an (58%) (Institutul de Boli Cardiovasculare Timișoara) și 302,35 zile/an (85%) Spitalul Clinic de Urgență pentru copii „Louis Turcanu”, această ultimă valoare fiind superioară mediei europene, de 73%⁵, fapt ce relevă o dată în plus starea de sănătate mai precară a populației infantile din cadrul PCT și regiunii, în raport cu situația de la nivelul regiunilor dezvoltate ale Uniunii Europene.

Infrastructura de sănătate cu adresabilitate supralocală, existentă pe raza municipiului Timișoara, în anul 2013, mai include: 7 ambulatorii de specialitate integrate spitalelor (4 publice și 2 private); 3 servicii de ambulanță (1 public și 2 private); 503 cabinete stomatologice; 138 cabinete de specialitate; 8 cabinete de expertiză medicală și 25 cabinete de recuperare a capacității de muncă, 1 dispensar sportiv; 66 farmacii și 15 depozite farmaceutice. La acestea se adaugă unitățile destinate în principiu populației locale – cabinete de medicină de familie (231), dispensare școlare și studențești (50)⁶.

La nivelul zonei de influență a municipiului Timișoara se observă prezența doar a unei infrastructuri de sănătate minime în fiecare comună, evidențindu-se un real deficit în acest domeniu.

Infrastructura de sănătate corespunzătoare zonei de influență a Municipiului Timișoara (2012)

Comuna	Nr. și tip cabinete	Nr. cadre medicale	Populație stabilă în la 1 ianuarie 2012	Nr. medici la 1.000 locuitori
GIROC	- 4 cabinete medicină de familie - 4 cabinete stomatologice - 2 cabinete medicale în grădinițe - 2 cabinete medicale în școli - 4 farmacii	- 4 medici de familie - 4 medici stomatologi - 4 medici - 13 asistente medicale - 8 farmaciști	7.484	1,6
DUDEȘTII NOI	- 2 cabinete medicale - 2 farmacii	- 2 medici de familie - 3 asistente medicale - 2 farmaciste	2.890	0,69
DUMBRĂVIȚA	- 1 dispensar uman - 3 cabinete stomatologice - 3 farmacii	- 2 medici de familie - 3 medici stomatologi - 2 asistente medicale - 6 farmaciști	5.555	0,90
GHIRODA	- 6 cabinete medicale - 3 farmacii	- 6 medici de familie - 3 medici stomatologi - 8 asistente medicale - 3 farmaciști	5.802	1,55
BECICHERECU MIC	- 2 cabinete medicină de familie - 1 cabinet stomatologic - 2 farmacii	- 2 medici de familie - 2 medici stomatologi - 4 asistente medicale - 2 farmaciști	2.834	1,41
REMETEA MARE	- 2 cabinete medicale - 2 cabinete stomatologice	- 1 farmacist - 1 asistentă medicală	2.174	1,83

⁵ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/health/health_care/data/database

⁶ În anul 2013, față de anul 2012, a crescut numărul de: cabinete stomatologice, cabinete de medicină de familie, cabinete de specialitate și farmacii, care funcționează pe raza municipiului Timișoara.

	- 1 farmacie			
ȘAG	- 2 cabinete medicină de familie - 1 cabinet stomatologic - 1 farmacie	- 2 medici medicină generală - 1 medic stomatolog - 2 asistente medicale - 1 farmacist	2.976	1,008
SÎNMIHAIU ROMÂN	- 4 cabinete medicină de familie - 2 cabinete stomatologice - 2 farmacii	- 3 medici medicină de familie - 2 medici stomatologi - 3 asistente medicale - 2 farmaciști	6.065	0,82
SĂCĂLAZ	- 3 cabinete medicină generală - 4 cabinete stomatologice - 4 farmacii	- 3 medici de familie - 6 medici stomatologi - 1 asistentă medicală - 2 farmaciști	7.651	1,17
ORȚIȘOARA	- 3 cabinete medicină de familie - 1 cabinet stomatologic - 3 farmacii	- 3 medici medicină de familie - 2 asistente medicale	4.337	0,69
GIARMATA	- 2 cabinete medicale de specialitate - 3 cabinete medicale de familie - 1 cabinet stomatologic - 1 farmacie	- 8 medici (4 medici de familie) - 1 medic stomatolog - 2 farmaciști - 10 asistente medicale	6.456	1,39
MOȘNIȚA NOUĂ	- 3 cabinete medicale familie - 2 cabinete stomatologice - 2 farmacii	- 4 medici (3 medici de familie) - 2 medici stomatologi - 4 farmaciști - 8 asistente medicale	5.423	1,1
PIȘCHIA	- 2 cabinete medicale de specialitate - 2 cabinete medicale de familie - 2 cabinete stomatologice - 1 farmacie	- 5 medici (3 medici de familie) - 2 medici stomatologi - 2 farmaciști - 6 asistente medicale	2.958	2,3
BUCOVĂȚ	- 1 cabinet medical de familie	- 1 medic de familie - 1 asistentă medicală	1.530	0,65

Sursa datelor: Primăriile comunelor din zona de influență, Direcția Regională de Statistică Timiș, date prelucrate

Personalul medical

Personalul medical care își desfășoară activitatea în Timișoara înregistrează o evoluție constant pozitivă. Astfel, se constată o creștere a numărului cadrelor medicale cu pregătire superioară de la 1.562 în 2006 la 1.754 în 2007 și respectiv 2.546, în 2012. Dintre aceștia, 1.776 sunt medici de specialitate alta decât medicina de familie, 247 sunt medici de familie, iar 523 sunt medici stomatologi. Adăugând medicii rezidenți (1253), obținem un număr total de 3.799 de medici.

Rezultă, pentru Municipiul Timișoara, o rată extrem de favorabilă, de 12,5 medici la 1.000 de locuitori, de peste 5 ori mai mare față de media națională (2,39 medici la 1.000 locuitori), respectiv de aproape 4 ori mai mare față de media europeană (3,28 medici la 1.000 locuitori), situație caracteristică,

dealtfel, tuturor orașelor mari din România, care concentrează medicii aflați în rezidențiat sau în curs de specializare.

Numărul cadrelor medicale cu pregătire medie a înregistrat o evoluție oscilantă. Astfel, față de 2.550 cadre medii, în 2007, s-a ajuns la 1.760, în 2011, ca urmare a restructurărilor din sistem din perioada 2009 – 2012, inițiindu-se un ușor reviriment în anul 2012, când se consemnează 1.772 cadre medicale medii.

Zona de influență imediată a Municipiului Timișoara prezintă indici mai puțini favorabili privind personalul medical: doar 1,22 medici la 1.000 de locuitori, cu mult sub rata națională sau europeană și de cca. 10 ori mai puțin decât în Municipiul Timișoara.

Proximitatea municipiului Timișoara, cu oferta sa excedentară de cadre medicale, rezolvă parțial această situație, însă, comunele se află în situații diverse de conexiune cu municipiul, astfel încât accesul populației la consultul de specialitate este inegal și rămâne deficitar.

Analiza cauzelor principale de îmbolnăvire, respectiv de deces este importantă din perspectiva fundamentării politicilor de dezvoltare a serviciilor de sănătate.

Astfel, pentru populația PC Timișoara, primul loc în grupa afecțiunilor cronice îl ocupă bolile hipertensive, urmate de cardiopatie ischemică, diabet zaharat, tumori maligne, boli pulmonare cronice obstructive etc. (conform Starea economică și socială a Municipiului Timișoara 2013). Aceeași ierarhie o regăsim și în ce privește cauzele de deces, ceea ce subliniază o dată în plus necesitatea unor măsuri menite să reducă incidența patologiilor menționate mai sus.

C. ASISTENȚA SOCIALĂ

Activitatea de asistență socială se desfășoară în baza Legii nr. 292/2011 – legea asistenței sociale și a altor acte normative specifice și are ca drept rezultat acordarea de beneficii și de servicii sociale.

În conformitate cu Legea 292/2011, serviciile sociale se acordă la nivelul comunităților locale, pentru a răspunde cât mai adecvat nevoilor sociale identificate, tipologiei potențialilor beneficiari și condițiilor particulare în care aceștia se află. Beneficiile de asistență socială se acordă persoanelor sau familiilor aflate în dificultate și ale căror venituri sunt insuficiente pentru acoperirea nevoilor minime de viață și în vederea favorizării incluziunii sociale și asigurării unei vieți autonome.

În Municipiul Timișoara, asistența socială este asigurată în cea mai mare parte prin intermediul *Direcției de Asistență Socială Comunitară Timișoara*, serviciu public de asistență socială, aflat în subordinea Consiliului Local al Municipiului Timișoara. Obiectul de activitate al Direcției de Asistență Socială Comunitară Timișoara îl constituie realizarea măsurilor, la nivel local, pentru a răspunde nevoilor individuale, familiale și de grup, în vederea prevenirii și depășirii unor situații de dificultate, vulnerabilitate sau dependență pentru prezervarea autonomiei și protecția persoanei, pentru prevenirea marginalizării și excluziunii sociale, pentru promovarea incluziunii sociale și în scopul creșterii calității vieții.

În cadrul Direcției de Asistență Socială Comunitară Timișoara, funcționează 6 servicii și compartimente: 3 fără personalitate juridică, 3, cu personalitate juridică, după cum urmează:

I. Serviciul Centrul de zi pentru copii cu dizabilități „Podul Lung” este un serviciu fără personalitate juridică. Principalele activități desfășurate în cadrul Centrului de zi, au fost următoarele: consiliere psihologică, informare și consiliere socială, asistență psihopedagogică.

Se organizează atât activități pe grupe, cât și individual. Activitățile pe grupe au drept ca scop stimularea, îmbunătățirea și consolidarea abilităților și disponibilităților cognitive, psihomotorii, afectiv-relaționale și social-adaptative. Terapiile individuale includ logopedie, kinetoterapie, ergoterapie, psihomotricitate, arterapie, meloterapie, calculatoare, club de ludoterapie, club de calculatoare, club de povești, învățare curriculară.

II. Serviciul pentru protecția socială a persoanelor vârstnice este un serviciu fără personalitate juridică, care se adresează persoanelor vârstnice cu domiciliul în municipiul Timișoara și oferă servicii sociale acreditate, alternative instituționalizării acestora, în cămine sau centre rezidențiale de îngrijire și asistență.

Acest serviciu include 2 compartimente:

- *Compartimentul Centre de Zi*, ce cuprinde 3 centre, dintre care unul pentru persoane cu Alzheimer și un club al pensionarilor, în care se desfășoară:

- activități pentru menținerea sau readaptarea capacităților fizice și intelectuale;

- activități pentru resocializare; îndrumare și consiliere psihologică și socială;
- servicii de kinetoterapie;
- consultații și îndrumare medicală.

• **Compartimentul de Îngrijire la Domiciliu**, care asigură:

- ajutor pentru activitățile de bază ale vieții zilnice: igienă corporală, îmbrăcare și dezbrăcare, igiena eliminărilor, hrănire și hidratare, mobilizare și transfer, deplasarea în interior, comunicare;
- ajutor pentru activități instrumentale ale vieții zilnice: prepararea hranei sau livrarea acesteia, efectuarea de cumpărături, activități de menaj, însoțirea în mijloacele de transport, facilitarea deplasării în exterior, companie, activități de administrare și gestionare a bunurilor;
- consiliere și informare în vederea internării în instituții de protecție socială;
- evaluare și intervenție în cazul părților implicate în contractele de întreținere și îngrijirea persoanelor vârstnice.

III. Compartimentul de evaluare și intervenție socială, care desfășoare următoarele tipuri de activități:

- acordarea de servicii de informare și consiliere socială;
- realizarea de anchete sociale, la solicitarea Comisiei de Expertiză a Capacității de Muncă, de pe lângă Casa Județeană de Pensii Timiș, pentru persoanele care solicită pensionarea pe caz de invaliditate;
- evaluarea organizațiilor neguvernamentale, furnizoare de servicii, sociale care solicită, pentru activitățile desfășurate, susținere financiară parțială din fondurile Consiliului Local al Municipiului Timișoara, precum și monitorizarea organizațiilor care au obținut această finanțare; - întreprinderea demersurilor necesare, evaluarea cazurilor și înaintarea de propuneri de acordare a ajutorului de urgență conform Legii nr. 416/2001 cu modificările și completările ulterioare;
- participarea la acțiunea de combatere a cerșetoriei și de identificare și consiliere socială a persoanelor fără adăpost care se află în municipiul Timișoara.

IV. Serviciul pentru Protecția Copilului și Familiei, care are personalitate juridică, având ca obiect principal de activitate aplicarea Legii nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului și a Ordinului nr. 219/15.06.2006 privind activitățile de identificare, intervenție și monitorizare a copiilor care sunt lipsiți de îngrijirea părinților pe perioada în care aceștia se află la muncă în străinătate.

Obiective acestui serviciu sunt următoarele:

- sprijin și asistă părinții pentru a face față dificultăților psihosociale care afectează relațiile familiale, pentru dezvoltarea competențelor parentale, pentru prevenirea separării copilului de familia sa și sprijină copiii atunci când apar probleme în dezvoltarea acestora;
- desfășoară activități de îndrumare și sensibilizare privind problematica copilului și familiei;
- promovează serviciile oferite și stabilește relații de colaborare cu instituții, organizații și alte grupuri de suport comunitar.

În cadrul acestui serviciu funcționează Centrul de zi „Sf. Nicolae” și Centrul de Consiliere și Sprijin pentru Părinți și Copii, principalele activități desfășurate fiind:

- furnizarea de servicii sociale pe problematica copilului aflat în pericolul de separare de familia sa, precum și monitorizarea copiilor după reintegrarea lor în familie;
- asigurarea de consiliere psihologică beneficiarilor centrului;
- asigurarea de consiliere și sprijin pentru părinții ai căror copii sunt integrați în programele centrului;
- asigurarea unui program educațional adecvat vârstei, nevoilor, potențialului de dezvoltare și particularităților copiilor;
- depistarea precoce a situațiilor de risc care pot determina separarea copilului de familia sa.

V. Serviciul pentru Protecția Persoanelor cu Handicap este o structură cu personalitate juridică, având drept obiect de activitate al acordarea de servicii sociale menite să asigure prevenirea, limitarea sau înlăturarea efectelor temporare sau permanente ale situațiilor de risc, identificate la persoane încadrate în grad de handicap grav, cu domiciliul sau reședința în municipiul Timișoara.

Activitățile specifice acestui serviciu sunt următoarele:

- întrevederi cu beneficiarii, în scopul informării acestora asupra drepturilor și obligațiilor ce le revin;
- întocmirea de programe individualizate de îngrijire;

- anchete sociale regulate, la domiciliul beneficiarilor, pentru verificarea, monitorizarea asistenților personali;

- anchete sociale la solicitarea persoanelor încadrate în grad de handicap grav, a reprezentanților legali ai acestora, respectiv a Comisiei de Evaluare a Persoanelor Adulte cu Handicap, necesare la evaluarea complexă și la admiterea în centre rezidențiale a persoanelor încadrate în grad de handicap;

VI. Căminul pentru Persoane Vârstnice, cu personalitate juridică, al cărui obiectul de activitate îl constituie îmbunătățirea calității vieții persoanelor vârstnice și socializarea lor, conform Legii nr. 17/2000 privind asistența socială acordată persoanelor vârstnice, actualizată. Căminul pentru Persoane Vârstnice Timișoara oferă servicii sociale de tip rezidențial pentru îngrijire permanentă sau temporară.

Persoanelor vârstnice internate le sunt asigurate următoarele servicii de specialitate:

- servicii sociale, care constau în: ajutor pentru menaj, consiliere administrativă, activități de prevenire a marginalizării sociale și de reintegrare socială în raport cu capacitatea psihoafectivă;

- servicii socio-medicale, urmărindu-se: asigurarea unor programe de ergoterapie, ajutor pentru menținerea sau readaptarea capacităților fizice ori intelectuale, sprijin pentru realizarea igienei corporale;

- servicii medicale, cum ar fi: consultații și tratamente la cabinetul medical în instituții medicale de profil sau la patul persoanei, dacă aceasta este imobilizată, servicii de îngrijire-înfirmierie, administrare medicamente.

Direcția de Asistență Socială Comunitară Timișoara a participat, în calitate de partener sau membru în echipa de implementare a mai multor proiecte cu finanțare europeană, prin care se vizează reabilitarea, modernizarea, extinderea Centrului de zi pentru copiii cu dizabilități Podu Lung, a Serviciului pentru Protecția Copilului și Familiei Timișoara, respectiv înființarea unui Centru social de zi pentru persoanele în dificultate, cursuri de calificare-recalificare a mamelor care revin din concediul pentru creștere copilului în vârstă de până la 2/3 ani și definirea de indicatori de bunăstare.

O altă structură importantă din domeniul asistenței sociale este **Cantina de Ajutor Social**, unitate publică de asistență socială, cu personalitate juridică și care funcționează în subordinea Consiliului Local al Municipiului Timișoara, constituită în baza Legii nr. 208/1997, acreditată, din anul 2010 și pentru un nou serviciu social destinat persoanelor fără adăpost: „*Cantina Socială cu Centru de Urgență pentru Persoane fără Adăpost*”.

Cantina de Ajutor Social are următoarele atribuții generale:

► Prestarea de servicii sociale gratuite sau contra cost persoanelor aflate în situații economico-sociale deosebite, prin pregătirea și asigurarea hranei (prânzul și cina), în limita alocației de 8,50 lei / zi / persoană, hrană distribuindu-se o dată pe zi. Servirea hranei la Cantina de Ajutor Social, conform Legii nr. 208/1997, se acordă pe bază de cerere și acte doveditoare privind veniturile membrilor familiei și alte acte necesare în funcție de specificul fiecărui caz.

► Consilierea și informarea beneficiarilor dar și îndrumarea spre alte instituții abilitate în rezolvarea problemelor solicitate.

► Anchete sociale la domiciliul abonaților, în vederea evaluării cazurilor noi și a reevaluării cazurilor vechi o dată la 6 luni sau ori de câte ori se impune.

► asigurarea de hrană și ceai fierbinte pentru persoanele fără adăpost de pe raza municipiului Timișoara; acestora li s-au asigurat și servicii sociale de consiliere, fiecărei persoane i s-a întocmit o fișă de evaluare inițială, care cuprinde: istoricul cazului, datele de identificare, soluționarea și îndrumarea în vederea întocmirii actelor de identitate, îndrumarea acestora spre serviciile medicale asigurate de spitalele din Municipiul Timișoara, contactarea eventualelor familii și ale autorităților locale din județele de proveniență ale acestora, consiliere și sprijin în vederea integrării sociale etc.

Cantina de Ajutor Social a oferit servicii sau a colaborat în diverse acțiuni sociale cu următoarele instituții și structuri: Direcția de Asistență Socială Comunitară Timișoara, Serviciul Centru de zi pentru copiii cu dizabilități Podul Lung, Direcția de Asistență Socială Comunitară Timișoara - Serviciul pentru Protecția Copilului și Familie, Fundația Timișoara '89, Fundația Chosen „Casa Olarului”, Fundația Scop, Centru de Zi Efata, Societatea „Speranța”, Organizația „Salvați Copiii”.

De asemenea, Cantina de Ajutor Social Timișoara a colaborat cu următoarele instituții: Poliția Locală Timișoara, Direcția de Asistență Socială Comunitară, Serviciul de Ajutor Maltez în România,

Penitenciarul Timișoara, Serviciul de Probațiune de pe lângă Tribunalul Timiș, Mitropolia Banatului – Fundația Filantropia, Asociația EURED.

În data de 1 aprilie 2013 a fost semnată cererea de finanțare a proiectului „Reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea și echiparea Cantinei de Ajutor Social Timișoara pentru dezvoltarea unui Centru Social de Urgență pentru Persoane fără Adăpost”. Acest proiect face parte din Programul Operațional regional 2007-2013, Axa prioritară 1 „Sprijinirea dezvoltării durabile a orașelor – poli urbani de creștere”, Domeniul de intervenție 1.1 „Planuri integrate de dezvoltare urbană”, Subdomeniul: Poli de creștere.

Dezvoltarea centrului social de urgență în cadrul Cantinei de Ajutor Social Timișoara va facilita accesul persoanelor defavorizate la o infrastructură socială în măsură să asigure servicii de găzduire în timpul nopții și servicii de consiliere și suport specializat, de servicii medicale și suport psihologic, de condiții pentru asigurarea igienei personale, inclusiv servirea hranei în timpul zilei, în municipiul Timișoara, în județul Timiș și în regiunea de vest. Prin reabilitarea, modernizarea, dezvoltarea și dotarea cu echipamente și aparatură necesară la standarde europene, centrul social pentru persoane fără adăpost va asigura acordarea de noi servicii sociale, oferind astfel beneficiarilor posibilitatea unui trai decent și șansa de a se integra în comunitate.

În anul 2013, 29.819 persoane au beneficiat de activitatea acestor structuri aflate în subordinea Consiliului Local al Municipiului Timișoara:

- ▶ Informare și consiliere socială pentru persoane aflate în situație de criză - 534 beneficiari;
- ▶ Centre de zi pentru persoane vârstnice – 85 de beneficiari;
- ▶ Îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice – 68 beneficiari;
- ▶ Centru de zi pentru copii cu dizabilități – 50 beneficiari;
- ▶ Consiliere și sprijin pentru părinți și copii – 28 beneficiari;
- ▶ Centru de zi pentru copii provenind din familii defavorizate – 33 beneficiari ;
- ▶ Cămin pentru persoane vârstnice - nr. mediu 72 beneficiari;
- ▶ Informare și consiliere pentru persoane încadrate în grad de handicap - au fost întocmite 666 rapoarte de întrevvedere cu beneficiarii;
- ▶ Îngrijire la domiciliu pentru persoanele cu handicap grav: asistenți personali - 584, elaborarea planului individualizat de îngrijire a persoanelor cu handicap grav - 264, monitorizarea activității de îngrijire desfășurată de către asistentul personal conform planului individualizat de îngrijire - 485.
- ▶ Ajutorul social, conform Legii nr. 416/2001 privind venitul minim garantat, cu modificările și completările ulterioare - 216 familii sau persoane singure în plată;
- ▶ Ajutorul de înmormântare, stabilit conform Legii nr. 416/2001 privind venitul minim garantat, cu modificările și completările ulterioare și a Hotărârii Consiliului Local al Municipiului Timișoara nr. 453/2006 – 8 cazuri;
- ▶ Ajutorul de urgență, acordat conform Legii 416/2001 privind venitul minim garantat cu modificările și completările ulterioare – 10 beneficiari;
- ▶ Alocația pentru susținerea familiei, conform Legii nr. 277/2010, cu modificările și completările ulterioare – 181 de familii;
- ▶ Ajutorul de încălzire a locuințelor cu gaze naturale, conform OUG nr. 70/2011 privind măsurile de protecție socială în perioada sezonului rece, cu modificările și completările ulterioare – 819 ajutoare aprobate;
- ▶ Ajutorul pentru încălzirea locuinței cu combustibili solizi sau petrolieri pentru familiile și persoanele singure, altele decât cele beneficiare de ajutor social conform Legii nr. 416/2001 – 275 ajutoare aprobate;
- ▶ Ajutorul pentru încălzirea locuinței cu combustibili solizi sau petrolieri pentru familiile și persoanele singure, beneficiare de ajutor social conform Legii nr. 416/2001 – 134 de beneficiari;
- ▶ Ajutorul pentru încălzirea locuinței cu energie termică furnizată în sistem centralizat, conform O.U.G. nr. 70/2011 privind măsurile de protecție socială în perioada sezonului rece, cu modificările și completările ulterioare – 6.554 de beneficiari;
- ▶ Ajutorul pentru încălzirea locuinței cu energie electrică, conform O.U.G. nr. 70/2011 privind măsurile de protecție socială în perioada sezonului rece, cu modificările și completările ulterioare – 53 ajutoare aprobate;

► Indemnizația lunară a persoanei cu handicap, conform Legii nr. 448/2006, modificată și republicată, privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap – 1.221 de beneficiari;

► Indemnizații acordate persoanelor cu handicap grav pentru concediul de odihnă al asistenților personali - 539 de beneficiari;

► Produse alimentare conform prevederilor Planului anual european de distribuție ajutoare alimentare – PEAD 2013, către beneficiarii prevăzuți în H.G. nr. 600/2009. În cadrul programului PEAD - 2013 s-au distribuit 419 tone de produse alimentare către 17.800 de beneficiari.

► Porții zilnice de hrană furnizate de Cantina de ajutor social: în medie 555 lunar.

La nivelul Municipiului Timișoara, își desfășoară activitatea și o serie de organizații neguvernamentale care activează în domeniul social. Principalii **furnizori privați de servicii sociale** acreditați din Municipiul Timișoara sunt:

- *Federația Caritas a Diecezei Timișoara* – servicii de îngrijire la domiciliu, adăpost pentru persoanele fără domiciliu, consiliere și asistență pentru persoane cu handicap, adăpost pentru femei victime ale violenței domestice, centre de zi pentru copii.

- *Serviciul de Ajutor Maltez* - servicii de îngrijire la domiciliu, cămin de bătrâni și cantină socială.

- *Fundația „Chosen” România* – servicii pentru asistarea tinerilor care au împlinit vârsta de 18 ani, centre de zi și rezidențiale pentru copii care provin din familii cu dificultăți materiale.

- *Fundația „Timișoara '89”* – informare și consiliere pentru persoanele aflate în dificultate, fără adăpost, sprijin material.

- *Societatea Română „Speranța”* – servicii pentru familii cu persoane cu handicap mintal aflate în dificultate.

- *Fundația Casa Speranței* – servicii pentru copii în dificultate.

- *Fundația Rudolf Walter* – reinserție socio-profesională pentru tinerii proveniți din Centrele de Plasament, suport și asistență pentru familiile și copii aflați în dificultate.

- *Asociația Evanghelică și de Caritate „Isus Speranța României”* – servicii pentru tinerii dezinstituționalizați, cantină socială mobilă, sprijin pentru copii în familia naturală, lărgită, sau de plasament.

- *Fundația Serviciilor Sociale „Bethany”* – activități de voluntariat (stimulare și socializare) care se adresează copiilor Spitalului Clinic de Urgență pentru Copii „Louis Turcanu”.

- *Asociația Femeilor Țigănci „Pentru Copiii Noștri”* - informare și consiliere pentru familiile de etnie rromă.

- *Fundația „Pentru Voi”* - oferă servicii pentru adulți cu dizabilități intelectuale.

- *Asociația Mana* - informare, consiliere pentru copii ai străzii.

- *Asociația „Casa Faenza”,* în cadrul căreia funcționează Centrul Comunitar pentru Copii Autiști Timișoara, este o organizație neguvernamentală de protecție specială a copiilor cu sindrom autist, fără scop patrimonial. Asociația are ca obiectiv abilitarea și integrarea socială a copiilor cu sindrom autist, accentuându-se importanța intervenției precoce.

Structurile din cadrul și respectiv din subordinea Consiliului Local al Municipiului Timișoara colaborează în mod frecvent cu aceste organizații, precum și cu alte instituții, cum sunt: Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Timiș, Direcția de Evidență a Persoanelor, Universitatea de Vest, Facultatea de Sociologie și Psihologie, secția Asistență Socială, Poliția Municipiului Timișoara, Serviciul de Ambulanță Timiș.

În concluzie, serviciile sociale în Timișoara a înregistrat o evoluție ascendentă, concretizată prin:

- existența unui număr destul de mare de furnizori de servicii sociale, publici și privați, care permit crearea unei rețele de colaborare, care vine în beneficiul clientului;

- dezvoltarea de parteneriate între furnizorii de servicii sociale, pentru a se adapta nevoilor și pe așteptărilor beneficiarului;

- dezvoltarea capacității administrației publice, la nivel local, de a accesa fonduri structurale europene, de a elabora și implementa proiecte cu caracter social;

- crearea unui cadru unitar de organizare și dezvoltare a serviciilor sociale, prin elaborarea legislației și metodologiilor specifice.

În comunele din zona de influență a Municipiului Timișoara, asistența socială se realizează prin structurile administrației publice locale, care – în conformitate cu prevederile Legii 292 din anul 2011, "identifică, evaluează nevoile sociale, individuale, familiale și de grup și elaborează planuri de intervenție pentru prevenirea, combaterea și soluționarea situațiilor deficitare". În cele mai multe cazuri, aceste compartimente din cadrul primăriilor administrează cererile depuse în vederea obținerii de beneficii sociale acordate prin structuri supralocale, conform legii, din bugetul central, respectiv evaluează și monitorizează eligibilitatea în cazul cererilor de beneficii sociale din bugetul local.

Numărul persoanelor care au beneficiat de consiliere, suport, respectiv beneficii și servicii sociale este foarte variabil la nivelul comunelor din zona de influență a Municipiului Timișoara.

Indicatori ai activității de asistență socială desfășurate la nivelul comunelor zonei de influență a Municipiului Timișoara (2013)

Comunele din PCT	nr. beneficiari asistență și suport/ anchete sociale	ajutoare și indemnizații sociale	
		cereri	beneficiari
BECICHERECU MIC		18	18
BUCOVĂȚ			
DUDEȘTII NOI	350	700	950
DUMBRĂVIȚA	150	576	576
GHIRODA		76	76
GIARMATA			
GIROC	148	480	480
MOȘNIȚA NOUĂ			
ORȚIȘOARA		375	375
PIȘCHIA			
REMETEA MARE		31	31
SĂCĂLAZ		1.200	3.600
ȘAG		12	12
ȘINMIHAIU ROMÂN		272	417
TOTAL		3.740	6.535

Sursa datelor: Primăriile comunelor

Comunele din zona de influență a Municipiului prezintă o capacitate redusă de asistență socială.

Doar *două*, din cele 14 comune care fac parte din PCT oferă servicii sociale:

- comuna Dumbrăvița a realizat, în colaborare cu administrația comunei Szentes, din Ungaria, proiectul HELP, de supraveghere permanentă la domiciliu (proiectul HURO 1001/030/2.4.2), care se adresează persoanelor de vârstă a treia;

- comuna Săcălaz, în care funcționează un Centru de asistență medicală comunitară.

O singură comună – Dudeștii Noi – a externalizat prestarea de servicii sociale, către un furnizor privat – Federația Caritas a Diecezei Timișoara.

2.4.2 Fondul de locuințe și calitatea locuirii

Fondul de locuințe reprezintă o componentă importantă a sistemului urban, condiționând calitatea vieții, imaginea urbană și perpetuarea caracterului de pol endinamic al PCT.

În Municipiul Timișoara, spațiul destinat locuirii a cunoscut, după anul 1989, o evoluție continuu ascendentă, cu o intensitate ușor diminuată în anii crizei economice.

Evoluția spațiului destinat locuirii, în Municipiul Timișoara, în intervalul 2006 – 2012

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Locuințe existente – total	128.462	128.998	129.545	129.968	130.314	130.635

(la 31 XII)						
- în proprietate publică	6.382	6.382	6.462	6.411	6.412	6.373
- în proprietate privată	122.080	122.616	123.083	123.557	123.902	124.262
Suprafața locuibilă - total (m ²)	5.214.779	5.266.552	5.329.890	5.374.247	5.405.510	5.434.611
- proprietate publică	203.151	203.151	206.697	206.360	206.509	204.753
- proprietate privată	5.011.628	5.063.401	5.123.193	5.167.887	5.199.001	5.229.858

Sursa: INS Timiș

Se remarcă o creștere a numărului de locuințe cu 1,7% și o rată superioară, de 4,22%, în cazul suprafeței locuibile, ceea ce evidențiază rolul preponderent pe care locuințele individuale îl dețin în această evoluție.

Tendința de evoluție se menține, așa cum relevă numărul de autorizații de construcție eliberate, respectiv solicitările de PUZ și PUD.

Majoritate covârșitoare a locuințelor din Municipiul Timișoara sunt deținute în proprietate privată. Primăria Municipiului deține în proprietate sau administrare sub 5% din fondul total locativ. Reducerea acestui procent, de la 19,5% în anul 1989, se datorează retrocedării imobilelor către foștii proprietari sau vânzării locuințelor către foștii chiriași

Numărul total de locuințe aflate în administrarea Primăriei Municipiului Timișoara a scăzut de la 2.348 locuințe în anul 2009 la 2.177 locuințe în anul 2011.

Indicatorii sociali ai locuirii – care oferă o primă imagine asupra confortului locuirii – au avut, de asemenea, o evoluție ascendentă, însă aproape nesemnificativă.

Evoluția indicilor sociali și sociologici ai spațiului destinat locuirii în Municipiul Timișoara

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Nr. de locuințe/1000 locuitori	417,97	413,31	415,06	417,33	423,70	426,00
Supr. medie locuibilă / locuință (mp)	40,59	40,83	41,14	41,35	41,48	41,61
Supr. medie locuibilă / locuință prop. privată	41,05	41,29	41,62	41,82	41,96	42,088
Supr. medie locuibilă / locuință prop. publică	31,83	31,83	31,99	32,19	32,20	32,129
Supr. medie locuibilă / persoană (mp)	16,97	16,87	17,07	17,26	17,58	17,022
Densitatea locuitor/locuință	2,39	2,42	2,41	2,40	2,37	2,44

Sursa: INS Timiș

Suprafața medie pe locuință (în prezent, de 41,6 mp), respectiv suprafața medie locuibilă / persoană (17,02 mp) rămân sub nivelul național (20,5 mp/persoană) și cel european (cu 30,7 mp/persoană), rezultat al ponderii însemnate a cartierelor cu imobile colective construite în timpul regimului comunist, caracterizate prin indici sociologici ai locuirii extrem de deficitari.

Echiparea tehnico-edilitară a clădirilor destinate locuirii este favorabilă în privința racordării la rețeaua de apă (99%), respectiv la rețeaua de furnizare a energiei electrice (99,5%) și mai puțin corespunzătoare în privința racordării la rețeaua de canalizare (96%) sau a încălzirii centrale (80,2% dețin încălzire centrală prin termoficare sau centrale termice proprii).

Majoritatea imobilelor destinate locuirii oferă un confort deficitar, cca. 60% din cauza vechimii, cca. 40% fiind imobile colective construite în regimul comunist.

Astfel, principalele aspecte negative constatate referitor la confortul locuirii în Timișoara sunt:

- o stare avansată de uzură, necesitând lucrări de reparații, refuncționalizări și modernizări;
- calitate necorespunzătoare a izolațiilor termice, fonice și hidrofuge;
- fațade degradate, care, în timp, generează degradarea majoră a construcțiilor în ansamblu;
- starea degradată a instalațiilor tehnico-edilitare;

- subdimensionarea spațiului interior (ca număr de camere și suprafață locuibilă) și compartimentarea defectuoasă a unor locuințe;

Reabilitarea termică a înregistrat evoluții pozitive, dar modeste, în perioada 2009-2011, întrucât administrația locală a municipiului Timișoara, prin programul local multianual privind creșterea performanței energetice a blocurilor de locuințe, în condițiile Ordonanței de Urgență nr. 18/2009, a monitorizat lucrările de intervenție pentru reabilitarea termică la 61 de imobile a căror valoare se ridică la 23.294.300 lei și prin care s-a obținut o creștere considerabilă a performanței energetice la aceste imobile. Datorită faptului că acest program depinde de alocările bugetare (50% din costuri sunt alocate de la bugetul de stat și 30% din bugetul local, asociațiile de proprietari suportând doar 20% din costuri), fondurile alocate fiind insuficiente, rezultatele sunt prea puțin vizibile, în raport cu necesitățile.

Problemele acoperișurilor și-au găsit parțial rezolvare prin mansardarea blocurilor, acolo unde structura a permis, costul lucrărilor fiind suportat de dezvoltator în schimbul spațiului obținut prin mansardare.

Din perspectiva accesului la utilități și servicii, ca o componentă însemnată a calității locuirii, respectiv a organizării spațiului, cartierele prezintă probleme specifice:

- insuficienta echipare a unor cartiere cu dotări de învățământ (ex: cartierele Ion Ionescu de la Brad, Kuncz, zone periferice), sanitare, piețe agro-alimentare (zonele Mehala, Ronaț, Blașcovici, Mircea cel Bătrân, Fratelia) sau spații verzi (calea Șagului, Aradului, Circumavaiațiunii etc.);
- existența unor funcțiuni incompatibile cu locuirea dispersate în zona teritoriului locuit (ex. unități industriale în zonele UMT, Buziașului etc.);
- existența unor grupări de locuințe în imediata vecinătate a unităților de producție (ex: blocurile de locuințe de pe platforma industrială Freidorf sau la UMT), aceste funcțiuni stânenindu-se reciproc;
- amplasarea Zonei industriale U.M.T. între zona de locuit din nord și zona verde de agrement de la Pădurea Verde și Muzeul Satului; întreruperea oricărei comunicări între aceste zone și incompatibilitatea industriei cu funcțiunile învecinate;
- stare avansată de degradare pînă la pericol de prăbușire, în care se află numeroase clădiri din cartierele istorice; clădirile au nevoie de măsuri speciale de reabilitare, care să amelioreze confortul locatarilor, dar care să nu compromită caracterul istoric al acestora. În ciuda numeroaselor demersuri întreprinse de municipalitate, se impune încă găsirea unei soluții pentru asigurarea fondurilor necesare executării lucrărilor de reabilitare atât a clădirilor, cât și a spațiilor publice din centrul istoric al municipiului.

Zona de influență a Municipiului Timișoara a cunoscut, în intervalul analizat – 2007-2012, o creștere foarte accentuată a numărului de locuințe și spațiului destinat locuirii, creștere ce reprezintă 75% din evoluția rezidențială pe întreg Polul de creștere.

Evoluția spațiului destinat locuirii în zona de influență a Municipiului Timișoara, în intervalul 2006 - 2012

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Număr total de locuințe	18335	19276	20587	21642	22594	23836	24870
- în proprietate publică	830	783	502	500	496	489	487
- în proprietate privată	17505	18493	20085	21142	22098	23347	24383
Suprafață locuibilă (m ²)	970747	1075519	1241199	1354563	1454374	1585385	1693931
- în proprietate publică	36055	32676	23545	23481	23411	23143	22993
- în proprietate privată	934692	1042843	1217654	1331082	1430963	1562242	1670938

Sursa datelor: INSSE, date calculate

Numărul de locuințe a crescut cu 29%⁷, iar suprafața locuibilă cu 57%⁸, ceea ce reliefează rolul covârșitor deținut, în această evoluție, de construcția de locuințe individuale cu suprafață locuibilă mare.

⁷ o rată de 4 ori mai mare decât cea specifică Municipiului Timișoara, în același interval.

⁸ o rată de 13 ori mai mare față de cea înregistrată în Municipiul Timișoara, în același interval.

În consecință, suprafața medie a locuinței a crescut cu 27%, fiind în prezent de 68,12 mp, iar suprafața medie locuibilă pe persoană a crescut cu 33%, fiind în prezent de 26 mp (Tab.....), valori superioare indicilor specifici orașului⁹ și nivelului național, dar inferioare nivelului mediu european.

Evoluția indicatorilor sociali și sociologici ai locuirii în zona de influență a Municipiului Timișoara, în intervalul 2006 - 2012

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Nr. de locuințe/1000 locuitori	368,25	375,57	386,67	387,65	388,82	388,85	387,78
Supr. medie locuibilă / locuință (mp)	52,95	55,8	60,29	62,59	64,37	66,52	68,12
Supr. medie locuibilă / locuință prop. privată	53,40	56,4	60,63	62,96	64,76	66,92	68,53
Supr. medie locuibilă / locuință prop. publică	43,44	41,74	46,91	46,97	47,2	47,33	47,22
Supr. medie locuibilă / persoană (mp)	19,5	20,32	22,87	23,85	24,63	25,49	26,06
Densitatea locuitor/locuință	2,72	2,67	2,59	2,58	2,58	2,58	2,58

Sursa datelor: INSSE, date calculate

În schimb, numărul de locuințe la 1.000 de locuitori (387,78) și numărul mediu de persoane per locuință (2,58) sunt mai puțin favorabili în zona de influență, în raport cu Municipiul (426 locuințe la 100 locuitori, respectiv 2,44 persoane /locuință), situație ce se explică, pe de o parte, prin preponderența mare a familiilor tinere cu copii, în cadrul fluxului de persoane care și-au construit case în comunele din zona de influență, iar pe de altă parte, prin existența, în cazul orașului, a unui număr de locuințe rămase neutilizate (în urma emigrării pentru muncă sau schimbării domiciliului).

Situația este diferențiată la nivelul comunelor, atât în privința ritmul și intensitatea dinamicii rezidențiale, cât și a indicilor locuirii.

Astfel, cea mai intensă dinamică au înregistrat-o comunele situate la cea mai mică distanță de oraș, bine conectate la transportul și serviciile urbane: Dumbrăvița, Giroc, Moșnița Nouă, Sînmihaiu Român.

Evoluția numărului de locuințe terminate în Polul de Creștere Timișoara

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
TIMIȘOARA	338	636	719	547	421	414	413
BECICHERECU MIC	:	4	4	2	3	4	2
BUCOVĂȚ	:	:	6	9	3	11	14
DUDEȘTII NOI	1	6	7	19	6	19	18
DUMBRĂVIȚA	207	257	373	294	305	332	217
GHIRODA	77	22	117	45	118	97	48
GIARMATA	:	9	22	20	36	44	43
GIROC	67	310	339	326	144	317	287
MOSNIȚA NOUĂ	48	83	88	136	116	157	177
ORȚIȘOARA	7	8	10	17	22	13	12
PIȘCHIA	1	:	2	12	5	6	3
REMETEA MARE	8	22	28	2	2	19	7
SĂCĂLAZ	:	44	133	55	66	74	78
ȘAG	14	32	45	47	38	39	45
SÎNMIHAIU ROMÂN	73	186	187	99	105	127	109
Total zonă de influență	503	983	1.361	1.083	969	1.259	1.060

⁹ suprafața locuibilă/locuință este, în zona de influență, cu 26,51 mp (63,71%) mai mare decât în oraș, iar suprafața locuibilă / locuitor este cu 9,06 mp (53,12%) mai mare decât în Municipiul Timișoara.

Total PCT	841	1.619	2.080	1.630	1.390	1.673	1.473
------------------	------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Sursa datelor: INSSE

În strânsă legătură cu dinamica rezidențială, dar și cu caracteristicile morfostructurale și demografice, comunele prezintă valori diferențiate ale indicilor sociali și sociologici ai locuirii.

În general, valori ale indicilor mai favorabili în raport cu media zonei de influență prezintă comunele care au înregistrat cea mai intensă dinamică rezidențială.

Indicatori sociali și sociologici ai locuirii în comunele din zona de influență a Municipiului Timișoara (2012)

Comuna	Nr. locuințe/ 1.000 locuitori	Suprafața medie locuibilă/ locuință	Suprafața medie locuibilă/ locuință propr. privată	Suprafața medie locuibilă /locuință propr. publică	Suprafața medie locuibilă/ pers.	Densitatea - nr.loc./ locuință
GIROC	441,88	77,55	77,67	31,75	34,27	2,27
DUDEȘTII NOI	296,89	30,06	29,70	39,68	8,93	3,37
DUMBRĂVIȚA	574,08	114,86	114,95	39,25	65,94	1,75
GHIRODA	390,39	65,58	65,84	36,4	25,61	2,57
BECICHERECU MIC	297,11	71	71,35	30	21,10	3,37
REMETEA MARE	508,74	47,29	47,34	26,67	24,06	1,97
ȘAG	378,7	66,39	69,28	25,76	25,14	2,64
SÎNMIHAIU ROMÂN	384,18	60,48	60,73	38,5	23,24	2,61
SĂCĂLAZ	322,31	59,02	58,99	61,23	19,03	3,11
ORTIȘOARA	380,68	48,7	48,6	54,25	18,54	2,63
GIARMATA	280,83	60,97	61,43	55,27	17,13	3,56
MOȘNIȚA NOUĂ	420,99	67,45	67,47	35	28,4	2,38
PIȘCHIA	393,51	48,12	47,49	54,46	18,94	2,55
BUCOVĂȚ	306,54	48,22	48,22	-	14,78	3,27
TOTAL	387,78	68,12	68,53	47,22	26,42	2,58

98,05% din locuințele situate în zona de influență sunt deținute în proprietate privată, numărul locuințelor în proprietate publică s-a redus la jumătate în intervalul analizat, ca urmare a cumpărării lor de către locatari.

Principalele probleme privind locuirea sunt legate de:

- vechimea mare a unui număr însemnat din clădirile de locuit, ceea ce pune probleme de eficiență energetică și securitate;
- deservirea prin funcții și utilități (inclusiv spații verzi, locuri de joacă pentru copii, magazine) și prin rețele tehnico-edilitară este variabilă, la nivelul comunelor (așa cum reiese din subcapitolul privind echiparea tehnico-edilitară¹⁰);

¹⁰ Astfel, în comunele Becicherecu Mic, Dudeștii Noi, Dumbrăvița, Orțișoara, Giroc sunt deservite de rețeaua de alimentare cu apă peste 70% din locuințe, în comunele Ghiroda, Moșnița Nouă, Săcălaz, proporțiile variază între 35% și 70%, iar în comunele Pișchia, Remetea Mare, Sânmihaiu Român, Șag, Bucovăț, Giarmata – sub 35%.

7 comune nu au rețea de canalizare Becicherecu Mic, Bucovăț, Pișchia, Remetea Mare, Săcălaz, Sânmihaiu Român, Șag, 5 comune au rețele de canalizare care deservește între 0% și 35% din gospodăria; în două comune - Dumbrăvița, Giroc – rețelele deservește între 35% și 75% din locuințe.

- densificare intensă, în condițiile în care evoluția spațiului locativ s-a realizat neplanificat, situație care afectează calitatea peisajului și face dificilă remedierea problemelor privind deservirea și accesul.

2.4.3. Zonele defavorizate din municipiul Timișoara

Municipiul Timișoara și zona sa de influență sunt permanent supuse unor procese economice și sociale în continuă schimbare din care rezultă noi și serioase provocări pentru domeniul urbanistic. Diferite zone urbane sunt caracterizate prin mari discrepanțe în ceea ce privește condițiile economice, structurile sociale, caracteristicile urbanistice, resursele culturale și premisele pentru protecția eficientă a mediului. Existența unor cartiere defavorizate are efecte negative asupra atractivității și potențialului competitiv al unui oraș în ansamblul lui și poate duce la destabilizarea acestuia.

Din aceste motive este important să se identifice atât zonele urbane competitive, cât și cele defavorizate, să se analizeze punctele tari și cele slabe pentru a se putea defini mai apoi obiective durabile de dezvoltare și a se putea stabili strategii optime de implementare. În acest sens, trebuie luată în considerare importanța relaționării și corelării dintre fiecare sector în parte și implicarea din timp a actorilor locali în procesul de analizare a problemelor și al găsirii de soluții adecvate.

Un cartier defavorizat este un teritoriu urban afectat de o concentrare mare de probleme sociale, economice, de transport, culturale, de mediu, de securitate, ori care țin de planificarea urbană și spațiile locuibile. Astfel, având în vedere multitudinea de probleme cu care se confruntă cartierele defavorizate, factorul-cheie pentru succesul unei intervenții de reabilitare constă în a merge dincolo de abordarea unisectorială sau segmentată și în a adopta o abordare integrată.

În 2013, pe baza unui chestionar complex, Primăria Municipiului Timișoara a identificat 6 tipuri de zone defavorizate în cadrul orașului:

- 1. Zone de tip ghetou cu blocuri:** Bd. Dâmbovița (între străzile Barac, Banatului și Vulturilor); Calea Șagului (Str. Frunzei – Muzicescu – Islaz); Fabric (Str. M. Kogălniceanu – Lorena – S. Bărnăuțiu – S. Micu); Fratelia (Str. Bujorilor – Steaua – Islaz); Blașcovici (Str. Bârzava – Dunărea – Lisabona – Măslinului); Bd. 16 Decembrie – Fabrica „Kandia” (Str. Brâncoveanu – Iuliu Maniu – D. Bojincă); Strada Polonă; Calea Buziașului (Strada Cerna); Zona „Constructorul” (Complexul Studentesc); Acestea se caracterizează de regulă prin blocuri de locuințe de proastă calitate, construite înainte de 1990 pentru muncitorii din fostele întreprinderi socialiste sau foste cămine de nefamiliști sau blocuri cu apartamente cu confort redus. Apartamentele sunt în proprietatea primăriei sau în proprietate privată.
- 2. Zone de tip ghetou în foste colonii muncitorești:** Calea Buziașului (Calea Buziașului – Piața Gen. Domășnean – Venus – Recoltei); Calea Aradului Est (Str. Gr. T. Popa – Calea Sever Bocu – Liniștei – Leandrului); Zona UMT (Str. Imbroane – Măcin – Dobrogea – Babadag); Spl. N. Titulescu (Str. Barițiu – Gelu – Gării); Spre deosebire de cele anterioare în aceste tipuri de zone nu predomină blocurile dar precaritatea condițiilor de locuire este la fel de mare.
- 3. Zone de tip mahala cu case:** arealul Pieței Traian (Str. Ștefan cel Mare – I. Neculce – Dacilor – I. Vulcan – Ecaterina Teodoroiu); Zona Ghirodei (Str. Mătsarilor – Calea

Din totalul celor 14 comune din arealul de influență al municipiului Timișoara, un număr de 10 beneficiază de alimentare cu gaze naturale: Dumbrăvița, Giarmata, Giroc, Ghiroda, Moșnița Nouă, Orțișoara, Remetea Mare, Săcălaz Sînmihaiu Român și Șag.

Dorobanților - Ștrandului); zona Ronaț (Str. Cireșului, Păstorilor, Liliacului); zona Iosefin-Ciarda Roșie (Str. I. B. Deleanu – Crizantemelor – J. N. Preyer – I. Maniu); Acest tip de zone defavorizate sunt situate în cartiere periferice vechi, care s-au extins după 1990 cu comunități sărace. Comunitățile ocupă teritorii întinse și, în general, predomină casele săracăcioase alături de care au fost ridicate cocioabe/ adăposturi improvizate. În multe cazuri, aceste zone includ comunități tradiționale de romi, vorbitori de limba romani.

4. **Zone tip mahala cu locuințe improvizate:** Colonia I. Slavici (la capătul cartierului Plopi); zona Kuncz (Str. Subuleasa, Aviatorilor, Torac, Poiana Mărului); zona Soarelui, cartierul Lipovei (Str. I. Ionescu de la Brad), Calea Buziașului (zona „Optica”), cartierul Mehala (Str. Grigore Alexandrescu). Acest tip de zone sunt localizate la periferiile orașului, care s-au extins după 1990 cu comunități foarte sărace. Locuințele sunt de foarte proastă calitate fiind, în principal, cocioabe/ adăposturi improvizate și sunt amplasate haotic, una lângă alta, cu foarte puțin spațiu între ele. De obicei sunt situate în apropierea unui râu, pe linii de tren dezafectate sau în apropierea gropilor de gunoi.
5. **Zone de locuințe sociale modernizate** (Str. Polonă). Dezvoltarea acestei zone a fost făcută prin proiecte integrate, care au presupus investiții ridicate în clădiri și infrastructură și o serie de intervenții sociale. Sunt constituite din blocuri sau case nou construite, blocuri sau alte tipuri de clădiri renovate, containere pentru locuit.
6. **Zone de locuințe sociale sau clădiri ocupate abuziv în zone istorice:** zona Pieței Traian (Str. Ștefan cel Mare – Odobescu – I. Mihalache). În acest areale domină casele naționalizate în perioada comunistă, aflate în prezent într-un stadiu avansat de degradare. O problemă specifică a acestor zone se leagă de restituirea fostelor case naționalizate; actualii locatari ai acestor zone riscând să fie evacuați din casele retrocedate foștilor proprietari.

În toate aceste zone defavorizate probleme sociale identificate sunt numeroase dar ele se referă în principal la următoarele aspecte: supra-aglomerarea spațiului de locuit, condiții proaste de locuire, lipsa sau accesul redus la infrastructurile de utilități, venituri reduse, poziții marginale și vulnerabile pe piața muncii, educație formală scăzută sau deloc în rândul adulților, rate ridicate ale abandonului școlar, părăsire timpurie a școlii, absenteism școlar în rândul copiilor.

Succesul acțiunilor pentru sprijinirea zonelor urbane aflate în dificultate, se bazează, în mare parte, pe mobilizarea cunoștințelor persoanelor și a capacității lor de organizare și coordonare a obiectivelor comune împărțite. Astfel, renovarea cartierelor defavorizate și animarea acestora implică concentrarea nu doar pe aspectele structurale externe, a căror importanță este evidentă, ci și pe aspectele imateriale ale dezvoltării. De altfel, dezvoltarea locală se bazează, în principal, pe resursele umane, a căror capacitate de inovare trebuie uneori organizată și pusă în valoare. Tocmai din acest motiv, primele acțiuni ale politicii europene pentru sprijinirea zonelor urbane aflate în dificultate au fost tentative de a compensa deficitul cumulată ale serviciilor și infrastructurii, determinate de abandonul treptat al centrelor orașelor și pauperizarea cartierelor periferice.

Această categorie de operațiuni poate, cu siguranță, să dețină și în prezent un rol economic important în ceea ce privește efectele asupra ofertei, pentru a răspunde șocurilor externe și noilor imperative ale cererii și tehnologiei. Totuși, dezvoltarea locală, în special dezvoltarea cartierelor defavorizate, depinde, în mare măsură, de implicarea cetățenilor și a factorilor locali în programele, proiectele de reabilitare și activitățile micro-antreprenoriale. Prin urmare, este evident faptul că politicile publice trebuie să se axeze pe integrarea acestor niveluri de activitate, prin stimularea inițiativelor locale, întrucât oportunitățile socio-economice și de mediu pot fi mai bine identificate de către actorii de la fața locului.

Pentru ca aceste politici să fie eficiente, este esențial ca ele să fie înțelese și împărtășite de către rezidenți și actorii locali. Stimularea activităților de cartier în anumite zone neglijate din marile orașe și în cartierele periferice reprezintă, prin urmare un obiectiv important care poate rezolva cel puțin parțial o mare parte a problemelor din cartierele urbane defavorizate din Timișoara.

2.5. Patrimoniul cultural și natural și turismul

(echipamente culturale, rezervații naturale, arii protejate, monumente istorice, infrastructură și servicii pentru turism, vizitatori etc.)

Prin moștenirea culturală și prin diversitatea ofertei culturale actuale, Timișoara a fost și este cel mai puternic centru cultural din vestul României, fiind recunoscută pe plan internațional pentru manifestările culturale de calitate pe care le oferă. În municipiul Timișoara există un număr de 9 teatre, instituții muzicale și 85 biblioteci. Viața culturală deosebit de activă a Timișoarei poate fi apreciată și prin frecvența organizării de festivaluri și manifestări, însă majoritatea acestora sunt mediatizate și recunoscute doar pe plan local. Pot fi amintite: Zilele Cetății, Timișoara-Mica Vienă, Festivalul Inimilor, Ziua Timișoarei, Ruga Timișoarei, Festivalul Berii, Festivalul Vinului, Concertul din Peștera Românești, Bega Boulevard, Zilele cartierelor etc.

2.5.1. Patrimoniul cultural imobil și mobil

Orașul deține un fond arhitectural valoros, mai mult de 14.500 de clădiri istorice, fiind cel mai amplu patrimoniu de monumente istorice din România. Majoritatea ansamblurilor arhitecturale datează din secolele XVIII – XIX, identificându-se trei cartiere istorice importante: Cetate, Iosefin și Fabric. Principala caracteristică a acestor zone o reprezintă procentul ridicat al clădirilor istorice valoroase. Din păcate însă, un procent extrem de mic (mai puțin de 10%) din construcțiile istorice sunt reabilitate, parțial sau în întregime.

Istoria Cetății Timișoara (prima atestare istorică documentară datează din anul 1266) se îmbină cu oferta culturală (în fiecare lună în Timișoara se organizează cel puțin un eveniment cultural major, există un număr mare de muzee, teatre, săli de cultură și galerii de artă) și cu posibilitățile de agrement (renumele de oraș al florilor și al parcurilor vine de la numărul mare de parcuri și de la faptul că orașul poate fi traversat trecând dintr-un parc în altul), la care se adaugă o serie de pionierate tehnice (în anul 1857 s-a introdus iluminatul public pe gaz, în 1884 Timișoara a devenit primul oraș din Europa cu străzile iluminate electric, în 1899 s-a pus în funcțiune tramvaiul electric etc.).

Municipiul Timișoara deține un important element de patrimoniu imobil – Cetatea «Bastionul», structură fortificată medievală – zidită într-un spațiu geografic semilacustru – unicat din acest punct de vedere, reprezentativă la nivel național și internațional – una dintre cele mai importante patru cetăți ale Imperiului Habsburgic - al cărei potențial este însă subutilizat. Bastionul Terezia din Cetatea medievală a Timișoarei (singurul care s-a păstrat până astăzi) se încadrează în fortificațiile de tip Vauban și a fost reabilitat în perioada 2008-2011 prin proiectul "Reabilitarea și revitalizarea fortificației Cetății Timișoara - Bastionul Theresia" în cadrul Programului Phare 2004 -2006.

În urma celor mai ample cercetări arheologice din istoria orașului, prilejuate de reabilitarea prin fonduri europene a zonei istorice, s-au identificat valoroase vestigii arheologice medievale care, prin restaurare, conservare și o prezentare adecvată, vor intra într-un circuit turistic tematic, ridicând astfel gradul de atractivitate turistică a Timișoarei.

Timișoara are o moștenire vastă de monumente istorice, arealul de protecție arhitecturală fiind totodată cel mai mare din țară. Ansamblul de clădiri din centrul orașului, Cetate, și cele din cartierele Iosefin și Fabric sunt considerate monumente istorice.

Datorită unei tradiții bine încheiate de planificare urbanistică modernă, ce a început încă din secolul al XVIII-lea, cartierul Cetate, amplasat în vechea Cetate, a fost reconstruit, cu piețe și străzi drepte. Construcțiile erau bine aliniate, iar clădirile de la colțurile străzilor trebuiau să aibă elemente arhitecturale în plus. Predominant a fost stilul baroc, de influență vieneză, care a adus Timișoarei numele de „Mica Vienă”.

Structura urbanistică a Timișoarei a suferit un proces amplu de modernizare la sfârșitul

secolului al XIX-lea prin remodelarea și introducerea stilurilor Art Nouveau, Secession și Eclectic. Acest lucru a fost posibil datorită arhitectului șef al orașului, strălucitul arhitect László Székely, care a transformat mai multe clădiri, cum ar fi: Abatorul Comunal, Liceul Piarist, Statuia Sfânta Maria din Piața Maria, Palatul Dauerbach, Fabrica de Ciorapi, Uzina de apă (1910), Palatul Neuhausz, Banca Generală Maghiară de Credit (Piața Libertății), Biserica ortodoxă română din Fabric, Camera de Comerț și Industrie.

Dintre cartierele timișorene, Fabric și Iosefin sunt cele care mențin încă vie dovada atâtor etnii prezente de-a lungul timpului în oraș și care le-au ridicat. Clădirile sunt foarte bogat ornate, păstrând astfel influența șvabilor bănățeni, care aveau case mari cu front stradal, frumos împodobite și cu spații verzi în fața caselor.

Odată cu trecerea sub administrație românească a Timișoarei, au început construcțiile având stilul arhitectural tradițional românesc, cum ar fi Catedrala Mitropolitană, apoi în perioada interbelică se construiesc și noi cartiere de vile în jurul centrului, unde se resimte influența stilului modern interbelic, a stilului brâncovenesc sau chiar francez.

De asemenea, în perioada interbelică apar clădiri construite în stil neo-românesc sau cubist. Clădiri precum: Institutul de Medicină și căminul, Palatul Ciobanu, Casa de Cultură a Studenților, Liceul Comercial (actuala clădire a Primăriei Timișoara), Școala Politehnică - cu căminele și cantina etc.

Predominant este și stilul baroc de influență vieneză, ce caracterizează clădiri precum: Domul romano-catolic, Palatul Governorilor, Primăria Veche, Palatul Episcopal din str. Rodnei, Palatul Mercy, casele din frontul de nord al Pieței Unirii. Monumentele Sf. Treime din Piața Unirii și Sf. Maria din Piața Libertății au fost sculptate la Viena și transportate pe canalul navigabil Bega.

La mijlocul sec. XIX majoritatea construcțiilor realizate au fost în stil neo-clasic, dar se face simțită și prezența curentelor de factură romantică. Activitatea de construcții civile cunoaște un mare avânt, astfel se fac remarcate stilurile arhitectonice ale anilor 1900. Clădirile rămase fac parte din zestrea cea mai valoroasă a orașului: imobilele din str. 3 August 1919, clădirile din Piața Plevnei, Camera de Comerț din Piața Victoriei, Palatul Dauerbach, aripa veche a Hotelului Timișoara, Clădirea Băilor Neptun, Liceul Piarist, clădirea Regionalei CFR, etc.

Amplul patrimoniu compus din valoroase bunuri mobile și imobile, conferă un farmec aparte orașului, sporindu-i atractivitatea, atât din punct de vedere cultural, cât și turistic.

Datorită evoluției parcurse de Municipiul Timișoara, cele peste 14.500 de clădiri istorice reflectă întreaga evoluție a arhitecturii europene din secolul al XVIII-lea și până în prezent. Este documentată ca într-un adevărat „muzeu în aer liber“ evoluția tururilor stilurilor arhitecturale europene, de la baroc până la arhitectura „stilului internațional“ și „cubist“ al perioadei interbelice. Salba de parcuri din jurul Begăi, de o valoare peisagistică unică, încorporează acest prețios muzeu în aer liber.

Având în vedere valoarea deosebită a zonelor istorice ale Timișoarei atât pe plan național, cât și pe plan european și internațional, a fost imperios necesară reglementarea exactă a condițiilor de intervenție asupra clădirilor (și a parcelelor și ansamblurilor) din zonele istorice în vederea menținerii caracterului istoric și evitării alterării/pierderii acestui patrimoniu cultural unic în România. La baza acestor reglementări stă o analiză aprofundată, fundamentată pe studiul arhivelor istorice, care este prezentată în Studiul de Fundamentare Istorică “Zone construite protejate – Timișoara 2011” elaborat de către Direcția Dezvoltare din cadrul Primăriei Municipiului Timișoara în conformitate cu Ordinul nr. 562/2003 al Ministerului Transporturilor, Construcțiilor și Turismului pentru aprobarea Reglementării Tehnice “Metodologie de elaborare și conținutul cadru al documentațiilor de urbanism pentru zone construite protejate (PUZ)” și aprobat prin Hotărârea Consiliului Local nr. 208/31.05.2011.

Patrimoniul cultural mobil al Polului de Creștere Timișoara este de o mare varietate și bogăție. Din punct de vedere tipologic, distingem bunuri arheologice, istorico-documentare, cu valoare artistică, etnografică, științifică sau tehnică, iar muzeele, bibliotecile, casele memoriale sau colecțiile particulare adăpostesc, conservă și le pun în valoare prin expoziții tematice permanente sau temporare în cadrul circuitelor muzeistice.

2.5.2. Infrastructura culturală

Oferta culturală a municipiului Timișoara este una variată, în municipiu funcționând un număr de aproximativ 40 instituții culturale, peste 15 galerii de artă, 3 cinematografe, 85 biblioteci și 7 muzee, precum și numeroase asociații culturale care animă viața orașului.

Principalele instituții, ce definesc conținutul vieții culturale timișorene, sunt:

1) Opera Națională Română Timișoara, înființată în 1946, cu o capacitate de 600 de locuri, dezvoltă un repertoriu liric clasic, adresându-se unui public specializat. Prin turneele realizate an de an în străinătate, ea devine un purtător al imaginii culturale a orașului Timișoara.

2) Filarmonica „Banatul” Timișoara, înființată în 1947, instituție culturală de prestigiu, cu o capacitate de 1000 de locuri, continuatoare a tradiției muzicale locale, devine un mesager al culturii timișorene utilizând, în acest demers, limbajul comun al muzicii. Acțiuni precum: Festivalul „Timișoara Muzicală”, Concursul Internațional de Flaut, Săptămâna Muzicii Sacre, sunt câteva mărturii ale dimensiunii ofertei culturale a acestei instituții.

3) Teatrul Național „Mihai Eminescu” Timișoara, creat în 1947, cu o capacitate de 600 de locuri-Sala Mare, 250 locuri - Sala 2 și 40 locuri – Sala Studio 5, a devenit un punct de reper în viața culturală locală, prin repertoriul bogat și prin numele sonore care au activat pe scena sa. Această instituție se bucură de o rată ridicată a participării locuitorilor la oferta culturală pusă la dispoziție, prin Festivalul Dramaturgiei Românești Teatrul creează un spațiu de afirmare a valorilor dramaturgiei românești, oferind publicului posibilitatea cunoașterii și încurajării creației dramaturgice românești și internaționale.

4) Teatrul de Stat „Csiky Gergely” din Timișoara, fondat în 1953, ca formă de exprimare a culturii minorității maghiare, oferind accesul neîngrădit la cultură al acestui segment de populație. Teatrul Maghiar de Stat a devenit o instituție din ce în ce mai dinamică, adresându-se și populației de limbă română, cu o trupă de actori tot mai performantă.

5) Teatrul German de Stat Timișoara, funcționează sub forma actuală din 1953, fiind continuatorul tradiției teatrale în limba germană. Oferta sa culturală cunoscută pe plan local, zonal și internațional, este menită a satisface nevoile culturale nu numai ale minorității germane dar și ale multor iubitori ai culturii și civilizației germane.

Ultimele trei instituții enumerate mai sus formează un ansamblu cultural unic în Estul Europei ce demonstrează apartenența spațiului cultural timișorean la valorile culturii și civilizației europene.

6) Teatrul pentru Copii și Tineret „Merlin” - fostul Teatru de Păpuși - înființat în 1949, aduce zâmbetul pe buzele și în sufletele celor mai mici spectatori. Teatrul se bucură de un public potențial ridicat, care trebuie atras spre actul cultural, crescut și educat în dragoste pentru frumos.

7) Centrul de Cultură și Artă al Județului Timiș a fost înființat la 1 ianuarie 2000, în ideea realizării unui program coerent de cercetare și valorificare prin diferite mijloace, a culturii populare. Centrul a structurat pe trei departamente fostele instituții de sine stătătoare:

8) Ansamblul Banatul, înființat în anul 1970 și reînființat în 1992, pune în valoare zestrea folclorică a Banatului prin ținuta artistică și autenticitatea spectacolelor sale.

9) Centrul Județean de Conservare și Valorificare a Tradiției și Creației Populare Timiș, instituție înființată în 1957, a preluat și continuat preocupările de cunoaștere, cercetare și valorificare a culturii și artei populare din acest spațiu, inițiate de Institutul Social Banat-Crișana. Realizarea unei bănci de date (filme, benzi magnetice, documente, fotografii) a unor spectacole de înaltă ținută artistică, a publicațiilor de specialitate și a revistelor trimestriale „Timisensis”, „Lada cu zestre”, sunt direcțiile majore de acțiune a acestei instituții culturale în Timișoara și în întreg județul Timiș.

10) Școala Populară de Artă, apărută în 1962, poate fi considerată ca o continuare a tradiției de învățământ adresată unor persoane de vârste și profesii diferite. Procesul de învățământ este structurat pe 4 secții: muzicală (vocală, instrumentală), artă plastică, actorie, coregrafie.

11) Biblioteca Județeană Timiș s-a dezvoltat pe fondul de publicații a „Bibliotecii publice cu caracter științific a orașului Timișoara”, înființată în 1904. Biblioteca Județeană, prin sfera ei, pune la dispoziția cititorilor, pe lângă cartea apărută recent, ce poate acoperi multiple exigențe ale cititorilor; colecții specializate apărute în spațiul central-european și balcanic în sec. XVIII - XIX; carte de patrimoniu în ediții rare apărută în sec. XV - XIX. Biblioteca deservește în primul rând cititorii orașului Timișoara, dar veghează și asupra activității bibliotecilor publice comunale și orașenești din județ. În condițiile actuale, când prețul cărții face din ea un produs cultural greu accesibil pentru anumite categorii sociale, Biblioteca cunoaște o creștere constantă a numărului cititorilor, fiind cea mai frecventată instituție culturală a orașului Timișoara.

De menționat sunt și Biblioteca Academiei Române, bibliotecile universităților din Timișoara, bibliotecile școlare, precum și bibliotecile instituțiilor de cult, ale diferitelor asociații și organizații, întreprinderi, etc.

12) Muzeul Banatului, dezvoltat după înființarea în 1872 a „Societății de Istorie și Arheologie”, reprezintă un reper bine definit în viața culturală a orașului Timișoara și o instituție culturală de tradiție. Prin secțiile sale: de Artă, de Științe ale Naturii, de Etnografie, de Istorie, această instituție oferă vizitatorilor posibilitatea largirii orizontului de cunoaștere a realității trecute a acestei zone, iar oamenilor de știință un cadru organizat de cercetare și publicare a rezultatelor muncii lor. În prezent, Muzeul Banatului se află în renovare.

13) Din 1 ianuarie 2006, Secția de Artă a Muzeului Banatului s-a transformat în Muzeul de Artă, instituție găzduită de Palatul Vechii Prefecturi, denumit și Palatul Baroc, unul dintre cele mai valoroase monumente istorice ale Timișoarei. Muzeul deține colecții diverse: artă bănățeană veche, pictură bănățeană sec. XIX, artă decorativă, colecția Baba, artă europeană, artă contemporană și altele.

14) Muzeul de Transport Public “Corneliu Miklosi” Timișoara – Clădirea a fost o hală de reparații din 1935. Colecția muzeală cuprinde mai multe tipuri de vagoare (de la cele cu tracțiune cabalină la cele de tip electroputere), tramvaie, troleibuze, autobuze dar și diferite utilaje tehnice sau manuale.

15) Colecția muzeală a Mitropoliei Ortodoxe a Sârbe Timișoara – colecția muzeală este adăpostită în Palatul Episcopal, construit între 1745-1748, pe timpul lui Gheorghe Popovici, episcop de Timișoara, pe locul vechiului palat. Colecția de obiecte de cult cuprinde icoane pe lemn și pânză de la biserici și mănăstiri ortodoxe sârbe, portrete de episcopi ortodocși sârbi, cărți vechi și argintărie, prezentate cronologic în șase săli de expoziție.

16) Colecția muzeală a Mitropoliei Ortodoxe a Banatului Timișoara – Catedrala Mitropolitană Ortodoxă Timișoara, ridicată între 1936-1946, adăpostește un muzeu de artă religioasă veche ce include peste 4000 de obiecte de patrimoniu mobil: volume de carte veche bisericească, veșminte, icoane și tablouri, obiecte de cult, etc.

17) Muzeul Episcopiei Romano-Catolice Timișoara – se află în cadrul Palatului Episcopal, construit la jumătatea sec. al XVIII-lea, care a fost reședința episcopului romano-catolic. Colecția conține documente, hărți, piese de artă decorativă cu caracter religios. Colecția s-a dezvoltat ca o necesitate de salvare, centralizare, valorificare și restaurare a obiectelor bisericești și istorice din biserică romano-catolică rămase fără credincioși sau care nu erau în siguranță.

18) Muzeul Militar Timișoara este organizat în șase săli, cinci dintre ele reflectând perioade distincte din istoria României – Decebal, Evul mediu timpuriu, Evul mediu, Mihai Viteazul, Unirea Principatelor Române și cele două războaie mondiale și sala numită Sala armelor și a ținutelor militare, cuprinzând exponate de acest gen din diferite perioade istorice. Patrimoniul muzeului este format din peste 2000 de obiecte muzeale: hărți, documente de epocă, machete ale unor monumente istorice, fotografii, armament și ținute militare. Muzeul redeschis din 1996, funcționează în clădirea monument istoric, cunoscută sub denumirea de Cazinoul Militar.

19) Muzeul Satului Bănățean, s-a deschis publicului în 1971 ca secție a Muzeului Banatului din Timișoara. De la 1 ianuarie 2000 devine instituție separată. Muzeul Satului Bănățean este astăzi locul preferat de petrecere a timpului liber pentru numeroși timișoreni. Important obiectiv turistic, care dispune de o zestre patrimonială de 52 monumente de arhitectură populară într-un spațiu generos de 17 ha, prilejuiește frecvente evenimente culturale care în zilele de vară, atrage din ce în ce mai mult populația orașului Timișoara și nu numai.

20) Muzeul Revoluției din Decembrie 1989

21) Casa de Cultură a Municipiului Timișoara ocupă un loc aparte prin oferta sa culturală. Formații artistice de amatori, precum Ansamblul Timișul, sau cele ale minorităților naționale au dus faima acestor meleaguri, câștigând un remarcabil prestigiu atât pentru activitatea lor cât și pentru orașul Timișoara. Corala „Sabin Drăgoi” și corala feminină „Carmina Dacica”, dar și formația Big Band, sunt formații reprezentative pentru mișcarea muzicală de amatori. Societățile culturale „Sabin Drăgoi” și „Bela Bartok”, grupul satiric al Cenaclului „Ridendo”, formații de muzică ușoară, de dans clasic și de societate, studioul literar și revista „Anotimpuri literare”, Asociația artiștilor plastici neprofesioniști „Romul Ladea”, Asociația artiștilor fotografi - reprezintă multiple forme de exprimare pe care, artiștii neprofesioniști, le au la dispoziție pentru afirmarea creației lor. Alături de toate acestea, activitatea Universității Populare, cu rolul ei instructiv-formativ, vine să lărgescă oferta culturală a orașului Timișoara.

Casa de Cultură a Municipiului Timișoara organizează anual primul festival internațional de folclor înscris în calendarul CIOFF sub patronaj UNESCO, „Festivalul Inimilor”. Festivalul se bucură an de an de prezența numeroaselor formații folclorice atât din Europa cât și din întreaga lume, oferind

astfel publicului spectator posibilitatea cunoașterii tradițiilor folclorice ale țărilor participante.

22) În Timișoara funcționează 3 cinematografe: Cinema City se află în Iulius Mall și dispune de săli moderne și echipamente de ultimă generație, care permit inclusive proiecții 3D, celelalte cinematografe: Cinema Timiș și Cinema Studio Euroimages se află în exploatarea R.A.D.E.F. "România Film" și necesită investiții semnificative în reabilitarea și amenajarea spațiilor în care funcționează, precum și în dotarea cu echipamente noi, acestea având potențial prin poziția centrală pe care o ocupă în oraș.

23) Direcția pentru Cultură a județului Timiș are ca obiectiv principal asigurarea condițiilor de exercitare a dreptului la educație și a accesului la cultură pentru toți cetățenii județului Timiș, indiferent de apartenența religioasă, etnică sau sexuală, și în conformitate cu opțiunile lor liber exprimate. Direcția urmărește să imprime un curs reformativ, de substanță, sistemului cultural și să protejeze cultura de influența nefastă a prostului gust, a kitsch-ului și non-valorii. În consecință, Direcția își propune realizarea, pe domenii, a unor programe și proiecte culturale la baza cărora stau următoarele principii enunțate de Ministerul Culturii și Cultelor: autonomia culturii și artei, prioritatea valorii, egalitatea șanselor, protejarea și promovarea identităților culturale specifice. În spațiul Direcției funcționează Galeria Pygmalion și o cafenea dedicată artiștilor și proiectelor culturale.

Alți „actori culturali”

Rolul uniunilor de creație, ca spații creative și reprezentative ale oamenilor de cultură timișoreni, este unul major. Astfel:

24) Uniunea Artiștilor Plastici din România - Filiala Timișoara, înființată la începutul anilor '50, continuatoare a tradiției „Asociației Artiștilor Plastici Bănățeni”, fondată în 1923, își îndreaptă activitatea în două direcții majore: apărarea intereselor comunității artiștilor plastici și promovarea artei plastice bănățene, prin organizarea de expoziții. Cu peste 100 de artiști plastici, având realizări notabile prin expoziții de referință în țară și în străinătate, UAP se străduiește să facă posibilă atât promovarea creației artistice cât și dezvoltarea gustului pentru frumos a locuitorilor orașului. Timișoara ocupă azi locul doi, după București, atât din punct de vedere al numărului de artiști plastici cât și al calității operelor expuse pe simeze.

25) Uniunea Scriitorilor din România - Filiala Timișoara ia ființă în anul 1949, cu rolul de a susține și stimula viața literară din Banat. Continuând tradiția revistei „Scrisul bănățean”, în anul 1969 a apărut „Orizont”- revistă de cultură prin care scriitorii bănățeni și-au făcut simțită prezența în fenomenul literar național. Au fost publicate peste 2.500 de lucrări distinse cu peste 80 de premii naționale, făcând ca prin activitatea ei să legifereze viața literară a orașului în spațiul spiritualității românești.

26) Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România - Filiala Timișoara, înființată în 1950, a fost un spațiu în care s-au manifestat personalități prestigioase care au prezentat publicului meloman opere, în primă audiere, create aici. Activitatea Uniunii este îndreptată, atât în dezvoltarea domeniului creației componistice, cât și cel al muzicologiei.

Galeriile de artă, loc de expresie a creației plastice, sunt spațiile de contact între artist, prin creația sa, și publicul cărui i se adresează. Spații publice sau private, de numele cărora se leagă permanente expoziții menite să promoveze creația plastică contemporană cum sunt: Galeria Triade, Jecza Gallery, Galeria „Helios”, Galeria „Calina”, „Popa’s”, „Axa Art”, „Dure”, „28”, Calpe Gallery, Galeria Mansarda, Galeria Primăriei Municipiului Timișoara, Galeria Pygmalion, spațiul de expunere al Consiliului Județean Timiș sunt binecunoscute în viața culturală timișoreană. Alături de aceste spații, în librării, cafenele și restaurante, artiștii beneficiază de spații de expunere, care se bucură de succes în rândul publicului tânăr.

Promovarea culturii scrise se realizează de *edituri* care au sediul central în Timișoara cum sunt „Brumar”, „Augusta”, „Hestia”, „Marineasa”, „Mirton”, „Editura de Vest”, „Excelsior”, precum și de edituri importante cu sediul în București - „Humanitas” sau în Iasi - „Polirom”. Accesul la carte se face în spații precum *librăriile* Cartea de Nisip, Cărturești, „Diverta”, „Esotera” etc.

Un alt mare grup de promotori ai culturii timișorene îl reprezintă *organizațiile neguvernamentale*, prin nume reprezentative precum: Asociația Timișoara Capitală Culturală, Fundația Interart Triade, Fundația Rubin, Asociația Noua Acropolă, Asociația Sunet Ambianță, Asociația Culturală Ariergarda, Asociația Simultan, Auăleu Teatru de Garaj și Curte, Fundația Culturală Artmedia, Societatea Culturală Banatul, Fundația pentru Tineret, Fundația „First”, Institutul Intercultural Timișoara și multe altele.

Centrul Cultural German și Institutul Francez sunt două instituții foarte active în domeniul

culturii, care desfășoară anual proiecte și evenimente culturale, devenite de tradiție în orașul nostru.

□ Asociația Timișoara Capitală Culturală a luat ființă în anul 2011 și numără azi peste 100 de membri, asociații, fundații și instituții culturale, instituții precum: Primăria Municipiului Timișoara, Consiliul Județean Timiș, ADR, ADETIM, societăți comerciale, etc. Reprezentanții acestora, împreună cu un Consiliu Director format din 11 membri, directorul executiv și președintele, împreună cu experți locali, naționali și internaționali, vor pregăti dosarul de candidatură al Timișoarei la titlul de Capitală Europeană a Culturii în 2021.

□ Institutul Intercultural Timișoara, înființat în 1992, este o instituție autonomă, expresie a societății civile, cu activitate culturală, civică, științifică, care acceptă și promovează valorile și principiile Consiliului Europei. Prin programele și activitățile sale, urmărește dezvoltarea dimensiunii interculturale în domeniul educației și culturii. I.I.T. promovează, de asemenea, climatul de toleranță și de comunicare interetnică, specific climatului municipiului Timișoara și zonei Banatului.

I.I.T. dispune de un Centru de documentare, creat cu sprijinul Consiliului Europei și al Fundației Kaiser din Lichtenstein, prin care pune la dispoziția publicului peste 5.000 de volume și publicații - în limbile: română, engleză, franceză, maghiară și sârbă - din domeniile: științe sociale și politice, educație, filosofie, cultură și literatură. Acesta se constituie într-unul dintre Centrele Locale de Informare ale Centrului de Informare al Consiliului Europei.

□ Fundația culturală Artmedia este o agenție teatrală, care asigură, pentru publicul timișorean, o selecție a celor mai reprezentative spectacole din țară. Fundația organizează în medie 20 de spectacole, unele și pentru alte localități ale țării: Lugoj, București, Iași sau Craiova. Fundația promovează valorile naționale prin organizarea de turnee ale unor teatre de prestigiu din țară și străinătate. În colaborare cu fundația Augusta, a înființat și patronează o școală de balet destinată tinerilor și copiilor.

□ Societatea Culturală Banatul, înființată în 1994, are drept obiective: păstrarea, cercetarea și valorificarea civilizației tradiționale a Banatului. Societatea are prima revistă digitală de cultură pe internet, „Banat media (<http://inter.banat.vsat.ro/banat.media/>). Societatea este inițiatore și organizatoare a mai multor manifestări culturale anuale, între care mai importante sunt „Ruga Bănățeană” și „Jocul Bănățean”.

□ Asociația culturală Ariergarda, fondată la 27 aprilie 2004, are ca domeniu principal de activitate cultura și media, cu ajutorul cărora membrii își propun să scoată la iveală valoarea și importanța crucială pe care o au patrimoniul istoric și cultural, arhitectura și tot ceea ce reprezintă și simbolizează orașul Timișoara. Se urmărește astfel, prin evenimente artistice, cum este Sărbătoarea străzii, prin care reprezentanții Ariergarda doresc să instituie o „comunitate stradală” de oameni conștienți că numele străzii lor are în spate istorie și că fiecare loc e plin de poveste, accentuarea necesității cât mai urgente a reabilitării și revitalizării clădirilor de patrimoniu.

Un loc aparte în peisajul cultural timișorean îl ocupă Asociația „Memorialul Revoluției”, care a îmbogățit spațiul edilitar al orașului nostru cu lucrări de artă plastică monumentală în memoria evenimentelor din Decembrie 1989. Asociația „Memorialul Revoluției 16-22 decembrie 1989”, cu sediul în Timișoara (România), a fost înființată în 26 aprilie 1990, cu scopul statutar de a cinsti memoria victimelor represiunii din timpul Revoluției române din decembrie 1989. Din 1990 și până în 1999, Asociația a realizat un complex memorial în Cimitirul Eroilor din Timișoara și 12 monumente ridicate în zonele represiunii din decembrie 1989 în orașul nostru. Prin Legea nr. 46/2000, „Memorialul Revoluției” a fost declarat obiectiv de interes național. Scopul declarat al Centrului este de a deveni un mijloc operativ de informare referitoare la evenimentele ce au dus la căderea regimului comunist din România, propunându-și să valorifice informația istorică românească circumscrisă evenimentelor anului 1989 din Europa Centrală și de Sud - Est. În spații funcționale și cu tehnici adecvate, sunt concentrate mărturiile de istorie orală pe suport celulozic, audio, video, digital. Începând de acum doi ani acest lucru se realizează în noul

spațiu al Muzeului Revoluției.

Cultura deține un rol esențial în dezvoltarea unei comunități tolerante și creative, fiecare componentă a acesteia putând să-și afirme valori proprii, care, prin paleta culturală amplă și diversificată oferită, să contribuie la evoluția și vitalizarea unui mediu socio-cultural armonios. Iată de ce Consiliul Local Timișoara s-a implicat în sprijinirea unor evenimente culturale organizate de instituții, fundații și asociații culturale.

Casa de Cultură a Municipiului Timișoara funcționează sub autoritatea Consiliului Local al municipiului Timișoara. Baza activității Casei de Cultură o constituie Agenda anuală a manifestărilor culturale, ce cuprinde proiecte culturale finanțate de către Consiliul Local al municipiului Timișoara și de societăți comerciale prin acțiuni de sponsorizare.

Prin activitățile oferite pieței culturale locale și nu numai, prin manifestările culturale - artistice susținute de formațiile și colectivele artistice proprii, prin organizarea unor spectacole și concerte de reală atracție, atât pentru publicul timișorean, cât și pentru turiștii Timișoarei, Casa de Cultură a municipiului Timișoara încearcă să păstreze și să valorifice această diversitate culturală, să promoveze interculturalitatea, elemente importante și definerii în dinamizarea vieții culturale. În sectorul artistic, Casa de Cultură a municipiului Timișoara își structurează activitatea astfel:

- la categoria interpretare artistică - își desfășoară activitatea Ansamblul folcloric „Timișul”, Ansamblul de cântece și dansuri populare maghiare „Ezsterlanc” (maghiar), Ansamblul folcloric „ZORA” (sârbesc), Corala feminină „Carmina Dacica”, Formația de jazz-blues „Bega Blues Band”, Studioul de teatru, Formația de dans sportiv, Fanfara „Timișoara Big Band”;
- la categoria creație artistică - funcționează Cenaclul literar „Pavel Belu” și revista literară „Anotimpuri Literare” (trimestrială), Asociația Artiștilor Plastici „Romul Ladea” și Cenaclul de Satiră și Umor „Ridendo”.

Activitatea Casei de Cultură a municipiului Timișoara în anul 2013 s-a desfășurat, în principal, pe bază de programe și proiecte elaborate în concordanță cu obiectivele culturale propuse, permanent corelate cu strategiile culturale ale Primăriei municipiului Timișoara în vederea atingerii în 2021 a dezideratului de Capitală Culturală Europeană.

Casa de Cultură a municipiului Timișoara s-a impus de-a lungul timpului în peisajul cultural al municipiului de pe Bega printr-o ofertă culturală atractivă, accesibilă și diversificată, completând lista instituțiilor de profil din oraș, implicate în inițierea și derularea unor proiecte și programe ce vizează valorificarea potențialului cultural, a memoriei și identității culturale locale, stimularea participării populației și racordarea ei la valorile cultural-europene, realizând prestații cultural-artistice în beneficiul tuturor cetățenilor din localitate, fără deosebire de naționalitate, categorie socială, convingeri religioase sau opțiuni politice.

În desfășurarea activității sale, Casa de Cultură a municipiului Timișoara urmărește cu precădere:

- Identificarea permanentă a nevoilor culturale ale cetățenilor Timișoarei în vederea oferirii de produse și servicii culturale diverse, prin toate programele și proiectele oferite, în scopul menținerii și creșterii gradului de acces, interes și de participare a cetățenilor la oferta culturală a Casei de Cultură a municipiului Timișoara, precum și eficientizarea continuă a acesteia;
- Introducerea Timișoarei în circuitul cultural European prin programe și proiecte de un înalt nivel calitativ, care să corespundă standardelor europene, menite să promoveze imaginea Timișoarei peste granițele țării și să sprijine candidatura orașului la titlul de Capitală Culturală Europeană;
- Îmbunătățirea colaborării și comunicării cu toate instituțiile de profil din oraș, din țară și din străinătate, cu precădere cu orașele înfrățite cu Timișoara: Novi Sad, Graz, Szeged, Karlsruhe, Faenza, Treviso, Palermo, Mulhouse, Rueil Malmaison, Gera, Nottingham, Cernăuți, Trujillo și DaNang, în conformitate cu politica și strategia culturală a Consiliului Local și a Primăriei Timișoara;
- Punerea în valoare a patrimoniului cultural material, mobil și imobil, valorificarea multiculturalității și interculturalității – caracteristici definerii ale zonei noastre;
- Gestionarea eficientă a mijloacelor financiare și a resurselor umane și materiale ale Casei de Cultură a municipiului Timișoara.

Majoritatea proiectelor culturale inițiate și derulate de Casa de Cultură a municipiului Timișoara sub egida Consiliului Local și a Primăriei municipiului Timișoara, materializate în festivaluri, spectacole, concerte, evenimente culturale artistice de mare sau mai mică anvergură, s-au dovedit o reală atracție

atât pentru publicul timișorean cât și pentru turiștii prezenți în municipiul nostru, bucurându-se, ca în fiecare an, de impactul scontat asupra publicului.

Parteneriatele și colaborările avute cu instituții și organizații de cultură și educație din Timișoara sau din județul Timiș, cu instituții de profil din județele limitrofe și chiar cu instituții din străinătate s-au dovedit a fi benefice atât pentru proiectele și programele desfășurate în această perioadă, cât și pentru mediul cultural, științific și educațional local. Din rândul acestor instituții amintim: Opera Națională Română din Timișoara, Centrul de Cultură și artă al județului Timiș, Centrele de cultură și artă ale orașelor Vîrșeț și Belgrad (Serbia), Teatrul Național din Timișoara, Teatrul Maghiar de Stat din Timișoara, Teatrul German de Stat din Timișoara, Filarmonica „Banatul” Timișoara, Institutul Român de Educație a Adulților de pe lângă Universitatea de Vest din Timișoara, Colegiul Național de Artă „Ion Vidu” Centrul Cultural German Timișoara, Institutul Francez Timișoara, Uniunea Artiștilor Plastici - filiala Timișoara, Uniunea Scriitorilor - filiala Timișoara etc. Majoritatea proiectelor culturale desfășurate sub egida Casei de Cultură a municipiului Timișoara au devenit tradiționale și s-au bucurat, an de an, de un impact deosebit de favorabil din partea timișorenilor. Enumerate cronologic, aceste evenimente sunt: Târgul de Paște, manifestări de pregătire a candidaturii la titlul de Capitala Europeană a Culturii, „Tinerii decid”, promovarea atracțiilor turistice, participarea la târguri și expoziții, „Timișoara în cărți”, „Timișoara XXI”, campanii de informare, Salonul anual de artă „Romul Ladea”, Ziua Europei, Serbările Copiilor, Sărbătoarea folclorului mondial - „Festivalul Inimilor”, Ziua Timișoarei, zilele cartierelor, muzică de fanfară, Festival „Timishort”, Festivalul Dramaturgiei, „Bega Bulevard”, „Street Delivery”, Festival de Street Art și Grafitti, Festivalul de Operă și Operetă în aer liber, Tabăra anuală de creație a artiștilor plastici, Festivalul Plai, Festivalul „Blues pentru Timișoara”, Ruga Timișoarei, Concertul simfonic din Peștera Românești, Festivalul Internațional de Jazz „Jazz TM”, Gala Blues Jazz, Ziua Națională, Comemorarea Eroilor Revoluției, Târgul de Crăciun, Serbările Crăciunului, Concertul de Revelion, Revelionul Seniorilor, marcarea principalelor teme europene: “Ora pământului”, Săptămâna Mobilității Europene, Ziua Transportului Public, Ziua voluntariatului, acțiuni de implicare civică a tinerilor, acțiuni de informare, educație, voluntariat, prevenție și altele

Și în anul 2013 timișorenii au beneficiat de Târgurile de Paște și de Crăciun, proiecte culturale, care an de an au fost îmbunătățite, oferind miilor de admiratori și cumpărători surprize inedite și plăcute.

Luna decembrie a găzduit o nouă ediție a Galei Excelenței Timișorene (premierea superlativelor pe anul 2013 în cultură, artă, sport, educație, etc).

Ansamblul folcloric „Timișul”, un adevărat ambasador al artei și culturii tradiționale românești, a reprezentat cu cinste Timișoara și România la Festivalurile Internaționale de Folclor unde a fost invitat.

Pe lângă manifestările ce au făcut obiectul Agendei culturale anuale, formațiile artistice ale Casei de Cultură au fost angrenate într-o multitudine de reprezentații: spectacole, concerte, expoziții, dezbateri de anvergură mai restrânsă, dar care s-au bucurat întotdeauna de aprecieri superlative din partea beneficiarilor.

În anul 2013 au fost organizate aprox. 400 de manifestări și evenimente culturale (spectacole, concerte, expoziții, saloane de artă și literatură, festivaluri, etc.), de mai mică sau mai mare amploare, de care a beneficiat marea majoritate a populației timișorene, precum și turiștii care au vizitat municipiul de pe Bega cu aceste ocazii.

În afara tradiționalelor, de pe acum, festivaluri ale Timișoarei menționate anterior, organizate cu sprijinul Consiliului Local al Municipiului Timișoara sau/și al Consiliului Județean Timiș, orașul de pe Bega dorește să își întărească prestigiul de oraș cultural, având și întreținând o ofertă culturală tot mai bogată anual. Pe lângă evenimentele cu mai puțină notorietate și mai puțin mediatizate, cum ar fi diferite lansări de carte, multiple evenimente de mai mică anvergură, dar cu puternică receptare din partea publicului iubitor de artă, enumerăm mai jos câteva dintre festivalurile cu caracter artistic și de promovare a imaginii arhitecturale și istorice a Timișoarei care se organizează și cu sprijinul altor instituții, asociații, organizații, centre culturale, etc.

- „Pastel Urban” - tabăra de creație – Proiectul Fundației Rubin este realizat cu sprijinul Primăriei Municipiului Timișoara și a Consiliului Local Timișoara. Se vizează crearea de imagini-etalon reprezentative pentru orașul de pe Bega, imagini care surprind arhitectura și spiritul local, elemente determinante în procesul de constituire a brand-ului orașului;

- Festivalul de "Street Art FISART" 2013 - aflat la a treia ediție, care constă în realizarea de lucrări de street art de mari dimensiuni pe clădiri din Timișoara, după exemplul de succes al orașelor Philadelphia, Berlin etc. și realizarea de lucrări 3D care vizează schimbarea imaginii orașului prin artă;
- „Street Delivery” - Misiunea Street Delivery este aceea de a reinventa și de a întări rolul structural pe care spațiul public îl joacă în viața locuitorilor cetății, prin convertirea peisajului urban în spațiu viu;
- „Acces Art” - festival de workshopuri, performance, proiecții de filme, expoziții;
- sTRAdART – Introduce noi forme de creație artistică în spațiul urban: orașul interactiv, noile arhitecturi și noile peisaje urbane, arta mobilă, noile culturi urbane;
- Cafékultour – Săptămâna Cafenelelor - este un mijloc de promovare a multiculturalității și a artei contemporane. Timp de șapte zile, câteva cafenele găzduiesc proiecții de filme, concerte, seri de lectură, piese de teatru;
- Festivalul „Bega Bulevard” - organizat de Primăria Timișoara împreună cu mai mulți parteneri, autoritățile încercând astfel să atragă atenția asupra importanței canalului Bega pentru oraș;
- Sărbătoarea muzicii – organizată de Centrul Cultural Francez, celebrează muzica în primele zile de vară ale fiecărui an;
- Festivalul Filmului Francez - Festivalul Filmului Francez de Umor, în aer liber – promovarea cinematografului francez;
- “Cinecultura” – a 5-a ediție - Festival de film realizat de către lectoratele straine de la Universitatea de Vest din Timișoara. Evenimentul aduce pe marele ecran filme ce prezintă cultura din diferite părți ale lumii;
- Festivalul Plai – promovarea multiculturalității prin artă (teatru, arte plastice, carte, fotografie, film, workshop-uri pe diverse teme, forme artistice variate, mai mult sau mai puțin convenționale) și muzică;
- Festivalul Multicultural Internațional: „Inimă de copil”;
- Festivalul Internațional de Teatru pentru Copii „Noi credem în povești!” - festival național de teatru pentru copii și tineri – editia a IX-a;
- Festivalul Internațional de Teatru pentru Copii și Tineri "Excalibur", care a ajuns la a șasea ediție.
- Festivalul Național de Teatru pentru Liceele Vocaționale;
- StudentFest 2014;
- Festivalul Studentesc de Modă „Timișoara Fashion Days”;
- Festivalul de Teatru în Limba Engleză pentru Tineri „T4T”;
- Festivalul Internațional de Teatru de Tineret de Limba Germană – tinerii au ocazia de a schimba experiențe, de a-și prezenta producțiile și de a se perfecționa în cadrul atelierelor de teatru;
- Bookfest – editia a III-a - Ediția a treia a salonului de carte s-a desfășurat sub deviza „cele mai bune cărți la cele mai bune prețuri”;
- LitVest – Festival Anual de Literatură, organizat de Biblioteca Județeană Timiș;
- Festivalul Dramaturgiei Românești - organizat în fiecare an de Teatrul Național Timișoara, cu sprijinul Ministerului Culturii, Cultelor și al Patrimoniului Național, al Institutului Cultural Român și al Consiliului Local Timișoara, evenimentul are în program workshop-uri, muzică, arte vizuale, lansări de carte, precum și concursul de dramaturgie românească;
- Festivalul de Teatru Eurothalia - Formații de teatru din diferite țări din Europa prezintă spectacole ce prilejuiesc o călătorie prin teatrul european, explorându-se astfel diferitele curente ale scenei contemporane;
- Festivalul Internațional Timișoara Muzicală, editia a 38-a - Organizat de Opera Națională Timișoara festivalul prezintă opere și operete din repertoriul universal.
- Festivalul Baroc evenimentul s-a desfășurat în următoarele locații: Piața Unirii, Piața Operei, str. Mărășești, Piața Libertății și Bastionul Theresia. Manifestarea a fost și se dorește a fi și pe parcursul edițiilor viitoare un prilej de a conștientiza moștenirea culturală bogată pe care o are orașul Timișoara;
- Zilele Muzicii Sacre – editia a XIX-a - Festivalul promovează corurile bisericești, devenind o tradiție ce precede sărbătorile de iarnă. Programul este alcătuit din lucrări corale, specifice repertoriului bisericesc.
- Timorgelfest - Zilele muzicii de orgă, editia a XIII-a - organiști din mai multe țări ale lumii prezintă publicului concerte de orgă;
- Zilele muzicale Enescu-Bartók, editia a 23-a;
- Festivalul „Art Time” – Zilele Strauss - editia a II-a;

- Gala de Blues Jazz Kamo – Cel mai longeviv festival de blues-jazz, cu participare națională și internațională a unor artiști importanți de gen, apreciat în mod deosebit de timișoreni;
- “Timișoara experimentează” - Festivalul Simultan - Proiecții video, muzică electronică experimentală, artă media contemporană cu scopul de a crea un context cultural al prezentului pe scena locală, incurajând formele noi și inovative de exprimare artistică în domeniul artei vizuale și sonore;
- Timișoara Gospel Project, datează din 2005. Nu este un cor în sensul obișnuit al cuvântului, ci o aventură muzicală. Un fel de "cantonament de gospel", o mobilizare de o săptămână, care adună oameni de toate vârstele și ocupațiile, de orice confesiune și etnie, cu sau fără experiență corală, dar având ca numitor comun “muzica în sânge” și spiritul TGP - “Talent, Generozitate, Pasiune”. Din 2007 proiectul canalizează entuziasmul coriștilor și succesul la public către o cauză umanitară;
- “Târgul Meșterilor Popolari”, Muzeul Satului;
- Festivalul-Concurs “Lada cu zestre” organizat, de asemenea, la Muzeul Satului;
- Festivalul Vinului – “VinVest”;
- Festivalul Vânătorilor Timisoara;
- Bikers Festival – a 14 ediție – include o serie de concerte, precum și tradiționala paradă a motocicletiștilor;
- “Festivalul Etniilor din Banat” – a 14-a ediție - este un amalgam de tradiții ce se desfășoară la Muzeul Satului din Timisoara, unde cateva sute de oameni, aparținând diverselor etnii din Banat, își expun portul și tradițiile și întâmpină participanții cu produsele culinare specifice etniei lor;
- “Festivalul Inimilor” - ediția a XXIII-a Sărbătoarea folclorului mondial – o manifestare din calendarul UNESCO. De-a lungul timpului, au participat formații din Europa, America Latină și de Nord și Asia (România, Republica Moldova, Bulgaria, Serbia, Ucraina, Ungaria, Macedonia, Turcia, Grecia, Cipru, Italia, Germania, Olanda, Franța, Irlanda, Slovacia, Georgia, Ecuador, Costa Rica, Mexic, Tahiti, Indonezia, Tunisia, Israel, Bosnia-Herțegovina, India, SUA, Taiwan);
- Fête De La Musique – una dintre cele mai mari manifestări culturale franceze, acorda locul cuvenit muzicii rock, jazz, cântecului și muzicii tradiționale, alături de muzica serioasă sau savantă;
- Festival de satiră și umor la Timișoara – a doua ediție a Festivalului de satiră și umor „Pălăria bănățeană” a adunat autori de aforisme și literatură satirică din România, Serbia și Muntenegru, cu participarea unor redactori de la Times New Roman (București), a Cercului Aforistic de la Belgrad, precum și a unor autori timișoreni;
- Teszt - Festival Euroregional de Teatru – Festivalul Euroregional de Teatru, organizat de Teatrul Maghiar „Csiky Gergely”, promovează multiculturalitatea și familiarizează publicul cu cele mai noi evenimente teatrale din euroregiunea DKMT;
- Zilele Maghiarimii Bănățene “În cautarea datinilor” – editia a XIX-a – au loc acțiuni cultural-artistice și folclorice, vernisaje de expoziții și prelegeri în localitățile din județul Timiș în care trăiesc maghiari, la care participă membrii ai comunității din zona de frontieră din Serbia, Ungaria și județul Timiș;
- Zilele Culturii sârbe din Timisoara;
- Zilele Culturii Cehe din Timisoara;
- Ziua Folclorului Rom;
- Festivalul „Zilele Basarabiei” – editia a 14-a;
- Zilele Culturii Spaniole - ediția a 3-a - Manifestarea se desfășoară pe mai multe paliere: poezie, dans, muzică, film, jurnalism, literatură și gastronomie, invitând timișorenii la un mix cultural de excepție;
- Aplec Festival de Folclor și Tradiții Catalane - cel mai mare festival internațional catalan din afara Barcelonei se va organiza anul acesta(2014) la Timișoara. Vor avea loc parade tradiționale catalane cu giganți, jonglerii cu foc, turnuri umane și multe alte repere ale tradiției catalane.
- Bienala Internațională de Arta Miniaturală – Evenimentul promovează arta miniaturală sub diverse forme de manifestare: pictură, sculptură, grafică, design, textile, ceramică;
- “Festivalul Artelor Timișorene, aflat în 2014 la prima ediție” a îmbogățit viața artistică a Timișoarei cu un nou festival care, pentru o săptămână, reunește valorile culturale și artistice ale Timișoarei, aducându-le în spații neconvenționale mai aproape de publicul larg;
- Festivalul Național de Romane, aflat, de asemenea la prima ediție, include un concurs de interpretare și lansare de noi compoziții precum și un spectacol de gală având în recital pe unii dintre cei mai valoroși interpreți de romane din România;

- Concursul Internațional de Alămuri din Timisoara - Singurul concurs de interpretare la instrumente de alamă din România;
- Campionat European de Muzică de Fanfară;
- Festivalul de Dans „ROK ART” Timisoara 2014;
- Festivalul Internațional de Dans - Cel mai mare și mai amplu eveniment de gen din orașului nostru 10 zile de dans de cea mai bună calitate. Festivalul se desfășoară pe trei paliere: dans sportiv, dans contemporan și tango argentinian.

Biserici, mănăstiri și alte lăcașe de cult din Timisoara:

- Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Timișoarei;
- Catedrala Mitropolitană „Sf. Trei Ierarhi” Timișoara (1936-1940);
- Biserica ortodoxă română „Adormirea Maicii Domnului” - Calea Aradului (2003);
- Biserica ortodoxă română „Nașterea Maicii Domnului” - Calea Lugoșului;
- Biserica ortodoxă română „Pogorârea Sfântului Duh” - Cetate (1997);
- Biserica ortodoxă română „Adormirea Maicii Domnului” - Elisabetin (1784);
- Biserica ortodoxă română „Sf. Arhimandrit Ștefan” - Calea Martirilor;
- Biserica ortodoxă română „Sf. Ilie” - Fabric (1931);
- Biserica ortodoxă română „Sfinții Împărați Constantin și Elena” - Fabric Est (1945);
- Biserica ortodoxă română „Pogorârea Sfântului Duh” - Fabric Vest;
- Biserica ortodoxă română „Sf. Apostoli Petru și Pavel” - Fratelia (1963);
- Biserica ortodoxă română „Pogorârea Sfântului Duh” - Freidorf (1975);
- Biserica ortodoxă română „Nașterea Maicii Domnului” - Iosefin (1936);
- Biserica ortodoxă română „Înălțarea Domnului” - Mehala (1937);
- Biserica ortodoxă română „Nașterea Maicii Domnului” - Pădurea Verde (1746);
- Biserica ortodoxă română „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” - Plopi (1969);
- Biserica ortodoxă română „Adormirea Maicii Domnului” - Ronaț (1988);
- Biserica ortodoxă română „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” - Viile Fabric (1997);
- Biserica ortodoxă română - Sinaia (1931-1936);
- Sinagoga din Cetate (1863-1865);
- Sinagoga din Fabric (1899);
- Biserica romano-catolică - Piața Bălcescu (1912-1919);
- Biserica romano-catolică - Piața Romanilor (1896-1901);
- Biserica romano-catolică - Mehala;
- Domul romano-catolic „Sf. Gheorghe” - Piața Unirii;
- Biserica greco-catolică „Nașterea Maicii Domnului”;
- Biserica reformată - Cetate (1902);
- Biserica ortodoxă sârbă - Cetate (1748);
- Biserica ortodoxă sârbă - Fabric (1745);
- Biserica ortodoxă sârbă Mehala (1786);
- Parohia ortodoxă ucraineană - Lidia;
- Biserica creștină baptistă „Maranata” - Zona Soarelui;
- Biserica baptistă independentă - Memorandumului;
- Biserica creștină adventistă de ziua a 7-a - Piața Alexandru Mocioni;
- Biserica creștină adventistă de ziua a 7-a - Independenței;
- Biserica creștină baptistă Betania - Ion Barac;
- Biserica creștină baptistă Eclesia - Mureș;
- Biserica evanghelică luterană - Piața Ionel I.C.Brătianu;
- Biserica penticostală ELIM - Virgil Madgearu;
- Biserica penticostală Speranța - Cernăuți;
- Centrul creștin Metanoia;
- Centrul creștin Renașterea;
- Misiunea creștină pentru Cristos pentru România;
- Parohia reformată - Centrul reformat Timișoara;;
- Parohia reformată - Cetate;
- Parohia reformată - Ciarda Roșie;
- Parohia reformată - Fratelia.

Monumente ale eroilor și opere comemorative ridicate în memoria ostașilor români și străini din Timișoara:

- Monumentul „Eroii neamului“ - Calea Șagului;
- Monumentul eroilor căzuți în Primul Război Mondial - Cartier Freidorf;
- Monumentul închinat eroilor din Al Doilea Război Mondial;
- Monumentul „Eroi ai clasei muncitoare“ - Calea Lipovei ;
- Monumentul închinat ostașilor sovietici - Cimitirul Eroilor din Calea Lipovei;
- Monumentul închinat eroilor rezistenței anticomuniste din Banat;
- Monumentul eroilor revoluționari maghiari de la 1848 - Cimitirul din Calea Șagului;
- Monumentele Eroilor Revoluției din Decembrie 1989.

Manifestări cultural-religioase din Timișoara:

- Ruga cartierului Cetate - aprilie;
- Ruga cartierului Mehala - mai;
- Ruga cartierului Calea Aradului - iunie;
- Ruga cartierului Plopi - iunie;
- Ruga cartierului Steaua - Fratelia - iunie;
- Ruga cartierului Fabric - iulie;
- Ruga cartierului Freidorf - septembrie;
- Ruga cartierului Calea Martirilor - septembrie;
- Ruga Timișoarei - septembrie.

Pilonul central al **activităților culturale din comunele arealului de influență** îl constituie Căminele Culturale, în cadrul cărora activează ansambluri de dansuri populare și formații corale.

De asemenea, în aproape fiecare localitate din arealul de influență există o bibliotecă. În lista muzeelor din Polul de creștere se înscriu și două muzee situate în arealul de influență; e vorba de Muzeul „Dimitrie Țichindeal“ în Becicherecu Mic și de Muzeul Etnografic al Șvabilor în Giarmata.

În comunele din arealul de influență, un rol important în păstrarea tradițiilor și spiritualității locurilor îl au bisericile și mănăstirile, în special cele ortodoxe.

Astfel, în comuna Dumbrăvița, monumentele culturale reprezentative sunt:

- Monumentele comemorative închinat eroilor căzuți în primul și în al doilea război mondial, situate în centrul comunei, în fața Bisericii Reformate;
- Statuia lui Petofi Sandor, Grupul statuar Eminescu-Petofi(2011);
- Biserica Catolică; este un locaș reprezentativ în special prin arhitectura clădirii sale (în România există doar două biserici cu o astfel de arhitectură);
- Biserica Reformată(1903) are 111 ani vechime și este monument istoric protejat, fiind prima biserică construită în localitatea Dumbrăvița, la 2 ani de la înființare;
- Biserica Ortodoxă.

În comuna Becicherecu Mic:

- Biserica ortodoxă română, hramul bisericii fiind la data de 15 august;
- Biserica ortodoxă sârbă, hramul bisericii fiind la data de 22 mai;
- Biserica catolică, hramul bisericii fiind la data de 16 noiembrie.

Monumentele culturale reprezentative în comuna Ghiroda sunt:

- Monumentul eroilor din Primul Război Mondial;
- Monumentul eroilor aviatori.

În comuna Dudeștii Noi, monumentul istoric cel mai reprezentativ este Biserica Romano-Catolică „Sf. Vendelin”, construită între anii 1750-1751 și clasificată în cadrul Patrimoniului Național Cultural în grupa valorică A.

Biserica romano-catolică „Sf. Iosif”, construită în anul 1730, din comuna Giarmata, precum și Biserica „Sf. Dumitru”, construită în anul 1759, din comuna Giroc, se află pe Lista monumentelor istorice, clasate fiind în grupa valorică B-monumente istorice reprezentative pentru patrimoniul cultural local.

În comuna Orțișoara, se găsesc două monumente istorice protejate: Biserica Romano-Catolică care datează din 1786 și cetatea de pământ din Seceani.

În Comuna Remetea Mare, Conacul Ambrozi, construit în anul 1820, se află pe Lista monumentelor istorice în grupa valorică A-monument istoric de valoare națională și universală.

În comuna Săcălaz, Biserica Ortodoxă din Berecsău Mare este monument istoric protejat.

În comuna Sînmihaiu Român un monument cultural reprezentativ este „Casa Baraj”, construită între anii 1912-1915, se află pe canalul Bega la ecluza din localitate și a fost declarată monument istoric conform OMCC nr. 23214/2004.

Printre principalele manifestări culturale organizate anual comunele din zona de influență se numără:

- Șezători pentru încondeierea ouălor de Paști, martie-aprilie;
- Festivalul județean al cântecului popular;
- Manifestări organizate cu ocazia Zilei Naționale a României, 1 Decembrie;
- Balul Tradițional al Strugurilor, octombrie, Dumbrăvița ;
- Festivalul Tocăniței, septembrie, Dumbrăvița;
- Zilele Dumbrăviței, septembrie;
- Festivalul interjudețean de colinde, decembrie;
- Spectacol tradițional de Crăciun, decembrie;
- Sărbătorirea hramurilor bisericilor existente în fiecare comună;
- Carnavalul Dovlecilor, noiembrie, Dudeștii Noi;
- Ziua Unirii, 24 ianuarie, Ghiroda;
- Târgul Apicol Internațional de la Ghiroda, organizat în lunile martie-aprilie;
- Cântecele Învierii, Ghiroda;
- Festivalul Folcloric „Din comoara satului”, organizat în Ghiroda în luna mai;
- Ziua Aviației, iunie, Ghiroda;
- Festivalul Vânătorilor, iulie-august, Ghiroda;
- Zilele satului Giarmata Vii, octombrie;
- Festivalul Grupurilor de Sorocari și Festivalul „Lada cu zestre”, organizate anual în Sînmihaiu Român.

Instituții culturale, edificii religioase, monumente și evenimente culturale în comunele din Polul de Creștere Timișoara

COMUNA	INSTITUȚII CULTURALE	EVENIMENTE CULTURALE ȘI SPORTIVE	LĂCAȘE DE CULT	RUGA ȘI ALTE MANIFESTĂRI CULTURAL-RELIGIOASE	MONUMENTE COMEMORATIVE
BECICHERECU MIC	- Cămin cultural; - Muzeul „Dimitrie Țichindeal“; - Biblioteca comunală.	- Dragobetele – renașterea naturii, renasterea prieteniei - Simpozion National “Dimitrie Țichindeal, trecut, prezent și viitor” ediția a VI-a; - “Lumini de Paște” – Activitate de încondeiat ouă si confecționat felicitări - Panait Istrati – 1884 – 1935 – 130 de ani de la nastere; - Liviu Rebreanu – 1885 – 1944 – 70 de ani de la moarte; - Dimitrie Țichindeal „Fabule” - 1814 – 2014 – 200 de ani de la apariție – Reeditarea volumului; - Ziua Națională a României;	- Biserica Ortodoxă Română Becicherecu Mic (1910); - Biserica Romano-Catolică Becicherecu Mic (1811); - Biserica Ortodoxă sârbă Becicherecu Mic (1823); - Biserica Penticostală Philadelphia Becicherecu Mic (2006); - Biserica Baptistă Becicherecu Mic (1990).	- Ruga ortodoxă română (15 august - Sf. Maria Mare); - Ruga romano-catolică - kerwei (a doua duminică a lunii noiembrie); - Ruga ortodoxă sârbă (22 mai);	- Monumentul ostașilor sovietici căzuți în Al Doilea Răboi Mondial; - Monumentul ostașilor căzuți în cele două războaie mondiale; - Monumentul preotului și cărturarului Dimitrie Țichindeal.

		- Vin colindătorii.			
BUCOVĂȚ	- Cămine culturale: Bucovăț și Bazoșu Nou; - Biblioteca comunală: Bucovăț.	- 8 Martie – Ziua Mamei; - 1 Iunie – Avram Iancu – 190 de ani de la moarte; - Lansare Monografia satului, inaugurarea muzeului precum și 600 ani de la prima atestare documentară a satului Bucovăț.	- Biserici ortodoxe române: Bucovăț (1862) și Bazoșu Nou; - Biserica baptistă Bucovăț; - Biserica adventistă Bucovăț (2002).	- Ruga și hramul bisericii în localitățile: Bucovăț (23 aprilie - Sf. Gheorghe) și Bazoșu Nou (14 octombrie - Sf. Cuvioasa Paraschiva).	
DUDEȘTII NOI	- Cămin cultural.	- Festival concurs de coregrafie “Dudeșteana” – Festival de promovarea dansului popular și a tradițiilor culturii rurale; - Carnavalul Dovlecilor; - Spectacolul “Prietenii buni” în cadrul proiectului “Săptămâna prieteniei”, iunie; - Spectacol de colinde și obiceiuri tradiționale de Craciun.	- Biserica ortodoxă română Dudeștii Noi (1971); - Biserica romano-catolică Dudeștii Noi (1750-1751).	- Ruga în localitatea Dudeștii Noi (26 octombrie - Sf. Dumitru).	- Monumentul eroilor din Primul Război Mondial.
DUMBRĂVIȚA	- Cămin cultural; - Bibliotecă.	- Zilele Dumbrăviței (septembrie); - Simpozion internațional Mihai Eminescu – S. Petofi – ed. a V – a; - Dezvelirea bustului scriitorului Ioan Slavici; - Zilele Maghiare Banatene – editia a XIX-a; - În cautarea datinilor – editia a XIX-a; - Festivalul Tocăniței; - Balul Tradițional al Strugurilor; - Hora inimilor; - Puntea bucuriei.	- Biserica reformată Dumbrăvița (1897-1901); - Biserica romano-catolică Dumbrăvița (1985); - Biserica penticostală Dumbrăvița (1987); - Biserica Ortodoxă Română Dumbrăvița (parohie din 1927, biserică 2005).	- Ruga ortodoxă (de Rusalii); - Ruga catolică (prima duminică din octombrie).	- Monumentul eroilor din Primul și Al Doilea Război Mondial; - Bustul lui Ioan Slavici.
GHIRODA	- Cămine culturale: Ghiroda și Giarmata Vii; - Bibliotecă: Ghiroda și Giarmata Vii.	- Zilele bibliotecii comunale; - Secole de ortodoxie în Banat - Cântecule Învierii editia a VII-a; - Zilele comunei; - Spațiul românesc – creator și generator de cultură, artă și istorie universală; - Ziua națională – 1 Decembrie; - Spectacol cu colinzi și obiceiuri de Crăciun;	- Biserici ortodoxe române: Ghiroda (1935) și Giarmata Vii (1939); - Biserici romano-catolice: Ghiroda (1956) și Giarmata Vii (1928); - Biserica baptistă Ghiroda (1935); - Biserici penticostale: Ghiroda (1960), Giarmata Vii (1989).	- Ruga în localitățile: Ghiroda (de Rusalii) și Giarmata Vii (8 septembrie - Nașterea Maicii Domnului).	- Monumentul eroilor din Primul Război Mondial: Ghiroda și Giarmata Vii ;

		<ul style="list-style-type: none"> - Participarea Ansamblului folcloric “Cununa Timișului” la manifestările organizate de C.J.Timiș și localități cu populație românească din DKMT și din alte state europene (Torac, Vârșet, etc.); - Festivalul Național de cântec popular românesc „Din Comoara Satului” – concurs - editia a VI; - Festivalul Vânătorilor; - Memorialul Pavel Emilian. 			
GIARMATA	<ul style="list-style-type: none"> - Cămine culturale: Giarmata și Cerneteaz; - Bibliotecă: Giarmata. 	<ul style="list-style-type: none"> - 1 Decembrie – ziua națională; - Festivalul de Datini, Colinde și Obiceiuri de Iarnă – editia a IV-a. 	<ul style="list-style-type: none"> - Biserici ortodoxe române: Giarmata și Cerneteaz (1849); - Biserica romano-catolică Giarmata (biserica veche - 1731-1732; cea nouă, 1773); - Case de rugăciuni pentecostale: Giarmata și Cerneteaz. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ruga în localitățile: Cerneteaz (9 mai) și Giarmata (8 septembrie - Nașterea Maicii Domnului). 	<ul style="list-style-type: none"> - Monumentul eroilor din Primul Război Mondial: Giarmata și Cerneteaz.
GIROC	<ul style="list-style-type: none"> - Casa Națională Chișoda; - Cămin cultural Giroc; - Biblioteca comunală Giroc. 	<ul style="list-style-type: none"> - Zilele comunei; - Festivalul Internațional de Folclor al Preșcolarilor-editia a III – a; - Interferențe culturale în Banat – Parada portului popular; - Spațiul românesc – creator și generator de cultură, artă și istorie universală; - Ziua națională 1 Decembrie; - Spectacol cu colinzi și obiceiuri de Crăciun; - Zilele bibliotecii comunale. 	<ul style="list-style-type: none"> - Biserici ortodoxe române: Giroc (1759, prima atestare) și Chișoda (1749); - Biserici catolice: Giroc și Chișoda (1933); - Biserici baptiste: Giroc și Chișoda; - Biserici pentecostale: Giroc și Chișoda; - Mănăstirea Timișeni: Giroc; - Mănăstirea Sfânta Treime Giroc. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ruga în localitățile: Giroc (de Sfintele Paști) și Chișoda (15 august - Adormirea Maicii Domnului); - Hramul bisericii „Sf. Mare Mucenic Dimitrie” Giroc (26 octombrie). 	<ul style="list-style-type: none"> - Monumentele eroilor din Primul Război Mondial : Giroc și Chișoda; - Monumentele eroilor din cel de-al Doilea Război mondial: Giroc și Chișoda; - Monumentul istoric 1917-1982: Giroc; - Monument Aurel Vlaicu: Giroc; - Monument Aurel Popovici: Chișoda.
MOȘNIȚA NOUĂ	<ul style="list-style-type: none"> - Cămine culturale: Moșnița Nouă, Urseni și Albina; - Biblioteca comunală: Moșnița Nouă. 	<ul style="list-style-type: none"> - Bal de Fărșang; - Ignatul – festival de iarnă; - Festival de colinde; - „Moșnița Bike Fest” 	<ul style="list-style-type: none"> - Biserici ortodoxe române: Moșnița Nouă (1988, capelă), Urseni (1777 - cea veche, cea de azi din 1933), Moșnița Veche (1912) și Albina (1981); - Biserica romano-catolică Urseni (1868); - Biserici reformate: Moșnița Nouă și Moșnița Veche (1902); - Biserici pentecostale: 	<ul style="list-style-type: none"> - Ruga în localitățile: Moșnița Veche (de Rusalii); Moșnița Nouă (20 iulie - Sf. Ilie); Albina și Urseni (15 august - Adormirea Maicii Domnului). 	<ul style="list-style-type: none"> - Monumentul eroilor din Primul Război Mondial: Moșnița Nouă; - Monumentul eroilor din Primul și Al Doilea Război Mondial: Moșnița Veche.

			Moșnița Nouă și Urseni; - Biserica baptistă Moșnița Veche.		
ORTIȘOARA	Cămine culturale: Orțișoara, Călacea, Cornești și Seceani; - Bibliotecă: Orțișoara.	- Spectacol dedicat femeilor; - Șezătoare în grai popular; - Zilele sportului pentru toți; - Ziua eroilor; - Ziua Europei; - Ziua copilului; - Săptămâna olimpică; - Concurs de pescuit; - Balul toamnei; - Zilele bibliotecii comunale; - Spectacol de colinzi.	- Biserici ortodoxe române: Orțișoara, Cornești (1932), Călacea (1812) și Seceani (1840); - Biserica romano-catolică Orțișoara (1809); - Biserica penticostală Orțișoara; - Biserica baptistă Orțișoara.	- Ruga în localitățile: Călacea (23 aprilie - Sf.Gheorghe), Cornești (15 august - Adormirea Maicii Domnului); Orțișoara (8 septembrie - Nașterea Maicii Domnului) și Seceani (14 octombrie - Sf. Cuv. Paraschiva).	- Monumente ale eroilor (plăci comemorative, statui, cruci): Orțișoara, Cornești și Seceani.
PIȘCHIA	- Cămine culturale: Pișchia, Bencecu de Sus, Bencecu de Jos și Murani; - Biblioteca comunală: Pișchia.	- Dragobetele la români – concurs, dans și bal; - Să ne cinstim eroii; - Zilele comunei Pișchia – concursuri, concursuri, spectacole școlare etc; - Ziua Națională; - Sărbătoarea Crăciunului în comuna Pișchia – spectacol de colinde și obiceiuri de Crăciun – serbarea pomului de iarnă; - Lansarea volumului de versuri în grai popular, autor Ionel Iacob Bencei.	- Biserici ortodoxe române: Pișchia (1991), Bencecu de Sus (1899), Bencecu de Jos (capelă, 1976), Sălciua Nouă și Murani (1845); - Biserica romano-catolică Pișchia (1776); - Biserica catolică Bencecu de Sus (1832); - Biserici penticostale: Pișchia, Murani și Bencecu de Sus.	- Ruga în localitățile: Murani (23 aprilie - Sf. Gheorghe), Pișchia (de Rusalii), Bencecu de Sus (ultima duminică din august), Bencecu de Jos (prima duminică din septembrie).	- Monumentul eroilor din Primul Război Mondial: Murani; - Monumente ale eroilor din Primul și Al Doilea Război Mondial: Pișchia și Bencecu de Sus.
REMETEA MARE	- Cămine culturale: Remetea Mare și Ianova; - Biblioteca comunală: Remetea Mare.	- “Locuri banatene în obiectiv”; - Festivalul Folcloric „Busuiocul Remețean”;	- Biserici ortodoxe române: Remetea Mare (1911) și Ianova (1836); - Biserica romano-catolică Ianova (1891); - Biserica baptistă: Remetea Mare și Ianova; - Biserica penticostală: Remetea Mare.	- Ruga în localitățile: Ianova (prima vineri după Sf. Paști) și Remetea Mare (15 august - Adormirea Maicii Domnului).	- Monumentul eroilor din Primul Război Mondial: Remetea Mare.
SĂCĂLAZ	- Cămine culturale: Săcălaz, Beregsău Mare și Beregsău Mic; - Biblioteca comunală: Săcălaz.	- Zilele Săcălazului: prima săptămână a lunii octombrie; - 1 Iunie; - Festivalul Crăciunului; - Crosul Unirii; - Ruga Școlii; - Masca veselă; - Halloween; - Festivalul Tinereții; - Festivalul Recoltei;	- Biserici ortodoxe române : Săcălaz, Beregsău Mare (1793) și Beregsău Mic (2001); - Biserica ortodoxă sârbă Beregsău Mic (1857); - Biserica romano-catolică Săcălaz (1772); - Biserici penticostale: Săcălaz (două); - Biserici baptiste:	- Ruga în localitățile: Săcălaz (de Rusalii), Beregsău Mare (prima duminică după Paște) și Beregsău Mic (iunie);	- Monumente ale eroilor din Primul și Al Doilea Război Mondial: Beregsău Mare; - Monumente ale eroilor din primul Război Mondial: Săcălaz.

		<ul style="list-style-type: none"> - Olimpiada Marțișorului - Ghiocelul de argint. 	Săcălaz și Beregsău Mare.		
SÎNMIHAIU ROMÂN	<ul style="list-style-type: none"> - Cămine culturale: Sânmihaiu Român și Utvin; - Bibliotecă comunală: Sânmihaiu Român. 	<ul style="list-style-type: none"> - Festivalul Grupurilor de Sorocari; - Festivalul „Lada cu zestre”. 	<ul style="list-style-type: none"> - Biserici ortodoxe române: Sânmihaiu Român (1774), Utvin (1714) și Sânmihaiu German (1986); - Biserici catolice: Sânmihaiu Român și Sânmihaiu German; - Biserica penticostală Sânmihaiu Român (1958); - Biserica baptistă Utvin (1940); - Biserica penticostală Filadelfia Utvin (1960); - Biserica SILOAM Sânmihaiu German (2000). 	<ul style="list-style-type: none"> - Ruga în localitățile: Sânmihaiu Român și Utvin (de Sf. Paști). 	
ȘAG	<ul style="list-style-type: none"> - Casa Națională „Mihai Viteazu”: Șag; - Muzeu de etnografie: Șag; - Biblioteca comunală: Șag. 	<ul style="list-style-type: none"> - Festivalul coral „Cântările Învierii” la Mănăstirea Timișeni Șag; - Zilele comunei: 12-16 august; - Poeți și scriitori români - Otilia Cazimir și Ion Marin Sadoveanu; - Sfintele Paști la români - Tradiții, obiceiuri, expoziții; - Mihai Eminescu 1850 - 1889, poet român; - Timișule pe malul tău - Spectacol, concurs – folclor; - Banatul Colț de Rai – Spectacol Ansamblul Banatul; - Ziua Bibliotecii - invitat Todi Vasile - scriitor aromân; - Ion Creangă 1837-1889; - Meșteșugurile păstrate doar în amintire – concurs; - Ziua minorităților - maghiară și germană; - Colindăm Domnului Bun; - Tabăra de creație „Icoana în suflet de copil”. 	<ul style="list-style-type: none"> - Biserica ortodoxă română (1776, din lemn), înlocuită cu cărămidă în 1853; - Mănăstirea Timișeni (1946); - Biserica romano-catolică (1884); - Biserica penticostală (1994); - Biserica baptistă (2000). 	<ul style="list-style-type: none"> - Zilele comunei: 12-16 august; - Ruga din localitatea Șag (15 august - Adormirea Maicii Domnului); - Hramul Mănăstirii Timișeni (29 august - Tăierea Capului Sf. Prooroc Ioan Botezătorul); - Hramul bisericii romano-catolice (27 septembrie); - Hramul școlii (26 octombrie - Sf.Dumitru). 	<ul style="list-style-type: none"> - Monumentul soldatului necunoscut; - Monument istoric „In memoriam”; - Monumentul eroilor căzuți pentru patrie; - Două cruci de piatră și fier (1852); - Conacul lui Laurențiu Saghi (1404); - Căruța pompierilor (1937).

Sursa: Fișele localităților 2013 de pe site-ul cjtimis.ro, date prelucrate

Monumentele istorice protejate prin lege situate pe teritoriul Polului de Creștere Timișoara sunt prezentate grafic.

<i>Biblioteci - județul Timiș și Polul de Creștere Timișoara</i>						
Categorii de biblioteci	Unități Administrativ Teritoriale	Anul 2008	Anul 2009	Anul 2010	Anul 2011	Anul 2012
		UM: Numar				
Total	TIMIS	378	372	355	322	299
-	MUNICIPIUL TIMISOARA	109	108	95	79	84
-	BECICHERECU MIC	2	2	2	2	2
-	BUCOVAT	:	1	1	1	1
-	DUDESTII NOI	1	2	2	2	2
-	DUMBRAVITA	3	3	2	2	2
-	GHIRODA	3	4	4	3	3
-	GIARMATA	2	2	2	2	1
-	GIROC	3	3	3	3	3
-	MOSNITA NOUA	4	5	4	4	4
-	ORTISOARA	3	1	2	2	2
-	PISCHIA	5	5	5	4	3
-	REMETEA MARE	3	3	3	3	3
-	SACALAZ	4	5	4	3	2
-	SAG	2	2	2	2	2
-	SANMIHAIU ROMAN	3	3	3	3	2
Publice	TIMIȘ	89	89	89	89	62
-	MUNICIPIUL TIMISOARA	1	1	1	1	1
-	BECICHERECU MIC	1	1	1	1	1
-	DUDESTII NOI	:	1	1	1	1
-	DUMBRAVITA	1	1	1	1	1
-	GHIRODA	1	1	1	1	1
-	GIARMATA	1	1	1	1	:
-	GIROC	1	1	1	1	1
-	MOSNITA NOUA	1	1	1	1	1
-	ORTISOARA	1	1	1	1	1
-	PISCHIA	1	1	1	1	:
-	REMETEA MARE	1	1	1	1	1
-	SACALAZ	1	1	1	1	:
-	SAG	1	1	1	1	1
-	SÎNMIHAIU ROMAN	1	1	1	1	:

<i>Cititori activi la biblioteci – Județul Timiș și Polul de Creștere Timișoara</i>			
	Unități administrativ teritoriale	Anul 2011	Anul 2012
		UM: Numar	
TOTAL	TIMIȘ	5691205	5787049
-	MUNICIPIUL TIMISOARA	4041146	4310700
-	BECICHERECU MIC	14197	15357
-	BUCOVAT	3350	3300
-	DUDESTII NOI	8329	8689
-	DUMBRAVITA	8133	9428
-	GHIRODA	12721	12679
-	GIARMATA	14573	5023
-	GIROC	14231	14319
-	MOSNITA NOUA	13640	14136
-	ORTISOARA	25990	30030
-	PISCHIA	11127	3258
-	REMETEA MARE	7118	7411
-	SACALAZ	16344	4000
-	SAG	11402	11519
-	ȘÎNMIHAIU ROMAN	12521	5900

Vizitatori in muzee si colectii publice - județul Timiș și în Polul de Creștere Timișoara

		Anul 2008	Anul 2009	Anul 2010	Anul 2011	Anul 2012
		UM: Numar persoane				
Timis	TOTAL	44369	103959	104153	66347	184941
-	MUNICIPIUL TIMISOARA	32188	81486	74676	45401	161385
-	PISCHIA	:	:	40	40	50
-	REMETEA MARE	:	:	:	200	:

© 1998 - 2014 INSTITUTUL NATIONAL DE STATISTICA

Cititori activi la biblioteci - județul Timiș și în localitățile din Polul de Creștere Timișoara

	Unități administrativ teritoriale	Anul 2011	Anul 2012
		UM: Numar persoane	
TOTAL	TIMIS	125470	124704
-	MUNICIPIUL TIMISOARA	76091	78114
-	BECICHERECU MIC	502	419
-	BUCOVAT	80	70
-	DUDESTII NOI	300	319
-	DUMBRAVITA	312	189
-	GHIRODA	343	373
-	GIARMATA	250	193
-	GIROC	488	606
-	MOSNITA NOUA	176	126
-	ORTISOARA	1262	649
-	PISCHIA	81	122

-	REMETEA MARE	151	199
-	SACALAZ	160	100
-	SAG	225	159
-	SANMIHAIU ROMAN	334	400

© 1998 - 2014 INSTITUTUL NATIONAL DE STATISTICA

2.5.3. Patrimoniul Natural

Referitor la **rezervațiile și monumentele naturii**, trebuie amintit în primul rând Parcul Dendrologic de la Bazoș (la cca. 15 km sud-est de Timișoara, la 8 km sud de Remetea Mare), rezervație forestieră, de mare importanță științifică, pe o suprafață de 60 hectare, constituit dintr-o pădure de stejar amenajată în stil peisajer. **Parcul Dendrologic – Arboretumul de la Bazoș** este în prezent singura bază recreativă amenajată din zona periurbană a municipiului Timișoara, reprezentând în același timp un obiectiv național de importanță deosebită, datorită colecției sale de arbori și arbuști din mai multe continente. Are statut de rezervație științifică din 1954 și monument al naturii din 1988. Din 1994 este considerat arie protejată pentru ocrotirea biodiversității genofondului și ecofondului.

Zona de turism alternativ și de vânătoare Pișchia-Maşloc se situează în zona de nord a județului Timiș, cuprinzând comunele Orțișoara, Mașloc, Pișchia și Bogda. Potențialul zonei de turism alternativ de vânătoare Pișchia-Maşloc se sprijină pe existența în zonă a două amenajări turistice: Băile Calacea și Tabăra pentru tineret Bogda.

Pe lângă pescuitul sportiv posibil de practicat în zona descrisă, în lacurile și bălțile din zona Pișchia-Maşloc există și un potențial cinegetic important. Din totalul de șapte zone cinegetice ale județului Timiș, cu o suprafață de 9.814 ha, patru aparțin zonei (Pișchia, Alioș, Șarlota Mare, Șarlota-Hodoș) și totalizează 6.649 ha, adică 68% din totalul suprafeței fondului cinegetic.

De asemenea, poate fi menționată comuna Ghiroda, străbătută în partea de est de canalul Bega și cu bălțile de nuferi, oferind doritorilor de divertisment diferite modalități de recreere, cum ar fi pescuitul, plimbări cu barca, înot sau plajă cu nisip.

Barajul de la Ianova, luciu de apă de 25 ha, situat în apropiere de Remetea Mare, în urma realizării de către Primăria Remetea Mare a unui drum de acces, atrage din ce în ce mai mulți turiști dornici de recreere.

Balta Săcălăz, situată aproape de Timișoara, la ieșirea din Săcălăz pe partea dreaptă pe drumul Timișoara – Jimbolia, este ideala pentru petrecerea timpului liber, pescuit sportiv, dar și pentru turismul de afaceri. Este compusă din două bălți de 6 ha și, respectiv, 8 ha populate cu 4 tone crap, 2 tone caras și 2 tone fitofag. Bălțile sunt amenajate pentru pescuitul sportiv cu băncuțe și pontoane ce ies în larg până la limita stufului. Adâncimea celor două bălți este relativ mică, ele fiind amenajate artificial pentru pescuit. Fundul bălților este argilos, iar malurile sunt joase. Vegetația acvatică este reprezentată prin stuf.

Pe raza comunei Sînmihaiu Român, unul dintre locurile care poate fi exploatat din punct de vedere turistic este ștrandul termal din Sînmihaiul German. În prezent acesta este concesionat către S.C. Radulov S.R.L. Modernizarea bazei materiale, inclusiv amenajarea unui bazin acoperit, care asigură funcționarea și pe timp de iarnă, corelată cu calitățile deosebite ale apei, duc la obținerea unor rezultate bune, care ar putea constitui un punct de plecare în dezvoltarea acestui loc ce se întinde pe o suprafață de 9054 mp, ca un complex de recreere și agrement la standarde europene.

De asemenea, conform Ordinului ministerului mediului și pădurilor nr. 2387/2011 pentru modificarea Ordinului ministerului mediului și dezvoltării durabile nr. 1964/2007 privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanță comunitară, ca parte integrantă a rețelei ecologice europene natura 2000, în România, pe teritoriul comunei Sînmihaiu Roman se regăsește 7 % din suprafața totală de 4 ha a ariei naturale protejate Saraturile Diniș (ROSCI0390).

Fiind situată la câmpie, comuna Șag nu dispune de zone cu valoare deosebită din punct de vedere al peisajului, dar datorită situării lângă râul Timiș (albia majoră râul Timiș – natura 2000, arie protejată) și lângă pădurile Giroc și Lighed (Padureni) are potențial pentru dezvoltarea turismului de scurtă durată și agrement, în special datorită apropierii de municipiul Timișoara. Baza de agrement "Timiș-Șag" are o suprafață de 12 ha.

Alt obiectiv turistic important din Șag este mânăstirea Timișeni situată lângă pădure și la

distanța mică de râul Timis. La o distanță de 3 km de localitate se găsește o mănăstire în care conviețuiesc peste 50 de maicuțe, loc de pelerinaj și rugăciune pentru credincioșii ortodocși. A fost înființată în anul 1944 și desființată ulterior de regimul comunist în 1950. A fost reînființată între anii 1967-1968, iar pictura a fost executată de Victor Jurca din Lugoj. Hramul mănăstirii este la 29 august la sărbătoare religioasă "Taierea capului SF. Ioan Botezătorul" când vin pelerini de la distanțe de zeci de kilometri să participe la slujbe religioase.

2.5.4. Infrastructura turistică

Polul de Creștere Timișoara dispune de o infrastructură turistică diversă. Există peste 129 de unități de cazare (din care 116 hoteluri, 7 hosteluri, 50 de pensiuni, 10 pensiuni agroturistice, 1 vilă turistică, 1 motel, și 1 camping internațional) însumând peste 6.613 de locuri de cazare, cu un grad de confort de la două și trei stele în mediul rural până la hoteluri de patru stele în Timișoara, însă nu există nici o unitate de cazare care să ofere condiții de cinci stele. Singura unitate de cazare de 5 stele din județ este localizată în comuna Dumbrăvița unde există o pensiune cotate la 5 stele.

În Municipiul Timișoara există peste 107 unități de cazare (din care 49 de hoteluri, 7 hosteluri, 50 de pensiuni și 1 camping internațional) însumând peste 5.547 de locuri de cazare, cu un grad de confort de la două până la patru stele.

În comunele din arealul de influență a Timișoarei, turismul a cunoscut de asemenea o dezvoltare spectaculoasă. De la 15 unități de cazare cu un număr de 661 de locuri, în anul 2008 a ajuns la 22 unități de cazare cu un număr de 1066 de locuri anul în 2013. Acest sector este cel mai bine dezvoltat în comuna Ghiroda (27%), urmată de comunele Dumbrăvița (18%), Giroc (13,6%), Moșnița Nouă, Orțișoara și Săcălaz câte 9%, iar comunele Bucovăț, Remetea Mare și Șag dețin câte 4,5 % din totalul unităților de cazare aparținând arealului de influență.

O situație mai detaliată a structurilor de primire turistică ale Polului de Creștere Timișoara se poate vedea în tabelul de mai jos:

Structuri de primire turistică în Polul de Creștere Timișoara:

Unitatea administrativ teritorială Tipul unității de cazare	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1 Municipiul Timișoara						
Număr total unități cazare/locuri	64/3998	70/4059	79/4421	85/4739	102/5421	107/5547
- hoteluri-număr/nr. locuri	32/2954	34/3015	38/3262	44/3523	49/3814	49/3830
- Vile turistice-număr/nr. locuri	1/22	1/22	1/22	-	-	-
- Hosteluri/Hoteluri pentru tineret -număr/nr. locuri	3/74	2/78	2/58	2/64	5/270	7/346
- Campinguri-număr/nr. locuri	1/260	1/260	1/260	1/260	1/260	1/260
- Pensiuni turistice -număr/nr. locuri	27/688	31/684	37/819	38/892	47/1077	50/1111
2 Comuna Becicherecu Mic						
3 Comuna Bucovăț						
- unități de cazare-nr. total/nr. total locuri	-	-	1/14	1/14	1/14	1/14
- Pensiuni agroturistice	-	-	1/14	1/14	1/14	1/14
4 Comuna Dudeștii Noi						
5 Comuna Dumbrăvița						
- unități de cazare-nr. total/nr. total locuri	2/38	2/38	2/38	3/63	3/63	4/73
- Pensiuni agroturistice	2/38	2/38	2/38	3/63	3/63	4/73
6 Comuna Ghiroda						
- unități de cazare-nr. total/nr. total locuri	3/63	4/63	3/97	5/171	5/177	6/233
- hoteluri-număr/nr. locuri	2/54	2/54	2/68	3/122	3/128	4/184
- Pensiuni agroturistice	1/9	1/9	1/29	2/49	2/49	2/49
7 Comuna Giarmata						

8	Comuna Giroc						
	- unități de cazare-nr. total/nr. total locuri	1/81	2/144	2/144	3/197	3/197	3/197
	- hoteluri-număr/nr. locuri	1/81	1/81	1/81	2/144	2/144	2/144
	- hoteluri apartament	-	1/63	1/63	-	-	-
	- Pensiuni agroturistice	-	-	-	1/53	1/53	1/53
9	Comuna Moșnița Nouă						
	- Unități de cazare-nr. total/nr. total locuri	-	-	1/20	2/50	2/50	2/50
	-Pensiuni agroturistice	-	-	1/20	2/50	2/50	2/50
10	Comuna Orțișoara						
	- Unități de cazare - nr. total/nr. total locuri	8/449	8/399	7/369	2/369	2/369	2/369
	- Hoteluri-număr/nr. locuri	-	-	-	-	1/311	1/311
	- Vile turistice-număr/nr. locuri	7/419	7/369	7/369	2/369	1/58	1/58
	- Moteluri	1/30	1/30	-	-	-	-
11	Comuna Pișchia						
12	Comuna Remetea Mare						
	- Unități de cazare-nr. total/nr. total locuri	-	-	-	1/40	1/40	1/40
	- Hoteluri-număr/nr. locuri	-	-	-	1/40	1/40	1/40
13	Comuna Săcălaz						
	- Unități de cazare-nr. total/nr. total locuri	-	2/56	2/56	2/56	2/56	2/60
	- Hoteluri-număr/nr. locuri	-	1/40	1/40	1/40	1/40	1/40
	- Pensiuni agroturistice	-	1/16	1/16	1/16	1/16	1/20
14	Comuna Sînmihaiu Român						
15	Comuna Șag						
	- Unități de cazare-nr. total/nr. total locuri	1/30	1/30	1/30	1/30	1/30	1/30
	- Moteluri	1/30	1/30	1/30	1/30	1/30	1/30
Polul de Creștere Timișoara	Total unități de cazare	79	89	98	105	122	129
	Nr. total locuri	4659	4789	5189	5729	6417	6613

Sursa: Institutul Național de Statistică, date prelucrate

Structurile de primire reprezintă elementul infrastructurii turistice direct implicate în procesul de valorificare a resurselor turistice și rentabilizare a activităților turistice.

În ceea ce privește numărul total al structurilor de cazare din Polul de Creștere pentru perioada analizată 2008-2013, se constată o creștere: 2008-79 unități și 2013-129 de unități de cazare.

Evoluția capacităților de cazare în perioada 2008-2013 a crescut într-un ritm relativ constant, ajungând în anul 2013 la 6613 locuri de cazare, din care 1066 se regăsesc în așezările rurale. Această creștere considerabilă se observă și în structura pe categorii de confort și tipuri de unități de cazare: 1 hotel de 5 stele (închis din anul 2011), 19 hoteluri și 11 pensiuni de patru stele, cele mai multe spații de cazare se înregistrează la categoria de 3 stele – 38 de hoteluri și 47 de pensiuni turistice (din care 13 pensiuni rurale), 4 hoteluri, 3 pensiuni și un camping.

Pe piața urbană a Timișoarei – în ultimii ani – s-a impus categoria de unități de cazare ieftine și care se adresează turismului de tineret, iar numărul locurilor de cazare a crescut în perioada 2008-2013 de la 74 la 346 de locuri.

Din analiza site-urilor de prezentare a informațiilor statistice, hotelurile din Polul de Creștere pe lângă funcția de bază care este cazarea oferă și o serie de servicii suplimentar: restaurant, bar, club de noapte, săli de conferință multifuncționale pentru desfășurarea de conferințe, simpozioane, SPA, Wellness, restaurant cu terasă, sală de petreceri, pizzerie etc. Remarcăm numărul mare de hoteluri care dispun de centre de conferință, unele multifuncționale, cu capacități cuprinse între 15 și 460 de locuri, aceste dotări subliniază orientarea către turismul de afaceri și conferințe.

După serviciile de cazare, infrastructura de alimentație publică este cea mai frecvent utilizată, Polul de Creștere dispune de o gamă largă de restaurante unele poziționate în incinta hotelurilor sau pensiunilor, baruri, cafenele, ceainării, pub-uri, etc.

Există în Timișoara o ofertă foarte bogată de restaurante. Varietatea restaurantelor este mare atât în ceea ce privește meniul, cât și categoriile de preț. Repartizarea pe teritoriul orașului este bună. Cele mai multe restaurante sunt concentrate în centru, dar restaurante de primă clasă pot fi găsite și în locații mai îndepărtate.

Majoritatea restaurantelor au specific internațional, dar se impun tot mai multe restaurante cu specific tradițional românesc. Pe lângă acestea există restaurante cu specific italian, chinezesc, sârbesc, libanez și japonez.

Vinurile locale sunt vinurile de Recaș, ce acoperă o paletă largă de sortimente. Vinurile de Recaș au obținut în 2011 și 2012 medalii la concursuri internaționale.

Circulația turistică

Sosiri ale turistilor in structuri de primire turistica pe tipuri de structuri, pe judete si localitati								
Tipuri de structuri de primire turistica		Localitati	Ani					
			Anul 2008	Anul 2009	Anul 2010	Anul 2011	Anul 2012	Anul 2013
			UM: Numar persoane					
			Numar persoane	Numar persoane	Numar persoane	Numar persoane	Numar persoane	Numar persoane
Total	Timis	Total	281801	225609	216173	260407	281232	279707
	Polul de Creștere Timișoara	Total	240792	187131	191256	230025	250652	245149
-	-	MUNICIPIUL TIMISOARA	224739	175527	176912	210879	227546	224471
-	-	BUCOVAT	:	:	207	196	272	304
-	-	DUMBRAVITA	1452	1136	1468	1770	1977	1531
-	-	GHIRODA	2979	2134	2858	5293	5585	5276
-	-	GIROC	7439	5494	5406	7423	9593	9082
-	-	MOSNITA NOUA	:	:	1338	2439	2962	2231
-	-	ORTISOARA	2492	1003	1115	957	1650	1326
-	-	REMETEA MARE	:	:	:	343	701	870
-	-	SACALAZ	:	805	1104	184	:	:
-	-	SAG	1691	1032	848	541	366	58
Hoteluri	Timis	TOTAL	228226	181785	173077	210937	217397	211133
-	-	MUNICIPIUL TIMISOARA	187983	145303	146389	177489	186215	177865
-	-	GHIRODA	2769	1080	1761	3528	3153	3188
-	-	GIROC	7439	4371	3891	5926	6499	6678
-	-	ORTISOARA	:	:	:	68	:	:
-	-	REMETEA MARE	:	:	:	343	701	870
-	-	SACALAZ	:	607	1009	136	:	:
Hoteluri pentru tineret	Timis	TOTAL	2128	:	:	:	:	:
-	-	MUNICIPIUL TIMISOARA	2128	:	:	:	:	:
Hosteluri	Timis	TOTAL	:	1899	1569	1045	5549	10991

-	-	MUNICIPIUL TIMISOARA	:	1157	1018	1045	5549	10991
Hoteluri apartament	Timis	TOTAL	:	1123	1515	82	:	:
-	-	GIROC	:	1123	1515	82	:	:
Moteluri	Timis	TOTAL	2670	1032	848	1663	2095	1768
-	-	ORTISOARA	979	:	:	:	:	:
-	-	SAG	1691	1032	848	541	366	58
Vile turistice	Timis	TOTAL	2965	1271	1228	985	1665	1352
-	-	MUNICIPIUL TIMISOARA	:	:	:	:	:	26
-	-	ORTISOARA	1513	1003	1115	889	1650	1326
Campinguri	Timis	TOTAL	6910	5374	3616	3772	3732	3173
-	-	MUNICIPIUL TIMISOARA	6910	5374	3616	3772	3732	3173
Tabere de elevi si prescolari	Timis	TOTAL	2299	2224	1805	1652	1636	1800
Pensiuni turistice	Timis	TOTAL	34357	29095	28216	32299	36867	38670
-	-	MUNICIPIUL TIMISOARA	27718	23693	25889	28573	32050	32416
-	-	GHIRODA	:	860	250	:	:	:
Pensiuni agroturistice	Timis	TOTAL	2246	1806	4299	7972	12291	10820
-	-	BUCOVAT	:	:	207	196	272	304
-	-	DUMBRAVITA	1452	1136	1468	1770	1977	1531
-	-	GHIRODA	210	194	847	1765	2432	2088
-	-	GIROC	:	:	:	1415	3094	2404
-	-	MOSNITA NOUA	:	:	1338	2439	2962	2231
-	-	SACALAZ	:	198	95	48	:	:
© 1998 - 2014 INSTITUTUL NATIONAL DE STATISTICA								

Evoluția numărului de turiști sosiți în intervalul de timp 2008-2013, se prezintă după cum urmează: anii 2009-2013 sunt marcați de o scădere mai accentuată datorită efectelor crizei economice și a apariției de noi unități de cazare turistică în funcțiune, iar din anul 2011 se constată o continuă creștere, astfel, în Polul de Creștere s-au înregistrat 245 149 de turiști (87,64% din totalul turiștilor sosiți în județul Timiș în anul 2013. Turiștii au ales în proporție de 76,93% ca spațiu de cazare hotelurile, acest fapt explică scopul pentru care s-au deplasat: afaceri, conferințe și evenimente.

INNOPTARI IN STRUCTURI DE PRIMIRE TURISTICA PE TIPURI DE STRUCTURI, JUDETE SI LOCALITATI								
Tipuri de structuri de primire turistica		Localitati	Ani					
			Anul 2008	Anul 2009	Anul 2010	Anul 2011	Anul 2012	Anul 2013
			UM: Numar					
			Numar	Numar	Numar	Numar	Numar	Numar
Total	Timis	Total	655604	521234	506385	560565	600224	642038

	Polul de Creștere Timișoara	Total	446601	344311	366375	427177	474968	497.300
		MUNICIPIUL TIMISOARA	405162	311718	331997	388104	434044	456000
		BUCOVAT	:	:	355	469	608	478
		DUMBRAVITA	2491	2139	2536	2588	2531	2251
		GHIRODA	4123	4240	4804	7089	7798	6614
		GIROC	15539	11541	11800	15903	17134	17044
		MOSNITA NOUA	:	:	1677	2754	3227	3256
		ORTISOARA	16838	11392	9572	7077	8180	10382
		REMETEA MARE	:	:	:	549	843	1163
		SACALAZ	:	1382	1626	394	:	:
		SAG	2448	1899	2008	2250	603	112
Hoteluri	Timis	TOTAL	532036	426394	418233	466102	478017	485838
		MUNICIPIUL TIMISOARA	330215	256320	275811	327585	353078	347471
		GHIRODA	3722	1936	2313	4462	4026	3903
		GIROC	15539	9659	8983	12980	13590	13968
		ORTISOARA	:	:	:	263	:	:
		REMETEA MARE	:	:	:	549	843	1163
		SACALAZ	:	1143	1531	344	:	:
Hoteluri pentru tineret	Timis	TOTAL	4172	:	:	:	:	:
-	-	MUNICIPIUL TIMISOARA	4172	:	:	:	:	:
Hosteluri	Timis	TOTAL	:	2943	2035	1416	13314	42781
-	-	MUNICIPIUL TIMISOARA	:	1456	1148	1416	13314	42781
Hoteluri apartament	Timis	TOTAL	:	1882	2817	139	:	:
-	-	GIROC	:	1882	2817	139	:	:
Moteluri	Timis	TOTAL	3441	1899	2008	4345	4900	5227
-	-	ORTISOARA	993	:	:	:	:	:
-	-	SAG	2448	1899	2008	2250	603	112
Vile turistice	Timis	TOTAL	23095	14867	9727	7014	8200	10438
-	-	MUNICIPIUL TIMISOARA	:	:	:	:	:	56
-	-	ORTISOARA	15845	11392	9572	6814	8180	10382
Campinguri	Timis	TOTAL	11773	8462	5213	5944	5167	4388
-	-	MUNICIPIUL TIMISOARA	11773	8462	5213	5944	5167	4388
Tabere de elevi si prescolari	Timis	TOTAL	6780	7949	5374	4627	4146	4466
Pensiuni turistice	Timis	TOTAL	70131	53765	53829	59213	69935	72964
-	-	MUNICIPIUL TIMISOARA	59002	45480	49825	53159	62485	61304

-	-	GHIRODA	:	1997	727	:	:	:
Pensiuni agroturistice	Timiș	TOTAL	4176	3073	7149	11765	16545	15936
-	-	BUCOVAT	:	:	355	469	608	478
-	-	DUMBRAVITA	2491	2139	2536	2588	2531	2251
-	-	GHIRODA	401	307	1764	2627	3772	2711
-	-	GIROC	:	:	:	2784	3544	3076
-	-	MOSNITA NOUA	:	:	1677	2754	3227	3256
-	-	SACALAZ	:	239	95	50	:	:
© 1998 - 2014 INSTITUTUL NATIONAL DE STATISTICA								

Niveluri superioare a cunoscut indicatorul înnoptări, creșterea fiind trăsătura dominantă și urmează curba evoluției turiștilor sosiți în unitățile de cazare din Polul de Creștere. Turiștii cazați în anul 2013 au realizat 497300 de înnoptări (77,45% din totalul înnoptărilor din județul Timiș).

În ceea ce privește dinamica numărului de înnoptări, Polul de Creștere Timișoara înregistra în anul 2008 un număr de 446.601 de înnoptări pentru ca în anii următori numărul acestora să scadă, iar apoi începând cu anul 2011 să crească, ajungând la 497.300 de înnoptări (o creștere medie de 11,35%).

În ceea ce privește frecventarea tipurilor de structuri de primire din județul Timiș în anul 2013, hotelurile sunt cele mai solicitate cu 76,93% din numărul total de înnoptări. La mare distanță sunt pensiunile turistice cu 11,36 % din numărul total de înnoptări.

Dispersia în teritoriu a circulației turistice evidențiază faptul că numărul cel mai mare de turiști din Polul de Creștere Timișoara este polarizat în anul 2013 de municipiul Timișoara cu 91,55 %, urmat la diferență foarte mare de comunele din arealul de influență, de 8,43 %.

Numărul mare de turiști pentru municipiul Timișoara, comparativ cu comunele din arealul de influență, este explicabil deoarece este principalul centru polarizator al Polului de Creștere Timișoara și, de asemenea, deține și printre cele mai moderne structuri turistice.

Din punct de vedere statistic, evoluția capacității de cazare în Polul de Creștere Timișoara a fost una de tip ascendent. În privința evoluției numărului de locuri, comparativ cu anul 2008, se poate observa o creștere de 42%, pe când numărul unităților de cazare, comparativ cu aceeași perioadă, a crescut cu 63%.

Un alt indicator se referă la numărul de turiști (români și străini) cazați în structurile de primire turistică.

Evoluția numărului de turiști sosiți în intervalul de timp 2008-2013, se prezintă după cum urmează: anii 2009-2013 sunt marcați de o scădere mai accentuată datorită efectelor crizei economice și a apariției de noi unități de cazare turistică în funcțiune, iar din anul 2011 se constată o continuă creștere, astfel, în Polul de Creștere s-au înregistrat 245 149 de turiști (87,64% din totalul turiștilor sosiți în județul Timiș în anul 2013. Turiștii au ales în proporție de 76,93% ca spațiu de cazare hotelurile, acest fapt explică scopul pentru care s-au deplasat: afaceri, conferințe și evenimente.

Niveluri superioare a cunoscut indicatorul înnoptări, creșterea fiind trăsătura dominantă și urmează curba evoluției turiștilor sosiți în unitățile de cazare din Polul de Creștere. Turiștii cazați în anul 2013 au realizat 497300 de înnoptări (77,45% din totalul înnoptărilor din județul Timiș).

Infrastructura de cazare și circulația turistică în
Polul de Creștere Timișoara la nivelul anului 2013
Indicatori turistici

Nr. Crt.	Unitatea administrativ teritorială	Nr. unități de cazare	Nr. locuri cazare	Nr. sosiri turiști	Nr. înnoptări turiști	Durata medie a sejurului - zile-	Indicele de utilizare a capacității de cazare %
----------	------------------------------------	-----------------------	-------------------	--------------------	-----------------------	----------------------------------	---

1	Timișoara	107	3830	224.471	456.000	2,03	82,20
2	Becicherecu Mic	0	0	0	0	0	0
3	Bucovăț	1	14	304	478	1,57	34,14
4	Dudeștii Noi	0	0	0	0	0	0
5	Dumbrăvița	4	73	1531	2251	1,47	30,83
6	Ghiroda	6	233	5276	6614	1,25	28,38
7	Giarmata	0	0	0	0	0	0
8	Giroc	3	197	9082	17044	1,87	86,51
9	Moșnița Nouă	2	50	2231	3256	1,45	65,12
10	Orțișoara	2	369	1326	10382	7,82	28,13
11	Pișchia	0	0	0	0	0	0
12	Remetea Mare	1	40	870	1163	1,33	29,07
13	Săcălaz	2	60	-	-	-	0
14	Sînmihaiu Român	0	0	0	0	0	0
15	Șag	1	30	58	112	1,93	3,73
16	Total Pol de Creștere	129	6631	245149	497.300	2,02	74,99

Sursa: Institutul Național de Statistică, date prelucrate

Gradul de utilizare ca capacități de cazare, un alt indicator foarte important, reflectă eficiența și rentabilitatea economică a infrastructurii turistice de cazare, intensitatea fenomenului turistic și receptivitatea bazei tehnico-materiale existente la cererea turistică.

Indicele de utilizare a capacităților de cazare din Polul de Creștere Timișoara atinge valori de 74,99%, cele mai ridicate valori se înregistrează în localitatea cea mai apropiată de Timișoara – Giroc (86,51%). Indicatorul se realizează și datorită unor evenimente familiale (nunți, botezuri, parastasuri, etc) care se organizează în aceste unități de cazare, urmează Timișoara (82,20%) și Moșnița Nouă (65,12%), iar în celelalte localități valorile indicelui sunt sub 50% - Bucovăț (34,14%), Dumbrăvița (30,83%), Remetea Mare (29,07%), Ghiroda și Orțișoara, ambele cu puțin peste 28%, cel mai scăzut indice se înregistrează la Șag (3,75%).

Capacitatea de primire vizitatori a sistemului recreativ periurban – capacitatea de primire maximă, care să se înscrie în limitele unui echilibru ecologic și ale unui confort recreativ este prezentată în tabelul de mai jos:

Zone naturale pentru recreere și agrement în arealul Polului de creștere Timișoara

Nr. Crt.	Denumirea obiectivului agrement	Distanța față de oraș (km)	Suprafața (ha)	Capacitate încărcare max. cu vizitatori
1.	Pădurea Verde	0	722	15.000
2.	Pădurea Pișchia (acumulare Murani)	25	100	500
3.	Acumularea Ianova	25	200	2.000
4.	Pădurea Bistra	10	250	700
5.	Parc dendrologic Bazoș	20	60	1.000
6.	Lunca Timiș Albina	15	50	1.000
7.	Lunca Timișului Urseni-Giroc-Șag	14	300	3.000
8.	Pădurea Giroc	12	440	1.000
9.	Pădurea Lighed	23	1.600	2.000
10.	Băile Calacea	25	30	1.000
	TOTAL		3.765	27.200

Această capacitate maximă este stabilită în condițiile în care obiectivul este amenajat conform potențialului său. Dacă se scad cele două obiective cu caracter sezonier: Lunca Timișului Albina și

Lunca Timișului: Urseni-Giroc-Șag, capacitatea maximă rămâne doar pentru 10700 vizitatori.

Pentru un oraș de aproximativ 400.000 de locuitori, posibilitatea recreării periurbane pentru doar 3-4% din locuitori, când media în orașele apusene este de 15-20%, este deosebit de mică. Preocuparea permanentă pentru sporirea posibilităților de recreere periurbană va trebui să fie o prioritate a municipalității.

În ceea ce privește circulația turistică care depășește capacitatea de suport a factorilor turistici, menționăm Parcul Dendrologic Bazoș. Obișnuit, în duminicile frumoase, se înregistrează 300-400 de vizitatori, dar au existat și zile cu peste 1000 de vizitatori.

Bunele practici de pe continentul european au arătat că turismul se dezvoltă mai accentuat acolo unde există următoarele condiții necesare:

- o locație interesantă sau valoroasă, cu potențial de atractivitate turistică și cu un aspect îngrijit, care să ofere experiențe pozitive;
- evenimente artistice și culturale care să anime locația și să ofere vizitatorilor experiențe atractive;
- legături de transport care să permită vizitatorilor accesul la locație și în interiorul locației;
- infrastructura necesară pentru a susține turismul;
- infrastructura anexă de suport pentru a ușura vizitarea și a mări gradul de satisfacție al vizitatorilor;
- asistență specializată din partea companiilor de turism care să ofere serviciile specifice: ghizi, rezervări, informații;
- o promovare constantă atât a locației cât și a evenimentelor.

Datorită amplasării geografice favorabile (situat la confluența dintre Orient și Occident, la intersecția fluxurilor turistice, la distanță redusă față de principalele centre culturale și destinații turistice), prin valorile sale naturale, istorice, culturale și umane, și nu în ultimul rând datorită gradului ridicat de dezvoltare economică, Timișoara are o mare capacitate de atracție a turiștilor români și străini. Oferta turistică actuală nu reține însă decât o mică parte a acestor fluxuri turistice, resimțindu-se necesitatea dezvoltării unei strategii de promovare a turismului și de extindere a ofertei turistice: tururi ale orașului sau ale cartierelor, amenajarea canalului Bega, amenajarea spațiilor verzi pentru petrecerea timpului liber, crearea de evenimente de anvergură, construirea unui parc de distracții, a unei baze nautice și pentru valorificarea apelor geotermale, de tip AquaPark; refacerea întregii zone de agrement de la Șag prin valorificarea malurilor Timișului, amenajarea mai multor locuri în zona de influență prin valorificarea „efectului de insulă”, „a efectului de margine” a pădurilor și a malurilor apelor; amenajarea și integrarea în circuite turistice tematice a vechilor unități industriale ale Timișoarei, a ecluzei de pe Bega de la Sînmihaiu German, a centralei hidroelectrice; integrarea în circuitele turistice tematice ale patrimoniului de arhitectură, transformarea municipiului și a zonei de influență într-un pol al turismului ecumenic (datorită multitudinii de confesiuni, biserici, catedrale, domuri, sinagogi, mănăstiri etc.), prin organizarea anuală și bianuală a unui eveniment de anvergură ecumenic-religios la Timișoara sau în împrejurimi (de ex. Timișoara în „Drumuri spirituale”); organizarea Festivalului „Timișoara medievală”, în cadrul Programului de vecinătate România-Serbia pentru dezvoltarea turismului transfrontalier.

În arealul Polului de creștere Timișoara există potențial pentru practicarea unor tipuri și forme diverse de turism: cultural, urban și urban de noapte, de circulație și tranzit, de afaceri; religios-ecumenic și spiritual, cicloturismul/motociclismul, balnear și de agrement, rural – ecoturism – gastronomic, vini-viticol (urval); intercultural, de vânătoare și pescuit sportiv, ludic (parcuri tematice); tematic; feroviar; nostalgic și etnic; de shopping; de sănătate (termal și balnear) cazinouri și jocuri de noroc; industrial; alternativ; de weekend; fluvial; sportiv; științific etc.

2.5.5. Tipuri și forme de turism

Turismul de afaceri – infrastructura turistică s-a adaptat cererii turistice specifice acestei forme de turism, iar investitorii trebuie să țină cont de această cerință a clienților atunci când își deschid o nouă unitate turistică din industria hotelieră.

Turismul de târguri și evenimente se poate combina cu prima formă de turism prezentată, turiștii operează la cel puțin o noapte de cazare într-o unitate hotelieră.

Turismul de tranzit – având în vedere poziția geografică în Polul de Creștere Timișoara, durata medie de ședere este de 2,0 zile.

Turismul cultural și turismul cultural urban – în Polul de Creștere Timișoara s-a concretizat prin vizitarea centrului vechi al orașului cu clădiri de patrimoniu, edificii religioase,

Muzeul de Artă și Muzeul Satului Bănățean-Secția în aer liber, Parcul Botani și participarea la marile evenimente culturale, la viața urbană de noapte (pub-uri, baruri, discoteci (unele amenajate în spații industriale abandonate, cluburi de noapte etc).

Turismul medical – turiștii care practică această formă de turism vin din două motive: cosmetic și medical pentru tratament.

Alte tipuri și forme de turism practicate:

- Turismul educațional;
- Turismul de recreere și agrement;
- Turismul polivalent (mixt);
- Turismul pentru cumpărături;
- Turismul etnic de vizitare a rudelor;
- Turismul urban și urban de noapte;
- Turismul de tineret (tabere de copii și tineri);
- Turismul etnografie;
- Turismul cinegetic (de vânătoare) și pescuit sportiv;
- Turismul gastronomic, tradițional într-un spațiu geografic multiethnic;
- Turismul religios;
- Turismul pentru tratament balnear;
- Turismul curativ, de întreținere.

Integrarea unor circuite tematice din Polul de Creștere Timișoara în itinerare culturale europene

Circuite turistice tematice propuse:

- Circuitul ecumenic Timișoara, Dumbrăvița, Șag, Giroc (pentru evenimente ecumenice);
- Circuitul barocului vienez – incursiune în istoria arhitecturii baroce;
- Circuit de cicloturism – Canalul Bega (circuit transfrontalier);
- Circuit-itinerariu – cu vapor pe Canalul Bega;
- Circuit medieval – în nucleul urban vechi al Timișoarei de convergență a fluxurilor turistice;
- Circuit religios/multiconfesional – catedrale, biserici, dom, sinagogi;
- Circuitul parcurilor și al Grădinii Botanice;
- Circuitul Muzeelor;
- Chipuri din memoria orașului – pe urmele unor personalități sau oameni de seamă ai Banatului;
- Circuitul monumentelor, locurilor și al Memorialului Revoluției din Decembrie 1989;
- Drumul berii (circuit transfrontalier în DKMT);
- Circuitul vin și gastronomie: Timișoara, Bazoșu Nou- Peciu Nou (circuit transfrontalier DKMT);
- Circuitul caselor și gospodăriilor tradiționale: Giarmata-Timișoara-Moșnița Nouă – Șag, Giroc – Bazoșu Nou.

Principalele direcții pentru recreere și agrement sunt prezentate în Cartograme.

Infrastructura sportivă

În ceea ce privește alte modalități de petrecere a timpului liber prin practicarea unor activități sportive, **Timișoara** și zona de influență dispun de o infrastructură mai puțin densă și diversă, dezvoltată în principal în municipiu.

În municipiul Timișoara infrastructura pentru activități sportive se prezintă astfel:

- bazine de înot (Arena Aqua Sport, Ice Dyp Resort & SPA, centrul SPA de la hotel Do-Stil, TermalUM SPA, Ștrandul UMT, Ștrandul Primăriei-fost ICIM, Ștrandul Tineretului etc);
- 3 stadioane:
 - o Dan Păltinișanu – are o capacitate de 33.000 de locuri și dispune de instalație nocturnă. În prezent, se intenționează construcția unei arene moderne și a unei săli polivalente în locul acestui stadion.
 - o CFR – inaugurat în 1933, are o capacitate de 7.000 de locuri, fiind într-o stare precară. Pentru această arenă există o inițiativă de modernizare, prin amenajarea de vestiare, instalație nocturnă, pistă de atletism, etc, urmând să găzduiască cu precădere jocuri de rugby.
 - o UMT – inaugurat în 1960, cu o capacitate de 9.900 de locuri, arena este în prezent dezafectată, urmând ca pe această locație să se extindă centrul SPA din zonă, inclusiv

prin construcția unui Aquapark.

- Complexul Sportiv „Bega” Timișoara – cuprinde un bazin de înot, cu o capacitate de 60 persoane/oră și o sală de gimnastică. Bazinul de înot și sala de sport au beneficiat de reparații capitale;
- Sala Polivalentă „Olimpia”;
- Baza de agrement – fostul Tehnometal;
- 6 săli de sport (unde se pot practica sporturi precum: culturism, fitness, tae bo, aerobic, kick-box , karate, autoapărare, sistem pride etc.);
- 6 baze sportive – cu terenuri de fotbal, tenis, paintball;
- În plus, funcționează o serie de baze sportive private, terenuri de minifotbal, săli de fitness și aerobic, etc. La acestea, se adaugă bazinele de înot din unitățile de învățământ din oraș.

În **arealul de influență**, infrastructura pentru activități sportive este mai slab dezvoltată, fiind reprezentată, în principal prin terenuri de fotbal și, într-o mai mică măsură, prin terenuri de handbal, terenuri de tenis, săli de sport/fitness etc.

Comuna	Nr. baze sportive	Comentarii
Becicherecu Mic	1	Baza Sportivă Nuova Mama Mia
Bucovăț	2	Terenuri de fotbal: Bucovăț și Bazoșu Nou
Dudeștii Noi	1	Teren de fotbal
Dumbrăvița	4	2 Terenuri de fotbal 1 Teren tenis de câmp 1 sală fitness
Ghiroda	4	2 terenuri de fotbal în Ghiroda și Giarmata Vii; 1 Baza sportivă „Codrea“ Ghiroda 1 centru SPA
Giarmata	3	- Baze sportive: Giarmata și Cerneteaz - Ștrand;
Giroc	8	- Pistă de carting – Giroc - Stadionul „Unirea“ Giroc; - Sală de fitness – Giroc - Stadionul „F.C. Chișozeana“ Chișoda; - Ansamblu sportiv „Balon cu aer cald“ Chișoda; - Clubul sportiv „Dyadora“; - Sală de fitness și teren de fotbal DAF Junior, pistă de carting Chișoda; - Sală de sport Școala cu clasele I-VIII Giroc și Chișoda.
Moșnița Nouă	9	- Terenuri de fotbal: Moșnița Nouă, Moșnița Veche, Urseni și Albina; - Sală de sport: Moșnița Nouă; - Terenuri de handbal – Moșnița Nouă; - Teren de minifotbal: Moșnița Veche; - Terasa Albina; - Pescăria Urseni.
Orțișoara	1	- Teren de sport multifuncțional în localitatea Seceani.
Pișchia	4	- Teren de sport cu tribune: Pișchia, Bencecu de Sus și Murani; - Teren de sport de dimensiuni reduse, cu nocturnă Bencecu de Sus; - Teren de sport Bencecu de Jos; - Baraj artificial (pentru agrement) Pișchia.

Remetea Mare	2	- Baze sportive-terenuri de fotbal: Remetea Mare și Ianova.
Săcălaz	3	- 1 Baza Sportivă Săcălaz; - 2 săli de sport.
Sânmihaiu Român	3	- Asociația Sportivă AgroTrifan Sânmihaiu Român - teren de fotbal; - Club Sportiv Utvin - teren de fotbal; - S.C. Radulov S.R.L. Sânmihaiu German - ștrand cu apă termală.
Șag	5	- Bază sportivă (teren, tribună, vestiare); - Teren de sport cu gazon sintetic; - Teren de tenis de câmp; - Teren de sport acoperit - proprietate privată; - Bază nautică.

Sursa: Fișele localităților postate pe site-ul CJT, date prelucrate

În comuna Dumbrăvița zonele de recreere și agrement sunt întinse pe o suprafață de 1,5 ha: Parcul central, Parcul de pe strada Cloșca și Parcul de pe str. Bruxelles.

În comuna Dudeștii Noi se află unul din cele mai mari complexe de paintball din țară și cel mai mare din vestul țării - SKY Paintball, complex care dispune de două terenuri și are o suprafață totală de 5000 mp. Pe lângă terenul amenajat din Dudeștii Noi, proprietarii mai pot organiza jocuri de paintball în pădure (la 19 km de Timișoara) și oriunde în județul Timiș sau pe teritoriul României. Tot în comuna Dudeștii Noi se intenționează și construirea celui mai mare aqua park din Sud-Estul Europei, proiectul fiind conceput în anul 2010. În prezent, proiectul „Universul apei” este estimat la 18 milioane de euro și urmează a se implementa de către comuna Dudeștii Noi în parteneriat cu Consiliul Județean Timiș și cu Municipiul Timișoara.

Întregul patrimoniu cultural și natural – moștenirea identitară locală – este supus unor multiple presiuni, atât la nivel local, național, cât și internațional.

Factorilor de decizie de la toate nivelurile le revine sarcina să identifice soluția pentru conservarea și refuncționalizarea elementelor de patrimoniu cultural, astfel încât acestea să fie asumate de comunitățile locale și integrate proceselor actuale de dezvoltare social-economică, de punere în valoare turistică și integrare în spațiul perceput și reprezentat pozitiv, dar mai ales în spațiul trăit, asumat de fiecare comunitate prin frecvență cotidiană.

2.6. Eficiența energetică

Creșterea eficienței energetice este un obiectiv prioritar pentru Polul de creștere Timișoara, care trebuie să își consolideze atât performanțele economice cât și calitatea mediului, pentru a se menține în elita aglomerațiilor urbane din România și a se integra cu succes în tendințele de dezvoltare ale Europei viitorului. De altfel, creșterea eficienței energetice constituie una din direcțiile prioritare ale Strategiei Europa 2020, subliniind multiplele implicații social-economice ale țințelor și măsurilor prevăzute în acest domeniu.

O bună strategie în domeniul eficienței energetice se sprijină pe identificarea sectoarelor în care se poate acționa, pe cuprinsul întregului lanț tehnico-economic din sfera planificării, producției și consumului de energie, inclusiv în sectorul educării comportamentelor ecologice, pentru a stimula practicile de maximizare a eficienței și de valorificare durabilă a resurselor. Aceasta va avea drept consecință inducerea unei schimbări a comportamentului cetățenilor și al instituțiilor în ceea ce privește utilizarea energiei acasă, la școală, la locul de muncă și în deplasările de zi cu zi. Coroborate cu măsuri sinergice din varii domenii, inclusiv din sfera cercetării, a înnoirii tehnologice și a producțiilor curate, obiectivele fixate de municipalitate pot da rezultate foarte bune, iar Polul de creștere

Timișoara se va putea înscrie în țintele fixate, de a crește eficiența energetică și a-și reduce emisiile medii de CO₂, pe locuitor, cu 20% până în anul 2020, față de anul 1990.

Prin informare și conștientizare la nivel individual, se poate ajunge la o implementare la nivel transversal pe mai multe sectoare, aici fiind vizate în principal sectoarele administrativ, educațional, rezidențial și de transport, toate cu pondere mare privind impactul la nivel local, dar cu influențe diferite din partea municipalității.

Echipa de realizare a PAED Timișoara a calculat consumurile finale de energie pentru fiecare sector și emisiile aferente de CO₂. Pentru a avea o imagine comparativă a nivelului emisiilor de CO₂ la nivelul localității a fost calculată amprenta de carbon (tabelul ??). **Amprenta de carbon** este reprezentată de raportul dintre cantitatea de emisii de CO₂ produse raportat la numărul de locuitori. În cazul Municipiului Timișoara, cu o populație de 311.481 locuitori la nivelul anului 2008, amprenta de carbon exprimată prin tone CO₂/capita, la nivelul anului 2008, a fost de **4,82 tone CO₂/locuitor**.

Tabelul ?? Consumurile energetice și emisiile de CO₂ în Timișoara (2008)

Sectorul/categoria	Consumul final de energie (MWh/an)	Emisiile de CO ₂ (tone/an)
CLADIRI, ECHIPAMENTE, INSTALATII ȘI INDUSTRII, din care :	3.434.116,03	1.232.860,23
Clădiri, echipamente/instalații municipale și instituționale	288.545,18	77.693,56
Clădiri, echipamente/instalații terțiare (nemunicipale)	486.653,60	212.418,97
Clădiri rezidențiale	1.806.307,85	611.138,85
Iluminatul public municipal	13.119,00	9.196,42
Industria	839.490,41	322.412,43
TRANSPORT, din care :	872.687,00	231.398,69
Parcul municipal	799,00	209,27
Transportul public	33.209,00	16.526,47
Transportul privat și comercial	838.679,00	214.662,95
ALTELE, din care	0,00	38.598,10
Gestionarea deșeurilor	0,00	30.007,10
Gestionarea apelor reziduale	0,00	8.591,00
TOTAL	4.306.803,00	1.502.857,00

(Sursa : Primăria Timișoara, PAED, 2014)

Facând o comparație cu alte municipii din România precum și cu valoarea la nivel național, municipiul Timișoara se află la un nivel mediu al emisiilor de CO₂ puțin peste valoarea la nivel național (fig. ??), listată de World Trade Bank în situația statistică la nivel global, în care România avea o amprentă de carbon de 4 tone/locuitor.

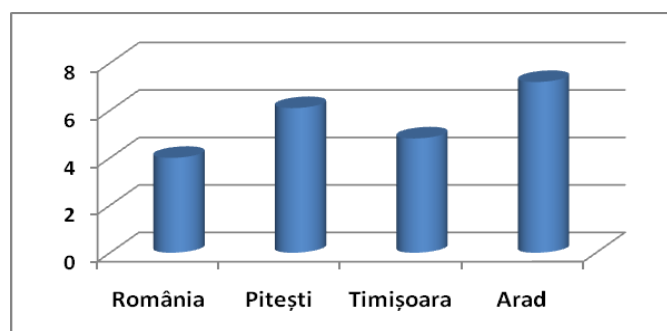

Fig. ?? Amprenta de carbon a unor municipii din România, în anul 2008 (tone CO₂/capita)

Analiza sectorială a evidențiat clar situația dezvoltării economice, de mediu și sociale la nivelul municipiului în anul 2008, a identificat sectoarele critice și a reprezentat o bază pentru orientarea viitoarelor acțiuni în sensul îmbunătățirii situației la nivelul sectoarelor, urmărindu-se cu preponderență definirea acțiunilor concrete de diminuare a consumului de energie orientate spre sectoarele în care a fost constatat un impact mai important.

Situația consumurilor energetice și a emisiilor de carbon, pe domenii de activitate și tipuri de consumuri/emisii este prezentată, în sinteză, mai jos.

Clădiri, echipamente și instalații municipale, terțiare și rezidențiale

Sectorul de analiză include:

- patrimoniul imobiliar public al Municipiului Timișoara¹¹;
- clădirile, echipamentele și instalațiile din sectorul terțiar (nemunicipal), care includ clădirile publice de interes județean și național (instituții descentralizate), spații de servicii situate în special la parterul blocurilor de locuințe, destinate diferitelor tipuri de servicii: birouri, sedii și filiale ale unor instituții financiare și bancare, funcțiuni și servicii diverse, partere comerciale;

- clădirile rezidențiale private din cadrul orașului: 131 270 (cf. PAED, pp. 47-50).

Clădirile, echipamentele și instalațiile municipale, terțiare și rezidențiale realizează 54,4% din consumul de energie și 59,96% din emisiile corespunzătoare de CO₂ (cf. PAED, pp. 42-45).

Contribuția diferitelor categorii de spații la acești indicatori este diferențiată. Astfel, pe primul loc se situează *clădirile rezidențiale private*, care dețin 69,97% din consumul de energie, respectiv 67,81% din emisiile de carbon, urmate de *clădirile și echipamentele nemunicipale* – cu 18,85% din consumul de energie și 23,56% din emisiile de CO₂. Clădirilor și echipamentelor *aflate în patrimoniul municipalității* le revine 11,17% din consumul de energie și 8,62% din emisiile de CO₂ (date calculate cf. PAED, pp. 42-45).

Consumul ridicat de energie din cadrul acestui sector rezultă în special din pierderile ce se înregistrează în domenii cum sunt: încălzirea, iluminatul, ventilația, condiționarea aerului și se datorează deficiențelor de termoizolație și neglijării aspectelor de eficiență energetică în cazul clădirilor istorice, locuințelor unifamiliale vechi, de tip rural, al clădirilor publice și blocurilor de locuințe construite în timpul regimului comunist (la acestea adăugându-se și dificultățile legate de prezența spațiilor de uz comun), respectiv suprafețelor mari ale locuințelor unifamiliale noi.

În acest context, în privința patrimoniului propriu, municipalitatea poate constitui un exemplu care să inspire și să determine replicare bunelor practici în ceea ce privește calitatea proiectelor, materialelor utilizate și a echipamentelor și instalațiilor utilizate pentru execuția acestora,

De asemenea, în sectorul clădirilor și echipamentelor nemunicipale, respectiv al clădirilor rezidențiale private, municipalitatea trebuie să stimuleze respectarea standardelor privind performanța energetică stabilite în Legea nr. 372/13.12.2005 prin susținerea derulării

¹¹ 100 imobile cu destinația de unități de învățământ 47 grădinițe, 25 școli generale, 28 licee și grupuri școlare, împreună cu terenul aferent acestora, 4 spitale (Spitalul Clinic Municipal de Urgență, Spitalul Clinic pentru Copii „Louis Turcanu”, Spitalul Clinic de Boli Infecțioase „Dr. V. Babeș” și Spitalul de Obstetrică – Ginecologie „Dr. D. Popescu” – cu activități derulate în mai multe imobile și clădiri, în administrarea spitalelor); Complexul Bastionul Cetății, Casa FAENZA, Căminul de bătrâni din strada I.M Klein; 13 imobile în care funcționează cabinete și dispensare medicale; 8 obiective cu destinația de ștranduri, baze sportive, baze de agrement și săli de sport; Sala CAPITOL și Grădina de Vară CAPITOL aflate în folosința Filarmonicii BANATUL Timișoara; Sala de Sport nr. 2 din Strada Robespierre nr. 2, aflat în administrarea Teatrului Național „Mihai Eminescu”; Grădina Zoologică din Timișoara; Piețe aflate în concesiune la S.C. „PIEȚE” S.A. — Piața Iosefin, Piața 700, Piața Bălcescu, Piața Soarelui și Piața Grigore Alexandrescu; 5 cimitire – Cimitirele Calea Șagului, Rusu Șirianu, Calea Buziașului, Calea Lipovei, Cimitirul din Strada Stuparilor; 2 capele (Piața 700 și strada Pietrosul) și 2 biserici (Piața Romanilor și strada Vârful cu Dor); 12 WC-uri publice, 10 poduri, 4 pasarele, 2 pasaje; bunuri de natura domeniului public care deservește transportul public (clădiri, linii de cale, etc); bunuri de natura domeniului public care asigură alimentarea cu energie termică a municipiului (centrale, puncte termice, etc).

proiectelor de reabilitare și modernizare a clădirilor, respectiv intervenția în faza de proiectare și construire a clădirilor noi și definirea de instrumente fiscale de sprijin pentru persoanele care realizează investiții destinate eficientizării energetice a clădirilor și echipamentelor.

Transport

Sectorul transport rămâne sectorul responsabil de cele mai multe emisii, în principal subsectorul transport privat și comercial. Dacă în anul 2008, la nivelul acestui sector se înregistrau 231.399 tone CO₂, trendul crescător al emisiilor a crescut an de an, determinat în principal de numărul tot mai mare al autovehiculelor (v. fig. ??). Posibilitățile economice ale populației au făcut posibilă achiziția de mijloace de transport, în special în rândul familiilor care nu dețineau un astfel de mijloc de transport și chiar achiziția în cadrul unei familii al celui de-al doilea autoturism, preponderent second-hand, cu proveniență din vestul Europei. Autovehiculele noi au fost achiziționate în special de către companii, IMM-uri, prin sistem leasing.

În domeniul *transportului public*, datorită investițiilor din ultimii ani în achiziționarea unor mijloace de transport mai eficiente din punct de vedere al consumului energetic (troleibuze, autobuze), consumul de energie electrică și cel de motorină s-a redus constant în perioada 2008-2013: consumul de motorină s-a redus de la 1556 tone în 2008 la 1271 tone în anul 2013, iar consumul de energie electrică de la 17.649 Mwh în 2008 la 11.038 Mwh în anul 2013. În consecință, și emisiile de CO₂ au scăzut, de la 16.526 tone în anul 2008 la 11.762 tone în anul 2013.

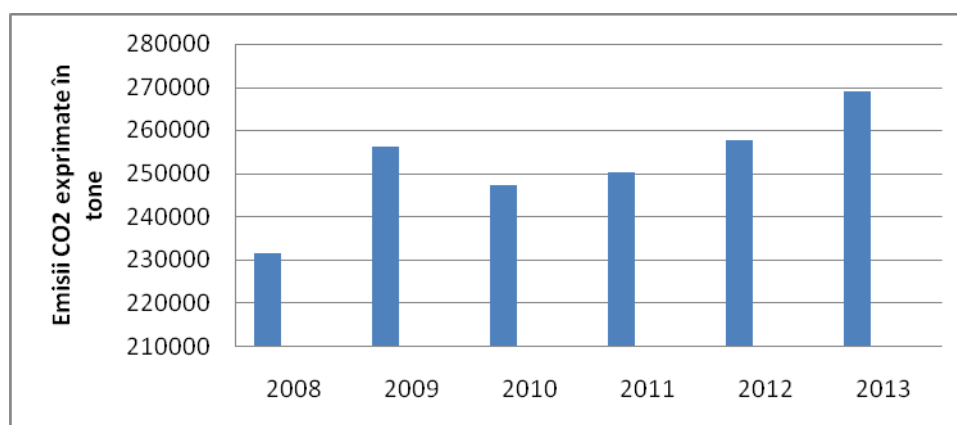

Fig. ???. Emisiile de CO₂ la nivelul municipiului Timișoara pentru sectorul de transport (2008-2013)

Iluminatul public

Întregul sistem de iluminat public din municipiul Timișoara a fost modernizat prin înlocuirea lămpilor cu vapori de mercur, cu surse de lumină cu lămpi cu descărcări în vapori de sodiu la înaltă presiune. Eficientizarea energetică a sistemului existent ridică noi provocări, bunele practici în domeniul eficienței energetice în iluminatul public al unor orașe europene demonstrând rezultate notabile în reducerea consumului de energie electrică prin implementarea tehnologiei LED de putere, a căror durată de viață este ~ 50.000 h., fiind eficiente energetic și având costuri de mentenanță minime.

La nivelul anului 2008, anul de referință, consumul de energie electrică a fost de 13.118,70 MWh, impactul asociat acestui consum cuantificat în emisii de CO₂ fiind de 9.196,2 tone.

Din analiza consumului de energie electrică în perioada 2002 – 2007 rezultă că, în anii 2003 și 2004 consumul de energie electrică a crescut, deoarece au fost executate lucrări de extindere a rețelei de iluminat public. În anii 2005, 2006 și 2007 au fost executate lucrări de

modernizare a iluminatului public, lucrări care au implicat înlocuirea de corpuri învechite cu unele performante, ceea ce a dus la scăderea consumului de energie electrică.

Termoficare

Sursele de producere a energiei electrice și termice la nivelul Municipiului Timișoara sunt CET Timișoara Centru și CET Timișoara Sud. Cele două CET-uri sunt în administrarea S.C. COLTERM S.A., ele funcționând interconectat.

Incepând cu anul 2002, administrația publică locală a preluat gestionarea centralelor termice de producere a agentului termic primar, producerea și distribuirea energiei termice și a apei calde menajere în sistem centralizat, Consiliul Local al Municipiului Timișoara devenind acționar unic al Companiei Locale de Termoficare „COLTERM” S.A.

La nivelul anului 2013, puterea instalată în centralele electrice de termoficare aparținând S.C. „COLTERM” S.A. a fost de 897,6 MWt și 19,7 MWe, iar în centralele termice de cartier de 48,36 MWt.

Din punctul de vedere al combustibilului utilizat, CET Timișoara Sud utilizează preponderent cărbune, dar și gaze naturale și păcură, iar CET Timișoara Centru, mai ales gaze naturale.

Sistemul de distribuție a căldurii este compus din: 117 puncte termice de transformare și distribuție a căldurii și apei calde, dintre care 68 au fost reabilitate în totalitate; 11 centrale de cvartal care funcționează pe gaze naturale, cu putere termică instalată de 72,9 MWt, din care 3 au fost modernizate, prin înlocuirea totală a echipamentelor, 7 parțial modernizate și 3 incluse într-un program de re tehnologizare; 46 de stații de hidroforizare a apei reci.

Lungimea totală a rețelei termice din Timișoara este de 343 km, din care 73 km rețele termice primare (20% reabilitate) și 270 km rețele termice secundare (40% reabilitate). Ponderea scăzută a conductelor reabilitate și modernizate face ca pierderile înregistrate în rețeaua de transport și distribuție să se ridice la 25%.

În prezent, 65.927 de apartamente se alimentează cu energie termică din punctele termice urbane și 5.732 de apartamente din centralele termice de cvartal și din centrala de cogenerare Freidorf. Raportând consumurile de căldură pentru încălzire și apă caldă menajeră realizate în anul 2011 (cel mai mic consum din ultimii 3 ani) la suprafața utilă (încălzită), rezultă un consum de cca. 244 kWh/mp/an, valoare care situează pe mediu, fondul locativ alimentat din SACET în clasa energetică C, atât din punct de vedere al consumului pentru încălzire cât și al consumului de apă caldă menajeră.

În ultimii ani, se constată o reducere a numărului abonaților casnici la sistemul de termoficare centralizat (22.434 locuințe debransate până în 2012) și o creștere a numărului de locuințe deservite de microcentrale de apartament pe bază de gaze naturale. Ca urmare, consumul de căldură a scăzut de la peste 2 milioane Gcal, în anul 2001, la 738.154 Gcal în anul 2012.

O analiză a consumurilor energetice și emisiilor CO₂ realizată în anul 2008, pe sectoare-cheie, la nivelul Municipiului Timișoara evidențiază că emisiile de CO₂ atribuite CET-ului pentru producția de agent termic au fost de 72.628.34 tone/an, la un consum de energie de 243.693.43 MWh/an.

Energie din surse regenerabile

Polul de creștere Timișoara se află într-o zonă cu potențial mediu pentru valorificarea resurselor energetice regenerabile, ca urmare a faptului că nu toate tipurile principale de astfel de resurse sunt bine reprezentate în arealul său. Diferențierile sunt date de localizarea polului în spațiul structural-tectonic al acestei părți a Europei, precum și de poziția în complexul morfo-sculptural regional, cu relief predominant de câmpie și de dealuri joase. Un rol

important îl joacă interacțiunea cu factorii climato-genetici regionali (radiație solară, vânturi, precipitații) și procesele hidrobiologice și pedologice locale.

Cele mai importante sunt resursele geotermale și cele solare, la care se adaugă potențialul de valorificare a biomasei de proveniență agricolă, respectiv din reciclarea deșeurilor din spațiul urban. Din punct de vedere *geotermal*, potențialul exploatabil tehnic, calculat pentru municipiul Timișoara, este cuprins între 2.312,5 MWh și 4.625 MWh, corespunzător intervalelor procentuale (15-30%) avansate ca posibil de a fi recuperate din valoarea potențialului total (PAED Timișoara, 2014), suficiente pentru a asigura încălzirea a cca 15% din clădirile orașului.

Arealul Polului de creștere Timișoara se află într-o zonă geografică cu acoperire solară bună, cu un flux anual de *energie solară* cuprins între 1.000 și 1.300 kWh/mp/an, din care se pot capta între 600 și 800 kWh/mp/an. De altfel, un număr important de gospodării particulare din arealul polului s-au dotat în ultimii ani cu panouri solare, prin care se acoperă, în funcție de anotimp și de gradul de însorire, între 100% și 20% din consumul de apă caldă al unităților respective de habitat.

De asemenea, au fost discutate sau aprobate mai multe proiecte de parcuri solare fotovoltaice de dimensiuni mici și medii, localizate în unele din comunele polului sau în vecinătatea acestuia (Buziaș, Șandra ș.a.). O atenție aparte a fost acordată promovării de proiecte de *case pasive energetice*, prin studii tehnice realizate în principal la Universitatea Politehnică din Timișoara, în comuna Dumbrăvița funcționând deja una din primele astfel de case din România.

În ceea ce privește *biomasa*, deși județul Timiș se sitează pe primul loc la nivel național în privința biomasei vegetale cu potențial energetic din resursă agricolă (1432 mii tone anual), la scara Polului de creștere Timișoara aceasta este în reducere, datorită extinderii altor tipuri de utilizări ale fondului funciar, în defavoarea spațiului agricol. Rămân însă resurse importante de valorificare, mai ales prin cumulare cu cele ale deșeurilor colectate la nivelul municipiului Timișoara, 90-100 mii tone anual, din care cantitatea de deșeuri supuse valorificării energetice a crescut de la an la an, de la 16,1 mii tone în 2010, la 28,4 mii tone în 2013, antrenând o reducere a emisiilor de CO₂ determinate de gestiunea deșeurilor, în același interval, de la 31,9 mii tone la 26,2 mii tone. În schimb, biomasa uscată, de origine forestieră, are resurse limitate, valorificabile doar în partea de NE a polului, în zona Dealurilor Lipovei și strict local în cadrul micilor zăvoaie de luncă din lungul Timișului și al Begăi.

Un potențial și realizări modeste se înregistrează în privința valorificării *resurselor eoliene*, ca urmare a predominării calmului atmosferic și a vânturilor cu viteze medii anuale moderate (4-6 m/s). În sfera *potențialului hidroenergetic*, în ciuda unor realizări tehnice de pionierat (Centrala hidroelectrică Bega-Timișoara, 1910), relieful de câmpie și scurgerea medie redusă, atât pe Bega cât și pe Timiș, nu oferă un potențial teoretic de producție încurajator (doar cca 50 mii MWh/an).

Planificare teritorială, spații verzi și vegetație forestieră

Profilul economic al Municipiului Timișoara și al majorității comunelor din polul de creștere se bazează în cea mai ales pe activitatea de producție, fapt ce a încurajat expansiunea masei urbane spre zona rurală. În acest context general, principala provocare o constituie asigurarea dezvoltării durabile a localităților polului. O politică inteligentă în ceea ce privește planificarea teritorială și urbanismul poate contribui la promovarea unui tipar mai compact de dezvoltare și la construirea unui oraș eficient energetic, ceea ce reprezintă obiective majore ale autorităților locale.

Extinderea spațiilor verzi și a vegetației forestiere din Polul de Creștere au devenit o necesitate din ce în ce mai stringentă, pe măsură ce orașul și localitățile învecinate s-au extins și s-au dezvoltat.

Spațiile verzi dau expresivitate peisajelor arhitecturale urbane, o ridicată calitate a vieții, un pitoresc aparte și au un rol important în menținerea echilibrului psihic și fizic al locuitorilor. Municipiul Timișoara are o suprafață de spații verzi de 504,84 ha (la nivelul anului 2008), cea ce înseamnă 0,56 arbori/locuitor și o producție de oxigen de numai 8,8 kgO₂/locuitor, fapt care înclină *balanța ecologică* spre nefavorabil. Acest echilibru (balanța ecologică) are un impact asupra confortului ambiental, mai ales în Municipiul Timișoara, un oraș de câmpie, unde vegetația forestieră se menține pe suprafețe mici, în care, pe o rază de 20-30 km procentul de împădurire este de doar 2-3 %. Trebuie să mai menționăm, însă, și un fapt pozitiv, și anume vârsta arborilor: peste 85% din aceștia au potențial ridicat de supraviețuire, având vârste de până în 40 de ani (45% - 1-20 ani și 40% - 21-40 ani, în anul 2008).

De asemenea, autoritățile locale aplică experiența orașelor de succes în administrarea mediului urban, printr-o abordare inteligentă, prin elaborarea de strategii pe termen mediu și lung în domeniul protecției mediului: calitatea aerului, combaterea efectelor schimbărilor climatice, încadrarea în limitele admise a nivelului de zgomot și vibrații, spații verzi și păduri.

Pentru asigurarea unui mediu ambiental sănătos, prietenos, armonios pentru locuitorii săi și atenuarea încălzirii globale, autoritățile locale sunt puse în fața a două mari probleme: *necesitatea reducerii drastice a emisiilor de gaze cu efect de seră și necesitatea adaptării la efectele schimbărilor climatice*. Spațiile verzi și vegetația forestieră contribuie la atenuarea efectelor celor două mari probleme enunțate anterior.

Gestiunea deșeurilor

Municipiul Timișoara a abordat inteligent politica de gestionare durabilă a deșeurilor, prin reducerea cantităților de deșeuri produse și creșterea gradului de reciclare, având ca efect reducerea de la an la an a cantității de deșeuri supuse depozitării finale.

Din anul 2006, S.C. RETIM ECOLOGIC SERVICE S.A. Timișoara a concesionat serviciile publice de salubritate din Timișoara și din alte localități din arealul polului de creștere, deservind o populație de 550000 de locuitori. Cu cei 600 de angajați și cu mijloacele de transport adecvate, RETIM colectează, reciclează și transportă deșeurile solide din aria de responsabilitate (128657,6 t deșeuri colectate în 2008).

Managementului performant al deșeurilor a fost realizat de administrația locală și cea județeană prin finalizarea unei infrastructuri moderne, performante, atingându-se obiectivele și țintele cuprinse în Planul Național de Gestionare a Deșeurilor. Astfel, noua Stație de sortare a deșeurilor din Timișoara are o platformă tehnologică cu o suprafață de 25000 mp și o capacitate de prelucrare de aproximativ 160000 tone de deșeuri, iar prin intermediul stației s-au valorificat, în afara deșeurilor reciclabile, aproximativ 45%, dintre deșeurile menajere.

Politicile de management al deșeurilor, care au fost realizate într-un mod unitar, au avut ca obiectiv general, decurgând din Strategia de Dezvoltare Durabilă a UE, îmbunătățirea calității vieții, valorificarea potențialului de inovare ecologică și protecția mediului. Începând cu anul 2005, sunt realizări de excepție: închiderea rampei de deșeuri neconforme de la Parța-Șag (1 ianuarie 2009), implementarea Sistemului integrat de gestionare a deșeurilor menajere, realizarea unui nou depozit de deșeuri ecologice, pe raza comunei Ghizela – unde anual sunt depozitate 40000 tone de gunoi; funcționalizarea unei Stații de transfer a deșeurilor în Timișoara, implementarea sistemului de colectare duală și selectivă a deșeurilor.

În anul de referință 2008, pentru o populație de 308736 de locuitori, serviciul de salubritate a încheiat 32593 de contracte, din care 24251 de contracte cu asociații de proprietari și case, 8342 cu personae juridice și agenți economici. Ulterior, tendința a fost de reducere a masei totale de deșeuri și a emisiilor de CO₂ rezultate din gestiunea deșeurilor (de la 30.007 tone în 2009, la 25.758 tone în 2012), respectiv de creștere a ponderii deșeurilor reciclate. Totuși, cantitatea de deșeuri menajere generată la nivelul municipiului atât pe

sectorul rezidențial cât și pe sectorul industrial este destul de ridicat, de cca. 2,78 mc/capita/an, din care procentul de materie organică este cuprins între 50-54 % (PAED, 2014).

Industria

Sector industrial al polului de creștere, concentrat în cea mai mare parte în Municipiul Timișoara, cu unități mari consumatoare de energie electrică (259.384,97 MWh/an, în anul 2008) și mai ales de gaze naturale (336.412MWh/an, în anul 2008) generează 20,4% (322.412,43 tone/an) din totalul emisiilor de CO₂ la nivelul polului (aici nefiind cuantificate consumurile și impactul asociat sectorului industrial aparținând companiilor EU-ETS – EU Emission Trading Scheme). La nivelul municipiului Timișoara doar 4 societăți sunt incluse în schema de comercializare a certificatelor de emisii de gaze cu efect de seră (EU ETS), ce are ca obiectiv reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, conform angajamentelor asumate de UE în Protocolul de la Kyoto (S.C. „COLTERM” S.A.- CET Sud, S.C. „COLTERM” S.A.- CET Centru, S.C. „Continental Automotive Products” S.R.L. și S.C. „BREWERIES” S.A.).

Gradul de influență și posibilitățile de intervenție ori reglementare a autorităților publice locale în acest sector sunt relativ reduse, iar în condițiile în care acest sector este responsabil de 20,4% din emisiile de CO₂, atingerea unei ținte de reducere de 20% a emisiilor per ansamblu devine o misiune extrem de dificilă. Numeroase societăți, în special mici și mijlocii, nu au încă dezvoltat un sistem intern care să vizeze reducerea emisiilor de CO₂ și protejarea mediului, în general. Sisteme de management de mediu implementate și certificate în majoritatea cazurilor există doar la nivelul societăților comerciale mari și foarte mari.

Este important ca fiecare societate comercială din sectorul industrial să implementeze programe proprii de eficientizare energetică în vederea reducerii emisiilor de CO₂.

Comunicarea – lucrul cu cetățenii

În ceea ce privește comunicarea și lucrul cu cetățenii și părțile interesate, un rol important îl are informarea cetățenilor privind activitățile întreprinse în domeniul creșterii eficienței energetice și al reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră, creșterea gradului de conștientizare și asigurarea participării cetățenilor și a tuturor părților interesate la acest proces.

Indiferent de instrumentul de comunicare utilizat, aspectul esențial l-a reprezentat acela de a face posibilă *comunicarea către toți cetățenii*, cu accent pus pe o analiză comparativă a situațiilor (înainte și după implementare), sublinierea beneficiilor exprimate în economia de energie și echivalentul în bani a beneficiilor ori rezultatelor obținute.

Consumul de energie și emisiile de CO₂ cele mai mari revin sectorului privat, consumurile, respectiv emisiile fiind asociate locuințelor și locuirii, dar și transportului privat. Creșterea gradului de conștientizare și responsabilizarea cetățenilor în vederea implicării active, susținute în demersul de economisire a energiei a fost permanent în atenția autorităților publice locale, prin acțiuni specifice: informare, comunicare, educație, implicare în acțiuni locale, evenimente, etc.

Evaluarea comunicării și lucrului cu cetățenii s-a realizat prin:

- Chestionare bine definite, centralizate și evaluate în vederea monitorizării rezultatelor obținute în procesul de implementare a măsurilor adoptate în acest domeniu, cu formularea de măsuri de îmbunătățire;

- Analizarea feedback-urilor primite în urma unor evenimente organizate: ateliere de lucru, grupuri, forumuri, sesiuni de instruire, seminarii, conferințe sau campanii de informare și conștientizare a cetățenilor;

- Activitatea de comunicare a fost monitorizată permanent, fiecare activitate de comunicare și de lucru cu părțile interesate fiind subiect al măsurării impactului mediatic.

2.7. Calitatea mediului

(poluarea, colectarea și depozitarea deșeurilor, terenuri degradate, situri industriale abandonate, poluate etc.)

Calitatea aerului 2007

Prin analizarea rezultatelor obținute în activitatea de monitorizare a calității factorilor de mediu se constată că cele mai frecvente depășiri ale valorilor s-au înregistrat la pulberile în suspensie și la pulberile sedimentabile în perimetrul orașului Timișoara. Valoarea mediei anuale pentru pulberile în suspensie PM10 măsurate în centrul orașului reprezintă 120,75% din valoarea limită (care include și marja de toleranță corespunzătoare anului 2006). Valoarea mediei anuale pentru pulberile în suspensie măsurate în zona industrială Stan Vidrighin reprezintă 115,22% din concentrația maximă admisibilă conform STAS 12574-87.

Pulberile sedimentabile măsurate în zona centrală și zonele industriale ale orașului au depășit cantitatea maximă admisibilă lunară, reprezentând până la 210,12% din valoarea impusă conform STAS12574-87. Cea mai mare depășire a fost înregistrată în localitatea Șag, aflată în vecinătatea centralei termice a orașului și a deponului de deșuri menajere a municipiului Timișoara și reprezintă 411,59% din concentrația maximă admisibilă conform STAS 12574-87. În privința dioxidului de sulf și de azot nu au fost depășite concentrațiile medii anuale, valorile limită orare și lunare, conform Ordinului MAPM nr. 592/2002.

Monitorizarea concentrației în ozon în centrul orașului Timișoara a semnalat în 83 de puncte, valori mai mari de $120 \mu\text{g}/\text{m}^3$ - ale valorii țintă cât și ale obiectivului pe termen lung (valoarea maximă zilnică a mediilor pe 8 ore). Valorile cele mai mari s-au înregistrat în lunile de primăvară – vară. Valoarea maximă a mediilor pe 8 ore a fost înregistrată în ziua de 29 iulie și reprezintă 148,03% din valoarea țintă pentru ozon.

Principalele surse locale de poluare a aerului sunt Centrala termică a orașului SC Colterm-CET Sud, depozitul de deșuri menajere al orașului situat la Parța, precum și traficul rutier.

Calitatea aerului 2010-2012

Stația	Tip poluant	Valori maxime înregistrate			U.M.	Conc. medie anuală		
		2010	2011	2012		2010	2011	2012
TM-1 Calea Șagului	SO ₂ , valori orare	123,70	45,53	24,67	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	5,11	5,60	6,84
	SO ₂ , valori zilnice	39,25	15,47	14,11	$\mu\text{g}/\text{m}^3$			
	NO ₂ , valori orare	175,81	174,44	165,37	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	37,99	35,46	23,44
	PM ₁₀ gravimetric valori medii zilnice	103,81	124,02	166,87	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	38,67	41,87	29,85
TM-2 Piața Libertății	SO ₂ , valori orare	46,61	44,68	31,62	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	7,13	7,06	9,61
	SO ₂ , valori zilnice	26,58	25,06	20,09	$\mu\text{g}/\text{m}^3$			
	NO ₂ , valori orare	102,52	139,27	179,82	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	24,78	33,10	32,09
	O ₃ , valori orare	120,62	101,72	142,07	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	31,99	26,97	31,06
	O ₃ , valori pe 8 ore	116,46	95,94	113,88	$\mu\text{g}/\text{m}^3$			
	PM _{2,5} gravimetric, valori medii zilnice	68,03	56,50	58,06	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	15,42	13,18	14,30
TM-3 Sat Carani	SO ₂ , valori orare	69,40	59,76	48,77	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	7,63	9,32	8,36
	SO ₂ , valori zilnice	29,85	27,63	25,47				
	NO ₂ , valori orare	70,53	65,62	45,33	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	9,18	8,94	9,34
	O ₃ , valori orare	116,07	127,85	146,28	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	43,85	46,83	43,01
	O ₃ , valori pe 8 ore	108,01	117,48	126,89	$\mu\text{g}/\text{m}^3$			
	PM ₁₀ gravimetric, valori medii zilnice	85,22	87,85	111,30	$\mu\text{g}/\text{m}^3$	20,92	27,86	22,46

TM-4 Zona Soarelui	SO ₂ , valori orare	96,26	35,10	42,46	µg/m ³	7,17	7,29	7,44
	SO ₂ , valori zilnice	28,70	23,35	19,72	µg/m ³			
	NO ₂ , valori orare	138,49	130,08	150,56	µg/m ³	22,29	19,39	19,90
	O ₃ , valori orare	146,27	114,68	170,82	µg/m ³	33,15	35,82	33,80
	O ₃ , valori pe 8 ore	109,60	106,92	128,99	µg/m ³			
TM-5 Calea Aradului	SO ₂ , valori orare	54,72	35,14	62,00	µg/m ³	5,67	6,11	7,14
	SO ₂ , valori zilnice	25,43	19,85	38,96	µg/m ³			
	NO ₂ , valori orare	155,82	153,86	187,47	µg/m ³	36,04	26,64	26,90
	PM ₁₀ gravimetric, valori medii zilnice	93,94	114,19	151,90	µg/m ³	34,28	37,16	32,13

Sursa Agenția Regională pentru Protecția Mediului Timiș

Calitatea aerului și evoluția acestuia în municipiul Timișoara, pe parcursul anilor 2010-2012, este o constantă în cadrul monitorizării de mediu de către structurile specifice de resort din cadrul Primăriei Municipiului Timișoara.

În anul 2010, deși calitatea atmosferei urbane s-a îmbunătățit în sensul că nu s-au mai înregistrat depășiri la indicatorul dioxid de sulf -SO₂, numărul depășirilor (CMA-concentrații maxime admise) la indicatorul pulberi în suspensie -PM₁₀ a fost constant mai mare decât valorile limită impuse de Comisia Europeană. Astfel s-au înregistrat un număr total de 91 de depășiri dintre care 51 la stația de trafic TM1 din Calea Șagului și un număr de 40 depășiri la stația de trafic TM5 din Calea Aradului.

Anul 2011 a cunoscut cele mai multe depășiri la particule în suspensie PM₁₀, fiind înregistrate un număr total de 120 de depășiri dintre care 64 la stația de trafic TM1 din Calea Șagului și un număr de 56 depășiri la stația de trafic TM5 din Calea Aradului.

Ca urmare a acestor depășiri la indicatorul pulberi în suspensie (PM₁₀), în perioada 2010-2011, a fost implementat „Programul integrat de gestionare a calității aerului pentru Aglomerarea Timișoara, comuna Remetea Mare și comuna Șag din județul Timiș” aprobat prin Hotărârea Consiliului Județean nr. 55/31.05.2010 și H CJ nr. 59/21.04.2011, program asumat de toate autoritățile locale implicate.

La nivelul Primăriei Municipiului Timișoara a fost constituită, la începutul anului 2011, o structură de monitorizare și evaluare a calității aerului în municipiul Timișoara formată din reprezentanți ai Primăriei Municipiului Timișoara, Poliției Locale, Agenției Regionale pentru Protecția Mediului, Gărzii Naționale de Mediu-Comisariatul Județean Timiș, Poliției Rutiere, Registrului Auto Român. Echipa operativă de monitorizare și evaluare a calității aerului a urmărit modul de realizare a măsurilor cuprinse în Programul integrat de gestionare a calității aerului în municipiul Timișoara și reactualizarea acestuia în funcție de progres, desfășurând controale tematice privind monitorizarea și evaluarea calității aerului înconjurător - controlul particulelor în suspensie PM₁₀ la organizările de șantier, lucrări edilitar gospodărești, lucrări specifice de reparații și întreținere și activități cu potențial impact asupra calității aerului.

Ca urmare a măsurilor luate s-a constatat, în anul 2012 o evoluție vizibil favorabilă a calității aerului, înregistrându-se cel mai mic număr de depășiri la PM₁₀.

Astfel dacă în anul 2010 s-au înregistrat un număr total de 91 depășiri, în anul 2011 un număr total de 120 depășiri, este important de remarcat faptul că în anul 2012 s-au înregistrat un număr total de 38 depășiri la indicatorul pulberi în suspensie (PM₁₀).

Totodată în anul 2013, până la data de 15 noiembrie, s-au înregistrat un număr de 17 depășiri ceea ce reprezintă o încadrare în valorile impuse de legislația în vigoare.

Evoluția favorabilă a calității aerului la indicatorul pulberi în suspensie, considerăm că este strâns legată și de măsurile efective luate de Primăria Municipiului Timișoara în domeniul salubrității, conservării și suplimentării arealelor de spații verzi din oraș, reabilitarea și înființarea de noi parcuri și scuaruri precum și impunerea implementării la agenții economici potențial poluatori a unor tehnologii curate în procesul de producție (spre exemplu minimizarea poluării cu praf în cazul activităților de demolare, controlul periodic al unităților economice de pe marile platforme industriale – UMT, Calea Buziașului etc.).

Pentru a elimina pulberile în suspensie (PM10) adunate la rigola carosabilului operatorul de servicii publice de salubritate SC Retim Ecologic Service SA a achiziționat soluție biologică EKO Accel pentru curățarea și fixarea prafului.

Soluția EKO Accel este recomandată pentru curățarea și fixarea prafului în zone urbane sau afectate de industrii diverse, minerit, construcții etc. Soluția poate fi folosită pentru curățarea străzilor, clădirilor și a perimetrelor din incinta sau apropierea șantierelor de construcții sau industriale. Conținutul EKO Accel este în totalitate netoxic având în compoziție suspensie de alge marine. Proprietățile sale bioactive fixează hidrocarburile într-un proces metabolic.

Totodată, această soluție reduce sau chiar elimină mirosurile neplăcute sau gazele nocive (NH₃, H₂S, CH₄). Această soluție a fost folosită pentru spălarea de 2 ori/zi a principalelor artere de penetrație în municipiu, respectiv Calea Aradului și Calea Șagului în perioada iulie – octombrie 2011, reducându-se astfel numărul depășirilor indicatorilor PM10 înregistrate pe stațiile de monitorizare a calității aerului.

De asemenea, pentru reducerea pulberilor în suspensie au fost suplimentate lucrările de măturat mecanic prin introducerea în graficele de lucrări a 63 de străzi nou asfaltate sau reabilite.

În conformitate cu Legea nr. 104/15 iunie 2011 privind calitatea aerului valoarea limită zilnică pentru PM10 este de 50 μg/mc aer și un număr maxim de 35 de depășiri pe an calendaristic iar valoarea limită anuală este de 40 μg/mc.

Calitatea apelor de suprafață și subterane 2007

Starea de calitate a apelor de suprafață din bazinul hidrografic Bega-Timiș s-a menținut în parametrii ultimilor ani, deși cantitatea precipitațiilor medii lunare a fost semnificativ crescută față de perioada 1999-2005. Se constată o capacitate redusă de epurare la stațiile care deservește activitățile din domeniul zootehniei, mineritului, industriei lemnului etc. Acest lucru conduce la deversarea în emisari a unor cantități sporite de elemente potențial poluatoare.

În anul 2006, calitatea apelor curgătoare de suprafață de pe teritoriul județului Timiș s-a prezentat în felul următor: depășirile limitelor privind calitatea apei subterane conform Legii 311/2004 s-au înregistrat în cea mai mare parte datorită complexelor zootehnice din Bazinul Hidrografic BEGA-TIMIȘ, precum și datorită câmpurilor de aspersie a apelor fenolice de la S.C. Solventul – sector Margina, care deși și-a încetat activitatea, în prezent continuă să influențeze calitatea apelor subterane.

Modificările de calitate a apei din stratul freatic sunt produse de:

- lipsa sau insuficiența rețelei de canalizare menajeră a localităților aflate în spațiul bazinului hidrografic;
- evacuările de ape uzate neepurate sau insuficient epurate provenite de la localitățile ardate bazinului hidrografic;
- infiltrațiile din canalele de desecare, canale folosite în mod accidental sau temporar pentru descărcarea apelor uzate de la vechile bataluri ale unităților zootehnice;
- depozitarea și împrăștierea pe terenurile agricole a îngrășămintelor chimice și a pesticidelor fără a ține cont de perioadele optime de administrare a acestora;
- impurificării remanente datorată fostelor evacuări de dejecții provenite de la complexele de creștere a suinelor precum și a celor de creștere a păsărilor;
- depozitari de nămoluri și gunoi menajer pe suprafețe neamenajate;
- infiltrații din câmpurile vechi de aspersie pentru apele fenolice de la S.C. SOLVENTUL sector Margina.

La nivelul anului 2006 au fost efectuate un număr de 23 controale în teren de către personalul Compartimentului Protecția Naturii Protecție Sol / Protecție Subsol din cadrul Agenției de Protecție a Mediului Timiș, constatându-se următoarele presiuni asupra siturilor protejate:

- **rezervațiile ornitologice** amenințate de activitățile antropice (pescuit, acces cu bărci, construcții de locuințe de vacanță, turism neorganizat, amenajări hidrotehnice, vânătoare, braconaj, colectări de material biologic, recoltări stuf, tăieri ilegale de vegetație lemnoasă, cosit, incendieri);
- **rezervațiile forestiere** amenințate datorită lipsei amenajărilor necesare, pierderi cauzate de boli și dăunători, turism neorganizat, depozitare necontrolată de deșeuri;
- **rezervațiile botanice** amenințate de pășunatul excesiv, recoltarea speciilor protejate din flora

- și fauna sălbatică, depozitare necontrolată de deșuri;
- **rezervațiile pedologice** amenințate de pășunatul excesiv, eroziunea solului, depozitare necontrolată de deșuri;
- **rezervație paleontologică** amenințată de eroziunea solului datorată intensificării proceselor de levigare.

Acumularea Murani - Pișchia (Mlaștinile), situată la contactul compartimentului central al Câmpiei înalte Vinga cu Câmpia joasă a Timișoarei, acumularea a fost concepută pentru a atenua undele de viitură din amonte. Factorii perturbatori sunt reprezentați de activitatea de pășunat din zonă precum și de activitățile de agrement și pescuit ce se desfășoară în zona acestei acumulări.

În pădurea Pișchia, datorită poziționării Pișchiei pe linia de falie Est-Vest, care desparte Masivul Poiana Ruscă de dealurile Lipovei, se găsesc vulcani noroioși și ape mineralizate.

Terenuri degradate prin ocuparea cu deșuri menajere sunt pe raza următoarelor localități:

- Moșnita Nouă - groapa de gunoi pe o suprafață de 8000 m², Urseni - 6000 m² și Moșnita Veche - 9000 m²;
- Săcălaz - deponeu de deșuri menajere în localitatea Beregsău Mare, aflată în administrarea Primăriei Săcălaz;
- Șag - deponeu de deșuri solide;
- Dudeștii Noi - groapa de gunoi (resturi alimentare, carton, hârtie, mase plastice, metal etc.) pe o suprafață de aprox. 8 ha.

Calitatea apelor de suprafață și subterane 2010-2012

Calitatea apelor de suprafață 2010

Corpul de apă RW5.1_B3 (BEGA - cf. Chizdia-cf. Behela) cu lungimea de 42,938 km, având tipologia RO11 a fost caracterizat de secțiunea Am.loc. Timisoara.

Evaluarea potențialului ecologic a corpului de apă

Din punct de vedere al elementelor biologice corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun. Elementele biologice evaluate au fost nevertebratele bentice.

Din punct de vedere al elementelor fizico-chimice, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun.

Din punct de vedere al poluanților specifici, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun.

În urma evaluării stării chimice, corpul de apă s-a încadrat în stare bună.

Corpul de apă s-a încadrat în potențialul ecologic bun.

Corpul de apă RW5.1_B4 (BEGA - cf. Behela-frontieră RO-SMR), **corp de apă artificial**, cu lungimea de 43,975 km, tipologia RO11, caracterizat de secțiunea Localitatea Otelec.

Evaluarea potențialului ecologic a corpului de apă

Din punct de vedere al elementelor biologice corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic moderat. Elementele biologice evaluate fiind nevertebratele bentice.

Din punct de vedere al elementelor fizico-chimice, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic moderat, din cauza indicatorilor aferenți grupei, condiții de oxigenare și nutrienți.

Din punct de vedere al poluanților specifici, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun.

În urma evaluării stării chimice, corpul de apă s-a încadrat în stare bună.

Corpul de apă s-a încadrat în potențialul ecologic moderat.

Corpul de apă RW5.1.21_B1 (Bega Veche -Beregsau, Niraj- am. cf. Valea Dosului + afluenti) cu lungimea de 63,260 km, având tipologia RO20 a fost caracterizat de secțiunea Pișchia-am.cf. valea Dosului-pod CFR.

Evaluarea potențialului ecologic a corpului de apă

Din punct de vedere al elementelor biologice corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun. Elementele biologice evaluate au fost nevertebratele bentice.

Din punct de vedere al elementelor fizico-chimice, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic moderat, din cauza indicatorilor aferenți grupei nutrienți.

Din punct de vedere al poluanților specifici, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun.

În urma evaluării stării chimice, corpul de apă s-a încadrat în stare bună.

Corpul de apă s-a încadrat în potențialul ecologic bun. Evaluarea s-a făcut luând în considerare marimea statistică percentila 50 % (la elementele fizico-chimice).

Corpul de apă RW5.1.21_B2 (Bega Veche (Beregsău, Niraj) - av. cf. Valea Dosului + afluenti) cu lungimea de 108,945 km, având tipologia RO11 a fost caracterizat de două secțiuni, Cenei și Becicherecu Mic-pod auto Biled.

Evaluarea potențialului ecologic a corpului de apă

Din punct de vedere al elementelor biologice corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic foarte bun. Elementele biologice evaluate au fost nevertebratele benthice.

Din punct de vedere al elementelor fizico-chimice, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic moderat, din cauza indicatorilor aferenți grupei, condiții de oxigenare și nutrienți.

Din punct de vedere al poluanților specifici, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun.

În urma evaluării stării chimice, corpul de apă s-a încadrat în stare bună.

Corpul de apă s-a încadrat în potențialul ecologic moderat din cauza elementelor fizico-chimice.

Corpul de apă RW5.2_B7 (TIMIS - cf. Timișana-frontieră RO-SMR) cu lungimea de 86,669 km, având tipologia RO11 este caracterizat de două secțiuni, Loc. Șag și Grăniceri, tip TNMN, EIONET.

Evaluarea stării ecologice a corpului de apă

Din punct de vedere al elementelor biologice corpul de apă s-a încadrat în starea ecologică bună. Elementele biologice evaluate au fost nevertebratele benthice încadrate în stare ecologică bună și fitoplanctonul încadrat în stare ecologică bună.

Din punct de vedere al elementelor fizico-chimice generale, corpul de apă s-a încadrat în starea bună.

Din punct de vedere al poluanților specifici, corpul de apă s-a încadrat în starea bună.

În urma evaluării stării chimice, corpul de apă s-a încadrat în stare bună.

Încadrarea corpului de apă în starea ecologică bună, este determinată de elementele biologice (nevertebrate benthice).

Calitatea apelor subterane 2010

GW-ROBA 01-Lovrin-Vinga

În anul 2010 au fost monitorizate 15 foraje de observație: **Becicherecul Mic F4**, Călacea SF1, **Dudeștii Noi F1**, Gottlob F1, Iecea Mare F1, Iecea Mare SVF1, Lovrin F1, **Orțișoara F1**, Sânaandrei F1, Șandra F1, Satchinez F1, Sânpetru Mic F1, Teremia Mare F1, Uihei F1A, Vinga NF1.

Indicatorii ce stau la baza evaluării stării chimice a corpului de apă sunt: azotații, amoniu, clorurile, sulfatii, plumbul, azotiții, fosfații și pesticidele. Pe lângă indicatorii enumerați mai sus au mai fost monitorizați și fier, mangan, calciu, magneziu, CCOMn/O2, metale.

În urma evaluării stării chimice corpul de apă GW-ROBA 01-Lovrin-Vinga se află în stare chimică bună. Punctele de monitorizare poluate considerate ca depășiri locale ale valorilor prag sunt următoarele Becicherecul Mic F4, Dudeștii Noi F1, Teremia Mare F1, Uihei F1A și Vinga NF1.

GW-ROBA02-Fibiș

În anul 2010 au fost monitorizate 13 foraje de observație: Alioș F1, Bencecu de Sus F1, Fibiș F1, Cernăteaz F1, **Giarmata F1**, Ianova F1, Izvin F1, Mașloc F1, **Pișchia F2**, Remetea Mică F1, Remetea Mică F2, Remetea Mică F3, Șuștra F1.

Indicatorii ce stau la baza evaluării stării chimice a corpului de apă sunt: azotații, amoniu, clorurile, sulfatii, plumbul, azotiții, fosfații și pesticidele. Pe lângă indicatorii enumerați mai sus au mai fost monitorizați și fier, mangan, calciu, magneziu, CCOMn/O2, metale.

În urma evaluării stării chimice corpul de apă GW-ROBA02-Fibiș se află în stare chimică slabă. Mai mult de 20% din punctele de monitorizare de pe acest corp de apă prezintă depășiri ale valorilor prag conform Ordinul MM nr. 137/2009 privind aprobarea valorilor de prag pentru corpurile de ape subterane din România.

Elemente ce au determinat neatingerea stării bune

Denumire indicator	Denumire foraj	Corp de apă
-azotați	Bencecu de Sus F1, Fibiș F1, Mașloc F1, Remetea Mică F1,	GW-ROBA02-Fibiș
-cloruri	Izvin F1	GW-ROBA02-Fibiș

Sursa Administrația Bazinală de Apă Banat

GW-ROBA03-Timișoara

În anul 2010 au fost monitorizate 61 de foraje dintre care 56 foraje de observație și 5 foraje de control al poluării. Forajele de control al poluării au fost: Beregsăul Mare P1, Birda P2, Birda P3, Jimbolia P3, Jimbolia P4. Forajele de observație monitorizate sunt: Bobda F4, Cruceni F1, Cruceni F3, Cruceni F5, Denta F5, Dolaț F1, Foeni F1, Foeni F1A, Cenei F1, Jebel F4, **Becicherecu Mic F2, Sânmihaiu Roman F1, Sânmihaiu Roman F2, Sânmihaiu Roman F3, Sânmihaiu Roman F5**, Cebza-Ciacova F1, Cebza-Ciacova F2, Cebza-Ciacova F2A, Cebza-Ciacova F3, Cebza-Ciacova F6, Gad F1, Ghilad F1, Ghilad VF1, **Giroc F1**, Ionel F1, Ivanda-ape minerale F1A, Jebel F1, Jebel F3, Jebel F7A, Moravița F2, Moravița F4, Otelec-Pustiniș F3, Otelec-Pustiniș F5, Pădureni F1, Parța F2, Partoș SF1, Peciu Nou EF1, Platforma **experimentală Timișoara FP4**, Răuți F1, Răuți F2, Răuți F3, Răuți F6, Sânmăndreii F4, Stația experimentală Dinaș F7, Stația experimentală Dinaș F8, Stația experimentală Dinaș F9, Stația experimentală Dinaș F19, Stația experimentală Dinaș F34, Sânmărtinu Sârbesc F1, Soca F1, Crai Nou F1, **Timișoara VF1**, Urseni F3, Urseni F5, Voiteg N F1.

Indicatorii ce stau la baza evaluării stării chimice a corpului de apă sunt: azotații, amoniu, clorurile, sulfatii, plumbul, azotiții, fosfații și pesticidele. Pe lângă indicatorii enumerați mai sus au mai fost monitorizați și fier, mangan, calciu, magneziu, CCOMn/O2, metale.

În urma evaluării stării chimice corpul de apă GW-ROBA03-Timișoara se află în stare chimică slabă. Mai mult de 20% din punctele de monitorizare de pe acest corp de apă prezintă depășiri ale valorilor prag conform Ordinul MM nr. 137/2009 privind aprobarea valorilor de prag pentru corpurile de ape subterane din România.

Elemente ce au determinat neatingerea stării bune

Denumire indicator	Denumire foraj	Corp de apă
-azotați	Becicherecu Mic F2, Foeni F1A, Moravița F2 Ivanda-ape minerale F1A, Moravița F4,	GW-ROBA03-Timișoara
-amoniu	Sânmihaiu Roman F3, Răuți F1,	GW-ROBA03-Timișoara
-fosfați	Cruceni F1, Cebza-Ciacova F2A, Gad F1, Ghilad F1, Ghilad VF1, Sânmărtinu Sârbesc F1	GW-ROBA03-Timișoara
-sulfatii	Bobda F4, Becicherecu Mic F2, Cebza-Ciacova F2, Ivanda-ape minerale F1A, Moravița F4, Răuți F6	GW-ROBA03-Timișoara
-cloruri	Cebza-Ciacova F2, Moravița F2, Răuți 6	GW-ROBA03-Timișoara

Sursa Administrația Bazinală de Apă Banat

În anul 2010 la nivelul ABA Banat, în zona de interes, au fost monitorizate următoarele surse de poluare: SC Aquatim SA Timișoara – emisar râul Bega, Aeroportul Internațional Timișoara – emisar canal desecare, SC Bau Center Vest Timișoara – emisar canal desecare, SC Coca Cola SRL Timișoara – emisar canal desecare, SC Dura Automotive SRL Timișoara – emisar canal desecare, SC Edy Internațional SRL Timișoara – emisar canal desecare, SC Flextronics SRL Timișoara - emisar canal desecare, SC Frigoglass România SRL Timișoara – emisar canal desecare, SC Intercolor SRL Timișoara – emisar canal desecare, SC Mahle SRL Timișoara - emisar canal desecare, Comuna Orțișoara – emisar Iercici, SC Simultan SRL Orțișoara – emisar Iercici, SC Smithfield Prod SRL Timișoara – emisar râul Bega și SC Uzinele Mecanice Timișoara – emisar Behela

Calitatea apelor de suprafață 2011

Corpul de apă RW5.1_B3 (BEGA - cf. Chizdia-cf. Behela) cu lungimea de 42,938 km, având tipologia RO11 a fost caracterizat de secțiunea Am.loc. Timișoara.

Evaluarea potențialului ecologic a corpului de apă

Din punct de vedere al elementelor biologice corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic maxim. Elementele biologice evaluate au fost nevertebratele bentice și fitobentosul încadrate în potențial ecologic maxim.

Din punct de vedere al elementelor fizico-chimice, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun.

Din punct de vedere al poluanților specifici, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun.

În urma evaluării stării chimice, corpul de apă s-a încadrat în stare bună.

Corpul de apă s-a încadrat în potențialul ecologic bun, datorita elementelor biologice și a elementelor fizico-chimice.

Corpul de apă RW5.1_B4 (BEGA - cf. Behela-frontieră RO-SMR), **corp de apă artificial**, cu lungimea de 43,975 km, tipologia RO11, caracterizat de secțiunea Localitatea Otelec.

Evaluarea potențialului ecologic a corpului de apă

Din punct de vedere al elementelor biologice corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic moderat. Elementele biologice fiind evaluate prin părerea expertului.

Din punct de vedere al elementelor fizico-chimice, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic moderat, din cauza indicatorilor aferenți grupei, condiții de oxigenare și nutrienți.

Din punct de vedere al poluanților specifici, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun.

În urma evaluării stării chimice, corpul de apă s-a încadrat în stare proastă.

Corpul de apă s-a încadrat în potențialul ecologic moderat, datorită elementelor biologice și fizico-chimice.

Corpul de apă RW5.1.21_B1 (Bega Veche -Beregsau, Niraj - am. cf. Valea Dosului + afluenți) cu lungimea de 63,260 km, având tipologia RO20 a fost caracterizat de secțiunea Pișchia-am.cf. valea Dosului-pod CFR.

Evaluarea potențialului ecologic a corpului de apă

Din punct de vedere al elementelor biologice corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic moderat. Elementele biologice evaluate au fost nevertebratele bentice încadrate în potențial ecologic moderat și fitobentosul încadrate în potențial ecologic bun.

Din punct de vedere al elementelor fizico-chimice, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic moderat, din cauza indicatorilor aferenți condițiilor de oxigenare și grupei nutrienți.

Din punct de vedere al poluanților specifici, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun.

În urma evaluării stării chimice, corpul de apă s-a încadrat în stare proastă.

Corpul de apă s-a încadrat în potențialul ecologic moderat, datorită elementelor biologice și fizico-chimice.

Corpul de apă RW5.1.21_B2 (Bega Veche (Beregsau, Niraj) - av. cf. Valea Dosului + afluenți) cu lungimea de 108,945 km, având tipologia RO11 a fost caracterizat de două secțiuni, Cenei și Becicherecu Mic-pod auto Biled.

Evaluarea potențialului ecologic a corpului de apă

Din punct de vedere al elementelor biologice corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic maxim. Elementele biologice evaluate au fost nevertebratele bentice și fitobentosul încadrate în potențial ecologic maxim.

Din punct de vedere al elementelor fizico-chimice, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic moderat, din cauza indicatorilor aferenți grupei, condiții de oxigenare și nutrienți.

Din punct de vedere al poluanților specifici, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun.

În urma evaluării stării chimice, corpul de apă s-a încadrat în stare proastă.

Corpul de apă s-a încadrat în potențialul ecologic moderat din cauza elementelor fizico-chimice.

Corpul de apă RW5.2_B7 (TIMIȘ - cf. Timișana-frontieră RO-SMR) cu lungimea de 86,669 km, având tipologia RO11 este caracterizat de două secțiuni, Loc. Șag și Grăniceri, tip TNMN, EIONET.

Evaluarea stării ecologice a corpului de apă

Din punct de vedere al elementelor biologice corpul de apă s-a încadrat în starea ecologică bună. Elementele biologice evaluate au fost nevertebratele bentice încadrate în stare ecologică foarte bună și fitoplanctonul încadrat în stare ecologică bună.

Din punct de vedere al elementelor fizico-chimice generale, corpul de apă s-a încadrat în starea bună.

Din punct de vedere al poluanților specifici, corpul de apă s-a încadrat în starea bună.

În urma evaluării stării chimice, corpul de apă s-a încadrat în stare proastă.

Încadrarea corpului de apă în starea ecologică bună, este determinată de elementele biologice și chimice.

Calitatea apelor subterane 2011

GW-ROBA 01-Lovrin-Vinga

În anul 2011 au fost monitorizate 26 foraje de observație: **Becicherecu Mic F4**, Biled N F1, Calacea S F1, Comloșu Mic F1, **Dudeștii Noi F1**, Gottlob E F1, Gottlob F1, Grabat F1, Iecea Mare F1, Iecea Mare SV F1, Jadani F1, Lovrin F1, Lunga (Comloșu Mare) F1, **Orțișoara F1**, Sânanndrei F1, Sânanndrei F4, Sânanndrei N F1, Șandra F1, Sânpetru Mare F5, Satchinez F1, Teremia Mare F1, Tomnatic F1, Uihei F1, Valcani F6, Vinga N F1

Indicatorii ce stau la baza evaluării stării chimice a corpului de apă sunt: azotații, amoniu, clorurile, sulfatați, plumbul, azotiții. Pe lângă indicatorii enumerați mai sus au mai fost monitorizați și fier, mangan, calciu, magneziu, metale.

În urma evaluării stării chimice corpul de apă GW-ROBA 01-Lovrin-Vinga se află în stare chimică bună. Punctele de monitorizare poluate considerate ca depășiri locale ale valorilor prag sunt următoarele Becicherecul Mic F4, Sânanndrei F4, Biled N F1.

GW-ROBA02-Fibiș

În anul 2011 au fost monitorizate 14 foraje de observație: Alioș F1, Alioș NV F1, Bencecu de Sus F1, Cerneteaz F1, Fibiș F1, Fiscut F1, **Giarmata F1**, Izvin F1, Mașloc F1, **Pișchia F2**, **Pișchia F5**, Remetea Mică F1, Remetea Mică F3, Șuștra F1. Indicatorii ce stau la baza evaluării stării chimice a corpului de apă sunt: azotații, amoniu, clorurile, sulfatați, plumbul, azotiții.

Pe lângă indicatorii enumerați mai sus au mai fost monitorizați și fier, mangan, calciu, magneziu, metale.

În urma evaluării stării chimice corpul de apă GW-ROBA02-Fibiș se află în stare chimică slabă. Mai mult de 20% din punctele de monitorizare de pe acest corp de apă prezintă depășiri ale valorilor prag conform Ordinul MM nr. 137/2009 privind aprobarea valorilor de prag pentru corpurile de ape subterane din Romania.

Elemente ce au determinat neatingerea stării bune

Denumire indicator	Denumire foraj	Corp de apă
-azotați	Bencecu de Sus F1, Cernăteaz F1, Fibiș F1, Fiscut F1, Giarmata F1, Izvin F1 Pișchia F2, Pișchia F5, Șuștra F1	GW-ROBA02-Fibiș

Sursa Administrația Bazinală de Apă Banat

GW-ROBA03-Timișoara

În anul 2011 au fost monitorizate 73 de foraje dintre care 68 foraje de observație și 5 foraje de control al poluării: Forajele de control al poluării au fost: Beregsău Mare P1, Birda poluare P2, Jimbolia poluare P1, Jimbolia poluare P4, Platforma experimentală Timișoara FP4. iar forajele de observație au fost: **Becicherecu Mic F1**, Bobda F4, Butin F3, Biled E F1, Cărpiniș E F1, Cebza-Ciacova F5, Checea F1A, **Chisoda F1A**, Ciacova SE F1A, Cruceni F1, Cruceni F5, Dolat F1, Foeni F1, Ghilad F1, Ionel F1, Ionel F4A, Ivanda-ape minerale F1A, Jebel F1, Jebel F3, Jebel F2, Jebel F5, Jebel F6, Jebel F3A, Jebel F7A, Jimbolia F1AD, Liebling F1, Mănăstire F1, Moravița F2, Otelec-Pustiniș F7, Otelec-Pustiniș F6, Otelec-Pustiniș F2, Otelec-Pustiniș F3, Otelec-Pustiniș F5, Otelec-Pustiniș F4, Pădureni F1, Parța F2, Parța F6, Partoș S F1, Peciu Nou E F1, Petroman F1A, Pustiniș F1, Răuți F5, Săcălaz F1A, Săcălaz F5, Sânanndrei F4, **Sânmihaiu Român F6A**, Stația experimentală Dinaș F1, Stația experimentală Dinaș F34, Stația experimentală Dinaș F19, Stația experimentală Dinaș F9, Dinaș F11, Dinaș F1AD, **Timișoara V F1**, Denta F5, Denta F6, Denta F7, Denta F8, Denta F8A, Denta F9, Toager F1, Urseni F3, Urseni F6, Urseni F7, Urseni F8, Urseni F5, Voiteg N F1, Utvin F1, Ivanda-ape minerale F2, Ivanda-ape minerale F3, Ivanda-ape minerale F2A, Ivanda-ape minerale F1A

Indicatorii ce stau la baza evaluării stării chimice a corpului de apă sunt: azotații, amoniu, clorurile, sulfatați, azotiții, fosfații. Pe lângă indicatorii enumerați mai sus au mai fost monitorizați și fier, mangan, calciu, magneziu, metale.

În urma evaluării stării chimice corpul de apă GW-ROBA03-Timișoara se află în stare chimică slabă. Mai mult de 20% din punctele de monitorizare de pe acest corp de apă prezintă depășiri ale valorilor prag conform Ordinul MM nr. 137/2009 privind aprobarea valorilor de prag pentru corpurile de ape subterane din Romania.

Elemente ce au determinat neatingerea stării bune

Denumire indicator	Denumire foraj	Corp de apa
-azotați	Butin F3, Checea F1A, Ivanda-ape minerale F1A, Moravița F2, Parta F2, Sanandrei F4, Timișoara V F1,	GW-ROBA03-Timișoara
-amoniu	Birda poluare P2, Ivanda-ape minerale F2A	GW-ROBA03-Timișoara
-fosfați	Butin F3, Cruceni F5, Jebel F5, Jebel F6, Jebel F7A, Parta F6	GW-ROBA03-Timișoara
-sulfati	Biled E F1, Ionel F1, Ivanda-ape minerale F1A	GW-ROBA03-Timișoara
-cloruri	Beregsau Mare P1, Biled E F1, Checea F1A, Jebel F3A	GW-ROBA03-Timișoara

Sursa Administrația Bazinală de Apă Banat

GW-ROBA04-Lugoj

În anul 2011 au fost monitorizate 22 de foraje dintre care 21 foraje de observație și 1 foraj de control al poluării: Forajul de control al poluării a fost Margina P1. Forajele de observație sunt: Balint F1, Bazoș F1, Bazoșu Nou F1, Caransebeș F1, Cavarani F1, Dragșina F1, Glimboca F3, Hitiaș F1, Hitiaș F4, Hitiaș F, Jabar F1, Mănăștiur F1, Margina F1, Ohaba-Forgaci F1, Ohaba-Forgaci F5, Otvești F4A, Petroasa Mare F1, **Remetea Mare F2**, Salha F1, Salha F6, Traian Vuia F1.

Indicatorii ce stau la baza evaluării stării chimice a corpului de apă sunt: azotații, amoniu, clorurile, sulfatii, plumbul, azotitii, fosfații Pe lângă indicatorii enumerați mai sus au mai fost monitorizați și fier, mangan, calciu, magneziu, metale.

În urma evaluării stării chimice corpul de apă GW-ROBA04-Lugoj se află în stare chimică bună. Punctele de monitorizare poluate considerate ca depășiri locale ale valorilor prag sunt următoarele: Salha F1 la indicatorul azotați și la fosfați.

În anul 2011 la nivelul ABA Banat, în zona de interes, au fost monitorizate următoarele surse de poluare: SC Aquatim SA Timișoara - emisar râul Bega, Aeroportul Internațional Timișoara - emisar canal desecare, SC Baumax SRL Timișoara - emisar canal desecare, SC Bau Center Vest Timișoara - emisar canal desecare, SC Coca Cola SRL Timișoara - emisar canal desecare, SC Dura Automotive SRL Timișoara - emisar canal desecare, SC Edy International SRL Timișoara - emisar canal desecare, SC Europrefabricate SRL Dumbravița - emisar canal Beregsăul Vechi, SC Flextronics SRL Timișoara - emisar canal desecare, SC Frigoglass Romania SRL Timișoara - emisar canal desecare, SC Intercolor SRL Timișoara - emisar canal desecare, SC Mahle SRL Timișoara - emisar canal desecare, Comuna Ortisoara - emisar Iercici, SC Simultan SRL Ortisoara - emisar Iercici, SC Smithfield Prod SRL Timișoara - emisar râul Bega și SC Uzinele Mecanice Timișoara - emisar Behela.

Calitatea apelor de suprafață 2012

Corpul de apă RW5.1_B3 (BEGA - cf. Chizdia-cf. Behela) cu lungimea de 42,938 km, având tipologia RO11 a fost caracterizat de secțiunea Am.loc. Timișoara.

Evaluarea potențialului ecologic a corpului de apă

Din punct de vedere al elementelor biologice corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic maxim. Elementele biologice evaluate au fost nevertebratele bentice și fitoplanctonul încadrate în potențial ecologic maxim.

Din punct de vedere al elementelor fizico-chimice, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun.

Din punct de vedere al poluanților specifici, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun.

Corpul de apă s-a încadrat în potențialul ecologic bun.

În urma evaluării stării chimice, corpul de apă s-a încadrat în stare proastă, din cauza indicatorilor: cadmiu, nichel și plumb.

Corpul de apă RW5.1_B4 (BEGA - cf. Behela-frontieră RO-SMR), **corp de apă artificial**, cu lungimea de 43,975 km, tipologia RO11, caracterizat de secțiunea Localitatea Otelec.

Evaluarea potențialului ecologic a corpului de apă

Din punct de vedere al elementelor biologice corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun. Elementele biologice evaluate au fost nevertebratele benthice încadrate în potențial ecologic bun și fitoplanctonul încadrat în potențial ecologic maxim.

Din punct de vedere al elementelor fizico-chimice, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic moderat, din cauza indicatorilor aferenți grupei nutrienți.

Din punct de vedere al poluanților specifici, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun.

Corpul de apă s-a încadrat în potențialul ecologic moderat, din cauza elementelor fizico-chimice.

În urma evaluării stării chimice, corpul de apă s-a încadrat în stare proastă, din cauza indicatorilor: cadmiu, nichel și plumb.

Corpul de apă RW5.1.21_B1 (Bega Veche -Beregsău, Niraj- am. cf. Valea Dosului + afluenți) cu lungimea de 63,260 km, având tipologia RO20 a fost caracterizat de secțiunea Pișchia-am. cf. valea Dosului-pod CFR.

Evaluarea potențialului ecologic a corpului de apă

Din punct de vedere al elementelor fizico-chimice, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic moderat, din cauza indicatorilor aferenți condițiilor de oxigenare și grupei nutrienți.

Din punct de vedere al poluanților specifici, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun.

Corpul de apă s-a încadrat în potențialul ecologic moderat, din cauza elementelor fizico-chimice.

În urma evaluării stării chimice, corpul de apă s-a încadrat în stare proastă, din cauza indicatorului plumb.

Conformarea pe tipologia RO20, se face doar pe elemente fizico-chimice.

Corpul de apă RW5.1.21_B2 (Bega Veche (Beregsău, Niraj) - av. cf. Valea Dosului + afluenți) cu lungimea de 108,945 km, având tipologia RO11 a fost caracterizat de secțiunea Cenei.

Evaluarea potențialului ecologic a corpului de apă

Din punct de vedere al elementelor biologice corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun. Elementele biologice evaluate au fost nevertebratele benthice încadrate în potențial ecologic bun și fitoplanctonul încadrat în potențial ecologic maxim.

Din punct de vedere al elementelor fizico-chimice, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic moderat, din cauza indicatorilor aferenți grupei, condiții de oxigenare și nutrienți.

Din punct de vedere al poluanților specifici, corpul de apă s-a încadrat în potențial ecologic bun.

Corpul de apă s-a încadrat în potențialul ecologic moderat din cauza elementelor fizico-chimice.

În urma evaluării stării chimice, corpul de apă s-a încadrat în stare proastă, din cauza indicatorilor: cadmiu, nichel și plumb.

Corpul de apă RW5.2_B7 (TIMIȘ - cf. Timișana-frontiera RO-SMR) cu lungimea de 86,669 km, având tipologia RO11 este caracterizat de două secțiuni, Loc. Șag și Grăniceri, tip TNMN, EIONET.

Evaluarea stării ecologice a corpului de apă

Din punct de vedere al elementelor biologice corpul de apă s-a încadrat în stare ecologică foarte bună. Elementele biologice evaluate au fost nevertebratele benthice încadrate în stare ecologică foarte bună și fitoplanctonul încadrat în stare ecologică foarte bună.

Din punct de vedere al elementelor fizico-chimice generale, corpul de apă s-a încadrat în starea moderată din cauza indicatorilor aferenți grupei nutrienți.

Din punct de vedere al poluanților specifici, corpul de apă s-a încadrat în stare bună.

Încadrarea corpului de apă în starea ecologică bună, este determinată de elementele fizico-chimice. La elementele fizico-chimice s-au luat în considerare mărimile statistice percentila 90%.

În urma evaluării stării chimice, corpul de apă s-a încadrat în stare proastă din cauza indicatorului plumb.

Calitatea apelor subterane 2012

GW-ROBA 01 - Lovrin-Vinga

În anul 2012 au fost monitorizate 25 foraje de observație: **Becicherecu Mic F4**, Biled N F1, Călacea S F1, Comloșu Mic F1, **Dudeștii Noi F1**, Lenaheim F1, Gottlob F1, Grabaț F1, Ieccea Mare F1, Ieccea Mare SV F1, Jadani F1, Lovrin F1, Lunga (Comloșu Mare) F1, **Orțișoara F1**, Sânanđrei F1, Sânanđrei N F1, Șandra F1, Sânpetru Mare F5, Gelu F1, Satchinez F1, Teremia Mare F1, Tomnatic F1, Uihei F1, Valcani F6, Vinga SE F1 Indicatorii ce stau la baza evaluării stării chimice a corpului de

apă sunt: azotații, amoniu, clorurile, sulfatii, plumbul, azotiții. Pe lângă indicatorii enumerați mai sus au mai fost monitorizați și fier, mangan, calciu, magneziu, metale.

În urma evaluării stării chimice corpul de apă GW-ROBA 01-Lovrin-Vinga se află în stare chimică slabă. Punctele de monitorizare poluate considerate ca depășiri locale ale valorilor prag sunt următoarele: Teremia Mare F1, Becicherecu Mic F4, Biled N F1, Călăcea S F1, Comloșu Mic F1, **Dudeștii Noi F1**, Lenauheim F1, Iecea Mare SV F1, Jadani F1, Lovrin F1, Sânaandrei N F1, Șandra F1, Uiheii F1, Valcani F6, Lunga (Comloșu Mare) F1, **Orțișoara F1**, Iecea Mare SVF1.

GW-ROBA02 - Fibiș

În anul 2012 au fost monitorizate 15 foraje de observație: Alioș F1, Alioș NV F1, Bencecu de Sus F1, Cerneteaz F1, Fibiș F1, Fiscut F1, **Giarmata F1**, Izvin F1, Mașloc F1, **Pișchia F2**, **Pișchia F5**, Remetea Mică F1, Remetea Mică F3, Șuștra F1, Indicatorii ce stau la baza evaluării stării chimice a corpului de apă sunt: azotații, amoniu, clorurile, sulfatii, plumbul, azotiții. Pe lângă indicatorii enumerați mai sus au mai fost monitorizați și fier, mangan, calciu, magneziu, metale.

În urma evaluării stării chimice corpul de apă GW-ROBA02-Fibiș află în stare chimică slabă. Mai mult de 20% din punctele de monitorizare de pe acest corp de apă prezintă depășiri ale valorilor prag conform Ordinul MM nr. 137/2009 privind aprobarea valorilor de prag pentru corpurile de ape subterane din România.

Elemente ce au determinat neatingerea stării bune

Denumire indicator	Denumire foraj	Corp de apă
- amoniu	Fiscut F1	GW-ROBA02-Fibiș
- azotați	Bencecu de Sus F1, Fibiș F1	GW-ROBA02-Fibiș
- plumb	Alios F1, Fibiș F1, Masloc F1, Pișchia F2	GW-ROBA02-Fibiș

Sursa Administrația Bazinală de Apă Banat

GW-ROBA03 - Timișoara

În anul 2012 au fost monitorizate 47 de foraje dintre care 43 foraje de observație și 4 foraje de control al poluării: Forajele de control al poluării au fost: Birda poluare P2, Jimbolia poluare P1, Jimbolia poluare P4, Platforma experimentală Timișoara FP1, iar forajele de observație au fost: **Becicherecu Mic F1**, Biled E F1, Bobda F4, Butin F2, Cărpiniș E F1, Cebza-Ciacova F3, Cebza-Ciacova F5, Cenei F1, Checea F1A, **Chișoda F1A**, Ciacova SE F1A, Cruceni F1, Cruceni F5, Dolat F1, Foeni F1, Ghilad F1, Ionel F1, Ivanda F2, Ivanda-ape minerale F1A, Jebel F3, Jebel F7A, Liebling F1, Moravița F2, Otelec-Pustiniș F5, Pădureni F1, Parța F2, Parța F6, Partoș S F1, Peciu Nou E F1, Petroman F1A, Răuți F6, **Săcălaz F1A**, **Săcălaz F5**, Sânaandrei F4, **Sânmihaiu Român F6A**, Stația experimentală Dinaș F1, Stația experimentală Dinaș F9, Stația experimentală Dinaș F19, Stația experimentală Dinaș F34, **Timișoara V F1**, Toager F1, Urseni F3, Voiteg N F1

Indicatorii ce stau la baza evaluării stării chimice a corpului de apă sunt: azotații, amoniu, clorurile, sulfatii, azotiții, fosfații. Pe lângă indicatorii enumerați mai sus au mai fost monitorizați și fier, mangan, calciu, magneziu, metale.

În urma evaluării stării chimice corpul de apă GW-ROBA03-Timișoara se află în stare chimică bună. Mai mult de 20% din punctele de monitorizare de pe acest corp de apă prezintă depășiri ale valorilor prag conform Ordinul MM nr. 137/2009 privind aprobarea valorilor de prag pentru corpurile de ape subterane din România.

Elemente ce au determinat neatingerea stării bune

Denumire indicator	Denumire foraj	Corp de apă
-azotați	Becicherecu Mic F1, Biled EF1, Butin F2, Checea F1A, Ivanda-ape minerale F1A, Liebling F1, Moravița F2, Parța F2, Parța F6, Răuți F6, Stația experimentală Dinaș F19	GW-ROBA03-Timișoara
-amoniu	Ivanda-ape minerale F2A, Sânmihaiu Român F6A.	GW-ROBA03-Timișoara

-fosfați	Cenei F1, Ciacova SE F1A, Cruceni F1, Ghilad F1, Jimbolia P1, Otelec Pustiniș F5, Răuți F6, Stația experimentală Diniăș F9,	GW-ROBA03-Timișoara
-sulfați	Ivanda F2, Ivanda-ape minerale F1A, Partoș SF1, Stația experimentală Diniăș F19, Toager F1	GW-ROBA03-Timișoara
-cloruri	Biled EF1, Ivanda F2, Ivanda-ape minerale F1A, Săcălaz F1A, Stația experimentală Diniăș F19	GW-ROBA03-Timișoara
- azotiți	Butin F2, Cărpiniș E F1, Moravița F2, Săcălaz F5, Stația experimentală Diniăș F34	GW-ROBA03-Timișoara

Sursa Administrația Bazinală de Apă Banat

GW-ROBA04 - Lugoj

În anul 2012 au fost monitorizate 21 de foraje dintre care 20 foraje de observație și 1 foraj de control al poluării: Forajul de control al poluării a fost Margina P2. Forajele de observație sunt: Balint F1, Bazoș F1, Bazoșu Nou F1, Caransebeș F1, Cavarani F1, Dragsina F1, Glimboca F3, Hitiaș F1, Hitiaș F4, Hitiaș F6, Jabăr F1, Mănăștiur F1, Margina F1, Ohaba-Forgaci F1, Ohaba-Forgaci F5, Otvești F4A, Petroasa Mare F1, **Remetea Mare F2**, Salha F1, Salha F7, Traian Vuia F1. Indicatorii ce stau la baza evaluării stării chimice a corpului de apă sunt: azotații, amoniu, clorurile, sulfații, plumbul, azotiții, fosfații. Pe lângă indicatorii enumerați mai sus au mai fost monitorizați și fier, mangan, calciu, magneziu, metale.

În urma evaluării stării chimice corpul de apă GW-ROBA04-Lugoj se află în stare chimică bună. Punctele de monitorizare poluate considerate ca depășiri locale ale valorilor prag sunt următoarele: Salha F7 la indicatorul azotați și la fosfați, Balint F1 la indicatorul amoniu și fosfați, Bazoșu Nou F1 la indicatorul amoniu și clor, Dragsina F1 la indicatorul amoniu și plumb, Hitiaș F4 și Traian Vuia F1 la indicatorul amoniu și Remetea Mare F2 la indicatorul azotați

În anul 2012 la nivelul ABA Banat, în zona de interes, au fost monitorizate următoarele surse de poluare: SC Aquatim SA Timișoara - emisar râul Bega, Aeroportul Internațional Timișoara - emisar canal desecare, SC Baumax SRL Timișoara - emisar canal desecare, SC Bau Center Vest Timișoara - emisar canal desecare, SC Coca Cola SRL Timișoara - emisar canal desecare, SC Dura Automotive SRL Timișoara - emisar canal desecare, SC Edy International SRL Timișoara - emisar canal desecare, SC Europrefabricate SRL Dumbrăvița - emisar canal Beregsăul Vechi, SC Flextronics SRL Timișoara - emisar canal desecare, SC Frigoglass Romania SRL Timișoara - emisar canal desecare, SC Intercolor SRL Timișoara - emisar canal desecare, SC Mahle SRL Timișoara - emisar canal desecare, Comuna Ortisoara - emisar Iercici, SC Simultan SRL Orțișoara - emisar Iercici, SC Smithfield Prod SRL Timișoara - emisar râul Bega și SC Uzinele Mecanice Timișoara - emisar Behela.

Stația de epurare a fost pusă în funcțiune în anul 1912 cu o capacitate de 570 l/s, funcționând cu o treaptă mecanică. În anul 1968 a fost modernizată și extinsă ajungând la capacitatea de 1000 l/s. În perioada 1979-1981 s-a mărit capacitatea treptei mecanice cu 1000 l/s și s-a realizat treapta de epurare biologică pentru un debit de 2000 l/s. În paralel cu instalațiile de epurare s-au realizat două stații de pompare pentru ape pluviale, prevăzute cu un deversor. La ora actuală capacitatea instalată a celor două stații de pompare ape pluviale, care refulează apa direct în Bega este de 20.000 l/s. Între anii 1987-1994 s-a construit o extindere a treptei de epurare mecanică pentru un debit de 1500 l/s. Stația de epurare a fost complet modernizată printr-un proiect finanțat prin programul ISPA al Uniunii Europene. În cadrul programului de investiții pentru modernizarea stației a fost reabilitată treapta mecanică de epurare și s-au construit două linii noi – una de tratare biologică și terțiară a apei uzate (pentru eliminarea azotului și fosforului) și una pentru tratarea nămolului. Din fondurile alocate pentru stația de epurare s-a construit și o clădire nouă pentru laboratorul de control calitate al Aquatim. Timișoara dispune acum de o stație nouă de epurare, cu o capacitate maximă de preluare a apei uzate

de 3.000 l/s, care poate deservi 440.000 locuitori și corespunde cerințelor de mediu atât din legislația europeană cât și din cea românească.

În rețeaua de distribuție se prelevează și analizează săptămânal probe de apă potabilă de la 32 de puncte de control din oraș, stabilite de comun acord cu Inspectoratul de Sănătate Publică, pentru 20 parametri de calitate.

Centralizator al analizelor apei potabile distribuită populației:

	2009	2010	2011	2012
Nr. analize la uzinele de apă, din care:	45.375	28.172	30.347	29.567
- Fizico-chimice	36.645	23.151	25.899	26.043
- microbiologice	9.110	5.021	4.448	3.524
Grad de încadrare în norme legale %	98,52%.	99,8%	99,8%	99,6%

Sursa Administrația Bazinală de Apă Banat

În anul 2010 în rețeaua de distribuție, gradul de încadrare a parametrilor fizico-chimici ai apei potabile a fost de 96,6%, iar a parametrilor microbiologici ai apei potabile a fost de 99,6%.

În anul 2011 în rețeaua de distribuție, gradul de încadrare a parametrilor fizico-chimici ai apei potabile a fost de 98,6%, iar a parametrilor microbiologici ai apei potabile a fost de 99,8%.

În anul 2012 în rețeaua de distribuție, gradul de încadrare a parametrilor fizico-chimici ai apei potabile a fost de 98,7%, iar a parametrilor microbiologici ai apei potabile a fost de 99,8%.

Concluziile monitorizării apei pentru anii 2010, 2011 și 2012 au fost acelea că apa distribuită locuitorilor municipiului Timișoara este potabilă și se încadrează în normele legale.

Gestionarea deșeurilor

Gestionarea deșeurilor în Timișoara

În perioada februarie 2007 – decembrie 2009, în municipiul Timișoara a fost implementat sistemul de colectare duală a deșeurilor. Astfel, fiecare utilizator al serviciului de salubritate (gospodării individuale, asociații de locatari/proprietari, agenți economici, instituții publice) colectează deșeurile în 2 recipiente – unul pentru deșeuri reciclabile hârtie, carton, plastic, metal și unul pentru reziduuri menajere umede.

În luna iunie 2010, operatorul de servicii publice de salubritate S.C. Retim Ecologic Service S.A. a pus în funcțiune stația de sortare a deșeurilor menajere prevăzută cu 2 linii, o linie pentru sortarea deșeurilor reciclabile și o linie pentru sortarea deșeurilor din pubela umedă. După punerea în funcțiune a stației de sortare, operatorul de servicii publice de salubritate a încheiat contracte cu operatori autorizați pentru reciclarea/valorificarea deșeurilor reciclabile.

Pe linia de sortare a deșeurilor reciclabile se sortează manual deșeurile din pubela uscată, astfel: deșeuri din plastic, folie, hârtie/carton, metale.

Sortarea deșeurilor din pubela umedă este necesară pentru minimizarea cantității de deșeuri; deșeurile sortate din pubela umedă cu putere calorică sunt balotate și valorificate către fabricile de ciment, iar biodegradabilul se depozitează.

Municipiul Timișoara este singurul din țară care valorifică material și energetic circa 45% din deșeurile municipale.

Stația de sortare a deșeurilor reciclabile este situată pe Strada Ovidiu Cotruș, Zona CET, Calea Șagului, Timișoara. Capacitatea totală de prelucrare a stației de sortare este de cca. 160.000 t/an și are o suprafață de 9.000 mp, iar valoarea investiției a fost de cca 5,5 milioane de euro (din care 1,5 milioane fonduri nerambursabile).

În municipiul Timișoara există 4 centre de colectare pentru deșeuri de echipamente electrice și electronice, situate la următoarele adrese: Calea Torontalului nr. 94, Al. Avram Imbroane nr. 70, Calea Moșniței nr. 2, Str. Energiei nr. 3.

De asemenea, s-a implementat sistemul de colectare selectivă (duală) a deșeurilor, sistem care presupune colectarea separată a deșeurilor reciclabile de cele nereciclabile.

Deșeurile menajere colectate, transportate și depozitate au atins, în 2012, cantitatea de 78.057,1 tone, iar în anul 2011 cantitatea de 86.525,4 tone, observându-se o scădere de cca 10% față de 2011, iar în 2013, cantitatea de 80.677,6 tone.

Stația de sortare a deșeurilor municipale a fost pusă în funcțiune în luna iunie 2010 de către operatorul de servicii publice de salubritate S.C. Retim Ecologic Service S.A. prevăzută cu 2 linii: o linie pentru sortarea deșeurilor reciclabile și o linie pentru sortarea deșeurilor din pubela umedă.

- pe linia de sortare a deșeurilor reciclabile se sortează manual deșeurile din pubela uscată, astfel: deșeuri din plastic, folie, hârtie/carton, metale; acestea cad ulterior în containere aflate sub cabina de sortare, fiind apoi balotate și predate unor unități care le valorifică și cu care operatorul are contracte; cabina de sortare este dotată cu 8 posturi, câte 4 pe fiecare parte.

Capacitatea stației de sortare este de 160.000 tone/an din care:

- 65% deșeuri umede (umiditate relativă 30-40%);

- 35% deșeuri menajere uscate;

Densitatea medie este de 220-250kg/mc.

Începând cu data de 05.09.2012, deșeurile colectate de pe raza municipiului Timișoara se depozitează la depozitul de deșeuri nepericuloase din comuna Ghizela, județul Timiș.

Capacitatea deponeului de la Gizela

Cell no.	Base area (m ²)	Waste net volume (m ³)	Exploitation period (years)
I*	70,156	623,000	5.0
II	70,644	1,127,075	9.0
III	70,633	1,127,075	9.0
IV	70633	1,127,075	9.0
V	69,340	1,127,075	9.0
TOTAL	351,406	5,131,300	41.0

* Celulele I și II sunt în construcție.

Sursa Studiu de fezabilitate pentru sistem integrat de management al deșeurilor în județul Timiș – SC Romair SRL

Pentru colectarea sticlelor albe și/sau colorate de la populație, operatorul de servicii publice de salubritate S.C. Retim Ecologic Service S.A. a amplasat în municipiul Timișoara 47 de recipiente sub formă de clopot. Retim a montat în toata Timișoara 68 de clopote mari de culoare verde și albastră pentru colectarea selectivă.

Măsura face parte din programul dezvoltat de societatea care se ocupă de curățenia din Timișoara, un program integrat de colectare și valorificare a deșeurilor de ambalaje.

Aceste containere au fost amplasate în apropierea complexelor comerciale, în parcările complexelor comerciale Auchan (foste Real), precum și în stațiile mijloacelor de transport în comun cu trafic intens din cartierele orașului.

Adresele unde au fost așezate containerele colorate pentru colectarea selectivă (sticlă și hârtie/carton):

- Str. Sfinții Apostoli Petru și Pavel colț cu str. Holdelor – sticlă și hârtie/carton;
- Calea Aradului colț cu str. Liege – sticlă și hârtie/carton;
- Str. Ion Inuleț colț cu str. Învățătorului – sticlă și hârtie/carton;
- Str. Bucovina – sticlă; Str. Burebista la intrarea în parc dinspre Piața Dacia – sticlă și hârtie/carton;
- Str. Gheorghe Lazăr lângă stația de troleibuz vis-a-vis de str. Timiș – sticlă și hârtie/carton;
- Str. Vasile Lucaci la Complexul Comercial – sticlă și hârtie/carton;
- Str. Henrich Heine la pompa de apă – sticlă; B-dul Gen. Ion Dragalina la acces Cantina Electromotor–sticlă și hârtie/carton;
- Str. Ciprian Porumbescu lângă gang acces str. Giurgiu – sticlă și hârtie/carton;
- Calea Șagului lângă stația de autobuz magazin Profi – sticlă și hârtie/carton;
- Calea Șagului colț cu str. Ana Ipătescu – sticlă și hârtie/carton;
- B-dul Dâmbovița colț cu str. Ana Ipătescu – sticlă și hârtie/carton;
- Calea Martirilor colț cu str. Dr. Ioan Mureșan – sticlă și hârtie/carton;
- Piața Mărăști colț cu str. Sergent Constantin Mușat – sticlă și hârtie/carton;
- Hypermarket Real I (actualmente Auchan)– Calea Aradului – sticlă;
- Hypermarket Real II (actualmente Auchan)– Calea Șagului – sticlă;

- Str. Jules Verne colț cu str. Tata Oancea – sticlă;
- Parcare stația OMV str. Craiova (lângă Casa Tineretului) – sticlă și hârtie/carton;
- Zona Steaua lângă parcul de joacă – sticlă;
- B-dul Sudului lângă parc – sticlă și hârtie/carton;
- Str. Andrei Șaguna lângă magazin Profi – sticlă și hârtie/carton;
- Calea Șagului lângă stația de autobuz magazin Profi – sticlă și hârtie/carton;
- Calea Șagului colț cu str. Ana Ipătescu – sticlă și hârtie/carton;
- B-dul Dâmbovița colț cu str. Ana Ipătescu – sticlă și hârtie/carton;
- Calea Martirilor colț cu str. Dr. Ioan Mureșan – sticlă și hârtie/carton;
- Piața Mărăști colț cu str. Sergent Constantin Mușat – sticlă și hârtie/carton;
- Hypermarket Real I (actualmente Auchan) – Calea Aradului – sticlă;
- Hypermarket Real II (actualmente Auchan) – Calea Șagului – sticlă;
- Str. Jules Verne colț cu str. Tata Oancea – sticlă;
- Parcare stația OMV str. Craiova (lângă Casa Tineretului) – sticlă și hârtie/carton;
- Zona Steaua lângă parcul de joacă – sticlă; B-dul Sudului lângă parc – sticlă și hârtie/carton;
- Str. Andrei Șaguna lângă magazin Profi – sticlă și hârtie/carton;
- Str. Simion Bărnuțiu colț cu Str. Spitalul Nou – sticlă și hârtie/carton;
- Str. Cloșca intersecție cu str. Munteniei în stația de troleibuz – sticlă și hârtie/carton;
- Str. Plopului colț cu str. Mart. Cornel Popescu (Plopi) – sticlă;
- Str. Matei Millo colț cu C. Buziașului (Ciarda Roșie) – sticlă;
- Str. Atomului în parcare de lângă fântână (în spatele pieței) – sticlă;
- Str. Câmpului intersecție cu str. Efta Botoca – sticlă.

Tabelul ??? Terenuri degradate prin ocuparea cu deșeuri menajere, industriale și cauzele degradării

Nr. crt.	Localizarea sitului contaminat	Tipul activității poluatoare	Natura sursei de poluare	Natura poluanților	Suprafața (m ²)	Observații
1.	Platforma Solventul, Timișoara, str. Gării nr. 25	industrie chimica	instalații chimice, pierderi accidentale substanțe periculoase	metale grele, uleiuri minerale	436781 m ²	sit contaminat; contaminarea solului dovedită analitic, conform Bilanțului de mediu de nivel II din 2008 este depășit pragul de intervenție pentru indicatorii Zn, Pb, Ni, Mo, As, THP (uleiuri minerale)
2.	Timișoara, platforma industrială Calea Buziașului, str. Constructorilor nr. 3 - 5	industrie chimică	instalații chimice, depozitare și manipulare substanțe chimice	solvenți, COV	134969 m ²	sit potențial contaminat; pentru apa subterană sunt depășite limitele admise de Legea 458/2002 la indicatorul CCOCr
3.	Timișoara, platforma industrială Calea Buziașului, str.	industrie chimică	instalații chimice, depozitare și manipulare substanțe	substanțe chimice organice și anorganice, uleiuri	157232 m ²	sit potențial contaminat; pentru apa subterană sunt depășite limitele

	Stan Vidrighin nr.3		chimice			admise de Legea 458/2002 la indicatorul CCOCr
4.	Depozitul de cenușă și zgură Utvin, sat Utvin, comuna Sânmihaiu Român	depozit deșeuri industriale, din industria energetică	depozitare cenușă și zgura de termocentrală	metale grele, sulfati	500000 m ²	sit potențial contaminat; indicatorii pentru calitatea solului depășesc sau se apropie sensibil de pragul de alerta în incinta depozitului (metale grele)

Sursa Direcția de Mediu – Primăria Municipiului Timișoara

Gestiunea deșeurilor din zona de influență a Timișoarei

Din cele 14 comune din Polul de creștere Timișoara, în 9 colectarea deșeurilor este realizată de operatorul S.C. Retim Ecologic Service S.A. De asemenea, în aceste comune s-a implementat și colectarea selectivă, operată de aceeași societate comercială. Cele 9 comune sunt: Dudeștii Noi, Dumbrăvița, Giroc, Ghiroda, Moșnița Nouă, Remetea Mare, Sânmihaiu Român, Săcălaz și Șag.

Până în anul 2009 au fost închise toate gropile de gunoi comunale. În comunele în care S.C. Retim Ecologic Service S.A. prestează servicii de salubritate deșeurile colectate sunt transportate la Depozitul ecologic Gizela.

Comuna BUCOVĂȚ

S-a închis groapa comunală în 2008.

Comuna BECICHERECU MIC

Colectarea deșeurilor – operator S.C. ECO 6 Satchinez S.R.L, gradul de acoperire 100 %.

Comuna GIARMATA

În 2008 prin Proiect Phare s-a realizat colectarea selectivă cu tot echipam (compactoare, pubele, container etc), campanii de conștientizare, mass-media, au închis groapa comunală în 2008. Serviciu propriu de salubritate.

Comuna ORȚIȘOARA

Prin Proiect Phare s-a realizat colectarea selectivă cu tot echipam (compactoare, pubele, container etc), campanii de conștientizare, mass-media, au închis groapa comunală în 2008.

Comuna PIȘCHIA

În 2008 prin Proiect Phare s-a realizat colectarea selectivă cu tot echipam (compactoare, pubele, container etc), campanii de conștientizare, mass-media, au închis groapa comunală în 2008.

HARTA DE ZGOMOT 2008-2012

În anul 2008 a fost întocmită Harta de zgomot a Municipiului Timișoara, fiind menționate măsurile obligatorii pe care primăria trebuie să le ia în vederea scăderii nivelului de zgomot de zi și de noapte, pentru a se înregistra valori sub pragurile admise.

Conform legislației în vigoare, hărțile de zgomot se actualizează din 5 în 5 ani. La actualizare se evaluează măsurile recomandate în hărțile de zgomot și luate de primărie în cei cinci ani.

Măsurile care au fost luate din 2008 și până în prezent de către Primăria Municipiului Timișoara pentru reducerea zgomotului au fost următoarele:

- modernizarea bazei transportului în comun (tramvaie și autobuze mai silențioase);
- repararea în mare parte a drumurilor din municipiu;
- refacerea suprastructurii căi de rulare pentru tramvaie;
- demararea lucrărilor pentru realizarea centurii ocolitoare a municipiului;
- construirea de benzi noi pentru biciclete;
- modernizarea intersecțiilor;
- fluidizarea traficului;
- limitarea vitezelor pe anumite artere de circulație;
- introducerea sensului unic;

- pentru protejarea zonei istorice a municipiului a fost restricționat accesul autovehiculelor cu gabarit mare în zona centrală;
- încurajarea locuitorilor pentru folosirea sistemului de izolare termică și fonică tip termopan prin scutirea de impozit pentru anul în care s-a efectuat lucrarea.

Tabelul ??? valorile maxim permise
pentru indicatorii L_{zsn} și L_{noapte}, conform OM MMDD nr. 152/13.02.2008

L _{zsn} — dB(A)			L _{noapte} — dB(A)		
Coloana 1	Coloana 2	Coloana 3	Coloana 4	Coloana 5	Coloana 6
Surse de zgomot	Ținta de atins pentru valorile maxime permise pentru anul 2012	Valori maxime permise	Surse de zgomot	Ținta de atins pentru valorile maxime permise pentru anul 2012	Valori maxime permise
Străzi, drumuri și autostrăzi	65	70	Străzi, drumuri și autostrăzi	50	60
Căi ferate	65	70	Căi ferate	50	60
Aeroporturi	65	70	Aeroporturi	50	60
Zone industriale	60	65	Zone Industriale	50	55
Porturi (activități de transport feroviar și rutier din interiorul portului)	65	70	Porturi (activități de transport feroviar și rutier din interiorul portului)	50	60
Porturi (activități industriale din interiorul portului)	60	65	Porturi (activități industriale din interiorul portului)	50	55

Sursa Direcția de Mediu – Primăria Municipiului Timișoara

În anul 2012 s-a actualizat Harta de zgomot a municipiului Timișoara, mai jos redăm, concluziile societății ENVIRO CONSULT SRL care a actualizat măsurătorile:

Harta de zgomot privind traficul rutier în regim L_{zsn} și în regim L_n

Conform tabelului privind valorile maxime pentru traficul rutier se evidențiază următoarele zone: Calea Torontalului, Calea Aradului, Calea Sever Bocu, Calea Dorobanților, Str. Andrei Șaguna, Calea Buziașului, B-dul Liviu Rebreanu, B-dul Dr. Iosif Bulbuca, Calea Martirilor 1989, Str. Cluj, B-dul 16 Decembrie 1989, Calea Șagului, B-dul Mihai Viteazu, B-dul Ferdinand I, B-dul General Ion Dragalina, Calea Circumvalațiunii, Str. Oituz, Str. Locotenent Ovidiu Balea, Str. Simion Bărnuțiu, Str. Divizia 9 Cavalerie, B-dul Cetății.

Expunerea populației și clădirilor la zgomotul provocat de traficul rutier în regim L_{zsn} și L_{noapte}

Din analiza rezultatelor obținute se observă faptul că există un număr de 9.714 persoane expuse la nivel de zgomot peste limita de 70 dB pentru indicatorul L_{zsn} respectiv 11.734 persoane expuse la nivel de peste 60 dB pentru indicatorul L_{noapte}.

Harta de zgomot privind traficul feroviar CFR în regim L_{zsn} și în regim L_n

Conform tabelului privind valorile maxime permise pentru traficul pe căi ferate nu se evidențiază zone cu depășiri.

Expunerea populației și clădirilor la zgomotul provocat de traficul feroviar CFR în regim L_{zsn} și L_{noapte}

Din analiza rezultatelor obținute se observă faptul că nu există persoane expuse la nivel de zgomot peste limită.

Harta de zgomot privind trafic tramvai în regim L_{zsn} și în regim L_n

Conform tabelului privind valorile maxime permise pentru traficul pe căi ferate nu se evidențiază zone cu depășiri.

Expunerea populației și clădirilor la zgomotul provocat de tramvai în regim Lzsn și Lnoapte

Din analiza rezultatelor obținute se observă faptul că nu există persoane expuse la nivel de zgomot peste limita.

Harta de zgomot privind activitatea industrială în regim Lzsn și în regim Ln

Conform tabelului privind valorile maxime permise pentru industrie nu se evidențiază zone cu depășiri.

Expunerea populației și clădirilor la zgomotul provocat de industrie în regim Lzsn și Lnoapte

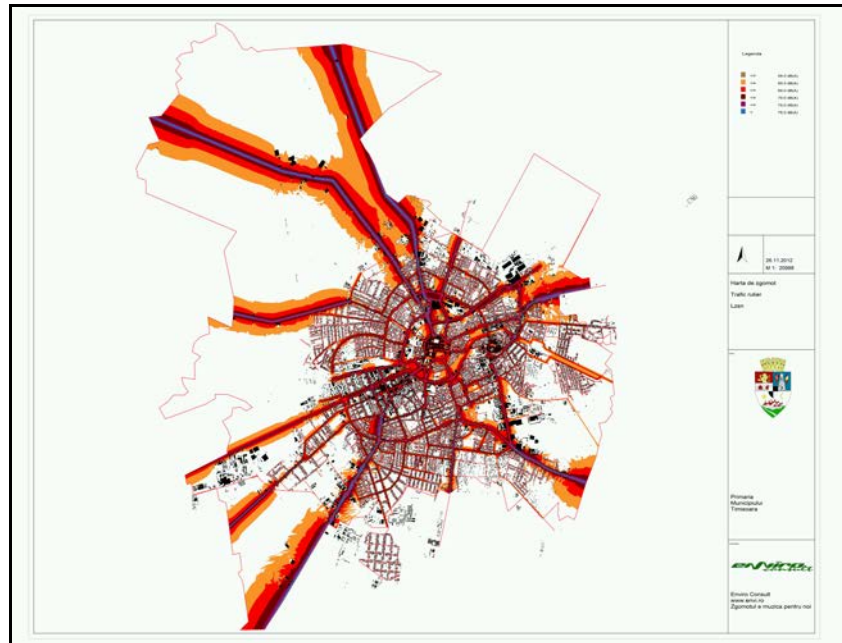

Fig. ?? Harta de zgomot privind traficul rutier ziua
Sursa Direcția de Mediu – Primăria Municipiului Timișoara

Din analiza rezultatelor obținute se observă faptul că nu există persoane expuse la nivel de zgomot peste limita de 65 dB pentru indicatorul Lzsn, respectiv peste 55 dB pentru indicatorul Lnoapte.

Harta de zgomot privind traficul aerian în regim Lzsn și în regim Ln

Conform tabelului privind valorile maxime permise pentru zgomotul aerian nu se evidențiază zone cu depășiri.

Aeroportul Timișoara și CET Sud au fost luate în considerare ca surse de zgomot aflate în afara aglomerației.

Aeroportul Timișoara este situat pe teritoriul comunei Ghiroda și asigură curse regulate și curse charter de pasageri și marfă care leagă Timișoara de București, Iași și Constanța și de alte destinații internaționale: München, Milano, Frankfurt, Düsseldorf, Viena, Paris, Verona, Treviso, Bergamo, Chișinău.

Expunerea populației și clădirilor la zgomotul provocat de traficul aerian în regim Lzsn și Lnoapte

Din analiza rezultatelor obținute se observă faptul că nu există persoane expuse la nivel de zgomot peste limită.

Estimarea numărului de locuințe, persoane și suprafețele la valori ale Lzsn de peste 55, 65, 75 dB pentru CFR NORD.

Suprafețele expuse indicatorului Lzsn mai mari de 55, 65 și 75 dB sunt: 0,2035 km² peste 55 dB; 0,0081 km² peste 65 dB respectiv 0 km² peste 75 dB.

Din analiza rezultatelor obținute nu s-au identificat locuințe și persoane expuse în interiorul suprafețelor mai sus menționate pentru valori ale indicatorului L_{zsn} mai mari de 55, 65 și 75 dB produs de stația Timișoara CFR Nord.

Drumurile și căile ferate care ies din limita administrativă sau se află în imediata sa apropiere au fost luate în considerare ca surse de zgomot.

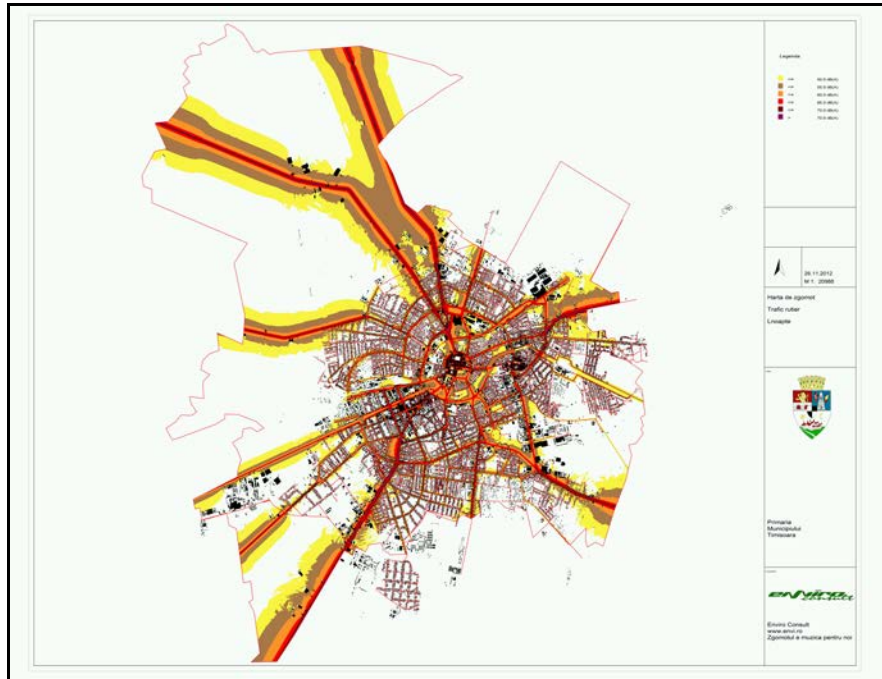

Fig. ?? Harta de zgomot privind traficul rutier noaptea
Sursa Direcția de Mediu – Primăria Municipiului Timișoara

Nu în ultimul rând, datorită schimbărilor climatice, au început să se adapteze și construcțiile, atât cele noi cât și cele vechi. Pentru reducerea pierderilor de căldură în atmosferă s-a început placarea clădirilor noi și existente cu polistiren și schimbarea ferestrelor vechi din lemn cu tâmplărie de PVC. Aceste lucrări de reabilitare termică au dus în același timp la scăderea consumului de combustibil pentru încălzirea locuințelor pe timp de iarnă.

Tot în cadrul metodelor de construire prietenoase față de mediu, se încadrează și construcțiile noi, ecologice, din panouri modulare. Primele case astfel construite au apărut în perioada 1990-1995 în cartierul Lipovei, înspre Dumbrăvița (zona limitată de strada Ion Ionescu de la Brad pe latura sudică, sensul giratoriu format din străzile Ion Ionescu de la Brad cu Armoniei și cu Bulevardul Sever Bocu pe latura vestică și fostul BJATM pe latura estică).

Din anii 2000 acest tip de construcții au fost construite și în alte cartiere ale Timișoarei, dar și în localitățile limitrofe. De asemenea, s-au înființat societăți comerciale care construiesc astfel de case în Săcălaz și Dumbrăvița.

Aceste construcții au mai multe avantaje: în primul rând costul de construcție „la cheie” al unei astfel de case este cu 50-60% mai mic decât al unei case clasice din cărămidă sau beton; resturile de construcții rezultate sunt în cantități minime și nepoluante (resturi lemnoase), pe timpul sezonului rece sunt călduroase, cu pierderi minime (aproape 0) de căldură, iar în sezonul cald sunt răcoroase; de asemenea în România nu există pericolul termitelor. Aceste case sunt tratate cu substanțe antifungice, ignifuge și insecticide.

În anul 2009 Primăria Municipiului Timișoara a demarat un program de dotare cu panouri solare școlile din oraș. Singura școală la care s-au montat panouri solare a fost Școala Generală nr. 22, actualul Liceu „Grigore Moisil” Timișoara. Datorită apariției crizei financiare în 2009 nu s-a mers mai departe cu acest program. Nici piața panourilor fotovoltaice, a panourilor și plasmelor radiante nu a luat amploare din cauza crizei financiare.

Capitolul 3.

Auditul administrativ

Administrația publică în unitățile administrativ-teritoriale din PC se organizează și funcționează în temeiul principiilor autonomiei locale, descentralizării serviciilor publice, eligibilității autorităților administrației publice locale, legalității și al consultării cetățenilor în soluționarea problemelor locale de interes deosebit. Structura organizatorică a administrațiilor publice locale reprezintă formalizarea și repartizarea misiunilor și funcțiilor între diferite subsansamble (Direcții, Departamente, Servicii, Birouri, etc.) definite cu această ocazie, precum și relațiile stabilite între subsansamblele în cauză. Organigrama este reprezentarea vizuală a structurii organizatorice.

Primarul, viceprimarul (viceprimarii), secretarul împreună cu aparatul de specialitate al primarului, constituie o structură funcțională cu activitate permanentă, denumită **Primăria**, care duce la îndeplinire hotărârile Consiliului Local și dispozițiile primarului, soluționând problemele curente ale colectivității locale. Misiunea sau scopul Primăriei rezidă deci în soluționarea și gestionarea, în numele și în interesul colectivității locale pe care o reprezintă, a treburilor publice, în condițiile legii.

În administrația publică locală, primarul îndeplinește o funcție de autoritate publică. El este șeful administrației publice locale și al aparatului de specialitate al autorității administrației publice locale, pe care îl conduce și îl controlează. Primarul răspunde de buna funcționare a administrației publice locale, în condițiile legii și reprezintă unitatea administrativ-teritorială în relațiile cu alte autorități publice, cu persoanele fizice sau juridice române sau străine, precum și în justiție.

În exercitarea atribuțiilor sale, primarul emite dispoziții cu caracter normativ sau individual. Acestea devin executorii numai după ce sunt aduse la cunoștința publică sau după ce au fost comunicate persoanelor interesate, după caz.

În calitate de reprezentant al statului, primarul poate solicita, inclusiv prin intermediul prefectului, în condițiile legii, sprijinul conducătorilor serviciilor publice deconcentrate ale ministerelor și ale celorlalte organe de specialitate ale administrației publice centrale, dacă sarcinile ce îi revin nu pot fi rezolvate prin aparatul de specialitate.

Primarul este răspunzător de asigurarea ordinii publice și liniștii locuitorilor, prin intermediul poliției, jandarmeriei, gardienilor publici, pompierilor și unităților de protecție civilă, care au obligația să răspundă solicitărilor sale, în condițiile legii. În acest sens, el va lua măsuri de interdicție sau de suspendare a spectacolelor, reprezentațiilor sau a altor manifestări publice care contravin ordinii de drept ori atentează la bunele moravuri, la ordinea și liniștea publică.

În municipiul Timișoara, administrația publică este organizată și funcționează potrivit prevederilor Legii administrației publice locale nr. 215/2001 și în conformitate cu hotărârile Consiliului Local al Municipiului Timișoara privind aprobarea organigramei și numărului de posturi ale aparatului propriu de specialitate. Municipiul Timișoara are un primar și 2 viceprimari, aleși în condițiile legii pe o perioadă de 4 ani.

Structura organizatorică a Primăriei Municipiului Timișoara cuprinde direcții, servicii, birouri și compartimente, constituite în conformitate cu organigrama, anexă la regulamentul de organizare și funcționare. Direcțiile, serviciile, birourile și compartimentele care intră în alcătuirea aparatului de specialitate al Primarului Municipiului Timișoara sunt următoarele: **Direcția Secretariat General** cu: Serviciul Administrare Fond Funciar, Compartimentul Arhivă, Serviciul Autoritate Tutelară, Serviciul de Administrație Locală; **Direcția de Mediu** cu: Serviciul Avize Mediu, Serviciul Spații Verzi și Locuri de Joacă, Biroul Monitorizare și Protecție Mediu, Compartiment Grădina Zoologică, Compartiment Parcul Copiilor; **Direcția Instituții Școlare, Medicale, Sportive și Culturale** cu: Serviciul Administrare și Întreținere Patrimoniu, Instituții Școlare, Medicale, Sportive și Culturale, Biroul Tehnic; **Direcția Clădiri, Terenuri și Dotări Diverse** cu: Biroul Autorizare Activități Comerciale, Biroul Evidența Patrimoniului, Biroul Locuințe, Biroul Garaje, Cimitire, Coșerit și Spații utilitare, Biroul Terenuri, Compartiment Spații

Publicitate; **Direcția Tehnică** cu: Serviciul Energetic și Monitorizarea Serviciilor de Utilități Publice, Serviciul Drumuri, Poduri și Utilități Hidrotehnice, Compartiment Servicii Informatice, Serviciul Transport și Siguranța Circulației; **Direcția Economică** cu: Biroul Contabilitate, Serviciul Buget, Serviciul Financiar; **Direcția Urbanism** cu: Biroul Certificate de Urbanism, Biroul Autorizări, Compartiment Control Construcții, Serviciul Banca de Date Urbane și Cadastru, Serviciul de Dezvoltare Urbană și Reabilitare și Conservare Clădiri Istorice; **Direcția Dezvoltare** cu: Serviciul Proiecte cu Finanțare Locală, Regională și Națională, Serviciul Proiecte cu Finanțare Internațională; **Direcția Comunicare** cu: Serviciul Relaționare Directă cu Cetățeni, Biroul Managementul Documentelor, Biroul Organizare Evenimente, Compartiment Presă, Compartiment e-Comunicare, Compartiment Centrul de Informare Turistică, Compartiment Promovare Națională și Internațională a Municipiului, Serviciul Relații Locale, Regionale și Naționale; Corpul de Control și Antifraudă al Primarului; Compartimentul Monumente; Biroul Valorificare Spații cu Altă Destinație; Compartiment Voluntar pentru Spații de Urgență; Biroul Managementul Calității; Biroul Audit, Serviciul Achiziții Publice, Serviciul Resurse Umane.

Pe lângă aceste compartimente, sub autoritatea Primarului Municipiului Timișoara își desfășoară activitatea, în conformitate cu Regulamentul de organizare și funcționare, și alte instituții și servicii publice cu personalitate juridică: Direcția Fiscală, Direcția Poliția Locală, Direcția de Evidența Persoanei, Direcția de Asistență Socială, Căminul Pentru Pensionari, Serviciul Protecția Copilului și Familiei, Serviciul Protecția Persoanelor cu Handicap, Cantina de Ajutor Social, Centrul de Zi "Pentru Voi", Serviciul Public de Asistență Medicală Școlară, Spitalul Clinic Municipal de Urgență, Spitalul Clinic de Urgență Pentru Copii "Luis Țurcanu", Spitalul de Boli Infecțioase și Pneumoftiziologie "Victor Babeș", Casa de Cultură a Municipiului Timișoara, Teatrul Maghiar de Stat "Csiki Gergely", Teatrul German de Stat Timișoara, Filarmonica "Banatul" Timișoara.

Structura organizatorică a administrației publice **în comunele din arealul de influență** nu este atât de complexă, având în vedere numărul mult mai mic al locuitorilor precum și slaba dezvoltare a unor utilități.

Astfel, înființarea unor direcții nu este necesară, iar în unele cazuri serviciile oferite de acestea sunt înlocuite de o singură persoană (de exemplu, Direcția Dezvoltare este înlocuită de un *promotor local*, Direcția Comunicare de un *purtător de cuvânt*, serviciile de transport public local sau de furnizare a energiei termice nu există etc.).

Principalele domenii aflate sub administrarea autorităților publice locale sunt:

- a. planificarea urbană și gestionarea spațiilor verzi de interes local;
- b. conservarea, restaurarea și punerea în valoare a monumentelor istorice și de arhitectură, a parcurilor, grădinilor publice și rezervațiilor naturale
- c. punerea în valoare, în interesul comunității locale, a resurselor naturale de pe raza unității administrativ-teritoriale;
- d. colectarea și gestionarea deșeurilor menajere, inclusiv salubritatea și întreținerea terenurilor pentru depozitarea acestora;
- e. distribuirea apei potabile, construirea și întreținerea sistemelor de canalizare și de epurare a apelor uzate și pluviale;
- f. dezvoltarea și gestionarea rețelelor urbane de distribuire a gazelor și energiei termice;
- g. construcția, întreținerea și iluminarea străzilor și drumurilor publice locale;
- h. transportul public local;
- i. evidența persoanelor;
- j. amenajarea și întreținerea cimitirelor;
- k. administrarea bunurilor din domeniile public și privat locale;
- l. componenta imobiliară și baza materială a unităților școlare de nivel primar, gimnazial și liceal;
- m. construcția, gestionarea, întreținerea și echiparea instituțiilor preșcolare și extrașcolare;
- n. componenta imobiliară și baza materială a unor unități spitalicești și sanitare;
- o. serviciile sociale pentru protecția copilului, a persoanelor cu handicap, a persoanelor vârstnice, a familiei și a altor persoane sau grupuri aflate în nevoie socială;

- p. activități culturale, sportive, de recreere și pentru tineret, precum și planificarea, dezvoltarea și gestionarea infrastructurilor necesare acestor tipuri de activități;
- q. amenajarea piețelor agricole, a spațiilor comerciale, realizarea oricăror alte măsuri necesare pentru dezvoltarea economică a unității administrativ-teritoriale;
- r. instituirea și gestionarea întreprinderilor municipale și organizarea oricărei alte activități necesare dezvoltării economice a unității administrativ-teritoriale;
- s. locuințele sociale și celelalte unități locative aflate în proprietatea unității administrativ-teritoriale sau în administrarea sa;
- t. activitățile de administrație social-comunitară;
- u. situațiile de urgență și ordinea publică;
- v. serviciile de urgență de tip salvamont, salvamar și de prim ajutor.

Descentralizarea și autonomia locală reprezintă elemente constitutive ale oricărui stat democratic. Prin împărțirea puterii în stat între autoritățile centrale și cele locale devine posibilă respectarea specificului și a intereselor particulare ale județelor, orașelor și comunelor, iar cetățenilor li se acordă posibilități sporite de a se manifesta pe plan politic, economic și social. Administrația locală, prin caracterul său descentralizat, trebuie să-și delimiteze și să-și asume competențele exercitate pe proprie răspundere, în favoarea și la dispoziția populației.

Descentralizarea administrativă și a serviciilor publice reprezintă singura formă acceptabilă pentru asigurarea participării comunităților locale la viața politică, economică și socială a țării, reprezentând un proces continuu, progresiv, care evoluează odată cu extinderea capacității administrative a unităților administrativ-teritoriale, în vederea gestionării eficiente a serviciilor publice aflate în responsabilitatea acestora. Prin descentralizare, administrația publică devine mai eficientă și mai operativă, problemele care interesează populația se soluționează la nivele inferioare, în condiții de oportunitate și de operativitate sporită.

În administrația publică locală s-au produs schimbări majore în ceea ce privește autonomia locală, atât din punct de vedere al deciziei, cât și al resurselor financiare, ca urmare a apariției Legii 215/2001, privind administrația publică locală, dar și a OUG 45/2003 și apoi a Legii 273/2006 privind finanțele publice locale.

Descentralizarea administrației publice, reducerea birocrăției sau sporirea transparenței actului administrativ ar trebui să fie deziderate pe care orice autoritate publică să încerce să le atingă. Calea cea mai eficientă de a realiza aceste obiective este informatizarea administrației, ceea ce înseamnă, înainte de toate, o mai bună comunicare între cetățeni și administrație, calea cea mai sigură înspre îndeplinirea principiului subsidiarității pe care se bazează autonomia locală.

În momentul de față, Primăria Municipiului Timișoara poate fi luată drept model de către multe din administrațiile publice din alte orașe ale României și din Europa și în ceea ce privește nivelul de informatizare pe care îl are. Acesta permite îmbunătățirea calității și diversificarea serviciilor oferite cetățenilor, maximizarea eficienței, creșterea transparenței activităților desfășurate de către personal, crearea de noi canale de acces și comunicare pentru cetățeni, companii și instituții, cu partajarea și diseminarea rapidă și sigură a informației, odată cu scăderea costului de comunicație.

Un sistem de informatizare implementat într-o instituție publică aduce beneficii majore, și anume:

- acces direct și instantaneu la informație;
- reducerea birocrăției și descongestionarea serviciilor publice;
- rezolvare rapidă și interactivă a problemelor și cererilor;
- scurtarea timpului procedurilor de rutină;
- reducerea timpului de așteptare și de acces la informație;
- reducerea cozilor și a blocajelor la ghișee;
- standardizarea procedurilor de lucru și consolidarea structurilor de date;
- creșterea încrederii cetățeanului în instituțiile și serviciile publice;
- promovarea culturii informatice în rândul cetățenilor;
- implicarea cetățenilor în actul decizional și procesul democratic;
- reducerea reală a costurilor interne.

Componentele sistemelor informatizate care funcționează în cadrul Primăriei Municipiului Timișoara, și beneficiile pe care acestea le aduc atât administrației publice locale cât și, mai ales, cetățeanului contribuabil sunt următoarele:

a. Sistemul Municipal de informare a cetățenilor (Kiosk.connect)

Prima rețea de infochioscuri din țară s-a realizat la Timișoara și a fost inaugurată în anul 2001. În 2003, această aplicație a primit marele premiu la Festivalul de Comunicare Digitală Internetics pentru cea mai bună rețea de infochioscuri. Kiosk.connect reprezintă o soluție de comunicare computerizată care, utilizând un terminal computerizat cu ecran tactil și o aplicație interactivă de tip info-chioșc, facilitează difuzarea informațiilor utile pentru cetățeni.

Infochioscurile sunt calculatoare instalate în spații publice, conectate cu serverul de portal al PMT și care pot fi folosite într-un mod foarte simplu și gratuit. Aplicația Kiosk.connect, printr-o grafică specifică echipamentelor Infokiosk, publică informații din baza de date a Primăriei Municipiului Timișoara. Astfel, prin simpla atingere a ecranului, se poate accesa harta online a Municipiului Timișoara, baza de date cu Hotărârile Consiliului Local, comunicate de presă dar și date generale despre istoria, cultura sau turismul în Timișoara. Prin intermediul infochioscurilor cetățenii pot obține informații despre principalele instituții din oraș, pot studia ghidul turistic al Timișoarei sau modul de organizare al regiilor autonome, Bugetul Local, Legi privind Administrația Publică și impozitele și taxele locale. De asemenea, pot fi accesate informații privind activitatea de blocare și ridicare a mașinilor, lucrări edilitare în execuție, programul de colectare a deșeurilor menajere, etc. Persoanele care apelează la infochioscuri pot afla cu ce mijloace de transport se pot deplasa din locul în care se află spre anumite obiective la care vor să ajungă. Pe o hartă a orașului este marcat vizibil amplasamentul infochioscului pe care îl accesează cel interesat, iar apoi este relevat pe ecran traseul mijloacelor de transport urban cu care cetățeanul poate ajunge în locul dorit, dar și stațiile de taxi cele mai apropiate.

b. Sistemul de informare și comunicare facil pentru cetățeni – panouri informative

Preocuparea permanentă a conducerii Primăriei Municipiului Timișoara este îmbunătățirea serviciilor publice electronice, oferite atât cetățenilor municipiului cât și persoanelor care vin sau tranzitează orașul Timișoara, și eficientizarea procesului de comunicare.

Primăria Timișoara a luat inițiativa amplasării, atât în cartierele cât și în punctele de mare interes ale orașului, a 29 de panouri informative cu afișaj electronic, conținând informații utile despre activitățile din oraș. Amplasarea panourilor informative de afișaj electronic vine în completarea elementelor de comunicare și interacțiune pe care municipalitatea le are cu cetățenii și se înscrie în Planul Integrat de Dezvoltare al “Polului de creștere Timișoara” .

Măsura vine în sprijinul ideilor promovate de Uniunea Europeană - de îmbunătățire a dialogului cetățenesc - și răspunde cererilor mai multor consilii consultative de cartier din Timișoara, de a spori transparența activității acestei instituții publice și a actelor decizionale. Prin amplasarea acestor panouri, s-a creat premisa ca cetățenii să afle în timp real și din sursă directă informațiile care îi interesează, referitoare la cele expuse mai sus, dar și la o serie de alte evenimente socio-culturale care au loc în municipiul Timișoara.

c. Platforma SEED (Speeding Every European Digital)

Prin implementarea proiectului SEED, Primăria Municipiului Timișoara își propune să contribuie la sensibilizarea cetățenilor în ceea ce privește serviciile și activitățile administrației publice prin intermediul mijloacelor digitale, de exemplu ecrane publicitare (Digital Media). Prin urmare, sistemul constă din dezvoltarea și implementarea unei platforme care poate extinde, spori și îmbunătăți cunoștințele cetățenilor despre serviciile publice, prin valorificarea superioară a eforturilor anterioare în e-inclusion, e-government de facilitare a accesului cetățenilor la date publice (date deschise). SEED reutilizează informațiile din sectorul public pentru a face colaje din conținuturile e-government, în scopul sensibilizării publicului cu privire la serviciile e-government disponibile în întreaga Europă. Aceasta reprezintă transformarea Informațiilor din sectorul public (ISP) în Publicitate în sectorul public (PSA).

Platforma SEED constă din crearea de rețele digitale de informații (ecrane) legate între ele prin intermediul internetului și gestionate de platformă. Această platformă suportă utilizarea diferitelor surse și diferitelor tipuri de date, ca de ex., imagini, video, RSS feed și multe altele. Platforma facilitează

reutilizarea informațiilor publice, utilizarea open source-ului pentru a oferi mai multe informații utile cetățenilor, ca de ex., date meteorologice, știri generale, statistici, locuri de muncă sau informații de ajutor etc. SEED utilizează calculul cloud, fiecare ecran fiind conectat la rețeaua Internet care găzduiește conținutul pe care îl afișează.

Pilotul din Timișoara reutilizează servicii ISP ce pot fi grupate în două categorii:

- **Transfrontaliere, 3rd party ISP**
 - EURES – anunțuri legate de job-uri și angajabilitate la nivel European vor fi folosite pentru a atrage atenția cetățenilor asupra serviciilor e-Guvernare pe care le oferim
 - METEOALARM – anunțuri legate de starea vremii, atenționări de vreme rea oferite de un furnizor European și adaptate pentru regiunea Timiș
 - EUROSTAT – indicatori statistici specifici la nivel European
 - EUROCONTROL – în vederea informării cetățenilor cu privire la starea traficului aerian european
- **Locale, proprii**
 - PRIMĂRIA TIMIȘOARA – anunțuri provenite de la site-ul Primăriei, legate de HCL, anunțuri publice pentru a mări transparența funcționării Primăriei și Consiliului Local pentru cetățenii Timișoarei
 - Oferte de job-uri la nivel local
 - Știri, evenimente și alte informații publice locale.

SEED (Speeding Every European Digital) este un proiect finanțat și promovat de către Comisia Europeană și include 12 parteneri și șapte state membre: Bulgaria, Croația, Cipru, Republica Cehă, Letonia, România și Spania.

Proiectul se desfășoară pe o durată de 2 ani, care se încheie în luna iunie 2014, și dispune de un buget de 5.000.000 de euro.

d. Sistemul informațional de plată a taxelor și impozitelor locale

Primăria Timișoara este cea care a introdus - în premieră pentru România - plata taxelor și a impozitelor locale prin Internet, tocmai pentru a reduce cozile interminabile la ghișeele primăriei. Serviciul de plată online a impozitelor și taxelor locale funcționează într-un format ușor de accesat de către cetățeni.

Astfel, în prezent contribuabilii pot efectua toate operațiunile legate de informare și de achitare a impozitelor și taxelor locale în orice moment al zilei, fără a mai fi necesară deplasarea la sediul Direcției Fiscale a Municipiului Timișoara:

- prin accesarea rubricii de plată on-line pe site-ul Direcției Fiscale a Municipiului Timișoara www.dfmt.ro;
- prin sistemul național electronic de plată on-line a taxelor și impozitelor utilizând cardul bancar – SNEP (siteul www.ghiseul.ro).

De asemenea, plata impozitelor și taxelor locale poate fi efectuată și în numerar la casierile deschise la sediul Direcției Fiscale a Municipiului Timișoara și prin colaborare cu Poșta Română.

e. Portalul web al Primăriei Municipiului Timișoara (Portal.connect)

Aplicația Portal.connect e structurată în două componente aplicative distincte: aplicațiile front-office, accesibile utilizatorilor prin interfața portalului pe Internet, și aplicațiile back-office, care includ modulul de administrare (panoul administratorului). În funcție de diverse necesități, alte aplicații și baze de date sunt integrate în portal. Constituit din mai multe aplicații online ce au ca scop crearea unui mijloc de informare a cetățenilor, în timp real, despre activitățile administrației locale, acesta oferă servicii online gratuite, precum și crearea unei arhive de informații despre Timișoara, utile cetățenilor, turiștilor și oamenilor de afaceri.

Portalul web (partea publică) www.primariatm.ro este structurat pe trei secțiuni mari: Primăria, Monitorul online și Timișoara. Aceste secțiuni conțin o multitudine de informații, dar și modalități de interacționare cu cetățenii: sondaje online, plata taxelor și impozitelor online, formulare online, program de audiențe, informații de contact, hotărârile consiliului local, comunicate de presă, link-uri utile, informații de interes public, motoare de căutare, etc.

Dovada utilității acestui portal constă în faptul că site-ul www.primariatm.ro ocupă locul 48 în topul regional al audienței (conform www.traffic.ro, luna februarie 2013), cu 20.513 de vizitatori pe lună.

Portalul www.primariatm.ro a obținut de-a lungul timpului mai multe premii naționale și internaționale în domeniul informatizării.

f. Sistemul de management al documentelor (Dox.connect)

Dox.connect este o suită de aplicații cu funcționalități complete de management al documentelor și fluxurilor de lucru (workflow). Documentele pot avea diverse forme: documente pe hârtie, fișiere diverse, mail-uri, fax-uri. Acest sistem informatic a fost realizat pe platforma Lotus Notes Domino și urmărește „drumul hârtiilor” în cadrul instituției. Dox.connect gestionează unitar circuitul documentelor pe întreg parcursul de viață al acestora și asigură toate funcționalitățile standard cerute de un management corect, securizat și eficient al documentelor.

Sistemul de management al documentelor (Dox.connect) asigură preluarea, gestionarea și eliberarea electronică a documentelor de către Primăria Municipiului Timișoara. Acest lucru înseamnă că orice document (cereri, reclamații, sesizări) care intră în Primărie - prin registratura instituției, portal sau Call Center – se prelucrează unitar, termenele scadente sunt gestionate la nivel de sarcini/rol sau chiar utilizator. Sistemul oferă posibilitatea monitorizării stării curente a documentelor (la ce serviciu/birou/persoană se află documentul la un moment dat).

Prin introducerea sistemelor de informatizare de management al documentelor, timpul necesar procesării documentelor a scăzut în medie cu 15-20%, iar timpul necesar utilizatorilor de a rezolva problemele a fost redus cu până la 50%. Prin intermediul aplicației Dox.connect, se face publicarea în mod automat pe portalul instituției, www.primariatm.ro, a proiectelor de hotărâri a Consiliului Local, a hotărârilor de Consiliu Local, certificatelor de urbanism, autorizațiilor de urbanism, acord comercial.

g. Call Center

Call Center-ul (0256/969) a funcționat ca serviciu externalizat al Primăriei, până în anul 2013, după care a fost internalizat. În cadrul acestuia, de luni până vineri între 8-22, cetățenii pot suna pentru a obține informații legate de Primărie, taxe și impozite, avize, aprobări, acte eliberate de municipalitate sau pentru a face sugestii și sesizări, fără a mai fi nevoiți să se deplaseze la sediul instituției. Acesta este o premieră națională pentru administrația publică locală și a fost inaugurat în noiembrie 2003

Call Center-ul dispune de o rețea de calculatoare, un server, și o centrală telefonică, care permite conectarea simultană a mai multor asistenți și direcționarea automată a apelurilor, astfel încât cetățeanului i se răspunde cât mai curând posibil. Se înregistrează orice apel, indiferent că apelul respectiv este motivat sau nu. Există o bază de date pentru Acte și probleme, Cereri, Reclamații, Sesizări și baze de date relaționale, pentru Taxe și impozite.

Începând cu anul 2005, apelanții pot afla și informații despre proiectele și hotărârile Consiliului Local, date despre nomenclatorul stradal al Timișoarei (denumiri vechi, denumiri noi, cartiere, HCL-uri și HCJ-uri prin care s-a realizat schimbarea denumirii), informații generale privind regiile autonome din subordinea Primăriei Timișoara (activități desfășurate, obiectul de activitate, program, adresă, telefon). Operatorii Call Center-ului au de asemenea posibilitatea să efectueze, prin intermediul telefonului, sondaje de opinie referitoare la probleme de interes pentru municipalitate.

Din noiembrie 2013 s-a renunțat la serviciul externalizat și a fost implementat un serviciu similar dar cu angajații Primăriei Timișoara. În timpul programului de lucru, se răspunde la telefon direct de către angajați, în funcție de problemele cetățeanului. Dacă problema nu se poate rezolva în timpul discuției telefonice, solicitarea poate primi număr de înregistrare în platforma Dox Connect, urmând ca în continuare să fie rezolvată de angajații Primăriei ca orice altă solicitare depusă pe site sau direct la ghișee. În afara programului de lucru, există posibilitatea de a se înregistra mesaj. Serviciul de Call Center s-a introdus din dorința de a economisi timpul cetățeanului, care poate să afle, în acest fel, la telefon, diverse informații, fără a mai fi nevoit să se deplaseze la Primăria Municipiului Timișoara.

h. Transmiterea on-line a ședințelor Consiliului Local al Municipiului Timișoara

Primăria Municipiului Timișoara este prima administrație publică locală din țară și a doua după Barcelona, din Europa, care, începând cu luna mai 2004, transmite on-line pe portalul instituției, www.primariatm.ro, ședințele Consiliului Local Timișoara.

Ideea acestui proiect a apărut din dorința de a contribui la creșterea transparenței actului decizional la nivelul Consiliului Local Timișoara și al Primăriei, prin oferirea de informații electronice cetățenilor, în timp real, și posibilitatea de a vedea cum gândesc și cum votează cei pe care i-au ales.

Ședințele de Consiliu Local sunt arhivate și se află pe portalul Primăriei Municipiului Timișoara, putând fi accesate în orice moment de cei interesați.

Toate aceste mecanisme de informatizare ale Primăriei Timișoara au fost premiate atât în țară, cât și în străinătate.

FACILITĂȚI ADMINISTRATIVE

În conformitate cu strategia de dezvoltare a administrației publice locale, eficientizarea sistemului administrativ și reducerea birocrăției în vederea accelerării și facilitării accesului pe piață a investitorilor reprezintă o prioritate. Încă din anii 2000, administrația publică din Timișoara a fost preocupată de îmbunătățirea mediului de afaceri inclusiv prin reducerea procedurilor birocratice și acordarea de facilități pentru investitori în vederea stabilirii și dezvoltării companiilor în Timișoara, prin implementarea programului „Să facem afaceri simplu și rapid”. În urma finalizării acestuia, Timișoara a fost primul oraș din România care a primit calificativul „oraș de 5 stele”, adică „oraș deschis la investiții”.

Prin Hotărârea Consiliului Local nr. 132/28.09.2012 modificată de Hotărârea Consiliului Local nr.614/10.12.2013, autoritățile locale din Timișoara au aprobat o schemă de ajutor de minimis pentru atragerea de investiții și crearea de noi locuri de muncă pe teritoriul municipiului Timișoara. Facilitățile fiscale care se pot acorda întreprinderilor în cadrul acestei scheme de minimis, pentru realizarea unei investiții inițiale, constau în reducerea sau scutirea de la plata impozitului pe clădiri și a impozitului pe teren, în funcție de valoarea investițiilor efectuate și a numărului de noi locuri de muncă create ca urmare a realizării investițiilor, cu condiția menținerii investițiilor și a locurilor de muncă nou create pentru o perioadă de minim 5 ani.

Facilitățile fiscale acordate întreprinderilor în cadrul schemei de minimis

Valoarea investiției	Nr. locuri de muncă nou create	Facilități acordate*	
		Reducerea impozitului pe clădiri (%)	Scutire de impozitul pe teren
2,5 – 4,99 mil. euro	≥30	15%	100%
5,0 – 9,99 mil. euro	≥ 60	20%	100%
10,0 - 14,99 mil. euro	≥140	30%	100%
15,0 - 19,99 mil. euro	≥250	40%	100%
Peste 20 mil. euro	≥ 500	80%	100%

*Scutirile nu vor putea depăși pragul de 708.000 lei/an

Prin Hotărârea Consiliului Local nr.133/28.09.2012 autoritățile locale au aprobat o schema de ajutor de minimis în vederea scutirii de la plata majorărilor de întârziere aferente obligațiilor fiscale neachitate în termen, constând în impozit/taxa pe clădire și/sau impozit/taxa pe teren, datorate bugetului local de către întreprinderile de pe raza administrativ teritorială a municipiului Timișoara, precum și de către persoane juridice fără scop lucrativ care nu desfășoară activități economice.

Prin Hotărârea Consiliului Local nr.285/18.12.2012 (art.6 și anexa 3) autoritățile locale au aprobat scutirea de la plata impozitului pe clădiri pe o perioadă de 7 ani aferent imobilelor reabilitate pentru proprietarii apartamentelor din blocurile de locuințe și ai imobilelor care au executat lucrări de intervenție recomandate de către auditori energetici pe cheltuiala proprie.

Prin Hotărârea Consiliului Local nr.237/29.05.2012 s-au stabilit o serie de stimulente fiscale pentru persoanele fizice:

- scutirea de la plata impozitului pe clădiri pentru locuința de domiciliu în anul 2013 pentru montarea și punerea în funcțiune de panouri sau instalații solare pentru încălzirea apei menajere și / sau încălzirii locuințelor, respectiv panouri fotovoltaice pentru producerea /stocarea energiei electrice (anexa 4)

- scutirea de la plata impozitului pe clădiri pentru locuința de domiciliu în anul 2013 proporțional cu efortul financiar al contribuabilului (20% lucrarea de reabilitare realizată prin intermediul programelor guvernamentale și 100% lucrarea de reabilitare realizată exclusiv din venituri proprii) la care au fost realizate următoarele lucrări: înlocuire tâmplărie exterioară a clădirii cu tâmplărie din geam termopan; înlocuire acoperișuri tip terasă cu acoperișuri tip șarpantă sau refacerere acoperișuri vechi tip șarpantă; izolații termice și hidro la fațadele și terasele imobilelor.

Necesitatea realizării unor servicii de interes local, precum și necesitatea dezvoltării economice locale au condus autoritățile locale către o colaborare cu o serie de instituții locale, regionale, naționale. Astfel, sub controlul autorităților locale, anumite servicii, prin crearea cadrului legislativ necesar, sunt prestate de către regii autonome sau societăți comerciale.

De exemplu, începând cu anul 2004, serviciile de producere și distribuție a energiei termice și a apei calde menajere în sistem centralizat sunt asigurate, pentru municipiul Timișoara, de către S.C. Colterm S.A., companie locală de termoficare, care a luat naștere din fuziunea producătorului de energie termică S.C. Termocet 2002 S.A. și distribuitorul de energie termică R.A. Termoficare Calor. Alimentarea cu energie termică a municipiului Timișoara se realizează în cea mai mare parte prin SACET, prin intermediul celor două centrale termice (CET Centru și CT Sud) și 18 centrale termice de cartier, care alimentează 134 puncte termice urbane. Din SACET sunt alimentate un număr de aproximativ 90.000 de apartamente, având un număr de aproximativ 220.000 beneficiari ai serviciului de alimentare cu căldură și apă caldă de consum.

În luna septembrie 2005, serviciul de iluminat public a fost de asemenea concesionat pe o durată de 10 ani. În conformitate cu contractele de concesiune aflate în derulare, serviciile de întreținere, modernizare și extindere iluminat public în municipiul Timișoara sunt prestate de compania Luxten - la sud de Canalul Bega și de compania ELBA la nord de canalul Bega.

De asemenea, serviciile de transport public urban în Timișoara sunt asigurate de Regia Autonomă de Transport Timișoara.

Serviciile de alimentare cu apă și de canalizare necesare Polului de creștere Timișoara sunt asigurate de S.C. Aquatim S.A. Societatea Aquatim asigură alimentarea cu apă a peste 23.000 de clienți, acoperind în prezent atât necesarul debitelor cât și al presiunilor la utilizator pentru majoritatea consumatorilor, fiind posibilă livrarea suplimentară de apă potabilă din rețeaua municipiului Timișoara și către localitățile periurbane. În prezent, S.C. Aquatim S.A. este operator regional pentru servicii de apă și canalizare, acoperind o mare parte a județului Timiș.

S.C. E.ON Gaz România S.A. este o societate comercială cu capital majoritar privat, rezultată prin privatizarea fostei societăți S.C. DISTRIGAZ NORD S.A., care asigură serviciile de distribuție a gazelor naturale. Centrul Operațional Timișoara are reprezentanți permanenți care asigură intervențiile de urgență și alte activități specifice distribuției gazelor naturale. Alimentarea cu gaze naturale a municipiului Timișoara se face printr-o rețea de repartiție de medie presiune, conectată la trei stații de reglare-măsurare-predare, amplasate pe Calea Moșniței, pe Calea Lipovei și în zona fostei Fabrici de Zahăr. De la rețeaua de repartiție de medie presiune sunt alimentate stațiile de reglare-măsurare ale marilor consumatori și stațiile de reglare-măsurare de sector. În prezent, în municipiul Timișoara funcționează cca. 70 stații de reglare-măsurare (industriale și de sector).

Administrația publică locală oferă infrastructura care sprijină eforturile comunității și cetățenilor în domeniul economic, politic, social și cultural.

Rolul administrației publice locale se schimbă și va continua să se schimbe pe măsura ce problemele economice și sociale pe care le întâmpină continuă să crească.

Bugetele UAT-urilor din arealul Polului de creștere Timișoara

Forța economică a unui centru urban și a ariei sale de coordonare, în cazul nostru Polul de creștere Timișoara, este ilustrată și de bugetele administrate de unitățile administrativ-teritoriale componente.

Acestea sunt alimentate din taxele și impozitele locale, care constituie partea cea mai însemnată a *bugetului local*, reflectând forța agenților economici implantați în fiecare localitate, la care se adaugă prelevările de la bugetul de stat și fondurile europene atrase. Bugetul local este completat de *bugetul împrumuturilor interne și externe*, precum și de *bugetul instituțiilor publice finanțate din venituri proprii* (fără subvenții din bugetul local), împreună alcătuind *bugetul consolidat* al unității administrativ-teritoriale.

Dacă, în mod normal, bugetul local cunoaște oscilații mai reduse de la un an la altul (cu excepția situațiilor în care se angajează fonduri europene mari pentru realizarea unor obiective de anvergură), bugetul consolidat poate varia în limite mai largi de la un an la altul, îndeosebi ca urmare a oscilației împrumuturilor externe și interne. Accentuarea în etape a descentralizării a făcut ca atribuțiile autorităților locale să crească, fapt reflectat și de creșterea în timp a volumului bugetelor consolidate pe care acestea le administrează. Este ceea ce se poate vedea și prin compararea bugetelor celor mai importante orașe ale României, unele din ele aflate în competiție cu municipiul Timișoara (tabelul ???).

Se remarcă astfel că, în intervalul 2011-2013, bugetul Timișoarei a înregistrat creșteri de la un an la altul, ajungând la peste un miliard de lei în 2013, fapt care plasează orașul de pe Bega pe locul al doilea în țară, după București. Conform datelor disponibile pe site-urile oficiale ale primăriilor orașelor comparate, doar municipiile Iași și Cluj-Napoca au bugete apropiate de cel al Timișoarei, în timp ce în cazul municipiilor Constanța, Brașov sau Craiova valorile sunt semnificativ mai modeste și înregistrează oscilații de la un an la altul. În acest context, evoluția bugetului consolidat al municipiului Timișoara reflectă o bună capacitate de a face față crizei economico-financiare și de a fixa resurse de dezvoltare în plan local. În structura bugetului, un rol important revine sumelor consacrate dezvoltării.

Această caracteristică este specifică și majorității comunelor din componența Polului de creștere Timișoara. Pe ansamblu, spațiul rural aflat sub influența directă a municipiului adaugă venituri bugetare de cca 150 mil. lei, contribuind astfel la formarea unui pol economic de remarcabilă forță în vestul României, care gestionează bugete de peste 1,2 miliarde de lei anual.

Evoluția bugetelor locale ale UAT din arealul Polului de creștere Timișoara (2011-2013)

Mii lei, prețuri curente

Orașul/comuna	2011		2012		2013	
	Venituri	Cheltuieli	Venituri	Cheltuieli	Venituri	Cheltuieli
Timișoara	676.057,99	680.770,86	900.331,73	929.971,24	1.036.655,79	1.038.603,04
Becicherecul Mic	4.585,34	4.573,77	5.309,13	5.324,49	4.617,82	4.546,19
Bucovăț	2.662,57	3.089,14	3.057,25	3.662,25	2.983,76	3.025,26
Dudeștii Noi	7.561,44	7.082,48	5.768,25	6.675,47	6.840,82	6.839,59
Dumbrăvița	13.744,05	13.698,91	14.246,89	14.167,04	16.370,98	16.271,46
Ghiroda	21.202,99	11.872,99	26.890,10	11.984,32	31.881,96	17.743,49
Giarmata	8520,44	7512,12	8929,65	9091,47	10.496,31	7.655,05
Giroc	19.440,055	19.269,506	19.327,881	19.478,235	22.470,167	22.028,958
Moșnița Nouă	7273,57	6.541,40	12.145,51	12.132,74	10.766,18	10.115,75
Orțișoara	6297,82	6288,89	7084,32	7201,48	7789,24	7377,77
Pața	5442,310	5442,310	5939,210	6413,990	7071,180	7521,760
Pișchia	11.622,33	11.202,55	8.163,47	8.141,59	6.917,15	5.923,41
Remetea Mare	3365,508	2393,159	2485,732	2219,267	3480,183	2501,347
Săcălaz	16.696,442	12.883,967	18.542,672	15.464,755	22.617,095	22.549,296
Sânmihaiul Român	7541,81	8052,83	7115,18	7809,54	7513,44	7852,36
Șag	5237,00	4295,00	4089,00	4463,00	4347,00	4546,00
<i>Total rural</i>	141.193,68	112.326,03	149.094,25	134.229,64	166.163,29	146.497,69
<i>Total pol creștere</i>	817.251,67	793.096,89	1.049.425,98	1.064.200,88	1.202.819,08	1.185.100,73

Dintre comune, bugetele cel mai mari sunt administrate de localitățile care ocupă locuri fruntașe și la alți indicatori social-economici, cum ar fi numărul de salariați, cifra de afaceri sau profitul brut. Astfel, comunele Săcălaz și Giroc au bugete anuale de peste 22 de milioane lei fiecare, urmate îndeaproape de

comunele Ghiroda și Dumbrăvița, cu 16-17 mil. lei. Bugete modeste administrează comunele Remetea Mare și Bucovăț, cu mai puțin de 4 mil. lei fiecare. Acestea, ca și alte comune, încă neantrenate în expansiunea economică locală sau situate în inelul al doilea de UAT-uri din arelul polului, constituie spații predilecte de creștere economică viitoare, pe măsură ce spațiile viabilizabile pentru investiții vor fi ocupate în comunelke deja dezvoltate, iar prețurile terenurilor vor avantaja locații noi. Dintre acestea, perspective remarcabile au comunele străbătute de autostrada Nădlac – Timișoara – Lugoj (Giarmata, Sânaandrei, Remetea Mare etc.), care vor găzdui principalele platforme de producție și servicii economice care vor fi amenajate în preajma autostrăzii.

(Lei, prețuri curente)

Orașul	2011		2012		2013	
	Venituri	Cheltuieli	Venituri	Cheltuieli	Venituri	Cheltuieli
Timișoara	676.057,99	680.770,86	900.331,73	929.971,24	1.036.655,79	1.038.603,04
Iași	706.465,40	746.698,87	727.723,69	769.410,34	957.984,26	983.404,93
Cluj-Nap.	642.736,006	604.286,968	647.195,786	638.213,753	772.919,000	826.869,000
Constanța	482.947	571.038	452.628	504.781	569.299	618.750
Craiova	494.261	495.831	620.078,10	633.579,10	591.247	591.701
Brașov	456.426	482.961	537.784	587.627	583.109	597.051
București	4.282.027	4.766.099	4.648.336	4.916.489	4.577835	4.607224
Evoluția bugetelor loale ale celor mai mari orașe ale României, în perioada 2011-2013						

Capitolul 4.

ANALIZA DIAGNOSTIC

1. POPULAȚIE

Componenta demografică a unui spațiu este, prin structura și dinamica sa, un element cu mare putere de diagnoză asupra complexului socio-teritorial considerat, pentru că reflectă starea și evoluția unui întreg set de factori interni și externi, obiectivi și subiectivi, față de care populația este sensibilă și reactivă.

1.1. Evoluția numerică

Evoluția numărului de locuitori ai Polului de creștere Timișoara a avut în ansamblul său o ușoară tendință de creștere în intervalul analizat (2010-2014), contrar declinului demografic înregistrat la nivel național (-192353 locuitori) și regional (Regiunea 5 Vest, -20615 locuitori). Creșterea s-a datorat în special valorii pozitive a bilanțului demografic natural. Dacă în anul 2010 numărul locuitorilor cu domiciliul stabil în aria polului a fost de 395497, în anul 2014 acesta a crescut la 407112 locuitori, respectiv cu 11615 persoane.

În cadrul mediilor rezidențiale urban și rural ale polului, situația este însă diferită. Astfel, populația Municipiului Timișoara scade în același interval de timp de la 334720 locuitori, la 333531 locuitori, adică cu 1189 în 5 de ani, dovedind o remarcabilă rezistență demografică, în comparație cu majoritatea orașelor țării, care cunosc un declin accentuat. În mediul rural aferent polului de creștere, numărul locuitorilor crește însă, de la 60777 la 73581 locuitori, respectiv un plus de 12804 persoane, o creștere care reflectă procesul de consolidare a influenței orașului în teritoriu.

Creșteri se înregistrează în absolut toate cele 14 comune, cele mai mari fiind în comunele Giroc cu 3574 locuitori, Dumbrăvița cu 2550 locuitori, Moșnița Nouă cu 1642, Sânmihaiu Român cu 1235 locuitori. Cele mai mici creșteri au loc în comunele Pișchia cu 151 locuitori, Bucovăț 176 locuitori și Becicherecu Mic 198 locuitori.

1.2. Rata de evoluție

Rata de evoluție a numărului populației în perioada 2010-2014 la nivelul polului de creștere a fost una pozitivă, și anume de 2,85 %, ceea ce înseamnă o medie anuală de 0,57 %, comparativ ratele de la nivel național (-0,86 % sau -0,17 % pe an) și regional (Regiunea 5 Vest -1,02 sau -0,20 % pe an) care au fost negative. De remarcat faptul că Județul Timiș a avut tot o rată pozitivă de creștere în intervalul 2010-2014, de 1,50 % pe an, în rural, respectiv 0,30 % pe an, în mediul urban, indicatorul înregistrând astfel contraste însemnate între unități teritoriale de nivel taxonomic diferit.

Municipiul Timișoara, comparativ cu polul de creștere, are însă un ușor deficit demografic, de -0,36 %, adică -0,07 % pe an.

Comunele au avut o rată de creștere de 17,40 % pe întreaga perioadă (2010-2014), revenind o medie anuală de 3,48 %, fiind cele care au impus tendința de creștere întregului pol.

Se remarcă faptul că toate cele 14 comune au avut o rată pozitivă de evoluție, cele mai mari creșteri fiind înregistrate de Giroc 37,12 % (7,42 % pe an), Dumbrăvița 35,31 % (7,06 % pe an), Moșnița Nouă 24,01 % (4,8 % pe an), Sânmihaiu Român 18,45 % (3,69 % pe an), Ghiroda 13,14 % (2,63 % pe an), Bucovăț 10,55 % (2,11 % pe an).

Cele mai mici creșteri le-au înregistrat comunele Pișchia 2,91 % (0,97 % pe an), Giarmata 3,62 % (1,37 % pe an), Dudeștii Noi 4,20 % (1,91 % pe an).

1.3. Distribuția și densitatea populației

Ca urmare a creșterii numărului populației la nivelul polului, și densitatea este ușor mai mare, de la 366,36 loc./km² în anul 2010, ajungând la 377,12 loc./km² în anul 2014. Cea mai mare densitate o are, evident, municipiul Timișoara – centrul urban al polului de creștere – cu 2580,11 loc./km² în 2014. Astfel, din punct de vedere al densității populației, Timișoara se încadrează între Iași cu 3518,41 loc./km² și Cluj Napoca cu 1785,58 loc./km².

Pentru comunele aflate în arealul de influență al municipiului Timișoara, densitatea populației înregistrează o ușoară creștere, dată de evoluția pozitivă a numărului de locuitori, datorată convergenței dintre atracția exercitată de municipiul Timișoara și oportunitățile de localizare, habitat și circulație din zona sa de influență.

Dacă în 2010, densitatea medie în arealul de influență al municipiului măsura 63,96 loc/ km², în 2014 ea ajunge la 77,43 loc./km².

Municipiul Timișoara, cu cei 2580,11 loc./km², formează totodată și cea mai densă zonă locuită din județul Timiș (care în anul 2014 avea doar 85,00 loc./km²), respectiv una din marile concentrări urbane ale României. Arealul de influență al polului este, la rândul său, în plin proces de densificare demografică, proces mai avansat în comunele din vecinătatea imediată a orașului. Comunele Dumbrăvița (380,25 loc./km²), Ghiroda (186,64 loc./km²) și Giroc (182,45 loc./km²) au densități cu mult peste media județului (78,42 loc/km²) și peste cea națională (89,41 loc/km²), în timp ce în celelalte comune densitatea este sub cele două medii de referință. La polul opus, se situează comunele Remetea Mare, Orțișoara și Pișchia, cu densități mult mai scăzute (25-30 loc/km²).

1.4. Mișcarea naturală a populației

Componentele mișcării naturale a populației Polului de creștere Timișoara au valori diferite. Dacă natalitatea pe întregul teritoriu al polului de creștere înregistra o valoare de 10 ‰ în 2012, mortalitatea avea o valoare ceva mai mică, de 9,8 ‰, rezultând un spor natural de 0,2 ‰, situație extrem de pozitivă la nivelul României, aflată într-un accentuat declin al bilanțului demografic natural.

Natalitatea în centrul urban este de 9,6 ‰, în timp ce mortalitatea este 9,7 ‰, rezultând un ușor deficit demografic, de -0,1 ‰. În comunele din arealul de influență al municipiului Timișoara, valorile mișcării naturale diferă foarte mult între comune, precum și față de mediile polului de creștere.

Astfel, valorile cele mai mici ale natalității se înregistrează în comunele Pișchia, cu 6,7 ‰, și Becicherecu Mic, cu 7,6 ‰, în timp ce Giroc și Dudeștii Noi au cele mai mari valori, și anume 15,8 ‰ și respectiv 17,4 ‰.

În cadrul mortalității, pe primele locuri, cu cele mai mari valori, se află comunele Șag cu 14,7 ‰ și Remetea Mare cu 15,3 ‰, reflectând dificultăți în fixarea locală a forței de muncă tinere, în măsură să schimbe vârsta medie a populației, în timp ce la polul opus se situează Dudeștii Noi, cu 7,2 ‰, și Dumbrăvița, cu 7,8 ‰.

Bilanțul demografic natural, rezultat din diferența dintre natalitate și mortalitate, înregistrează, ca și cele două componente ale sale, variații foarte mari atât de la o comună la alta cât și față de media polului de creștere. Cele mai mari valori ale bilanțului demografic natural le înregistrează comunele Dudeștii Noi cu 10,2 ‰ și Giroc cu 6,7 ‰, în timp indicii cei mai mici îi au comunele Șag -5,9 ‰ și Remetea Mare -5,4 ‰. Aceste disparități nu se află întotdeauna în relație directă cu capacitatea comunelor respective de a atrage investiții, ci mai degrabă reflectă realități și percepții legate de condițiile de mediu și de disponibilitatea de fond funciar pentru extinderea habitatului.

1.5. Structura populației

a. Structura populației pe grupe de vârstă și sexe

Conform datelor Institutului Național de Statistică, populația României urmează o tendință generală de îmbătrânire demografică, specifică însă multor țări europene. Astfel, vârsta medie a

populației României este de 40,6 ani, în timp ce pentru municipiul Timișoara ea este de 40,1 ani, cu valori diferite pentru masculin 38,5 ani, iar pentru feminin 41,4 ani la 1 ianuarie 2013.

Analiza structurii pe vârste a populației Polului de creștere Timișoara în anul 2013 indică faptul că grupul majoritar de populație se află în segmentul 20-64 ani, 70.0 %, urmat de segmentul sub 20 ani, cu un procentaj de 17.0 %, în timp ce segmentului de peste 64 ani îi revenin doar 12.9 %. Se constată, astfel, un raport echilibrat între populația aptă de muncă și cea dependentă, cu un bun potențial de evoluție pozitivă în anii următori.

Ponderea grupei de vârstă activă (între 20 și 64 de ani) în anul 2013 era de 70,6 % în centrul urban Timișoara, în timp ce în arealul său de influență aceeași grupă de vârstă deținea o pondere de 67,5 %, având valori ușor mai ridicate în comunele Dumbrăvița, Ghiroda, Giroc și mai scăzute în Pișchia, Orțișoara, Sânmihaiu Român și Moșnița Nouă.

b.Structura pe sexe a populației polului de creștere este favorabilă populației de sex feminin, cu 197566 persoane, reprezentând cca 53%, față de 175279 persoane de sex masculin, 47% pentru populația totală. În aceste condiții, raportul de masculinitate este de 88,7 persoane de sex masculin la 100 persoane de sex feminin în anul 2013, subliniind o ușoară feminizare a populației.

c. Structura populației după nivelul de instruire

Conform datelor definitive ale recensământului din anul 2011, structura populației Polului de creștere, după nivelul de instruire, scoate în evidență ponderea mare pe care o dețin, în cadrul populației în vârstă de peste 10 ani, absolvenții învățământului secundar, 62,2%, după care urmează cei cu studii superioare, 27,9 %, respectiv cu studii post-liceale și de maiștri 2,8 %. Ponderea redusă a celor ale căror studii s-au oprit la școala primară (doar 5,8%), precum și a celor fără școală absolvită (1,3%), reflectă progresul civilizațional local, sub influența prestigioaselor unități de învățământ concentrate mai ales în Timișoara.

d. Structura confesională a populației

Pe teritoriul Polului de creștere Timișoara coexistă pașnic cetățeni grupați în 21 etnii și 16 religii, această aspect reflectând două trăsături majore ale populației din zonă, și anume interculturalitatea și gradul ridicat de toleranță.

Structura confesională a populației la recensământul din 2011, pentru municipiu, a fost următoarea: ortodocși (75,0 %), romano-catolici (7,1 %), penticostali (2,0 %), reformați (1,3 %), bapțiști (1,2 %), greco-catolici (1,1 %), ortodocși sârbi (0,8 %), musulmani (0,3 %), martorii lui Iehova (0,1 %), creștini după evanghelie (0,1 %), alte religii (10,8%), iar pentru arealul de influență: ortodocși (77,7%), penticostali (5,7%), romano-catolici (5,2%), reformați (1,5%), bapțiști (1,3 %), greco-catolici (0,7%), ortodocși sârbi (0,4 %), etc.

e. Structura etnică a populației

Structura pe etnii la recensământul din 2011 pentru Polul de creștere Timișoara a fost următoarea: români 82,1 %, maghiari 4,7 %, sârbi 1,4 %, germani 1,2 %, rromi 0,8 %, bulgari 0,2 %, ucrainieni 0,2 %, slovaci 0,1 %, italieni 0,1 % (15).

Timișoara și aria sa de influență se impun, astfel, ca un conglomerat uman cu diversitate crescută, fapt care asigură sistemului demografic și cultural local o reziliență crescută, precum și un bun potențial de evoluție integratoare, garantat de tradițiile locale de toleranță, interculturalitate și civilizație.

2. FORȚA DE MUNCĂ

Volumul și calitatea resurselor de muncă reprezintă un atu incontestabil al dezvoltării viitoare a polului. La nivelul anului 2013, populația adultă (20-64 ani) reprezenta 70% din totalul populației, pondere superioară celei naționale (62,6%). Municipiul Timișoara își afirmă din această perspectivă caracterul de pol atractiv tradițional și principal rezervor de forță de muncă, având o rată de activitate de 71%, față de 67 %, valoare înregistrată la nivelul comunelor periurbane.

Profilul funcțional tradițional complex al Polului de creștere, susținut de structura diversificată a învățământului, a perpetuat calificarea diversificată a resurselor de muncă și deci a locurilor de muncă: 54,23% în servicii, 36,86% în industrie, 7,82% în construcții și 1,09% în agricultură.

În perioada 2010-2012, numărul salariaților la nivelul Polului de creștere Timișoara a crescut cu 7,7%, sectoarele economice care au avut o contribuție semnificativă la creșterea numărului locurilor de muncă fiind industria (11,7%), agricultura (11,6%) și construcțiile (10,3%). În ceea ce privește sectorul serviciilor, creșterea numărului de salariați la nivelul Polului de creștere a fost de doar 0,92%, ușor mai ridicată în arealul de influență (1,44%), comparativ cu municipiul Timișoara (0,89%).

Municipiul Timișoara concentrează 95,14% din numărul locurilor de muncă din Polul de creștere, în virtutea rolului său de polarizare complexă a unei vaste arii regionale și se remarcă prin preponderența locurilor de muncă din sectorul terțiar (56,94 % din totalul locurilor de muncă).

Zona de influență prezintă, similar hinterland-urilor marilor orașe, beneficiare ale exurbanizării activităților economice, un profil dominat de sectorul servicii, care concentrează 52,9% din locurile de muncă și de industrie (26,06%) . Ponderea modestă a zonei de influență în numărul de locuri de muncă al polului de creștere (4,85%), corelat cu numărul mic de locuri de muncă din agricultură (0,45%) în pofida unui potențial agricol ridicat și a unei cereri urbane ridicate pentru produse agricole și agroalimentare, evidențiază drept oportună dezvoltarea unor servicii pentru susținerea agriculturii.

Structura pe nivele de instruire a resurselor de muncă reprezintă o premisă la fel de favorabilă (27,9 % din populație este absolventă de învățământ superior și 62,2% de învățământ secundar).

Corelate cu tradiția Timișoarei de centru universitar și de cercetare, toate acestea constituie premise importante pentru previzionarea dezvoltării economice viitoare în arealul polului de creștere: o dezvoltare durabilă intensivă a sectoarelor productive de vârf, care utilizează tehnologii înalte și a sectorului terțiar, ambele necesitând resurse umane cu calificare profesională superioară.

Datorită profilului funcțional complex și a competitivității economice ridicate, arealul Polului de creștere a cunoscut, în ultimii ani, o evoluție favorabilă a ratei șomajului. În anul 2012, rata șomajului era de 1%, sub media înregistrată la nivelul județului Timiș (2%). Șomajul în comunele din zona de influență a Timișoarei este mai ridicat decât în municipiu, înregistrând valori de 2,1% în Bucovăț sau 1,8 % în comuna Șag. Ponderea relativ scăzută a șomerilor înregistrați din totalul populației active în comunele periurbane se datorează dezvoltării economice a acestora, care a dus la crearea de locuri de muncă, dar și existenței unei grupe de populație, în special în mediul rural, neînregistrată ca fiind în căutarea unui loc de muncă. Această grupă de populație poate constitui o rezervă importantă de forță de muncă pentru Polul de creștere Timișoara.

3. ECONOMIE

În clasamentul realizat în anul 2013 de către Ministerul Finanțelor pe baza performanțelor economice ale celor mai puternice județe ale țării și ale municipiului București, județul Timiș ocupă locul al doilea la nivel național, după Capitală, la valoarea absolută a PIB (31 mld.lei, reprezentând 4,7% din PIB al României) și la valoarea PIB/locuitor (10.507 euro). În cadrul județului, peste 80% din rezultatul economic net este obținut în Timișoara, acesta continuând să fie orașul cu cele mai mari performanțe economice din vestul țării, susținut și de armătura economică a multor altor localități din județ, în primul rând a celor din aureola sa periurbană (Giroc, Ghiroda, Dumbrăvița, Remetea Mare etc), componente ale Polului de creștere Timișoara. Ca urmare, putem afirma că nivelul de dezvoltare economică a Polului de

creștere este unul ridicat, având în vedere concentrarea celei mai mari părți a economiei reale a județului în cadrul acestuia și poziția remarcabilă ocupată de județul Timiș la nivel național la principalii indicatori economici.

Cifra de afaceri realizată de societățile din Polul de creștere Timișoara a înregistrat o creștere de peste 40% în perioada 2006-2012, de la 12,6 mld lei (în anul 2006) la 17,9 mld. lei (în anul 2012). Creșterea cifrei de afaceri este evidentă în toate sectoarele economiei.

În anul 2012, din volumul total al cifrei de afaceri realizat de Polul de creștere (analizat pe baza bilanțurilor depuse la DGFP Timiș), contribuția municipiului Timișoara a fost de 78,6%, iar cea a celor 14 comune componente, de 21,4%. Comunele periurbane cu cele mai mari cifre de afaceri în anul 2012 au fost Giroc (975,14 mil.lei), Ghiroda (713,31), Dumbrăvița (675,72), Remetea Mare (292,34), Orțișoara (278,24), Săcălaz (230,68), Giarmata (168,07), Moșnița Nouă (145,07) și Șag (139,87), celelalte comune înregistrând valori sub 100 mil. lei.

Analiza ponderii sectoarelor economiei în realizarea cifrei de afaceri în aceeași perioadă, pe baza datelor din bilanțurile societăților comerciale depuse la DGFP Timiș, evidențiază rolul major al sectorului serviciilor în economia locală, ponderea cifrei de afaceri din acest sector fiind de 61,5%, urmat de sectorul industrial (22,5%), sectorul construcțiilor (12,5%) și sectorul agricol (3,5%).

Cu o creștere semnificativă a cifrei de afaceri în valoare absolută, de la 7,5 mld. lei în anul 2006 la 11,2 mld. lei în anul 2012, **sectorul serviciilor** reprezintă cel mai dinamic sector de activitate al Polului de creștere, contribuind în cea mai mare măsură la dezvoltarea economică a acestuia (61,5% din volumul total al cifrei de afaceri a Polului). Această dinamică pozitivă se observă nu numai la nivelul Municipiului Timișoara, care concentrează cea mai mare parte din servicii, ci și la nivelul comunelor din arealul de influență, sectorul serviciilor fiind bine reprezentat atât ca valoare, cât și ca pondere din volumul total al cifrei de afaceri al acestora, în comunele Dumbrăvița (445 mil. lei, 66%), Orțișoara (206 mil. lei, 74%) și Remetea Mare (180 mil. lei, 61%). Alături de comerț, care are rolul cel mai important (61,27% din cifra de afaceri a sectorului servicii al Polului de creștere Timișoara), se remarcă o dezvoltare puternică a *serviciilor financiar-bancare*, a *serviciilor informatice*, dar și o diversificare a *serviciilor pentru populație*. Este de remarcat, de asemenea, dezvoltarea *serviciilor de cunoaștere intensivă* (KIBS), iar în cadrul acestora a *serviciilor de consultanță către întreprinderi* (management și consultanță în management, cercetare-dezvoltare, arhitectură și inginerie, servicii de sondaje, analiză tehnică, activități juridice, de contabilitate și consultanță fiscală), servicii cu grad ridicat de rentabilitate, care folosesc forță de muncă cu pregătire profesională superioară – specifică Polului de creștere Timișoara. Aceste tipuri de servicii sunt oferite atât de instituții locale specializate (CCIAT), dar și de către firme naționale și internaționale (Price Waterhouse Coopers, Ernst & Young, KPMG etc). În cazul acestor categorii de servicii este importantă creșterea flexibilității organizatorice, care să permită o mobilitate mai ridicată a angajaților. În schimb, *serviciile pentru încurajarea și susținerea agriculturii* sunt slab dezvoltate la nivelul arealului de influență al Polului de creștere, deși au potențial important de creștere.

Sectorul industrial continuă să aibă o influență semnificativă în dezvoltarea economică a Polului de Creștere Timișoara, contribuind cu 22,5% la formarea cifrei de afaceri. Numărul ridicat al marilor contribuabili, majoritatea în sectorul secundar, consolidează poziția industriei timișorene în creșterea economiei locale. În ultimii ani, se constată o dezvoltare deosebită a unor ramuri industriale noi, moderne și dinamice, cum sunt industria automotive, industria electronică și electrotehnică, industria de software, producția de biostimulatori. Dinamica acestor industrii se datorează în principal marilor investitori străini localizați în Timișoara și în zonele învecinate orașului, care au stimulat și afirmarea unor întreprinzători locali. Concentrarea spațială a firmelor din sectorul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor (TIC), de exemplu, și consolidarea legăturilor dintre actorii acestui sistem au condus la înființarea în anul 2011 a unui Cluster Regional de Tehnologia Informației și a Comunicațiilor – Regiunea Vest.

Activitățile industriale cu tradiție (industria textilă, industria încălțămintei, industria alimentară) se păstrează încă în cadrul Polului de creștere, însă numărul unităților productive din aceste industrii s-a redus foarte mult prin intrarea în declin sau închiderea a numeroase întreprinderi de profil consacrate (Pasmatex, Uzinele Textile Timișoara, Filty, Modern etc.). Deși în aceste sectoare s-au dezvoltat alte investiții locale (Bontimes, FanyLux etc.), care au preluat o parte din forța de muncă bine calificată, precum și spiritul de întreprindere consacrat în unitățile respective, aceste noi investiții nu au reușit să oprească declinul sectoarelor în cauză.

În ceea ce privește *organizarea teritorială a industriei* în cadrul Polului de creștere, Municipiul Timișoara concentrează cea mai mare parte din activitățile industriale, contribuția acestora la formarea cifrei de afaceri în industrie la nivelul polului fiind de peste 67%. Dinspre zonele industriale mai vechi sau mai noi ale Timișoarei a avut loc un proces de difuziune a industriei preponderent spre comunele din partea de sud a orașului (Giroc, Sînmihaiu Român, Șag) și spre cele din partea de est (Ghiroda, Remetea Mare, Dumbrăvița, Giarmata). Între principalele atuuri ale acestor comune în atragerea investitorilor din industrie amintim: accesul facil, terenurile disponibile la prețuri scăzute, fondul imobiliar înnoit și mediul natural nepoluat și atrăgător.

Construcțiile reprezintă un domeniu important în economia Polului de Creștere Timișoara, contribuția sa la formarea cifrei totale de afaceri fiind de 12,5% (2.257 mil. lei). Și în cadrul acestui domeniu, aportul Timișoarei la formarea cifrei de afaceri (84,29%) este net superior celui al comunelor din arealul de influență (15,71%). Sectorul construcțiilor este dominat de construcțiile de clădiri rezidențiale, de construcția de drumuri și autostrăzi, precum și de lucrările de instalații sanitare, de încălzire, termice și de gaz.

Ponderea ridicată a terenurilor agricole (78% din suprafața totală a Polului de creștere), calitatea superioară a solurilor și existența unei mari piețe de desfacere urbane în apropiere reprezintă factori importanți în **dezvoltarea agriculturii** în cadrul zonei rurale a Polului de creștere. În anul 2012, contribuția sectorului agricol la formarea cifrei de afaceri a Polului de creștere a fost de 3,5%, în ușoară creștere față de anul 2006 (3%).

Deși există nevoi ridicate de consum zilnic de produse agricole proaspete la nivelul pieței urbane, se înregistrează o slabă dezvoltare a horticulturii și a producției legumicole, în favoarea marilor culturi de câmp (cultivarea cerealelor pentru boabe reprezintă peste 50% din cifra totală de afaceri din agricultură în comune precum Săcălaz, Orțișoara și Becicherecu Mic). Cauza principală o constituie lipsa amenajărilor pentru irigații în spațiile cu soluri fertile, la care se adaugă orientarea forței de muncă rurale tinere spre alte activități, de tip urban, și îmbătrânirea celei specializate în agricultură, din categoria micilor producători. În ultimii ani, produsele locale proaspeteau devenit din ce în ce mai rare în rețeaua comercială din Timișoara sau din comunele Polului, sursele de aprovizionare cu aceste tipuri de produse depășind granițele țării.

Introducerea în Timișoara, începând cu anul 2014, a piețelor agroalimentare volante, care se dovedesc a avea un mare succes, poate reprezenta, în perspectivă, un bun stimulent pentru dezvoltarea producției legumicole și horticole în spațiul rural al Polului de creștere Timișoara.

Productivitatea în agricultură se menține la valori scăzute în comparație cu potențialul ridicat al zonei, datorită stadiului actual nesatisfăcător de modernizare al agriculturii și gradului redus de asociere în vederea exploatarea terenurilor agricole. În scopul rentabilizării agriculturii, este nevoie de dezvoltarea la nivelul comunelor din cadrul Polului de creștere a unor lanțuri complete de producție, care să implice atât colectarea produselor agricole (centre de colectare), cât și procesarea lor (mici activități industriale). De asemenea, dezvoltarea unor servicii pentru încurajarea și susținerea agriculturii, cât și creșterea nivelului de asociere a producătorilor agricoli reprezintă factori determinanți în creșterea productivității acestui sector al economiei.

În ansamblul actorilor economici, **întreprinderile mici și mijlocii (IMM)** au o contribuție importantă în dezvoltarea economică a Polului de creștere, peste 90% din totalul societăților comerciale fiind IMM-uri. Prin caracteristicile lor: inovație, flexibilitate, legături strânse cu comunitatea, dinamică ridicată, valorificarea optimă a resurselor locale, crearea de locuri de muncă, întreprinderile mici și mijlocii au rol deosebit în dezvoltarea economică a Polului. De altfel, dimensiunea și dinamica inițiativei antreprenoriale constituie unul din indicatorii care subliniază perspectivele de dezvoltare la nivel local și regional.

Dezvoltarea IMM-urilor din cadrul Polului a fost potențată de stabilirea în zonă a unor firme internaționale de renume. Multe din IMM-uri s-au dezvoltat ca principali furnizori ai marilor firme naționale și internaționale (Siemens, Continental, Alcatel, Elbaetc. Altele, mai ales cele din industria ușoară (încălțăminte, confecții) lucrează în sistem de producție lohn, utilizând forța de muncă existentă și contribuind la creșterea valorii activităților de import-export. Cele mai numeroase IMM-uri sunt cele cu capital autohton, acestea încercând să valorifice nișe sau oportunități ale pieței neaccesate de firmele mari.

Deși nivelul de dezvoltare al mediului antreprenorial al Polului de creștere, reflectat de densitatea medie a IMM – urilor la 1000 de locuitori, este ridicat, cu mult peste media națională (24 întreprinderi la 1.000 locuitori), se constată diferențieri în sensul polarizării acestei dezvoltări în anumite zone. Cele mai multe IMM-uri sunt concentrate în Timișoara (peste 90%), în timp ce la nivelul arealului de influență, peste două treimi din acestea sunt localizate în comunele din jurul centrului urban (Dumbrăvița, Ghiroda, Giroc). Prezența mult mai redusă a întreprinderilor în celelalte comune impune măsuri de încurajare a inițiativei antreprenoriale.

Pentru ca IMM-urile să devină un factor real în dezvoltarea economică a Polului, acestea trebuie să fie integrate într-o rețea coerentă, verigi producătoare, relații, schimburi între acestea și alți agenți economici, cum sunt: băncile, instituțiile de cercetare, firmele de consultanță, administrațiile publice locale. Trebuie încurajată cooperarea între IMM-uri și lansată ideea de parteneriat între firme. În acest context, consolidarea clusterelor existente și crearea unor cluster noi vor oferi șanse mult mai mari de impunere a IMM-urilor pe piețe de desfacere importante.

În ceea ce privește **investițiile străine**, pe teritoriul Polului de Creștere Timișoara sunt concentrate peste 70% din numărul de firme cu capital străin din județul Timiș și peste 85% din volumul total al investițiilor la nivelul județului, municipiul Timișoara reprezentând principalul spațiu investițional al județului Timiș. Localizarea prioritară a investițiilor străine în municipiul Timișoara a fost determinată de dezvoltarea insuficientă a infrastructurii de afaceri în comunele din arealul său de influență.

Investițiile străine au avut o contribuție esențială în dezvoltarea economică a Polului de creștere, în special a municipiului Timișoara, prin implementarea tehnologiilor avansate, a noilor standarde de calitate, know-how-urilor, mai ales în domeniul managementului activităților, dar și prin crearea de locuri de muncă, optimizarea alocării resurselor și stimularea comerțului.

În scopul facilitării relației investitorilor străini cu instituțiile publice și creării de noi oportunități pentru alți investitori, din anul 2011 ființează în Timișoara Clubul de Afaceri European pentru Investitorii Străini (European Business Club - EBS).

În ceea ce privește **infrastructura de afaceri**, la nivelul Polului au fost amenajate **parcuri industriale, științifice și tehnologice și incubatoare de afaceri**. Rolul acestora, în special al parcurilor tehnologice, este acela de a dezvolta potențialul științific, tehnic și economic la nivel de pol, de a atrage companii străine pentru a investi în activități de cercetare, transfer tehnologic și de producție, de a stimula cooperarea între mediul de afaceri și de cercetare și, nu în ultimul rând, de a crea noi locuri de muncă în sectorul tehnologiilor avansate. În vederea asigurării funcționării optime a firmelor din domeniul Automotive în ceea ce privește prototiparea și producția de serie, testarea și măsurarea de calitate, la Timișoara s-a decis înființarea unui Centru Regional de Competențe și Dezvoltare a Furnizorilor din Sectorul Automotive – CERC. Activitatea de cercetare este prezentă și la nivelul unor comune din Polul de creștere (Giroc,

Giarmata, Săcălaz, Dumbrăvița, Remetea Mare), aici funcționând 5 firme ce au ca obiect de activitate cercetarea - dezvoltarea în biotehnologie (câte una în fiecare comună amintită). Alături de aceste infrastructuri, este necesară și amenajarea unor centre expoziționale care să permită firmelor să-și promoveze produsele.

În concluzie, în vederea dezvoltării economice durabile a Polului de creștere Timișoara este necesară, în primul rând, consolidarea sectorului terțiar, cu accent pe dezvoltarea serviciilor inteligente cu valoare adăugată ridicată și, în al doilea rând, menținerea activităților în domeniul industriei de vârf, cu valoare adăugată mare.

4. INFRASTRUCTURĂ – TRANSPORTURI

Rolul căilor de comunicație în evoluția și dezvoltarea orașului Timișoara este unul bine cunoscut. Aflat la o importantă intersecție de drumuri ce fac legătura dintre spațiul românesc, centrul și sud-vestul Europei, pe de o parte, iar pe de altă parte între Banatul Montan și Crișana, orașul a știut să valorifice din plin această poziție dezvoltându-și un sistem coerent de transport, cu numeroase debușee spre exterior. De altfel, intensitatea echipării cu infrastructură de transport, diversitatea acesteia constituie, la fel cu varietatea și complementaritatea serviciilor oferite, elemente extrem de importante ale complexului social-economic și asigură premise favorabile pentru dezvoltarea viitoare a orașului.

În ceea ce privește *transportul rutier*, Timișoara se află la intersecția unor importante căi de comunicație (E 70 și E 671) ce asigură legături cu Europa Centrală și de sud-est. Un potențial deosebit îl are drumul spre vama Cenad, care asigura legătura directă dintre Timișoara și Ungaria și mai departe spre Europa Centrală, constituind o alternativă la traseul ce se direcționează spre vama Nădlac (prin Arad) în condițiile transformării acestuia într-un drum rapid (de tip expres). În ceea ce privește calitatea infrastructurii rutiere de care beneficiază în prezent, Timișoara și zona sa de influență, aceasta a fost reabilitată în linii mari în ultimii ani, dar *lipsesc în continuare punctele de conexiune care să fluidizeze și să asigure coerență traficului auto. Execuția incompletă a centurii ocolitoare și a autostrăzii* (tronsonul Timișoara – Lugoj – Deva – Sibiu se află încă în construcție) adaugă alte dificultăți desfășurării circulației rutiere datorită tranzitului traficului greu prin spațiul urban al orașului. În privința autostrăzii Timișoara – Arad se pune problema descărcării traficului prin localitatea Dumbrăvița, fiind necesară și o variantă directă, spre Calea Aradului. În aria de influență a municipiului Timișoara, *slaba interconectare a localităților* poate pune probleme coerenței sistemului rutier, în condițiile unei sistem precar de management al traficului. O viitoare autostradă spre Serbia ar asigura o a doua legătură internațională directă spre Belgrad mărinnd gradul de conexiune cu spațiile europene.

O necesitate pentru dezvoltarea durabilă a Polului Timișoara este mai buna racordare a acestuia la spațiul național și european. În acest sens, sunt vitale: încheierea rapidă a lucrărilor de construcție a autostrăzii A1 (segmentul Nădlac – Timișoara – Lugoj – Deva – Sibiu), realizarea șoselei de centură pentru fluidizarea traficului în tranzit și ameliorarea circulației în zona de influență a Polului, amenajarea DN 6 pe sectorul Timișoara – Cenad – frontiera cu Ungaria ca *drum rapid* (cea mai scurtă legătură cu Europa Centrală), promovarea sectoarelor regionale ale sistemului național de autostrăzi. Prin lucrările propuse, vor fi astfel consolidate principalele direcții spre care Polul de creștere Timișoara are deschidere spațială: spre est (Lugoj – Craiova – București / Sibiu – Brașov), spre vest (Szeged – Budapesta – Viena), spre sud și sud-vest (Belgrad – Mediterana) și spre nord (Arad – Oradea – regiunea Balticii).

Polul de Creștere Timișoara beneficiază de cea mai densă *rețea feroviară* din România (91,9 km/100 km²) și de al doilea nod feroviar al țării (9 direcții). Dintre liniile feroviare ce se intersectează la Timișoara, însă, majoritatea sunt linii secundare; cele mai importante sunt magistrala 100 (900) dinspre București (prin Craiova), cu legături internaționale spre Serbia (prin Jimbolia și Stămora Moravița) și linia principală Timișoara – Arad – Oradea, prin care se asigură legătura cu magistrala 200 (Brașov – Sibiu – Arad – Curtici) și implicit cu Ungaria prin punctul de frontieră Curtici. Deși densă, asigurând, practic,

legături cu toate localitățile din zona de influență, *rețeaua feroviară actuală este incapabilă să asigure siguranța, confortul și viteza necesară unui transport modern*. Lipsa unei centuri feroviare este un alt obstacol în derularea unui trafic feroviar coerent. *Racordarea polului de creștere Timișoara la rețeaua europeană de transport feroviar de mare viteză* este un obiectiv important, care trebuie avut în vedere, chiar dacă deocamdată lipsește un plan național în acest sens. În limitele polului de creștere actualele trasee secundare ar putea fi transformate în linii de transport suburban, în paralel cu modernizarea și creșterea vitezei pe liniile principale.

Transportul aerian asigurat de Aeroportul internațional „Traian Vuia”, a înregistrat în ultimii ani o evoluție regresivă a traficului de pasageri datorită retragerii de pe piața locală a unor operatori importanți. Infrastructura aeroportuară actuală, deși permite operarea tuturor tipurilor de nave, fără restricții, este insuficientă pentru dinamica actuală, necesitând lucrări de extindere și modernizare. Este necesară, de asemenea, *conectarea aeroportului cu celelalte moduri de transport* (drum rapid, legătură feroviară directă cu gara principală a orașului). Previziunile privind creșterea traficului de pasageri, marfă și mișcări aeronave pentru anii următori ani, relevă *necesitatea dezvoltării infrastructurii aeroportuare în sensul transformării aeroportului într-un hub aerian de primă importanță* pentru partea de sud-est a Europei.

Transportul public, dens și diversificat în interiorul Timișoarei este insuficient extins spre zona de influență. Acest aspect poate fi atenuat prin proiectele de extindere a liniilor de troleibuz spre Ghiroda și Dumbrăvița. *O preocupare deosebită trebuie acordată înnoirii urgente a parcului de tramvaie* aflat într-o stare avansată de degradare și în imposibilitatea de a asigura standardele corespunzătoare de civilizație, confort și securitate pentru pasageri. În interiorul orașului, transformarea actualei căi ferate, care traversează orașul pe direcție est – vest, într-o linie de transport rapid metropolitan (între Gara de Nord și aeroport) ar putea mări capacitatea de transport și viteza între două puncte esențiale ale spațiului urban.

În ceea ce privește *echiparea tehnico-edilitară*, în condițiile extinderii rețelelor în ultimii ani există încă un decalaj între orașul Timișoara (cu sisteme funcționale și extinse de alimentare cu energie, apă, gaze, canalizare) și zona de influență a orașului, marcată de acces mai redus la aceste utilități. Foarte importantă pentru viitor va fi alimentarea tuturor clienților în condiții de calitate și siguranță, reducerea pierderilor și *creșterea eficienței energetice* în domeniul rețelelor de distribuție a energiei electrice, termice și a gazelor.

În ceea ce privește *mobilitatea și desfășurarea optimă a traficului*, creșterea continuă a numărului de autovehicule înmatriculate (de la 150 de autovehicule / 1000 locuitori în 1990 la peste 500 de autovehicule / 1000 locuitori în 2014), precum și a celor care tranzitează orașul (ajungând la peste 50.000 de autovehicule în prezent), impune schimbări în ceea ce privește traficul staționar (staționare, parcare, garare). Se constată insuficiența spațiilor special destinate staționării (parcări, garaje individuale sau colective) atât în zona centrală, cât și în marile cartiere dens locuite.

În aria Polului de creștere circulația se desfășoară prin arterele de penetrație, care se continuă cu arterele radiare majore urbane. Inexistența unor măsuri care să asigure o dezvoltare armonioasă a zonei a determinat necorelarea între rețelele urbane și cele din aria periurbană, rezultând astfel disfuncții în privința mobilității. Legăturile dintre localitățile periurbane sunt insuficiente, iar cele existente sunt amenajate necorespunzător, afectând semnificativ traficul din interiorul Polului de creștere. Pentru a asigura un grad mai mare de integrare a localităților periurbane în aria Polului de creștere este nevoie de o rețea coerentă de autogări pe raza orașului Timișoara. Localizarea lor optimă ar putea fi în proximitatea marilor noduri ale rețelei de transport public (Stan Vidrighin, Dâmbovița, Gara de Sud). Ele vor avea rolul de a asigura conectarea cu alte moduri de transport public și individual, ajungând la funcția de nod de transbordare.

Numărul mare de gări, atât pentru traficul feroviar de persoane (Timișoara Nord, Timișoara Sud, Timișoara Est și Timișoara Vest), cât și pentru cel de mărfuri, instituie un număr mare de noduri de transbordare cu necesități de conectare inteligentă.

Deși transportul în comun este bine dezvoltat pe raza municipiului Timișoara, numărul insuficient de locuri care permit traversarea celor două obstacole majore (calea ferată și canalul Bega), afectează în foarte mare măsură continuitatea rețelelor stradale și a transportului în comun. De asemenea, legăturile dintre transportul urban și periurban sunt confuze, neexistând puncte de transfer stabilite după nevoile călătorilor și necesitățile rețelei. Călătorii sunt astfel confrunțați cu situații de conflict rezultate din necorelarea transportului periurban cu cel urban.

În ceea ce privește circulația ciclistă, aceasta este permisă pe toată rețeaua stradală, fără, însă, să existe amenajări specifice desfășurării ei. Există câteva tronsoane de piste de biciclete necorelate între ele. Acestea nu sunt proiectate și executate optim, nefiind protejate nici față de pietoni și nici față de autovehicule. Se află în execuție un culoar pentru circulația bicicletelor de-a lungul canalului Bega, iar finalizarea acestuia va facilita accesul mai facil al bicicliștilor îndeosebi spre zonele de agrement și parcurile din proximitatea Begăi.

Calitatea nivelului de servicii oferite pietonilor este necorespunzătoare, iar numărul zonelor pietonale este relativ redus. În pofida faptului că cele mai multe artere ale zonei istorice centrale sunt în curs de amenajare pentru a deveni pietonale, există încă numeroase artere din proximitatea centrului în care accesul pietonal este dificil din cauza calității precare a trotuarelor și a celorlalte amenajări pietonale, precum și datorită volumului și vitezei traficului auto care face dificilă traversarea carosabilului.

5. INFRASTRUCTURA SOCIALĂ ȘI LOCUINȚELE

5.1. Învățământ

PCT dispune de o ofertă educațională exhaustivă caracterizată prin universități de prestigiu, licee cu tradiție, pluralism educațional.

Timișoara este al 4-lea centru universitar al țării, concentrând 42 374 de studenți (în anul academic 2013-2014), din care 93% învață în cele 4 universități de stat care sunt *foarte bine plasate în ierarhia națională*: o universitate fiind de *cercetare avansată și educație*, respectiv 3 universități fiind de *educație și cercetare științifică*. Învățământul universitar timișorean este, așadar, capabil de performanțe înalte de cercetare și educație, și – în același timp – bine conectat la nevoile pieței muncii, cele 40 de facultăți din cadrul universităților timișorene având profile foarte diversificate și organizând programe de studii pentru toate ciclurile de învățământ superior – licență, master, doctorat, respectiv postdoctorat. Se înregistrează o scădere a numărului de studenți – fenomen prezent în toate centrele universitare din țară –, ca rezultat cumulativ al evoluției demografice, concurenței centrelor universitare europene și situației economico-sociale dificile.

Învățământul liceal acoperă întreaga paletă de filiere și este foarte diversificat în privința profilelor și domeniilor. Cel mai mare număr de elevi aparține filierei tehnologice (53,53%), urmată de cea teoretică (35,45%). Pe domenii, cea mai mare pondere o deține cel de matematică-informatică (13,3%). Se constată o polarizare în privința nivelului de performanță: liceele de tradiție generează performanțe, ele trebuie susținute în activitatea de generare de performanțe la nivel național și internațional; în liceele tehnologice, nivelul de competențe generale este modest, iar competențele profesionale necesită o mai mare atenție, prin parteneriate cu actorii economici și implementarea stagiilor de internship.

În privința numărului de elevi per cadru didactic, situația este favorabilă la nivelul întregului învățământ preuniversitar (media fiind de 14,3, față de 14,79 la nivel național). În învățământul preșcolar din zona de influență, însă, numărul de elevi per cadru didactic este cu cca 20% mai mare decât cel din

Municipiul Timișoara, respectiv cu cca 30% mai mare față de media națională, rezultat al fluxului migratoriu însemnat de familii tinere cu copii de vârstă preșcolară.

Nivelul și calitatea dotării unităților de învățământ sunt diferențiate la nivelul PCT: în oraș, 85% din școli dețin laboratoare de științe și 100%, biblioteci; în zona de influență, doar 25% din școli dețin laboratoare de științe și 51%, biblioteci. Nivelul de dotare cu computere e sensibil egal în școlile PCT (11,3 elevi/computer în oraș și 9 elevi /computer în zona de influență), iar conexiunea la internet este prezentă în toate școlile.

Autoritățile locale au derulat numeroase proiecte de reabilitare parțială sau totală a clădirilor școlilor, astfel că doar în 20% din cazuri mai sunt necesare astfel de intervenții.

5.2. Sănătate

Rețeaua de unități sanitare publice și private din PCT este extinsă și complexă, acoperă o paletă largă de specialități și patologii. Se constată o diferențiere netă, în favoarea Municipiului Timișoara, în privința concentrării spațiale a unităților sanitare, a complexității dotărilor și numărului de cadre medicale per locuitor, în concordanță cu caracterul orașului de pol regional de deservire medicală și de învățământ superior medical de tradiție. Municipiul Timișoara concentrează cea mai importantă parte a dotărilor pentru sănătate nu doar la nivelul PCT, ci și la nivelul județului (peste 70%) și chiar al regiunii (peste 30%).

Zona de influență, însă, prezintă indici de deservire sanitară de 10 mai mici față de cei ai orașului (1,22 medici la 1000 de locuitori, față de 12,5, la nivelul orașului). Accesul la servicii sanitare de calitate este, încă, afectat de starea fizică precară a unui număr mare de spații și instalații din unitățile sanitare publice. Starea de sănătate a populației este marcată de incidența unor boli care se pot preveni în mare parte (boli cardio-vasculare, respectiv boli de nutriție), ceea ce evidențiază importanța unor măsuri de educație pentru sănătate și aplicarea prevederilor privind obligativitatea valurii periodice de către medicii de familie și instituții a stării de sănătate a pacienților, respectiv angajaților.

5.3. Asistență socială

Domeniul asistenței sociale este dezvoltat în Municipiul Timișoara, aici existând structuri și servicii destinate nevoilor tuturor persoanelor și grupurilor defavorizate identificate de prevederile legale. Primăria Municipiului Timișoara a derulat numeroase proiecte destinate extinderii, dotării și modernizării structurilor și serviciilor sociale, respectiv parteneriate cu mediul universitar. În ultimii ani, s-a dezvoltat o rețea de furnizori privați de servicii sociale, de asemenea, concentrați în Municipiul Timișoara.

La nivelul zonei de influență a Municipiului Timișoara, doar două din cele 14 comune situate în zona de influență oferă servicii sociale, în celelalte comune, asistența socială reducându-se la acordare ajutorului social garantat de lege.

5.4. Locuire

Fondul de locuințe a cunoscut o evoluție ascendentă în intervalul analizat, cu precădere în zona de influență, care concentrează 75% din creșterea rezidențială. Majoritatea covârșitoare a locuințelor sunt deținute în proprietate privată. Fondul de locuințe aflat în proprietatea autorităților locale este insignifiant în oraș și cvasiexistent în comunele din zona de influență. Din perspectiva locuirii, orașul se confruntă cu: confortul redus și degradarea caracteristică imobilelor de habitat colectiv construite în timpul regimului comunist (40% din total); deservire de tip urban deficientă (în cartierele periferice); funcțiuni incompatibile cu locuirea; stare avansată de degradare a clădirilor istorice sau vechi (40% din total). În comunele din zona de influență, calitatea locuirii este afectată de: densificarea intensă (numărul de locuințe a crescut cu cca 30%, iar suprafața locuibilă, cu cca 60%); incoerență urbanistică;

deservire deficitară; caracterul neplanificat până foarte recent al dezvoltării rezidențiale, ceea ce îngreunează rezolvarea problemelor de deservire și acces.

6. MEDIUL

Spațiul urban, prin intensitatea, complexitatea și dinamica activităților pe care le găzduiește, își pune amprenta asupra mediului înconjurător, cu intensități și manifestări diferite, cu o descreștere a gradului de intensitate de la centrul municipiului, concentric către periferie și în spațiul rural al polului de creștere.

Există preocupări și potențial ridicat de pregătire performantă în domeniul protecției mediului, atât în mediul universitar cât și în mediul cercetării, iar colaborarea specialiștilor de la instituțiile de profil a făcut posibilă monitorizarea stării mediului din arealul polului de creștere.

Starea mediului înconjurător afectează în mod direct sănătatea populației, iar impactul poluanților asupra aerului afectează sănătatea acesteia pe termen scurt, mediu și lung și de cele mai multe ori degradează ecosistemele naturale, corodează anumite materiale sau elemente arhitectonice ale clădirilor cu valoare de patrimoniu. Calitatea aerului este monitorizată permanent prin intermediul Rețelei Naționale de Monitorizare a Calității Aerului (RNMCA). Prin Programul Integrat de gestionare a calității aerului, monitorizarea calității aerului s-a extins de la municipiul Timișoara și către comunele Remetea Mare și Șag. Din monitorizările efectuate, s-au constatat mai multe depășiri ale valorilor optime, atât la pulberile solide cât și la cele sedimentabile, toate afectând calitatea aerului în mai multe puncte din municipiul Timișoara: SC COLTERM, CET Sud și CET Centru, Continental. Cu toate acestea, putem afirma că în polul de creștere nu există zone critice, cu poluări masive asupra factorilor de mediu și pe arii extinse.

În ceea ce privește poluarea fonică, Primăria Municipiului Timișoara a elaborat hărțile de zgomot pentru toate categoriile de trafic și a pus în aplicare Planurile de acțiune care cuprind măsuri de prevenire și reducere a zgomotului ambiental.

Calitatea apelor pe cele două râuri Bega și Timiș, pe tronsoanele aferente polului de creștere, este bună, încadrându-se în categoria de potențial ecologic bun, cu un impact pozitiv asupra valorificării potențialului de agrement al malurilor apelor (râuri, lacuri).

De asemenea, menționăm faptul că, la moderna stație de epurare a apelor uzate, peste 80% din procesele de epurare sunt monitorizate automat, se folosesc procese de epurare mecanică, biologică, de tratare a nămolului și de testare a calității apei, toate asigurând o bună calitate a apei deversate în Bega.

La nivelul polului de creștere, se constată un grad mare de acoperire al serviciilor de salubritate efectuate de către RETIM. În domeniul gestionării deșeurilor, s-au realizat câteva obiective de excepție, și anume: cea mai modernă stație de sortare a deșeurilor urbane din România, Timișoara fiind primul oraș din țară care a implementat conceptul “zero deșuri”, proiect care a devenit realitate; rampa ecologică de la Ghizela, stația de transfer a deșeurilor de la Timișoara, amplasarea în cartiere și în multe localități rurale ale polului de creștere a containerelor de colectare selectivă a deșeurilor solide, sistem folosit cu succes. Acest mod de colectarea deșeurilor, considerat un model și exemplu, a fost ulterior preluat de mai multe orașe și sate din România; menționăm de asemenea colectarea deșeurilor DEEP, amplasarea de pubele umede și pubele uscate etc. Pentru dezvoltarea tuturor acestor activități de colectare a deșeurilor există și o foarte bună logistică.

Concluzionăm cu câteva date comparative între anii 2013 și 2014:

- Datorită unui management performant al deșeurilor, cantitatea de deșuri menajere colectate a crescut în 2014 față de 2013 cu 4%;
- Datorită stației moderne de sortare a deșeurilor, a crescut și cantitatea de deșuri supusă valorificării energetic cu 39% în 2014;
- Cantitatea de deșuri reciclabile colectate a crescut cu 2,9%;

- Urmare a colectării selective și a celei duale, a creșterii volumului deșeurilor valorificate energetic, cât și a unui sistem integrat de gestionare a deșeurilor menajere, a scăzut în 2014 cantitatea de deșeuri supusă deponării finale cu 6,5%;

Prin RETIM Ecologic Service, se efectuează salubritatea localităților din comunele: Chișoda, Dumbrăvița, Giroc, Ghiroda, Moșnița Nouă, Remetea Mare, Șag, etc.

În anumite zone ale PCT se desfășoară ample lucrări de reabilitare și ecologizare a siturilor industriale, contaminate istoric, a depozitelor clandestine de deșeuri rezultate din demolări de construcții (un exemplu ar fi zona dintre CET Sud și Gara CFR Timișoara Sud), pe viitor aceste spații urmând să fie destinate unor noi folosințe sau utilități.

La nivelul polului de creștere Timișoara, protecția mediului și a sănătății publice se asigură prin calitatea factorilor de mediu, calitate care constă în reducerea noxelor și a agenților poluatori, prin calitatea apelor de suprafață și subterane, prin atenuarea zgomotului în spațiile rezidențiale și cele de recreere, în spațiile publice, la care se adaugă și implementarea cu succes a Sistemului de Management Integrat al Deșeurilor (SMID).

Pentru a face față schimbărilor climatice actuale, Primăria Municipiului Timișoara împreună cu instituțiile de profil, cu cele executante și cu institutele de cercetare au elaborat o serie de măsuri care să contribuie la adaptabilitatea spațiilor urbane privind îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor, plantarea de arbori, pentru prevenirea și gestionarea situațiilor de riscuri naturale (inundații, cutremure, fenomene climatice de risc, etc), iar pentru protecția locuitorilor din polul de creștere s-au implementat infrastructuri adecvate, indiguiri, consolidări de maluri.

7. CULTURA

Concentrând esența identitară a spațiului bănățean, Polul de Creștere Timișoara se remarcă prin multiculturalitate – ca o trăsătură caracteristică tradițională – , iar Timișoara drept un pol cultural cu largă deschidere internațională, spațiu geografic conectat de câteva secole la circuitul european al valorilor culturale, oraș poziționat în elita centrelor culturale din această parte a Europei, afirmat ca o destinație turistică cultural din ce în ce mai atractivă.

Un punct forte al Polului de Creștere Timișoara este faptul că găzduiește un număr impresionant de evenimente culturale, cu manifestări moderne, în care arta spectacolului coboară în stradă, în spațiile libere (piețele și zonele pietonale istorice, parcuri, scuaruri, faleza canalului Bega, Muzeul satului bănățean, mănăstiri, spații industriale, aeroport, etc). Asemenea practici au impact pozitiv multiplu: atrag noi categorii de public, pun în valoare patrimonial cultural-istoric și religios, marile festivaluri de gen având ecou și în plan transfrontalier.

În plus, se evidențiază și un alt aspect pozitiv: Timișoara ocupă locul doi, după București, la numărul de locuri în sălile de spectacole – peste 2900 de locuri – , iar mai recent, se remarcă implicarea locuitorilor PCT ca voluntari în organizarea și promovarea evenimentelor culturale-artistice.

Polul de creștere se prezintă cu o bogată și diversificată agendă culturală, care reflectă manifestarea modului de viață al locuitorilor. Cea mai mare parte a infrastructurii activităților culturale se concentrează în Timișoara. Așezările rurale dispun și ele de cămine și case culturale, de scene pentru spectacole în aer liber, cu toate dotările necesare pentru a organiza manifestări culturale de ținută. Ca urmare, unele dintre acestea au devenit tradiționale și ecou din ce în ce mai larg.

Recent a fost tipărit “Ghidul explicativ al denumirii străzilor din Timișoara”, care atestă, odată în plus, diversitatea multiculturală și interculturalitatea, ca o caracteristică a realității prezente.

Timișoara – inima Banatului – organizează în fiecare an cel mai mare festival internațional de folclor din România – Festivalul Inimilor.

De asemenea, muzeele – edificii culturale de mare atractivitate pentru turiști – sunt amenajate în palate, castele sau clădiri impozante, clădiri cu valoare arhitectonică și de patrimoniu, în care sunt

etalate colecții inedite cu valoare excepțională. Unele dintre aceste clădiri necesită însă lucrări de renovare, iar altele, cum este Castelul Huniade se află în restaurare-conservare, care durează însă de prea mult timp, fapt care le-a scos din circuitul turistic și de vizitare.

Mai mult, Timișoara dispune de cea mai mare rezervație de arhitectură și ansambluri arhitecturale din țară, o treime dintre aceste clădiri cu valoare de patrimoniu, înscriindu-se predominant în stilul baroc. Din nefericire, multe dintre clădiri se află într-o stare avansată de degradare, fiind necesare urgent ample lucrări de restaurare și conservare. Conștientizând această necesitate, Primăria Municipiului Timișoara a implementat Programul municipal de reabilitare a fațadelor unor clădiri proprietate privată, clădiri care înmagazinează o valoare arhitecturală și istorică deosebită, acțiune de pionierat în România.

Se constată, astfel, că în Polul de Creștere Timișoara s-a trecut la o valorizare inteligentă a valorilor autentice, la prezervarea și promovarea tradițiilor, astfel încât să fie mai bine evidențiate elementele de identitate locală și regională, respectiv prioritățile Timișoarei la nivel național și european.

8. TURISM-PATRIMONIU

Turismul în Polul de Creștere Timișoara se bazează pe un potențial natural specific zonei de câmpie, pe moștenirea unui patrimoniu multicultural de mare valoare, pe o infrastructură turistică și de alimentație publică (restaurante, baruri, cafenele, pub-uri) modernă, de foarte bună calitate și confort, pe ospitalitatea și modul de viață al locuitorilor.

Tipurile și formele de turism practicate, în primul rând cel cultural, apoi turismul de afaceri, etnic, de tranzit – au ca țintă redescoperirea patrimoniului cultural, a peisajelor culturale, precum și experimentarea activităților specifice locuitorilor.

Un aspect deosebit pentru Timișoara este acela că zona cea mai atractivă din punct de vedere turistic rămâne centrul istoric, vechiul nucleu urban, cu cele trei cartiere istorice ale sale, Cetate, Iosefin și Fabric. În acestea se întrepătrund și sunt într-o conexiune perfectă ansamblurile arhitecturale (în număr de 34 în Cartierul Cetate, 12 în Cartierul Fabric și 15 în cartierul Iosefin), cu spațiile verzi de amplă extensiune, cu structurile de primire turistică și de alimentație publică, cu cele două clădiri simbol ale Timișoarei: Catedrala și Opera, alături de alte edificii religioase sau cu funcție culturală. Aceste obiective prezintă o concentrare mare în primul și în al doilea inel, care se suprapun centrului istoric și prezintă o maximă atractivitate pentru turiști.

Din cele peste 14500 de obiective și clădiri istorice – cel mai amplu patrimoniu de ansambluri de arhitectură și monumente din România – amplasate în vechiul nucleu urban, multe se prezintă într-o stare avansată de uzură (mai ales la fațade), necesitând ample lucrări de restaurare, conservare, refuncționalizări și modernizări, lucrări necesare și în centrele istorice rurale ale P.C.T.

Totodată, recente descoperiri arheologice din perimetrul centrului istoric al Timișoarei, prin conservare, restaurare și punere în valoare ridică gradul de atractivitate turistică al P.C.T.

La Timișoara, putem vorbi despre festivaluri și evenimente cu semnificație cultural-artistică națională sau internațională: "Timișoara – Mica Vienă", "Festivalul Dramaturgiei Românești", "Festivalul de Jazz", "Festivalul Internațional de Folclor", "Festivalul Inimilor", "Street Delivery" etc, evenimente care au creat o nouă imagine orașului, consolidându-și renumele de Capitala Banatului și de centru artistic major al României, cu deschidere tradițională a relațiilor în plan transfrontalier.

O realizare recentă și cu impact în dezvoltarea turismului transfrontalier și în special a cicloturismului este amenajarea pe ambele maluri ale canalului Bega a pistei pentru biciclete.

Polul de Creștere Timișoara deține importante resurse turistice, deosebit de atractive, aparținând și cadrului natural, cum sunt: ape geotermale și termo-minerale, cursuri de râuri cu malurile lor, lacuri, liziere de pădure, gaze terapeutice – la Pișchia, însă foarte puține spații sunt valorificate

pentru agreement, recreere, divertisment și amenajări care să susțină cererea turistică a timișorenilor pentru asemenea forme de turism. De asemenea, nu pot fi integrate în circuite turistice tematice o serie de monumente sau edificii culturale, din cauza stării necorespunzătoare de conservare și restaurare.

De cele mai multe ori, cererea locuitorilor Timișoarei pentru turismul de agreement și recreere din sezonul estival este satisfăcută de produse turistice oferite de alte zone turistice, aflate la distanțe mai mari și chiar peste graniță.

Prin proiecte europene în mai multe centre de comună din PCT, s-au deschis sau urmează să se finalizeze Centre de informare turistică, cu personal angajat de specialitate la Dudeștii Noi, Giroc, Pișchia ș.a., toate având ca scop promovarea patrimoniului turistic local și valorificarea potențialului turistic natural și cultural al polului.

Capitolul 3

Analiza SWOT

Poziția economică a Polului de creștere

Puncte tari	Puncte slabe	Oportunități	Riscuri
<ul style="list-style-type: none"> - indice de dezvoltare ridicat al întregii regiuni. În 2013, județul Timiș ocupă locul al 2-lea în țară, după Capitală, din punct de vedere al contribuției la PIB-ul național (30,6 mld lei), al PIB/locuitor (10,5 mii euro) și al numărului de salariați, respectiv locul 4 la cifra de afaceri. - structură economică diversificată și echilibrată (industrie/servicii) - existența unei infrastructuri de susținere a activității economice (parcuri industriale, incubator de afaceri, centru regional de afaceri etc.). - deschiderea administrațiilor locale față de investitori. - piața de consum mare – cca 360.000 locuitori (potrivit informațiilor INSSE). - existența clusterelor în domenii reprezentative: TIC, automotive, energii regenerabile. - pondere însemnată a exporturilor (balanța comercială pozitivă) - deschidere către piețele din Europa de Vest și alte piețe externe. 	<ul style="list-style-type: none"> - disparități semnificative între nivelul de concentrare economică al municipiului și arealul de influență. - baza restrânsă a activităților economice alternative în arealul de influență. - insuficienta promovare a produselor și serviciilor locale pe plan național și internațional. - lipsa unor produse de marcă (brand) recunoscute internațional. - insuficienta valorificare a parteneriatului public-privat. - activitatea redusă a asociațiilor și organizațiilor patronale și profesionale. - insuficienta fundamentare a unei strategii de marketing pentru polul de creștere. - lipsa unui sistem informațional adecvat susținerii activităților din toate ramurile economiei, în vederea diversificării gamei serviciilor și activităților productive. - lipsa investițiilor în vederea diversificării economiei rurale. - resursele bugetare ale municipalității și comunelor din aria de influență, alocate dezvoltării economice locale, nu acoperă nevoile existente ale polului de creștere. 	<ul style="list-style-type: none"> - accesul la noi surse de investiții (Fondurile structurale și de Coeziune). - mediatizarea oportunităților de afaceri din regiune. - dezvoltarea structurilor asociative reprezentative pentru mediul de afaceri. - creșterea ponderii tehnologiilor înalte în activitatea economică a polului. - dezvoltarea de lanțuri de producători locali și creșterea competitivității locale. - creșterea atractivității polului pentru investitori, prin ameliorarea accesibilității (autostradă, șosea de centură, centru logistic, extinderea aeroportului etc.). - creșterea interesului investitorilor pentru polul Timișoara, din momentul aderării României la spațiul Schengen. 	<ul style="list-style-type: none"> - creșterea costurilor de acces la resursele energetice. - prelungirea crizei economice globale, care a afectat toate sectoarele economiei. - creșterea concurenței pe o piață europeană integrată. - invadarea pieței cu produse din import. - incapacitatea de formare a unor parteneriate locale puternice și de promovare a potențialului endogen al teritoriilor. - lipsa resurselor financiare necesare investițiilor și cofinanțării proiectelor. - posibile politici fiscale naționale descurajatoare pentru mediul de afaceri.

Concluzii: Polul de creștere Timișoara este cel mai performant din punct de vedere economic dintre toate aglomerațiile urban-periurbane din România, cu excepția Bucureștiului, atractiv pentru investitori, favorizat de poziția sa în vestul țării și de mediul de afaceri atractiv. Are o structură economică diversificată, cu sectoare TIC bine reprezentate, dar continuă să concentreze un mare număr de activități cu valoare adăugată redusă, mari consumatoare de forță de muncă slab plătită.

Industrie și construcții

Puncte tari	Puncte slabe	Oportunități	Riscuri
<ul style="list-style-type: none"> - structură industrială diversificată. - tradiția industrială, în special în domeniul industriei construcțiilor de mașini, industriei textile, încălțăminte și industriei alimentare. - prezenta marilor investitori în sectorul telecomunicații, IT, electronică, electrotehnică. - existența unei infrastructuri de susținere a activităților industriale, de tipul parcurilor industriale. - structuri industriale diversificate care facilitează cooperarea inter și intra-ramuri economice. - existența și dezvoltarea unor zone speciale cu destinație industrială - reconversia funcțională a zonelor industriale din centrul orașului (instituții, servicii, dar și locuințe) și refuncționalizarea altor zone industriale. - concentrarea treptată a industriei în zone speciale, situate la contactul dintre oraș și mediul rural periurban. - conservarea și înnoirea spiritului de întreprindere în sectorul industrial. - forță de muncă numeroasă și bine calificată în domeniul construcțiilor. - introducerea de tehnici și practici moderne în construcții, inclusiv prin aportul formării universitare locale. 	<ul style="list-style-type: none"> - productivitatea industrială este încă scăzută, raportat la cea din Uniunea Europeană. - pondere semnificativă a activităților industriale bazate pe mâna de lucru ieftină și numeroasă și pe producția cu valoare adăugată redusă. - slabă conștientizare a beneficiilor clusterelor și a networking-ului. - insuficiența utilităților necesare realizării unor parcuri industriale în mediul rural. - lipsa unor spații pentru desfășurarea unor târguri și expoziții care să promoveze firmele din zonă. - dezvoltarea slabă a activităților industriale în a doua centură de comune din mediul rural, concentrarea acestora în zonele locuite. - existența unor suprafețe industriale de mari dimensiuni, învechite și depășite din punct de vedere fizic și moral. - existența unor industrii poluante, mari consumatoare de energie. - ponderea mare a activităților în sistem lohn, în special în industria textilă și a încălțăminte. - nivel slab al cooperării între C&D și mediul de afaceri. - insuficiența preocupare pentru promovarea modelelor autohtone de arhitectură în construcții. - poluarea mediului prin activitățile de construcții desfășurate haotic. 	<ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui târg/centru expozițional care să ofere agenților economici posibilitatea de a-și prezenta ofertele. - definirea unor cluster economice prioritare pentru dezvoltarea sectorială a industriei. - creșterea productivității și a potențialului de inovare în rândul companiilor locale. - programele de finanțare a Parcurilor Industriale și a Parcurilor Tehnologice. - existența unor spații de producție și capacități de producție nefolosite. - dezvoltarea activităților productive în mediul rural, prin valorificarea materiilor prime locale. - reconversia și ecologizarea zonelor industriale dezafectate. - creșterea inițiativei antreprenoriale, prin stimularea tinerilor bine formați în sistemul universitar local. - posibila afirmare a unor modele cu amprentă și impact identitar în sfera construcțiilor civile locale. 	<ul style="list-style-type: none"> - falimentarea unui număr mare de firme locale care nu vor face față competiției în perioada de criză economică și financiară. - creșterea poluării ca urmare a incapacității de a ecologiza zonele industriale dezafectate. - accentuarea activității în sistem lohn. - migrația unor activități industriale către locații externe cu costuri mai reduse. - reducerea mâinii de lucru calificate în activități industriale, prin continuarea emigrării. - scăderea capacității polului de a atrage și reține forța de muncă specializată în industrie, din lipsa unor politici sociale adecvate. - creșterea decalajului dintre formarea profesională și nevoile reale ale industriei locale. - pierderea identității locale prin importul exagerat de modele din afară în domeniul construcțiilor.

Concluzii: Tradițiile industriale se perpetuează, în ciuda închiderii multora din vechile unități industriale. Investițiile noi din industrie sunt în general mai performante, mai respectuoase față de mediu, se concentrează în zone industriale speciale, constituite fie prin reconversia vechilor platforme industriale, fie prin crearea de zone noi, de tipul parcurilor industriale și tehnologice. Se mențin încă mari zone industriale vechi, abandonate, cu peisaj degradat (brownfield), surse majore de poluare. Activitățile industriale în sistem lohn continuă să aibă o pondere prea mare.

Servicii

Puncte tari	Puncte slabe	Oportunități	Riscuri
<ul style="list-style-type: none"> - creșterea puternică a cifrei de afaceri în sectorul serviciilor. - ponderea ridicată a serviciilor în economia locală, aflată în continuă creștere atât în mediul urban cât și în cel rural al polului. - existența unui mare număr de investitori străini care promovează calitatea în domeniul serviciilor. - rețea extinsă de unități financiar-bancare. - servicii financiar-bancare în plină diversificare. - prezența unor lanțuri importante de supermarketuri și hipermarketuri. - capital uman bine pregătit, stabilitate socială. 	<ul style="list-style-type: none"> - serviciile cu valoare adăugată mare încă insuficient dezvoltate. - lipsa unor bănci cu sediul social în interiorul polului, care să sprijine cu prioritate dezvoltarea economiei locale. - slaba reprezentare a băncilor și serviciilor financiar bancare adaptate nevoilor mediului rural. - pierderea prin emigrare a unei părți însemnate din capitalul uman cu specializare superioară în domeniul serviciilor. - slaba dezvoltare a consultanței, a asistenței tehnice și financiare pentru inițierea de afaceri. - distribuția teritorială insuficient de echilibrată în cadrul polului a marilor retaileri. 	<ul style="list-style-type: none"> - apariția unor conjuncturi favorabile care pot fi folosite pentru dezvoltarea serviciilor cu valoare adăugată mare. - întărirea/specializarea instituțiilor care oferă servicii de consultanță. - dezvoltarea comerțului electronic. - posibilitatea extinderii rețelei de supermarketuri prin atragerea de noi investitori - reorientarea marilor retaileri către oferta de produse autohtone și stimularea rețelei locale de intermediari. - deschiderea de noi piețe agroalimentare și amenajarea celor existente. 	<ul style="list-style-type: none"> - competiția nelocală datorată pieței negre. - stabilirea arbitrară a prețurilor/tarifelor serviciilor publice datorită poziției de monopol. - concentrarea activitatilor economice în cadrul firmelor cu capital strain, în cazul carora riscul de delocare este mai ridicat - insuficiența resurselor umane (somaj 1%) - invadarea pieței cu produse de import

Concluzii: Serviciile sunt în ascensiune, cunoscând o diversificare accentuată și o creștere evidentă a calității. Au ponderea cea mai mare în ocuparea forței de muncă și, alături de industrie, au cea mai mare contribuția la cifra de afaceri și la crearea PIB. Predomină însă serviciile cu valoare adăugată mică, îndeosebi serviciile comerciale, iar serviciile de consultanță pentru susținerea afacerilor sunt modeste.

Agricultura

Puncte tari	Puncte slabe	Oportunități	Riscuri
<ul style="list-style-type: none"> - calitatea superioară a solurilor în partile de Nord și de Vest ale polului. - ponderea mare a suprafeței agricole (78%) - Existența condițiilor pentru practicarea 	<ul style="list-style-type: none"> - calitatea medie și redusă a solurilor în părțile centrală, de sud-vest și de est ale polului. - existența unor suprafețe agricole necultivate și nevalorificate aflate în 	<ul style="list-style-type: none"> - promovarea la nivel european/național, prin acte normative, a unor programe de sprijinire a înființării grupurilor de producători agricoli. - promovarea și stimularea 	<ul style="list-style-type: none"> - accentuarea efectelor schimbărilor climatice globale. - perpetuarea unor tehnici neproductive de cultivare a terenurilor agricole.

<p>agriculturii ecologice, în areale rurale situate spre marginile polului de creștere Timișoara.</p> <ul style="list-style-type: none"> - sectorul cultivării cerealelor pentru boabe (grâu și secară, orz, orzoaică, porumb și alte cereale) este bine dezvoltat - reprezintă aproximativ 50% din cifra totală de afaceri în domeniul agriculturii. - existența Universității de Științe Agricole din Timișoara, care pregătește specialiștii în agricultură și desfășoară activități de cercetare aplicativă - afirmarea locală a unor investitori români și străini care practică agricultura intensivă, de mare productivitate. 	<p>proprietate privată și de stat.</p> <ul style="list-style-type: none"> - productivitate redusă, cauzată de fărâmișarea terenurilor aflate în proprietate privată. - grad redus de asociere a terenurilor agricole. - slaba diversificare a culturilor (dependența de cereale). - lipsa filierelor de colectare – depozitare – valorificare a produselor agricole locale. - infrastructura agricolă inadecvată, inclusiv structuri de irigații insuficiente. - uzura fizică și morală a utilajelor agricole, prețuri ridicate pentru achiziționarea utilajelor noi. - dotare tehnică scăzută și de slabă calitate în exploatațile mici. - exploatarea excesivă a fertilității solului și poluarea mediului de către marile ferme cu producție intensivă. 	<p>asociațiilor agricole în scopul exploatării intensive a terenurilor.</p> <ul style="list-style-type: none"> - creșterea cererii pentru produse ecologice. - promovarea produselor agroalimentare tradiționale și ecologice. - coordonarea verticală între procesatorii de produse agricole, lanțurile de supermarketuri și agricultori. - aplicarea în viitor a unor programe naționale, cu sprijin european, pentru realizarea de sisteme de irigații în arealul polului. 	<ul style="list-style-type: none"> - lipsa unei rețele informaționale în agricultură. - neadaptarea agricultorilor la normele europene. - valorificarea necorespunzătoare a producției agricole. - declinul agriculturii ca urmare a extinderii procesului de urbanizare. - declinul agriculturii locale, ca urmare a pierderii piețelor de desfacere a produselor agricole și agroalimentare.
--	--	---	---

Concluzii: Vocația agricolă a polului de creștere este secundară. În ciuda ponderii mari pe care suprafața agricolă o deține la nivelul polului (78%), contribuția acestui sector la realizarea PIB este foarte redusă. Solurile au fertilitate medie și au favorizat culturile de câmp, îndeosebi cerealiere, care nu răspund nevoilor de aprovizionare cotidiană a polului cu produse proaspete. Lipsa sistemelor de irigații și productivitatea redusă a micilor producători sunt principalele deficiențe ale agriculturii locale. Potențial ridicat de dezvoltare a serviciilor conexe agriculturii (înființarea de centre de colectare și depozitare) bazat pe infrastructura de comercializare existentă și ținând cont de orientarea consumatorilor către produse autohtone.

IMM-uri

Puncte Tari	Puncte slabe	Oportunitati	Riscuri
<ul style="list-style-type: none">- spirit de inițiativă ridicat al populației.- ponderea importantă a capitalului privat, în special în cadrul firmelor mici și mijlocii, considerate motorul dezvoltării economice în cadrul UE.- existența Oficiului Teritorial pentru Intreprinderi Mici, Mijlocii și Cooperatie Timișoara – promotor al mecanismelor economiei de piață și de sprijinire a IMM-urilor.	<ul style="list-style-type: none">- numărul scăzut de IMM-uri la 1000 de locuitori față de media pe țară.- dezvoltarea insuficientă a IMM-urilor, mai ales în arealul de influență al Municipiului Timișoara.- puterea micilor întreprinzători este redusă, iar în rândul acestora nu există spirit antreprenorial.- gradul redus de competitivitate a IMM-urilor locale pe plan extern.- resurse limitate, financiare și umane pentru inovare în cadrul IMM-urilor locale.	<ul style="list-style-type: none">- facilități legislative pentru IMM-uri.- creșterea accesului IMM-urilor la informații și servicii de consultanță de înaltă calitate.- creșterea accesului IMM-urilor la produse bancare specifice, cu rol de stimulare a spiritului antreprenorial.- dezvoltarea întreprinderilor locale.	<ul style="list-style-type: none">- concurența puternică la nivel internațional.- fiscalitate ridicată și politică fiscală în continuă schimbare- existența unei volum mic în ceea ce privește finanțările nerambursabile pentru IMM-urile din spațiul urban și periurban.

Concluzii: Situația generală a IMM-urilor este una nefavorabilă din prisma numărului mic de IMM-uri, raportat la 1000 locuitori. Situația mai este caracterizată prin spirit ridicat de inițiativă, acces la informații și servicii de consultanță de înaltă calitate. Considerăm ca principal aspect necesar a fi îmbunătățit numărul de IMM-uri, raportat la numărul de locuitori.

Cercetare-dezvoltare-inovare

Puncte tari	Punte slabe	Oportunitati	Riscuri
<ul style="list-style-type: none">- mediu universitar și de cercetare dezvoltat.- experiența îndelungată în cercetare a personalului din universități și institute.- structuri de sprijinire a activităților de cercetare.- existența Parcului Industrial și Tehnologic Timișoara, cu rol în atragerea de investitori români și străini, care desfășoară activități de producție cu un grad înalt de tehnologizare.- accesarea unor programe europene și naționale de cercetare de către echipe de cercetători din cadrul polului sau includerea acestora în consorții internaționale de cercetare.	<ul style="list-style-type: none">- cooperarea redusă între universități și sectorul privat.- lipsa unei strategii de cercetare care să răspundă nevoilor de dezvoltare ale polului.- număr redus de parcuri tehnologice și incubatoare de afaceri.- rezultate modeste în atragerea de investitori în parcurile tehnologice.- dotări depășite fizic și moral ale centrelor de cercetare.- implicare insuficientă a universităților în activitățile de cercetare-inovare, fără rezultate concrete pentru mediul de afaceri.- activitatea unor centre de cercetare nu este adaptată la nevoile actuale ale economiei.	<ul style="list-style-type: none">- îmbunătățirea cooperării dintre mediul de afaceri și cercetare.- dezvoltarea cercetării aplicative.- stimularea specialiștilor cu performanțe profesionale pentru a rămâne în domeniile învățământului și cercetării (ex. Burse pentru tineri).- implicarea marilor investitori străini în activități de inovare tehnologică sau chiar de înființare a centrelor de inovare în cadrul polului de creștere.- orientarea puternică a politicilor europene către sprijinirea CDI, a clusterelor și a transferului tehnologic.- politici naționale referitoare la sprijinirea CDI.	<ul style="list-style-type: none">- accentuarea migrării cercetătorilor din institutele de cercetare către mediul de afaceri din țară sau străinătate.- deprofesionalizarea cercetătorilor, în condițiile accentuării lipsei de stimulente și a unui mediu local insuficient de colaborativ și concurențial în domeniul cercetării.

	- slaba colaborare a autorităților administrative cu structurile CDI.		
--	---	--	--

Concluzii: Situația generală este caracterizată prin mediu universitar de cercetare dezvoltat, cu sprijin constant pentru cercetători (în special prin proiecte finanțate din POS-DRU), precum și existența unor centre de cercetare dotate corespunzător. Principalul aspect necesar a fi îmbunătățit pare a fi păstrarea specialiștilor în cadrul polului de dezvoltare, precum și atragerea de specialiști din afara acestuia.

Investitii străine

Puncte tari	Punte slabe	Oportunitati	Riscuri
<ul style="list-style-type: none"> - nivelul ridicat al investițiilor străine la nivelul polului de creștere. - existența unei infrastructuri de susținere a activității economice, cu rol important în atragerea investitorilor străini. - deschiderea și preocuparea constantă a autorităților publice locale pentru atragerea investitorilor străini. - prestigiul Banatului de spațiu multicultural, tolerant și inclusiv, cu o calitate a vieții peste media națională, atractiv pentru investitori. 	<ul style="list-style-type: none"> - investiții reduse în arealul de influență, comparativ cu potențialul de care dispune acesta. - predominarea întreprinderilor cu capital străin, ce funcționează în sistem lohn - cost al forței de muncă ridicat, comparativ cu alte zone de dezvoltare din România. - dificultățile de a asigura forță de muncă pentru investiții noi, datorită șomajului foarte redus 	<ul style="list-style-type: none"> - atragerea de investitori străini, care aduc tehnologii avansate. - orientarea capitalurilor volante către polul Timișoara și creșterea investițiilor de capital. - simplificarea procedurilor juridice și administrative pentru încurajarea investitorilor interni și străini - finalizarea tronsonului de autostradă Timișoara – Mako (Ungaria), care va lega Polul de creștere de Europa Occidentală. 	<ul style="list-style-type: none"> - migrarea investitorilor străini spre regiuni mai atractive din punct de vedere al costurilor de producție. - accentuarea instabilității legislative și creșterea imprevizibilității regimului fiscal - diminuarea atractivității polului de creștere pentru investitorii străini.

Concluzii: Situația generală este caracterizată printr-un nivel ridicat al investițiilor străine, comparativ cu alte zone de dezvoltare, precum și preocuparea continuă a autorităților publice locale pentru atragerea de investitori străini. O altă caracteristică este costul forței de muncă ridicat, comparativ cu alte zone de dezvoltare din România, aspect esențial pentru investitorii străini. Totodată, se așteaptă ca odată cu finalizarea tronsonului de autostradă Timișoara – Mako (Ungaria) ca nivelul investițiilor străine să crească simțitor.

Forta de munca/oferta de locuri de munca

Puncte tari	Punte slabe	Oportunitati	Riscuri
<ul style="list-style-type: none"> - creștere constantă a numărului locurilor de muncă, în municipiul Timișoara și în zona sa de influență. - Existența a numeroase instituții de învățământ superior, cu rol esențial în formarea forței de muncă înalt calificate - nivel mic al ratei șomajului, care 	<ul style="list-style-type: none"> - ponderea mare a locurilor de muncă în sectoare cu valoarea adăugată redusă și salarii mici. - Insuficienta coordonare dintre instituțiile de formare profesională și asociațiile patronale, pentru pregătirea forței de muncă în acord cu cerințele pieței. 	<ul style="list-style-type: none"> - existența programelor de formare și reconversie profesională. - existența programelor de formare continuă și învățământ la distanță. - reforma educației, cu 	<ul style="list-style-type: none"> - nivelul mic al ratei șomajului poate descuraja instalarea investitorilor sau deschiderea de noi capacități de producție. - creșterea decalajului dintre formarea

accentuează atractivitatea polului de creștere pentru forța de muncă din afara polului.	- oportunități reduse de angajare în mediul rural. - grad redus de sindicalizare a forței de muncă.	reintroducerea învățământului preuniversitar profesional și vocațional.	profesională și nevoile angajatorilor
---	--	---	---------------------------------------

Concluzii: Situația generală este caracterizată printr-un nivel mic al șomajului, precum și prin deținerea unor premize necesare pentru formarea/reconversia profesională. Considerăm ca aspect de îmbunătățit intensificarea programelor de formare/reconversie profesională, precum și dezvoltarea unor programe de atragere a forței de muncă calificate din alte zone de dezvoltare din România.

1.3 Infrastructura tehnică și de transport

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Alimentarea cu apă și canalizarea apelor uzate			
- Derularea proiectelor de investiții pentru reabilitarea și extinderea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare a apelor uzate în majoritatea localităților din polul de creștere (Timișoara, Săcălaz, Sânmihaiu Român, Dudeștii Noi, Orțișoara, Pișchia). - Existența, la nivel județean, a Master Planului pentru extinderea și modernizarea sistemului de alimentare cu apă și canalizare în județul Timiș, faza de plan de investiții prioritară pentru perioada 2014-20120	- Localitățile rurale sunt alimentate cu apă în sistem centralizat, dar în 43% din comune sunt racordate sub 35% din gospodării. - Rețelele de canalizare sunt mult mai puțin dezvoltate decât cele de alimentare cu apă, favorizând poluarea solurilor și a apelor. - Procesul de epurare a apelor uzate în mediul rural este nesatisfăcător	- Asigurarea serviciilor publice de alimentare cu apă, canalizare și epurare a apelor uzate în conformitate cu prevederile normelor în vigoare. - Serviciile publice de alimentare cu apă și canalizare, prin dimensiunea lor socială, asigură locuri de muncă pentru un număr mare de salariați, dar mai ales asigură populației condiții optime de trai	- Risc permanent de degradare a factorilor de mediu deoarece numărul localităților din mediul rural cu instalații de canalizare este redus. - Pericolul deosebit îl reprezintă localitățile care au alimentare cu apă în sistem centralizat, dar nu au sistem de canalizare și epurare a apelor. - Lipsa intervențiilor prompte în ceea ce privește echiparea cu instalații centralizate de apă și canalizare favorizează depopularea comunelor
Producția și transportul energiei electrice			
- Densitatea mare de linii de medie tensiune și de joasă tensiune în Timișoara	- Majoritatea echipamentelor primare și secundare din stațiile de transformare prezintă uzură fizică și morală	- Asigurarea serviciilor de alimentare cu energie electrică în conformitate cu normele europene	- Dezvoltarea lentă a sistemului de producere a energiei din surse regenerabile pune în pericol dezvoltarea economică și alimentarea consumatorilor la costuri raționale
Producția și transportul energiei termice			
- Păstrarea sistemului de alimentare centralizată cu energie termică în Timișoara, bazat pe instalații mari de ardere, cu gaze naturale.	- Lipsa măsurilor de eficientizare a sistemului centralizat de alimentare cu energie termică a dus în timp la creșterea prețurilor și la debransări	- Modernizarea clădirilor și a instalațiilor interioare va trebui să fie însoțită de reabilitarea termică a clădirilor pentru reducerea consu-	- Montarea de instalații de încălzire centrală sau locale improvizate și lipsa întreținerii lor corecte, poate conduce la incendii, explozii sau

<ul style="list-style-type: none"> - Reabilitarea totală a 68 de puncte termice în municipiul Timișoara - Reabilitarea a 65% din totalul de 310 km lungime rețele de distribuție agent termic secundar și apă caldă. - Inițiativa de valorificare energetică a deșeurilor municipale și producerea de energie electrică și termică din deșeuri. În acest scop Primăria Municipiului Timișoara a realizat și aprobat Studiul de Fezabilitate pentru „Valorificarea energetică a combustibilului alternativ obținut din deșeuri municipale (DMS) prin conceperea unei instalații adecvate și integrarea acesteia în cadrul CET Sud Timișoara”. 	<p>masive ale consumatorilor.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Debransarea apartamentelor racordate la sistemului centralizat de alimentare cu energie termică conduce la o defectuoasă echilibrare în timp a rețelelor primare și secundare și a instalațiilor interioare. - Existența în interiorul municipiului Timișoara, în cadrul CET Centru și CET Sud a instalațiilor mari de ardere care funcționează cu păcură și lignit poate duce la poluarea atmosferei prin emisii nocive. - Existența haldei de cenușă și zgură de la Utvin poate produce poluarea avansată a atmosferei cu pulberi. - Izolarea termică necorespunzătoare a clădirilor conduce la disconfort termic, consum mare de energie, apariția condensului, degradarea clădirilor. 	<p>mului de combustibil.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reabilitarea sistemului de transport și distribuție a agentului termic permite reducerea riscurilor în funcționare, a poluării mediului, a costurilor specifice - Existența pe teritoriului județului a conductelor magistrale de transport gaze naturale duce la extinderea sistemului de alimentare cu gaze naturale în localități, la folosirea de centrale termice moderne cu randament ridicat și grad redus de poluare. - Reconversia funcțională a clădirilor centralelor termice dezafectate. 	<p>intoxicații.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Montarea microcentralelor în interiorul locuințelor colective crește numărul de focuri ceea ce implicit duce la creșterea pericolului de apariție a incendiilor. - Creșterea numărului de centrale de apartament care funcționează pe baza gazelor naturale poate accentua dependența de o singură sursă de energie.
Gaze naturale			
<ul style="list-style-type: none"> - Existența zăcămintelor de gaze asociate și gaze libere în subsolul județului Timiș și a conductelor de transport a acestor gaze. - Teritoriul județului Timiș este tranzitat de importante conducte de transport gaze naturale de la sud-est la nord (de la Jupa spre Arad). - Existența rețelelor de distribuție în Timișoara și 10 din cele 14 comune din Polul de Creștere. - Amplasarea rețelelor de medie, respectiv de joasă presiune de-a lungul căilor de comunicație. - Posibilitatea utilizării polietilenei de înaltă densitate (PEID) pentru 	<ul style="list-style-type: none"> - Costul ridicat al investiției de realizare a sistemelor de conducte de transport gaze naturale. - Costul ridicat al investiției de realizare a distribuțiilor de gaze în localități. - Creșterea continuă a prețului gazelor naturale. - Creșterea poluării aerului în zonele alăturate celor în care sunt scoase kiturile de evacuare gaze de ardere / aspirație aer de ardere. 	<ul style="list-style-type: none"> - Posibila traversare a teritoriului județului Timiș de către conducta de transport gaze naturale de înaltă presiune Nabucco, va permite creșterea siguranței în aprovizionare cu gaze prin accesul României la rezerve importante de gaze naturale din zona Mării Caspice și Orientul Mijlociu. - Reducerea consumului industrial de gaze naturale, creându-se astfel condiții pentru alimentarea consumatorilor casnici din rețelele existente. - Creșterea confortului în localități prin introducerea alimentării cu gaze 	<ul style="list-style-type: none"> - Creșterea consumului de gaze naturale și a dependenței de acest tip de combustibil, prin montarea de centrale de bloc, de scară de bloc și de apartament. - Nerespectarea de către consumatori a prevederilor impuse de legislația în vigoare poate conduce la explozii, incendii, intoxicații. - Scăpările de gaze datorate uzurii conductelor pot duce la explozii.

rețele de gaze de medie și joasă presiune montate îngropat.		naturale. - Eliminarea consumului de combustibil solid (lemne, cărbuni) și lichid pentru încălzire și prepararea apei calde. - Utilizarea gazelor naturale pentru prepararea hranei conduce la eliminarea buteliilor de aragaz din clădiri.	
---	--	---	--

Rețele de telecomunicații

<ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea bună a rețelei de telefonie. - Alinierea la noile, modernizarea accentuată a tehnologiei în ultimii 20 de ani. - Extinderea foarte mare a sistemului de telefonie mobilă. - Introducerea fibrei optice pe liniile de 110 kV, ceea ce permite folosirea lor și pentru telecomunicații. - Dinamica accelerată a numărului de conexiuni broadband. - Rata ridicată a rețelelor CaTV. 	<ul style="list-style-type: none"> - Capacitate insuficientă și uzură accentuată a cablurilor în mediul rural. - Diferențe mari între mediul urban și rural în domeniul comunicațiilor. 	<ul style="list-style-type: none"> - Îmbunătățirea climatului economic, atragerea investițiilor străine. - Creșterea nivelului tehnologic, în special în domeniul telecomunicațiilor mobile. - Creșterea ritmului de dezvoltare a infrastructurii specifice a sectorului de telecomunicații. - Caracteristicile pozitive ale consumatorilor – deschiderea către servicii inovative. 	<ul style="list-style-type: none"> - Nivelul de trai redus limitează cererea și oportunitățile investiționale. - Densitatea mică a populației în cadrul comunelor din Polul de creștere Timișoara conduce la costuri mari ale infrastructurilor de telecomunicații
--	---	---	--

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE	OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
Căi de comunicație și transport			
Rețea rutieră			
<ul style="list-style-type: none"> - Situarea polului de creștere la extremitatea vestică a țării, la intersecția principalelor trasee rutiere de intrare dinspre Uniunea Europeană - Situarea polului într-un județ de granită cu posibilitatea de cooperare transfrontalieră (Serbia, Ungaria) - Poziția de convergență în cadrul Euroregiunii DKMT Dunăre- Criș- 	<ul style="list-style-type: none"> - Drumuri naționale subdimensionate în raport cu - Inexistența unui plan de amenajare periurbană – necorelare între rețeaua rutieră din municipiul Timișoara și cea din cadrul Polului de creștere - Lipsa inelelor de centură fără de care se îngreunează traficul în interiorul localităților - Treceți la nivel cu calea ferată ale 	<ul style="list-style-type: none"> - Construirea de autostrăzi și drumuri expres, conform PATN Secțiunea I Rețele de transport - Existența unor planuri naționale de modernizare a rețelei rutiere - Finațări din fonduri UE post aderare - Modernizarea infrastructurii rutiere conform strategiei de dezvoltare a județului - Darea în exploatare a podului de la 	<ul style="list-style-type: none"> - Alocarea de resurse financiare reduse pentru sistemul de transport. - Alocări bugetare naționale insuficiente. - Întârzieri în realizarea proiectelor prioritare.

<p>Mureș – Tisa</p> <ul style="list-style-type: none"> - Situație pe traseul coridorului IV pan European (autostrada Arad Timișoara finalizată și Lugoj Deva în execuție) - Existența drumurilor europene E 70 și E 671 - Existența rețelei europene de transport rutier TEN- R - Consecvență în timp în planificarea urbanistică a municipiului Timișoara - Structură urbană flexibilă radiar-concentrică - Densitate ridicată a rețelei de drumuri 	<p>rețelei rutiere de drumuri naționale</p> <ul style="list-style-type: none"> - Trecuri la nivel cu calea ferată ale rețelei rutiere de drumuri comunale - Rețea de drumuri locale nemodernizate - În comunele periurbane s-au dezvoltat noi zone rezidențiale; migrația zilnică a populației produce o disfuncționalitate majoră care introduce tensiuni mari în trafic - Lipsa unui management al traficului rutier privind sistematizarea rutieră din Timișoara - Lipsa parcarilor pentru autovehicule face ca uneori traficul rutier să se blocheze din cauza opririlor sau staționărilor neregulate; 	<p>Calafat-Vidin și oportunitatea deschiderii unei noi axe rutiere transeuropene care va fi în relație cu polul Timișoara</p>	
Rețeaua feroviară			
<ul style="list-style-type: none"> - Situația polului de creștere la extremitatea vestică a țării, la intersecția principalelor trasee feroviare de intrare dinspre Uniunea Europeană - Situația polului într-un județ de graniță cu posibilitatea de cooperare transfrontalieră (Serbia, Ungaria) - Existența coridorului IV pan European - Existența rețelei europene de transport feroviar TEN- F - Situația Polului de creștere Timișoara pe traseul unei viitoare linii feroviare de mare viteză din Europa Centrală 	<ul style="list-style-type: none"> - Inexistența liniilor duble de cale ferată - Ponderea mică a rețelei electrificate din total rețea feroviară – 14,2% - Viteze mici pe rețeaua neelectrificată - Trecuri la nivel cu calea ferată ale rețelei rutiere de drumuri naționale - Trecuri la nivel cu calea ferată ale rețelei rutiere de drumuri comunale - Amenajări necorespunzătoare a stațiilor și haltelor - Soluții necorespunzătoare de amenajare a terminalelor intermodale în municipiul Timișoara - Transportul de marfă se desfășoară pe rețeaua interioară a municipiului Timișoara - Parc de vagoane cu grad ridicat de 	<ul style="list-style-type: none"> - Modernizarea infrastructurii feroviare conform PATN Secțiunea I Rețele de transport - Finanțări din fondurile europene post aderare - Posibilitatea transformării rețelei dense de căi ferate secundare din interiorul Polului de creștere Timișoara într-o rețea de transport suburban 	<ul style="list-style-type: none"> - Scăderea accentuată a traficului de mărfuri și călători și iminența închiderii unor linii nerentabile; - Apariția unor strangulări ale circulației rutiere datorită stării precare a trecerilor la nivel cu calea ferată; - Preluarea traficului de călători de pe liniile secundare feroviare de către transportul rutier datorită confortului redus pe care îl oferă trenurile de călători; - Creșterea traficului auto greu în interiorul polului de creștere din cauza reducerii traficului feroviar de mărfuri; - Alocarea de resurse financiare reduse pentru sistemul de transport feroviar.

	uzură pentru trenurile de rang inferior. - Lipsa unei legături feroviare directe cu Ungaria;		- Alocări bugetare naționale insuficiente. - Întârzieri în realizarea proiectelor prioritare.
Transport aerian			
- Aeroportul Timișoara – aeroport internațional, al treilea ca importanță din România - Un număr mare de legături directe cu Aeroportul “Henri Coandă” din București - Legături cu destinații importante din Europa - Dotare tehnică modernizată recent (acces pentru orice tip de aeronave) - Acces rapid la autostrada A1 Arad - Timișoara	- Lipsa unui terminal intermodal - Nu are acces la rețeaua feroviară - Servicii curente reduse - Lipsa dotărilor de conducere spre aterizare în condiții speciale de zbor - Lipsa unei linii de transport urban rapid între aeroport și municipiul Timișoara - Numărul relativ redus de companii aeriene care operează în cadrul aeroportului - Distanța mică față de alte aeroporturi naționale și internaționale (Arad, Belgrad)	- Propuneri de dezvoltare la nivelul terminalului intermodal de transport, călători și marfă - Conectarea aeroportului la rețeaua feroviară, stații separate de marfă și călători - Mărirea capacității halelor de procesare a mărfurilor - Construirea unei baze pentru servicii tehnice - Mărirea capacității aerogărilor în concordanță cu cererea - Proiect de construcție a unei linii de transport metropolitan între aeroport și municipiul Timișoara - Servicii de aerotaxi și poștă rapidă	- Alocarea de resurse financiare reduse pentru sistemul de transport feroviar și aerian. - Alocări bugetare naționale insuficiente. - Întârzieri în realizarea proiectelor prioritare. - Aglomerarea platformei de staționare a aeronavelor în perioadele de vârf de trafic. - Depășirea capacității halelor de procesare a mărfurilor. - Atingerea limitei de capacitate pentru cele două aerogări. - Aglomerarea parcării auto în perioada de vârf de trafic.
Căi navigabile			
- Situate în cadrul Euroregiunii DKMT Dunăre - Criș- Mureș – Tisa - Canalul Bega face parte din sistemul Rhin – Main – Dunăre (coridorul de transport pan european nr. VII – Constanța - Canalul Dunăre Marea Neagră – Dunăre – Main - Rhin – Portul Rotterdam), făcând posibilă legătura între Marea Nordului și Marea Neagră - Prevederea în PATN a unui port la Timișoara	- Colmatarea sectorului navigabil - Degradarea infrastructurii adiacente: maluri, diguri, pontoane, porturi, ecluze - Lățime și adâncime mică a canalului	- Dragarea și reabilitarea Canalului Bega - Reluarea navigației pe Bega - Introducerea transportului în comun cu vase de tip vaporetto - Valorificarea potențialului turistic transfrontalier, incluzând piste de cicloturism	- Alocarea de resurse financiare reduse pentru sistemul de transport naval. - Alocări bugetare naționale insuficiente. - Întârzieri în realizarea proiectelor prioritare.
Transport public			
- Transport public urban diversificat	- Transportul public urban nu este	- Acoperire teritorială bună cu rețea	- Scăderea numărului de utilizatori

<p>și extins;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Transportul în comun electric este prioritar (preț accesibil, nepoluant) - Rețea dezvoltată de transport în comun (33 de linii de transport cu o lungime de 406,7 km) în municipiul Timișoara și 5 linii metropolitane de transport cu o lungime de 133 km - Înființarea Asociației Metropolitane de Transport Timișoara; - Parc reînnoit de autobuze și troleibuze; 	<p>suficient extins spre comunele periurbane;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nu există bandă specială pentru transportul în comun; - Viteză de circulație redusă datorită blocajelor din centrul orașului; - Parc de tramvaie învechit; - Lungime redusă a pistelor pentru biciclete. 	<p>de transport în comun;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Frecvența bună a mijloacelor de transport în comun; - Existența unor sisteme de monitorizare în interiorul mijloacelor de transport în comun; - Existența proiectelor de prelungire a transportului public urban spre unele din comunele suburbane; - Existența unui proiect de construire a unei linii de transport public de tip metrou (Timișoara-aeroport) 	<p>în favoarea transportului individual;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reducerea vitezei de circulație din cauza creșterii traficului rutier; - Costul ridicat al reînnoirii parcului de tramvaie; - Imposibilitatea actualelor autobuze și troleibuze (nearticulate) de a face față unei creșteri a numărului de utilizatori;
---	---	---	--

1.4. Infrastructura socială și locuințele

INVĂȚĂMÂNT

Puncte tari	Puncte slabe	Oportunități	Riscuri
<ul style="list-style-type: none"> - mediu universitar de calitate, foarte bine dezvoltat (8 universități, 40 facultăți), cu o ofertă educațională diversificată pentru toate ciclurile de studii universitare; - număr mare de parteneriate și acorduri de colaborare internaționale, ce oferă stagii de mobilitate academică; - învățământ preuniversitar cu vechi tradiții în formarea inițială, generală și profesională - existența unor licee de prestigiu, cu forță de atracție care depășește aria polului de creștere Timișoara - pluralism educațional (învățământ clasic / alternativ, în limbile română, germană, maghiară, sârbă și limbi de circulație internațională); 	<ul style="list-style-type: none"> - introducerea sistemului de finanțare per student, în condițiile reducerii la jumătate a valorii reale a alocației bugetare, determină constrângeri financiare mari; - motivare insuficientă pentru atragerea tinerilor competenți în învățământul superior; - scăderea numărului de studenți; - reducerea numărului de mobilități internaționale realizate, ca urmare a cuantumului redus al burselor asigurate de organismele naționale și în condițiile absenței resurselor financiare disponibile pentru suplimentarea de către universități a acestora; - inexistența unui cadru legislativ 	<ul style="list-style-type: none"> - accesarea de programe cu finanțare europeană cu scopul suplimentării finanțării cercetătorilor doctoranzi și postdoctoranzi, precum și a activităților specifice; - popularizarea elitelor din rândul studenților și tinerilor cercetători, astfel încât să li se ofere perspective sigure de integrare socio-profesională atractivă; - creșterea preocupării pentru asigurarea unei formări universitare de calitate, pentru atragerea unui număr mai mare de studenți; - accesarea, de către mediul social-economic, a unor programe 	<ul style="list-style-type: none"> - constrângerilor financiare introduse de finanțarea per student pot afecta pe termen mediu și lung resursa umană (prin blocarea angajărilor în sistem), calitatea procesului didactic (prin reducerea bugetului destinat bazei materiale și activităților specifice) impietând asupra competitivității centrului universitar, în contextul concurențial internațional; - migrarea tinerilor universitari și cercetători în străinătate, în urma mobilităților internaționale; - migrarea elitelor școlare

Puncte tari	Puncte slabe	Oportunități	Riscuri
<ul style="list-style-type: none"> - alternative educaționale Freinet, Step by Step etc; - învățământ diversificat, numeroase domenii de specializare; - indici superiori mediei naționale; - constituirea structurilor de facilitare a participării unor actori multipli - organizații ale părinților, reprezentanți ai mediului social-economic - la fundamentarea cifrei de școlarizare și a direcțiilor de dezvoltare a învățământului; 	<p>care să faciliteze încadrarea part time a studenților în muncă;</p> <ul style="list-style-type: none"> - spații de cazare insuficiente pentru studenți; - nivelul modest de salarizare în învățământul preuniversitar; - subfinanțarea cronică a învățământului preuniversitar, ceea ce determină: - absența materialului didactic-suport în cele mai multe lecții conferă un caracter stereotip-expozitiv, conducând la prezența pasivă în clasă a elevilor și la ineficiența demersului didactic; - număr mare de elevi per computer și uzura avansată a computerelor din dotarea școlilor; - dotarea insuficientă cu laboratoare; - grad ridicat de uzură a aparaturii din laboratoare; - dotare insuficientă cu biblioteci; - spații insuficiente destinate învățământului preuniversitar, ceea ce duce la necesitatea efectuării orelor de curs după amiază sau la utilizarea laboratoarelor drept săli de clasă; - număr mare de elevi per cadru didactic (raportat la media europeană); - nivelul scăzut de promovabilitate la examenul de bacalaureat și 	<p>cu finanțare europeană vizând stimularea angajării absolvenților;</p> <ul style="list-style-type: none"> - promovarea parteneriatelor public-privat în susținerea ameliorării condițiilor materiale ale procesului de învățământ; - crearea de parteneriate naționale și internaționale de schimb de bune practici educaționale; - accesarea de programe cu finanțare europeană pentru perfecționarea cadrelor didactice în metodele de învățare activă; - accesarea de programe cu finanțare europeană în scopul consilierii școlare și profesionale a elevilor și părinților, în scopul creșterii interesului pentru formarea școlară și profesională; - transformarea liceelor tehnice în școli profesionale, cu accent pe pregătirea de specialitate; - stabilirea de parteneriate cu unitățile economice de profil; 	<p>pentru a urma licee și universități în străinătate;</p> <ul style="list-style-type: none"> - dispariția interesului tinerilor bine pregătiți de a urma cariera didactică; - creșterea ratei de părăsire a sistemului de învățământ preuniversitar de către cadrele didactice de calitate; - accentuarea scăderii calității procesului de învățământ; - renunțarea la absolvirea studiilor liceale din partea elevilor care nu-și permit costurile deplasării zilnice sau cazării în municipiu; - creșterea proporției elevilor cu nivel scăzut de pregătire școlară și formare; - perpetuarea incapacității financiare și organizatorice a statului român de a asigura un sistem de învățământ finanțat corespunzător și care să încadreze elevii într-un program de activități curriculare și extracurriculare în intervalul orar 8-17 va determina un nivel modest de pregătire pentru o bună parte din tânăra generație.

Puncte tari	Puncte slabe	Oportunități	Riscuri
	situarea sub media națională; - rezultate slabe la examenele de evaluare națională; - slaba implicare a părinților în parcursul școlar și profesional al propriilor copii; - slaba calitate a formării profesionale în liceele cu profil tehnic; - ponderea mare a clădirilor care necesită reparații; - insuficiente spații de cazare pentru elevi; - inexistența unui sistem de transport școlar la nivelul PCT; - numărul de locuri în unitățile de învățământ preșcolar din zona de influență nu acoperă necesarul zonei; - ofertă redusă de programe after și before school; - costuri ridicate ale programelor <i>after și before school</i> ;		

SĂNĂTATE

Puncte tari	Puncte slabe	Oportunități	Riscuri
- infrastructură sanitară extinsă și complexă în Municipiul Timișoara; - capacitate mare de spitalizare pentru patologii diverse; - existența unor structuri complexe de asistență medicală de urgență;	- concentrarea echipamentelor performante într-un număr restrâns de unități din municipiul Timișoara; - ponderea mare a echipamentelor învechite, a clădirilor și instalațiilor degradate; - dispersia secțiilor unor spitale în	- accesarea programelor cu finanțare europeană și/sau națională destinate reabilitării și extinderea clădirilor, respectiv dotării cu echipamente a unităților medicale; - eficientizarea colaborării dintre Casa Națională de Asigurări și	- nefinalizarea lucrărilor inițiate din fonduri europene, în caz de sistare a finanțării din partea statului român; - diminuarea gradului de utilizare a spitalelor din municipiul Timișoara, în favoarea altor centre urbane, cu consecințe asupra bugetelor, pe termen mediu și lung;

<ul style="list-style-type: none"> - număr ridicat de medici înalt calificați, pentru patologii diverse, în Municipiul Timișoara; - existența unităților de învățământ superior cu tradiție, în domeniul medical; - existența unor echipamente performante pe raza municipiului Timișoara; - numeroase unități sanitare private în municipiul Timișoara; 	<p>spațiul urban;</p> <ul style="list-style-type: none"> - calitate scăzută a serviciilor medicale în unitățile sanitare de stat, urmare a fondurilor insuficiente pentru medicamente și materiale și a personalului cu pregătire medie insuficient; - costurile ridicate ale serviciilor de sănătate din sectorul privat; - nivel modest de salarizare în sistemul sanitar; - proceduri greoaie de angajare în sistemul public de sănătate; - infrastructură de sănătate foarte slab dezvoltată în comunele din zona de influență, ca număr de unități, tipologie, dotare și număr de cadre; - slaba profilaxie a bolilor; - incidență mare a patologiilor cardiace, de nutriție, pulmonare și oncologice; 	<p>unitățile de sănătate;</p> <ul style="list-style-type: none"> - includerea disciplinei <i>Educație pentru sănătate</i> în lista disciplinelor opționale oferite de învățământul gimnazial și liceal; - multiplicarea programelor de screening național pentru patologii cu incidență crescută; - intensificarea supraveherii de către organismele abilitate (CJAS, ITM) a respectării de către medicii de familie și angajatori a obligativității evaluării periodice a stării de sănătate a pacienților, respective a angajaților, în conformitate cu contractual-cadru dintre CJAS și medicii de familie, respective cu Legea 19/2006. 	<ul style="list-style-type: none"> - creșterea morbidității; - migrarea unui număr tot mai mare de specialiști din sistemul public de sanătate; - concentrarea specialiștilor, ca număr și timp de lucru, în unitățile private și dezechilibrarea sistemului public de sănătate; - creștea presiunii asupra unităților sanitare din municipiu; - epuizarea din ce în ce mai rapidă a bugetelor unităților sanitare și CJAS, în urma multiplicării numărului bolnavilor ce necesită investigații și tratamente costisitoare.
--	--	--	--

ASISTENȚĂ SOCIALĂ

Puncte tari	Puncte slabe	Oportunități	Riscuri
<ul style="list-style-type: none"> - existența, în Municipiul Timișoara, a unor structuri destinate prestării de servicii sociale complexe, adresate unor grupuri-țintă diverse (copii, părinți, vârstnici, persoane cu venituri mici, cu handicap, persoane fără adăpost etc.); - derularea de proiecte cu finanțare europeană pentru extinderea, modernizare și înființarea de structuri de servicii sociale; 	<ul style="list-style-type: none"> - resursele umane și materiale insuficiente pentru asigurarea de servicii sociale pentru grupurile-țintă; - buget redus pentru asigurarea beneficiilor sociale reglementate prin lege; - nivel modest al acțiunilor care să vizeze integrarea social-economică a persoanelor defavorizate; - în mediul rural, asistența socială se 	<ul style="list-style-type: none"> - organizarea de programe educaționale cu conținut civic, inclusiv promovarea voluntariatului și a inițiativelor asociative în domeniul asistenței sociale; - accesarea de programe cu finanțare europeană destinate înființării de structuri care să presteze servicii sociale, respectiv să asigure formare profesională a categoriilor 	<ul style="list-style-type: none"> - nefinalizarea proiectelor cu finanțare europeană câștigate, ca urmare a întârzierii achitării contribuției proprii; - diminuarea calității conținutului social al unor cartiere prin accentuarea aspectelor legate de riscul social, abandonul școlar,

<ul style="list-style-type: none"> - existența învățământului universitar dediect formării de specialiști în domeniul asistenței sociale; - existența, în Municipiul Timișoara, de furnizori privați de servicii sociale, acreditați; - realizarea de colaborări între diverșii prestatori de asistență și servicii sociale. 	<p>reduce, de cele mai multe ori, la realizarea, de către angajații primăriilor a demersurilor administartive necesare obținerii de beneficii sociale de către potențialii beneficiari;</p> <p>- inexistența prestatorilor de servicii sociale – publici sau privați - în zona de influență a Municipiului Timișoara.</p>	<p>defavorizate.</p>	<p>delincvență juvenilă, cerșetorie, vagabondaj, în zonele defavorizate.</p>
---	---	----------------------	--

LOCUIREA

Puncte tari	Puncte slabe	Oportunități	Riscuri
<ul style="list-style-type: none"> - suprafața medie locuibilă mare, în principal în locuințele noi; - fond de locuințe divers; - politici locale de rezolvare a problemelor de locuire (pentru mansardare și reabilitare - se acordă facilități fiscale); - conturarea, în comunele din zona de influență, a unor zone rezidențiale de case individuale; - suprafețe mari de locuit în cartierele istorice; - rezerva de spațiu locuibil din comunele din zona de influență, la prețuri mai accesibile, pe măsura îndepărtării de oraș; - conservarea și consolidarea multor cartiere cu habitat individual în spațiul urban, cu condiții de viață de calitate ridicată; - creșterea ponderii locuințelor renovate și/sau reabilite în mediul rural al 	<ul style="list-style-type: none"> - numărul mare al unităților de habitat colectiv cu calitate slabă a locuirii; - suprafață locuibilă mică și compartimentată defectuos, în blocurile construite în perioada comunistă; - stare avansată de uzură a instalațiilor tehnice și edilitare; - izolații termice și fonice de calitate slabă; - nerealizarea lucrărilor curente de întreținere a clădirilor; - existența zonelor de blocuri, cu densitate construită mare; - insuficienta dotare a unor cartiere cu unități de învățământ, sanitare, piețe, spații verzi; - costul ridicat al cheltuielilor de întreținere; - proximitatea zonelor industriale în raport cu zonele de locuit; 	<ul style="list-style-type: none"> - reabilitarea structurilor de habitat colectiv prin programele naționale; - reinvestirea cladirilor abandonate (industriale sau și militare) cu funcții sociale (școli, grădinițe, biblioteci, centre de cultură) sau rezidențiale; - parteneriat public-privat pentru realizarea unor zone rezidențiale de habitat colectiv de nivel superior, destinat tinerilor specialiști; - încadrarea zonelor rezidențiale în planurile urbanistice zonale și asigurarea coerenței morfo-funcționale a acestora pe baza unei viziuni comune în cadrul polului de creștere; - localizarea unor instituții publice (administrative, sanitare, culturale) în proximitatea acestor zone rezidențiale poate stimula integrarea lor în spațiul relațional al 	<ul style="list-style-type: none"> - agravarea situației fondului locativ din imobilele colective și diminuarea ofertei de locuințe ieftine pentru tineri; - reducerea ritmului de ocupare a noilor clădiri, în absența facilităților de creditare adaptate contextului actual de criză economică; - nerealizarea unei strategii coerente de dezvoltare urbanistică, la nivelul PCT, poate genera învecinări inadecvate (dezvoltarea de zone industriale sau noduri de transport în proximitatea zonelor rezidențiale). - desfășurarea de proiecte <i>punctuale</i> poate scădea interesul localizării în

Puncte tari	Puncte slabe	Oportunități	Riscuri
polului, îndeosebi în satele ușor accesibile.	<ul style="list-style-type: none"> - criza de locuințe sociale; - calitate slabă a locuirii în clădirile de patrimoniu; - dezvoltarea neplanificată a noilor zonele rezidențiale, ceea ce a dus la caracterul haotic al peisajului urban și la o calitate slabă a locuirii, - absenței rețelelor edilitare și stradale, a serviciilor publice; - accesului dificil înspre oraș, - slabei racordări la sistemul de transport în comun; - deficiențelor în asigurarea securității; - lipsa unor programe adecvate de locuințe sociale și locuințe pentru tinerii specialiști, în măsură să contribuie la atragerea și fixarea forței de muncă, îndeosebi a celei tinere, cu pregătire superioară. 	<p>polului de creștere;</p> <ul style="list-style-type: none"> - reabilitarea centrului cartierului Cetate, cu transformarea a 10 străzi în spații pietonale, poate duce la gentrificarea centrului istoric; - accesarea de fonduri europene pentru rezolvarea problemelor tehnico-edilitare ale clădirilor de patrimoniu; - parteneriat public-privat pentru reabilitarea clădirilor istorice, care ar putea deveni foarte atractive pentru tinerii cu profesii liberale (care preferă să locuiască în zona centrală) sau ca sedii de firme. - creșterea calității echipării edilitare prin accesarea de către comunele din zona de influență a unor finanțări naționale și europene. 	<p>cartiere cu caracter în general dezagreabil ca aspect și calitate a vieții;</p> <ul style="list-style-type: none"> - chiriile ridicate pot descuraja ocuparea spațiilor reabilite din clădirile istorice; - reducerea dinamicii rezidențiale din comunele din zona de influență din cauza infrastructuri tehnico-edilitare slab/incomplet dezvoltate, respectiv a legăturilor deficitare cu orașul, ca raport distanță-timp, a calității proaste a lucrărilor efectuate, în ciuda concurenței;

1.5 Patrimoniul cultural, natural, turismul, agrementul și sportul

1.5.1. Patrimoniul cultural

Puncte tari	Puncte slabe	Oportunități	Riscuri
<ul style="list-style-type: none"> - valoarea deosebită și bogată a patrimoniului cultural, mobil, imobil și imaterial la care se adaugă noile descoperiri arheologice; - conservarea morfostructurii și arhitecturii centrului istoric “Cetate”, supus reabilitării, principalul punct de atracție al Polului de Creștere – 	<ul style="list-style-type: none"> - stadiul avansat de degradare și stare necorespunzătoare a unor obiective și a numeroase elemente din patrimoniul cultural-istoric; - patrimoniu cultural național nevalorificat; - desfășurarea unor festivaluri de amploare în aceeași perioadă (de ex. 	<ul style="list-style-type: none"> - potențialul turistic deosebit, pluralismul etno-cultural; - potențial turistic ridicat al centrului istoric Timișoara; - valorificare mai bună a turismului prin îmbunătățirea accesului la locațiile de interes turistic; 	<ul style="list-style-type: none"> - concurență puternică din partea țărilor vecine; - posibilitatea pierderii competiției pentru obținerea de către Timișoara a titlului de Capitală Culturală Europeană, urmare a

Puncte tari	Puncte slabe	Oportunități	Riscuri
<p>obiectiv de patrimoniu cultural și turistic de rang înalt, nucleu urban major de convergență a fluxurilor turistice;</p> <ul style="list-style-type: none"> - existența altor numeroase obiective de patrimoniu cultural și istoric în cartierele Fabric și Iosefin; - gama largă de festivaluri și manifestări cultural-artistice consacrate (Zilele Cetății, Bega Bulevard, Festivalul Inimilor, Festivalul de JazzTM, Festivalul Baroc, Zilele Timișoarei, Ruga Timișoarei, Festivalul Berii, Festivalul Vinului, Festivalul de dans contemporan, Timisoara muzicală, Festivalul de Operă și Balet, Festivalul PLAI, Festivalul Internațional de film etc); - organizarea a numeroase evenimente culturale în comunele periurbane ale polului, care completează oferta culturală a municipiului Timioara - resursă umană bine pregătită în mediul universitar timișorean care poate contribui la valorificarea patrimoniului cultural–istoric și a edificiilor religioase. 	<p>în 2014: Festivalul Inimilor, Jazz TM și Festivalul de Jazz de la Gărâna);</p> <ul style="list-style-type: none"> - caracterul limitat al relațiilor dintre instituțiile culturale și operatorii în turism; - promovare slabă a patrimoniului cultural-istoric și industrial; - Timișoara nu are un brand cultural; - lipsa unor proiecte privind retrocedarea și conservarea monumentelor de arhitectură cu fonduri europene; - insuficienta mediatizare a manifestărilor și a evenimentelor culturale pe plan național și extern. - lipsa unor case memoriale amenajate ca puncte de vizitare, care să diversifice oferta turistică în domeniul culturii. 	<ul style="list-style-type: none"> - turiștii străini manifestă interes în special pentru circuitele turistice culturale tematice; - candidatura orașului Timișoara la titlul de Capitală Culturală Europeană în anul 2021; - identificarea nevoilor culturale, a structurii și dimensiunii ofertei culturale a PID-ului; - formularea politicilor publice culturale bazate pe participarea activă ; - intensificarea schimburilor culturale între Timișoara și orașele înfrățite; - Polul de Creștere Timișoara – Pol de destinație turistică; - creșterea gradului de implicare a tinerilor în crearea unei imagini culturale atractive a Timișoarei; - promovarea unor circuite tematice care să valorifice patrimoniul cultural-istoric și totodată să integreze principalele evenimente culturale; - integrarea circuitelor tematice și a obiectivelor turistice în itinerarii culturale europene. 	<p>concurenței altor poli de creștere: Cluj Napoca, Iași, Craiova, Alba Iulia și Arad;</p> <ul style="list-style-type: none"> - pierderea identității culturale în procesul globalizării; - supraaglomerarea evenimentelor culturale; - lipsa de sprijin din partea autorităților centrale pentru conservarea, întreținerea, restaurarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural local și național.

1.5.2. Patrimoniul natural

Puncte tari	Puncte slabe	Oportunități	Riscuri
<ul style="list-style-type: none"> - zonă cu complexitate mare de resurse naturale și arii protejate (Arboretumul de la Bazoș – unic în țară, face parte din Asociația Internațională a Grădinilor Botanice – Situri Natura 2000; - importante resurse de apă geotermală; - habitat natural pentru specii de păsări; 	<ul style="list-style-type: none"> - procesul de despădurire afectează activitățile turistice; - lipsa de viziune în modelarea estetică și exploatarea peisagistică a multor componente ale patrimoniului natural; - starea avansată de degradare a complexului peisagistic al Arboretumului de la Bazoș. 	<ul style="list-style-type: none"> - conservarea și valorificarea ariilor naturale din zonă în vederea exploatarea acestora ca atracții turistice (Pădurea Verde, malurile Timișului și ale Canalului Bega, băile termale de la Sînmihaiu German, Pișchia, Dudeștii Noi etc); 	<ul style="list-style-type: none"> - distrugerea habitatului natural al unor specii de plante și animale prin extinderea activităților umane; - degradarea siturilor naturale prin abandon și/sau exploatare haotică, poluare cu deșeuri etc.

1.5.3. Turism de agrement

Puncte tari	Puncte slabe	Oportunități	Riscuri
<ul style="list-style-type: none"> - Timisoara este un centru de mare atractivitate pe plan intern și internațional (în special pentru turismul de afaceri, târguri, reuniuni, congrese, turism cultural, turism etnic-de vizitare, gastronomic, legat de evenimente culturale religioase etc; - artă culinară specifică regiunii multietnice, produse tradiționale, naturale - recunoașterea folclorului și a tradițiilor acestei zone multietnice; - existența suprafețelor împădurite în teritoriul periurban (pădurile Giroc, Bazoș, Pișchia etc.) și a cursurilor de apă (Timiș, Bega), cu mare potențial de valorificare pentru turismul de agrement, la Albina, Șag, Ghiroda, Pișchia etc.); - prezența în nord-estul orașului a trupului forestier Pădurea Verde, cu 	<ul style="list-style-type: none"> - turismul de agrement este insuficient dezvoltat în Polul de Creștere Timișoara (durata medie a sejurului este de 2,03 zile în 2013); - lipsa unui concept unitar, a unei strategii de marketing turistic eficiente în promovarea turismului; - lipsa unui teren de golf în zona rurală a Polului de Creștere Timișoara; - slaba popularizare a atracțiilor turistice din zona rurală a Polului de Creștere Timișoara; - în județul Timiș există un singur hotel care să ofere condiții de cinci stele în comuna Săcălaz (închis din anul 2011) și o pensiune de cinci margarete la Dumbrăvița; - nu există spații de parcare suficiente în jurul monumentelor și 	<ul style="list-style-type: none"> - valorificarea mai bună a turismului prin îmbunătățirea accesului la locațiile de interes turistic; - potențial de dezvoltare de-a lungul Canalului Bega: o structură pentru ciclism, role, diverse alte activități, precum plimbări, jogging și excursii cu vaporul, în același timp stabilind o legătură între centrul orașului și peisajele naturale din așezările rurale; - convergențe de interese pentru dezvoltarea turismului, condiții favorabile pentru practicarea unei game variate de turism la nivelul polului de creștere, turism de afaceri, turism de târguri și evenimente, turism de tranzit, 	<ul style="list-style-type: none"> - valorificarea insuficientă a potențialului turistic al Polului de Creștere Timișoara; - investiții scăzute în domeniul turismului; - imaginea relativ deficitară a României pe plan internațional (în special european); - toleranță ridicată față de construcțiile ilegale ridicate în vecinătatea unor monumente și clădiri de patrimoniu din zona centrală a Timișoarei; - concurență mare din partea municipiului Arad.

Puncte tari	Puncte slabe	Oportunități	Riscuri
<p>muzeul satului bănățean, grădina zoologică și campingul (cu utilități), situate la doar 3 km de centrul orașului;</p> <ul style="list-style-type: none"> - legăturile cu șvabii plecați în Germania sau Austria – o bună sursă de diseminare a potențialului turistic al Polului de Creștere Timisoara; 	<p>al unităților de cazare de tip hotel din centrul orașului, mai ales pentru autocare cu turiști;</p> <ul style="list-style-type: none"> - promovare turistică insuficientă (indicatoare de semnalizare, pe site-urile autorităților locale, broșuri, pliante) pentru obiectivele turistice; - lipsa sau slaba calitate a infrastructurii specifice activităților turistice acolo unde există un potențial ridicat de resurse naturale (Pișchia, Pădurea Verde, Bazoș, Șag, Albina); - lipsa infrastructurii specifice – drumuri de acces, structuri turistice de primire; 	<p>turism cultural, turism medical și educațional, de recreere și agrement, polivalent, de cumpărături, etnic de vizitare, religios, urban, tratament balnear, tabere de copii și tineri, etnografi, cinegetic și de pescuit sportiv, gastronomic etc;</p> <ul style="list-style-type: none"> - clima ca resursă turistică, benefică pentru desfășurarea activităților turistice (temperatura medie multianuală 11°C); - acces relativ ușor la resursele turistice – autostradă, drum european, aeroport internațional, cale ferată). 	

1.6. Calitatea factorilor de mediu

Puncte tari	Puncte slabe	Oportunități	Riscuri
<p>Spații verzi</p> <ul style="list-style-type: none"> - suprafața de spații verzi este de 37,60 mp în Timișoara; - climatul cu influențe sub-mediteraneene a creat posibilitatea adaptării unor specii de arbori și arbuști din zone cu climat mai cald, ceea ce a dus la o biodiversitate bogată și un patrimoniu natural și peisagistic valoros; - existența perdelei forestiere de protecție; - existența legislației locale în protecția mediului prin limitarea defrișărilor și protecția unor arbori deosebiți; - existența Cadastrului Verde al Municipiului Timișoara din 2004; - existența Strategiei de dezvoltare a spațiilor verzi din Municipiul Timișoara 2010-2020; 	<ul style="list-style-type: none"> - veri secetoase și toride cu umiditate atmosferică redusă; - tergiversarea retrocedării terenurilor virane din oraș, ducând la imposibilitatea întreținerii și amenajării acestora ca parcuri sau scuaruri; - legislația restrictivă privind cumpărarea de terenuri de către administrațiile publice locale, ducând la imposibilitatea cumpărării de teren în sudul orașului în vederea finalizării perdelei de protecție forestieră; - încetinirea ritmului de 	<ul style="list-style-type: none"> - completarea și modificarea legislației locale în protecția mediului; - reamenajarea și modernizarea Grădinii Botanice din Timișoara; - întregirea inelului verde format de perdeaua forestieră de protecție în partea de sud a orașului; - crearea unei centuri verzi în jurul Aglomerării Urbane Timișoara (metropolă). 	<ul style="list-style-type: none"> - investiții scăzute în amenajarea și modernizarea parcurilor și scuarurilor din Timișoara; - plantarea spațiilor verzi cu specii de arbori și arbuști nepotriviți climatului Timișoarei și nepotriviți cu concepția peisagistică; - reducerea suprafeței de spații verzi;

Puncte tari	Puncte slabe	Oportunități	Riscuri
<p>- păstrarea și modernizarea salbei de parcuri istorice de pe malul Canalului Bega;</p> <p>- amplasarea la câmpie a localităților din polul de creștere Timișoara a dus la apariția de spații verzi generoase de o parte și de alta a șoselelor (10-15 m lățime pe o parte);</p> <p>- amenajarea peisagistică a malurilor Canalului Bega;</p> <p>Calitatea aerului</p> <p>- spălarea străzilor cu soluție biologică EKO Accel pentru fixarea prafului, reducerea și chiar eliminarea mirosurilor neplăcute sau a gazelor nocive (NH₃, H₂S, CH₄);</p> <p>- efectuarea de controale tematice periodice privind monitorizarea și evaluarea calității aerului la organizările de șantier, lucrări edilitar-gospodărești etc.</p> <p>- re tehnologizarea sistemului de termoficare din municipiul Timișoara, în vederea creșterii eficienței în alimentarea cu căldură urbană și reducerea noxelor emise de cele două CET-uri din Timișoara;</p> <p>- existența arborilor și a gardurilor vii pe aliniamentele stradale cu rol de reducere a temperaturilor ridicate din timpul verii cu 3-5°C și de a reține praful;</p> <p>Calitatea apei</p> <p>- existența mai multor cursuri de apă care formează bazinul hidrografic Bega – Timiș;</p> <p>- existența stației de tratare a apei Bega modernizată prin fonduri ISPA;</p> <p>- existența stației de epurare a orașului;</p> <p>- existența a trei niveluri de control a calității apei;</p> <p>- monitorizarea tuturor categoriilor de ape uzate din municipiul Timișoara;</p>	<p>modernizare a parcurilor și scuarurilor din Timișoara;</p> <p>- lipsa perdelei forestiere de protecție în partea de sud a orașului;</p> <p>- existența unui parc auto mai mare, creșterea acestuia în 15 ani este de la 30.000 de mașini la 117.000 de mașini;</p> <p>- capacitatea redusă de absorbție a traficului auto de infrastructura rutieră;</p> <p>- accesul redus al populației din comunele Polului de creștere Timișoara, la sistemele centralizate de apă și canalizare în comparație cu țările din Uniunea Europeană;</p>	<p>- întregirea centurii de ocolire a orașului;</p> <p>- întregirea inelelor 3 și 4;</p> <p>- întregirea inelului format de perdeaua forestieră de protecție;</p> <p>- conectarea centurii orașului la autostrăzi: Timișoara - Arad și Timișoara – Lugoj;</p> <p>- reducerea cantității de pulberi suspendabile și sedimentabile prin instalarea în punctele de risc a unor echipamente de filtrare a aerului;</p> <p>- realizarea infrastructurii de apă în toate localitățile Polului de creștere Timișoara;</p> <p>- finalizarea înlocuirii conductelor de apă și de canalizare în Timișoara;</p>	<p>- deschiderea în același timp a unui număr mare de șantiere;</p> <p>- creșterea poluării industriale;</p> <p>- insuficiența fondurilor pentru re tehnologizarea unităților industriale ce poluează atmosfera;</p> <p>- deversările necontrolate sau poluările accidentale în rețeaua de canalizare;</p>

Puncte tari	Puncte slabe	Oportunități	Riscuri
<p>- prelevarea și analizarea săptămânală a probelor de apă potabilă de la 32 de puncte de control din oraș, pentru 20 parametri de calitate;</p> <p>- 2 stații de epurare apei potabile subterane: Urseni și Ronaț;</p> <p>Gestionarea deșeurilor</p> <p>- implementarea Planului de management integrat al deșeurilor solide;</p> <p>- sistarea depunerii de deșuri menajere la Deponeul Parța-Șag și demararea procedurii de închidere al acestuia;</p> <p>- închiderea gropilor de gunoi comunale din localitățile Polului de creștere Timișoara: Bucovăț, Giarmata, Orțișoara, Pișchia;</p> <p>- colectarea gunoiului menajer și a colectării selective sunt asigurate în Timișoara și în 9 comune ale Polului de creștere Timișoara de o singură societate;</p> <p>- colectarea selectivă a deșeurilor în 9 localități ale Polului de creștere Timișoara (pe lângă municipiu): Dudeștii Noi, Dumbrăvița, Giroc, Ghiroda, Moșnița Nouă, Remetea Mare, Sânmihaiu Român, Săcălaz și Șag;</p> <p>- punerea în funcțiune a deponeului de deșuri ecologice de la Ghizela;</p> <p>- punerea în funcțiune a Stației de sortare a deșeurilor municipale;</p> <p>- existența a 4 centre de colectare pentru deșuri de echipamente electrice și electronice;</p> <p>- tratarea deșeurilor periculoase prin incinerare;</p> <p>Zgomotul</p> <p>- întocmirea în anul 2007 a hărților de zgomot pentru traficul rutier, feroviar și tramvaie, unități IPPC (instalații în care se desfășoară</p>	<p>- creșterea cantității de deșuri municipale și asimilabile din comerț, industrie, instituții;</p> <p>- nu este organizat un sistem de gestionare a deșeurilor din construcții și demolări;</p> <p>- nu există stație de compostare sau instalații de producere a biogazului</p> <p>- nu s-a dezvoltat o piață de desfacere pentru compost;</p> <p>- în zona comunei Dumbrăvița există acumulări de radionuclizi din seriile natural ale uraniului și thoriului;</p> <p>- trecerea căii ferate prin oraș;</p> <p>- parc vechi de tramvaie;</p> <p>- lipsa centurii în partea de sud a</p>	<p>- realizarea unei stații de compostare a deșeurilor vegetale și de producere a biogazului;</p> <p>- realizarea unui sistem de gestionare a deșeurilor din construcții și demolări;</p> <p>- întregirea centurii de ocolire a orașului;</p> <p>- întregirea inelelor de circulație 3 și</p>	<p>- neconformarea cu cerințele Directivelor UE;</p> <p>- fonduri bugetare locale reduse;</p> <p>- poluarea mediului datorită depozitării necorespunzătoare a deșeurilor menajere, a celor toxice și a celor periculoase;</p> <p>- creșterea incidenței bolilor cauzate de numărul crescut de decibeli (afectarea aparatului</p>

Puncte tari	Puncte slabe	Oportunități	Riscuri
<p>activități care pot produce impact semnificativ asupra mediului) și trafic aerian;</p> <ul style="list-style-type: none"> - principala măsură luată în urma întocmirii planurilor de reducere a zgomotului, a fost plantarea de arbori și arbuști pe aliniamentele stradale din Timișoara; - actualizarea hărților de zgomot în anul 2012; - repararea în mare parte a drumurilor din municipiu; - refacerea suprastructurii căi de rulare pentru tramvaie; - construirea de benzi noi pentru biciclete; - modernizarea intersecțiilor; - limitarea vitezelor pe anumite artere de circulație; - pentru protejarea zonei istorice a municipiului prin restricționarea accesului autovehiculelor cu gabarit mare în zona centrală; - modernizarea bazei transportului în comun cu tramvaie și autobuze mai silențioase; 	<p>orașului;</p> <ul style="list-style-type: none"> - număr redus de piste de biciclete; 	<p>4;</p> <ul style="list-style-type: none"> - ridicarea căi ferate pe estacadă și amplasarea de panouri fonoabsorbante; - isonorizarea fațadelor clădirilor care se află poziționate pe arterele mari de circulație; - amenajarea de noi piste de biciclete; - înlocuirea și înnoirea treptată a parcului de vagoane de tramvaie; - înlocuirea terasamentului liniilor de cale ferate de tramvaie; - utilizarea unui asfalt cu proprietăți fonoabsorbante ridicate; - crearea de zone de protecție verzi pe aliniamentele stradale formate din arbori și gard viu; 	<p>auditiv etc.);</p>

1.7. Audit administrativ

Puncte tari	Puncte slabe	Oportunități	Riscuri
<ul style="list-style-type: none"> - PMT are o structura organizatorică complexă, fapt ce contribuie la eficientizarea activității instituției și implementarea unor politici administrative performante și eficiente. - nivel ridicat de informatizare al PMT și al primăriilor din comunele dezvoltate (Giroc, Dumbrăvița, Ghiroda etc.). - sistemele informatizate din PMT contribuie la îmbunătățirea calității și diversificarea serviciilor oferite cetățenilor, maximizarea eficienței, creșterea transparenței: Sistemul Municipal de informare a cetățenilor (Kiosk.connect, panouri informative cu afișaj electronic, Platforma SEED - Speeding Every European Digital); Sistemul informațional de plată a taxelor și impozitelor locale; Portalul web al PMT (Portal.connect); Sistemul de management al documentelor (Dox.connect); Call Center-ul. - creșterea continuă a bugetului PMT în perioada 2011-2013, ajuns la peste un miliard de lei în 2013, fapt care reflectă o bună capacitate a comunității de a face față crizei economico-financiare și de a fixa resurse de dezvoltare în plan local. - creșterea constantă în ultimii 3 ani a bugetelor UAT rurale din aria de influență a Timișoarei, reflectare a capacității orașului de a antrena dezvoltarea spațiilor periurbane pe care le polarizează. - PCT, pol administrativ și economic de remarcabilă forță, care gestionează 	<ul style="list-style-type: none"> - dificultăți de comunicare între diferitele compartimente funcționale și între structurile administrației publice locale; - dificultăți în activitatea administrativă și în colaborarea interinstituțională, datorate structurii organizatorice mai puțin complexe la nivelul primăriilor de comună - nivelul scăzut de informatizare al primăriilor cu performanțe economice modeste din polul de creștere - numărul redus al personalului, în cazul anumitor primării din polul de creștere. - lipsa viziunii unitare asupra unui portofoliu comun de proiecte de dezvoltare la nivelul polului de creștere. - gestionarea încă ineficientă a resurselor bugetare, datorită lipsei unei liste clare de priorități, bazate pe criteriul capacității de antrenare a investițiilor publice. - insuficienta preocupare pentru a îndeplini criteriile specifice unei aglomerații prietenoase cu cetățenii săi cu vizitatorii și cu mediul. - lipsa unei strategii coerente de aplicare a principiilor și soluțiilor <i>smart</i> în dezvoltarea locală (smart city, smart community). - insuficiența resurselor pentru a asigura o administrație modernă și eficientă 	<ul style="list-style-type: none"> - extinderea descentralizării administrative - creșterea nivelului de informatizare al primăriilor de comună - o mai bună cooperare între instituțiile publice la nivel local și județean, fără a se ține seama de divergențele de ordin politic - cadru legislativ mai normativ pentru constituirea și funcționarea poliilor de creștere. - extinderea în viitor a polului de creștere, prin aderarea și a altor comune/orașe din zona de influență. - afirmarea spiritului co-participativ în realizarea proiectelor de dezvoltare ale polului. - promovarea unor politici administrative coerente de dezvoltare durabilă - promovarea de către administrațiile locale a <i>programelor integrate</i> de valorificare a potențialului de poziție al polului (prin exploatarea inteligentă a viitoarelor infrastructuri performante de tranzit și acces) - consolidarea la nivelul administrației locale a cooperării regionale în cadrul Euroregiunii DKMT - promovarea la nivel național a politicilor bazate pe principiile și practicile dezvoltării urbane 	<ul style="list-style-type: none"> - instabilitatea politică, generatoare de conflicte și potențiale blocaje la nivelul administrației publice locale - blocarea procesului de descentralizare la nivel național - funcționarea deficitară a polului ca urmare a lipsei de deschidere pentru realizarea de proiecte comune. - neglijarea polului și a regiunii sale în strategiile sectoriale de dezvoltare social-economică la nivel național

bugete locale de cca 1,2 miliarde de lei anual, aflate în evoluție ascendentă.	care să maximizeze satisfacția cetățenilor în relația cu autoritățile și cu spațiul public.	inteligente	
--	---	-------------	--

Capitolul 5.

OBIECTIVE, PROGRAME ȘI MĂSURI

Obiectivul strategic 1:

Creșterea competitivității economice și a capacității de inovare prin specializare inteligentă

Economia rămâne motorul dezvoltării la nivelul Polului de creștere, autoritățile publice locale urmărind dezvoltarea unei economii care să asigure o creștere inteligentă și durabilă.

În acest context, un prim obiectiv constă în dezvoltarea unei economii competitive, bazată pe creșterea productivității și antreprenoriat. Se va urmări valorificarea optimă a infrastructurii de afaceri existente, prin încurajarea inițiativelor antreprenoriale locale și furnizarea de suport IMM-urilor. De asemenea, colaborarea între instituțiile de cercetare locale și mediul de afaceri trebuie să constituie o prioritate. Derularea unor activități în parteneriat obligă universitățile să-și orienteze proiectele de cercetare spre nevoile întreprinderilor productive și astfel să promoveze o cercetare aplicată.

La nivelul Polului de creștere s-au individualizat în ultimii ani câteva sectoare cheie cu potențial de specializare inteligentă, printre care amintim: sectorul automotive și sectorul tehnologiilor și comunicațiilor. Dezvoltarea și consolidarea acestor sectoare reprezintă un alt obiectiv important în vederea creșterii competitivității economice și a capacității de inovare a Polului. Dacă dezvoltarea întreprinderilor din aceste sectoare s-a realizat mai ales pe bază apoliticilor companiilor, se va urmări dezvoltarea legăturilor pe orizontală prin implementarea unor proiecte menite să stimuleze crearea de rețele sau clustere de firme. Rolul acestor asocieri este ca, prin cooperare, să se reducă cheltuielile indirecte ale firmelor integrate în vederea creșterii competitivității acestora pe piață. De asemenea, rămâne prioritară dezvoltarea serviciilor inteligente și a serviciilor de cunoaștere intensivă (KIBS).

Al treilea obiectiv vizează asigurarea sustenabilității și eficienței agriculturii la nivelul Polului de creștere prin acțiuni de încurajare a agriculturii intensive, de piață, pentru a răspunde nevoilor de aprovizionare a populației polului, prin înființarea de centre de colectare, sortare și distribuție a produselor agricole și prin dezvoltarea industriilor de prelucrare a produselor agro-alimentare locale. Acțiunile de sprijinire a antreprenorilor locali din agricultură sunt deosebit de importante în vederea creșterii productivității și a durabilității agriculturii la nivelul polului.

Obiectivul strategic 2:

Dezvoltarea unei infrastructuri integrate, complexe și flexibile, și a unui sistem inteligent de management al traficului, în vederea creșterii accesibilității și mobilității

Dezvoltarea economică este cea care generează resursele financiare necesare îmbunătățirii infrastructurii. Pe de altă parte, pentru a atrage investitori și a crește din punct de vedere economic, autoritățile locale trebuie să asigure o infrastructură adecvată – de transporturi, tehnico-edilitară și nu în ultimul rând, de comunicații. Bazat pe avantajul competitiv pe care îl deține – localizarea geografică, apropierea de granițele țării – Polul de creștere Timișoara trebuie să continue *extinderea, echiparea și modernizarea rețelelor de transport*. Acest obiectiv trebuie să fie concentrat cu precădere pe extinderea și modernizarea infrastructurilor de transport dintre localități și din interiorul

acestora, pe specializarea infrastructurilor pe tipuri de utilizatori (premisă pentru creșterea fluentei traficului și a satisfacției populației) și nu în ultimul rând, pe echiparea căilor de transport cu dotări moderne de deservire și cu accesorii interactive de ghidare și protejare a participanților la trafic.

Totodată, se va urmări *interconectarea inteligentă a infrastructurii de transport, în scopul optimizării accesibilității, mobilității și integrării în sistemul național și european*. În acest context, esențială este dezvoltarea unei rețele intermodale de comunicații care să asigure conectarea polului cu mediul extern, accesul locuitorilor zonei la rețele majore naționale și europene, rutiere, feroviare, aeriene și navale. De asemenea, o problemă esențială pentru zonele limitrofe este instalarea unor legături mai bune cu Timișoara și oportunitățile acesteia – fizice (sisteme de transport urban eficiente) și non-fizice (sisteme de comunicații – internet, telecomunicații etc.). Timișoara nu poate să aibă decât statutul de pol de creștere într-o zonă metropolitană în care trebuie să își asume responsabilitățile pentru urbanizarea zonelor limitrofe, zone în care locuiesc cetățeni care muncesc și folosesc serviciile socio-culturale, educative și recreative ale orașului. În acest sens, optimizarea accesibilității și mobilității în interiorul Polului de creștere ar asigura transferul anumitor funcțiuni urbane spre comunele periurbane, extinderea transportului public spre comune, extinderea utilităților și dezvoltarea serviciilor publice zonale ș.a.

În același timp, având în vedere creșterea presiunii umane asupra spațiului urban, trebuie realizate investiții complexe în *îmbunătățirea accesului la rețelele de utilități și creșterea eficienței energetice a infrastructurii*. Densificarea și modernizarea rețelelor de utilități, modernizarea și utilizarea eficientă a infrastructurilor de utilități vor facilita diversificarea funcțională a zonei de influență, creșterea calității vieții populației și, în consecință, sporirea atractivității întregului pol, creșterea potențialului său uman, ca factor decisiv în consolidarea ancorării teritoriale a orașului Timișoara și a legăturilor sale externe. De asemenea, creșterea eficienței energetice a infrastructurilor tehnice și de transport va contribui pe de o parte la reducerea consumurilor și a emisiilor, dar și la o reducere a nivelului de zgomot și vibrații și la îmbunătățirea calității aerului în municipiului Timișoara.

Obiectivul strategic 3 :

Asigurarea unui mediu social intercultural, coeziv și dinamic, favorabil progresului și incluziunii

Acest obiectiv strategic se va concretiza în programe și măsuri care vizează patrimoniul, cultura, educația, serviciile de sănătate și serviciile sociale.

Programele și măsurile destinate educației vor urmări: perpetuarea excelenței și renumelui învățământului universitar timișorean, dezvoltarea unui sistem educațional performant, dinamic, adaptat pieței muncii, dar și nevoilor diferențiate ale populației polului.

Programele și măsurile prevăzute în domeniul sănătății vor avea în vedere creșterea capacității de deservire, a calității infrastructurii, optimizarea organizării spațiale a structurilor din sănătate și a accesului la serviciile de sănătate, precum și educarea pentru sănătate a populației.

Domaniul serviciilor sociale contribuie la caracterul coeziv și incluziv al societății, respectiv al dezvoltării, și va beneficia de obiective și măsuri adaptate tuturor grupurilor-țintă, menite să combată marginalizarea lor și să le sporească integrarea.

Polul de creștere Timișoara trebuie să își consolideze rolul de catalizator al dezvoltării comunitare și regionale, prin politici culturale publice bazate pe participare activă, care valorifică multicularitatea și diversitatea patrimoniului cultural local și regional. Spațiu geografic al confluenței culturilor, PCT are șansa să fie conectat direct la circuitul european al valorilor, prin festivaluri, evenimente atractive organizate în spații publice, prilej de a pune în valoare potențialul cultural și turistic local. Diversitatea multiculturală și interculturalitatea specifice au contribuit la dezvoltarea unei oferte muzeale găzduite în palate și clădiri impozante, cu o mare valoare arhitecturală și de patrimoniu, cu colecții inedite și bogate, majoritatea cu o valoare excepțională.

Patrimoniul constituit se remarcă prin numărul foarte mare de monumente istorice sau ansambluri arhitecturale – o treime din clădirile vechi sunt cuprinse în lista monumentelor istorice – majoritatea în stil baroc, cuprinse în Programul municipal de reabilitare, conservare, restaurare.

Memoria și diversitatea culturală remarcabile, peisajele urbane care pastrează vechea imagine industrială, culturală și socială a Timișoarei, spiritul chesaro-crăiesc specific Europei Centrale, sunt tot atâtea argumente care ar trebui să cântărească greu în decizia de consacrare a Timișoarei ca un candidat cu șanse mari de a obține titlului de Capitală Culturală Europeană pentru anul 2021.

Obiectivul strategic 4 :

Asigurarea unui habitat ecologic, confortabil și atractiv

Acest obiectiv strategic, care include domeniile locuirii, mediului și recreerii, vizează asigurarea unui spațiu urban de calitate, prietenos și dinamic, într-un mediu natural sănătos. Pentru aceasta, se vor aplica măsuri care să promoveze o dezvoltare urbanistică unitară, coerentă la nivelul întregului pol, care să respecte cerințele privind mediul înconjurător, satisfacerea nevoilor populației polului privind locuirea, confortul, agrementul și recreerea.

Polul de creștere Timișoara se bazează pe calitatea factorilor de mediu, prin reducerea surselor de poluare, mărirea suprafețelor spațiilor verzi – realizarea inelului verde forestier din jurul Timișoarei – , pe managementul eficient al resurselor de apă, extinderea, reabilitarea și modernizarea infrastructurii de canalizare, a stațiilor de epurare, precum și pe managementul performant al deșeurilor, în sistem integrat, colectarea selectivă și valorificarea deșeurilor reciclate, închiderea depozitelor clandestine neconforme cu normele europene de mediu, monitorizarea siturilor contaminate și valorificarea spațiilor industriale abandonate.

La nivelul polului de creștere, sistemul de monitorizare a tuturor factorilor de mediu, creat de autorități în contextul adaptării la schimbările climatice, trebuie să stimuleze comunitățile locale în sensul armonizării și implementării mecanismelor de prevenție și management al riscurilor. Un accent deosebit se pune pe conservarea, ocrotirea și valorificarea ariilor naturale protejate, atu important în dezvoltarea anumitor tipuri de turism.

În strategia de dezvoltare economico-socială, o atenție specială s-a acordat turismului, având în vedere potențialul natural și antropoc, precum și rolul acestui sector în crearea oportunități pentru atragerea investițiilor străine și dezvoltarea sectorului privat. S-a pus accent pe stimularea posibilităților de dezvoltare a tipurilor și formelor de turism urban și periurban, a turismului cultural, a turismului balnear în noua viziune internațională – SPA – pe promovarea traseelor tematice (vin/gastronomie, mănăstiri, tradiții, obiceiuri, arhitectură, meșteșuguri populare și promovarea festivalurilor), turismul de afaceri etc., fiind detaliate și aspecte referitoare la programe de acțiune pentru dezvoltarea facilităților turistice, asigurarea resurselor umane calificate în serviciile turistice, de marketing și promovare a pachetelor turistice originale și atractive, care să determine motivații turistice pentru alegerea Polului de Creștere Timișoara, ca destinație turistică.

Rezultatul atractivității și valorificării potențialului turistic natural și antropoc constă într-o bună activitate a structurilor de primire și alimentație publică, capacități de cazare utilizate tot timpul anului, dezvoltarea de pachete turistice tematice, organizarea de evenimente internaționale de amploare care să determine creșterea notorietății și atractivității Timișoarei ca destinație turistică d succes.

Obiectivul strategic 5 :

Asigurarea unei administrații inteligente, integratoare și transparente, preocupată de creșterea eficienței în planificarea dezvoltării locale durabile

Formularea obiectivelor strategiei de dezvoltare a PCT în administrație pornește de la premiza că, practic în orice domeniu, factorul organizatoric este decisiv pentru reușită. Acesta influențează în mod semnificativ activitățile din celelalte sectoare. De componenta organizatorică depind sesizarea oportunităților și exploatarea conjuncturilor favorabile, minimizarea riscurilor și a obstacolelor din calea dezvoltării, valorificarea inteligentă a resurselor, asigurarea unui climat de încredere, stimulativ pentru coeziunea socio-teritorială și dezvoltarea locală, aplicarea creativă local a orientărilor strategice formulate la nivel național și european.

Ca urmare, componenta administrativă a Strategiei de dezvoltare a PCT urmărește creșterea capacității administrative la nivelul polului și se axează pe patru programe majore. Prin acestea, se planifică creșterea performanțelor interne ale fiecărei unități administrative locale, stimularea cooperării intra și interinstituționale, asigurarea coerenței spațiale și funcționale a planurilor de dezvoltare, generalizarea practicilor democrației participative, ca premisă a creșterii coeziunii socio-teritoriale, angajamentul administrațiilor locale ale PCT de a implementa obiectivele Strategiei Europa 2020, respectiv valorificarea inteligentă a resurselor locale, printr-o planificare coerentă și echilibrată teritorial.

Scopul principal este ca administrațiile locale să asigure un cadru organizatoric coerent, flexibil și prietenos, atractiv atât pentru populația locală, cât și pentru investitori sau pentru cei aflați în tranzit, să ofere un model de eficiență și civilitate, o interfață activă care să pună în valoare patrimoniul, resursele și oportunitățile locale.

Pentru atingerea obiectivelor propuse, strategia cuprinde un set de măsuri administrative practice, bazate pe proiecte prioritizate, a căror aplicare va putea fi urmărită prin indicatori cuantificabili.

Obiective strategice	Programe	Măsuri	Axe, priorități
I. Creșterea competitivității economice și a capacității de inovare prin specializare inteligentă	P.1.1. Dezvoltarea unei economii competitive bazată pe creșterea productivității și antreprenariat	1.1. Valorificarea optimă a infrastructurii de afaceri existente, prin încurajarea inițiativelor antreprenoriale locale;	AP 2 ; 2.1
		1.2. Încurajarea colaborării dintre instituțiile de cercetare locale, universități și marii investitori;	AP 1 ; 1.1
		1.3. Consolidarea relației dintre învățământ și mediul de afaceri prin facilitarea integrării pe piața muncii.	AP 1 ; 1.1
	P.1.2. Consolidarea sectoarelor cheie cu potențial de specializare inteligentă	2.1. Încurajarea înființării de clustere economice prioritare pentru dezvoltarea sectorială a industriei și serviciilor;	AP 1 ; 2.1
		2.2. Dezvoltarea serviciilor inteligente și a serviciilor de cunoaștere intensivă (KIBS);	AP 1 ; 1.1 AP 2 ; 2.2
		2.3. Înființarea de centre de excelență, cercetare-dezvoltare, inovare și transfer tehnologic în domeniile de interes;	AP 1 ; 1.1
	P.1.3. Asigurarea sustenabilității și eficienței agriculturii prin dezvoltarea filierelor agroalimentare locale	3.1. Încurajarea agriculturii intensive, de piață, pentru a răspunde nevoilor de aprovizionare a populației polului.	PNDR
		3.2. Dezvoltarea industriilor de prelucrare a produselor agro-alimentare locale;	PNDR
		3.3. Înființarea de centre de colectare, sortare și distribuție a produselor agricole în zona de influență.	PNDR

II. Dezvoltarea unei infrastructuri integrate, complexe și flexibile, și a unui sistem inteligent de management al traficului, în vederea creșterii accesibilității și mobilității	P.2.1. Extinderea, echiparea și modernizarea rețelelor de transport	1.1. Extinderea și modernizarea infrastructurilor de transport dintre localități și din interiorul acestora;	A.P. 6
		1.2. Continuarea specializării infrastructurilor, pe tipuri de utilizatori, premisă pentru creșterea fluenței traficului și a satisfacției populației;	
		1.3. Echiparea căilor de transport cu dotări moderne de deservire și cu accesorii interactive de ghidare și protejare a participanților la trafic.	
	P.2.2. Interconectarea inteligentă a infrastructurii de transport, în scopul optimizării accesibilității, mobilității și integrării în sistemul național și european	2.1. Realizarea unor sisteme inteligente de control și management al traficului	
		2.2. Organizarea unor conexiuni intermodale coerente și funcționale între sistemele de transport din municipiul Timișoara și din aria Polului de creștere	
		2.3. Creșterea accesibilității și conectivității sistemelor locale de transport rutier, feroviar, fluvial și aerian la nivel național și european	
	P.2.3. Îmbunătățirea accesului la rețelele de utilități și creșterea eficienței energetice a infrastructurii	3.1. Îmbunătățirea accesului la rețelele de canalizare și alimentare cu apă	
		3.2. Modernizarea și utilizarea eficientă a rețelelor de distribuție a energiei electrice, termice și a gazelor	
		3.3. Creșterea eficienței energetice a infrastructurilor tehnice și de transport	
III. Asigurarea unui mediu social intercultural, coeziv și dinamic, favorabil incluziunii și progresului	P.3.1. Valorificarea durabilă a resurselor culturale în vederea promovării identității locale și creșterii potențialului de atractivitate	1.1. Stimularea activităților sinergice ale instituțiilor, asociațiilor și fundațiilor pentru a consolida candidatura Timișoarei la titlul de capitală culturală a Europei	
		1.2. Conservarea, reabilitarea și promovarea patrimoniului arhitectural și cultural valoros, pentru creșterea prestigiului național și a rezonanței internaționale a Timișoarei	
		1.3. Sprijinirea manifestărilor cu caracter multicultural, pentru perpetuarea trăsăturilor definitorii ale identității locale și regionale	
		1.4. Promovarea evenimentelor culturale cu mare impact asupra populației și cu capacitate ridicată de construcție identitară și de formare a spiritului civic	
	P.3.2. Promovarea responsabilității locale privind egalitatea de șanse și incluziunea socială	2.1. Evaluarea cantitativă și calitativă a grupurilor-țintă în vederea dimensionării corespunzătoare a infrastructurii destinate asistenței sociale	
		2.2. Reabilitarea, extinderea și înființarea de locuințe sociale și spații destinate asistenței sociale	
		2.3. Susținerea proiectelor din sfera educației civice și a voluntariatului ce vizează coeziunea socială	
		2.4. Încurajarea integrării socio-economice a persoanelor	

		beneficiare de ajutorul social și a persoanelor din grupuri cu grad ridicat de risc	
	P.3.3. Ameliorarea stării de sănătate a populației, prin prevenție și acces echitabil la servicii de sănătate performante	3.1. Modernizarea și dotarea infrastructurii de sănătate 3.2. Optimizarea organizării spațiale a spitalelor 3.3. Amenajarea de centre comunitare socio-medicale integrate în arealele izolate/dezavantajate și sprijinirea lor financiară și logistică 3.4. Susținerea proiectelor de educație pentru sănătate, screening pentru bolile cu incidență ridicată, respectiv realizare evaluării periodice a stării de sănătate a populației	
	P.3.4. Consolidarea unui învățământ dinamic și atractiv, adaptat cerințelor pieței muncii, vector al dezvoltării inteligente	4.1. Consolidarea parteneriatului dintre mediul educațional și cel economic în scopul corelării ofertei educaționale cu specificul socio-economic al PCT și Codul european al calificărilor 4.2. Extinderea, modernizarea și dotarea spațiilor de învățământ 4.3. Încurajarea excelenței în educație și a schimbului de bune practici 4.4. Dezvoltarea ofertei educaționale în domeniul cursurilor educaționale flexibile, a învățământului profesional și tehnic, a programelor de educație pe tot parcursul vieții, respectiv a celor de tip before și after school	10.3? 10.1 ? 10.2 ?
IV. Asigurarea unui habitat ecologic, confortabil și atractiv	P.4.1. Protejarea și conservarea durabilă a mediului, pentru o viață sănătoasă, un mediu urban echilibrat și armonios pentru locuitori	1.1. Creșterea atractivității spațiului urban public prin mărirea calității factorilor de mediu, prin „zero emisii poluante”;	
		1.2. Inventarierea siturilor industriale poluante, ecologizarea terenurilor degradate și interzicerea utilizării substanțelor periculoase în spațiile rezidențiale	
		1.3. Promovarea producerii și utilizării energiei din surse regenerabile	
		1.4. Creșterea suprafețelor de spații verzi, prin amenajarea de parcuri și scuaruri în zonele rezidențiale dens populate și extinderea perdelelor forestiere	
	P.4.2. Generalizarea gestiunii performante și a managementului integrat al deșeurilor	1.1. Dezvoltarea și modernizarea permanentă a sistemelor de colectare selectivă și management integrat al deșeurilor;	
		1.2. Stimularea valorificării energetice a deșeurilor după cele mai moderne tehnologii în domeniu	
		1.3. Reducerea cantității de deșeuri și încadrarea lor în normativele europene	

	P.4.3. Asigurarea unui nivel ridicat al calității locuirii prin planificare coerentă, regenerare, reabilitare și extinderea deservirii de tip urban	3.1. Reabilitarea zonelor istorice, a clădirilor de patrimoniu și reinvestirea funcțională a spațiilor și clădirilor dezafectate prin proiecte de regenerare urbană	
		3.2. Realizarea de structuri destinate deservirii comerciale, sociale și culturale, în conformitate cu indicatorii de deservire ai locuirii de tip urban, pe întreaga suprafață a PCT	
		3.3. Eficientizarea energetică a clădirilor publice și rezidențiale	Corelat cu AP 3.1
		3.4. Amenajarea peisagistică și îmbunătățirea designului cartierelor rezidențiale, prin zonare/reafectare funcțională de detaliu și stabilirea de standarde specifice de înălțime, culori, covor vegetal, mobilier urban etc.	
V. Promovarea unei administrații inteligente, integrate și transparente, preocupată de creșterea eficienței în planificarea dezvoltării durabile	P.5.1. Îmbunătățirea comunicării intra și inter-instituționale, pentru creșterea eficienței actului administrativ	1.1. Îmbunătățirea comunicării, a schimbului de informații și bune practici dintre direcțiile și serviciile primăriilor	
		1.2. Consolidarea cadrului de consultare și dialog periodic dintre reprezentanții UAT locale	
		1.3. Creșterea nivelului de informatizare și de interconectare a tuturor primăriilor din PCT ;	
	P.5.2. Creșterea apropierii administrației locale de cetățeni, prin generalizarea practicilor democrației participative	2.1. Consolidarea serviciilor publice locale ca interfețe de contact prietenos cu locuitorii și cu vizitatorii;	
		2.2. Creșterea atenției acordate grupurilor defavorizate, prin promovarea de proiecte de incluziune socială și culturală;	
		2.3. Încurajarea asocierii instituțiilor de învățământ la proiecte și acțiuni vizând dezvoltarea atitudinilor participative și a spiritului civic.	
	P.5.3. Implicarea pro-activă în atingerea obiectivelor de dezvoltare inteligentă, durabilă și inclusivă, decurgând din Strategia Europa 2020	3.1. Stabilirea de ținte precise la nivel local, în acord cu Strategia Europa 2020 și cu țintele stabilite la nivel național, și evaluarea periodică a progreselor făcute;	
		3.2. Promovarea în cadrul serviciilor de utilitate publică a soluțiilor de dezvoltare durabilă, în special a celor de creștere a eficienței energetice;	
		3.3. Aplicarea principiilor și soluțiilor <i>smart</i> în funcționarea administrației și în dezvoltarea locală;	
	P5.4. Asigurarea planificării strategice coerente a dezvoltării PCT, echilibrată și complementară teritorial, prin	4.1. Prioritizarea proiectelor de dezvoltare, pe baza criteriilor de eficiență și a capacității de antrenare;	
		4.2. Distribuirea proiectelor de dezvoltare, în mod complementar între unitățile administrative ale	

	<p>valorificarea optimă a resurselor locale și a oportunităților de poziție</p>	<p>polului, în funcție de strategia de dezvoltare spațială a acestuia;</p>	
		<p>4.3. 3.1. Analiza conformității dintre PUZ-uri și PUG-urile Municipiului Timișoara și ale comunelor din zona de influență, în vederea asigurării coerenței morfo-funcționale a PCT și a relațiilor sale cu sistemul urban național și transfrontalier.</p>	

Cap. 3 – PROFILUL SPAȚIAL

Cap. 3. 1. PROFILUL SPAȚIAL ȘI FUNCȚIONAL

3.1.1. Caracteristici ale orașului centru

Structura constructivă

Timișoara este un oraș cu structură urbană **polinucleară**. Structura urbană actuală, rezultat al evoluției istorice, este relativ clară: în mijlocul aglomerației urbane se află centrul istoric (cartierul Cetate) în jurul căreia gravitează celelalte cartiere. Datorită dezvoltării lor independente, acestea prezintă caracteristici distincte atât funcțional, cât și arhitectural. Două elemente liniare, paralele între ele, care se derulează de la est la vest – canalul Bega și calea ferată spre București – împart orașul într-o jumătate sudică și una nordică. În același timp, aceste două elemente limitează între ele centrul orașului. Caracterul rețelei arterelor de circulație cât și evoluția urbană din ultimele decenii prefigurează contopirea vechilor nuclee urbane într-o structură unitară cu caracter **radiar-concentric** (Fig.1).

Centrul orașului, al cărui țesut urban dens s-a dezvoltat încă din secolul al XVIII-lea sub influență habsburgică pe o rețea stradală rectangulară (Fig. 2) se caracterizează, parțial, prin arhitecturi specifice stilurilor baroc, eclectic-istoricist și Art Nouveau, este clasificat pe o suprafață mare ca rezervație de arhitectură și dispune, în același timp, de o gamă variată de monumente istorice (Fig. 3). Sunt caracteristice străzile relativ înguste, fără vegetație, cu clădiri cu două-trei niveluri formând fronturi stradale continue.

Centrul orașului este separat și astăzi, din punct de vedere spațial, destul de clar, de celelalte cartiere (din punct de vedere istoric, motivația rezidă în existența fortificațiilor și în menținerea liberă de construcții a esplanadei, câmpului de tragere din fața fortificațiilor). În partea nordică, departajarea se face prin linia de cale ferată și prin zonele industriale vechi situate în spatele acesteia, iar în partea sudică prin parcurile situate de-a lungul canalului Bega și chiar prin canalul Bega.

Restul orașului este caracterizat prin mai multe tipuri structurale foarte diferite (vezi mai jos) ale căror margini se contopesc aparent accidental, fără a se putea stabili o delimitare clară. În special structurile istorice și zonele de locuințe datând din perioada comunistă se contopesc, cu toate că, prin caracterul extrem de diferit al acestora, apar în multe locuri contraste puternice.

În **zonele periferice** ale orașului, pot fi descrise următoarele tipuri structurale:

- **Suburbiile istorice** (*Iosefin* în partea sud-vestică și *Fabric* în partea estică) caracterizate de rețele stradale și construcții datând din secolele XVIII-XX sunt reprezentate de clădiri multietajate formând, de cele mai multe ori, fronturi stradale continue (Fig. 1-4). Si aici unele părți vaste sunt clasificate drept situri urbane. Arhitectura caracteristică stilului eclectic istoricist și Art Nouveau este dominantă. Densitatea construcțiilor este relativ ridicată (trei până la 4 etaje). La periferia acestor nuclee urbane se mai păstrează unele construcții tip parter, așezate cu fațada îngustă la stradă, cu aspect rural, unele dintre ele datând din prima parte a secolului al XIX-lea.

- **Structurile cu caracteristici rurale** sunt situate în parte în jurul satelor din trecut și în parte ca zone limitrofe ale suburbiilor sus menționate. Construcțiile acestor structuri au fost ridicate cu precădere în secolele XVIII-XIX. Casele dispun de unul până la două etaje, iar între casă și stradă se găsește de regulă o fâșie verde. Structura constructivă este în parte deschisă și în parte închisă. Predominante sunt grupurile de 4 clădiri ale căror spații interioare au fost sau sunt folosite ca grădini (Fig. 1).

- **Vechile zone industriale** au fost construite începând de la sfârșitul secolului al XIX-lea în special de-a lungul liniilor de cale ferată și a canalului Bega (Fig. 2).

- **Cartierele de vile** au apărut la începutul secolului XX în proximitatea zonei centrale, după operațiunile de defortificare a Cetății. Aici sunt multe zone verzi, iar densitatea construcțiilor este moderată (Fig. 3).

- **Zonele de locuit din perioada comunistă** au o densitate ridicată și sunt caracterizate pe o arie largă de blocuri individuale dispuse deseori paralel. Construcțiile sunt executate cu precădere din panouri prefabricate din beton (Fig. 4). La marginea orașului au fost construite după revoluție noi

zone de locuit cu construcții individuale. Varietatea arhitectonică este mare, iar densitatea este mică. Casele sunt, de regulă, individuale. (Fig. 5)

- **Noile construcții industriale și comerciale** (Fig. 6) au fost realizate după Revoluția din 1989, în parte, pe spațiile industriale vechi (vezi mai sus) și, în parte, pe spațiile de la marginea orașului, care erau utilizate ca terenuri agricole, în special pe arterele care marchează ieșirea din oraș.

- Un fenomen complet nou este apariția ansamblurilor de locuit extrem de dense, construite în special la marginea exterioară a orașului (Fig.7)

Etapele de evoluție teritorială a orașului și necesitatea satisfacerii unor funcțiuni diferite au marcat apariția unor tipuri *tipuri distincte de morfologie urbană*:

1. Tipul constituit după 1718, când orașul intră sub administrarea coroanei austriece, și până la jumătatea secolului al XIX-lea domină centrul orașului (cartierul Cetate). Caracteristicile sunt străzile relativ înguste, fără vegetație, cu clădiri etajate formând fronturi stradale continue. La periferia celorlalte cartiere istorice se mai păstrează unele construcții tip parter, așezate cu fațada îngustă la stradă, cu aspect rural.

2. Tipul morfologic caracteristic pentru a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului XX este reprezentat prin clădiri multietajate formând de cele mai multe ori fronturi continue, se întâlnește compact în ansamblurile executate în vederea unirii cartierului Cetate cu cartierele Fabric și Iosefin și, răsfirat, în cadrul tuturor zonelor istorice ale orașului.

3. Cartierele de vile, datând din prima jumătate a secolului XX, predomină în spațiile interstițiale dintre cartierele istorice, conferind zonelor respective aspectul de „oraș-grădină”. La periferia orașului acest tip morfologic degenerează într-un țesut cu aspect semirural, cu parcele mari, având case și grădini izolate. Zonele periferice au constituit, în perioada postcomunistă, spațiul predilect de localizare a noilor vile concepute în stiluri de inspirație vest-europeană, diferite de cele tradiționale ale orașului.

4. Tipul morfologic constituit din realizările perioadei comuniste și postcomuniste este caracterizat de clădiri înalte de la 4 la 10 etaje (sau chiar mai multe) cu funcții industriale, rezidențiale, social-culturale executate cu tehnologii industrializate. Acestea apar fie sub forma unor mari ansambluri în zonele slab construite în perioadele anterioare, fie, izolat, în cadrul texturii urbane istorice.

Structura de utilizare

Centrul orașului este caracterizat de o densitate de utilizare mare și de o gamă largă de modalități de utilizare a spațiilor printre care funcții cu precădere centrale (vezi mai jos), o gamă largă de cafenele, baruri și restaurante, mai multe hoteluri mari precum și mici magazine. Pe lângă acestea un procent ridicat al spațiilor este destinat locuințelor și birourilor.

În **suburbiile istorice** sunt dominante spațiile destinate locuințelor, iar de-a lungul arterelor principale se regăsesc principalele spații comerciale. Cu mici excepții (în special în ceea ce privește piețele mari de fructe și legume) în aceste zone nu sunt amplasate funcții centrale. Oferta comercială cu amănuntul, concretizată în magazine mici, este destinată cu precădere aprovizionării cartierului respectiv.

În **structurile periferice cu caracteristici rurale** domină funcția rezidențială combinată parțial cu mici ateliere meșteșugărești și agricultură practică pe parcele de mici dimensiuni pentru nevoi familiale.

În **zonele rezidențiale concepute în perioada comunistă**, funcția predominantă este cea de locuit fiind completată cu facilități de comerț cu amănuntul și aprovizionare, utilizate cu precădere de riverani. Noile zone de locuit, apărute după 1989, sunt destinate în exclusivitate funcției rezidențiale.

Vechile zone industriale au o funcționalitate complexă: unele sunt parțial utilizate (Fabric, Calea Buziașului), altele sunt total părăsite (Platforma „Solventul”) sau, în alte cazuri au preluat utilizări comerciale (centrele comerciale Euro, Dedeman). Numai în cazuri excepționale acestea au primit destinația de zone de locuințe.

Importante **funcții centrale** (Fig. 1) sunt amplasate în centrul orașului și în zonele din imediata proximitate a acestuia. Dintre acestea fac parte structuri administrative importante, precum Primăria și Prefectura, bisericile principale (printre care, Catedrala Mitropolitană și Domul romano-catolic) și marile instituții culturale (printre care Opera Română, Teatrele Române, German și Maghiar, Filarmonica, Muzeul de Arte), sedii ale universităților și unele școli importante. Unele structuri administrative importante, cu aflux mare de public, sunt concentrate în centrul comercial Iulius Mall.

În ceea ce privește **comerțul cu amănuntul** (Fig. 2), centrul orașului nu are o importanță crucială. Centrul comercial Iulius Mall, situat în partea nordică a orașului, și marile supermarket-uri (în special Auchan) situate la marginile de nord și de sud ale orașului, și poate chiar și zona comercială de pe strada Brâncoveanu, cunoscută pentru produse ieftine, atrag probabil mai mulți clienți. Pe lângă acestea, în diferite cartiere există și alte structuri de aprovizionare de diferite categorii printre care pot fi amintite: marile piețe de fructe și legume (Iosefin, Badea Cârțan, Piața „Timișoara 700”), unele hipermarket-uri (Kaufland, Billa) și concentrările spațiale ale micilor magazine cu amănuntul din diverse locații.

Funcția universitară (Fig. 1) este concentrată în campusul universitar (Complexul Studențesc) situat la sud de centrul orașului. Cele mai multe cafenele, baruri și restaurante sunt localizate în cartierul Cetate, în campusul studențesc, lângă universități precum și în centrul comercial Iulius Mall.

Spațiile verzi

Sunt prezente două tipuri marcante de spații verzi: pe de o parte parcurile și malurile verzi de-a lungul canalului Bega, care în ansamblu formează o centură verde care străbate orașul de la est la vest și, pe de altă parte, Pădurea Verde, o suprafață geometrică plantată, situată la marginea nord-estică a orașului. Pe lângă acestea există doar puține parcuri clar delimitate și de sine stătătoare printre care se remarcă Grădina Botanică, în partea nordică, și Parcul Civic, la sud-est de centrul orașului. În spațiile urbane situate în afara zonei centrale a orașului spațiile verzi sunt rare. (Fig. 1).

Circulația

Rețeaua stradală majoră a orașului are caracter radial. Toate drumurile europene care leagă Timișoara de orașele apropiate ajung până în centrul orașului. Legăturile transversale de tip inelar-concentric sunt insuficiente. Un prim inel s-a constituit în jurul Cetății și urmează aproximativ conturul interior al vechilor fortificații. Un al doilea inel de circulație, concentric cu primul este realizat doar parțial (bulevardul Circumvalațiunii, splaiul T. Vladimirescu, Bulevardul V. Pârvan). În zonele centrale, dar și în zonele locuite cu densitate mare lipsesc spațiile de parcare (Fig.2).

Sistemul de transport public este reprezentat de tramvaie, troleibuze și autobuze. Rețeaua este suficient de densă în oraș însă, frecvența de circulație este relativ redusă. Cele două gări importante (Gara de Nord și Gara de Est) sunt și ele legate la această rețea. În special din cauza unui parc de mijloace de transport public învechit (tramvaie), din cauza lipsei mijloacelor de orientare și a duratei mari a călătoriilor cu mijloacele de transport în comun, această alternativă nu este deloc atractivă. (Fig.3)

Circulația cu bicicleta joacă un rol nesemnificativ. Deși s-au trasat piste pentru bicicliști pe principalele artere stradale, rețeaua este lipsită de coerență și nu dispune deocamdată de stații de tip park and ride. Pietonii găsesc doar în puține zone condiții atractive. În centrul orașului sunt rezervate doar puține piețe, străzi și parcuri pentru circulație pietonală, aceleași condiții existând și în parcurile de-a lungul canalului Bega. În rest, spațiul public este dominat de circulația auto. Trotuarele sunt mereu îngustate în favoarea parcarilor auto. Multe dintre noile centre comerciale situate în zonele marginale ale orașului (Decathlon, Selgros, Auchan-Sud) sunt accesibile doar cu mașina sau cu autobuzul, posibilitățile de acces pietonal sau cu bicicleta fiind dificile.

3.1.2. Caracteristici ale ariei de influență :

Suportul natural (structură, funcționalitate, riscuri)

Potențialul de dezvoltare al unui complex de așezări este reflectat de poziția sa funcțională în ansamblul economico-teritorial înglobant. În acest sens, un rol important revine atitudinii sociale față de resursele mediului, capacității comunităților locale de a se organiza astfel încât să valorifice sustenabil și cât mai eficient cu putință potențialul orizontului local și cel conferit de situarea sa regională. Populația Timișoarei și a localităților apropiate dispune de un potențial natural cu favorabilitate medie, pe care a știut însă să îl gospodărească eficient pentru a-și spori șansele de afirmare social-economică.

Arealul Polului de creștere Timișoara este așezat în sud-estul Câmpiei Tisei, în zona de divagare a râurilor Timiș și Bega, într-unul din puținele locuri favorabile traversării întinselor mlaștini formate de apele întrepătrunse ale celor două râuri, care până acum două secole și jumătate acopereau, în fiecare primăvară, suprafața câmpiei subsidente dintre câmpiile mai înalte ale Buziașului (SE) și Vingăi (NE). Privit în ansamblu, relieful este de o remarcabilă monotonie, cu altitudini de 87-110 m, netezimea suprafeței de câmpie nefiind întreruptă decât de albia slab adâncită a râului Bega (realizată artificial, prin canalizare). Numai partea de nord-est a arealului, care pătrunde în Câmpia Vingăi, este mai înaltă (până la 150 m) și mai fragmentată (2-25m).

Relieful teritoriului administrativ al Polului de creștere Timișoara este cuprins în cea mai mare parte în *Câmpia Timișoarei*, cu următoarele subunități:

- Câmpia înaltă Giarmata-Vii – Dumbrăvița, în nord și nord-est, cu înălțimea medie de 100m;
- Câmpia joasă a Torontalului în partea de nord-vest, cu înălțimea medie de 88 m;
- Câmpia aluvionară a Begheiului în partea de est, cu altitudinea medie de 90-95 m și soluri nisipoase, argilo-lutoase, afectate de gleizare;
- Câmpia joasă Timiș-Bega, reprezentând cumpăna de ape dintre cele două râuri, ale cărei cote scad pe direcție nord-est – sud-vest, de la 96 la 90 m.

În partea de nord și nord-est, pe teritoriile comunelor Giarmata, Pișchia și Orțișoara, relieful se înalță treptat în *câmpia colinară a Vingăi*, mai bine împădurită la contactul cu Podișul Lipovei.

Din punct de vedere *tectonic*, arealul este străbătut de o linie de falie orientată est – vest, marcată prin existența vulcanului stins de la Șanovița - Ludabara, precum și de apele termo-minerale de la Timișoara, Calacea și Buziaș-Ivanda.

Din studiile *seismologice* efectuate începând cu ultimele decenii ale sec. al XIX-lea și până în prezent, rezultă că Banatul este o regiune cu numeroase focare seismice, care se grupează în două areale: unul în partea de sud-est a regiunii, al doilea în imediata apropiere a orașului Timișoara. În apropiere de Timișoara se intersectează liniile seismice Periam-Variaș-Vinga în nord-vest și Radna Parța-Șag în sud-est. Un focar secundar se află chiar sub vatra orașului Timișoara. Orașul este un centru seismic destul de activ, dar din numeroasele cutremure observate, puține au depășit magnitudinea 6 pe scara Richter.

În ceea ce privește *structurile geologice* ale zonei, aici predomină depozitele cuaternare cu grosimi de circa 100 m, sub care se succed depozitele levantine (până la cca 600m adâncime) și cele daciene în facies lacustru și de mlaștină. Ca urmare a alcătuirii petrografice a formațiunilor de suprafață (nisipuri, argile), pe teritoriul considerat se produc și fenomene de tasare, datorate substratului de argile umede, cu formarea de crovuri, în timp ce în partea de nord-est sunt mai frecvente fenomenele erozionale.

Climatul Polului de creștere Timișoara se încadrează în climatul temperat continental moderat, caracteristic părții de sud-est a Depresiunii Panonice, cu unele influențe submediteraneene (variante adriatică). Trăsăturile sale generale sunt marcate de diversitatea și neregularitatea proceselor atmosferice. Masele de aer dominante, în timpul primăverii și verii, sunt cele temperate, de proveniență oceanică, care aduc precipitații semnificative. În mod frecvent, chiar în timpul iernii, sosesc dinspre Atlantic mase de aer umed, aducând ploi și zăpezi însemnate, mai rar valuri de frig.

Din septembrie până în februarie se manifestă frecvente pătrunderi ale maselor de aer polar continental, venind dinspre est. Cu toate acestea, în Banat se resimte puternic și influența ciclonilor și maselor de aer cald dinspre Marea Adriatică și Marea Mediterană, care iarna generează dezgheț complet, iar vara impun perioade de căldură înăbușitoare. Temperatura medie multianuală este de

10,6°C, iar precipitațiile, mai bogate în lunile mai-iulie și noiembrie-decembrie, ating o medie de 592mm/an, favorabilă culturii plantelor de câmp.

Teritoriul dispune de o bogată *rețea hidrografică*, formată din râuri, lacuri și mlaștini. Cu excepția râurilor Bega și Timiș, celelalte râuri seacă adesea în timpul verii. Principalul curs de apă este Bega, cel mai sudic afluent al Tisei. Izvorând din Munții Poiana Ruscă, Bega este canalizată, iar de la Timișoara până la vărsare a fost amenajată pentru navigație (115 km). Canalul Bega a fost construit între anii 1728 și 1760, dar amenajarea lui definitivă s-a făcut mai târziu. Dubla interconexiune Timiș – Bega incluzând Nodul Hidrotehnic Coștei, Nodul Hidrotehnic Topolovăț, canalul de alimentare Timiș - Bega, respectiv Canalul de descărcare Bega - Timiș, creează premisele necesare regularizării debitelor în secțiunea Timișoara, astfel încât prin funcționarea optimă a acesteia să nu existe problema inundării municipiului.

Pe teritoriul polului de creștere se găsesc și numeroase lacuri, fie naturale, formate în locul vechilor meandre sau în arealele detașate (cum sunt cele de lângă colonia Kuntz, de lângă Giroc, Lacul Șerpilor din Pădurea Verde etc.), fie de origine antropică (spre Fratelia, Freidorf, Moșnița, Mehala, Ștrandul Tineretului etc.), notabile prin situarea lor pe linia de contact cu localitățile periurbane.

De notat prezența lacurilor de acumulare de pe teritoriul comunelor Pișchia, Ghiroda și Remetea Mare, favorabile practicării pisciculturii. Din punct de vedere al apelor subterane, se poate constata că pânza freatică a Timișoarei se găsește la o adâncime ce variază între 0,5 - 4 m. Pânzele de adâncime cresc numeric, de la nord la sud, sunt cantonate de la 4 la 9 m - până la 80 m adâncime - și conțin apă potabilă, asigurând astfel o parte din cerințele necesare consumului urban. Apar, de asemenea, ape de mare adâncime, captate în Piața Unirii (hipotermale), apoi la sud de Cetate și în Cartierul Fabric (mezotermale), cu valoare terapeutică, utilizate în scop balnear. În mod tradițional sunt valorificate, de asemenea, resursele de apă termominerală de la Timișoara și împrejurimi (Calacea, Buziaș, Ciacova, Ivanda, etc.).

Arealul polului de creștere se încadrează din punct de vedere *geobotanic* în zona pădurilor de stejar, distruse în trecut pentru construirea așezărilor și extinderea terenurilor agricole. În prezent, cu excepția câtorva areale împădurite cu cer și gârniță (Pădurea Verde, Pădurea Giroc, Pădurea Șag-Unip), teritoriul este cuprins în silvostepa antropogenă ce caracterizează partea de est a Câmpiei Panonice. Peisajul este diversificat de vegetația de luncă din lungul principalelor râuri, precum și de pădurile de stejar din partea de nord-est a comunei Pișchia. Se remarcă prezența câtorva *rezervații naturale*, între care Arboretumul de la Bazoș, Mlaștinile Murani și Pădurea Bistra sunt cele mai semnificative. Aflate la distanțe de 10-20 km de Timișoara, acestea pot constitui nucleul în jurul cărora să se dezvolte amenajări pentru destindere și recreere.

Cuvertura de *soluri*, de mare diversitate (molisoluri, argiluvisoluri, cambisoluri, soluri hidromorfe etc.), are o capacitate mijlocie de susținere a producției agricole, ca urmare a ponderii ridicate a solurilor cu fertilitate redusă sau afectate de umezeală în exces. Prezența cernoziomurilor fertile și a solurilor brun-roșcate de pădure compensează acest deficit, mai ales pe teritoriul comunelor Orțișoara, Săcălaz, Dumbrăvița, Sânmihaiu Român și Pișchia, unde dețin o pondere mai mare.

Gama *resurselor de subsol* este limitată la exploatarea și valorificarea materialelor de construcție (argile pentru ceramică, materiale de balastieră, nisip cuarțos etc.), a apelor subterane termominerale de la Timișoara și împrejurimi (Sânmihaiu German, Calacea, Ivanda etc.) și a resurselor de hidrocarburi (la nord-vest de arealul Polului de creștere Timișoara).

Caracteristicile structurale ale zonei de influență

Zona de influență a Polului de creștere Timișoara include 14 unități administrativ-teritoriale rurale (Becicherecu Mic, Bucovăț, Dudeștii Noi, Dumbrăvița, Ghiroda, Giarmata, Giroc, Moșnița Nouă, Orțișoara, Pișchia, Remetea Mare, Săcălaz, Sânmihaiu Român, Șag), având în componența lor 35 de sate, în general de peste 1000 de locuitori, distribuite uniform (cca 2,5 sate/comună). Cu

puține excepții (Giroc, Sînmihaiu Român), satele reședință de comună sunt situate de-a lungul unor axe care asigură legătura orașului cu alte centre urbane.

Din punct de vedere morfo-structural, sunt sate adunate, cu formă poligonală regulată și tramă stradală geometrică, urmare a acțiunii de sistematizare desfășurată asupra habitatului rural bănățean în secolele XVIII și XIX.

Față de aspectul tradițional al acestor sate, caracterizat prin alinierea regulată a caselor la stradă, pe lățimea loturilor ce se dezvoltă înspre interior, cu o alternanță de tip casă-curte, casă - curte etc, în profunzime fiind plasate anexele și grădinile, fluxurile recente de contra-urbanizare au determinat o diferențiere a fizionomiei satelor din zona de influență.

Astfel, cele mai apropiate sate (Giroc, Dumbrăvița, Ghiroda) au cunoscut o densificare accentuată prin schimbarea destinației grădinilor și transformarea lor în loturi de dimensiuni mici (sub 400 mp), destinate construcțiilor. Trama stradală s-a densificat, la rândul ei, prin multiplicarea numărului de străzi create pentru a permite accesul la casele nou construite. Dinamica rezidențială realizată în absența unor reglementări stricte de urbanism (sau în contextul neaplicării acestora) s-a concretizat într-o fizionomie compozită, incoerentă, asociind case foarte diferite ca stil, regim de înălțime, volumetrie).

Aceste sate prezintă, în același timp, nuclee periferice de dată mai recentă, dezvoltate în imediata proximitate a axelor de legătură cu orașul, unde sunt prezente doar case noi și aceeași incoerență a peisajului construit.

Pe măsură ce distanța față de Municipiul Timișoara crește, densificarea vetrei satelor este din ce în ce mai puțin sesizabilă, caracteristice fiind cartierele noi de la periferia vetrelor rurale (Săcălaz, Moșnița Nouă, Șag, Dudeștii Noi), dezvoltate în imediata proximitate a axelor de legătură cu orașul; în vetrele inițiale un număr variabil de case au fost reabilitate, în manieră pragmatică (în scopul asigurării confortului locuirii: geamuri termopan, izolație termică exterioară, extinderea spațiului locuibil).

Peisajul rural, în absența unor reguli de urbanism, nu doar că și-a pierdut aspectul tradițional, ci și valențele estetice.

3.1.3 Structuri demografice și de locuire (concentrări, dispersii, structuri și funcționalități locale, probleme, arii de intervenție)

Din punct de vedere demografic, Timișoara se definește (conform legii Zipf) ca oraș de rangul 2 la nivel național, alături de Iași, Constanța, Cluj-Napoca și Brașov, cu funcții macro-teritoriale și având cea mai întinsă zonă de influență directă (cu excepția capitalei), de circa 5000 km².

Populația sa reprezintă 45,07% din populația Județului Timiș, 16,07% din populația Regiunii Vest și 1,44% din populația totală a țării. Raportat la populația urbană, populația municipiului Timișoara reprezintă 25,7% din populația urbană a regiunii de Dezvoltare Vest și 2,61% din cea urbană a țării.

Numărul de locuitori ai municipiilor reședință de județ din partea de vest a țării la 01.01.2012 a fost: Timișoara - 311.428, Arad - 163.957, Deva - 65.877, Reșița - 81.521.

Județul Timiș ocupă locul I ca suprafață – 8.696,7kmp - și locul VIII ca număr de locuitori (680.042 locuitori) între județele din România. Municipiul Timișoara, capitala Județului Timiș, este al treilea oraș pe țară ca număr de locuitori (306.4661 rezidenți/ 333.7292 locuitori cu domiciliul) după București și Cluj-Napoca.

Municipiul Timișoara s-a manifestat, aproape în permanență, ca important polarizator al forței de muncă pentru alte regiuni ale țării, cu excedent demografic, îndeosebi pentru județele din nordul Moldovei, nord-vestul Transilvaniei (Apuseni, Maramureș) și Oltenia. La aceasta au contribuit, în primul rând, deosebitul său dinamism economic, dar și faptul că, în mod tradițional, bilanțul demografic în spațiul Banatului este negativ, inclusiv cel din mediul urban.

Municipiul Timișoara reprezintă un puternic centru polarizator în județul Timiș. Astfel, în vreme ce suprafața sa reprezintă 1,4% din suprafața județului, orașul concentrează 45,07% din populația totală a acestuia.

Evoluția numărului de locuitori la nivelul municipiului Timișoara în perioada 2007-2012 este fluctuantă. Astfel, dacă în anii 2007-2009 numărul de locuitori cu domiciliul stabil în Timișoara cunoaște o evoluție ascendentă, maximum fiind atins în anul 2009, cu un număr de 312.113 locuitori, începând cu anul 2010 numărul acestora este în scădere, înregistrând: 311.428 locuitori în anul 2010, 306.854 locuitori în anul 2011 și 306.466 locuitori în anul 2012.

Densitatea populației cunoaște și ea o ușoară creștere până în anul 2009, ajungând de la 2.377 locuitori/km² în 2007, la 2.414 locuitori/km² în 2009. Începând cu anul 2010 aceasta este în scădere, urmare firească a scăderii numărului de locuitori, respectiv 2.370 locuitori/km² în 2012.

Municipiul Timișoara formează cea mai densă zonă locuită din Județul Timiș și una dintre cele mai populate la nivel național. Valoarea medie a indicatorului suprafață/locuitor, în perioada analizată, este de 0,04 ha/locuitor în municipiul Timișoara (1,3 ha/locuitor la nivel de județ). În ceea ce privește evoluția celor două componente ale mișcării naturale a populației Timișoarei – natalitate și mortalitate – acestea au evoluții ascendente.

Natalitatea înregistrează în perioada 2007-2010 o tendință de creștere: de la 9,1‰ în 2007, la 10,1‰ în 2008, 2009 și 10,2‰ în 2010. În anul 2011 scade la 9,67‰.

Mortalitatea manifestă, la rândul ei, o tendință de creștere în perioada 2007-2010, astfel: de la 9,3 ‰ cât înregistra în anul 2007 ajunge la 9,8 ‰ în anul 2010. În anul 2011 înregistrează o ușoară scădere la 9,48‰. Observăm că în perioada 2007-2011, începând cu anul 2008 sporul natural cunoaște valori pozitive.

Din calculul indicelui vitalității se observă că, deși natalitatea și mortalitatea au tendințe fluctuante, totuși începând cu anul 2008 indicele vitalității are o valoare supraunitară (numărul născuților vii depășește pe cel al decedaților) deci populația are tendința să crească în ipoteza absenței migrației.

Deși numărul locuitorilor cu domiciliul stabil în municipiul Timișoara crește în perioada 2006-2009, bilanțul demografic general cunoaște valori fluctuante.

Astfel dacă în anul 2008 acesta reflecta o tendință descrescătoare, trecând de la valori pozitive la valori negative, începând cu anul 2009 se redresează și cunoaște o creștere până în anul 2010.

Această creștere se datorează tot bilanțului migratoriu intern, care chiar dacă păstrează valori negative, raportat la anul 2008, cunoaște o ușoară creștere la -0,70 în 2009 și -0,28 în 2010. În cazul municipiului Timișoara, existența celor opt universități localizate pe raza municipiului oferă un potențial de creștere a populației, în condițiile aplicării unei politici economice și sociale constante, vizând încurajarea investitorilor și construcția de locuințe.

În cadrul structurii pe grupe de vârstă, populația cuprinsă în intervalul 20 și 59 de ani deține un procent de 64,80% din totalul populației municipiului Timișoara în anul 2012, în scădere comparativ cu anul 2011 (65,15%). În perioada analizată, se observă că, din păcate, ponderea populației tinere (grupa de vârstă 0-19 ani) este în scădere în timp ce populația vârstnică înregistrează o creștere. Constatăm o ușoară îmbătrânire a populației municipiului Timișoara în această perioadă, vârsta medie a populației fiind de 39,7 ani la 1 ianuarie 2012, în creștere de la 39,49 ani în 2010.

Structura după nivelul de instruire al populației stabile de 10 ani și peste, la recensământul populației din anul 2002, reflectă existența unui potențial uman bine instruit. Astfel ponderea populației cu studii elementare este de 30%, cu studii medii de 51,5%, iar cea cu studii superioare este de 16,3%, procentul de analfabetism în Timișoara fiind extrem de redus (0,6% din totalul populației).

În Timișoara coexistă pașnic cetățeni grupați în 17 etnii și 16 religii, aceste ultime două aspecte reflectând două trăsături majore ale populației din zonă și anume interculturalitatea și gradul ridicat de toleranță.

Structura economică a populației, caracteristică demografică cu multiple valențe în analiza potențialului de dezvoltare economică și socială a unei localități, relevă o utilizare bună a resurselor

de forță de muncă existente. Un prim argument în acest sens este faptul că grupa de vârstă adultă (20-59 ani) care deține 64,80% din totalul populației, înregistrează o rată a șomajului scăzută.

Rata oficială a șomajului în județul Timiș prezintă oscilații de la un an la altul. În perioada 2005-2008 aceasta înregistra o tendință generală de descreștere, fiind de circa 3% în 2005 și respectiv 1,6% în 2007 și 2008 - unul dintre cele mai scăzute niveluri din România. Începând cu anul 2009 criza economică se face simțită și în cea mai prosperă regiune a țării, astfel că rata șomajului a înregistrat la finele acestui an o creștere de 2,9% față de aceeași perioadă a anului 2008, ajungând la un procent de 4,5%.

Anul 2010 aduce însă o amortizare în evoluția ratei șomajului, aceasta cunoscând până la finele anului 2011 o scădere spectaculoasă față de anul 2009. Astfel de la un procent de 4,5% înregistrat în anul 2009, rata șomajului scade la 3,7% în 2010 și ajunge la 2% în 2012.

Raportându-ne la aceeași perioadă și în municipiul Timișoara ponderea șomerilor față de populația stabilă 18-62 ani cunoaște o evoluție oscilantă, între 0,52% și 2,54%, minimul fiind atins în anul 2007 iar maximul în anul 2009. Începând cu anul 2010 numărul șomerilor scade simțitor, astfel că la finele anului 2012 ponderea șomerilor față de populația stabilă între 18-62 înregistra în jur de 1,03% față de 2,33% în 2010.

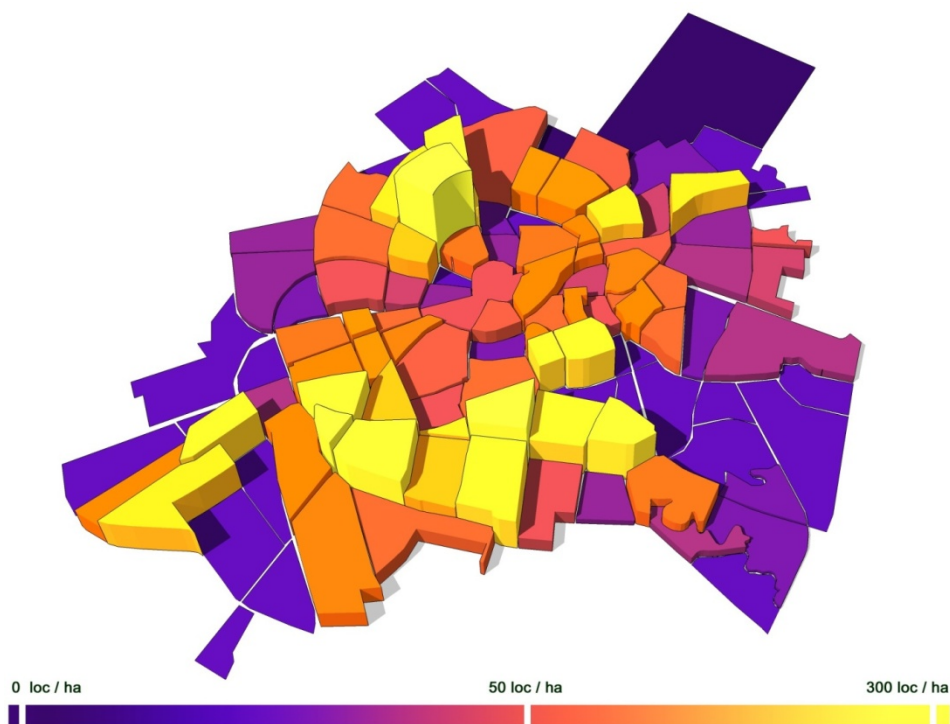
Cele mai multe persoane fără loc de muncă au vârste cuprinse între 30 și 49 de ani și au un nivel de instruire liceal și postliceal. Numărul total de persoane disponibilizate în cursul anului 2012 a fost de 1.888 persoane, înregistrând o ușoară scădere raportat la anul 2011 (1.939 persoane).

Față de anul 2007 când oferta locurilor de muncă atingea un nivel foarte înalt (29.374), în anii următori aceasta cunoaște o scădere. Astfel că, în 2008 numărul locurilor de muncă vacante este mai mic cu 8.350 de locuri față de anul precedent (un total de 21.024 locuri de muncă) iar în anul 2009 numărul acestora s-a înjumătățit, ajungând la 12.988 locuri.

Oferta locurilor de muncă este din nou în creștere începând cu anul 2010, când sunt înregistrate 19.902 locuri de muncă, iar în anul 2011 ajunge la 23.236. În anul 2012 numărul locurilor de muncă vacante scade cu 4.075 de locuri față de anul precedent, ajungând la 19.161 locuri.

Analiza ratei de activitate și a ratei de ocupare la nivelul județului Timiș confirmă situația economică de la nivel național, aceste două rate fiind în scădere începând cu anul 2009 față de anul precedent. Rata de activitate a scăzut de la 74,4% în 2009 la 72,3% în 2011, menținându-se la același nivel și în 2012.

Rata de ocupare a forței de muncă reflectă modul în care sectorul economic reușește să includă resursele locale de forță de muncă. Analiza evoluției acestui indicator reflectă o ușoară scădere de la 73,1% în 2007 la 69,1% în 2010, scăderea fiind cauzată în principal de creșterea ratei șomajului ca efect al crizei economice. O altă cauză pentru scăderea ratei de activitate și de ocupare este, probabil, numărul mare de persoane pensionate înainte de termen sau a persoanelor implicate în alte activități nelucrative (studii, burse de specializare, plecări la muncă în străinătate, etc.). Începând cu anul 2011, odată cu scăderea ratei șomajului, aceasta manifestă tendința de creștere, ajungând în 2012 la un procent de 70,9%.

Densitatea populației în Timișoara

3.1.4. Elemente peisagere (naturale și antropice)

Prin moștenirea culturală și prin diversitatea ofertei culturale actuale, Timișoara a fost și este cel mai puternic centru cultural din vestul României, fiind recunoscută pe plan internațional pentru manifestările culturale de calitate pe care le oferă. În anul 2004, în municipiul Timișoara existau un număr de 8 teatre și instituții muzicale și 117 biblioteci (din care o singură bibliotecă publică). Viața culturală deosebit de activă a Timișoarei poate fi apreciată și prin frecvența organizării de festivaluri și manifestări, însă majoritatea acestora sunt mediatizate și recunoscute doar pe plan local. Pot fi amintite: Zilele Cetății, Timișoara-Mica Vienă, Festivalul Inimilor, Ziua Timișoarei, Ruga Timișoarei, Festivalul Berii, Festivalul Vinului, Concertul din Peștera Românești etc.

Orașul deține un fond arhitectural valoros, mai mult de 14.500 de clădiri istorice, fiind cel mai amplu patrimoniu de monumente istorice din România. Majoritatea ansamblurilor arhitecturale datează din secolele XVIII – XIX, identificându-se trei cartiere istorice importante: Cetate, Iosefin și Fabric. Principala caracteristică a acestor zone o reprezintă procentul ridicat al clădirilor istorice valoroase. Din păcate însă, un procent extrem de mic (mai puțin de 10%) din construcțiile istorice sunt reabilitate, parțial sau în întregime.

Istoria Cetății Timișoara (prima atestare istorică documentară datează din anul 1266) se îmbină cu oferta culturală (în fiecare lună în Timișoara se organizează cel puțin un eveniment cultural major, există un număr mare de muzee, teatre, săli de cultură și galerii de artă) și cu posibilitățile de agrement (renumele de oraș al florilor și al parcurilor vine de la numărul mare de parcuri și de la faptul că orașul poate fi traversat trecând dintr-un parc în altul), la care se adaugă o serie de pionierate tehnice (în anul 1857 s-a introdus iluminatul public pe gaz, în 1884 Timișoara a devenit primul oraș din Europa cu străzile iluminate electric, în 1899 s-a pus în funcțiune tramvaiul electric etc.).

Municipiul Timișoara deține un important element de patrimoniu imobil – Cetatea Bastionul, structură fortificată medievală – zidită într-un spațiu geografic semilacustru – unicat din

acest punct de vedere, reprezentativă la nivel național și internațional, al cărui potențial este însă subutilizat – Bastionul Terezia din Cetatea medievală a Timișoarei (singurul care s-a păstrat până astăzi) se încadrează în fortificațiile de tip Vauban.

Pilonul central al activităților culturale din comunele arealului de influență îl constituie Căminele Culturale, în cadrul cărora activează ansambluri de dansuri populare și formații corale.

De asemenea, în aproape fiecare localitate din arealul de influență există o bibliotecă. În lista muzeelor din Polul de creștere se înscriu și două muzee situate în arealul de influență; e vorba de Muzeul „Dimitrie Țichindeal“ în Becicherecu Mic și de Muzeul Etnografic al Șvabilor în Giarmata.

În comunele din arealul de influență, un rol important în păstrarea tradițiilor și spiritualității locurilor îl au bisericile și mănăstirile, în special cele ortodoxe.

De exemplu în comuna Dumbrăvița, monumentele culturale reprezentative sunt:

- Monumentele comemorative închinat eroilor căzuți în primul și în al doilea război mondial, situate în centrul comunei, în fața Bisericii Reformate;

- Biserica Catolică; este un locaș reprezentativ în special prin arhitectura clădirii sale (în România există doar două biserici cu o astfel de arhitectură);

- Biserica Reformată; are 111 ani vechime, fiind prima biserică construită în localitatea Dumbrăvița, la 2 ani de la înființare;

- Biserica Ortodoxă, care în prezent se află în construcție.

Printre principalele manifestări culturale organizate anual în diverse comune din zona de influență se numără:

- Sezători pentru încondeierea ouălor de Paști, martie-aprilie;

- Festivalul județean al cântecului popular;

- Balul Tradițional al Strugurilor, octombrie, Dumbrăvița ;

- Festivalul interjudețean de colinde, decembrie;

- Spectacol tradițional de Crăciun, decembrie.

Referitor la rezervațiile și monumentele naturii, trebuie amintit în primul rând Parcul Dendrologic de la Bazoș (la cca. 15 km sud-est de Timișoara, la 8 km sud de Remetea Mare), rezervație forestieră, de mare importanță științifică, pe o suprafață de 60 hectare, constituit dintr-o pădure de stejar amenajată în stil peisajer. Parcul Dendrologic – Arboretumul de la Bazoș este în prezent singura bază recreativă amenajată din zona periurbană a municipiului Timișoara, reprezentând în același timp un obiectiv național de importanță deosebită, datorită colecției sale de arbori și arbuști din mai multe continente. Are statut de rezervație științifică din 1954 și monument al naturii din 1988. Din 1994 este considerat arie protejată pentru ocrotirea biodiversității genofondului și ecofondului.

Zona de turism alternativ și de vânătoare Pișchia-Maşloc se situează în zona de nord a județului Timiș, cuprinzând comunele Orțișoara, Mașloc, Pișchia și Bogda. Potențialul zonei de turism alternativ de vânătoare Pișchia-Maşloc se sprijină pe existența în zonă a două amenajări turistice: Băile Calacea și Tabăra pentru tineret Bogda.

Pe lângă pescuitul sportiv posibil de practicat în zona descrisă, în lacurile și bălțile din zona Pișchia - Mașloc există și un potențial cinegetic important. Din totalul de șapte zone cinegetice ale județului Timiș, cu o suprafață de 9.814 ha, patru aparțin zonei (Pișchia, Alioș, Șarlota Mare, Șarlota-Hodoș) și totalizează 6.649 ha, adică 68% din totalul suprafeței fondului cinegetic.

De asemenea, poate fi menționată comuna Ghiroda, străbătută în partea de est de canalul Bega și oferind doritorilor de divertisment diferite modalități de recreere, cum ar fi pescuitul, plimbări cu barca, înot sau plajă cu nisip.

Pe raza comunei Sînmihaiu Român, unul dintre locurile care poate fi exploatat din punct de vedere turistic este *ștrandul termal din Sînmihaiul German*. În prezent acesta este concesionat către S.C. Radulov S.R.L. Modernizarea bazei materiale, inclusiv amenajarea unui bazin acoperit, care asigură funcționarea și pe timp de iarnă, corelată cu calitățile deosebite ale apei, duc la obținerea unor rezultate bune, care ar putea constitui un punct de plecare în dezvoltarea acestui loc, ca un complex de agrement la standarde europene.

3.1.5 Caracteristicile funcționale ale zonei de influență

Zona de influență prezintă un profil funcțional mixt, dominat, în genere, de sectorul serviciilor, însă destul de diferențiat la nivelul satelor-reședință de comună și al satelor aparținătoare, principalul factor care a indus această diferențiere fiind distanța față de orașul-centru, poziția în raport cu axele de acces înspre Timișoara și importanța acestora, respectiv tipul funcțional al țesutului urban din proximitate.

Funcția terțiară predomină, rezultantă a accentuării fluxului migratoriu pozitiv în satele periurbane, ce a asigurat viabilitatea serviciilor administrative, educaționale, respectiv dezvoltarea unităților private din domeniul sanitar, turistic și comercial.

Unele sate au beneficiat și de implantarea unor mari suprafețe comerciale care au definit zone funcționale specifice (Supermarket-ul Kaufland, la Dumbrăvița, complexul Praktiker, Auchan, la Giroc).

Satele din imediata proximitate a orașului – Ghiroda, Remetea Mare, Giroc, – , traversate sau delimitate de axe rutiere majore (E70), respectiv satele din proximitatea unor zone industriale consacrate ale orașului (Sânmihaiu Român) prezintă micro-zone industriale, unitățile industriale având și ponderi semnificative în cifra de afaceri a localității (peste 40%, chiar peste 50% - în cazul Girocului). O situație similară, dar la o scară mai redusă, prezintă și satele Dudeștii Noi, (de-a lungul axei DN 6, Timișoara-Jimbolia), respectiv Giarmata (pe DN 691) sau Moșnița Nouă (pe DN 592, în continuarea zonei industriale Calea Buziașului), cu ponderi ale industriei de 30-17%.

În general, agricultura ocupă un rol minor în profilul funcțional al zonei de influență, fie din cauza blocării terenurilor în așteptarea tranzacțiilor funciare cu scop rezidențial, fie datorită implicării populației active în alte activități economice (din oraș, mai ales) și reducerii persoanelor active sau vârstnice interesate să practice agricultura în contextul concurențial al produselor ce ajung facil din alte state europene.

Se pot consemna doar câteva cazuri în care agricultura să fie practică în maniera modernă, a agriculturii de piață, iar unitățile agricole să dețină ponderi însemnate din cifra de afaceri a comunei : 38%, la Săcălaz, 24%, la Becicherecu Mic, 13%, la Orțișoara, 11%, la Giarmata.

CAP. 3.2. ARII PROBLEMĂ ȘI TENDINȚE DE EVOLUȚIE SPAȚIALĂ

3.2.1. Localizarea teritorială a problemelor sectoriale :

Problemele majore ale Polului de creștere Timișoara sunt legate de disparitățile acumulate în timp între orașul centru și aria sa de influență, ca urmare a evoluției în unități administrative independente, neobișnuite să coopereze în elaborarea proiectelor de dezvoltare și amenajare teritorială. Ca urmare, persistă o serie de dificultăți de racord infrastructural și de specializare funcțională, datorate încetinelii cu care sunt discutate, armonizate și puse în practică soluții de amenajare care să privilegieze coerența funcțională a polului în ansamblul său.

O altă problemă majoră constă în lipsa unei viziuni de ansamblu, asumate politic, asupra perspectivelor de dezvoltare socio-teritorială a PCT. Deși a încercat acest lucru, în absența unui cadru administrativ deschis către abordările integrate, Primăria Timișoara nu și-a putut asuma competențe care exced prevederilor legale, iar armonizarea colegială, eventual în regim asociativ, continua să fie o pârgie cu rezultate incerte.

Nivelul orașului centru:

Multe dintre problemele existente în Timișoara acoperă suprafețe largi. Pentru acestea nu pot fi descrise arii problemă. Totuși, se constată că anumite probleme au intensități diferite în funcție de structurile urbane, pe diferite cartiere. Unele din zone prezintă probleme specifice.

Probleme spațiale generale:

O problemă cu impact general asupra structurii și vieții urbane o constituie **separarea orașului în două părți, de nord și de sud**, prin două obstacole cvasiparalele, orientate aproximativ est-vest, calea ferată și canalul Bega. Numărul de traversări nord-sud este insuficient pentru fluxurile în creștere ale orașului. Unele proiecte de rezolvare a acestei probleme structurale există, dar

punerea lor în aplicare întârzie, datorită costurilor mari și implicațiilor în circulația de ansamblu pe perioada de execuție a lucrărilor.

O a doua problema structurală derivă din evoluția istorică a orașului, format prin reunirea **mai multor nuclee separate, a căror sudare este încă incompletă**. Numeroase spații încă neocupate sau parțial abandonate separă cartierele de locuit și zonele de activități, creind un peisaj urban dezordonat, cu dificultăți de acomodare a funcțiilor locale și de asigurare a coerenței urbane. **Densitatea urbană redusă** duce la costuri mari de gestionare a spațiilor publice, a infrastructurilor de transport etc. Avantajul acestei situații este că orașul dispune încă de importante rezerve funciare interne pentru proiectele viitoare de dezvoltare.

Extinderea masivă și dezordonată a orașului în zonele învecinate și transferul de populație și activități spre comunele suburbane sunt de asemenea problematice, în condițiile în care densitatea urbană rămâne redusă. Cresc astfel dificultățile de asigurare a infrastructurilor și utilităților publice, ca și dificultățile de racordare a noilor spații amenajate din comunele periurbane cu zonele urbane ale municipiului.

O problemă care rămâne de rezolvat este aceea a **reechilibrării teritoriale a dispersiei funcțiilor comerciale**, tipic urbane, și a asigurării fluentei circulației între acestea și cartierele rezidențiale. Un bun echilibru trebuie stabilit între spațiile comerciale de înalt nivel din Cetate și noii poli comerciali centrați pe mall-uri și supermarket-uri. Polarizarea excesivă a marilor suprafețe comerciale în jumătatea nordică a orașului, în condițiile în care obstacolele în calea circulației nord-sud se mențin, trebuie contrabalansată, pentru a reduce presiunea la orele de vârf asupra principalelor puncte de trecere obligatorie (podurile peste Bega, pasajele de nivelate sau la nivel cu calea ferată).

Poziția nord-estică a celor două infrastructuri majore de **racord al orașului la spațiul național și internațional, autostrada A1 și Aeroportul internațional**, introduce dezechilibre în plus între nord și sud, în condițiile în care mai mult de jumătate din populația orașului trăiește în jumătatea sudică, iar centura de sud lipsește. Este necesar să se găsească variante de racord flexibil cu aceste două infrastructuri, astfel încât accesul să fie facil din toate cartierele orașului, fără a suprasolicita punctele obligatorii de trecere.

De asemenea, noi raporturi trebuie gândite în relația **dintre localizarea cartierelor rezidențiale și distribuția spațiilor verzi**. Pe de o parte, trebuie găsite soluții de integrare mai bună a canalului Bega și a parcurilor care îl însoțesc, în ansamblul urban, iar pe de altă parte trebuie amenajate parcuri publice în preajma cartierelor de blocuri și în cadrul noilor zone rezidențiale externe, asociate unor spații edilitare de cartier.

Pe de altă parte, închiderea a numeroase uzine din cadrul vechilor platforme industriale a dus la **înmulțirea excesivă a spațiilor industriale derelict**, abandonate, cu probleme de contaminare și cu dificultăți de reabilitare și de integrare în peisajul urban. Trebuie găsite soluții viabile de reconversie/restructurare funcțională, de integrare în rețeaua de relații urbane și de asumare publică a acestor spații.

O problemă remanentă, cu relevanță ridicată, este aceea a asigurării unui bun **echilibru între circulația motorizată, puternic dominantă în prezent, și cea pietonală sau asistată de mijloace fără motor**. De asemenea, printr-o planificare inteligentă trebuie încurajat transportul în comun, în defavoarea celorlalte tipuri de mobilitate urbană motorizată, de care sunt legate **fenomenele de poluare** (chimică, fonică, pulberi sedimentabile). Prioritare pentru dezvoltarea viitoare a orașului sunt realizarea unei rețele coerente de piste ciclabile care să deservească principalii poli de interes urban, respectiv ameliorarea **condițiilor de circulație și acces pentru persoanele cu nevoi speciale**.

Problemele specifice ale tipurilor structurale

Tipurile structurale descrise mai sus pun în evidență următoarele probleme specifice:

În **centrul orașului** se acumulează mai multe probleme. Cele mai multe dintre clădiri, atât cele private, cât și cele publice sunt în stare avansată de degradare. Aceasta este o problemă extrem de importantă, deoarece aceste clădiri sunt cu precădere monumente istorice sau se află în zone de monument istoric. Pierderea substanței istorice a centrului orașului este amenințată nu numai prin

dezintegrare din cauza deteriorării, dar și datorită demolărilor intenționate, pentru a face loc unor construcții noi, cu arhitectură neadecvată stilului arhitectural al cartierului, sau datorită tehnicilor de reconstrucție/reabilitare necorespunzătoare aplicate unora dintre aceste clădiri. Sunt necesare reglementări arhitecturale și urbanistice locale mult mai stricte, dublate de pârghii de intervenție publică rapidă atunci când acestea sunt încălcate. În același timp spațiul public este într-o stare necorespunzătoare. Calitatea amenajării acestuia nu corespunde cerințelor care se desprind din importanța superioară a centrului orașului, din utilizările dominante și din valoarea culturală istorică a construcțiilor. În aceste cazuri, au fost utilizate materiale de calitate redusă. Nu există o amenajare și o personalizare clară a spațiilor importante. Doar în puține locuri se poate hoinări în voie.

Pe majoritatea străzilor, pietonii intră în conflict cu circulația auto. Multe trotuare sunt blocate de autovehicule parcate, inclusiv pentru că cererea de locuri de parcare depășește cu mult oferta. Un program susținut de realizare de parcări (subterane, supraterane) în proximitatea inelului pericentral este absolut necesar, în paralel cu pietonizarea majorității străzilor din Cetate. Multe dintre instituțiile publice amplasate în centrul orașului (primărie, prefectură, școli, spitale) dispun de foarte puțin spațiu propriu și beneficiază de spații publice strâmte, cu vecinătăți dificile. În ciuda executării unor lucrări de reabilitare, multe din aceste clădiri sunt degradate, impunându-se realizarea unor lucrări de consolidare la infrastructura tehnică (fig.1). Continuă, de asemenea, să existe o insuficientă adaptare a rețelei comerciale la statutul cartierului central, care rămâne subexploatat, datorită concurenței cu mall-ul din apropiere (Iulius Mall), stării avansate de degradare a patrimoniului arhitectural din Cetate, respectiv ocupării spațiului public de către mijloacele auto. Rezolvarea acestor probleme, trebuie dublată de creșterea numărului și calității obiectivelor de interes cultural și turistic, prin înființarea și labelizarea unei rețele de instituții de cultură, muzee tematice, case memoriale, spații de entertainment și performing stradal, capabile să atragă populația orașului, dar și turiștii, și să creeze o atmosferă de efervescență culturală.

Și în celelalte **cartiere istorice** problema pregnantă este starea necorespunzătoare a patrimoniului construit, îndeosebi a clădirilor declarate monumente istorice, dar și a spațiilor publice. De asemenea, o problemă importantă este și amenințarea pierderii caracteristicilor istorice ale clădirilor prin măsuri de reabilitare necorespunzătoare. Din punctul de vedere al importanței funcției rezidențiale este foarte gravă lipsa spațiilor verzi, a spațiilor libere de agrement, dar și a spațiilor amenajate de joacă pentru copii. Și în suburbiile istorice există un raport neechilibrat între cererea și oferta de locuri de parcare, chiar dacă acesta nu este atât de accentuat ca în centrul orașului. O problemă majoră a celorlalte cartiere istorice este declinul lor funcțional, datorat dificultăților de adaptare la economia postindustrială. Ca urmare, în suburbiile istorice (în special în Fabric) se poate observa o acumulare de probleme sociale (fig.2).

În cadrul **structurilor de habitat cu caracteristici rurale**, problema dominantă rezidă în amenințarea pierderii caracterului echilibrat prin acumulare necontrolată, datorită presiunii imobiliare, având în vedere cadrul generos și apropierea de polii urbani de interes (fig.3).

Vechile zone industriale sunt - din punctul de vedere al construcțiilor și al infrastructurii - zone dezordonate, parțial cu probleme de poluare a mediului și de securitate socială. În cazul acestora, există și problema spațiilor și clădirilor părăsite și în paragină, care dăunează peisajului urban și pun unele probleme de securitate pentru locuitori (fig.4).

În vechile cartierele de vile nu există probleme grave (fig.5).

Structura **zonelor de locuit din perioada socialistă**, cartierele de blocuri, este caracterizată printr-o stare parțial necorespunzătoare a clădirilor, care pun probleme de estetică urbană, de design peisager și de eficiență energetică. Regimul de coproprietate pune o serie de piedici în gestionarea eficientă a clădirilor și în executarea lucrărilor de reabilitare. Aceste cartiere se caracterizează prin existența unui număr redus de spații verzi, spații libere de agrement și spații de joacă amenajate pentru copii, ca și prin transformarea multor suprafețe vegetale în spații de parcare spontană (fig.6), datorită densității mari a clădirilor și insuficienței spațiilor amenajate pentru parcare.

Probleme evidente în **noile zone de locuit cu construcții individuale** sunt lipsa unor elemente de unitate arhitecturală a clădirilor și a unei logici urbanistice care să confere o anumită personalitate microcartierelor, menținerea multor străzi încă neamenajate și lipsa legăturilor acestora cu amenajările existente și cu mijloacele de transport în comun. Extinderea lor dezordonată a creat o serie de probleme, de la densitatea exesivă a construcțiilor în unele areale, până la dispersia exagerată, care face dificilă deservirea unităților de habitat cu infrastructuri și utilități adecvate. O problemă este, de asemenea, lipsa dotărilor cu elementele de infrastructură socială, în special în ceea ce privește grădinițele și școlile, dar și precaritatea infrastructurilor sociale, culturale și chiar comerciale, pentru care nu au fost rezervate spații cu poziție de polarizare locală (fig.7).

Și zonele cu **noi construcții industriale și comerciale** sunt caracterizate de o anumită dezordine a construcțiilor, parțial datorată localizării defectuoase, moștenind locații ale vechilor platforme industriale. Problematică sunt și legăturile dificile ale acestora cu infrastructurile de deservire, vecinătățile conflictuale în cazul structurilor amplasate în zone dens locuite, ca și accesibilitatea limitată la mijloacele de transport în comun.(fig.8)

Concluzie. Tabelul următor sintetizează starea problematică a fiecărui tip structural, clasificarea fiind făcută în funcție de intensitatea generală a problemelor. Se poate observa faptul că aproape toate tipurile structurale prezintă probleme semnificative, chiar dacă acestea au localizări diferite. De aceea însă intensitatea problemelor nu poate fi singurul criteriu de determinare a zonelor prioritare de intervenție. Alte criterii sunt descrise în paragrafele următoare.

Intensitatea problemelor : x – redusă ; xx – medie; Xxx - ridicată	Starea problematică a clădirilor	Monumente istorice în pericol	Starea problematică a spațiului public	Starea problematică a infrastructurii tehnice	Problemele mediului (substanțe poluante, poluare fonică, densitate mare, etc.)	Lipsește spațiile de parcare	Lipsește transportul public - sau este insuficient dezvoltat	Lipsește infrastructura socială - sau este insuficient dezvoltată	Concluzia: Intensitatea generală a problemelor
Centrul orașului	xxx	xxx	xx	xx	xx	xxx	x	x	xx
Cartierele istorice	xxx	xxx	xxx	xxx	xx	xx	xx	xx	xxx
Zonele de locuit din perioada socialistă	xx	x	xx	x	xx	xxx	xx	xx	xx
Cartierele de vile	xx	xx	x	xx	x	x	xx	xx	x
Noi zone de locuit cu construcții individuale	x	x	xxx	xx	xx	x	xxx	xxx	xx
Zonele de locuit cu caracter rural	xx	x	xxx	xx	xx	x	xx	xxx	xx
Vechile zone industriale	xxx	xx	xxx	xxx	xxx	x	xx	xxx	xxx
Noi spații industrial-terțiare	x	x	xx	x	xx	xx	xx	xxx	xx

Nivelul ariei de influență:

Concluziile rezultate din analiza diagnostic, relevă o serie de probleme privind eliminarea disparitatilor teritorial-economice din interiorul polului de creștere.

Ca și la nivelul orașului centru, și la nivelul ariei de influență problemele cuprind ariile extinse, motiv pentru care pot fi conturate destul de greu ariile problemă.

Probleme spațiale generale

În categoria problemelor spațiale generale întâlnite pe arii extinse sunt cuprinse:

- Starea de deteriorare a infrastructurii tehnice (absența parțială a canalizării, starea proastă a mai multor străzi).
- Slaba dezvoltare în cele mai multe locuri a legăturilor cu mijloacele de transport în comun
 - Rezolvarea accesibilităților în zonele de interes ale Polului de Creștere Timișoara
 - Relațiile funcționale din unele zone de contact urban-rural prezintă unele disfuncționalități.
 - Lipsa unor relații rutiere între localitățile rurale, iar legăturile între aceste localități făcându-se lungi rute ocolitoare.
 - Nu toate comunele au introdus un management performant al deșeurilor;
 - Rețeaua de transport feroviar și starea tehnică a mijloacelor de transport feroviar a determinat suspendarea activității Regiotrans afectând profund circulația călătorilor navetiști.
 - Multe din așezările rurale nu au valorificat oportunitățile cooperării transfrontaliere prin integrarea în Eurogiunea DKMT.
 - Finalizarea centurii rutiere a Timișoarei care ar fi constituit un impuls în dezvoltarea așezărilor rurale
 - Aprovizionarea defectuoasă cu bunuri și servicii de larg consum necesare zilnic.
 - Infrastructura socială care necesită îmbunătățiri și extinderi majore
 - Lipsa străzilor de legătură între diverse locuri

Probleme specifice ale tipurilor structurale

Pe de altă parte în zonele distincte prezentate mai sus cu caractere diferite apar probleme specifice.

Zonele afectate de tendințele de dezvoltare recentă și remodelate corespunzător situate în special în apropierea orașului Timișoara, precum și pe raza arterelor de circulație principale sunt caracterizate în special de următoarele probleme:

- Apariția multor construcții de diverse utilizări și dizolvarea delimitării clare existente în trecut între comunitate și terenurile virane limitrofe.
- Dotarea cu infrastructură insuficientă a noilor zone industriale și de locuit
- Afectarea arhitecturii istorice din centrele locale prin reconstrucții și construcții adiacente
- Intensificarea circulației auto și poluarea fonică implicită, periclitarea siguranței circulației precum și calității de locuit în special în centrele locale.

În **structurile rurale nemodificate** și neatinse de noile tendințe de dezvoltare situate în special în zonele dintre principalele artere de circulație, există în special următoarele probleme specifice:

- Accesibilitatea dificilă
- Deficiență semnificativă în ceea ce privește alte activități economice pe lângă agricultură
- Starea de conservare și restararea unor monumente istorice, în clădiri vechi, edificii religioase, castele nu le permite integrarea în circuitul turistic

3.2.2. Tendințe de dezvoltare spațială – zone de expansiune sau de dezvoltare intensivă :

Nivelul orașului centru:

Tendințe generale de dezvoltare spațială. Orașul suferă transformări în toată cuprinderea sa, unele cu caracter punctual, altele înscriindu-se în arii mai largi, chiar în fronturi de expansiune, a căror dinamică a fost încetinită în anii de criză economico-financiară (2009-2013). Dacă înainte de criză dezvoltarea spațială s-a concentrat cu precădere la marginea orașului, în ultimii ani investițiile publice și private au antrenat metamorfoze și în interior. În zona centrală a orașului sunt în derulare ample investiții publice, cu scopul creerii de condiții pentru punerea în valoare a patrimoniului istoric. În celelalte cartiere istorice, sunt efectuate relativ puține investiții, cu excepția celor pentru ameliorarea spațiului public. Este, de altfel, firească o evoluție mai lentă în cartierele istorice, reclamată de regimul protectiv sub care se află multe din obiectivele de patrimoniu arhitectural. În zonele de tranziție care leagă cartierele istorice între ele și cu restul corpului urban, majoritatea investițiilor aparțin tot sectorului public, pentru creșterea accesibilității, ameliorarea infrastructurilor și modernizarea utilităților. Înspre periferie, deși într-un ritm mai lent, expansiunea continuă. Aici, pe terenuri utilizate anterior pentru agricultură, au fost construite în ritm rapid și în toate direcțiile noi cartiere rezidențiale și zone industriale. Alte areale de concentrare a investițiilor, chiar dacă nu la fel de atractive, sunt vechile zone industriale, unde se dezvoltă cu precădere interese industriale și comerciale. Partea care se dovedește a fi cea mai dinamică în ultimii ani este cea din nord-estul orașului, pentru exploatarea oportunităților de legătură rapidă cu spațiul național și internațional.

În ceea ce privește tipurile structurale luate în parte, situația se prezintă după cum urmează:

Tendințe de dezvoltare spațială a tipurilor structurale.

În centrul orașului au avut loc până de curând foarte puține dezvoltări și pe arii restrânse. Cea mai mare parte a clădirilor istorice nu a fost și nu este suficient reabilitată (vezi mai sus). În afara micilor investiții făcute în parte de proprietarii locuințelor și ai spațiilor comerciale, adesea rezumate la reabilitarea parterului, uneori și a demisolului clădirilor, au fost efectuate puține investiții semnificative raportate la necesarul patrimoniului arhitectural existent. Doar câteva clădiri publice, respectiv eclesiastice (de exemplu Palatul Baroc, Bastionul, Episcopia romano-catolică, Vicariatul Bisericii ortodoxe sârbe) sau unele clădiri proprietate privată, au fost sau sunt reabilitate în prezent. Se așteaptă ca lucrările de remodelare a piețelor publice și de transformare a 10 străzi din cartierul Cetate în străzi pietonale, lucrări aflate în desfășurare, să impulsioneze și inițiativa privată și să transforme centrul orașului într-un spațiu atractiv, capabil de înnoire, cu respectarea valorilor de patrimoniu pe care le posedă. Potențialul de dezvoltare pentru clădiri noi este foarte redus în centrul orașului datorită lipsei spațiilor. Puținele oportunități existente nu au fost valorificate până în prezent. În schimb, interstițiile din jurul centrului istoric urmează să suporte investiții majore, publice sau în parteneriat public-privat, pentru a prelua funcții pe care centrul le externalizează odată cu extinderea regimului stradal pietonal. Mult mai puțin dinamică este dezvoltarea în celelalte cartiere istorice. Aici există și mai puține investiții semnificative în ceea ce privește clădirile private, în afara celor punctuale, efectuate de proprietarii locuințelor respective și ai magazinelor. În special în Fabric se pot observa semne ale unei recesiuni prelungite în ceea ce privește dezvoltarea : spații comerciale abandonate, clădiri aflate într-un stadiu avansat de degradare. Pe de altă parte, în unele zone libere de construcții sau pe suprafețe aflate în paragină are loc construcția densă de locuințe.

Structurile cu caracteristici rurale sunt de asemenea supuse unei presiuni de dezvoltare. Este vorba în special de etajarea caselor existente și de construcția de noi clădiri în grădini. Amplasarea în apropiere a unor obiective majore, îndeosebi din sectorul comercial, a dus la schimbarea ierarhiilor și la reconsiderarea funcției de utilitate a unor astfel de cartiere, asupra cărora presiunile imobiliare cresc.

În unele dintre vechile zone industriale au loc dezvoltări industriale – comerciale, printre care și construcția de noi clădiri de birouri sau de supermarket-uri. Unele inițiative promițătoare au fost însă

înghețate în perioada de criză și redemarează acum cu dificultate. Multe din zonele industriale vechi sunt însă complet nefolosite, în ciuda potențialului lor generos, datorat amplasării în mediul urban.

Cartierele de vile se dezvoltă încet în regie proprie.

În structura zonelor de locuit din perioada socialistă există un evident deficit de dezvoltare. Ca urmare a specificului urbanistic al acestor cartiere și a regimului proprietății, soluțiile imaginabile sunt puține. Ca urmare, până în prezent, în aceste zone nu au fost efectuate investiții semnificative, cu excepția celor de reabilitare termică a unor blocuri sau clădiri publice (școli în special), într-un procent modest față de necesar.

Noile zone de locuit cu construcții individuale redevin treptat spații centrale ale dezvoltării urbane. Acestea se extind rapid dincolo de marginile orașului, dar rămân încă prizoniere ale unei dezordini urbanistice care le privează de atributele armoniei și funcționalității. O dinamică asemănătoare se poate constata și în cazul noilor construcții industriale și comerciale, cu investiții demarate recent și proiecte în curs de cristalizare, care presupun introducerea unui plus de echilibru în distribuția polilor de interes și atractivitate pentru fluxurile de populație (un al doilea mall în sudul orașului și posibil un al treilea în partea de est, un puternic pol industrial cu valențe IT în partea de SE, în prelungirea zonei industriale Calea Buziașului). Partea de nord-est a orașului, cu cele mai bune perspective de evoluție spațială, legate de autostrada A1 și de aeroportul internațional Timișoara, rămâne parțial în expectativă, în lipsa unor soluții definitive și viabile de racordare a acestora la ansamblul aglomerației urbane. Într-o dinamică în conservare pare să fi intrat și sudul orașului, spre Giroc, ca urmare a ezitărilor privind centura de sud și un posibil racord cu aceasta, pentru a transforma această arteră structurantă, dintr-o fundătură, într-o axă de penetrație, în măsură să atragă investiții și să antreneze procese de dezvoltare.

Concluzie În tabelul următor este prezentată dinamica dezvoltării estimate pentru fiecare tip structural, clasificată în funcție de intensitate. Diferența de dezvoltare dintre marginea orașului și centru se mai estompează, deși rămâne vizibilă.

Nivelul orașului centru:	Intensitatea dezvoltării X - redusă XX - medie XXX - ridicată
Noi zone de locuit cu construcții individuale	xxx
Noi construcții industriale și comerciale	xxx
Ansamblurile de locuit extrem de dense	x
Cartierele de vile	xx
Structurile cu caracteristici rurale	xx
Vechile zone industriale	xx
Centrul orașului	xx
Cartierele istorice	xx
Structura zonelor de locuit din perioada socialistă	xx

Nivelul ariei de influență:

După cum a fost descris mai sus, zonele ariei de influență afectate de dezvoltarea galopantă sunt pe de o parte cele limitrofe Timișoarei, iar pe de altă parte cele situate pe coridoarele de-a lungul artelor de circulație importantă situate în direcția centrelor învecinate. Astfel, dezvoltare pe artele înspre nord și înspre sud este mai pronunțată în primul rând deoarece pe această rută va fi construită în viitor autostrada București –Budapesta.

Tendențe de dezvoltare spațială generală și structurală:

- Valorificarea energiei solare prin amenajarea unor panouri fotovoltaice la Becicherecu Mic, Dumbrăvița, Moșnița Nouă;
- Elaborarea de PUG-uri pentru comunele din PCT;
- Dispersarea infrastructurii în funcție de calitatea vieții(educație, sănătate, cultură, sport) în toate comunitățile , mai ales în satele aparținătoare comunelor integrate în PCT;
- Extinderea infrastructurii tehnico-edilitare în zonele de dezvoltare rezidențială și economico-socială din perimetrul așezărilor rurale;
- Majoritatea comunelor valorifică potențialul de dezvoltare a turismului tematic;
- Multe așezări rurale se constituie în factori de atractivitate pentru construirea de case de locuit sau de vacanță;
- Au implementat sistemul de colectare selectivă a deșeurilor;
- Amenajarea de perdele forestiere, împăduriri, spații verzi;
- Modernizarea unor sectoare de drumuri județene și comunale pentru accesibilitate în toate așezările rurale ale PCT, prin realizarea unor proiecte comune și integrate, pe termen mediu precum și atragerea de fonduri pentru proiecte ample care să rezolve probleme rurale locale;Alimentarea cu apă canalizare, epurare gestionarea deșeurilor pentru îmbunătățirea relațiilor funcționale din zona de contact urban-rural. Extinderea și modernizarea cu apă și canalizare a localităților Săcălaz, Sânmihaiu Român și Utvin prin proiectul cofinanțat din Fondul de Coeziune al UE prin POSM,
- Progame de dezvoltare rurală care au valorificat poziția geografică PCT în cadrul Euroregiunii DKMT și a Europei;Comuna Verde, parcuri de agrement- Universul Apei, bazine de înot, stațiuni turistice, baze turistice, Triplex Confinium.
- Amenajarea de drumuri agricole în extravilan;
- Suprafețele agricole cu favorabilitate ridicată în spațiu rural au determinat ca agricultura să rămână un sector important pentru toate comunele, primăriile și consiliile locale, care au promovat politici de dezvoltare rurală accesând alături de fermieri programe cu finanțare europeană pentru valorificarea potențialului agricol, pentru o agricultură specializată, performantă și pentru protecția terenului agricol valoros.

În același timp menționat că în această zonă este situat Aeroportul Internațional.În particular se poate deosebi următoarele zone de dezvoltare care pot fi caracterizate în funcție de dinamica lor de dezvoltare:

Nivelul ariei de influență	Deficit de dezvoltare x-reduc xx-mediu xxx-ridicat
1.Zona Aeroport	x
2.Zona lmediat limitrofă Timișoarei	x
3.Artera de dezvoltare în direcția Lugoj-București	x
4.Artera de dezvoltare în direcția Arad	x
5. Artera de dezvoltare în direcția Lipova	x
6. Artera de dezvoltare în direcția Seghedin-Budapesta	xx
7. Artera de dezvoltare în direcția Belgrad	x
8. Artera de dezvoltare în direcția Novi Sad	xx
9. Zonele rurale dintre artele de dezvoltare	xxx
10.Artera hidrografică Bega	x
11. Artera hidrografică Timiș	xx

d. **Structurile cu caracteristici rurale** sunt de asemenea supuse unei presiuni de dezvoltare. Este vorba în special de etajarea caselor existente și de construcția de noi clădiri în grădini.

Cap. 3.3. ARII DE INTERVENȚIE IDENTIFICATE

Nivelul orașului centru

Prezentarea stărilor problematice ale diferitelor tipuri structurale, precum și a tendințelor de dezvoltare spațială a fiecărui tip structural (vezi mai sus) subliniază necesitatea consolidării intervenției autorităților publice în următoarele zone:

- Centrul orașului
- Suburbiile istorice
- Vechile zone industriale
- Structura zonelor de locuit din perioada socialistă

Fiecare din aceste zone prezintă probleme specifice, ce impun o atenție deosebită din partea autorităților publice și o concentrare a eforturilor de remediere a acestora în următoarea perioadă. De asemenea, în aceste zone dinamica de dezvoltare este foarte redusă, necesitând sprijin financiar în procesul de dezvoltare.

În strânsă legătură cu dezvoltarea centrului orașului, a suburbiilor istorice și a vechilor zone industriale este și valorificarea elementelor cu un potențial de dezvoltare ridicat.

În centrul orașului și în suburbiile istorice, acestea se concretizează în clădiri istorice importante și reprezentative, a căror reabilitare contribuie, pe de o parte, la salvarea de la degradare a acestora și, pe de altă parte, la dinamizarea acestor zone. Centrul istoric al orașului beneficiază în prezent de lucrări de reabilitare și modernizare a infrastructurii și a spațiilor publice, principalele obiective urmărite fiind: îmbunătățirea mobilității populației, valorificarea patrimoniului arhitectural istoric, creșterea calității vieții cetățenilor și a gradului de confort. Se dorește o reorganizare a traficului în spațiile publice din centrul istoric, zona devenind preponderent pietonală. Alături de aceste lucrări sunt imperios necesare și lucrări care vizează conservarea și restaurarea clădirilor istorice.

În strânsă legătură cu dezvoltarea vechilor zone industriale, în special a celor pericentrale, este utilizarea potențialului spațiilor relativ centrale și ușor accesibile. În prezent, în zonele industriale pericentrale există numeroase clădiri în stare avansată de degradare, complet nefolosite, în ciuda potențialului lor datorat amplasării în apropierea centrului orașului. În plus, au un aspect inestetic în peisajul urban (Fig. 1)

În structura zonelor de locuit din perioada socialistă se menține un deficit de dezvoltare ridicat, în aceste zone fiind necesare investiții semnificative în reabilitarea blocurilor, amenajarea unor spații de agrement și de joacă pentru copii.

	Intensitatea problemelor X - redusă XX - medie XXX - ridicată	Deficit de dezvoltare X - redusă XX - medie XXX - ridicată	Necesarul de sprijin X - redusă XX - medie XXX - ridicată
Centrul orașului	XX	XXX	XXX
Suburbiile istorice	XX	XXX	XXX
Structura zonelor de locuit din perioada socialistă	XX	XXX	XXX
Vechile zone industriale	XX	XXX	XXX

Structurile cu caracteristici rurale	XX	XX	XX
Cartierele de vile	XX	XX	XX
Noi zone de locuit cu construcții individuale	XX	X	X
Noi construcții industriale și comerciale	X	X	X
Ansamblurile de locuit extrem de dense	XX	X	X

Nivelul ariei de influență

Și în aria de influență, valorificarea componentelor cu potențial ridicat de dezvoltare, care contribuie la consolidarea competitivității polului de creștere este prioritară, fiind în același timp și un criteriu esențial în determinarea ariilor de intervenție.

Intensitatea problemelor din diferite zone poate fi considerată un criteriu doar în cazuri particulare, deoarece problemele se prezintă relativ cu aceeași intensitate pe arii extinse (vezi subcapitolul anterior). În ceea ce privește compensarea unor dezechilibre și deficite de dezvoltare în anumite zone, se pleacă de la premisa că arterele bine dezvoltate vor consolida în final și spațiile existente între ele, în strânsă legătură și cu modernizarea drumurilor județene și comunale care fac legătura între localitățile rurale din aria de influență. De asemenea, finalizarea centurii rutiere a Timișoarei ar impulsiona dezvoltarea localităților rurale din imediata sa apropiere.

Astfel se obține următoarea prioritizare a ariilor de intervenție :

Prioritatea maximă este considerată dezvoltarea **zonei din jurul Aeroportului Internațional**, deoarece acesta aduce un aport semnificativ la integrarea Polului de creștere Timișoara în rețeaua internațională de orașe și regiuni, având în același timp și o funcție de acces - „Gateway”. Viitorul proiect de amenajare la Remetea Mare a Centrului Intermodal Regional de transport marfuri Timișoara va contribui la dezvoltarea acestei zone și, implicit, la consolidarea competitivității polului de creștere.

Ca și a doua prioritate se conturează dezvoltarea **arterei în direcția Lugoj-București**, această arteră facilitând legătura polului de creștere cu celelalte centre urbane ale țării. De asemenea, pe această rută se află în amenajare și autostrada București – Budapesta, care va oferi numeroase oportunități de dezvoltare localităților rurale situate de-a lungul acesteia. O importanță similară o are **artera în direcția Arad**.

Acestor priorități majore, le urmează **arterele în direcția Szeged-Budapesta și Belgrad**, care permit integrarea internațională a Timișoarei și a căror dezvoltare va consolida avantajele de amplasament a polului de creștere. În prezent, aceste artere înregistrează un deficit de dezvoltare mediu (vezi subcapitolul anterior).

De asemenea, **arterele în direcția Novi Sad și Lipova, spațiile dintre artere**, precum și **zona imediat limitrofă Timișoarei** se constituie în arii de intervenție prioritare, contribuind, la rândul lor, la eliminarea disparităților teritorial-economice din interiorul polului de creștere.

Sintetic reiese următoarea prioritizare: **(Fig. 1)**

Arii de intervenție identificate la nivelul ariei de influență :

Arii de intervenție	Prioritate
Zona Aeroport-autostradă	1
Artera de dezvoltare în direcția Lugoj-București	2
Artera de dezvoltare în direcția Arad	3
Artera de dezvoltare în direcția Szeged-Budapesta	4
Artera de dezvoltare în direcția Belgrad	5
Artera de dezvoltare în direcția Novi Sad	6
Artera de dezvoltare în direcția Lipova	7
Zonele rurale dintre arterele de dezvoltare	8
Zona imediat limitrofă Timișoarei	9

Cap. 3.4. SELECȚIA ARIILOR DE INTERVENȚIE PRIORITARĂ

Capacitățile financiare, dar mai ales cele administrative nu sunt suficiente pentru a activa simultan și cu aceeași intensitate în toate zonele de intervenție. Prioritizarea este absolut necesară. De aceea este prevăzută concentrarea eforturilor de dezvoltare din perioada de până în anul 2015 în

- centrul orașului
- suburbiile istorice precum și
- în zona aeroportului, cuprinsă între Calea Aradului care face legătura polului cu exteriorul țării și Calea Lugojului ce face legătura cu interiorul țării.

Următoarele criterii motivează selecția centrului orașului și suburbiilor istorice ca și zonă prioritară de intervenție:

- Aici acumularea și suprapunerea diferitelor probleme este foarte mare (vezi capitolul Localizarea teritorială a problemelor sectoriale).
- Aici dinamica de dezvoltare este extrem de redusă până în prezent. Intervențiile sunt imperios necesare (vezi capitolul Tendințe de dezvoltare spațiale).
- Construcțiile istorice caracteristice atât centrului orașului, cât și suburbiilor istorice au, pe lângă valoarea lor istoric culturală și un potențial reprezentativ care conferă polului de creștere o imagine unică.
- Centrul orașului este în același timp și nucleul funcțional al polului de creștere. Odată cu prioritizarea dezvoltării acestuia, trebuie frânată debordarea fluxului structurilor de locuințe, precum și vasta distribuție spațială a diverselor funcții centrale și sprijinită, în loc de dezvoltarea unei structuri urbane durabile și compacte care să evite acumularea circulației auto.

Motivația pentru selecția zonei în jurul aeroportului ca zonă prioritară de intervenție este că aceasta aduce un aport semnificativ la integrarea Polului de creștere Timișoara în rețeaua internațională de orașe și regiuni importante, având în același timp și funcție de acces – „Gateway”. (Fig.1)

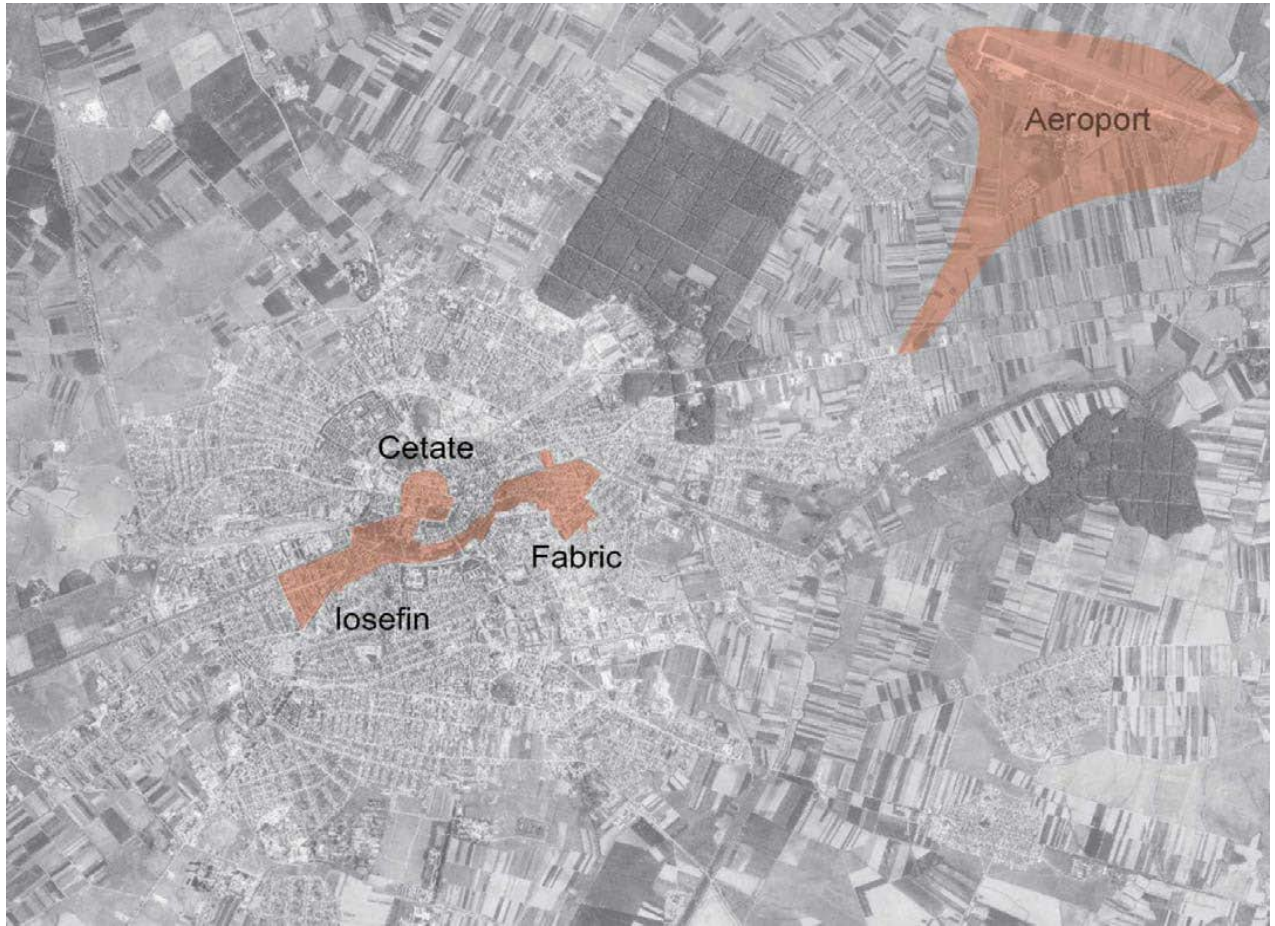

Fig. 1 Ariile de intervenție selectate